๑๐๐ปี
๒๕๓๓-๒๕๓๓

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961104664

ISBN 974-8226-29-8

๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย

๒๔๓๖-๒๕๓๖

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระบรมราชูปถัมภก

น่ายินดีอย่างยิ่ง ที่สภากาชาดไทยเจริญยั่งยืนมาครบร้อยปี. กรณียกิจที่สภาปฏิบัติบำเพ็ญมาตลอดเวลาอันยาวนานนั้น ได้ก่อประโยชน์เกื้อกูลแก่มหาชนชาวไทยและชาวโลกมากมายเป็นอเนกประการ ทั้งเป็นชื่อเสียงเกียรติคุณและผลดีแก่ชาติบ้านเมืองอย่างสำคัญด้วย. การที่สามารถปฏิบัติได้ดังนี้ เป็นด้วยบรรดาผู้บริหารพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายทุกระดับมีความเข้าใจอันตระหนักแน่ชัดถึงหน้าที่และเจตนาอันสูงส่งของสภากาชาด จึงได้ร่วมมือร่วมงานกันด้วยความเพียรพยายาม ความเข้มแข็งความพร้อมเพรียงและเสียสละ สมควรที่จะได้รับความยกย่องสนับสนุนอย่างแท้จริง.

ขอให้พยายามรักษาความดีนี้ไว้ให้มั่นคงตลอดไป.

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันที่ 15 เมษายน พุทธศักราช 2536

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

สภานายิกาสภากาชาดไทย

สภากาชาดไทยมีรากฐานมั่นคงมาได้ด้วยพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้งเป็น "สภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม" ขึ้น โดยมีสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงดำรงตำแหน่ง "สภาชนนี" และสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง ทรงเป็น "สภานายิกา" พระองค์แรก

ข้าพเจ้ามีความภูมิใจยิ่งที่ได้ดำเนินตามรอยพระยุคลบาท สืบทอดพระราชกรณียกิจ เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์โดยปราศจากการแบ่งเพศ ผิวพรรณ หรือเชื้อชาติ ศาสนาใด ๆ

บัดนี้ สภากาชาดไทยเจริญเติบโตมาได้ร้อยปีแล้ว ด้วยความมีเกียรติคุณจนเป็นที่ประจักษ์ของมวลมนุษย์ทั่วโลก ข้าพเจ้าขอให้สภากาชาดไทยจงยืนยงและธำรงรักษาความดีเช่นที่สั่งสมมานี้ไว้ตลอดไป.

พระราชดำรัส
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย
ในโอกาสครบ ๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย
๒๖ เมษายน ๒๕๓๖

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มาปราศรัยกับท่านในวันนี้ ซึ่งเป็นวันครบรอบ ๑๐๐ ปี แห่งการสถาปนาสภากาชาดไทย และใคร่จะถือโอกาสนี้กล่าวถึงความเป็นมา หลักการ ภาคกิจและกิจกรรม ของสภากาชาดไทยให้ท่านทั้งหลายทราบ

สภากาชาดไทยเป็นองค์การกุศลเพื่อมนุษยธรรม ได้เริ่มกำเนิดมาจากกุศลจิตแห่งความเมตตาการุณย์ ของผู้ริเริ่มจัดตั้งองค์การนี้ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๖ อันเนื่องจากเหตุการณ์การสู้รบระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศส ในกรณีพิพาทเรื่องพรมแดนริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นผลให้มีผู้บาดเจ็บ เสียชีวิต และได้รับความทุกข์ทรมาน ด้วยความสงสารและห่วงใยในความทุกข์ทรมานของทหารเหล่านี้ จึงได้มีสตรีไทยกลุ่มหนึ่งโดยมีท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์ เป็นผู้นำในสมัยนั้น ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระเมตตาธิคุณสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี ซึ่งต่อมาทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า จัดตั้งองค์กรที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ทหารขึ้น และได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้งสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยามขึ้นอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยมีพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง ทรงเป็นสภานายิกา และสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี ทรงเป็นสภาชนนี

การดำเนินงานของสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยามในระยะแรกนี้ ได้จัดส่งยา อาหาร เสื้อผ้า และเครื่องอุปโภคต่าง ๆ ไปช่วยทหารที่ได้รับบาดเจ็บ เป็นที่ชื่นชมของทหารและประชาชนที่ได้รับทุกขเวทนา ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงจัดตั้งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๗

และมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยสภากาชาดไทย ปี พ.ศ. ๒๔๖๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยรักษาพยาบาลผู้ป่วยไข้และบาดเจ็บในยามสงครามและยามสงบ กับทั้งการบรรเทาทุกข์ในเหตุการณ์สาธารณภัยโดยไม่เลือกชาติ ชั้น วรรณะ ลัทธิศาสนา หรืออุดมการณ์ทางการเมือง ยึดหลักมนุษยธรรมเป็นที่ตั้ง ยังผลให้สภากาชาดไทยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๓ และสันนิบาตสภากาชาด ได้รับเข้าเป็นสมาชิกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๔

การดำเนินงานของสภากาชาดไทยได้ยึดมั่นในหลักการกาชาด ซึ่งสภากาชาดและสภาชีกวงเดือนแดงทุกประเภททั่วโลกยึดถือปฏิบัติ หลักการนี้มี ๗ ประการ คือ

๑. มนุษยธรรม ในการช่วยบรรเทาความทุกข์ทรมานของมนุษยชาติ

๒. ความไม่ลำเอียง ด้วยการไม่เลือกปฏิบัติในเรื่องชาติ ชั้น วรรณะ ลัทธิศาสนา หรืออุดมการณ์ทางการเมือง

๓. ความเป็นกลาง ไม่เข้ากับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในกรณีที่มีการขัดแย้งกัน

๔. ความเป็นอิสระ สภากาชาดจะต้องธำรงความเป็นอิสระอยู่เสมอไป เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติตามหลักการกาชาดได้

๕. บริการอาสาสมัคร กาชาดเป็นองค์กรอาสาสมัครในการบรรเทาทุกข์ โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน

๖. ความเป็นเอกภาพ ในประเทศหนึ่ง มีสภากาชาดได้เพียงแห่งเดียว เพื่อปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรมทั่วดินแดนของตน

๗. ความเป็นสากล กาชาดเป็นสถาบันสากล ซึ่งสภากาชาดทั้งมวลมีฐานะเท่าเทียมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ร้อยปีที่ผ่านมา สภากาชาดไทยได้วิวัฒนาการขยายกิจกรรมให้กว้างขวางเป็นลำดับเพื่อให้สามารถสนองและสอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ในโครงสร้างและบทบาทของสภากาชาดไทยในปัจจุบัน สภากาชาดไทยอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงดำรงตำแหน่งสภานายิกา มีกรรมการสภากาชาดไทยเป็นองค์กรบริหาร และมีหน่วยงานในระดับกอง ๑๒ หน่วยงาน รับผิดชอบในการปฏิบัติภารกิจตามลักษณะงานหลักของสภากาชาดไทย ดังนี้

๑. งานด้านการรักษาพยาบาล มีหน่วยงานประกอบด้วย โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา สถานีกาชาด ๑๑ แห่ง และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ กองวิทยาศาสตร์ และหน่วยงานพิเศษ คือ ศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู โครงการโรงเอดส์ ศูนย์ดวงตา และศูนย์รับอวัยวะที่จะตั้งขึ้นใหม่

๒. งานด้านบรรเทาทุกข์สงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยากในเหตุการณ์สาธารณภัยและประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดาร ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกองบรรเทาทุกข์ และมีกองอื่นมีบทบาทร่วมด้วย เช่น กองอาสากาชาด และเหล่ากาชาดจังหวัด

๓. งานด้านผลิตพัฒนาบุคลากรสาธารณสุข ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ซึ่งให้การศึกษาพยาบาลศาสตร์ระดับปริญญา และระดับผู้ช่วยพยาบาล และโรงเรียนรังสีเทคนิค

๔. งานด้านยุวกาชาด เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและในเรื่องสุขภาพอนามัยแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นงานในหน้าที่ของกองยุวกาชาด

๕. งานด้านการบริหาร มีหน่วยงานปฏิบัติประกอบด้วย สำนักงานกลางกองคลัง กองการเจ้าหน้าที่ และกองหารายได้

สภากาชาดไทยมีกิจกรรมอยู่ทั่วราชอาณาจักร โดยมีเหล่ากาชาดจังหวัดทั้ง ๗๒ จังหวัด และกิ่งกาชาดอำเภออีก ๙๒ แห่ง ทำหน้าที่เป็นผู้แทนสภากาชาดไทยในท้องถิ่นของตน มีภารกิจหลักในการช่วยบรรเทาทุกข์ผู้ประสบสาธารณภัย และราษฎรที่เดือดร้อนในท้องถิ่นทุรกันดาร และสนับสนุนส่งเสริมกิจการของยุวกาชาด อาสากาชาด บริการโลหิต และบริการดวงตา

นอกจากกิจกรรมภายในประเทศแล้ว โดยที่สภากาชาดไทยมีลักษณะความเป็นสากลที่จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือแก่สภากาชาดอื่นตามหลักการมนุษยธรรม ดังนั้น สภากาชาดไทยจึงได้ให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศที่ประชาชนต้องประสบความทุกข์ยากเนื่องจากสาธารณภัยและภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น เมื่อเร็ว ๆ นี้ ก็ได้ส่งข้าวสารไปช่วยประชาชนชาวโซมาเลียซึ่งประสบภาวะขาดแคลนอาหาร และการส่งหน่วยแพทย์สภากาชาดไทยไปช่วยเหลือในการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา เป็นต้น ที่สำคัญได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนจากประเทศเพื่อนบ้านที่อพยพหลบภัยเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้นมา ซึ่งเรื่องนี้สภากาชาดไทยได้รับความยกย่องสรรเสริญจากชาวโลกทั่วไป

ตลอดหนึ่งศตวรรษของสภากาชาดไทยที่ผ่านมา สภากาชาดไทยมีความภาคภูมิใจที่ได้กระทำกิจการในทางเมตตาการุณย์ ช่วยบรรเทาทุกข์ บำรุงสุขแก่เพื่อนมนุษย์ โดยให้ความช่วยเหลือผู้เจ็บป่วย ผู้ประสบภัยพิบัติ ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ทั้งในยามปกติและยามสงคราม สภากาชาดไทยจะก้าวต่อไปสู่ศตวรรษใหม่ด้วยปณิธานอันแน่วแน่และความพยายามอันมั่นคง ที่จะปฏิบัติภารกิจเพื่อสังคม ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ตามหลักมนุษยธรรมและเมตตาธรรมตลอดไป

สภากาชาดไทยถือกำเนิดมาก็โดยน้ำใจแห่งความเมตตาของผู้ก่อตั้ง และการที่สภากาชาดสามารถเจริญก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบัน ก็โดยความเมตตาของประชาชนที่มีกุศลจิตให้ความเกื้อกูล สนับสนุน ข้าพเจ้าจึงขอถือโอกาสนี้ ขอบคุณทุกท่านที่ได้ให้ความสนับสนุนสภากาชาดไทยตลอดมา และหวังในเมตตาธรรมของท่านที่จะช่วยเกื้อกูลและช่วยจรรโลงสภากาชาดไทย ให้ปฏิบัติภารกิจเพื่อประโยชน์สุขแก่มวลมนุษยชาติต่อไป

ในโอกาสนี้ ในนามของสภากาชาดไทย ข้าพเจ้าขออัญเชิญคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงอภิบาลบันดาลดลให้ท่านทั้งหลายประสบแต่สรรพสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล ปลอดพ้นจากโรคาพยาธิและภยันตรายทั้งปวง เจริญด้วยจตุรพิธพรชัยทุกประการตลอดไป

สารบัญ

บทที่ ๑ - จาก อุณาโลมแดง.....ถึง กาชาด	๑
บทที่ ๒ - นี่คือ สภากาชาดไทย	๑๒๙
บทที่ ๓ - เพื่อประชาชน โดยประชาชน	๒๑๗
บทที่ ๔ - ผู้มีคุณูปการ	๒๘๐
บทที่ ๕ - เนื่องในงานสภาฯ	๓๒๑
บทที่ ๖ - นานากรณีย์	๓๕๕

สารคดี

สัญลักษณ์สภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม	ไพโรจน์ สุวรรณเสถียร
ท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์	พงษ์ศิริ สุวรรณเสถียร และ วิสุทธิจิตรา วานิชสมบัติ
สถานเสาวภา	วิสุทธิจิตรา วานิชสมบัติ
รถพระที่นั่งสองล้อ บนถนนอังรีดูนังต์	ไพโรจน์ สุวรรณเสถียร
หนังสือสนองโอฐสภากาชาด	พงษ์ศิริ สุวรรณเสถียร
"ชาติการุญ" นามสกุลที่เนื่องด้วยสภากาชาด	พงษ์ศิริ สุวรรณเสถียร
อาคารอนุรักษ์ดีเด่นของสภากาชาดไทย	นิจ หิญชีระนันท์
สวนงู	กรองทอง เพ็ชรวงศ์
สมเด็จฯ กับ เรือนในทะเล	วิสุทธิจิตรา วานิชสมบัติ
งานวันกาชาด	ส. พลายน้อย

บทที่ ๑

จาก อุณาโลมแดง....ถึง กาชาด

เหตุการณ์ ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖)

ปฐมเหตุแห่งกำเนิดของสภากาชาดสยาม เท่าที่ปรากฏในหน้าบันทึกประวัติศาสตร์แทบทุกเล่มมุ่งตรงไปยังเหตุการณ์ **ร.ศ.๑๑๒** อันนับว่าเป็นเหตุการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดที่เกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ นั่นคือ การเกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในเรื่องดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง

เหตุการณ์ในต้น ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖) หรือตามที่นักประวัติศาสตร์ขนานนามว่า *"วิกฤตการณ์ปากน้ำ"* *"วิกฤตการณ์สยาม"* หรือ *"ความยุ่งยากกับฝรั่งเศส"* ล้วนเริ่มต้นมาตั้งแต่ปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ (พ.ศ.๒๓๙๔-๒๔๑๑) จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ (พ.ศ.๒๔๑๑-๒๔๕๓) ซึ่งเป็นสมัยที่มหาอำนาจตะวันตก คือ อังกฤษ และฝรั่งเศส กำลังแข่งกันแผ่อิทธิพลเข้ามาทางอินโดจีน เพื่อยึดครองประเทศราชของไทย คือ เขมร

"เจ็บนานนึกหน่ายนิตย์ มนะเรื่องบำรุงกาย
สวนจิตบมิสบาย ศิระกลุ้มอุราตรึง
แม้หายก็พลันยาก จะลำบากฤทัยพึง
ตริแต่จะถูกรึง อุระรัดและอัตรา
กลัวเป็นทวิราช บตริป้องอยุธยา
เสียเมืองจะนินทา บละเว้นฤวางวาย
คิดใดจะเกี่ยงแก้ ก็บพบซึ่งเงื่อนสาย
สบหน้ามนุษย์อาย จึงจะอดแลเลยสูญ"

พระราชนิพนธ์ใน
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๕

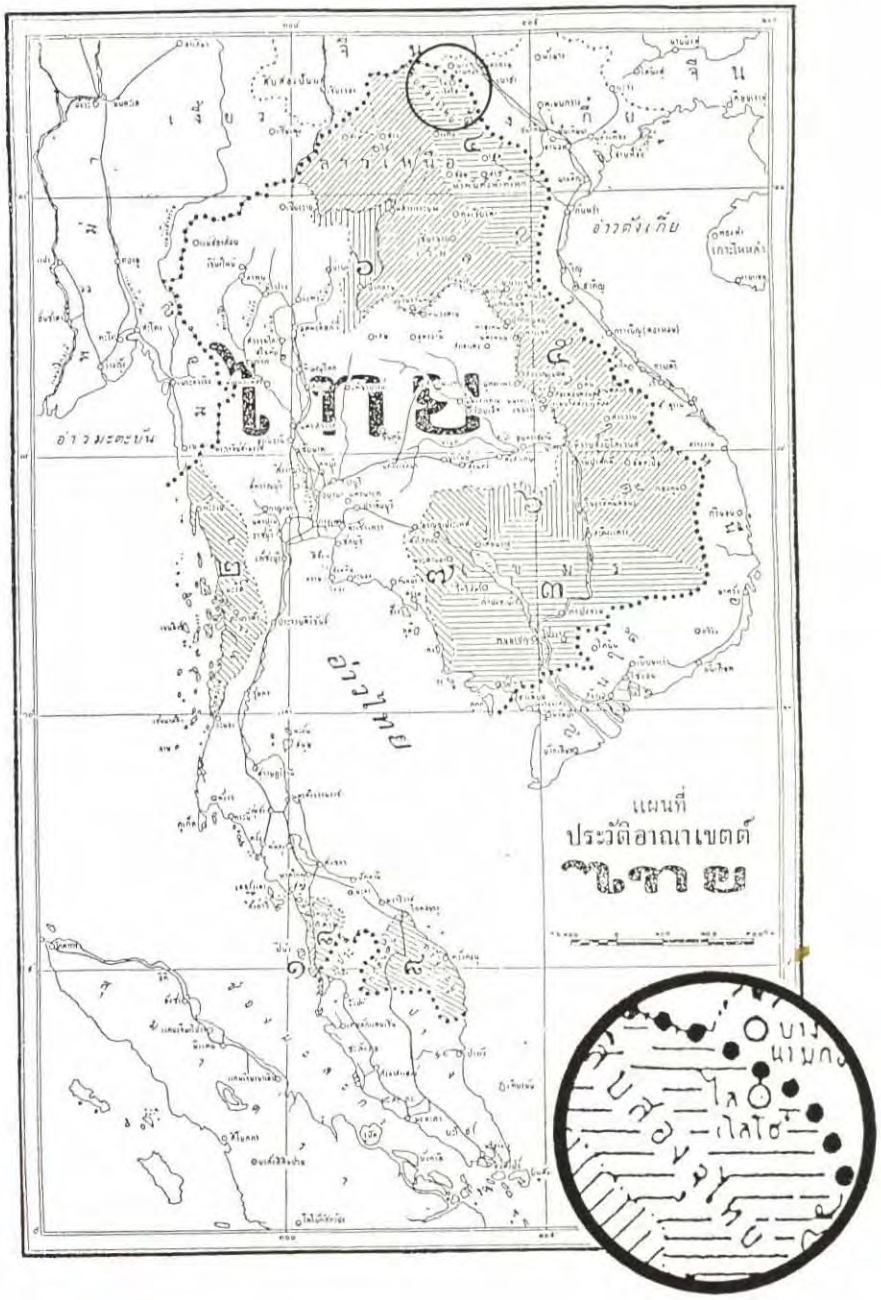

จากประวัติศาสตร์ของสยามในตอนนี้ เราจะได้เห็นถึงการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของชาติ ที่ทำให้สยามยังเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคแถบนี้ที่ยังคงรักษาเอกราชไว้ได้ แม้จะต้องสูญเสียดินแดนไปบางส่วนให้แก่อังกฤษและฝรั่งเศส

กรณีพิพาทครั้งนี้ ตั้งต้นมาแต่ พ.ศ.๒๔๓๑ เหตุมาจาก**เมืองไล** ที่ตั้งอยู่ในดินแดนสิบสองจุไท ทางตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองหลวงพระบาง ติดกับเมืองฮานอยของญวนในบังคับฝรั่งเศส เมืองหลวงพระบางในสมัยนั้นเป็นของไทยอยู่ แต่เมืองไลยังเป็นเมืองที่มีปัญหา เพราะอยู่ในระหว่างสามเส้า ไทยก็ถือว่าเป็นของไทย จีนก็ถือว่าเป็นของจีน ฝรั่งเศสก็ว่าเป็นของฝรั่งเศส ในที่สุดก็ตกลงกันว่า ควรกำหนดอาณาเขตให้แน่นอนลงไป โดยการทำรังวัดทำแผนที่อาณาเขตชายแดน

การรังวัดดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่น มีการกระทบกระทั่งเล็ก ๆ น้อย ๆ เกิดขึ้นเนือง ๆ ด้วยไม่ยินยอมกัน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงเห็นควรให้รวมเมืองขึ้นเป็นภาค เพื่อป้องกันความยุ่งยากที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น ภาคอุดร ภาคอีสาน และภาคฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง เรียกว่า ภาคลาวพวน ลาวกาว และลาวพุงขาว ตามลำดับ แต่การรังวัดยังคงดำเนินต่อไปด้วยความยากลำบาก

จนกระทั่งปัญหาถึงที่สุด ต้องใช้กำลังกันเล็กน้อยในเขตลาวพวน โดยแย่งกันปักธง**ที่ทุ่งเชียงคำ** อันเป็นแดนต่อแดนกับสิบสองจุไททางด้านตะวันออกของไทย และรุกประปรายเรื่อยมาจนถึงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๓๖ นายทหารฝรั่งเศส ๔ คน คุมทหารญวน ๔๐ คน มาที่ค่ายของ**พระยอดเมืองขวาง** ข้าหลวงซึ่งตั้งรักษาเมืองคำมวญอยู่ บอกให้พระยอดเมืองขวางถอยออกไป โดยอ้างว่า เมืองคำมวญเป็นของฝรั่งเศส แต่พระยอดเมืองขวางไม่ยอม จึงเกิดการต่อสู้กันอยู่พักหนึ่ง ผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะ มีทหารล้มตายกันทั้งฝ่ายไทย ญวน และฝรั่งเศส

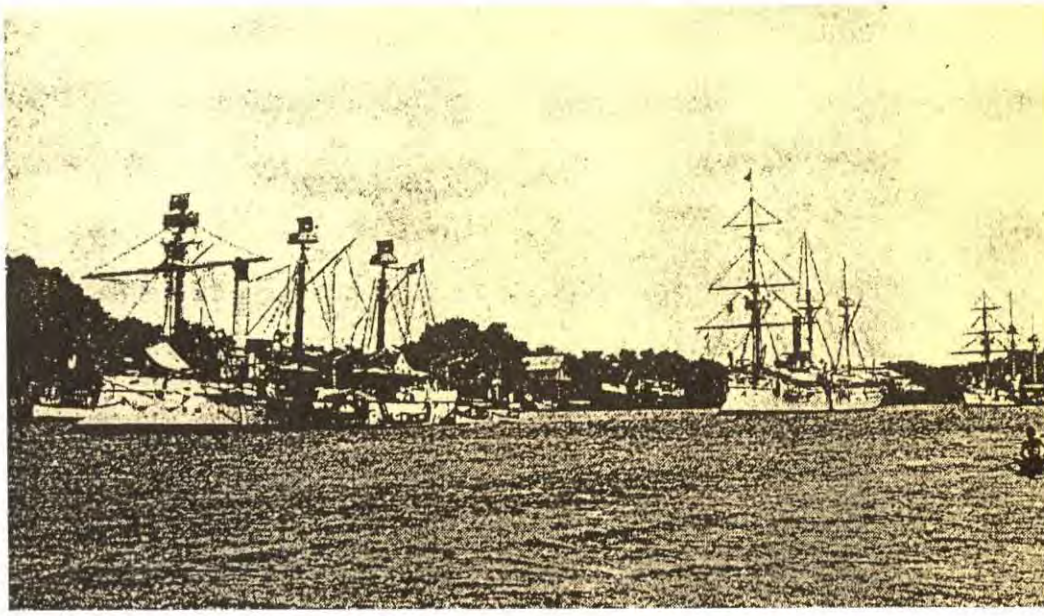

รัฐบาลฝรั่งเศสไม่พอใจมาก จึงส่งเรือรบเข้ามาในน่านน้ำไทย โดยอ้างเหตุป้องกันคนในบังคับของตน เรือรบที่ส่งเข้ามา ชื่อ *"คอแมต"* และ *"แลงกองสตังค์"* ในขณะนั้นมีเรือฝรั่งเศสจอดอยู่ที่หน้าสถานทูต แล้วลำหนึ่งชื่อ *"ลูแตง"* และไม่กลับออกไป ทางไทยได้ยิงกระสุนให้สัญญาณ ให้ฝรั่งเศสนำเรือออกไป แต่ไม่ได้ผล จึงมีการยิงต่อสู้กันขึ้นอย่างรุนแรง เนื่องจากเรือรบฝรั่งเศสทั้งสองมีความสามารถมาก ทหารไทยจึงเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ในขณะนั้น ทหารฝรั่งเศสเสียชีวิตไปเพียง ๑ คน

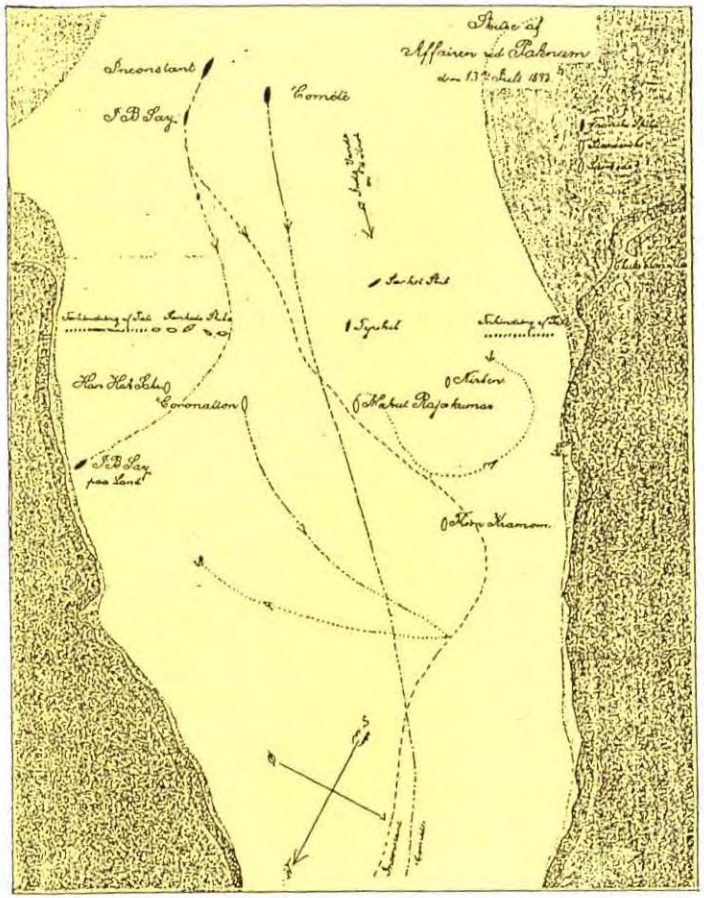

เส้นทางเดินเรือรบฝรั่งเศส ร.ศ.๑๑๒

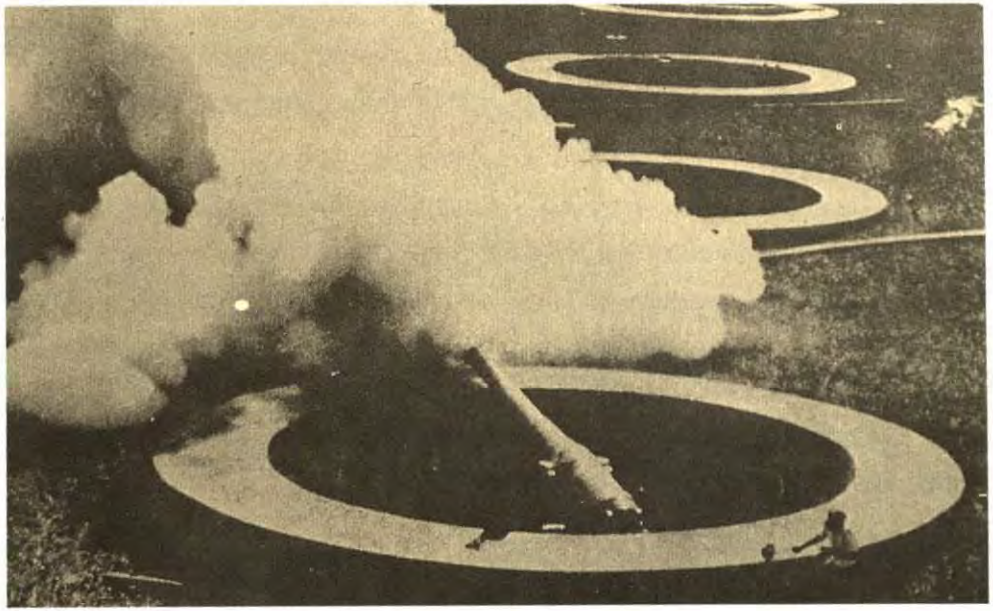

การยิงปืนที่ป้อมพระจุลจอมเกล้า

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชนพลเมืองตื่นเต้นตกใจมาก ที่เป็นทหารก็คิดสู้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตรัสสั่งให้จัดการป้องกันรักษาทรัพย์สมบัติพลเมือง และเสด็จตรวจตราพลทหารที่ประจำการในกรุงเทพฯทั่วทุกแห่ง ทั้งยังระดมกำลังทหารกองหนุนอาสาสมัครขึ้นอีกทางหนึ่ง ทางในพระบรมมหาราชวัง กรมมหาดเล็กก็ระดมข้าราชการทั้งหมดเข้าประจำการอยู่ในพระบรมมหาราชวัง และฝึกหัดการใช้อาวุธในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ในระหว่างการเจรจานั้นเอง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระประชวรไข้และประชวรพระยอดด้วย เหตุเพราะทรงพระปริวิตกจนกระทั่งทรงทอดอาลัยไปพักหนึ่ง ความทุกข์ครั้งนั้น ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า

"เจ็บนานนึกหน่ายนิตย์ มนะเรื่องบำรุงกาย
ส่วนจิตบมิสบาย ศิระกลุ้มอุราตรึง
แม้หายก็พลันยาก จะลำบากฤทัยพึง
ตริแต่จะถูกรึง อุระรัดและอัตรา
กลัวเป็นทวิราช บตริป้องอยุธยา
เสียเมืองจะนินทา บละเว้นฤวางวาย
คิดใดจะเกี่ยงแก้ ก็บพบซึ่งเงื่อนสาย
สบหน้ามนุษย์อาย จึงจะอดแลเลยสูญ"

ในที่สุดการเจรจาตกลงกันได้ว่า ฝรั่งเศสเรียกร้องให้ไทยชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในการต่อสู้เป็นจำนวนเงิน ๓ ล้านบาท และขอให้ไทยสละสิทธิ์ในดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้แก่ตน โดยขอยึดเอาจังหวัดจันทบุรีไว้เป็นประกัน ในการหาเงินชดใช้นั้น เป็นการโกลาหลพอสมควร เพราะต้องนำมาจากเงินพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศานุวงศ์ และฝ่ายในเป็นจำนวนมาก

เมื่อเหตุการณ์รุนแรงที่ยังความวิตกให้คนไทยทุกคนนับตั้งแต่องค์พระประมุขลงมาจนถึงไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินถ้วนหน้าได้ยุติลง เหตุการณ์ก็กลับคืนเข้าสู่สันติสุขเช่นที่เคยเป็นมา

สรุปการสูญเสียดินแดนของไทยให้แก่ฝรั่งเศส

พ.ศ. ๒๔๑๐ เสียเขมรส่วนนอกซึ่งเป็นดินแดนส่วนใหญ่ของเขมรและเกาะอีกหกแห่งให้แก่ฝรั่งเศส

พ.ศ. ๒๔๓๑ เสียแคว้นสิบสองจุไทให้แก่ฝรั่งเศส

พ.ศ. ๒๔๓๕ เสียหัวเมืองเงี้ยวทั้งห้าและหัวเมืองกะเหรี่ยงตะวันออกให้แก่อังกฤษ

พ.ศ. ๒๔๓๖ เสียดินแดนบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส (ร.ศ.๑๑๒)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

ท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์

สภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม

จากการต่อสู้กันระหว่างไทยและฝรั่งเศสในคราวนั้น ประเทศทั้งสองยังไม่ถึงขาดไมตรีกัน และยังมีการเจรจากันทางการทูตอยู่ แต่เมื่อรัฐบาลสยามได้ใช้ค่าปรับเรียบร้อยแล้ว ฝรั่งเศสก็ยังไม่ยอมถอนทหารออกไปจากจันทบุรีที่ยึดไว้เป็นประกันตามสัญญา จนกระทั่ง ๑๐ ปีต่อมา จึงถอนทหารออกจากเมืองจันทบุรีไปยึดเมืองตราดแทน แล้วคืนเมืองตราดให้โดยขอแลกมณฑลเขมรของไทยไป ๑ มณฑล คือ เสียมราฐ พระตะบอง และศรีโสภณ

ในการสู้รบกันครั้งนั้น มีทหารบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ยังไม่มีกองการกุศลใด ๆ ทำหน้าที่ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ให้เป็นกิจลักษณะ ดังนั้น กุลสตรีไทยที่สูงศักดิ์ในเวลานั้น **มีท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์** เป็นหัวหน้า ได้กราบบังคมทูลพระกรุณา**สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชเทวี** (สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า) ขอให้ทรงเป็นชนนีผู้บำรุงการที่จะตั้งสภาการกุศล เพื่อช่วยทหารที่เจ็บป่วยทั้งหลาย และเพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

อีกโสดหนึ่งด้วย ดังปรากฏในสำเนาจดหมายกราบบังคมทูลพระกรุณาดังต่อไปนี้

วันที่ ๑๓ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๒

เกล้ากระหม่อมมีชื่อในท้ายหนังสือนี้ ขอพระราชทานกราบทูลในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชเทวี พระนางเจ้าพระวรราชเทวี พระนางเจ้าพระราชเทวี และพระอรรคชายาเธอ ทราบใต้ฝ่าละอองพระบาท

ด้วยบรรพบุรุษสตรี ซึ่งเป็นปู่ ย่า ตา ทวดทั้งหลาย ได้เป็นข้าใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทพระเจ้าอยู่หัว ปฐมบรมราชวงศ์นี้ ที่เป็นผู้ชายก็ได้ตามเสด็จพระราชดำเนินในงานพระราชสงคราม อาบเหงื่อต่างน้ำ ปราบปรามข้าศึกศัตรูหมู่อริราชไพรี ทั้งฝ่ายนอกและฝ่ายในจนราบคาบ ยกความเป็นอิสรภาพของกรุงสยามคงคืนขึ้นเป็นชาติดังแต่ก่อนแล้ว ก็ได้ทรงปกครองแผ่นดินและทำนุบำรุงอาณาประชาราษฎรที่เป็นชาติไทยให้อยู่เย็นเป็นผาสุกสืบสันตติวงศ์เนื่องมาตามลำดับฉันข้ากับเจ้าจนกาลทุกวันนี้ ในขณะเวลากาลยุคเข็ญปราบปรามข้าศึกศัตรูอยู่นั้น บรรดาผู้ที่เป็นหญิงโดยเสด็จงานพระราชสงครามไม่ได้ ก็ต้องอยู่รักษาครอบครัวและเคหะสถาน เสบียงอาหารส่งไปให้แก่บรรพบุรุษที่ตามเสด็จในงานพระราชสงคราม ตามกาลที่เพศหญิงจะทำได้ บรรพสตรีได้เคยเป็นดังได้ทราบเกล้าฯ มาเช่นนี้แล้ว

*บัดนี้ ได้ทราบเกล้าฯ ว่า กษัตริย์ฝ่ายนอกที่มีอำนาจปราศจากธรรมทำการข่มขู่ด้วยอุบายต่าง ๆ จะแย่งชิงเอาส่วนพระราชอาณาเขต เป็นเหตุให้พระมหาเศวตฉัตรสะดุ้งสะเทือน ทั้งพระเกียรติยศและอิสรภาพของพระราชอาณาจักร จะเสื่อมทรามไปแก่ตาโลก เป็นการจำเป็นโดยแท้ ที่ราชาธิปไตยในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต้องจัดการต่อสู้ป้องกันรักษาอิสรภาพและพระราชอาณาเขตอยู่นี้ ในสิ่งที่เพศหญิงซึ่งเป็นชาติชาวสยามจะช่วยอุดหนุนในการป้องกันรักษาพระนครได้ มีอยู่อย่างหนึ่งซึ่งคิดด้วยเกล้าฯ เห็นว่าการนั้นจะเป็นไปได้โดยทางชักนำวงญาติ บุตร หลาน และมิตรสหาย ทั้งเพื่อนหญิงที่ร่วมเพศรักชาติไทย สมัครเป็นข้าพระเจ้าอยู่หัวแล้ว **จะชวนลงชื่อเรี่ยไรออกทรัพย์ตามแต่ศรัทธา ตั้งขึ้นเป็น สภาอุณาโลมแดงของชาติหญิงชาวสยามที่เป็นไทยขึ้น เพื่อที่จะได้จัดการรักษาพยาบาล บำรุงกำลังพลทหาร ทั้งบก ทั้งเรือ ของพระเจ้าอยู่หัวในเวลาที่รับราชการอยู่ มีความป่วยไข้ฤาต้องศัสตราวุธบาดเจ็บแล้ว สภาอุณาโลมแดงนี้จะได้รับเป็นหน้าที่รักษาพยาบาล โดยทางเกื้อหนุนออกทรัพย์ตามที่จะเรี่ยไรได้ จ้างผู้พยาบาลและจัดซื้อยาและสิ่งของที่ควรแก่การพยาบาลนั้น ส่งไปทุกกองทัพที่ตั้งป้องกันรักษาพระราชอาณาเขตอยู่ และที่ในพระมหานครสภาอุณาโลมแดงนี้ จะได้เป็นธุระจัดการพยาบาลเอง ตั้งโรงพยาบาลขึ้นตามกำลังและทุนที่จะมีได้** ถ้าใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาททั้งปวง ทรงพระดำริเห็นชอบเข้าด้วยในการนี้แล้ว ขอเชิญเสด็จสมเด็จพระนางเจ้าฯ เป็นชนนีผู้บำรุงการที่จะตั้งสภาอุณาโลมแดงนี้ขึ้น และเชิญเสด็จฝ่าพระบาท พระวรราชเทวีเป็นสภานายิกา จัดการและเชิญเสด็จพระนางเจ้า และ พระอรรคชายาเธอทั้งท่านพระองค์อื่นที่สมควร ซึ่งมีพระทัยยินดีลงทุนช่วยเกื้อหนุนในการนี้ ให้เป็นอุปนายิกาไม่มีจำนวนกำหนด และจะได้เลือกจัดผู้ที่มีใจศรัทธายินดีช่วยในการนี้ ให้เป็นกรรมการิณีปรึกษาจัดการสภาอุณาโลมแดงนี้ สถานที่ซึ่งจะประชุมนั้นยืมที่ท้องพระโรงพระตำหนักสวนกุหลาบ ฤาที่พระที่นั่งทรงธรรมก่อนก็ได้ เป็นที่ใกล้ใต้ฝ่าละอองพระบาทจะเสด็จไปประชุมได้โดยสะดวก*

การที่ได้กราบทูลตามความเห็นนี้ ใต้ฝ่าพระบาททรงพระดำริเห็นชอบและทรงรับเป็นพระธุระในการนี้แล้ว ขอได้ทรงโปรดนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ให้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แล้ว จะได้คิดตั้งข้อบังคับสำหรับสภาอุณาโลมแดง และออกประกาศแจ้งความเรี่ยไรลงมือจัดการทีเดียว ทุนที่จะได้ก็คงจะเป็นทุนสำหรับที่จะอุดหนุนการป้องกันรักษาพระนครสืบไป

การจะควรประการใด สุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ขอเดชะ

(ลงนาม) เปลี่ยน

ส่วมยาที่ใช้ในราชการสนาม ร.ศ.๑๑๒ ของสภาอุณาโลมแดงฯ

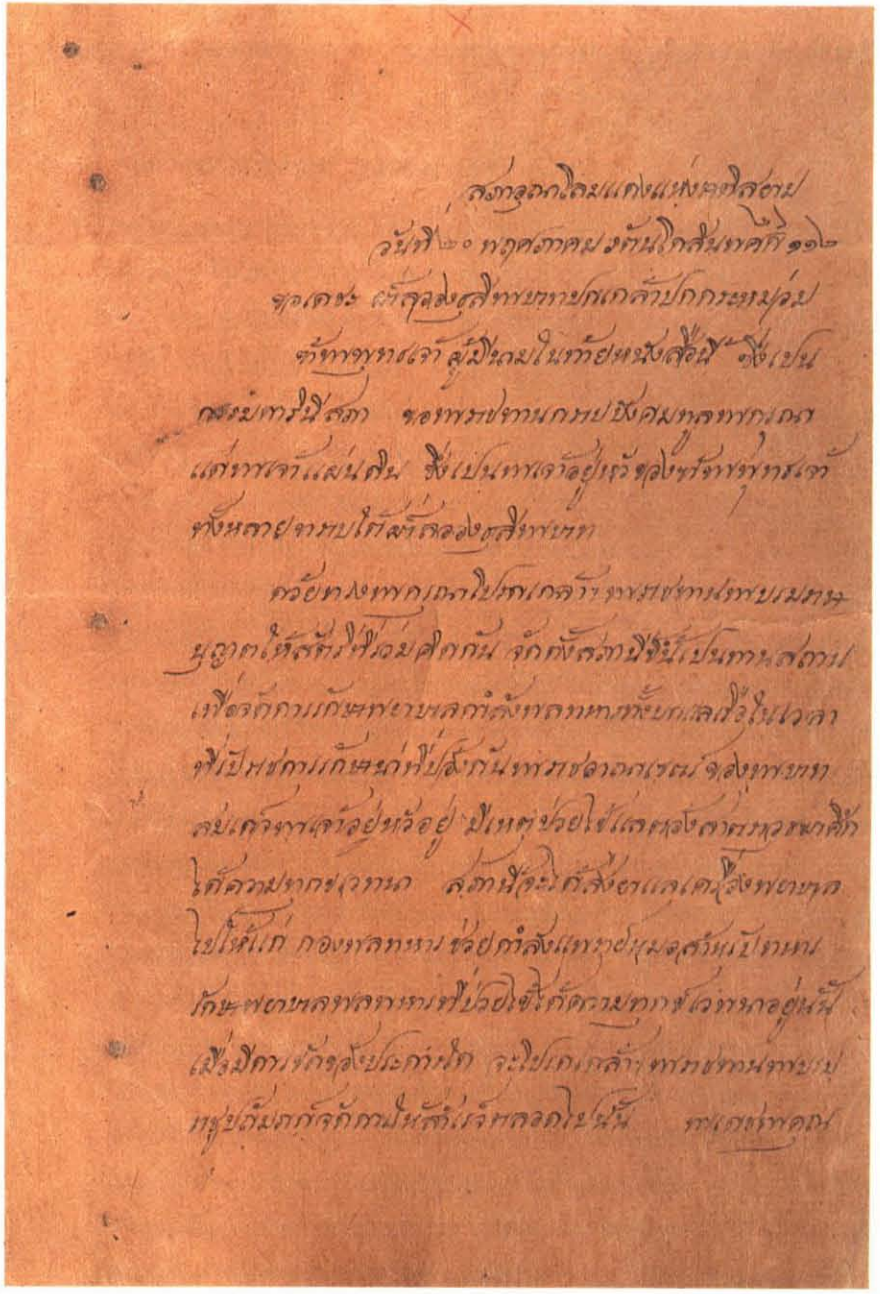

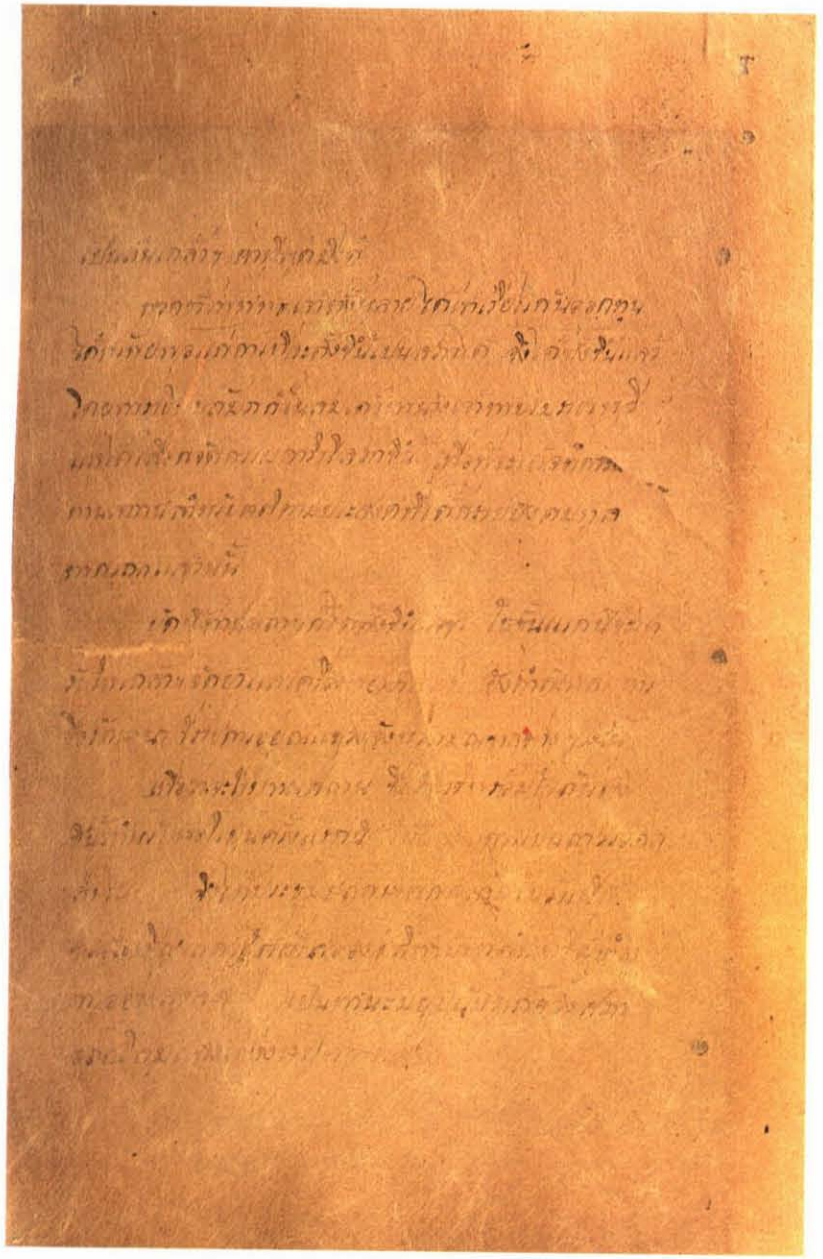

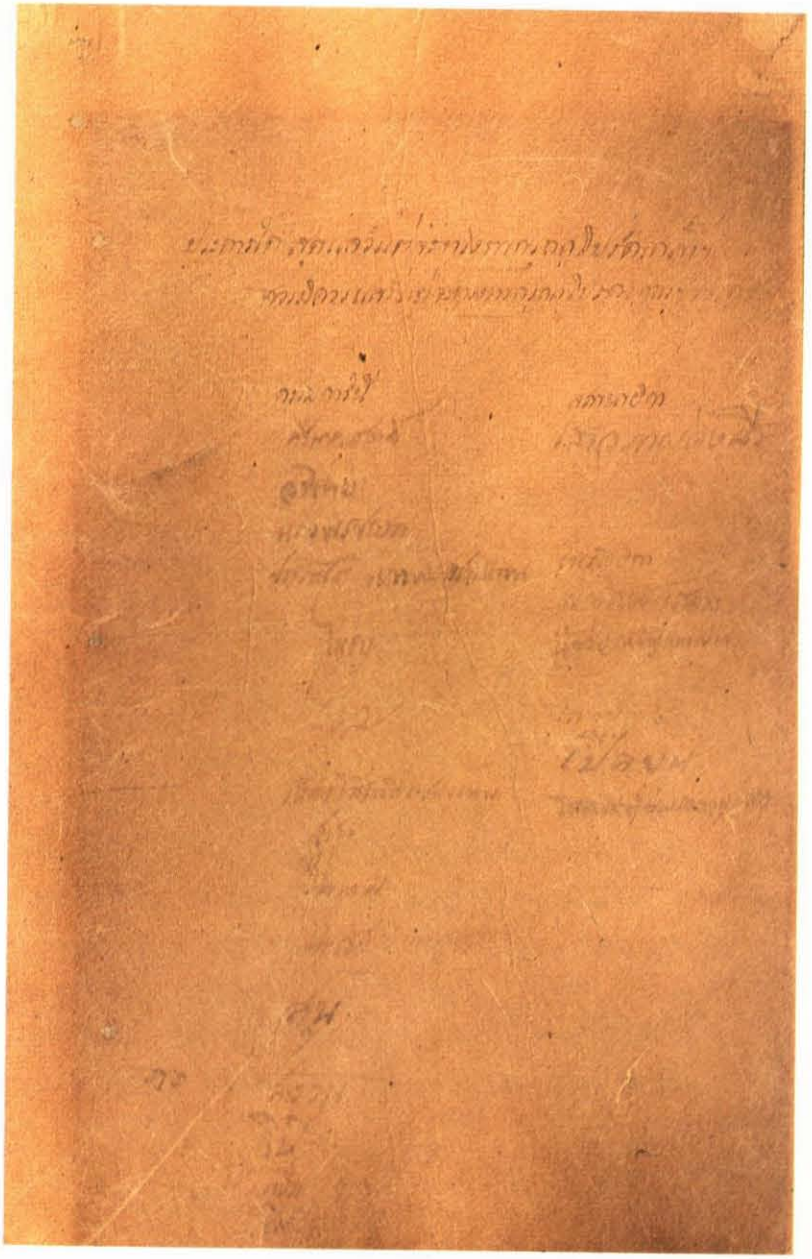

ท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์

สายสกุลของท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์

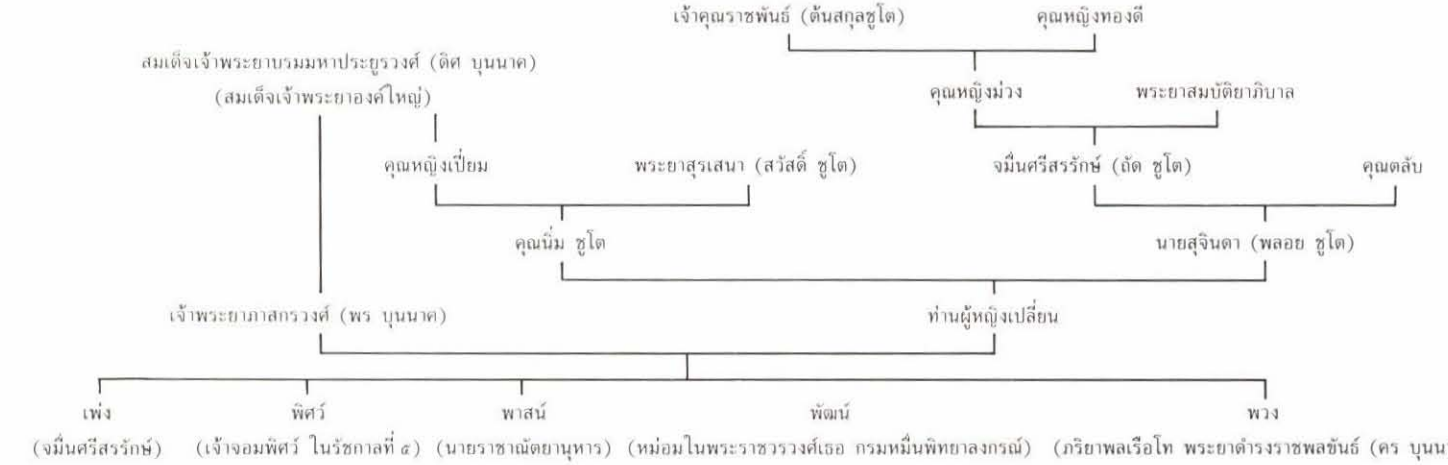

ท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์

เจ้าพระยาภาสกรวงศ์
(พร หรือ ชุมพร บุนนาค)

*ท่านผู้หญิงเปลี่ยน*เป็นธิดา นายสุจินดา (พลอย ชูโต) ได้สมรสกับ *เจ้าพระยาภาสกรวงศ์* (พร หรือชุมพร บุนนาค) บุตรคนเล็กของสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) กับหม่อมอิน โดยมีสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เป็นผู้จัดการเสกสมรสให้ ท่านมีบุตร - ธิดาหลายคน คือ *นายเพ่ง* เป็นจมื่นศรีสรรักษ์ในรัชกาลที่ ๕ *นายพาสน์ เป็นนายราชาณัตยานุหาร ในรัชกาลที่ ๕ พิศว์* เจ้าจอมในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว *พัฒน์* หม่อมในพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ และ***พวง*** ภริยาพลเรือโท พระยาดำรงราชพลขันธ์ (คร บุนนาค

เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค)
เจ้าจอมพิศว์ ในรัชกาลที่ ๕
นางพาสนาผดุงทะเบียนกิจ (พาสนา ชูโต)

เจ้าจอมพิศว์ ในรัชกาลที่ ๕
ท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์
หม่อมพัฒน์ รัชนี
คุณหญิงดำรงราชพลขันธ์ (พวง บุนนาค)

ท่านผู้หญิงเปลี่ยนเป็นผู้มีฝีมือในการปรุงอาหารคาวหวาน ได้แต่งตำรากับข้าวขึ้นเป็นคนแรก เจ้าพระยาภาสกรวงศ์* ได้คิดชื่อให้ว่า "*ตำรา แม่ครัวหัวป่าก์*" ซึ่งเป็นตำราประกอบอาหารคาวหวานเล่มแรกของประเทศไทยที่ยังใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ วิธีทำขนมลูกชุบที่ท่านประดิษฐ์ขึ้นถวายเจ้านายก็ยังเป็นต้นตำรับเป็นที่นิยมกันอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนั้น ท่านยังมีความชำนาญในการแกะสลักผลไม้ ทำดอกไม้สด ดอกไม้แห้ง ขี้ผึ้งอบหอม ทั้งฝีมือการปักเย็บของท่านก็ยอดเยี่ยม ดังจะเห็นได้จากงานปักรูปเสือของท่านที่ได้รับพระราชทานรางวัลจากพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และยังได้ส่งไปประกวดที่ประเทศสหรัฐอเมริกา สมัยประธานาธิบดีลินคอล์น ได้รับรางวัลชนะเลิศของโลก และได้รับเงินสมนาคุณเป็นมูลค่าหลายพันเหรียญสหรัฐอีกด้วย

** เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ เป็นผู้มีความรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ อย่างที่เรียกว่า "เฟื่อง" ท่านเป็นผู้คิดศัพท์แปลก ๆ อยู่เสมอในสมัยนั้น คำว่า "สภาอุณาโลมแดง" นี้ เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ อาจจะเป็นผู้ที่คิดขึ้นก็เป็นได้*

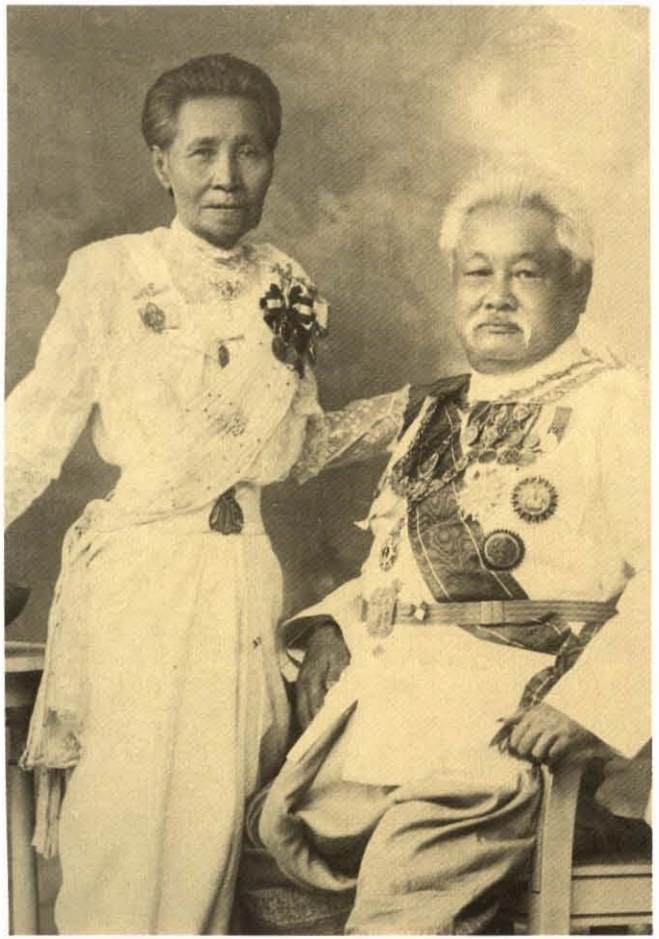

ท่านผู้หญิงเปลี่ยนและเจ้าพระยาภาสกรวงศ์

เมื่อเหตุการณ์ ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖) กรณีพิพาทระหว่างประเทศสยามกับฝรั่งเศส เรื่องดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ได้ทวีความรุนแรงจนถึงมีการสู้รบ เป็นเหตุให้ทหารบาดเจ็บล้มตายมาก ไม่มีองค์การกุศลทำหน้าที่ช่วยเหลือพยาบาลบรรเทาทุกข์อย่างเป็นล่ำเป็นสัน ท่านผู้หญิงเปลี่ยนได้ดำเนินการชักชวนและรวบรวมสตรีอาสาสมัครขึ้น และได้ทำหนังสือกราบบังคมทูล สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชเทวี พระนางเจ้าฯ พระวรราชเทวี พระนางเจ้าฯ พระราชเทวี และพระอรรคชายาเธอ ขอให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตตั้ง *"สภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม"* ขึ้น เพื่อปฏิบัติการบรรเทาทุกข์ทหารที่บาดเจ็บ เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชกระแสว่าเป็นความคิดอันดีตามแบบอย่างประเทศที่เจริญแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ และพระบรมราชานุญาตให้เรี่ยไรได้เงินถึง ๔๔๓,๗๑๖ บาท ซึ่งเป็นเงินจำนวนมหาศาลในสมัยนั้น กับทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้*สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชเทวี* (สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า) เป็นสภาชนนี *สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี* (สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ) เป็นสภานายิกา และ*ท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์* เป็นเลขานุการิณีสภาอุณาโลมแดง

นับว่าท่านผู้หญิงเปลี่ยนเป็นสตรีที่ทันสมัย มีความคิดริเริ่ม เฉลียวฉลาด มีความสามารถในด้านต่าง ๆ ในสมัยนั้นอย่างยิ่งท่านหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าท่านเป็นผู้ที่ได้ริเริ่มกิจการกาชาดขึ้นเป็นคนแรกในประเทศสยาม

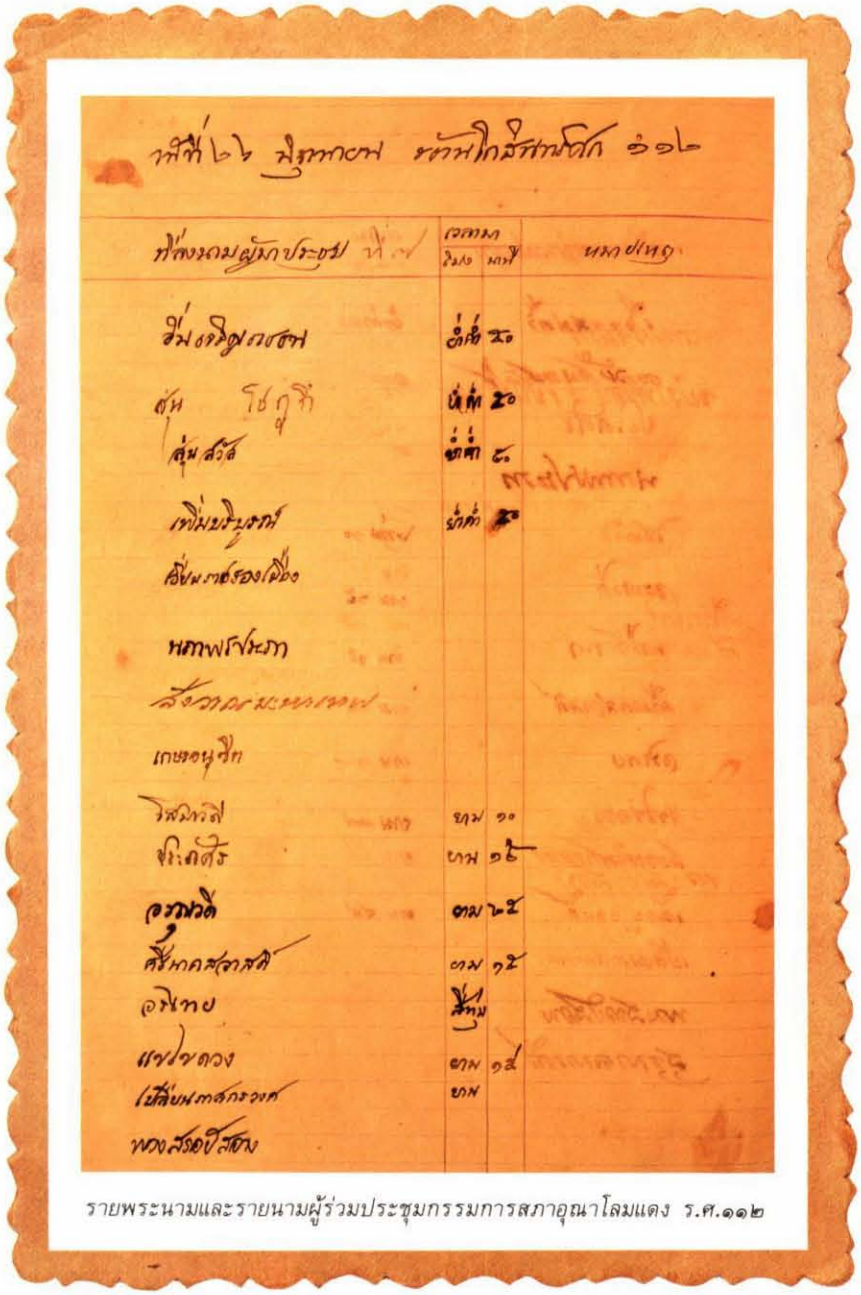

รายพระนามและรายนามผู้ร่วมประชุมกรรมการสภาอุณาโลมแดง ร.ศ.๑๑๒

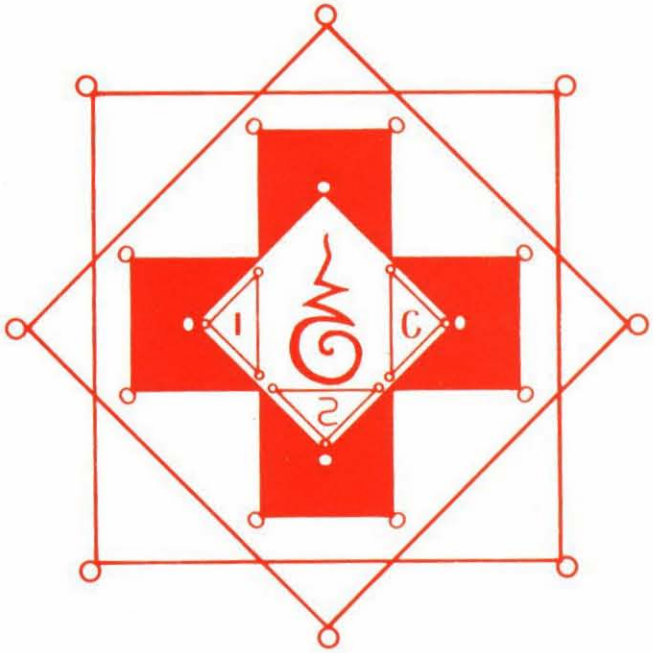

พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี สภานายิกา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริว่าเป็นความคิดที่ต้องด้วยแบบอย่างอารยประเทศที่เจริญแล้วทั้งหลาย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้ง *"สภาอุณาโลมแดงฯ"* ขึ้น ในวันที่ ๒๖ เมษายน ร.ศ.๑๑๒ (ถือเป็นวันสถาปนาสภากาชาดไทย) ดังปรากฏในหนังสือจากสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระสมมตอมรพันธุ์ ราชเลขานุการในพระองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถึงท่านผู้หญิงเปลี่ยนฯ แจ้งว่า ทรงรับสภาอุณาโลมแดงฯ ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับตำรงตำแหน่งทานมยูปถัมภก เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคมปีเดียวกันด้วย

เมื่อตั้งสภาอุณาโลมแดงขึ้นตามพระราชานุญาตแล้ว สภานี้จึงมีชื่อเรียกว่า *"สภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม"* โดยมี**พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี** เป็นสภานายิกา **สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนาพระบรมราชเทวี** เป็นสภาชนนี **ท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์** เป็นเลขานุการิณี สภานี้ได้มีการประชุมครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖) ณ พระที่นั่งพระบรมราชสถิตย์มโหฬาร

สำเนาย่อ

พระราชหัตถเลขา

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับดำรงตำแหน่ง ทานมยูปถัมภก

พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

วันที่ ๒๒ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๒

ถึง กรรมการิณีสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม ด้วยได้รับหนังสือลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม แสดงการที่ได้ตั้งสภาขึ้นแล้วโดยทุนทรัพย์ที่เรี่ยไรเงินและจัดการที่จะส่งยากับเครื่องพยาบาลไปยังกองทหารในมณฑลต่าง ๆ และขอเชิญให้ฉันเป็นทานมยูปถัมภกนั้นได้ทราบแล้ว

ขอแสดงความยินดีที่สภานี้ได้ตั้งขึ้นเพื่อจะได้เป็นการอุดหนุนแก่พลทหารบกทหารเรือ ซึ่งเอาชีวิตร่างกายรักษาพระราชอาณาเขตต์ และขอบใจที่เชิญให้เป็นทานมยูปถัมภก ขอรับตามคำเชิญนั้นโดยความยินดีอย่างยิ่ง

ในชั้นต้นจะขอบอกยอมให้ที่ใดที่หนึ่งซึ่งสภานี้จะได้เลือกเป็นที่โรงไว้เก็บยา โดยไม่ต้องเสียเงินในเรี่ยไรนี้ และการที่จะจัดในเวลานี้เข้าใจว่าจะเป็นแต่ส่งยาและส่งผ้าห่มให้กองทหาร ถ้าจะรออยู่ได้ยังไม่ต้องลงเงินก็จะขอผัดรออยู่ไว้ลงต่อภายหลัง เพราะจะได้ใช้ราชการอื่น ด้วยเห็นว่าเงินในมือสภานี้จะพอใช้การไปพลางอยู่แล้ว แต่ถ้าเห็นว่าจะเป็นตัวอย่างไม่ดี คือจะพาให้ผู้อื่นพลอยอึ้งเอาอย่างไปตาม ก็จะบอกลงเงินได้โดยทันที ในจำนวนครั้งแรกนี้เป็นเงินแปดหมื่นบาทส่วนเงินพระคลังข้างที่ทั้งนั้น

ซึ่งว่าขยักขย่อนอยู่ดังนี้ มิใช่จะเป็นโดยความไม่แน่นอนใจอย่างใด เป็นเหตุเพราะได้ลงไปแล้วก็มาก และยังจะใช้ต่อไปอีกก็มีในราชการแผ่นดินกลัวจะไปเกิดชักหน้าไม่ถึงหลังขึ้น แต่ขอแสดงน้ำใจให้เชื่อไว้ว่าชีวิตและทรัพย์สมบัติของฉันกับกรุงสยามนี้นับเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มิได้มีความหวงแหนเลย

พระราชหัตถเลขา สยามินทร์

ตำแหน่งผู้บริหารกิจการสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยามในสมัยแรกที่สำคัญ คือ

๑. ทานมยูปภัมภก	ผู้บำรุงการอย่างสูงสุด – พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตรงกับตำแหน่งปัจจุบันพระบรมราชูปภัมภก
๒. ผู้บำรุงการ	พระเจ้าบรมมหัยยิกาเธอ กรมพระสุดารัตนราชประยูร คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาสุดารัตนราชประยูร (พระองค์เจ้าลม่อม)
๓. สภาชนนี	สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี คือ สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
๔. สภานายิกา	พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี คือ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
๕. อุปนายิกา	๘ คน ได้แก่ ผู้ซึ่งออกเงินบำรุงมากกว่า ๔,๐๐๐ บาท ซึ่งในขณะนั้นมีตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการคนเดียว เป็นผู้ดำเนินงานแทนสภานายิกา
๖. เลขานุการิณี	ท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์ ผู้ริเริ่มสภาอุณาโลมแดงฯ ภริยาเจ้าพระยาภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค)
๗. ผู้ช่วยเลขานุการิณี	๓ คน
๘. เหรัญญิกา	พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าพวงสร้อย สอางค์
๙. ผู้ช่วยเหรัญญิก	๑ คน
๑๐. กรรมการิณี	๑๖ คน โดยมากเป็นพระเจ้าน้องนางเธอและภรรยาข้าราชการผู้ใหญ่

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาสุดารัตนราชประยูร (พระองค์เจ้าลม่อม)
ผู้บำรุงการ

พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าพวงสร้อยสอางค์ เหรัญญิกา

๑๑. **อนุกรรมการิณี** ๑๔ คน รับทำยาไทยส่งกองทัพ
๑๒. **ผู้รับธุระแทน** (ต่างจังหวัด) ๖ คน

นอกจากนี้ ยังได้เชิญพระบรมวงศ์และข้าราชการผู้ใหญ่ฝ่ายหน้าให้รับตำแหน่งเพื่อเกียรติยศ และช่วยการในสภาฯ อีกด้วย โดยใช้สัญลักษณ์เมื่อแรกก่อตั้งเป็นรูปอุณาโลมแดงอยู่กลางยันต์สีขาว

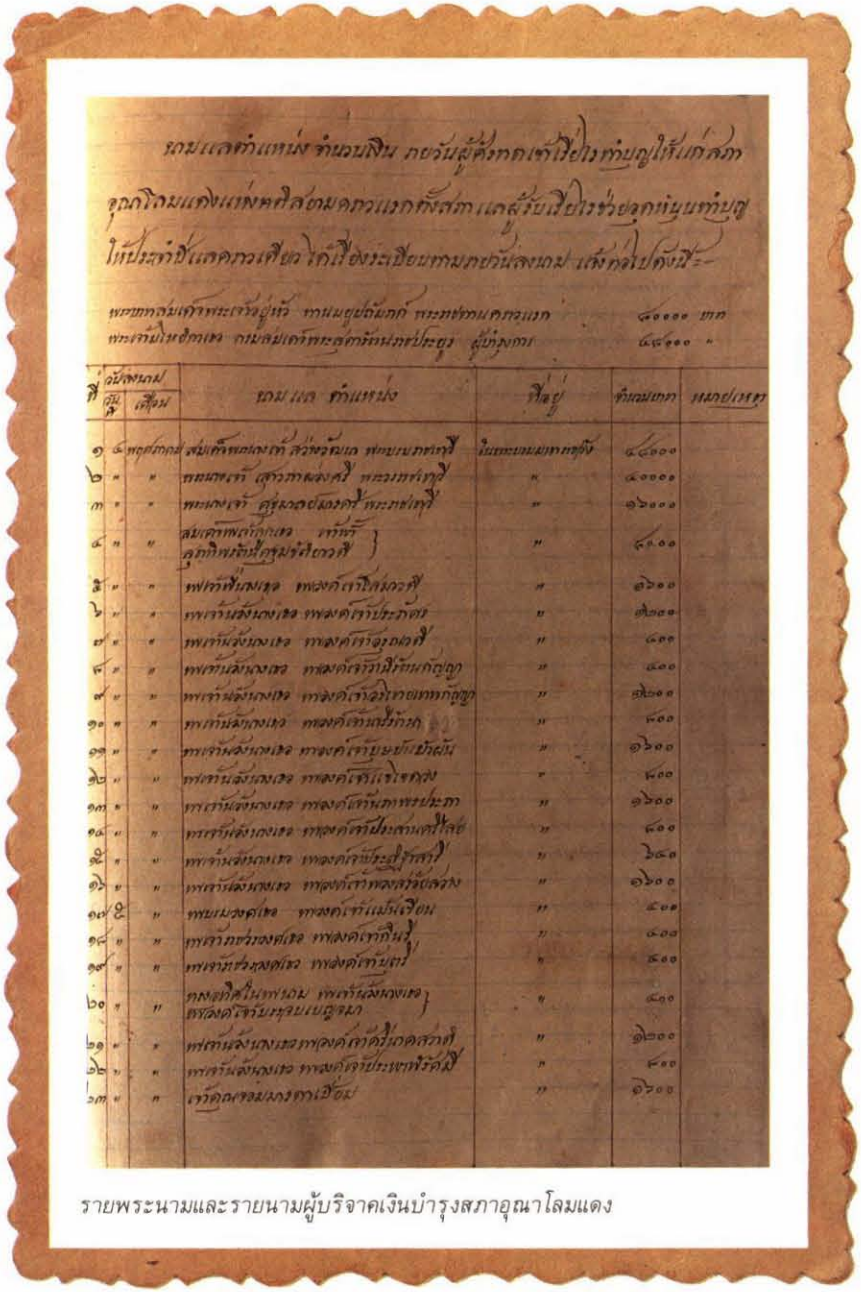

รายพระนามและรายนามผู้บริจาคเงินบำรุงสภาอุณาโลมแดง

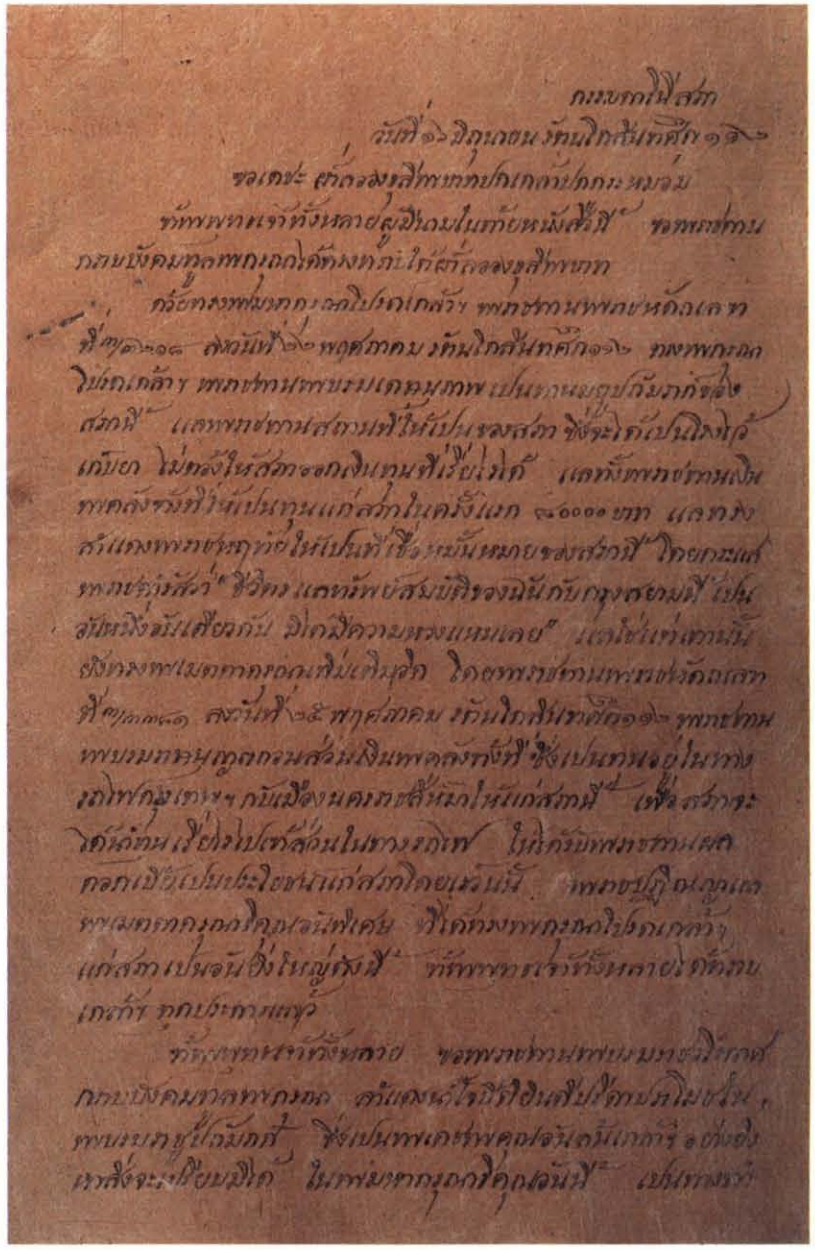

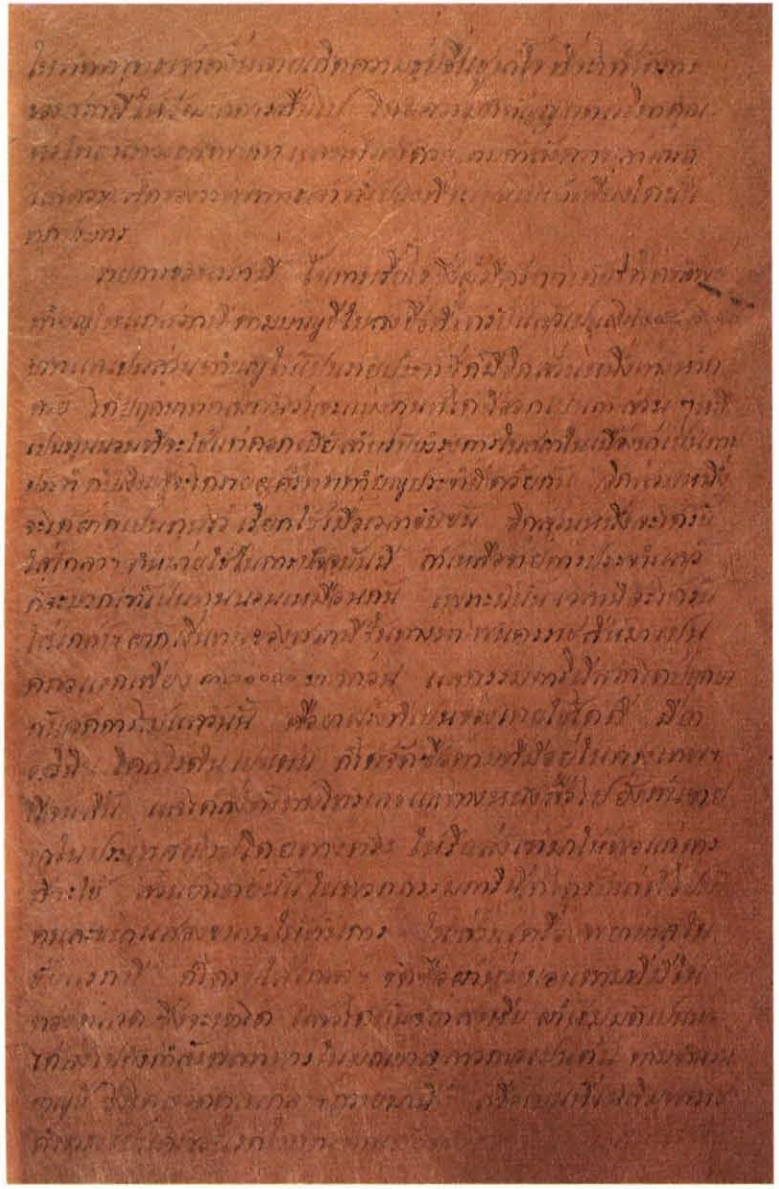

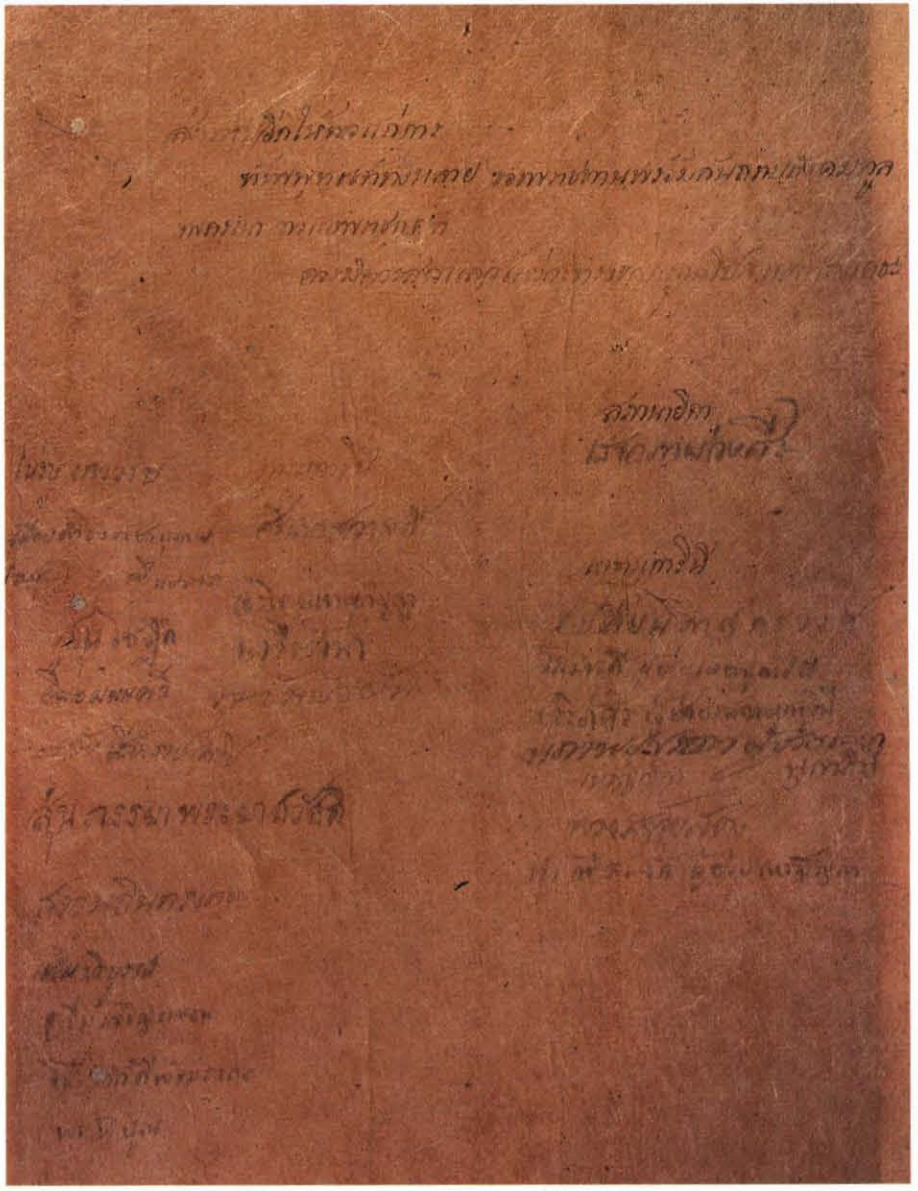

สัญลักษณ์
สภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม

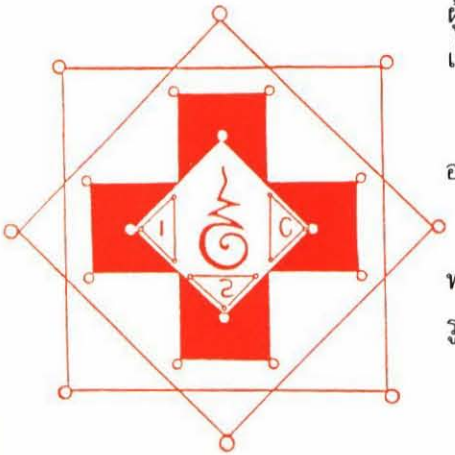

เรื่องสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายของสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม[1] นี้ ยังไม่พบหลักฐานว่าใครเป็นผู้ออกแบบ และความหมายของสัญลักษณ์นี้จะมีความหมายถึงอะไร ดูจะเป็นเรื่องลี้ลับอย่างไรอยู่นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง *"สภา"* แห่งนี้ตั้งแต่วันที่ ๒๖ เมษายน ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖) เมื่อร้อยปีมาแล้ว

แต่เมื่อพิจารณาหลาย ๆ ครั้ง ก็ทำให้คิดไปได้ไกลเพราะองค์ประกอบของสัญลักษณ์นี้มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ชวนให้ใช้ความพยายามตีความหมายทำความเข้าใจเป็นขั้นเป็นตอนตามแต่สติปัญญาจะอำนวย

เริ่มตั้งแต่ใจกลางคือ *"อุณาโลมแดง"* ซึ่งอยู่บนยันต์สี่เหลี่ยมสีขาวเสียก่อน คำว่า *"อุณาโลม"* พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายไว้ว่า *"ขนหว่างคิ้ว"*, เครื่องหมายอย่างรูปหน้าหมวกทหารบก (ป. อุณณา, ส. อูรณา)

---

[1] *ชื่อสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยามนี้ ต่อมาคงเหลือแต่สภาอุณาโลมแดง ในที่นี้จะขอใช้ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐ แผ่นที่ ๑๓ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ร.ศ.๑๑๒*

อุณาโลมแดงทักษิณาวรรต

อุณาโลมแดงอุตราวรรต

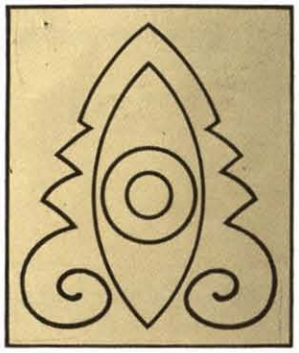

พระเนตรที่สามพระอิศวร

G.E.GERINI ได้กล่าวถึงการเจิมในพิธีโกนจุกว่า *"อุณาโลม ที่พราหมณ์เจิมเด็กผู้หญิงจะเป็นอุณาโลมที่เวียนซ้ายหรืออุตราวรรต ถ้าเป็นเด็กชายก็จะเป็นอุณาโลมเวียนขวาหรือทักษิณาวรรต"* และได้อธิบายต่อไปว่า *"อุณาโลมทักษิณาวรรต นั้น ก็คือเครื่องหมายอันศักดิ์สิทธิ์เช่นเดียวกับขมวดพระโลมาตรงพระอุระของพระนารายณ์ ที่เรียกว่า "ศรีวัตสะ" อาจกล่าวได้ว่า ต้นกำเนิดของอุณาโลม คือหอยสังข์ ในคัมภีร์รามายณะเล่มต้น ๆ กล่าวถึงเศียรด้านหลังของพระรามจะมีเส้นมงคลสามเส้นเป็นรูปหอยสังข์"*[๒] คตินี้คงจะเป็นคติของพราหมณ์ไวษณพนิกายที่นับถือพระนารายณ์ ส่วนทางฝ่ายไศวะนิกาย หรือพวกพราหมณ์ที่นับถือพระอิศวร จะถือว่าอุณาโลม คือพระเนตรที่สามแห่งพระอิศวรเป็นเจ้าสถิตอยู่ ณ พระนลาต ปกติจะเปิดอยู่ แต่ถ้าเปิดขึ้นเมื่อใด เมื่อนั้นจะเกิดเป็นไฟกรดแผดเผาสิ่งที่ขวางอยู่ให้ไหม้มอดไปในบัดดล

ส่วนคติทางพระพุทธศาสนาฝ่ายเหนือหรือมหายาน แม้ในพระมหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการของพระมหาบุรุษในคำรบที่ ๔ ระบุว่า *"ระหว่างพระขนงจะปรากฏอูรณหรือขนหว่างคิ้ว มีสีขาวบริสุทธิ์ดุจเงินหรือหิมะ"*[๓] ก็ตาม คติเช่นว่านี้ ดูจะไม่เป็นที่ยอมรับของช่างไทยในด้านพุทธศิลป์เท่าใดนัก

---

[๒] *G.E. GERINI CHULAKANTAMANGALA, THE TONSURE CEREMONY AS PERFORMED IN SIAM. SOMPONG PRESS LTD., 1979. p.55*

[๓] *ALLCE GETTY. THE GOD OF NORTHERN BUDDHISM, TOKYO, JAPAN, 1962, p.190.*

พระราชลัญจก
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

อุณาโลมแดงหน้าหมวกทหาร

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๕ คราวงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๑๐๐ ปี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้ช่างผูกลายพระราชลัญจกรประจำพระองค์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชขึ้นถวาย กล่าวกันว่า *"ด้วยทรงพระราชดำริว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเคยมีพระบรมราชโองการให้ทหารไทยทุกคนใช้ตราอุณาโลมแดงเป็นมงคลประจำตัว ดังปรากฏบนหน้าหมวกไทยทุกเหล่าทัพจนตราบเท่าทุกวันนี้"*[๔]

มีเรื่องที่เล่าขานกันต่อ ๆ มาอีกว่า *"ครั้งหนึ่งในสนามรบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้นและพระราชอนุชาเข้าพระราชพิธีทรงทำผ้าประเจียดแจกทหาร ยันต์ในผ้านั้นเป็นอุณาโลม เป็นยันต์ที่ทรงนับถือมาก เสด็จอยู่ในพิธีตลอดคืน อุณาโลมจึงเป็นสัญลักษณ์สำคัญของพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ จะเห็นว่าเหนือพระปรมาภิไธยย่อของทุกพระองค์ จะมีรูปอุณาโลมภายในพระมหาพิชัยมงกุฎของรัชกาลที่ ๖ ทำเป็นรูปอุณาโลมกลับ ซึ่งดูเป็นเลขประจำรัชกาลก็ได้"*[๕]

อุณาโลมแดงนี้อยู่ในกลางยันต์สี่เหลี่ยมสีขาว ซึ่งหันมุมแหลมขึ้นบน ตามรูปอุณาโลมทักษิณาวรรตตรงมุมแหลมสามมุมของยันต์ คือ มุมซ้ายล่างและขวามียันต์เล็ก ๆ บรรจุอักขระสามตัวคล้ายเลขอาระบิก 120 หรือ 12C (เลขหนึ่ง, สอง และอักษร C) ก็ได้ ซึ่งเป็นอักขระที่อยู่ตอนบนของพระราชลัญจกรพระบรม

---

[๔] *สำนักราชเลขาธิการ, **สมุดภาพเหตุการณ์กรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี**. กรุงเทพฯ : ร.พ.กรุงเทพฯ, ๒๕๒๕. หน้า ๑๕.*

[๕] *สมภพ จันทรประภา, **พระราชลัญจกรประจำพระองค์**. เดลิมิเรอร์ ประจำวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๓๔*

ตราพระบรมราชโองการองค์ใหญ่

ราชโองการองค์ใหญ่ หมายถึงอักขระ อ – อุ – ม คือ โอม สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงสันนิษฐานว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผูกขึ้นด้วยพระองค์เอง คือ อักษรอริยกะ ตัวหน้าเป็นขีดเดียวคือ อ ตัวกลางเป็นตัวอุ ตามหนังสือขอมในตราเดิม (คือตรามหาโองการ) ตัวหลังเป็น ม คือ นิคหิต[๖] พระราชลัญจกรพระบรมราชโองการองค์ใหญ่นี้เป็นพระราชลัญจกรในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔

คำว่า โอม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ อธิบายว่า *"น. คำสนธิของคำย่อ อ อุ ม ข้างฝ่ายฮินดูหมายถึงพระเจ้าทั้ง ๓ คือ อ = พระศิวะ อุ = พระวิษณุ ม = พระพรหม ข้างพระพุทธศาสนาเลียนเอามาเป็นพระรัตนตรัยคือ อ = อรหำ (พระพุทธเจ้า) อุ = อุตฺตมธมฺม (พระธรรมอันสูงสุด) ม = มหาสงฺฆ (พระสงฆ์) นับถือเป็นคำศักดิ์สิทธิ์, เป็นคำขึ้นต้นของการกล่าวมนตร์. ก. กล่าวคำขึ้นต้นของมนตร์. (ส.)"*

ยันต์อุณาโลมแดงพื้นขาวนี้ทาบอยู่บนกาชาดสีแดง คือเครื่องหมายของกาชาดสากล ซึ่งตรงมุมแปดมุม มีขมวดยันต์เช่นกัน แวดล้อมด้วยยันต์สี่เหลี่ยมสีแดงซ้อนเหลื่อมมุมกันเป็นรูปแปดมุมแปดทิศ

ความหมายของยันต์ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ มีว่า *"น. รูปต่าง ๆ เขียนลงบนแผ่นโลหะหรือผ้าเป็นต้น และลงอักขระหรือเลขใช้เป็นของขลังโดยปริยายหมายถึงสิ่งที่มีลายเช่นนั้น เช่น เสื้อยันต์"* จะเห็นได้ว่า สิ่งสำคัญคือรูปที่เขียน ก็คือรูปเส้นลายเรขาคณิตกับอักขระหรือเลขเป็นเลขยันต์เป็นของขลัง หรืออำนาจอันศักดิ์สิทธิ์สามารถคุ้มครองป้องกันภยันตรายได้

---

[๖] *สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์, เรื่องพระราชลัญจกรและตราประจำตัวประจำตำแหน่ง. กรุงเทพฯ : ร.พ. พระจันทร์, ๒๔๙๓. หน้า ๒๐.*

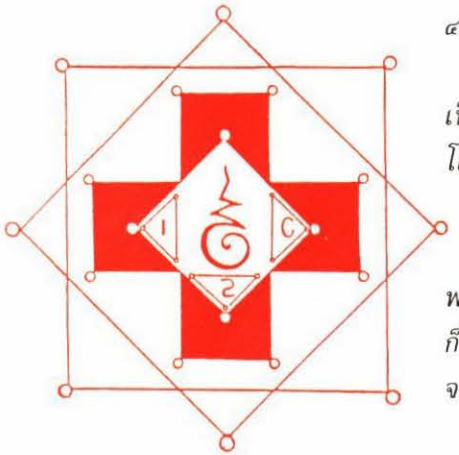

เรื่องความหมายของยันต์นี้ จากคำบรรยายเรื่อง *"จักรวาลวิทยากับพระพุทธศาสนา"* นายจำนงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต (บรรยาย ณ สำนักธรรมศาสตร์และการเมืองราชบัณฑิตยสถาน วันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๐) มีความเห็นว่า *"ลักษณะที่เด่นมากอีกประการหนึ่งของจักรวาลวิทยา (Cosmology) ในด้านสังคมและการเมืองก็คือ "ทิศ" ถ้าเป็นทิศใหญ่ก็มี ๔ ทิศ คือ ทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตก ผู้ที่จะได้ชื่อว่า เป็นจักรพรรดิหรือผู้ยิ่งใหญ่ในโลกนั้น จะต้องเป็นผู้พิชิตโลกทั้ง ๔ ทิศ และจาก ๔ ทิศก็ย่อยออกเป็น ๘ ทิศ ๑๖ ทิศ และ ๓๒ ทิศ โดยวิธีคูณตามลำดับ*

"ทางด้านการเมือง ถือว่า กษัตริย์จุติจากสวรรค์มาเกิดในมนุษยโลก และโดยเหตุที่มีสี่เหลี่ยมจัตุรัสเป็นสัญลักษณ์แทนโลก เพราะฉะนั้นถ้ากษัตริย์ต้องการเป็นจักรพรรดิ (Universal Monarch) ผู้พิชิตโลกก็ต้องพิชิตโลกทั้ง ๔ ทิศ"

และท่านได้อธิบายถึงสัญลักษณ์ของสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยามไว้ว่า :

"เครื่องหมายกากบาทตรงกลาง หมายถึงทิศทั้ง ๔ ที่มีเครื่องหมาย อ-อุ-ม อยู่ตรงกลาง จะหมายถึงพระรัตนตรัย หรือเทพเจ้าทั้ง ๓ ทรงคุ้มครองทั้ง ๔ ทิศ ก็ได้ ส่วนที่ยันต์เป็นรูปสี่เหลี่ยมซ้อนกันเป็นมุม ๘ มุม ก็คือ ทิศที่ย่อยออกไปจาก ๔ ทิศเป็น ๘ ทิศ ถ้าไปดูฐานเจดีย์ทางเมืองกำแพงเพชรและสุโขทัย บางองค์ก็จะทำฐาน ๔ เหลี่ยมซ้อนกัน ๒ ฐานเป็น ๘ เหลี่ยมในลักษณะเดียวกัน"

สัญลักษณ์อุณาโลมแดงจึงมีความหมายถึง สิริมงคล สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งในศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนา รวมทั้งองค์พระมหากษัตริย์เจ้า เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เป็นธงชัยของผู้เสี่ยงชีวิตเข้าปฏิบัติหน้าที่ตามอุดมการณ์ของกาชาดสากลในวิกฤตการณ์ ร.ศ.๑๑๒ ซึ่งประกอบด้วยทหาร พลเรือนทั้งชายและหญิงโดยไม่จำกัดลัทธิศาสนา

ที่ประทับตราสภาอุณาโลมแดง

อังรี ดูนังต์

จาก...สภาอุณาโลมแดงฯ สู่...สภากาชาดสยาม

สภาอุณาโลมแดง ได้ก่อกำเนิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖ ในระหว่างเกิดวิกฤตการณ์ ร.ศ.๑๑๒ ดังกล่าวมาแล้ว ด้วยวัตถุประสงค์หลักเพื่อบรรเทาทุกข์แก่ทหารและอาสาสมัครที่บาดเจ็บจากการต่อสู้ในเหตุการณ์คราวนั้น อันเป็นหลักการที่ละม้ายกับหลักการของสภากาชาดสากลที่ชาวสวิส ชื่อ **อังรี ดูนังต์** (Henri Dunant) เป็นผู้ริเริ่มขึ้น ดังรายละเอียดที่จักกล่าวถึงในลำดับต่อไป

สภากาชาดที่เกิดขึ้นโดยความคิดของอังรี ดูนังต์ และได้ดำเนินงานต่อมาโดยรัฐบาลสวิส ได้รับความเห็นชอบจากนานาประเทศว่า ควรจะช่วยกันบรรเทาทุกข์ในยามสงคราม โดยรัฐบาลของแต่ละประเทศได้จัดตั้งองค์กรในลักษณะสมาคมการกุศลประจำชาติขึ้นภายใต้อนุสัญญาเจนีวา (พ.ศ. ๒๔๐๗) เรียกว่า *"สภากาชาด"* โดยมีคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (International Committee of the Red Cross) เป็นผู้ประสานงาน

ในเวลานั้น ประเทศสยามมีองค์กรการกุศลที่เรียกว่า *"สภาอุณาโลมแดงฯ"* อยู่แล้ว ตามข้อตกลงของอนุสัญญาเจนีวาฉบับแรกนั้น มีข้อหนึ่งที่ระบุว่า ให้ใช้เครื่องหมายกากบาทสีแดงบนพื้นสีขาว เป็นเครื่องหมายประจำตัวบุคคล หรือสถานที่ หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ใช้เนื่องในการรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บในสนามรบ เพื่อฝ่ายศัตรูจะเห็นได้ชัดและไม่ทำอันตราย นอกจากนั้น ยังเป็นการให้เกียรติแก่ประเทศสวิส ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มจัดการให้มีอนุสัญญาเจนีวา เพราะกากบาทแดงบนพื้นขาวนั้น คือ การกลับสีของธงชาติสวิส ซึ่งเป็นกากบาทขาวบนพื้นสีแดง ไม่ได้เกี่ยวข้องอย่างใดกับเครื่องหมายของศาสนา

แต่บางประเทศนั้น ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ หรือศาสนาอิสลาม เกรงประชาชนจะเข้าใจผิดเป็นอย่างอื่น จึงใช้เครื่องหมายที่คนส่วนมากนับถือแทน หรือพ่วงเข้าไปด้วย เช่น ชาวอาหรับใช้เครื่องหมายจันทร์เสี้ยวแดงบนพื้นขาว ชาวอิหร่านใช้เครื่องหมายรูปสิงโตกับดวงอาทิตย์แดงบนพื้นขาว ไทยขอใช้เครื่องหมายอุณาโลมแดงบนพื้นขาวและมีกากบาทแดงรวมอยู่ด้วย ดังรายละเอียดที่กล่าวถึงแล้ว

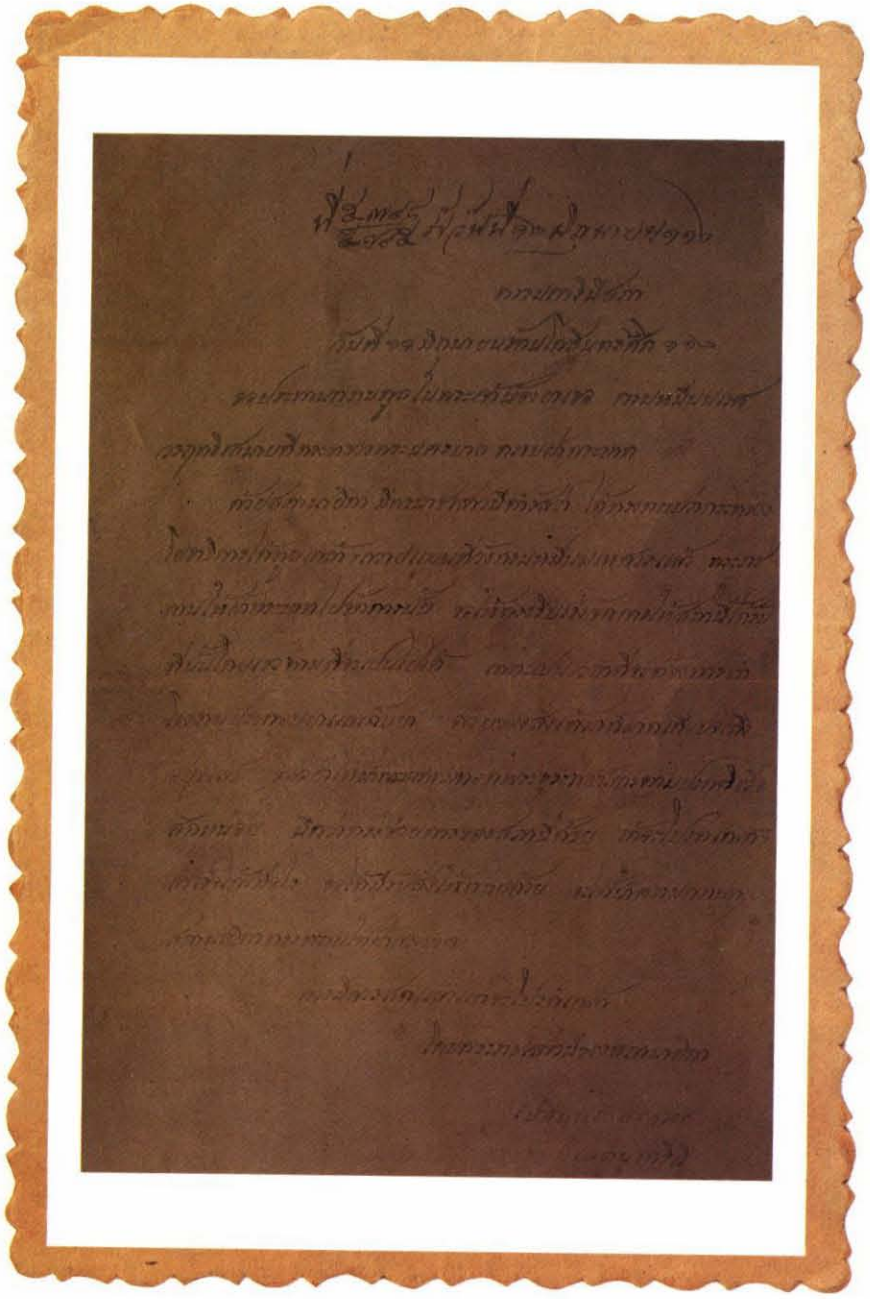

งานของสภาอุณาโลมแดงฯ ยังคงดำเนินต่อมา แม้ว่าบ้านเมืองจะเข้าสู่ภาวะปกติแล้วก็ตาม หากเป็นการดำเนินงานในเรื่องของการสรรหาสถานที่ทำการและสถานพยาบาล เป็นสำคัญ

ในชั้นแรก สภาอุณาโลมแดงฯ ยังหาสถานที่ตั้งของที่ทำการไม่ได้ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยืมศาลาเรียนหนังสือที่วัดมหาธาตุฯ เป็นที่ทำการของสภาฯ ชั่วคราว เพื่อเก็บยาและอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินพระคลังข้างที่ให้เป็นทุนแก่สภาฯ ในครั้งแรก ๘,๐๐๐ บาทด้วย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

จอมพล พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้า
จิรประวัติวรเดช กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช

สภาอุณาโลมแดงฯ ได้รับการสนับสนุนโดยมีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์เป็นจำนวนมาก สามารถส่งยาและเครื่องพยาบาลไปให้กำลังพลทหารในมณฑลและกองต่าง ๆ แต่กิจกรรมดังกล่าวต้องหยุดชะงักไปในช่วงเวลาหนึ่ง ต่อมา ได้มีความพยายามที่จะให้สภาอุณาโลมแดงฯ เข้าร่วมในสากลสัญญา จึงจำเป็นต้องจัดการสภาอุณาโลมแดงฯ ให้เป็นแบบแผน เป็นหลักฐานมั่นคง คือ ประการแรก จะต้องมีสถานที่ที่จัดเป็นสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาล และเป็นหน่วยงานจัดการต่าง ๆ และเห็นว่า วัดพรหมสุรินทร์ (วัดปรินายก) นั้น เหมาะที่จะจัดเป็นสถานพยาบาล แต่ทว่ายังมีข้อจำกัดอยู่หลายด้าน จึงต้องระงับไปอีก

กิจกรรมของสภาอุณาโลมแดงฯ ดูเหมือนว่าจะเงียบสงบลงไป ด้วยพ้นภาวะความจำเป็น และบ้านเมืองในขณะนั้นเกิดสันติสุขแล้ว ประกอบกับมีอุปสรรคในเรื่องที่ดินที่จะปลูกสร้างโรงพยาบาลขึ้นมาด้วย แต่สภาอุณาโลมแดงฯ ก็ยังคงได้รับพระราชินูปถัมภ์จากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสมอมา ภายหลัง ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ **จอมพล พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าจิรประวัติวรเดช กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช** เสนาบดีกระทรวงกลาโหม เป็นผู้ช่วยดูแลกิจการของสภาอุณาโลมแดงฯ แห่งนี้

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ครั้งยังทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระยุพราช ได้เสด็จกลับจากการศึกษา เสด็จผ่านประเทศญี่ปุ่น ได้ทอดพระเนตรเห็นโรงพยาบาลของสภากาชาดญี่ปุ่น ดูงามสง่ามาก เมื่อเสด็จกลับถึงเมืองไทยทรงพบว่าสภากาชาดสยามนั้น ยังดำเนินไปในแนวทางที่ไม่ถูกต้อง จึงทรงพระราชดำริที่จะแก้ไขระเบียบการในสภากาชาดเสียใหม่ โดยดำริจะจัดให้มีโรงพยาบาลเพื่อเป็นที่ฝึกแพทย์ฝ่ายทหารและหัดคนพยาบาลให้ชำนิชำนาญในการรักษาโรคและการพยาบาลโดยการศึกษาเล่าเรียน จะได้มีนายแพทย์ไว้ใช้งานในยามศึกสงคราม เป็นโรงพยาบาลสภากาชาดให้เป็นหลักเป็นฐานต่อไป

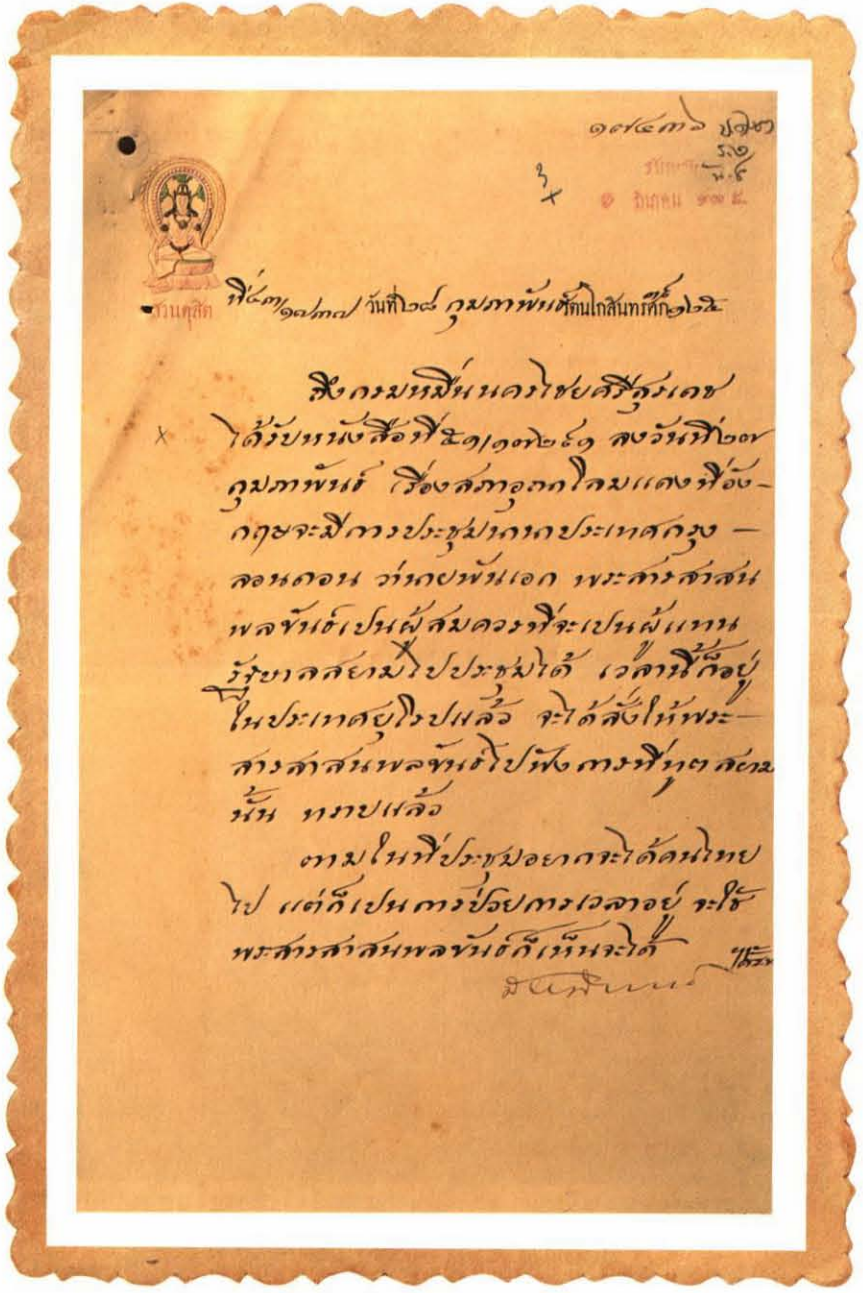

มหาอำมาตย์เอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจรูญศักดิ์กฤดากร

เมื่อถึงปี พ.ศ.๒๔๔๙ ประเทศสยามได้ส่ง **มหาอำมาตย์เอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจรูญศักดิ์กฤดากร** อัครราชทูตสยามประจำประจำกรุงปารีสในขณะนั้นเป็นผู้แทนไปในการประชุมนานาชาติที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ด้วยเรื่องการรักษาพยาบาลคนเจ็บไข้ในสนาม และได้มีการลงนามกันในความตกลงใหม่ ซึ่งได้กล่าวถึงการยินยอมให้สภากาชาด และองค์กรที่มีหลักการเดียวกันของแต่ละประเทศ ทำการช่วยเหลือในการรักษาพยาบาลคนเจ็บไข้ในสนาม และจะให้ใช้เครื่องหมายกาชาดได้ต่อเมื่อรัฐบาลของประเทศนั้น ๆ รับรองแล้ว ซึ่งในปีนั้นสภากาชาดสยาม ยังคงใช้เครื่องหมายอุณาโลมแดง และยังไม่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ

พระบรมรูปทรงม้า พระบรมราชานุสาวรีย์ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมชนกนาถ

ครั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสู่สวรรคาลัย เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ บรรดาพระราชโอรสและพระราชธิดา มีพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เป็นประธาน ได้ปลงพระทัยที่จะทรงบำเพ็ญพระราชกุศลสนองพระเดชพระคุณเป็นพิเศษ โดยจัดสร้างโรงพยาบาลสภากาชาดขึ้นเป็นพระบรมราชานุสาวรีย์เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมชนกนาถ และเป็นเกียรติแก่ประเทศสยามด้วย

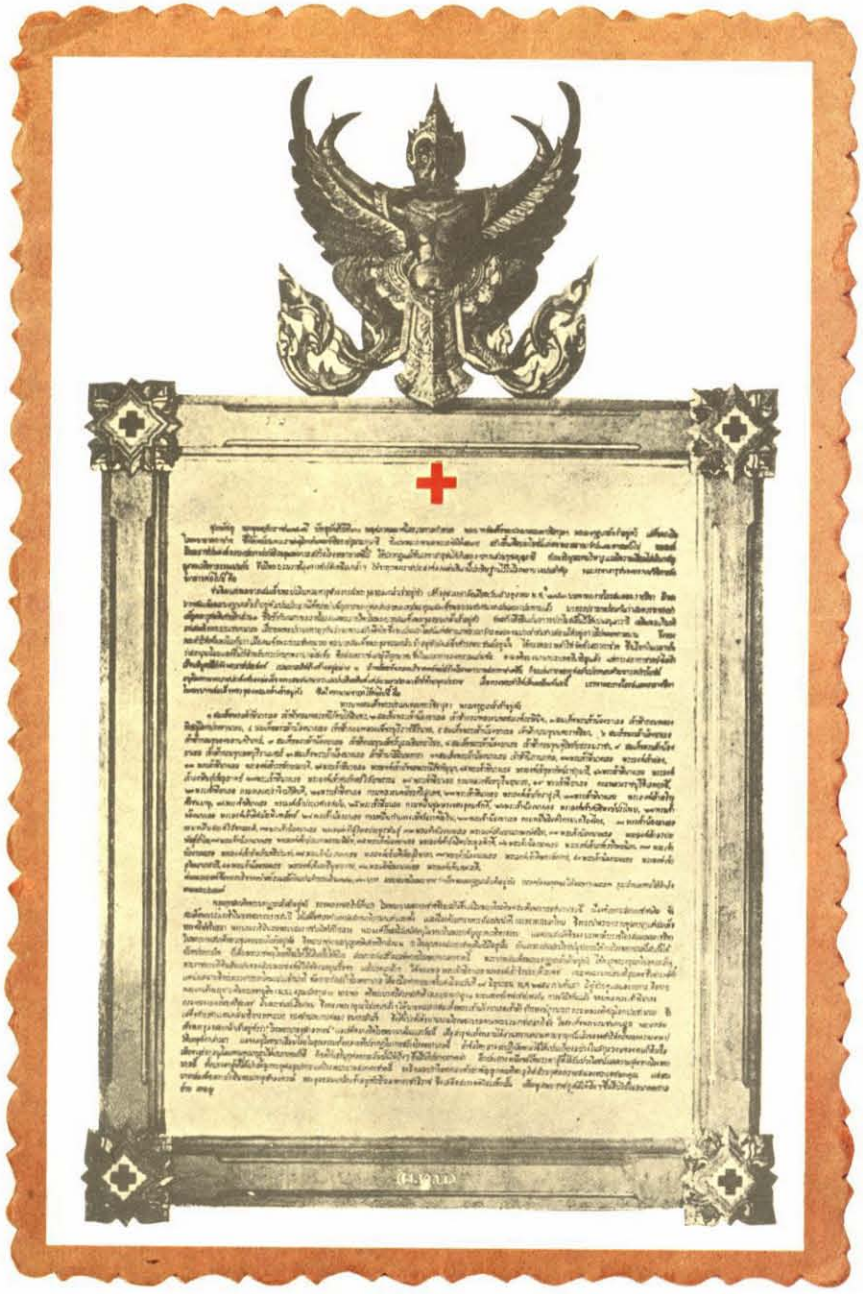

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
พระบรมราชานุสาวรีย์เฉลิมพระเกียรติ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ตึกอำนวยการ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

จากพระราชทรัพย์จำนวน ๑๒๒,๙๑๐ บาท ที่พระราชโอรสและพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงบริจาคร่วมกันกับทุนทรัพย์พระราชทานจากพระราชานุญาตพิเศษในองค์สภานายิกา ส่วนหนึ่ง อันเป็นเงินทุนของสภากาชาดเดิม (สภาอุณาโลมแดงฯ) เพื่อร่วมเป็นทุนในการก่อสร้างและจัดการ โรงพยาบาลสภากาชาดจึงได้ก่อกำเนิดขึ้น การก่อสร้างเริ่มเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๕๔ ในที่ดินส่วนพระองค์ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเพื่อมิให้ต้องลงทุนซื้อหา อยู่ที่ริมถนนพระราม ๔ เนื้อที่ประมาณ ๑๔๑ ไร่ ๔๘ ตารางวา โดยมี**จอมพล พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช** เสนาบดีกระทรวงกลาโหม เป็นผู้ดำเนินงานการก่อสร้าง แต่ได้สิ้นพระชนม์เสียก่อนที่งานก่อสร้างแล้วเสร็จ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้**นายพลเอก สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ** เสนาธิการทหารบก ทรงอำนวยการต่อมา

นายพลเอก สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ
กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ

จนการสำเร็จ และโปรดให้ขนานนามโรงพยาบาลตามพระปรมาภิไธยในสมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า *"โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์"* พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ เปิดโรงพยาบาลในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๗

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เมื่อแล้วเสร็จ เป็นโรงพยาบาลที่ทันสมัยเพียบพร้อมด้วยเครื่องมือเครื่องใช้อย่างดี โดยการจัดทำของผู้ชำนาญการเพื่อให้พระนครมีสถานพยาบาลที่ทัดเทียมกับนานาประเทศ เป็นการเฉลิมพระเกียรติและเผยแพร่เกียรติคุณของประเทศสยามให้ปรากฏแก่สายตาชาวโลก

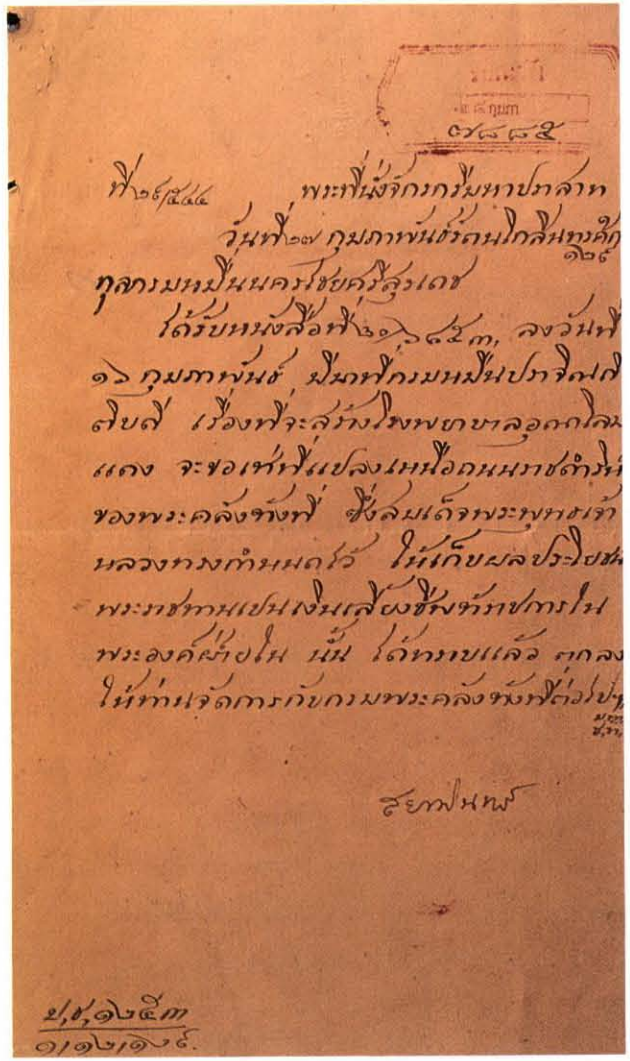

เอกสารการเช่าที่ตั้งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ตึกวชิรุณหิศ

ตึกพาหุรัด

เมื่อเปิดโรงพยาบาลในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม มีสถานที่ถาวรคือ ตึกอำนวยการ ๒ ชั้น เป็นที่อบรมนายแพทย์ ที่ทำการตรวจโรคและตรวจเชื้อโรค ๑ หลัง ตึกผ่าตัด ๑ หลัง ตึกคนเจ็บไข้ชั้นเดียว ๒ หลัง คือตึกวชิรุณหิศและตึกพาหุรัด นอกจากนั้นมีโรงครัว โรงซักฟอกชั่วคราว ในครั้งนั้นโรงพยาบาลรับคนเจ็บไข้ได้เพียง ๔๐ คนเท่านั้น

ตึกประกอบอาหาร

โรงซักฟอก

ตึกคลอดบุตร

มีประกาศพระบรมราชโองการ ให้สภากาชาดเริ่มทำการตามหน้าที่ไปใหม่ หากโรงพยาบาลแห่งนี้ สภากาชาดยังจะรับภาระเป็นผู้จัดดำเนินการเองโดยลำพังไม่ได้ เพราะไม่มีทุนรอนพอ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สภากาชาดโอนโรงพยาบาลนี้มาเป็นโรงพยาบาลของทหารบกไปพลางก่อน กระทรวงกลาโหมรับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ จัดสถานที่นี้เป็นที่ทำการของกองพยาบาลทหารบกกลาง ซึ่งได้กำหนดหน้าที่ไว้ดังต่อไปนี้

๑) ให้เป็นที่ศึกษาของนายแพทย์ทหารบก เพื่อเพิ่มพูนความรู้และความชำนาญให้มากขึ้นเป็นลำดับ

๒) ให้เป็นที่สำหรับนายแพทย์อันมีความชำนาญแล้ว ทำการตรวจเชื้อโรคแล้ว และหาวิธีป้องกันบำบัดโรคนั้น ๆ

๓) ให้เป็นที่ตรวจโรคและรักษาพยาบาลนายทหาร พลทหาร ซึ่งมีอาการเจ็บไข้

๔) ให้รับตรวจโรคและรักษาโรคแก่คนทั่วไป ไม่ว่าชาติใด ภาษาใด ตามแต่จะทำได้ เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ทั่วถึง มิให้แคบอยู่แต่ในวงหมู่ทหารบก

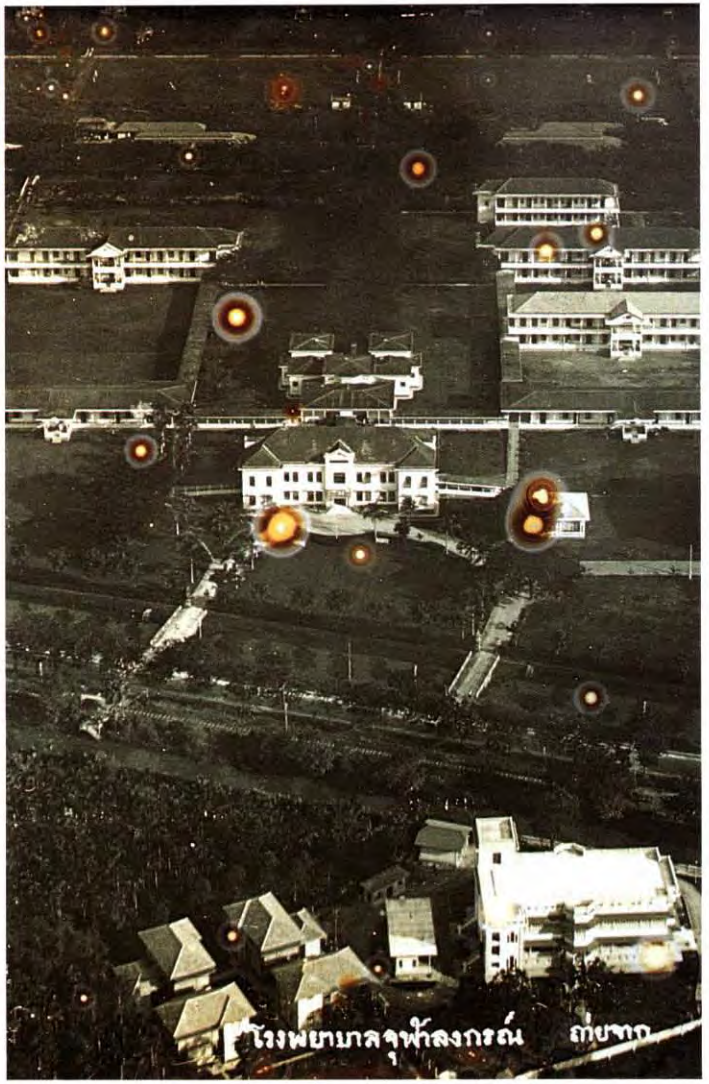

ภาพถ่ายทางอากาศโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในอดีต

นายแพทย์เซเฟอร์

นายพลตรี พระยาวิบูลอายุรเวท (เสก ธรรมสโรช)

นายแพทย์เซเฟอร์ ที่ปรึกษากรมแพทย์สุขาภิบาลทหารบก ชาวเยอรมัน ได้รับพระราชทานมอบหมายให้เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลนี้ ทั้งมอบถวายให้**นายพลเอก สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ** เสนาธิการทหารบก ทรงอำนวยการดูแลควบคุมอีกชั้นหนึ่ง เพื่อเป็นการต่อเนื่องกับสภากาชาด มิให้ขาดจากกันไป หากเผอิญนายแพทย์เซเฟอร์ล้มป่วยและถึงแก่กรรมลงโดยกะทันหัน **นายพลตรี พระยาวิบูลอายุรเวท (เสก ธรรมสโรช)** จึงได้รับพระราชทานมอบหมายให้เป็นผู้รั้งตำแหน่งผู้อำนวยการต่อไป

พอการก่อสร้างโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์จวนสำเร็จเรียบร้อยจะเปิดทำการได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศกระแสพระบรมราชโองการเรื่องตั้งผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม ลงวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๗ ความสำคัญว่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายพลเอก สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ทรงรับตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม (ภายหลังเปลี่ยนเป็นอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาด) รับพระราโชวาทในสมเด็จพระบรมราชินีนาถ องค์สภานายิกา จัดการวางกฎข้อบังคับและระเบียบ สำหรับสภาฯ นี้ขึ้นใหม่และจัดตั้งกรรมการต่อไป

ต่อมาในเดือนพฤษภาคม โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ก็สามารถเปิดรับรักษาผู้ป่วยได้ ดังแจ้งความสภากาชาดสยาม เรื่อง เปิดใช้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นสถานที่รักษาพยาบาลคนเจ็บไข้ ความสำคัญกล่าวถึงความเป็นมาของโรงพยาบาล วัตถุประสงค์ในการจัดสร้าง และการใช้ประโยชน์จากตัวอาคาร

ดังที่กล่าวมาแล้วในเรื่องของเหตุที่ต้องโอนกิจการโรงพยาบาลให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกระทรวงกลาโหม อันเกิดจากปัญหาด้านทุนรอน แต่สภากาชาดมิได้ขึ้นต่อกระทรวงกลาโหม เป็นสโมสรหนึ่งที่อาศัยผู้ที่เต็มใจเข้ามาเป็นสมาชิก หรือช่วยอุดหนุนมาช่วยกันดำเนินการ ด้วยความมุ่งหมายที่จะบำบัดความป่วยไข้มิให้เกิดมีขึ้นแก่บุคคล ซึ่งการเยียวยารักษาคนเจ็บไข้นี้ นับว่าเป็นหน้าที่สำคัญของคนทุกคนในชาติ สภากาชาดสยามมีความตั้งใจที่จะวางตนให้เป็นหนทางที่จะให้ประชาชนชาวสยามที่มีน้ำใจจะช่วยเหลือชาติบ้านเมือง ได้ออกทุนทรัพย์มาร่วมในการดำเนินงานอันมีวัตถุประสงค์ของสภากาชาดโดยย่อ ดังนี้

๑) จะจัดการสร้างสถานที่ในบริเวณโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ให้สำเร็จแล้วเต็มบริบูรณ์เป็นโรงพยาบาลที่ดีจริง ต้องตามวิทยาศาสตร์ แผ่พระเกียรติยศในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กับทั้งแผ่เกียรติยศของชาติไทย

๒) จะดำเนินการพยาบาล และปกครองโรงพยาบาลนี้เอง ไม่ต้องอาศัยเงินรัฐบาล เพื่อเป็นการช่วยรัฐบาลมิให้ต้องเปลืองพระราชทรัพย์ในทางนี้ ให้ได้ใช้พระราชทรัพย์นั้นในการอย่างอื่น ซึ่งมีอยู่อีกอเนกประการ

๓) จัดให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์นั้น เป็นสถานที่ฝึกหัดสั่งสอนนายแพทย์ให้มีวิชาความรู้ดีและชำนาญยิ่ง ๆ ขึ้น

๔) จัดให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นสถานที่ ซึ่งนายแพทย์ผู้รู้หลักทำการตรวจตราหาเชื้อโรคอันพึงเกิดขึ้นนั้น และหาวิธีทางแก้โรค

๕) จะจัดการฝึกหัดคนพยาบาล ทั้งหญิงและชาย ให้มีความรู้ในการพยาบาลดีจริง สำหรับเป็นผู้ช่วยนายแพทย์ในโรงพยาบาลต่าง ๆ หรือไปทำการพยาบาลตามบ้านเรือนต่าง ๆ หรือมีการฉุกเฉินเกิดขึ้น เช่น เกิดโรคชุกชุมขึ้นในที่ใดตำบลใด จะได้ส่งคนพยาบาลไปช่วยเพิ่มเติม หรือในที่สุด หากมีการสงครามหรือการจลาจลเกิดขึ้น ซึ่งเป็นเหตุจะต้องใช้อาวุธปราบปรามหรือรบพุ่ง ก็จะได้ส่งคนพยาบาลไปช่วยพยาบาลรักษาคนถูกอาวุธและป่วยเจ็บ

๖) จะพยายามสะสมเจ้าหน้าที่ แพทย์ พยาบาล เครื่องยา เครื่องมือเครื่องใช้ไว้ให้พร้อม สำหรับการสาธารณภัย และการสงครามตามข้อตกลงแห่งอนุสัญญาเจนีวา

เพียง ๒ ปีจากนั้น คือ ในวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ.๒๔๕๙ สภากาชาดสยามจึงได้เป็นอิสระ สามารถดำเนินกิจการได้โดยลำพังจากการควบคุมดูแลของกระทรวงกลาโหม ทั้งนี้ด้วยพระราชศรัทธาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จะอุดหนุนสภากาชาดสยามพระราชทานเงินจำนวนหกหมื่นบาทต่อปี เพื่อเป็นทุนจัดการโรงพยาบาลต่อไป

ที่ทำการสภากาชาด เชิงสะพานช้างโรงสี

ห้องคนเจ็บอนาถา

สภากาชาดดำเนินการเป็นอิสระโดยลำพังจากกระทรวงกลาโหมตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๕๙ โดยอาศัยเงินอุดหนุนรัฐบาล และเงินที่มีผู้ศรัทธาบริจาค แต่ก็ยังคงทำการติดต่อกันอยู่ คือ กระทรวงกลาโหมให้ยืมนายทหารข้าราชการพลเรือน นายสิบพยาบาลมาทำการในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และสภากาชาดสยามจะได้ตอบแทนโดย

ก. อบรมเพิ่มพูนความรู้และฝึกฝนความชำนาญของนายแพทย์ทหารบก

ข. ตรวจและรักษาพยาบาลทหารบกที่เจ็บไข้

ค. ช่วยในการตรวจเชื้อโรคและบำรุงวิชาแพทย์

นอกจากนี้ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ได้จัดการตรวจรักษาโรคให้แก่ประชาชนทั่วไปไม่ว่าชาติใดภาษาใด และจัดให้คนเจ็บไข้อยู่กันตามประเภทโรค ไม่แยกเป็นเชื้อชาติอย่างโรงพยาบาลตามแถบตะวันออก คนอนาถาก็ไม่ต้องเสียเงิน คนที่พอเสียเงินได้และอยู่ขั้นเสียเงินก็ต้องเสียเงินตามอัตรา การงานของโรงพยาบาลดำเนินมาโดยเรียบร้อย จำนวนคนเจ็บไข้ได้ทวีขึ้นทุกปี

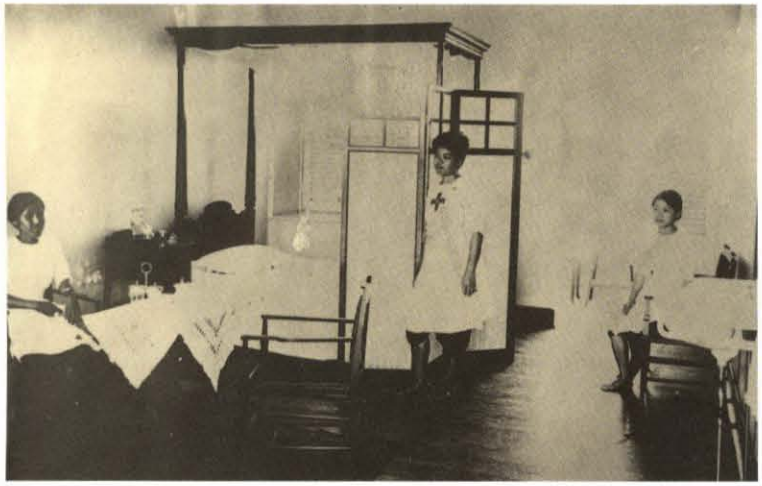

ห้องคนเจ็บเสียเงิน

ห้องคนเจ็บอนาถา

นายพันตรี หลวงศักดาพลรักษ์ (ชื่น พุทธิแพทย์)

ครั้นวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๐ (ปีน้ำท่วมกรุงเทพฯ) มีพระราชเสาวนีย์ องค์สภานายิกาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ **ให้นายพันตรี หลวงศักดาพลรักษ์ (ชื่น พุทธิแพทย์)** รองผู้อำนวยการโรงพยาบาล เลื่อนขึ้นเป็นผู้อำนวยการแทนนายพลตรี พระยาวิบูลอายุเวท (เสก ธรรมสโรช) ซึ่งได้ย้ายไปเป็นนายแพทย์ใหญ่ทหารบก ดำเนินการต่อมา

แจ้งความสภากาชาดสยาม

สมเด็จพระบรมราชินีนารถพระบรมราชชนนี, นายิกาสภากาชาดสยาม, มีพระราชเสาวนีย์ตำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์นี้ได้จัดสร้างขึ้นด้วยเงินทุนที่ทรงพระราชศรัทธา และมีผู้ศรัทธาบริจาคให้แก่สภากาชาดสยาม, เพราะฉะนั้นนับว่าเป็นของสภานี้โดยแท้, แต่เมื่อได้สร้างเสร็จสภายังหามีทุนพอที่จะจ่ายในการใช้สอยของโรงพยาบาลไม่, จึงได้มอบให้กระทรวงกระลาโหมใช้เป็นสถานที่ของกองพยาบาลทหารบกกลาง.

บัดนี้รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, ได้มีความศรัทธาให้เงินอุดหนุนแก่สภากาชาดสยามเป็นจำนวนเงินหกหมื่นบาทต่อปี ๑, ฉะนั้นสภามีทุนพอที่จะจัดการโรงพยาบาลของตนเองต่อไป, จ่ายรายเงินอุดหนุนของรัฐบาลที่ได้กล่าวมาแล้ว, และเงินที่หวังว่าคงจะมีผู้ศรัทธาบริจาคให้เสมอไป, เหตุฉะนี้ต่อไปโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์จะเป็นสถานที่พยาบาลของสภากาชาดโดยแท้, ไม่ได้ขึ้นในกระทรวงกระลาโหม, แต่จะคงทำการช่วยการแพทย์สุขาภิบาลทหารบกครั้งที่เคยทำมาแล้วนั้นทุกประการ, ทั้งรับรักษาคนป่วยเจ็บทั่วไปดังที่ทำมาแล้วในหนหลัง, ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างใด.

สมเด็จพระบรมราชินีนารถองค์สภานายิกา, ทรงพระโสมนัสในความศรัทธาเลื่อมใสซึ่งรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ลงแดงให้ปรากฏในครั้งนี้ยิ่งนัก, ทรงอนุโมทนาในส่วนพระราชกุศล, และหวังพระราชหฤทัยว่าบรรดาผู้ที่ได้รับความรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลของสภากาชาดสยาม, คงจะตั้งใจอนุโมทนาถวายพระพรไชยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงพระคุณธรรมอันประเสริฐ, เป็นยอดเป็นที่นำมาแห่งความผาสุขร่มเย็นแก่ประชาชนทั้งปวงในสยามรัฐสืบมาชั่วกัลปาวสาน.

ที่ว่าการสภากาชาดสยาม

วันที่ ๓ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๙

(ลงพระนาม) ดิศกุล

ผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม.

นางพยาบาลรุ่นแรก พ.ศ.๒๔๕๘

งานโรงพยาบาลในขณะนั้น แบ่งออกเป็น ๕ แผนก

๑. แผนกตรวจคนเจ็บไข้
๒. แผนกรักษาพยาบาล
๓. แผนกผ่าตัด
๔. แผนกบัคเตรี
๕. แผนกคลังยา

อนึ่ง เมื่อครั้งยังเป็นกองพยาบาลทหารบก มีแผนกศึกษาอีกแผนกหนึ่ง และมีหัวหน้ารับผิดชอบในการฝึกหัดสั่งสอนนายแพทย์ทหารบก นักเรียนแพทย์และนักเรียนพยาบาล และเมื่อสภากาชาดรับโอนโรงพยาบาลมาแล้ว ก็ยังคงปฏิบัติอยู่จนถึง พ.ศ. ๒๔๖๐ กระทรวงกลาโหมได้จัดตั้ง**โรงเรียนการแพทย์ทหารบก**ขึ้น สำหรับฝึกหัดอบรมวิชาแก่ผู้ที่เป็นแพทย์ของทหารบกโดยเฉพาะส่วนหนึ่ง และขอฝากไว้ในความดูแลของสภากาชาดและตั้งผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนการแพทย์ทหารบกด้วย ฉะนั้น โรงพยาบาลจึงได้เลิกแผนกศึกษานี้เสีย เพราะการฝึกหัดสั่งสอนนายแพทย์ทหารบกยกไปอยู่ในโรงเรียนแพทย์หมด และได้ยก**โรงเรียนนางพยาบาล**ซึ่งเคยขึ้นแก่แผนกศึกษาไปขึ้นอยู่ใน**แผนกรักษาพยาบาล**ของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

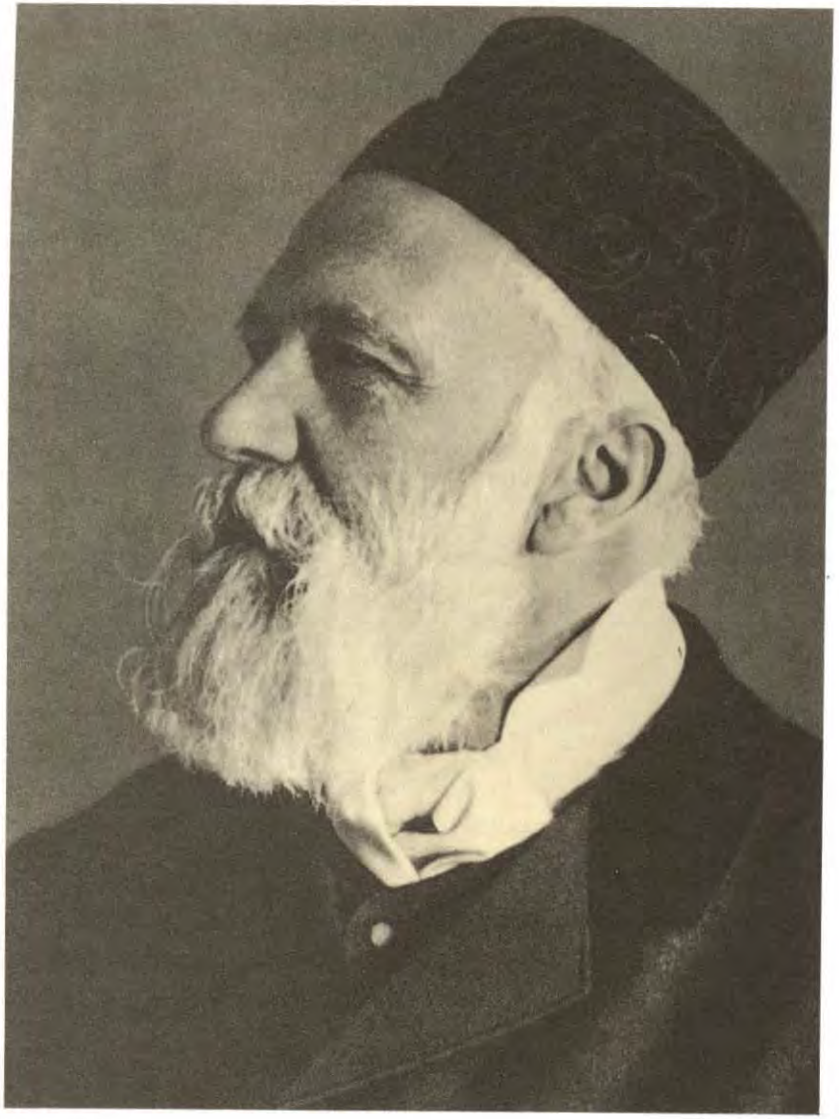

อังรี ดูนังต์

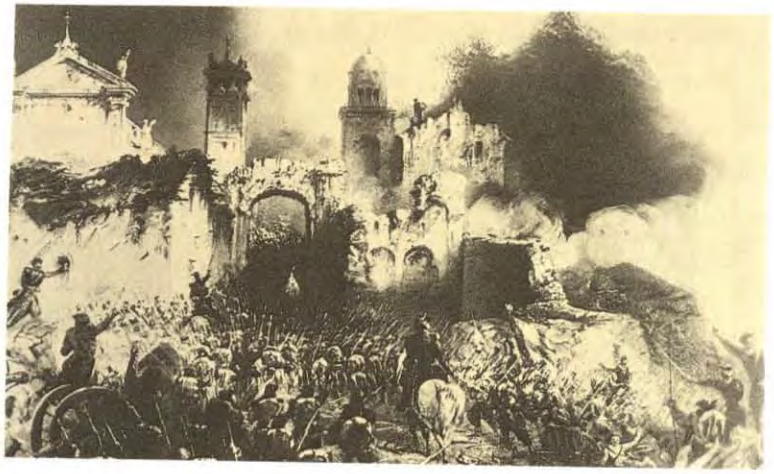

การรบที่ซอลเฟริโน

ว่าด้วยเรื่องสภากาชาดสากล

ในปี พ.ศ. ๒๔๐๒ เกิดการรบครั้งใหญ่ขึ้นที่หมู่บ้านซอลเฟริโน ประเทศอิตาลีระหว่างประเทศฝรั่งเศสกับสัมพันธมิตร และออสเตรีย มีผู้คนบาดเจ็บล้มตายลงเป็นอันมาก เป็นเวลาเดียวกันกับที่ชาวสวิสผู้หนึ่ง ชื่อ **อังรี ดูนังต์** กำลังท่องเที่ยวอยู่ในประเทศอิตาลี เขาได้เข้าเยี่ยมเยียนสถานพยาบาลผู้ที่บาดเจ็บจากการสงคราม พบว่าผู้เจ็บไข้ได้ป่วยขาดการดูแลรักษาที่ดีที่ควรจะได้รับ ก็เกิดความสังเวชในความระทมทุกข์ของผู้บาดเจ็บ ด้วยความสงสารผู้เคราะห์ร้ายเหล่านั้น เขาจึงร่วมกับเพื่อนฝูงที่ร่วมในการท่องเที่ยวช่วยเหลือทหารที่เจ็บป่วยทั้งหลายให้มีความสุขสบายขึ้นมาก

ด้วยความสงสารเห็นอกเห็นใจในเพื่อนมนุษย์ที่ประสบชะตากรรมในสนามรบ เขาจึงชักชวนให้ประชาชนในถิ่นที่เขาท่องเที่ยวต่อไป หันมาให้ความร่วมมือเพื่อการกุศลสงเคราะห์ทหารที่บาดเจ็บ เพื่อบรรเทาความทุกข์ยากและเจ็บปวด โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยหรือยากลำบากแต่อย่างใด เขามีความเห็นว่าแม้ในยามสงบ ก็ควรที่นานาประเทศจะได้ฝึกหัดอาสาสมัครทั้งชายหญิงไว้ เพื่อช่วยเหลือในการรักษาพยาบาลทหาร

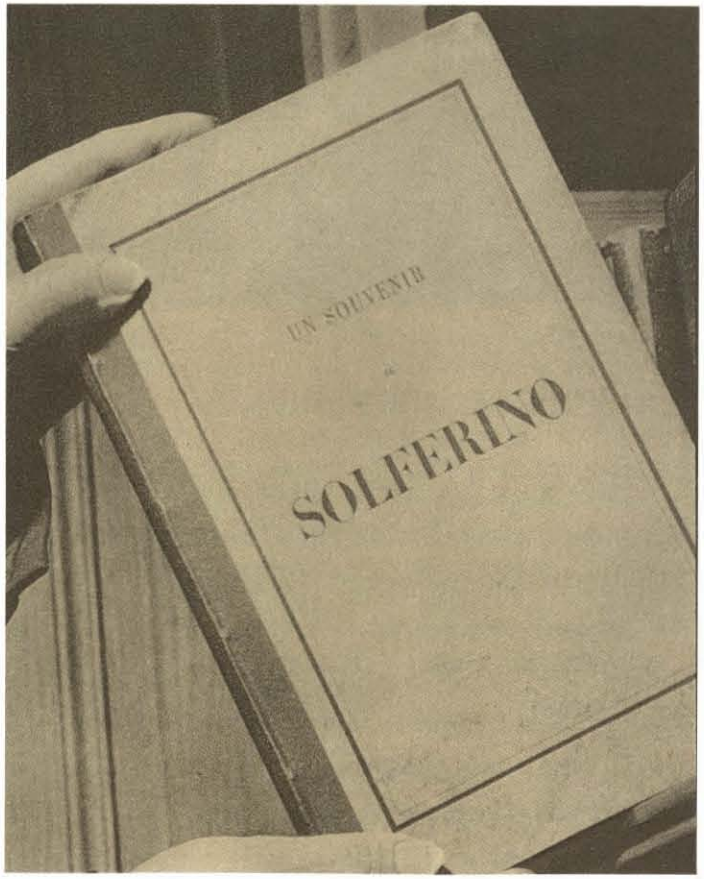

หนังสือ "ที่ระลึกแห่งสงคราม ซอลเฟริโน"

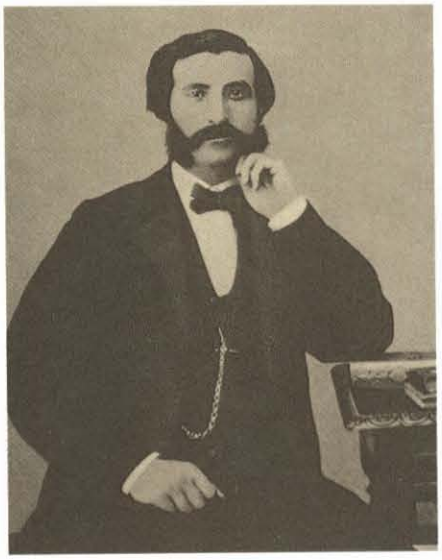

กุสตาฟ มัวนิเยร์

ผู้ป่วยเจ็บในคราวเกิดสงคราม เขาจึงได้เขียนหนังสือขึ้นเล่มหนึ่ง มีชื่อว่า **"ที่ระลึกแห่งสงครามซอลเฟริโน"** (A Memory of Solferino) เพื่อบรรยายภาพอันน่าสังเวชที่เขาได้พบมา และได้เสนอแนะวิธีการที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ดังกล่าวให้เบาบางลง เป็นที่ประทับใจผู้อ่านอย่างมาก ถึงกับมีผู้พิมพ์ออกเป็นภาษาต่าง ๆ แพร่หลายไปในหลายประเทศ ทำให้เกิดศรัทธาขึ้นในหมู่คนทุกระดับ

ในสมัยนั้น มีสมาคมสาธารณประโยชน์แห่งกรุงเจนีวา (La Société Génevoise d'Utilité Publique) เกิดขึ้นแล้ว ผู้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคม คือ ท่าน**กุสตาฟ มัวนิเยร์** ตุลาการผู้มีชื่อเสียงของยุโรป เห็นด้วยกับความคิดของอังรี ดูนังต์ จึงตกลงรับเอาความคิดนั้นมาดำเนินการ และนี่เอง ก็คือต้นกำเนิดของ**สภากาชาดสากล**

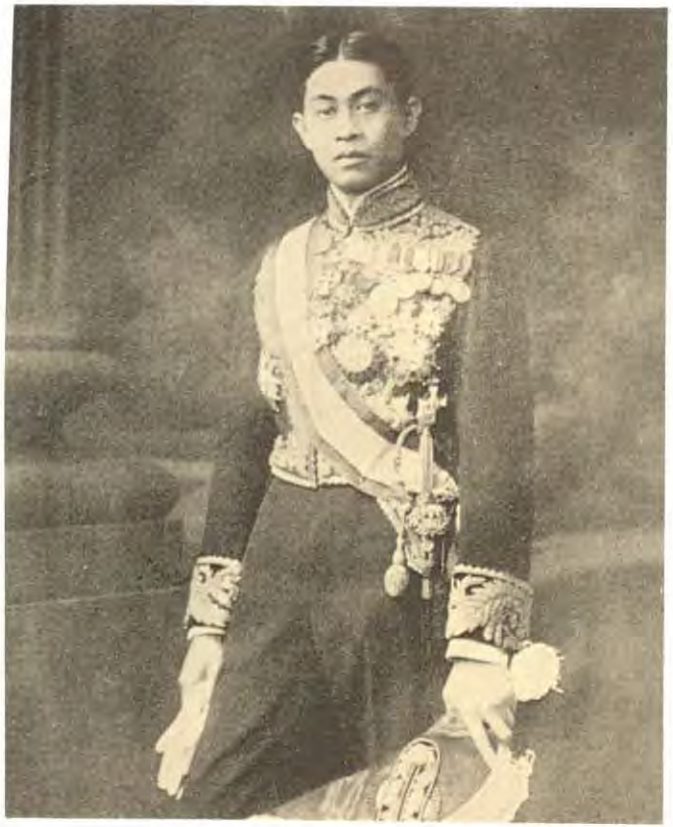

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจรูญศักดิ์กฤดากร

อีกไม่นานนัก รัฐบาลสวิส ได้เชิญรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ให้ส่งผู้แทนไปประชุม ณ กรุงเจนีวา ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๐๖ เป็นครั้งแรกที่ประชุมตกลงตั้งกรรมการจัดการในเรื่องการรักษาพยาบาลคนเจ็บไข้ในสนามรบไว้ชั้นหนึ่งก่อน ในปีต่อมา จึงจัดการประชุมผู้แทนนานาประเทศขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ลงนามในสัญญาที่มีชื่อว่า *"สัญญาเจนีวา"* เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๐๗ มีผู้แทนรัฐบาล ๑๒ ประเทศ ได้ลงนามในชั้นต้น และรัฐบาลที่ไม่ได้ส่งผู้แทนเข้าประชุมก็ได้ขอรับรองทำความตกลงตามสัญญานั้น รวมทั้งรัฐบาลสยามด้วย

ใน พ.ศ. ๒๔๔๙ รัฐบาลสวิส ได้เชิญรัฐบาลนานาประเทศให้ส่งผู้แทนไปประชุม เพื่อแก้ไขความตกลงในสัญญาเจนีวาให้ดีขึ้น การประชุมในครั้งนี้ มีผู้แทนรัฐบาล ๓๕ ประเทศลงนาม รวมทั้งพระนาม**พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจรูญศักดิ์กฤดากร** ผู้แทนรัฐบาลสยามด้วย

เนื่องจากสัญญาเจนีวานี้ รัฐบาลที่ลงนามในสัญญา ยอมรับสมาคมการกุศลให้ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ทหารที่บาดเจ็บจากการรบพุ่งในสงคราม กับทั้งออกกฎหมายคุ้มครองสมาคมนั้น ๆ ให้สามารถทำการตามหน้าที่ได้โดยชอบ ภายหลังสมาคมการกุศลนั้น ๆ ได้เปลี่ยนนามตาม ๆ กันว่า *"สภากาชาด"* รวมทั้งสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม ซึ่งดำเนินการมาถึงเวลานั้นนับได้ ๑๓ ปี ก็ได้เปลี่ยนนามเป็น *"สภากาชาดสยาม"* เช่นกัน

เมื่อสงครามโลกครั้งที่หนึ่งใกล้สงบลงใน พ.ศ. ๒๔๖๑ หนังสือพิมพ์ *"ลอนดอนไทมส์"* ประจำวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ลงข่าวว่า กรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้ออกประกาศเชิญสภากาชาดของทุกประเทศให้ส่งผู้แทนเข้าไปร่วมประชุม เพื่อหารือเรื่องกิจกรรมที่จะปฏิบัติต่อไปในเวลาสงบศึก แต่สภากาชาดสยามไม่ได้รับเชิญ **จอมพล สมเด็จพระเชษฐาธิราช เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ** อุปนายกผู้อำนวยการจึงทรงขอให้กระทรวงต่างประเทศสอบถามอัครราชทูตสยาม ณ กรุงปารีส ได้ความว่าจะมีการประชุมสภากาชาดระหว่างประเทศที่เมืองเจนีวา ภายหลังการลงนามในสัญญาสงบศึกแล้วเดือนหนึ่ง

ในการประชุมคราวนั้น สภากาชาดสยามตกลงตั้งให้**มหาอำมาตย์โท หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ** อัครราชทูตสยามประจำกรุงลอนดอน กับ**อำมาตย์โท หลวงอายุรแพทย์พิเศษ** เมื่อครั้งยังเป็นนายร้อยโท สาย คชเสนี เป็นผู้แทน

ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๒ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศแจ้งว่า การประชุมดังกล่าวต้องเลื่อนออกไปโดยไม่มีกำหนด ทั้งที่สงครามยุติลงแล้ว บรรดาประเทศสัมพันธมิตรที่เป็นฝ่ายชนะสงคราม เกิดความเสียดายที่งานซึ่งสภากาชาดทั้งหลายได้ทำไว้อย่างกว้างขวางในระหว่างสงครามจะพลอยยุติไปด้วย จึงตกลงใจจัดตั้งองค์การขึ้นใหม่อีกองค์การ

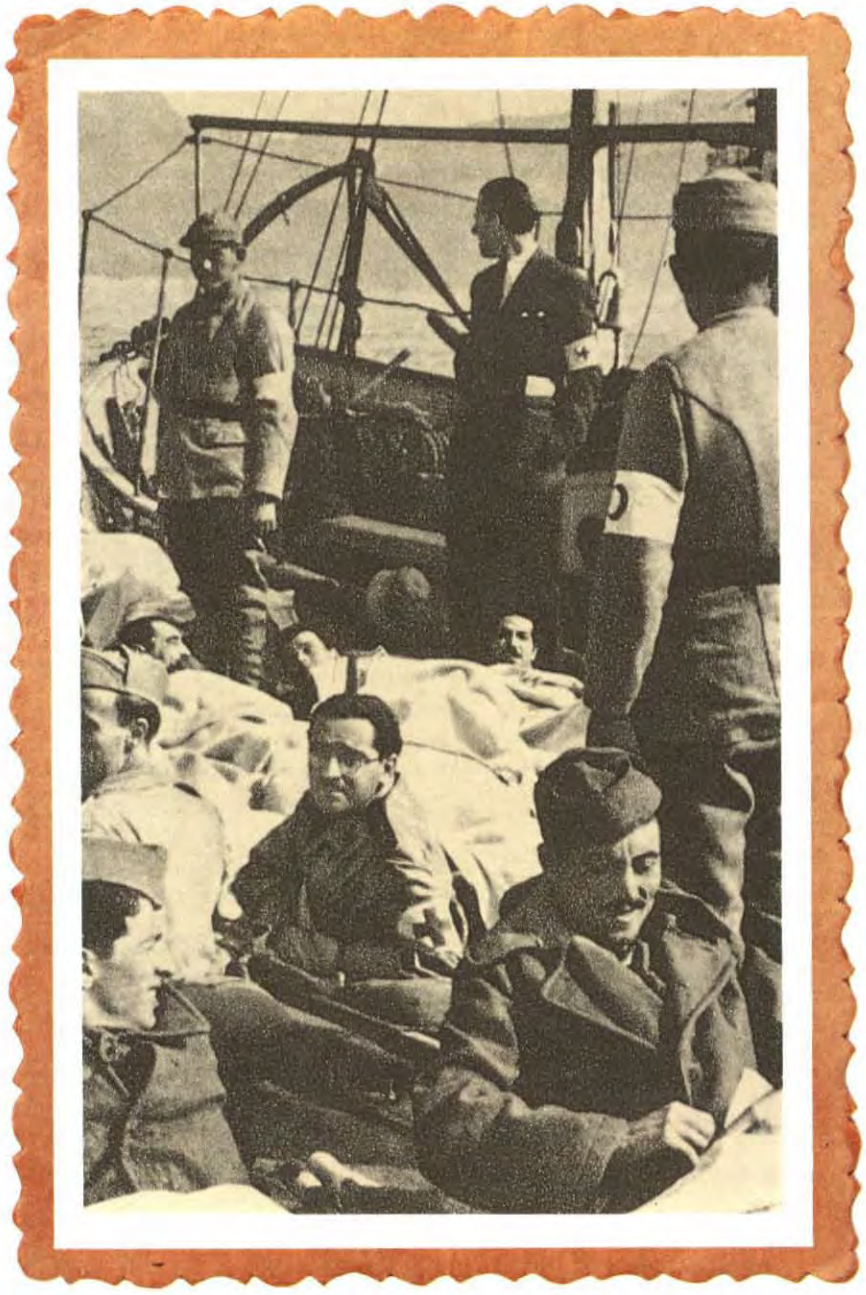

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ

หนึ่งเรียกชื่อว่า "*สันนิบาตสภากาชาด*" (League of Red Cross Societies) มีสภากาชาดทั้งหลายเป็นสมาชิก ทำหน้าที่บรรเทาทุกข์ และบำรุงสุขให้แก่ประชาชนในเวลาสงบ เป็นคนละองค์กรกับคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ ซึ่งทำหน้าที่บรรเทาทุกข์เฉพาะในเวลาสงคราม

ทว่าเมื่อตั้งองค์การสันนิบาตสภากาชาดขึ้นมาแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีสภากาชาดสยามอยู่ในรายชื่อสมาชิกทั้งที่ประเทศสยามก็เข้าร่วมอยู่ด้วยกับฝ่ายสัมพันธมิตรในเวลาสงคราม เมื่อได้สอบถามไปก็ได้คำตอบมาว่าถึงแม้รัฐบาลสยามจะเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาเจนีวาแล้วก็จริง แต่คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศยังมิได้รับรองสภากาชาดสยามด้วยเห็นว่าสภานี้มีลักษณะเป็นทบวงของรัฐบาล มิใช่สมาคมการกุศลที่เป็นอิสระแท้จริง เพราะเจ้าหน้าที่สภากาชาด นับแต่องค์อุปนายกผู้อำนวยการลงไปจนถึงเสมียนพนักงานเป็นข้าราชการกระทรวงกลาโหมเกือบทั้งหมด กองอำนวยการสภากาชาดก็ตั้งอยู่ในบริเวณที่ทำการของกรมเสนาธิการทหารบก เมื่อได้ความเช่นนี้ องค์อุปนายกผู้อำนวยการจึงทรงจัดการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้สภากาชาดเข้ารูปเป็นสมาคมอันแท้จริง เพื่อให้ได้การรับรองจากกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ และให้ได้เข้าเป็นสมาชิกของสันนิบาตสภากาชาด แต่ยังมิทันสำเร็จก็ทิวงคตเสียก่อน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓

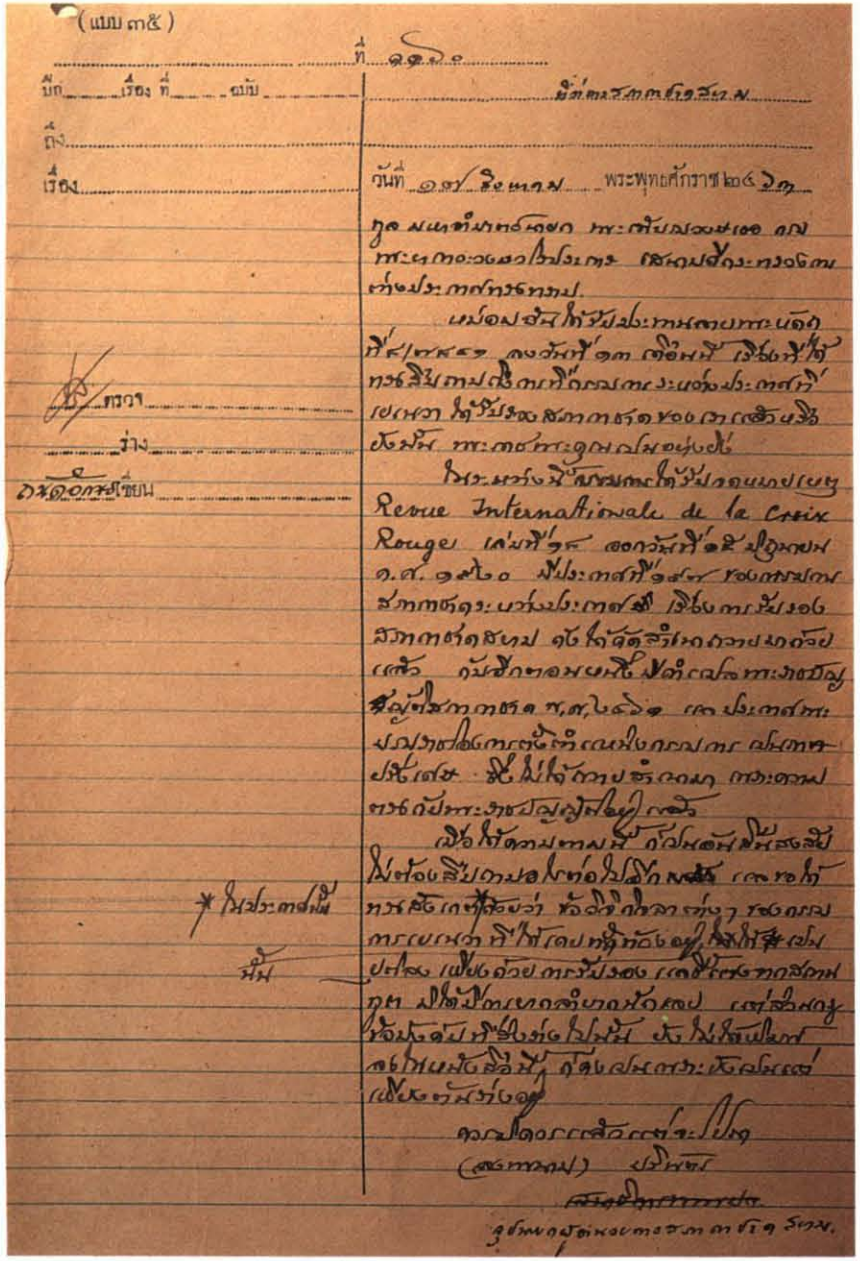

(แบบ ๓๕)

ที่ ๑๒๖๑๐

บก. เรื่อง ที่ ฉบับ

ยี่กองสภากาชาดสยาม

ถึง

เรื่อง

วันที่ ๑๗ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๓

ทูล ผมได้มาตรัยยก พระดำรัสของพระ
พระบาทอะวะเสวโรปะกาส เสด็จปฏิวาสทางโทม
เท่งประกาศการทูต

เมื่อมีชัยให้ชัยประทานตามพระบัญญัติ
ที่ ๔/๒๔๕๓ ลงวันที่ ๑๓ เดือนมี เรื่องให้ใช้
ทรัพย์ตามที่ตราไว้ณกรมะบ่งประกาศว่า
เยนาวา ให้ชัยของสภากาชาดของเวลาเสร็จสิ้น
ชัยนั้น พระราชกำหนดใหม่นั้นไป

ในระหว่างนี้ชัยมณฑลให้ชัยการอนุมัติประ
Revue Internationale de la Croix
Rouge เล่มที่ ๑๔ ตอนวันที่ ๑๕ ปีฉลู พ.ศ.
ค.ศ. ๑๙๒๐ ปีประกาศที่ ๑๔๗ ของกรมกง
สภากาชาดประบ่งประกาศที่ ใช้ในการชัยของ
สภากาชาดสยาม ดังได้ตัดสำเนาถวายมาด้วย
แล้ว กับได้ขอมอบหนังสือคำณะกรรมการ
ที่ผู้แทนสภากาชาด พ.ศ. ๒๔๖๑ ณ ประกาศพระ
ปรมาภิไธยนี้ คำณึงถึงการณ์ในกาล
ปัจจุบัน ซึ่งไม่ได้ตามประเพณีมา กระทรวง
การต่างประเทศได้ขอมอบหนังสือแล้ว

เมื่อได้ตามความนี้ ก็ไม่สงสัยที่
ไม่ต้องสืบถามต่อไปอีก ณ ที่นี้ ขอให้
ทราบว่าที่ว่าเป็นการต่างๆ ของกรม
การเยนาวา ที่ให้ตรงกับที่ถือกันอยู่ ไม่ให้ผิด
ประเพณีนั้น เป็นด้วยการชัยของเวลาที่ยังมิทัน
ถูก ไม่ให้ปิดการชัยของเวลาที่ล่วงมาแล้ว
ขอประทานชี้แจงไปนี้ ขอให้ทราบฝ่าพระ
ละอองธุลีพระบาทด้วยเกล้าฯ

ควรปิดอากรเสือดำจะไปมา
(ลงพระนาม) ปฏิพัทธ์

ทูลพระกรุณาพระราชทานวิสัชนา

* ในประกาศนี้

นั้น

Prinz Peter of Greece.
22.4 October 1907.

เข้าร่วมสภากาชาดสากล

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ **พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว** ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้**สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต** ทรงดำรงตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยามสืบต่อมา งานสิ่งแรกที่ทรงทำคือ ดำเนินงานของสภากาชาดที่เกี่ยวกับต่างประเทศต่อจากที่ได้ทำไว้แล้ว และเจรจากับรัฐบาลสยามและองค์การกาชาดทั้งสองจนกรรมการกาชาดระหว่างประเทศรับรองสภากาชาดสยามเข้าในสากลสัญญา เมื่อวันที่ ๒๗

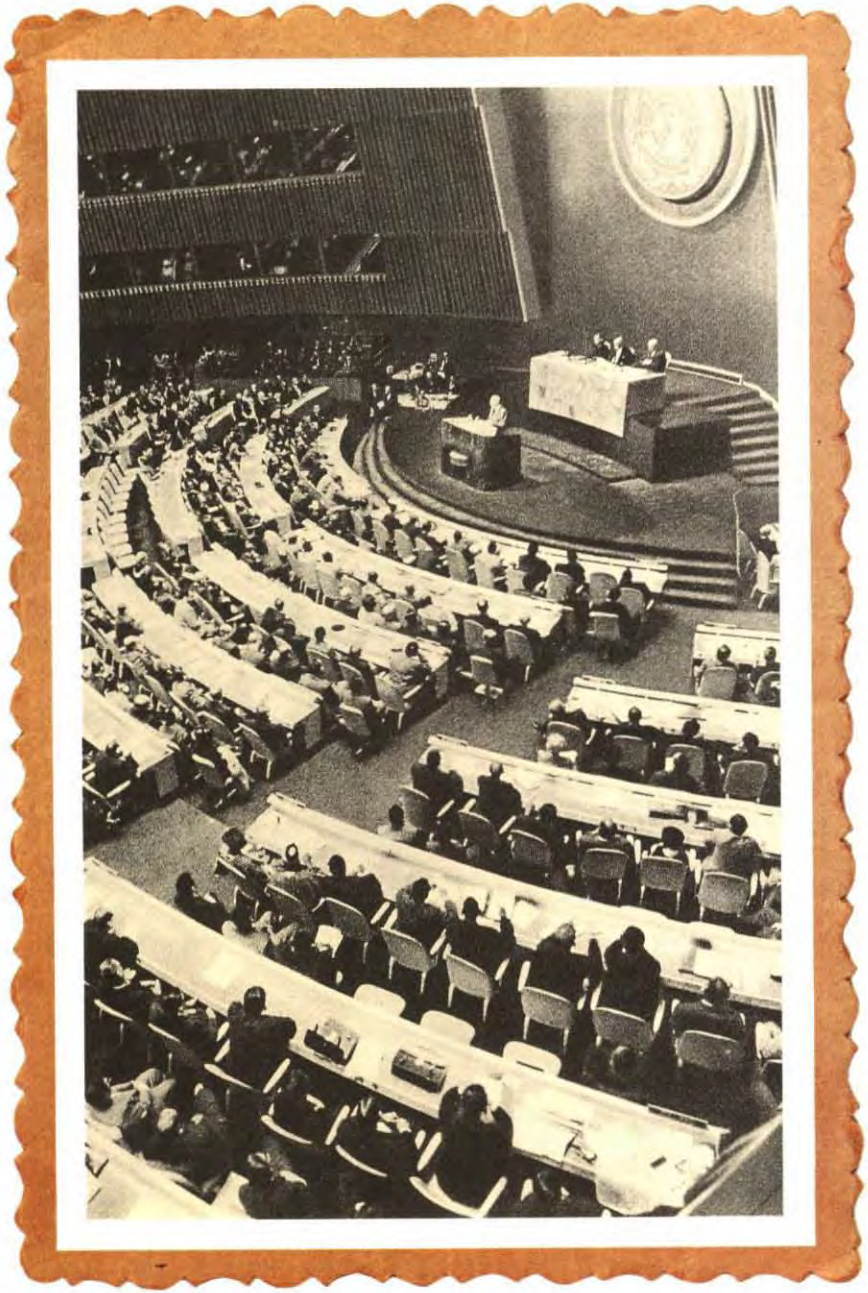

(คำแปล)

แจ้งความที่ ๑๕๗
ของกรรมการสภากาชาดระหว่างประเทศที่เจนเว่า
เรื่องรับรองสภากาชาดสยาม

กรุงเจนเว่า วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๕๒๐

แจ้งความแก่บันดาสภานายกและกรรมการสภากาชาดทั้งหลาย

ตามที่เราได้รับรองด้วยความปีติยินดีสภากาชาดประจำชาติแห่งประเทศ ซึ่งพึ่งได้ตั้งตัวขึ้นเป็นอิสระ และได้ลงนามไว้เป็นสำคัญว่าจะถือหลักแห่งข้อตกลงในที่ประชุมระหว่างประเทศณะเมืองเจนเว่าวันที่ ๒๒ สิงหาคม ค.ศ. ๑๘๖๔ (พ.ศ. ๒๔๐๖) หรือหลักของหนังสือความตกลงที่เมืองเจนเว่า วันที่ ๖ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๕๐๖ (พ.ศ. ๒๔๔๕) เมื่อเร็ว ๆ นี้แล้วนั้น

บัดนี้ได้เกิดมีเรื่องเช่นเดียวกันอันเกี่ยวกับประเทศสยาม ซึ่งได้ลงนามในหนังสือความตกลงที่เมืองเจนเว่า ค.ศ. ๑๕๐๖ (พ.ศ. ๒๔๔๕) เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ค.ศ. ๑๕๐๗ และในหนังสือความตกลงที่กรุงเฮก ค.ศ. ๑๕๐๗ (หมายเลขที่ ๑๐) เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๒ นั้นแล้ว แต่สภากาชาดในประเทศนี้ ยังไม่ได้ตั้งขึ้นตามรเบียบแท้ ทั้งนา ๆ ประเทศก็ยังไม่ได้รับรอง ในที่สุดภายหลังการได้ตอบทางหนังสืออันยืดยาว กรรมการสภากาชาดระหว่างประเทศที่เจนเว่าได้ตกลงว่า ข้อบัญญัติของสภานี้ อันมีขึ้นโดยความคุ้มครองของพระราชบัญญัติว่าด้วยสภากาชาดสยาม พระพุทธศักราช ๒๔๖๑ และอันถือหลักสำคัญของสภากาชาดนั้นถูกต้องดีแล้ว เราจะได้นำคำแปลของข้อบัญญัตินี้ พร้อมกับคำแปลพระราชบัญญัติว่าด้วยสภากาชาดมาลงพิมพ์ในจดหมายเหตุระหว่างประเทศของเรา (Bulletin international)

ในจดหมายของอรรคราชทูตสยามประจำกรุงปารีส ซึ่งเป็นผู้ที่ทำการติดต่อกับเราในเรื่องนี้ ฉบับลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๕๒๐ มีอยู่ว่า รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประเทศสยาม รับรองว่าสภากาชาดนี้เป็น "สภาประจำชาติ" โดยแท้ (ข้อ ๒) ซึ่งจะขยายกิจการไปทั่วพระราชอาณาจักร์ และ "จะไม่รับรองสภาอื่นอันมีความมุ่งหมายคล้ายคลึงกันในภายน่าว่าเป็นสภากุศลประจำชาติ และเป็นสภาสำหรับช่วยเหลือการพยาบาลในกองทัพบก ทัพเรือ"

เมื่อเราได้รับคำชี้แจงอันพอใจเช่นนี้แล้ว เราจึงมีความปีติยินดีที่จะรับรองสภากาชาดสยามอย่างเปิดเผย และนำสภานี้เข้าในหมู่สภากาชาดนานาประเทศ ซึ่งจวนจะแผ่ไพศาลไปทั่วสากลโลกแล้ว

ที่ทำการของสภากาชาดสยามอยู่ณะกรุงเทพฯ ผู้ซึ่งเป็นกรรมการอำนวยการของสภานี้ คือ

สภานายิกา	สมเด็จพระบรมราชินีนารถ พระบรมราชชนนี
อุปนายกผู้อำนวยการ	สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิศณุโลกประชานารถ
เลขาธิการ	นายพันเอกพระยาสุรเสนา
ผู้ช่วยเลขาธิการ	นายพันโท หลวงรามภักดี
เหรัญญิก	นายพลตรี พระยาศรีสรราชภักดี
กรรมการที่ปฤกษา	พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นไชยนาทนเรนทร
,,	นายพันเอก พระยาวิบุลอายุรเวท
ผู้อำนวยการโรงพยาบาล	
จุฬาลงกรณ์ของสภา	นายพันโทหลวงศักดาพลรักษ์
ผู้อำนวยการ	
สถานปาสเตอร์	นายแพทย์เลโอโปลด์ โรแบร์ต

ในที่สุดนี้เราขอสแดงไมตรีจิตร์อย่างจริงใจมาด้วย

ในนามของกรรมการสภากาชาดระหว่างประเทศที่เจนเว่า

(ลงนาม) *กุสตาฟ ดาคอร์*

ประธานกรรมการ

(ลงนาม) *โปล เดส์ กุตส*

เลขาธิการ

พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๖๓ โดยประกาศลงในหนังสือ *"Revue Internationale De La Croix Rouge"* เล่มที่ ๑๘ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๖๓ (ประกาศที่ ๑๙๙) และเข้าเป็นสมาชิกของสันนิบาตสภากาชาด โดยสันนิบาตสภากาชาดไทยได้ยอมรับสภากาชาดสยามเข้าเป็นสมาชิก เมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ.๒๔๖๔

ครั้นถึงปี พ.ศ.๒๔๖๕ สันนิบาตสภากาชาด และสภากาชาดสยามได้ร่วมมือกันจัดให้มีการประชุมสภากาชาดฝ่ายบูรพประเทศครั้งที่ ๑ ในกรุงเทพมหานคร เพื่อพิจารณาหารือการทำงานในเวลาสันติ ไม่มีสงคราม ตามหลักการที่สันนิบาตสภากาชาดกำหนดไว้ว่า ควรจะมีอย่างใดบ้าง เพื่อให้เหมาะสมแก่ลักษณะและภูมิประเทศทางภาคนี้

งานนี้พิจารณาเห็นว่าเหมาะสำหรับสภากาชาดสยามจะทำให้ประชาชนได้รับความสุขสมบูรณ์ และเป็นคุณประโยชน์แก่บ้านเมือง คือ

๑. การอนามัยศึกษา คือ ชี้แจงสั่งสอนด้วยเอกสาร หรือโดยวาจา ให้ประชาชนเข้าใจในการบำรุงรักษาอนามัยให้แข็งแรงปราศจากโรคภัย

๒. การประชานามัยพิทักษ์ คือ เยี่ยมราษฎรตามบ้านเรือน ช่วยดูแลเมื่อเจ็บไข้ สงเคราะห์แม่และเด็กก่อนเกิด และเมื่อเกิดแล้ว

๓. อบรมสั่งสอนเด็กให้เป็นพลเมืองดี มีอนามัยดี มีใจเมตตากรุณา รู้คุณคน และไม่นิยมการศึกสงคราม

๔. ช่วยบรรเทาทุกข์เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ตามกำลังความสามารถ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม แผ่นดินไหว เกิดโรคระบาด เป็นต้น

การดำเนินงานของสภากาชาดสยามในยามสงบนั้น ได้ผลดีจนได้รับการยกย่องจากสภากาชาดต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากการประชุมของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๓ ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ ที่ประชุมได้ตกลงให้ตั้งองค์การสูงสุดของบรรดาสภากาชาดขึ้น เรียกว่า *"สากลกาชาด"* (International Red Cross) เพื่อทำหน้าที่ควบคุมและประสานงานระหว่างคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ และสันนิบาตสภากาชาด มิให้ก้าวก่ายกันในขณะที่ยังไม่ถึงคราวประชุมใหญ่ สากลกาชาดมีคณะกรรมการประจำดำเนินงาน เรียกว่า *"กรรมการประจำสากลกาชาด"* จำนวน ๙ ท่าน เป็นผู้แทนของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ ๒ ท่าน และสันนิบาตสภากาชาด ๒ ท่าน ส่วนอีก ๕ ท่านนั้นเป็นผู้แทนสภากาชาดประจำชาติ ในจำนวนนี้มีองค์อุปนายกสภากาชาดสยามอยู่ด้วยพระองค์หนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นเกียรติอย่างสูงแก่สภากาชาดสยาม ที่อุปนายกผู้อำนวยการได้ทรงรับเลือกอยู่ในคณะกรรมการชุดแรกของสากลกาชาด

LEGATION ROYALE DE SIAM

Paris, le 26 Janvier 1920.

Monsieur le Président;

J'ai l'honneur de vous rapeller que, le 21 juin 1919, Monsieur Paul des Gouttes, votre Secrétaire Général nous adressait une lettre dans laquelle il nous exprimait le désir de faciliter la reconnaissance de la Croix Rouge Siamoise par le Comité International de la Croix Rouge, et à laquelle il joignait divers documents établissait les conditions qu'une Société Nationale de Croix Rouge doit remplir pour obtenir la dite reconnaissance.

J'aime suis empressé de transmettre ces documents au Gouvernement de Sa Majesté, lequel, après en avoir pris connaissance, me charge de faires toutes démarches utiles en vue de la reconnaissance de la Croix Rouge Siamoise par le Comité International de la Croix Rouge.

J'ai l'honneur, en conséquence, de vous adresser ci-joint les textes législatifs à l'organisation de la Croix Rouge Siamoise et de vous prier de vouloir bien les soumettre au Comité International de la Croix Rouge en vue de sa reconnaissance officielle par ce Comité.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, avec mes remerciements anticipés, l'assurance de ma plus haute considération.

Chef de la Délégation Siamoise.

Monsieur le Président
du Comité International
de la Croix Rouge,
GENEVE.

ส.ก. ๑๑๘๖(๗)

ที่ ๕/๒๕๖๔

ศาลาว่าการต่างประเทศ

วันที่ ๑๘ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๐

กราบทูล จอมพล สมเดจพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท

ด้วยเกล้ากระหม่อมได้รับประทานลายพระหัตถ์ที่ ๑๑๖๐ ลงวันที่ ๑๗ เดือนนี้ กับสำเนาหนังสือนายกุสตาฟ อาดอร์ รับรองสภากาชาดสยามเข้าเป็นสมาชิกในสากลสภากาชาดระหว่างประเทศ ซึ่งคัดจาก Revue Internationale de la Croix Rouge เล่มที่ ๑๘ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายนนั้น ได้ทรายเกล้า ฯ ทุกประการแล้ว

ในเรื่องนี้ เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม เกล้ากระหม่อมได้รับโทรเลขพระองค์เจ้ารุณศักดิ์กฤดากรถอยมาขยับ ๑ ยอกว่าเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ได้รับหนังสือจากกรรมการสภากาชาดนานาประเทศว่ามีความพอใจในคำชี้แจงแล้ว จะได้มีหนังสือแจ้งความว่าจะรับรองสภากาชาดสยามโดยพลัน และเขาขอคำแปลภาษาฝรั่งเศสร่างข้อบังคับของสภากาชาดสยามด้วย พระองค์เจ้ารุณได้สั่งให้หลวงมัญชวาที่ร่างไปยอกรายงานเข้ามา แต่ทรายภายหลังว่าหลวงมัญชวาที่ไม่ได้ทำตามสั่ง ดังมีความทิศดารหลายประการแจ้งอยู่ในสำเนาคำโทรเลขที่ถวายมานี้แล้ว

ส่วนข้อบังคับสภากาชาดนั้น จะโปรดให้ประกาศเมื่อไรแล้ว เกล้ากระหม่อมจะได้บอกให้พระองค์เจ้ารุณทรายว่าได้กระทำข้อบังคับนั้นเสรจวันนั้น ๆ แล้ว

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้า ฯ

EXTRAIT DE LA REVUE INTERNATIONALE DE LA CROIX-ROUGE.

No. 18 - du 15 Juin 1920.

RECONNAISSANCE DE LA CROIX-ROUGE DU SIAM.

(Cent quatre-vingt-dix-septième circulaire aux Comités centraux)

Genève, 27 Mai 1920.

A Messieurs les Présidents et les Membres des Comités centraux de la Croix-Rouge,

Messieurs,

Au cours des derniers mois nous avons eu le plaisir de reconnaître des Sociétés nationales nouvelles de la Croix-Rouge dans des Etats récemment proclamés indépendants, et dont la signature venait de s'apposer au pied de la charte fondamentale du 22 Août 1864 ou du 6 Juillet 1906.

Aujourd'hui il s'agit d'un ancien royaume, celui de Siam, qui déjà le 29 juin 1907 adhérait à la Convention de 1906, et le 12 mars 1910 à celle de la Haye de 1907 (No. X). Mais une Société de la Croix-Rouge n'avait pas encore été régulièrement constituée et internationalement reconnue dans cet Etat. A la suite d'une longue correspondance, les statuts établis sur la base de la loi siamoise du 12 juin 1918, complétés selon les principes fondamentaux de la Croix-Rouge, ont été reconnus conformes par le Comité international. Ils vont être publiés, ainsi que la loi de 1918, dans un des prochains numéros du Bulletin international. Selon une lettre du 23 mai 1920 de la Légation de Siam à Paris, avec laquelle nous avons toujours correspondu, le Gouvernement royal du Siam déclare que la Croix-Rouge étant "nationale" (art.2), embrasse le pays tout entier dans sa sphère d'action, et «qu'il est impossible qu'à aucune époque le Gouvernement songe à conférer à une autre société analogue la qualité de nationale ni à l'admettre comme service auxiliaire de l'armée.»

Etant données ces assurances, que nous enregistrons avec plaisir, nous avons la satisfaction de pouvoir reconnaître officiellement et accréditer auprès de vous la Société de la Croix-Rouge du Siam, comme membre nouveau de la grande famille internationale de la Croix-Rouge, qui couvre bientôt le monde entier.

Le siège de la société siamoise est à Bangkok.

Son conseil d'administration se compose actuellement de :

la reine mère PHRA PARAMA RAJININARTH, présidente,

le prince de Bhitsnuloke, vice-président-directeur,

le colonel Phya Surasena, secrétaire

le lieutenant-colonel Luang RAMABHAKTI [illegible], secrétaire-adjoint,

le général de brigade Phya Srisararajabhakti, trésorier,

le prince Jhainada Narendara, membre consultatif,

le colonel Phya Vipul Ayurs-veda

le lieutenant-colonel Luang Sakta Balaraks, directeur de l'hôpital Chulalongkorn, appartenant à la Société,

le Dr. Léopold Robert, directeur de l'Institut Pasteur.

En recommandant comme de coutume la nouvelle venue à votre bienveillant accueil, nous vous prions, Messieurs, d'agréer l'assurance de nos sentiments distingués.

Pour le Comité international de la Croix-Rouge:

GUSTAVE ADOR,
Président.

PAUL DES GOUTTES,
Secrétaire général.

สภากาชาดสยาม · สภากาชาดไทย

สภากาชาดสยาม ภายหลังเข้าร่วมกับสภากาชาด ได้ขยายวงงานกุศลสาธารณสงเคราะห์ออกไปในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ

๑. ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยสภากาชาดสยาม เพื่อให้อำนาจสภากาชาดออกข้อบังคับ จัดระเบียบสภากาชาดไทยให้เป็นสมาคมอิสระที่ถูกต้อง มีสมาชิกและกรรมการเลือกจากสมาชิกเป็นผู้ควบคุมงาน สภานายิกาและอุปนายกจะสั่งงานโดยพลการอย่างแต่ก่อนมาไม่ได้ ในช่วงนี้สภากาชาดแยกตัวเป็นอิสระจากกระทรวงกลาโหมแล้ว เพราะมีเงินรายได้จากเงินบำรุงของสมาชิก เงินบริจาคของผู้มีศรัทธาช่วยและเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเลี้ยงตนเองได้ จึงขอโอนข้าราชการที่กระทรวงกลาโหมให้ยืมมาทำงานสภากาชาด มาสังกัดสภากาชาดโดยตรง

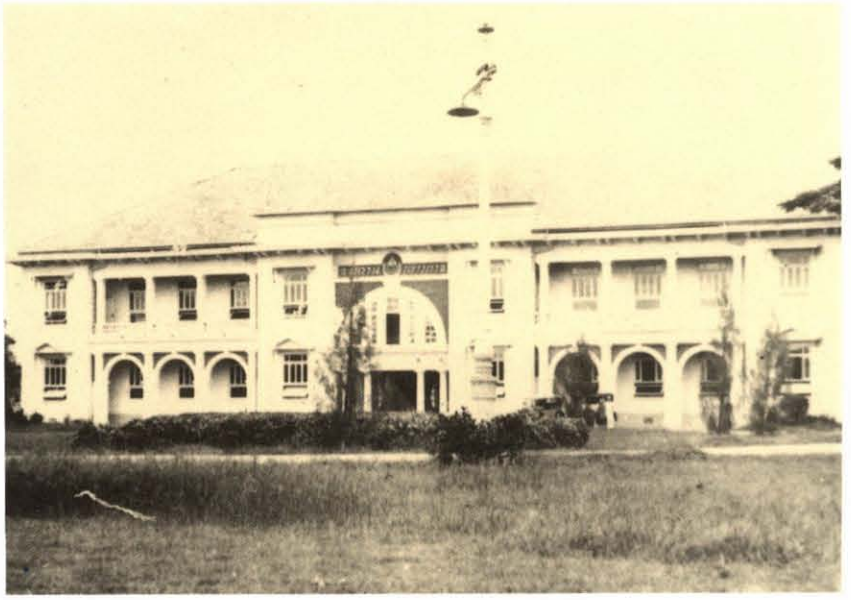

๒. ตั้งกองแยกขึ้นใหม่อีก ๒ กอง คือ กองบรรเทาทุกข์ และกองอนุกาชาด ก่อนนี้ สภากาชาดมีกองแยกอยู่แล้ว ๓ กอง รวมกับที่ตั้งใหม่จึงเป็น ๕ กอง คือ

กองพยาบาล ช่วยรักษาพยาบาลคนเจ็บไข้ทุกชั้น ชาติ ศาสนา มีที่ทำงาน คือ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ผลิตนางพยาบาลและนางอนามัย

กองบรรเทาทุกข์ ทำหน้าที่สงเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม เกิดโรคระบาด เป็นต้น

ตั้งสถานเสาวภา เป็นที่ทำการ**กองวิทยาศาสตร์** สถานเสาวภานี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเป็นอนุสรณ์ถวายสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มีหน้าที่ตรวจค้นเชื้อโรคทำวัคซีน และเซรุ่มสำหรับกันและแก้พิษสัตว์ร้ายต่าง ๆ ฯลฯ

กองอนามัย ทำหน้าที่ประชานามัยพิทักษ์ และอนามัยสงเคราะห์

กองอนุกาชาด มีหน้าที่อบรมเด็กให้เป็นพลเมืองดี ด้วยความร่วมมือของกระทรวงศึกษาธิการ งานของอนุกาชาดได้ขยายไปทั่วพระราชอาณาเขต

สภากาชาดสยาม
๑๒ มี.ค. ๒๔๗๐
ที่ ๖๕๔

วันที่ ๑๐ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๐

ทูลกระหม่อมชายทรงทราย

เรื่องโรงพยาบาลสมเด็จพระศรีราชา ซึ่งได้คิดให้ย้ายมาไว้ในปกครองของสภากาชาดตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๔๗๑ นั้น ตามที่ได้เสด็จไปตรวจมาแล้ว ทรงเห็นว่าควรจะสร้างและซ่อมแซมใหม่อีกหลายแห่ง เพราะชำรุดทรุดโทรมมาก แต่จะต้องขอเงินการกุศลจำนวนหนึ่ง เพื่อทำการซ่อมสร้างนั้น ไหน ๆ

ประโยชน์แก่สาธารณชนที่อยู่ห่างไกลกับโรงพยาบาล

เรื่องเงินทุนของโรงพยาบาลนั้น ทรงเรียกจากกระทรวงธรรมการ มาจัดทำตามที่ทรงพระดำริไว้เสีย พ.ศ. ๒๔๗๑ นี้ ส่วนสถานที่โรงพยาบาลในการที่จะซ่อมแซมนั้น เมื่อกะประมาณราคามากน้อยเท่าไร ให้ส่งบัญชีมาจะสั่งให้พระคลังข้างที่จ่าย เงินใช้สำหรับโรงพยาบาล ก็

ก็ได้สร้างมาแล้ว ไม่อยากจะให้ชำรุดทรุดโทรม ยินดีจะบำรุงอยู่เสมอ เพื่อให้ถาวรสืบไป ถึงแม้ว่าจะสิ้นเงินทั้งหมื่น ๆ ก็เต็มใจให้ ไม่มีความประสงค์ที่จะใช้ในเงินทุนเดิมที่มีอยู่สำหรับโรงพยาบาล ในเวลายังมีชีวิตอยู่ เว้นแต่คลายาซึ่งลงทุนไปก็ได้คืนมา ถึงรายจ่ายเงินประจำปีจะสูงขึ้นเป็นปีละ ๒๐,๐๐๐ บาท เต็มใจสละให้ได้ ความตั้งใจก็จะให้เป็น

จะจ่ายให้ได้แต่ต้นปี

สว่างวัฒนา

สภานายิกาสภากาชาดสยาม

สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

ตึกพระพันวัสสา อาคารถาวรหลังแรกของโรงพยาบาลสมเด็จฯ

๓. รับโอนโรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา จากกระทรวงศึกษาธิการ มาอยู่ในความดูแลของสภากาชาดไทย เป็นสาขาของกองพยาบาล โรงพยาบาลนี้ สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า สภานายิกาสภากาชาดไทย ทรงสร้างไว้คราวประทับรักษาพระองค์ที่ศรีราชา ภายหลังทรงมอบให้อยู่ในความดูแลของสภากาชาด และพระราชทานเงินอุดหนุนประจำปีตลอดมา

๔. รับมอบตึกขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ซึ่งมีผู้ศรัทธาในกิจการกาชาดบริจาคเงินให้สร้างขึ้นในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เพื่อใช้ในกิจการต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น ๑๘ ตึก และในโรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา ๒ ตึก

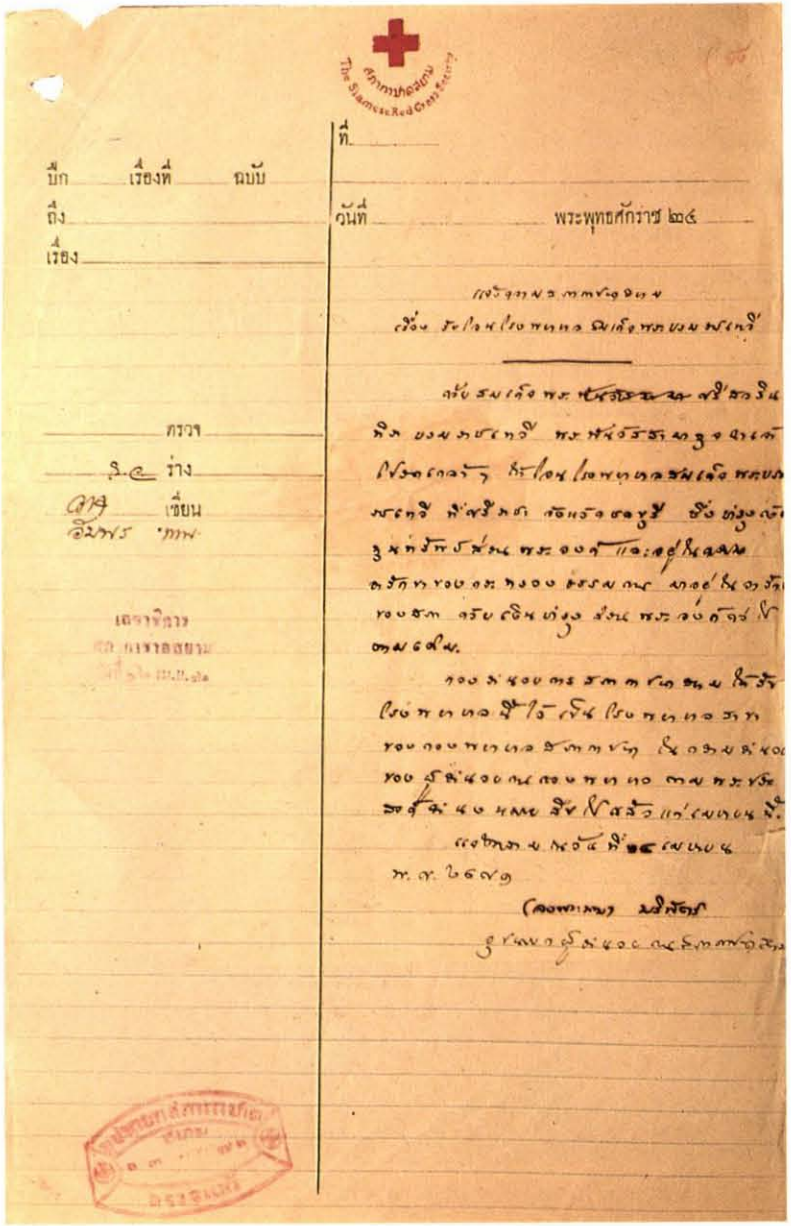

สภากาชาดสยาม
The Siamese Red Cross Society

บึก เรื่องที่ ฉบับ
ถึง
เรื่อง

ที่
วันที่ พระพุทธศักราช ๒๔

กรวจ
ร.จ. ร่าง
เขียน
อัมพร ทาน

เลขาธิการ
สภากาชาดสยาม

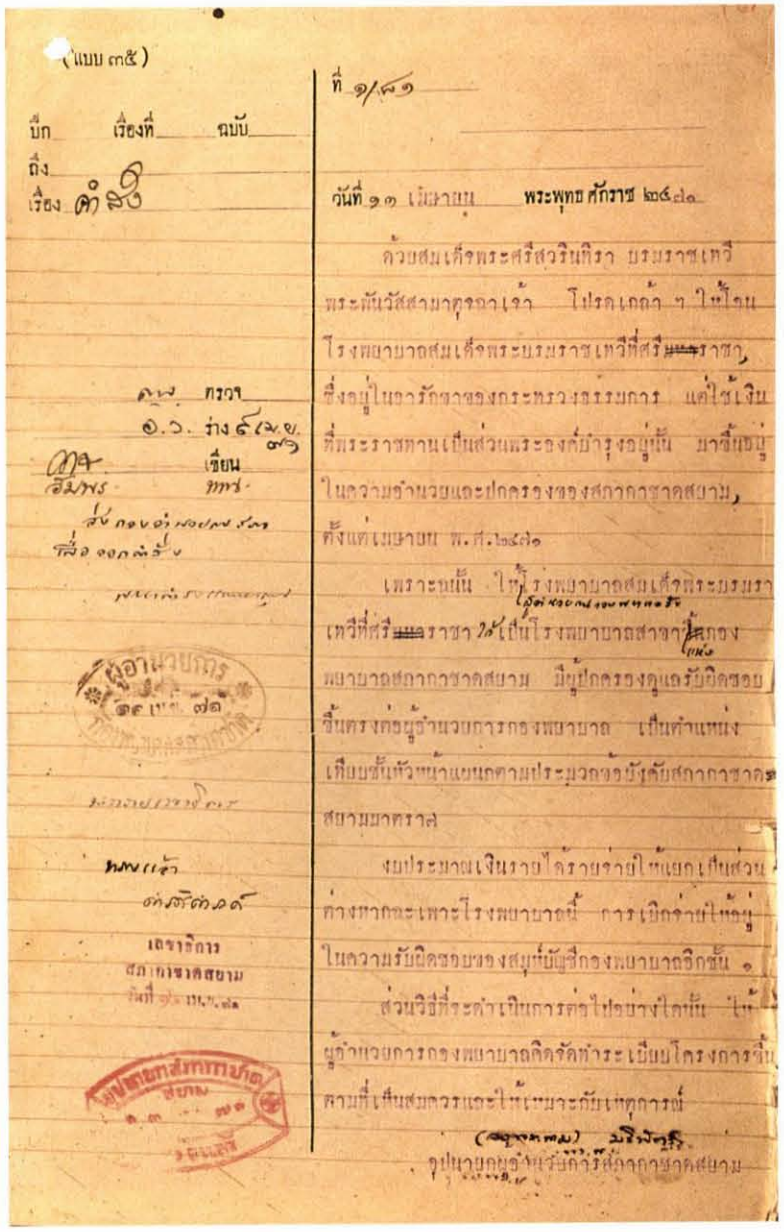

(แบบ ๓๕)

บึก เรื่องที่ ฉบับ
ถึง
เรื่อง คำสั่ง

ที่ ๑/๒๑

วันที่ ๑๑ เมษายน พระพุทธ ศักราช ๒๔๘๐

ด้วยสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระอัยวัสสยาทูลกระหม่อมเจ้า โปรดเกล้า ฯ ให้ใช้โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวีที่สร้างขึ้นราชา ซึ่งอยู่ในความรักษาของกระทรวงธรรมการ แต่ใช้เงินที่พระราชทานเป็นส่วนพระองค์นั้นมาซื้อของมาใช้ในความจำนวยและปกครองของสภากาชาดสยาม ตั้งแต่เมษายน พ.ศ.๒๔๗๑

เพราะฉะนั้น ให้โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวีที่สร้างขึ้นราชา ให้เป็นโรงพยาบาลสาขาที่ ๑ ของโรงพยาบาลสภากาชาดสยาม มีผู้ปกครองดูแลรับผิดชอบขึ้นตรงต่อผู้จำนวยการของพยาบาล เป็นตำแหน่งเทียบชั้นหัวหน้าแผนกตามประมวลข้อบังคับสภากาชาดสยามมาตรา ๗

งบประมาณเงินรายได้รายจ่ายให้แยกเป็นส่วนต่างหากจากโรงพยาบาลนี้ การเบิกจ่ายให้อยู่ในความรับผิดชอบของสมุห์บัญชีของพยาบาลอีกชั้น ๑

ส่วนวิธีที่จะดำเนินการต่อไปอย่างใดนั้น ให้ผู้จำนวยการของพยาบาลคิดจัดทำระเบียบโครงการขึ้นตามที่เห็นสมควรและให้เหมาะกับเหตุการณ์

(สุวัทน์) มหิดล
อุปนายกผู้ช่วยเหรัญญิกสภากาชาดสยาม

กรวจ
ร.จ. ร่าง ๕ เม.ย. ๘๐
เขียน
อัมพร ทาน

สั่งกองอำนวยการ
เรื่องออกคำสั่ง

ผู้อำนวยการ
๑๑ เม.ย. ๘๐
โรงพยาบาลสภากาชาดสยาม

พยาบาล
ตำรวจโท

เลขาธิการ
สภากาชาดสยาม

๕. สถานีอนามัย (ในปัจจุบันเรียก สถานีกาชาด) มีอยู่ในกรุงเทพฯ ๓ สถานี อยู่ในต่างจังหวัด ๖ สถานี คือ เชียงใหม่ นครราชสีมา อุบลราชธานี อุดรธานี ราชบุรี เพชรบุรี รวม ๙ สถานี ทั้งหมดนี้ล้วนสร้างขึ้นในสมัยสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต อุปนายกผู้อำนวยการด้วยเงินบริจาคเป็นส่วนมาก

๖. เริ่มจัดงานวันกาชาด เพื่อชักชวนประชาชนเข้าเป็นสมาชิก และแสดงกิจการของสภากาชาด เพื่อเสริมศรัทธาของผู้มีใจกุศลทั้งหลาย งานนี้เดิมกำหนดให้มีในวันที่ ๘ เมษายน อันตรงกับวันที่สันนิบาตสภากาชาดรับรองสภากาชาดไทย แต่ให้เปิดงานวันแรกในวันที่ ๖ เมษายน อันตรงกับวันที่ระลึกมหาจักรี แล้วมีต่อไปอีก ๒ วัน จนถึงวันที่ ๘ เป็นวันสุดท้าย

๗. ออกหนังสือข่าวกาชาด (หนังสือสนองโอฐสภากาชาด) ให้สมาชิกและประชาชนได้ทราบว่า สภากาชาดได้ดำเนินการกุศลสาธารณสงเคราะห์ในประการใดบ้าง ได้ผลอย่างไร

นอกจากนี้ ยังมีงานจรอีกหลายอย่างที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวไป เช่น บรรเทาทุกข์ในเวลาเกิดสาธารณภัย คือ ไฟไหม้ น้ำท่วม โรคระบาด ฯลฯ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศตามที่สันนิบาตสภากาชาดขอความร่วมมือมา

ลักษณะการปกครองของสภากาชาด

สภากาชาด มีกรรมการซึ่งเลือกจากสมาชิกสภากาชาด ๒๐ ท่าน เรียกว่า **คณะกรรมการสภากาชาด** เป็นผู้กำหนดนโยบายและควบคุมการบริหารงานของสภากาชาดคล้ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีคณะกรรมการเจ้าหน้าที่เป็นผู้บริหารแบบคณะรัฐมนตรี จะมีผิดกันบ้างก็ตอนที่คณะกรรมการสภากาชาดรวมทั้งอุปนายกผู้อำนวยการ เลขาธิการ และเหรัญญิกเป็นผู้ทำงานกิตติมศักดิ์ทั้งหมด ไม่มีทางได้อย่างใด มีแต่ทางจ่ายประการเดียว ยกเว้นเวลาเจ็บไข้ ถ้าเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลของสภากาชาดจึงจะไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาล คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ประกอบด้วยอุปนายกผู้อำนวยการ เลขาธิการ เหรัญญิก และผู้อำนวยการกองต่าง ๆ คณะกรรมการสภากาชาดประชุมอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง

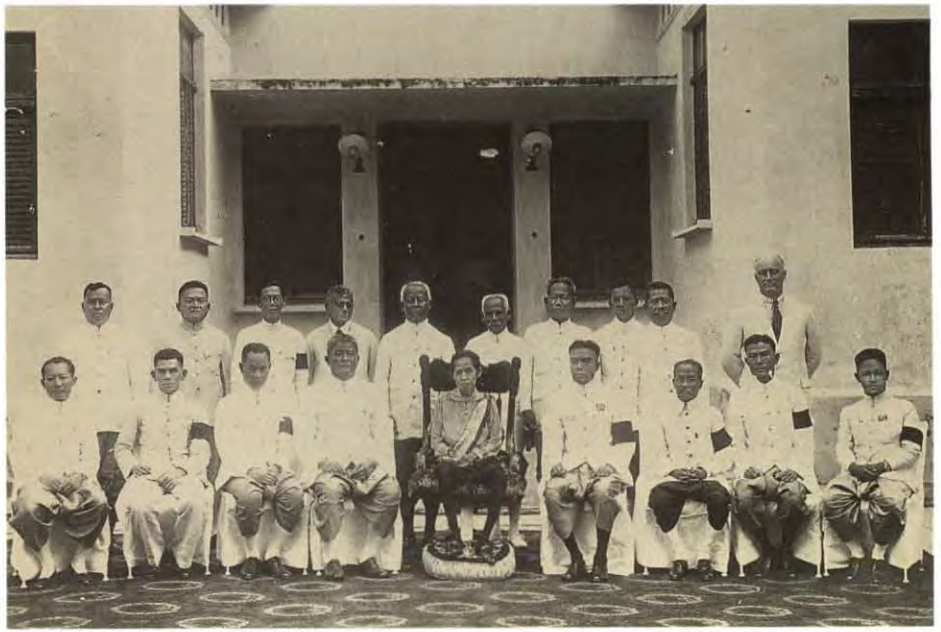

คณะกรรมการสภากาชาดสยาม ครั้งเมื่อสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงเป็นสภานายิกา

สภากาชาดไทยยุคปัจจุบัน

ปัจจุบัน สภากาชาดไทยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงตำแหน่งพระบรมราชูปถัมภก สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงดำรงตำแหน่งสภานายิกา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดำรงตำแหน่งอุปนายิกาผู้อำนวยการ นายแผน วรรณเมธี เป็นเลขาธิการ

กิจการของสภากาชาดไทย มีสำนักงานกลาง เป็นสำนักบริหารของสภากาชาดอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของอุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย เลขาธิการ เหรัญญิก และผู้อำนวยการ ตามลำดับ มีขอบข่ายงานครอบคลุมตั้งแต่การประสานงานกับกองแยกต่าง ๆ ของสภากาชาดไทย ไปจนถึงงานเกี่ยวกับผู้อพยพ และการติดต่อกับกาชาดต่างประเทศ

สภากาชาด มีหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

๑. สำนักงานกลาง
๒. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
๓. กองบรรเทาทุกข์
๔. กองวิทยาศาสตร์
๕. กองยุวกาชาด
๖. กองอาสากาชาด
๗. ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ
๘. โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา
๙. กองหารายได้
๑๐. วิทยาลัยพยาบาล
๑๑. กองคลัง
๑๒. กองการเจ้าหน้าที่

จากก้าวแรก...จวบขวบปีที่ ๑๐๐
(พ.ศ. ๒๔๓๖ - ๒๕๓๖)

ประกาศ
กระแสร์พระบรมราชโองการ
เรื่องตั้งผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า.

ในปีพระพุทธศักราช ๒๔๓๖ (รัตนโกสินทรศก ๑๑๒) สมเด็จพระบรมชนกนารถพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราชานุมัติให้จัดตั้งสภากาชาดสยามขึ้น ซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่า สภาอุณาโลมแดง สภานี้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์และสมเด็จพระบรมราชินีนารถพระบรมราชชนนี ได้ทรงดำแหน่งสภานายิกา มีกรรมการรีนีเปนฝ่ายหญิง ฉลองพระเดชพระคุณดำเนินกิจการต่าง ๆ มีการสระสมเครื่องสรรพยา เครื่องเสื้อผ้า เครื่องใช้สำหรับการบาบัดทุกข์ของคนไข้ เปนต้น ครั้นต่อมาเวลาที่มีเหตุจำเปนแล้ว การงานก็ระงับหยุดมา ทั้งกรรมการรีนีต่าง ๆ ก็ถึงแก่กรรมหรือสูญหายไปด้วยประการต่าง ๆ เสียโดยมากแล้ว หาได้ทำหน้าที่ดำเนินการให้ตลอดมาไม่

บัดนี้ทรงพระราชดำริห์ว่า สภากาชาดนั้นย่อมเปนสโมสรอันอาจนำมาซึ่งประโยชน์แก่มหาชนโดยเอนกประการ ดังปรากฏตัวอย่างในนานาประเทศโดยมาก ย่อมมีสภาเช่นนี้ตั้งทำการอยู่ เพราะฉะนั้นไม่ควรจะปล่อยให้สภากาชาดสยามนั้นเสื่อมทรามไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้นายพลเอก สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ ทรงรับตำแหน่งเปนผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม รับพระราโชวาทในสมเด็จพระบรมราชินีนารถพระบรมราชชนนีองค์สภานายิกา จัดการวางกฎข้อบังคับและระเบียบสำหรับสภาขึ้นใหม่ ตลอดจนจัดตั้งกรรมการต่อไป เพื่อให้สภากาชาดสยามนี้ดำเนินการสู่ความเจริญ นำมาซึ่งประโยชน์แก่มหาชนชาวสยามทั้งตลอดจนชาวต่างประเทศที่เข้ามาทั้งพระบรมโพธิสมภาร ตามตัวอย่างของสภากาชาดอันมีอยู่ในนานาประเทศทั่วปวงฉะนั้น.

เมื่อผู้อำนวยการได้ดำริห์แล้วและจะวางการใหม่อย่างใด ก็ให้ลงแจ้งความในหนังสือราชกิจจานุเบกษา เพื่อเปนหลักฐานและให้มหาชนได้ทราบต่อไป

ประกาศมาณวันที่ ๓ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ เปนวันที่ ๑๒๔๐ ในรัชกาลปัตยุบันนี้.

พ.ศ. ๒๔๓๖

จาก *"วิกฤตการณ์สยาม"* อันเกิดจากกรณีพิพาทกับฝรั่งเศสใน ร.ศ.๑๑๒ *สภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม* ได้อุบัติขึ้นเมื่อ ๒๖ เมษายน ๒๔๓๖ เพื่อช่วยทหารที่บาดเจ็บและป่วยไข้จวบจนบ้านเมืองเข้าสู่ภาวะปกติสุขแล้ว กิจการของสภาอุณาโลมแดงฯ ก็ได้ว่างเว้นไป

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถฯ

พ.ศ. ๒๔๕๗

๓ เมษายน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ เป็น*ผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม* ภายหลังเป็นตำแหน่ง *อุปนายกผู้อำนวยการ*

๓๐ พฤษภาคม เปิด*โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์*

จัดตั้ง*โรงเรียนนางพยาบาล* แห่งแรกในประเทศไทย

ฝึกหัดอบรมสั่งสอนนายแพทย์ทหารบกให้มีความรู้และความชำนาญ *อันเป็นมูลฐานให้เกิดโรงเรียนการแพทย์ทหารบก กับโรงเรียนแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์ขึ้นภายหลัง*

พ.ศ. ๒๔๕๘

เปิด*ตึก ชื่น ศรียาภัย* ใช้เป็นที่พักผู้ป่วยสตรี และผู้คลอดบุตร ภายหลังใช้เป็นตึกคนไข้พิเศษ ในที่สุดใช้เป็นที่อยู่ของพยาบาลและนักเรียน จุได้ ๘ เตียง บัดนี้ได้รื้อและสร้างตึก ๓ ชั้น เป็นที่อยู่นักเรียนพยาบาล

พ.ศ. ๒๔๕๙

๓ เมษายน สภากาชาดไทยเป็นอิสระไม่ขึ้นกับกระทรวงกลาโหม

๒๑ ธันวาคม เปิด*ตึกปัญจมราชินี* เป็นที่พักผู้ป่วยสตรี จุได้ ๔๖ เตียง

ตึกปัญจมราชินี

พ.ศ. ๒๔๖๐

๖ มกราคม เปิด*ตึกวชิราวุธ* ใช้เป็นที่พักผู้ป่วยชาย จุได้ ๔๖ เตียง และเปิดตึกจิระประวัติ จุได้ ๒๖ เตียง

ตึกวชิราวุธ

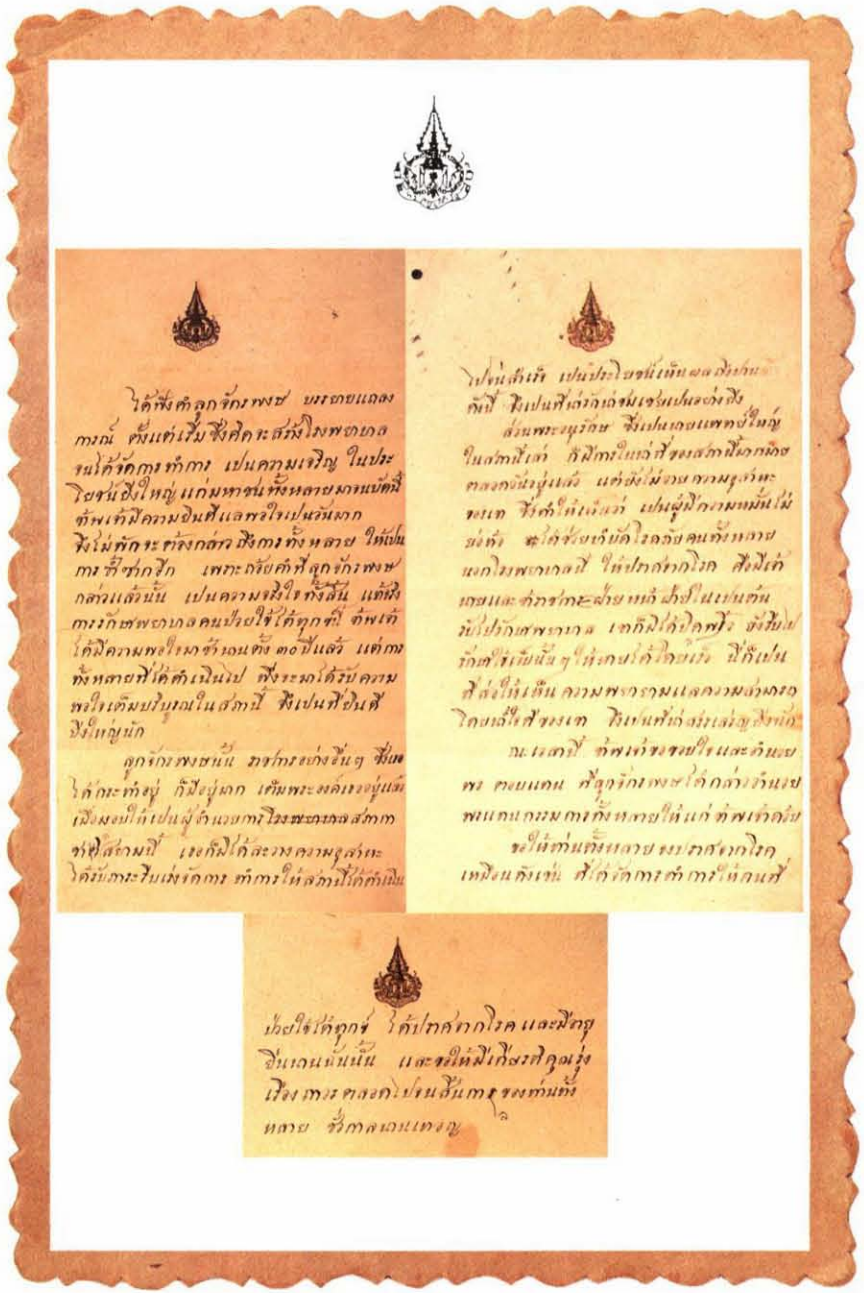

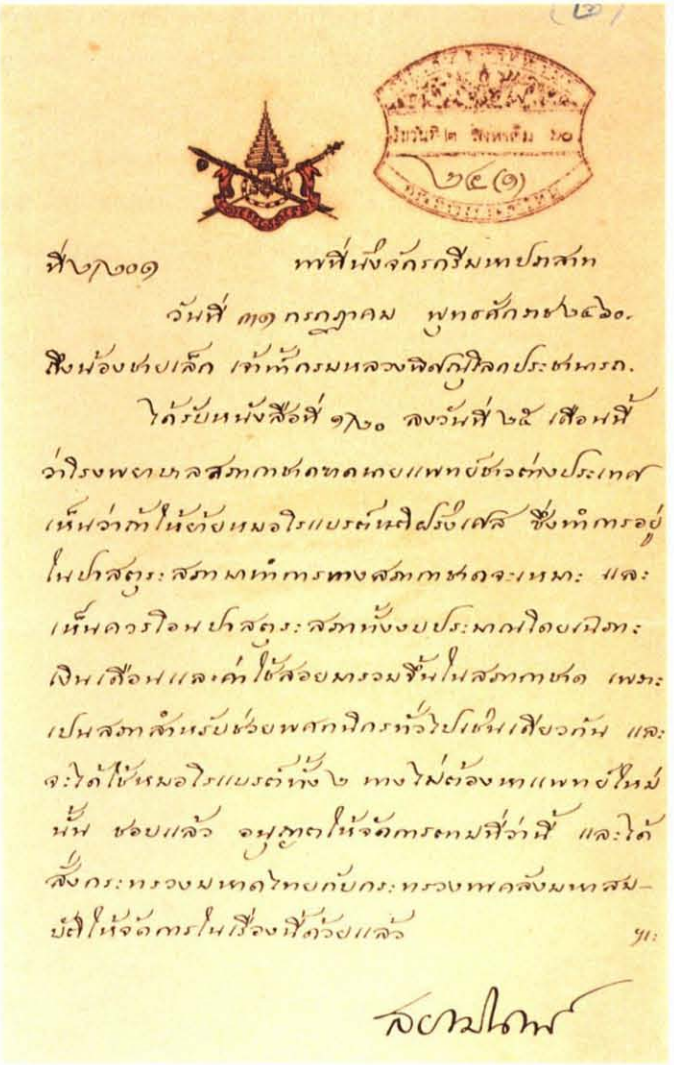

๒ สิงหาคม รับโอนสถานปาสเตอร์จากกระทรวงมหาดไทยมารวมเข้าในสภากาชาดสยาม (เริ่มแรกตั้งกองวิทยาศาสตร์)

เดือนตุลาคม รับโรงเรียนแพทย์ทหารบกมาดำเนินการ

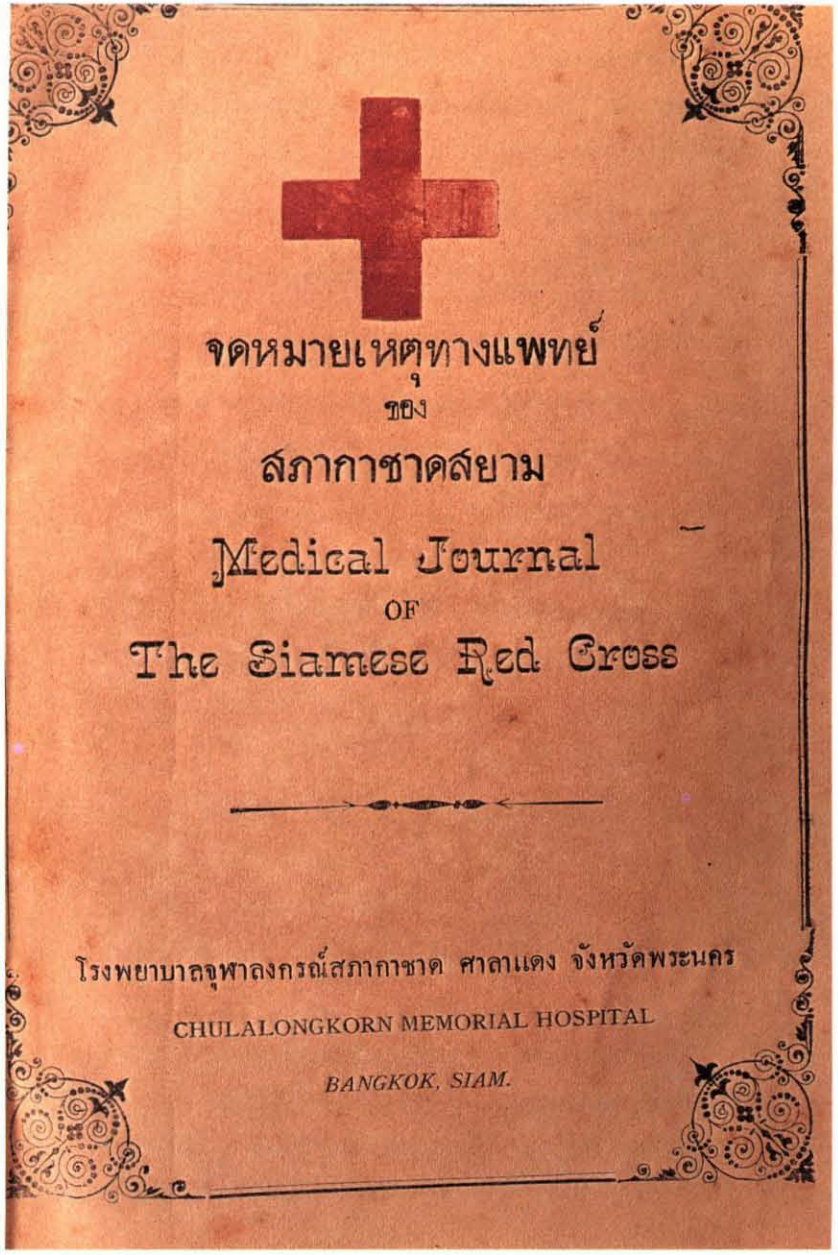

พ.ศ. ๒๔๖๑

เดือนเมษายน ออก*จดหมายเหตุทางแพทย์* เป็นหนังสือพิมพ์แพทย์ฉบับแรกในกรุงสยาม

๑๒ มิถุนายน ออก*พระราชบัญญัติว่าด้วยสภากาชาดสยาม* พ.ศ. ๒๔๖๑ แล้วเริ่มรับสมาชิกสภากาชาด

๖ กันยายน มีพระบรมราชโองการสั่งให้เรียกสถานที่ทำการ "ปาสตุรสภา" ว่า *"สถานปาสเตอร์"*

(สำเนา)

ประกาศกระแสพระบรมราชโองการ

เปลี่ยนนามปาสตุระสภาเป็นสถานปาสเตอร์

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว บรมราชูปถัมภกแห่งสภากาชาดสยาม มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า

นามแห่งปาสตุระสภา ซึ่งบัดนี้เป็นส่วนแยกในสภากาชาดสยามนั้น ได้ขนานไม่ถูกต้องมิดเหมือนไปแต่แรกตั้งขึ้นในกระทรวงมหาดไทย ทรงพระราชดำริห์ว่าสมควรจักขนานนามเสียใหม่ให้ตรงกับคำว่า Institute Pasteur อันเป็นนามใช้สำหรับสถานที่ทำการอย่างนี้ทั่วกันทุกแห่งทุกประเทศ ทั้งจักได้เป็นการเชิดชูนามของนายแพทย์ผู้ได้ทำประโยชน์แก่มนุษย์ชาติทั่วไปอย่างใหญ่หลวง ซึ่งควรยินนามปรากฏอยู่อย่างถูกต้องไม่แปรงไปจนนิดเดียว จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้เรียกสถานที่ทำการซึ่งบัดนี้นามว่า "ปาสตุระสภา" นั้นว่า "สถานปาสเตอร์" แต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๖ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๑

(คัดจากราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๓๕ พ.ศ. ๒๔๖๑ น้า ๒๐๔)

สภากาชาดสยาม
The Siamese Red Cross Society

สภากาชาดสยาม

ข้อบังคับสภากาชาดสยามแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓)
ว่าด้วยอนุสภากาชาดสยาม
(พร้อมด้วยวิธีดำเนินการ)

ลงวันที่ ๒๗ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕
ซึ่งได้แก้ไขตามข้อบังคับสภากาชาดสยามแก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ๔ และที่ ๕)

พ.ศ. ๒๔๗๔ พิมพ์ ๒,๐๐๐ ฉะบับ
พิมพ์ที่โรงพิมพ์ประเสริฐสมุด ถนนบำรุงเมือง พระนคร

พ.ศ. ๒๔๖๒

ตั้ง*กองอนามัย* และเริ่มจัดการสุขาภิบาลในมณฑลภาคพายัพ (กำจัดพยาธิปากขอ ไข้มาลาเรียและอื่น ๆ) และติดต่อกับกรรมการสุขาภิบาลระหว่างประเทศ (มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์)

พ.ศ. ๒๔๖๓

๗ มกราคม เปิด*ตึกสุทธาทิพย์* ใช้เป็นที่ประทับเจ้านายชั้นสูง ภายหลังเป็นที่อยู่นักเรียนพยาบาลและโรงเรียนนางพยาบาล

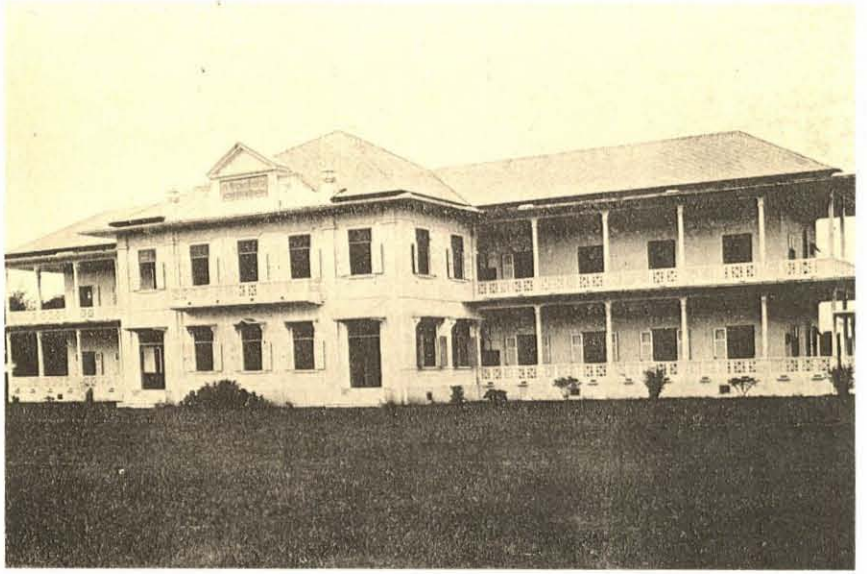

ตึกสุทธาทิพย์

๒๗ พฤษภาคม ออก*พระราชบัญญัติว่าด้วยสภากาชาดสยามแก้ไขเพิ่มเติม* พ.ศ. ๒๔๖๓ เพื่อให้อำนาจออกข้อบังคับจัดระเบียบสภากาชาดสยามเป็นสมาคมอิสระที่ถูกต้อง กรรมการกาชาดระหว่างประเทศรับรองสภากาชาดสยามในปีนี้ ทำให้สภากาชาดสยามส่งผู้แทนได้โดยตรงในการประชุมสากลกาชาด

ประกาศตั้งอุปนายกสภากาชาดสยาม

มีพระบรมราชโองการคำรัสเหนือเกล้า ฯ ว่า ตั้งแต่จอมพล สมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้ากรมหลวงพิศณุโลกประชานารถ ได้สิ้นพิชีวิตแล้วนั้น ตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยามว่างอยู่ ทรงพระราชดำริว่า จอมพล สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต เสนาธิการทหารบก ทรงคุณวุฒิสมบูรณ์ สมควรจะทรงดำรงตำแหน่งที่ว่างนี้ได้เป็นอย่างดี จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ จอมพล สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต เป็นอุปนายกสภากาชาดสยาม ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศมาณะวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๓ เป็นปีที่ ๑๗ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

ประกาศ
ตั้งอุปนายกสภากาชาดสยาม

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว คำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า

ด้วยสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสามาตุจฉาเจ้า สภานายิกาแห่งสภากาชาดสยาม นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาว่า จอมพล สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงพระปรารภเหตุขัดข้องที่ตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ทรงพระราชดำริเห็นว่า มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาพิชัยญาติ (คัน บุนนาค) กอบด้วยคุณวุฒิซึ่งจะดำเนินการในหน้าที่นี้ได้ดี จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาพิชัยญาติ เป็นอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยามตั้งแต่วันนี้ไป

ประกาศมาณวันที่ ๓๐ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นปีที่ ๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

(พระปรมาภิไธย) ประชาธิปก ป.ร.

๑๒ กรกฎาคม ประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง *อุปนายกสภากาชาดสยาม* (จอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต)

๒๘ กรกฎาคม ประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง*สภานายิกาสภากาชาดสยาม* (สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า)

๒๓ ธันวาคม ตั้ง*กองบรรเทาทุกข์*

พ.ศ. ๒๔๖๔

๘ เมษายน *สันนิบาตสภากาชาด* (League of Red Cross Society) รับสภากาชาดสยามเข้าเป็นสมาชิก

เดือนตุลาคม จัดตั้ง*แพทยสมาคม*ขึ้น

สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี
ทรงดำรงตำแหน่งสภานายิกาสภากาชาดสยาม ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๖๓

พ.ศ. ๒๔๖๕

๒๗ มกราคม ออกข้อบังคับว่าด้วยอนุสภากาชาดสยาม เพื่อจัดตั้งกองอนุสภากาชาด

ในขณะนั้นสภากาชาดสยามมีกองแยก ๕ กอง คือ

๑. กองพยาบาล โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ (๒๔๕๗)
๒. กองวิทยาศาสตร์ สถานเสาวภา (๒๔๖๐)
๓. กองอนามัย สถานีอนามัย โรงพยาบาลโรคเรื้อน (๒๔๖๒)
๔. กองบรรเทาทุกข์ (๒๔๖๓)
๕. กองอนุสภากาชาดสยาม (๒๔๖๕)

ประชุมสภากาชาดฝ่ายบูรพเทศ

๒๙ พฤศจิกายน - ๗ ธันวาคม จัดประชุมสภากาชาดฝ่ายบูรพเทศครั้งที่ ๑ ที่กรุงเทพฯ

๗ ธันวาคม เปิด*สถานเสาวภา* เป็นสถานที่ทำการทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ มีตึกทำการ ๕ ตึก และมีสวนงู กับโรงเรือนอีกหลายหลัง

จัดตั้ง*พิพิธภัณฑ์สาธารณสุข*เป็นครั้งแรก

พิพิธภัณฑ์สาธารณสุข

ตึกจักรพงษ์

พ.ศ. ๒๔๖๖

๑ กุมภาพันธ์ เปิด*ตึกจักรพงษ์* ใช้เป็นที่ทำการตรวจโรคคนเจ็บไข้และที่จำหน่ายยา ฯลฯ

๑๓ เมษายน เปิด*ตึกวชิรญาณ* จุ ๑๐ เตียง สำหรับพระสงฆ์สามเณร

๔ พฤษภาคม เปิด*สำนักคนป่วยโรคเรื้อน* ที่จังหวัดพระประแดง (มีตึกเรือน ๒๗ หลัง จุคนป่วยได้ ๑๔๐ คน)

๒๗ พฤษภาคม เปิด*ตึกวัฒนวงศ์* จุ ๑๐ เตียง สำหรับคนคลอดบุตร

๒๒ พฤศจิกายน เปิด*สวนงู*ที่สถานเสาวภา นับเป็นแห่งที่ ๒ ของโลก

๒๙ พฤศจิกายน เปิด*ตึกหลิมซีลั่น* จุ ๔๕ เตียง สำหรับคนไข้ชาย

ตั้ง*สถานีประชานามัยพิทักษ์ที่ ๑* และ*สถานีประชานามัยพิทักษ์ที่ ๒* ชั่วคราวในจังหวัดพระนคร (สถานีอนามัยที่ ๑ และสถานีอนามัยที่ ๒)

เดือนตุลาคม เริ่มออก*หนังสือสนองโอฐสภากาชาด* เพื่อให้สมาชิกและประชาชนทราบกิจการของสภากาชาด

ตึกวชิรญาณ

หนังสือสนองโอฐสภากาชาด

สภากาชาดประเทศต่าง ๆ ล้วนมีหนังสือทำนองวารสาร หรือนิตยสารของแต่ละประเทศ พิมพ์เผยแพร่ข่าวสารให้บรรดาสมาชิกได้ทราบความเคลื่อนไหวในกิจการของสภากาชาด และให้ความรู้ด้านอนามัยไปด้วย สภากาชาดสยาม จึงดำริที่จะออกหนังสือพิมพ์ของสภากาชาดสยามขึ้นบ้าง

ที่ประชุมคณะกรรมการสภากาชาดสยาม เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๖๖ จึงได้มีมติให้ออก*หนังสือพิมพ์กาชาดรายเดือน*สำหรับแจกสมาชิกสภากาชาดทุกคนโดยไม่ต้องเสียเงิน เว้นแต่ประชาสมาชิกจะต้องเสียเงินค่ารับปีละ ๑ บาท ส่วนบุคคลอื่นเสียปีละ ๑ บาท ๕๐ สตางค์ และได้กำหนดรูปแบบของหนังสือให้ทำขนาดเดียวกับหนังสือบูลเลตินของสันนิบาตสภากาชาด คือมีขนาด ๘ หน้ายก และภาพหน้าปกหนังสือทำเป็นรูปแว่นฉายรัศมีออกจากกาชาดที่ดูขยายโตขึ้น และได้ขอจดทะเบียนต่อเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยว่าสภากาชาดสยามเป็นเจ้าของ กองอำนวยการสภากาชาดสยามเป็นผู้จัดการ เลขาธิการเป็นบรรณาธิการ โรงพิมพ์กรมแผนที่เป็นผู้พิมพ์ และกรรมการสภากาชาดสยามได้อนุมัติให้ใช้เงินได้ปีละ ๕,๘๖๐ บาท สำหรับการออกหนังสือพิมพ์กาชาด (สนองโอฐ)

หนังสือสนองโอฐ เริ่มออกเล่มแรกเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๔๖๖ โดยออกทุกเดือน เดือนละ ๑ เล่ม ในหนังสือสนองโอฐเล่มแรก ได้บอกวัตถุประสงค์ในการออกหนังสือไว้ดังนี้

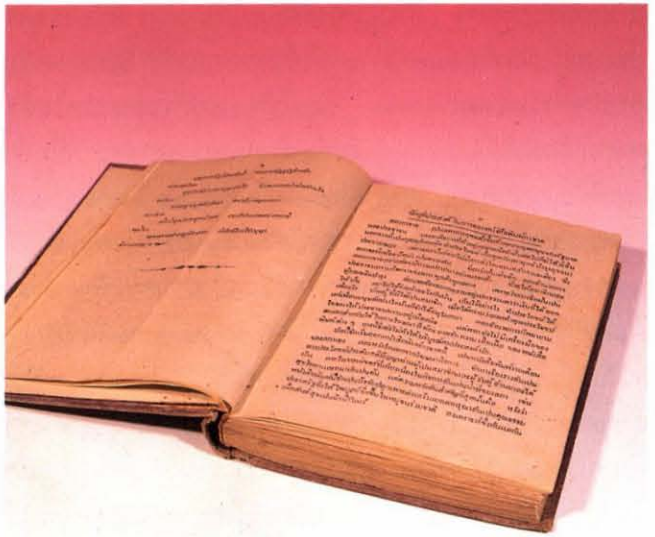

วัตถุประสงค์ในการออกหนังสือพิมพ์กาชาด

สภากาชาด เปนสภาการกุศลตั้งขึ้นด้วยความอุดหนุนของรัฐบาลและประชาชน บรรดากิจการที่ทำอยู่และจะพึงทำสืบต่อไปก็มิได้มีอื่นนอกจากที่เปนกุศลสังคหกิจทำประโยชน์ เกื้อกูลบันเทาทุกข์ บำรุงสุขอนาประชาราษฎร เพราะฉะนั้นย่อมไม่มีการสิ่งใดเลยแต่สักขณะเดียว ซึ่งสภาจะพึงต้องปิดบังเปนความลับ ยิ่งกว่านั้นเสียอีก กองอำนวยการสภากาชาดสยามย่อมมีความปรารถนาอย่างแรงกล้า ที่จะให้สมาชิกและประชาชนทราบกิจการของสภาทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะว่าสมาชิกนั้นเปนผู้ออกเงินบำรุง ย่อมจะต้องอยากทราบอยู่เปนธรรมดาว่า เงินที่ได้ออกให้นั้น เอาไปใช้จ่ายทำอะไรกันบ้าง เก็บไว้อย่างไร ทำประโยชน์ได้เพียงไร ฝ่ายผู้ที่มิได้เปนสมาชิกเมื่อได้ทราบว่าสภาทำคุณประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์อย่างใดบ้างก็จักได้อนุโมทนา กองอำนวยการก็พยายามโฆษณาให้ประชาชนทราบอยู่เนืองนิจ แต่หากยังไม่มีเครื่องมือของตนเองสำหรับใช้ในการโฆษณาก็ต้องอาศรัยความเอื้อเฟื้อของหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ การนี้จึ่งยังไม่ทำได้บริบูรณ์สมประสงค์นัก

บัดนี้จักเริ่มออกหนังสือพิมพ์กาชาดนี้ เปนหนังสือพิมพ์รายเดือนของสภาเอง และหวังว่านอกจากโฆษณากิจการ จักหาเรื่องราวอันเปนสารประโยชน์ประดับสติปัญญาท่านผู้เปนสมาชิกและผู้รับผู้อ่านมาลงได้บ้างภายในขอบเขตร์ที่เกี่ยวเนื่องในกิจการอันเปนน่าที่ของสภา เช่น สุขวิทยาและอนามัยเปนต้น แต่ความหวังอันสำคัญที่สุดนั้นคือ หวังว่าหนังสือพิมพ์นี้จักเปนปัจจัยปลูกเพาะส่งเสริมเมตตากรุณาอันเปนคุณธรรมประเสริฐยิ่งให้ไพบูลย์ยิ่งขึ้นในหมู่ชนร่วมชาติ สงเคราะห์ซึ่งกันและกันเพื่อสันติสุขเปนนิจนิรันดร์

อนึ่งสมาชิกก็ตี บุคคลภายนอกก็ตี ผู้ใดจะเรียบเรียงเรื่องราวเปนสำนวนร้อยแก้วหรือกวีนิพนธ์อย่างใด ๆ ส่งมาให้ลงหนังสือพิมพ์ หากกองอำนวยการสภากาชาดสยามพิจารณาเห็นว่า ไม่เปนเนื้อเรื่องที่ออกไปนอกกรอบแห่งทางการของสภา และมีที่ในน่ากระดาษพอจะลงให้ได้ สภาก็จักยินดีรับเอาลงด้วยความขอบใจในการที่ช่วยอุดหนุน แต่จักไม่ยอมให้ลงนามแฝงนามย่อ ต้องลงนามตรง เว้นแต่ผู้แต่งจะอนุญาตให้แก้ไขใช้เปนสำนวนของบรรณาธิการก็จักไม่ต้องลงนามเลย

ผู้ใดปราถนาจะตั้งปัญหาถามข้อความอย่างหนึ่งอย่างใดที่เกี่ยวกับกิจธุระของสภาก็ให้เขียนเปนจดหมายไปยังบรรณาธิการหรือกองอำนวยการสภา ถ้ากองอำนวยการเห็นว่าเปนข้อความที่ควรตอบเปิดเผยให้ทราบกันแพร่หลายก็จักตอบลงในหนังสือพิมพ์นี้ ผู้ถามปัญหาต้องลงนามตรงไม่ใช่เขียนเปนบัตรสนเท่ห์ แต่ในการที่บรรณาธิการจะนำคำตอบลงในหนังสือพิมพ์นั้นจักไม่ลงนามผู้ถามให้ปรากฏมิได้

อนึ่งโดยที่สภากาชาดเปนสภาการกุสลโดยแท้ กอปร์ด้วยหลักทางการว่าการบุญกุศลในทางสงเคราะห์เกื้อกูลอันสภาอำนวยกระทำไปโดยน่าที่นั้นย่อมเผื่อแผ่แก่ชนทั่วไป ไม่เลือกชั้นชาติศาสนา ฉะนั้นแล้วสภาย่อมถือเคร่งเปนหลักต่อไปว่า สภากาชาดไม่มีน่าที่เอาธุระในปัญหาการเมืองเลย นอกจากที่เกี่ยวด้วยการบุญกุศล และการอนามัย การบันเทาทุกข์อันเปนน่าที่โดยตรงของสภา เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์นี้ก็จักไม่แตะต้องปัญหาการเมืองนอกไปกว่านี้ แม้ผู้ใดจะส่งเรื่องมาลงหรือถามปัญหามาพาดพิงถึงการเมืองอย่างใดซึ่งไม่ต้องด้วยหลักทางการดังกล่าวนั้น กองอำนวยการสภากาชาดหรือบรรณาธิการจักไม่ยอมรับรู้ด้วยเลย

หนังสือพิมพ์กาชาดนี้ สภาจะจำหน่ายให้แก่สมาชิกพิเศษ, สมาชิกกิตติมศักดิ์, สมาชิกวิสามัญ, สมาชิกสามัญ โดยไม่คิดเงินอย่างใด ถ้าสมาชิกผู้ใดไม่ได้รับหนังสือนี้ เพราะย้ายที่อยู่แล้วไม่ได้แจ้งให้กองอำนวยการ สภากาชาดทราบ สภาจะไม่รับผิดชอบในเรื่องจะได้รับหนังสือหรือไม่

ประชาสมาชิกผู้ใดประสงค์จะรับหนังสือพิมพ์กาชาดก็ได้แต่ต้องเสียเงินบำรุงล่วงน่าปีละ ๑ บาท นอกจากนั้นผู้ใดต้องการรับเป็นปี ๆ ละ ๑ บาท ๕๐ สตางค์ (ส่งล่วงน่า) ขายปลีกฉบับละ ๑๕ สตางค์"

เมื่อหนังสือสนองโอฐออกมาได้ถึงเล่มที่ ๗ (พ.ศ.๒๔๗๓) *หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล* ผู้ช่วยบรรณาธิการได้ทรงเขียนคำปรารภไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

ปรารภ

หนังสือกาชาดอันเป็นหนังสือสนองโอฐของสภากาชาดสยามได้เริ่มออกแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.๒๔๖๖ เป็นลำดับมาเดือนละฉะบับจนบัดนี้นับว่ามีอายุครบ ๗ ปีบริบูรณ์ และจะย่างเข้าปีที่ ๘ ต่อไป จึงเป็นที่น่ายินดีที่หนังสือนี้ได้ดำเนินมาแล้วโดยสวัสดิภาพปราศจากอุปสรรคขัดข้องใด ๆ

วัตถุประสงค์ในการออกหนังสือนี้ต่างกับหนังสือรายเดือนอื่น ๆ โดยมาก หากจะมีผู้สงสัยว่า เหตุใดหนังสือนี้จึงไม่มีนิยาย บันเทิงเริงรม หรือชวนหัวต่าง ๆ บรรจุไว้ด้วย ดังเช่นหนังสือรายปักษ์ รายเดือนทั้งหลาย ก็จะขออธิบายถึงความมุ่งหมายของหนังสือกาชาดโดยย่อ ดังต่อไปนี้

๑. เพื่อแถลงกิจการสาธารณประโยชน์ที่สภาได้ดำเนิรไปให้บรรดาสมาชิกและประชาชนทราบ เป็นที่เฉลิมสัทธาแก่ผู้ได้ออกเงินบำรุง

๒. เพื่อให้ความรู้แก่สมาชิกและประชาชนในเรื่องสุขวิทยาและวิธีการรักษาอนามัยแห่งตน

๓. เพื่อเผยแผ่และส่งเสริมคุณธรรมล้วนเมตตากรุณาให้เจริญขึ้น อันจะเป็นเหตุให้เกิดสามัคคีไมตรีจิตต์นำมาซึ่งสันติสุข

๔. เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกถามปัญหาอันเกี่ยวในกิจการของสภาหรืออนามัยแล้วตอบในหนังสือนี้ให้ทราบเป็นประโยชน์แก่สมาชิกทั่วไป

๕. เพื่อให้เป็นของชำร่วยเล็กน้อยแก่สมาชิก

ตามที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าหนังสือกาชาดมีความมุ่งหมายผิดแผกไปจากหนังสืออื่น จริงอยู่เรื่องโดยมากในหนังสือนี้ไม่ใช่เรื่องชะนิดบันเทิงเริงรม อ่านแล้วเพลิดเพลิน แต่เป็นเรื่องที่ให้ความรู้ ถ้าผู้อ่านรู้สึกคุณค่าความสำคัญของการรักษาอนามัยใฝ่ใจในสุขวิทยา และการเผยแผ่คุณธรรมส่วนเมตตากรุณา หนังสือนี้ก็คงจะนำประโยชน์มาให้บ้างไม่มากก็น้อย

เรื่องที่จะนำลง แม้มีจำกัดอยู่ภายในกรอบของการกาชาดก็จริง แต่ก็มีผู้เอื้อเฟื้อส่งมาลงเสมอด้วยหวังดีต่อสันติสุขแห่งเพื่อนมนุษย์ทั่วไป จึงเป็นการสมควรที่จักจารึกคุณไว้ ณ ที่นี้

การพิมพ์หนังสือกาชาด กรมแผนที่ได้เอื้อเฟื้อรับพิมพ์ตามราคาอันเล็กน้อยมาตั้งแต่เริ่มออกจนถึงเล่ม ๗ นับว่าเป็นกำลังสำคัญในการออกหนังสือนี้และเป็นบุญคุณอันใหญ่ซึ่งจะลืมเสียมิได้ ต่อนี้ไปจะได้ย้ายไปพิมพ์ที่โรงพิมพ์ลหุโทษ ในกองมหันตโทษ ซึ่งรับพิมพ์ให้โดยราคาพอสมควร

อนึ่งตั้งแต่ฉะบับนี้เป็นต้นไป หนังสือกาชาดจะได้รับลงโฆษณาการค้าขายสรรพสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไปโดยอัตรายอมเยา หวังว่าบรรดาห้างร้านที่ประสงค์จะให้สินค้าของตนมีผู้นิยมแพร่หลาย และช่วยอุดหนุนรายได้ของสภาการกุศล คงจะยินดีลงโฆษณาในหนังสือนี้

หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล
ผู้ช่วยบรรณาธิการ

แจ้งความสภากาชาดไทย

เรื่อง หนังสือพิมพ์สนองโอฐและอนุสภากาชาดอุปกรณ์

ตามที่สภากาชาดไทยแจ้งความ ลงวันที่ 22 เมษายน 2485 เรื่องการออกหนังสือพิมพ์สนองโอฐสภากาชาดและอนุสภากาชาดอุปกรณ์ ฉบับลงเป็นออกสองเดือนต่อฉบับ และแจ้งความลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2485 เรื่องรวมพิมพ์หนังสือทั้งสองเป็นการชั่วคราว เพื่อการประหยัดในยามคับขันนั้น บัดนี้เนื่องจากความจำเป็น คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ได้ลงมติ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2486 ให้งดการพิมพ์หนังสือสนองโอฐสภากาชาดและอนุสภากาชาดอุปกรณ์ไว้ชั่วคราว เมื่อต่อไปสภากาชาดหยู่ในฐานะที่จะพิมพ์หนังสือที่กล่าวแล้วอีก ก็จะได้จัดพิมพ์จ่ายชำร่วยแก่สมาชิกเช่นเดิม ทั้งนี้จึงขอประกาศให้ชาบทั่วกัน และหวังว่าท่านสมาชิกคงเห็นใจสภากาชาด ในการที่จำใจต้องงดพิมพ์หนังสือชำร่วยไว้ชั่วคราวครั้งนี้.

แจ้งความมะวันที่ 14 กรกฎาคม 2486

พลโท ม. รามสูต

อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย.

หนังสือสนองโอฐสภากาชาดสยามตั้งแต่เล่มแรก พ.ศ.๒๔๖๖ เป็นต้นมา ถึงเล่ม พ.ศ.๒๔๗๒ ไม่มีโฆษณา คนเขียนเรื่องยังมีไม่มาก มักรายงานกิจการ โคลง ฉันท์ และเบ็ดเตล็ด รวมทั้งแนะนำวิธีรักษาสุขภาพอนามัยต่าง ๆ จนถึงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๗๓ ได้มีการรับลงแจ้งความหรือโฆษณาสินค้าของบรรดาห้างร้านต่าง ๆ และบุคคลต่าง ๆ ในหนังสือสนองโอฐเป็นครั้งแรก และต่อมามีโฆษณาที่ปกหลังด้วย

๒๒ เมษายน ๒๔๘๕ ได้มีการลดจำนวนการออกหนังสือสนองโอฐลงจากการออกหนังสือทุกเดือนเป็นออกทุก ๒ เดือนต่อเล่ม และต่อมาเพื่อความประหยัดในภาวะคับขัน จึงได้รวมหนังสือสนองโอฐและหนังสืออนุสภากาชาดอุปกรณ์เป็นเล่มเดียวกันตั้งแต่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๔๘๕

๑๘ เมษายน ๒๔๘๖ เปลี่ยนแปลงการพิมพ์ใหม่เนื่องจากได้รับอนุญาตให้ซื้อกระดาษสำหรับพิมพ์ได้น้อยลงอีกเท่าตัว จึงให้พิมพ์แต่ข้อความย่อของบางเรื่องและตัดบางเรื่องออกไป และถ้าจำเป็นต่อไปอาจงดพิมพ์ข้อความบางเรื่องอีกก็ได้

๑๒ กรกฎาคม ๒๔๘๖ คณะกรรมการเจ้าหน้าที่สภากาชาดได้มีมติให้งดการออกหนังสือสนองโอฐและหนังสืออนุสภากาชาดอุปกรณ์ไว้ชั่วคราว เพื่อเป็นการประหยัดในภาวะคับขัน และเมื่อสภากาชาดอยู่ในฐานะที่จะพิมพ์ได้ก็จะจัดพิมพ์เช่นเดิม

หลังจากที่ได้งดการพิมพ์หนังสือนี้มาเป็นเวลา ๑๑ ปี ที่ประชุมคณะกรรมการสภากาชาดครั้งที่ ๑๑๒ วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๔๙๘ ได้อนุมัติให้ดำเนินการออกหนังสือสนองโอฐสภากาชาดได้ต่อไป และให้อยู่ใน

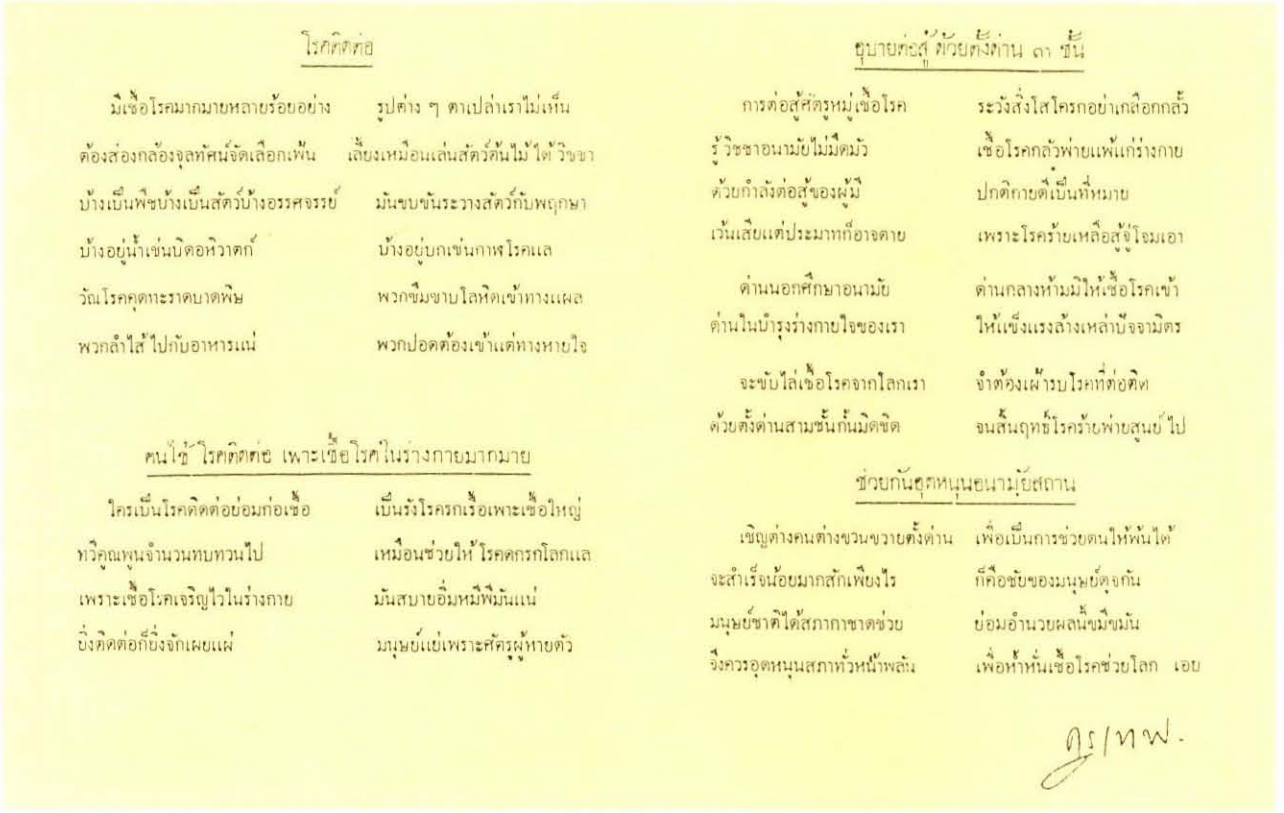

โรคติดต่อ

มีเชื้อโรคมากมายหลายร้อยอย่าง รูปต่าง ๆ ตาเปล่าเราไม่เห็น
ต้องส่องกล้องจุลทัศน์จัดเลือกเฟ้น เลี้ยงเหมือนเล่นสัตว์ต้นไม้ได้วิชชา
บ้างเป็นพืชบ้างเป็นสัตว์บ้างอรรถจรรย์ มันขบขันระวางสัตว์กับพฤกษา
บ้างอยู่น้ำเช่นบิดอหิวาตก์ บ้างอยู่บกเช่นกาฬโรคแล
วัณโรคคุดทะราดบาดพิษ พวกฆ้มชาบโลหิตเข้าทางแผล
พวกลำไส้ไปกับอาหารแน่ พวกปอดต้องเข้าแต่ทางหายใจ

คนใช้โรคติดต่อ เพาะเชื้อโรคในร่างกายมากมาย

ใครเป็นโรคติดต่อย่อมก่อเชื้อ เป็นรังโรครกเรื้อเพาะเชื้อใหญ่
ทวีคูณพูนจำนวนทบทวนไป เหมือนช่วยให้โรคตกรกโลกแล
เพราะเชื้อโรคเจริญไวในร่างกาย มันสบายอิ่มหมีพีมันแน่
ยิ่งติดต่อก็ยิ่งจักเผยแผ่ มนุษย์แย่เพราะศัตรูผู้หายตัว

อุบายต่อสู้ด้วยตั้งด่าน ๓ ชั้น

การต่อสู้ศัตรูหมู่เชื้อโรค ระวังสิ่งโสโครกอย่าเกลือกกลั้ว
รู้วิชชาอนามัยไม่มืดมัว เชื้อโรคกลัวพ่ายแพ้แก่ร่างกาย
ด้วยกำลังต่อสู้ของผู้มี ปกติกายดีเป็นที่หมาย
เว้นเสียแต่ประมาทก็อาจตาย เพราะโรคร้ายเหลือสู้ผู้โฉมเอา

ด่านนอกศึกษาอนามัย ด่านกลางห้ามมิให้เชื้อโรคเข้า
ด่านในบำรุงร่างกายใจของเรา ให้แข็งแรงล้างเหล่าปัจจามิตร

จะขับไล่เชื้อโรคจากโลกเรา จำต้องเผ้าบโรคที่ต่อติด
ด้วยตั้งด่านสามชั้นกั้นมิดชิด จนสิ้นฤทธิ์โรคร้ายพ่ายสูญย์ไป

ช่วยกันอุดหนุนอนามัยสถาน

เชิญต่างคนต่างขวนขวายตั้งด่าน เพื่อเป็นการช่วยตนให้พ้นไภ
จะสำเร็จน้อยมากสักเพียงไร ก็คือชัยของมนุษย์ดุจกัน
มนุษย์ชาติได้สภากาชาดช่วย ย่อมอำนวยผลนั้นชื่มชื่นมัน
จึงควรอุดหนุนสภาทั่วหน้าพลัน เพื่อห้ำหั่นเชื้อโรคช่วยโลก เอย

ครูเทพ.

ความอำนวยการของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยพลโท พระยาอภัยสงคราม พระตีรณสารวิศวกรรม และนางสาวเชื้อชื่น พุทธิแพทย์ (คุณหญิงเชื้อชื่น บุนนาค) สำหรับค่าใช้จ่ายให้จัดการหาเอง โดยไม่ต้องใช้เงินของสภากาชาด หนังสือสนองโอฐจึงได้เริ่มออกต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน

หนังสือสนองโอฐสภากาชาด ตั้งแต่เล่มแรก พ.ศ. ๒๔๖๖ จนถึงเล่มที่ ๒๐ พ.ศ.๒๔๘๖ ในหน้าแรกของหนังสือจะมีคอลัมน์ที่เป็นบทกวีนิพนธ์ที่แต่งโดยผู้ที่มีชื่อเสียงในยุคนั้น เช่น ครูเทพ ชิต บุรทัต เป็นต้น และยังให้ลงรายงานการประชุมคณะกรรมการสภากาชาด คำสั่งสภากาชาดและแจ้งความที่น่าสนใจ คำไว้อาลัยสมาชิกสภากาชาดและผู้มีอุปการคุณต่อสภากาชาดที่ถึงแก่กรรม รายชื่อผู้บริจาคเงินตั้งทุน รวมทั้งมีข่าว-ภาพกาชาดต่างประเทศและกาชาดของเรา เพื่อให้สมาชิกได้รับทราบกิจกรรมต่าง ๆ ของสภากาชาด

รูปแบบหนังสือสนองโอฐได้เปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีการออกหนังสือสนองโอฐขึ้นใหม่ ในปี พ.ศ.๒๔๙๘ หลังจากหยุดไป ๑๑ ปี ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบหน้าปกหนังสือสนองโอฐจากของเดิมซึ่งเป็นภาพแว่นขยายส่องกาชาด ซึ่งเหมือนกันทุกเล่มมาเป็นรูปภาพกิจกรรมต่าง ๆ ของสภากาชาด เช่น ภาพพระบรมฉายาลักษณ์สมเด็จองค์สภานายิกาสภากาชาด ภาพการบรรเทาทุกข์ เป็นต้น และให้ออกหนังสือสนองโอฐเป็นปีละ ๒ เล่ม คือ ในเดือนเมษายนและตุลาคมของทุกปี จนเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๙ จึงได้เพิ่มการออกหนังสือเป็นปีละ ๔ เล่ม โดยออกทุก ๓ เดือน คือในเดือนมกราคม เมษายน กรกฎาคม และตุลาคมของทุกปี

บรรณาธิการหนังสือสนองโอฐ

พ.ศ.๒๔๖๖- ๑ มิ.ย.๒๔๖๙	เลขาธิการสภากาชาดสยาม (หม่อมเจ้าอมรทัต กฤดากร)
๒๐ ก.พ. ๒๔๗๐-๒๔๘๖	พระยาพณิชยศาสตรวิธาน (อู๋ พรรธนะแพทย์)
พ.ศ.๒๔๘๖-๒๔๙๘	งดออกหนังสือสนองโอฐ
พ.ศ.๒๔๙๘-๒๕๐๙	น.ส.เชื้อชื่น พุทธิแพทย์ (คุณหญิงเชื้อชื่น บุนนาค)
พ.ศ.๒๕๐๙-๒๕๑๒	น.พ.สถาพร นิตยสุทธิ์
พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๑๕	นางสุธีร์ อิงคะวัต
๓๐มี.ค.๒๕๑๕-มี.ค.๒๕๓๔	น.ส.ภทรษร (ครรธรส) นภาวรรณ
เม.ย.-ก.ย. ๒๕๓๔	นายบุญวัฒน์ วีสกุล
ต.ค.-ธ.ค. ๒๕๓๔	ผู้อำนวยการสำนักงานกลาง (คุณจันทร์แจ่ม พรหมะวีระ-รักษาการ)
ม.ค.๒๕๓๕-ปัจจุบัน	นางภทรษร พันธุมะบำรุง

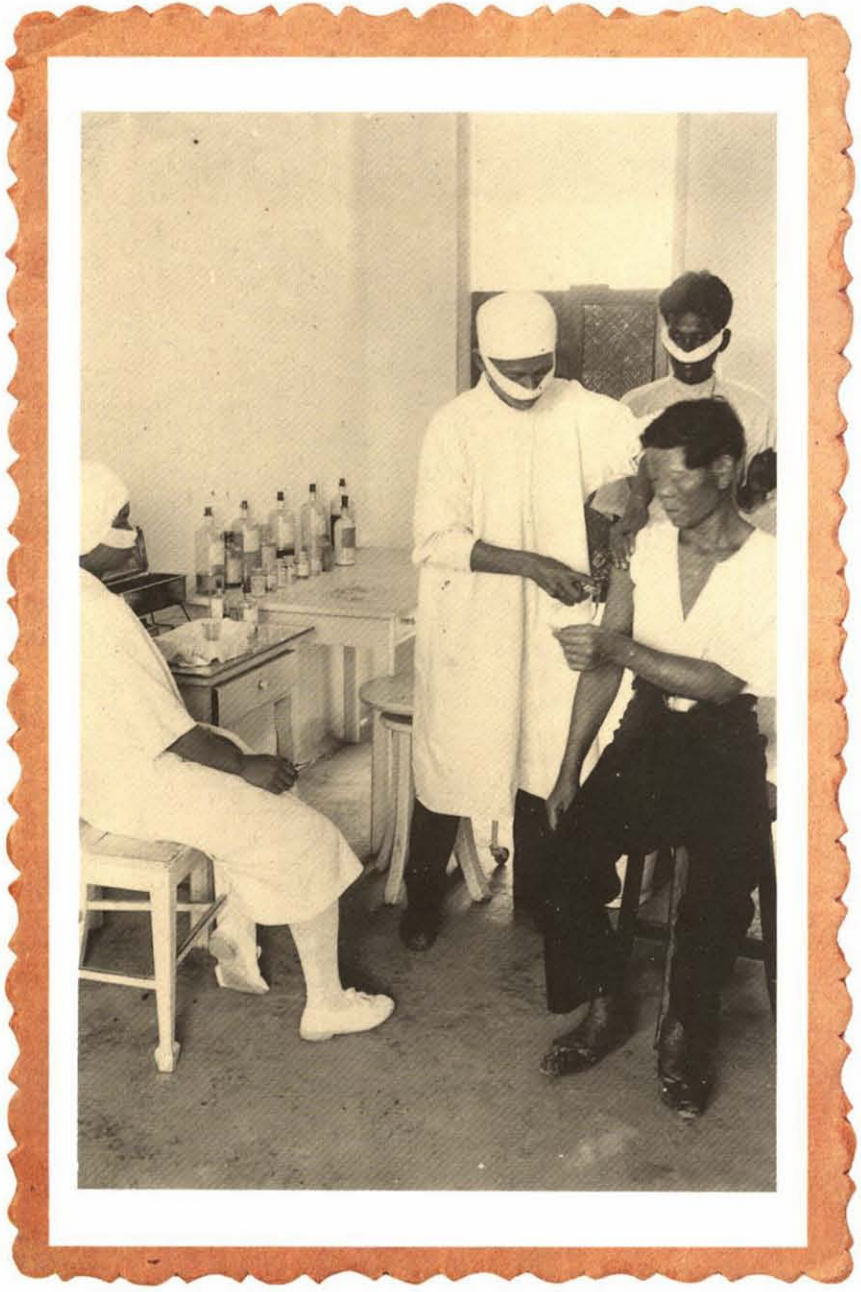

สำนักคนป่วยโรคเรื้อน

ตึกวัฒนวงศ์

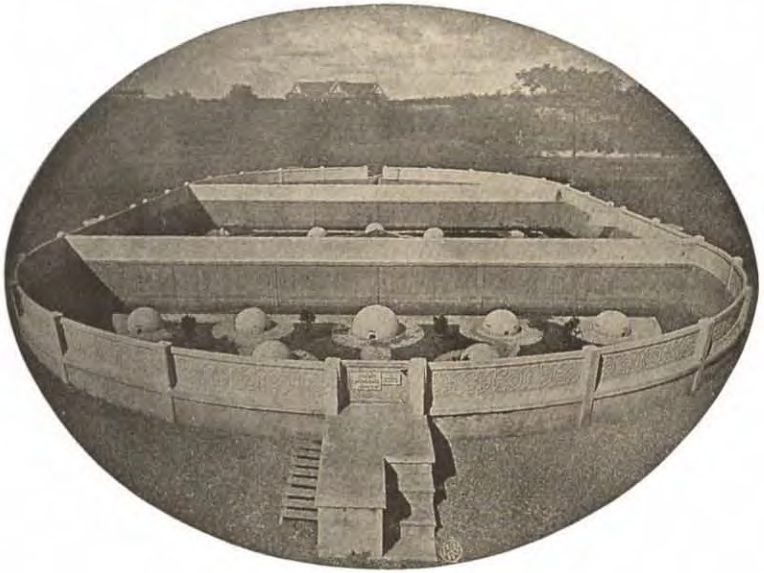

สวนงู สถานเสาวภา

สถานีอนามัยที่ ๑

สถานีประชานามัยพิทักษ์ที่ ๒

สถานีอนามัยที่ ๒ กรุงเทพฯ

สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร ทรงฉายกับสมเด็จพระปิตุจฉาเจ้าสุขุมาลมารศรี พระอัครราชเทวี

จัดสร้างที่อยู่สำหรับเจ้าหน้าที่

– ตึกชุ่ม เป็นที่อยู่ของผู้อำนวยการ ภายหลังเป็นที่อยู่ของนางพยาบาล จุได้ ๒๐ คน

– ตึกอักเซล ยอนซัน เป็นที่อยู่ของบุรุษพยาบาล ภายหลังเป็นที่อยู่ของนางพยาบาล จุได้ ๑๖ คน

– ตึกสุทธาทิพย์ เป็นโรงเรียนนางพยาบาลและที่อยู่ของนักเรียน บางโอกาสใช้เป็นที่ประทับเจ้านายชั้นสูงที่ประชวร จุนักเรียนได้ ๖๐ คน

– ตึกสุวรรณเตมีย์ เป็นที่อยู่ของนักเรียนนางพยาบาล จุได้ ๔๐ คน

– เรือนสำหรับนายแพทย์ ๑๐ หลัง ใช้เป็นที่อยู่ของนายแพทย์ และเจ้าหน้าที่ซึ่งมีครอบครัว

ได้ออก*พระราชบัญญัติการแพทย์*ฉบับแรก พ.ศ. ๒๔๖๖

ตึกสุวรรณเตมีย์

พ.ศ. ๒๔๖๗

๑๐ พฤษภาคม เปิด*ตึกสิงหเสนี* จุ ๑๒ เตียง สำหรับคนเจ็บโรคตา

ตั้งสถานีอนามัยพิทักษ์ที่ ๓ ในจังหวัดเชียงใหม่

ตั้งโรงเรียนนางสุขาภิบาล (โรงเรียนอนามัย) รับนักเรียนสตรีที่สำเร็จการศึกษาวิชาพยาบาลจากโรงเรียนนางพยาบาลของสภากาชาด กับโรงเรียนผดุงครรภ์ และการพยาบาลของโรงพยาบาลศิริราช

ตึกสิงหเสนี

พ.ศ. ๒๔๖๘

๑๗ พฤษภาคม เปิด*ตึกรัตนสังวาลย์ บุนนาค* จุ ๑๒ เตียง สำหรับโรคหู คอ จมูก

เปิด*ตึกแก้ว อัศวนนท์* จุ ๑๒ เตียง สำหรับโรคตา

ตั้งสถานีประชานามัยพิทักษ์ที่ ๔ จังหวัดนครราชสีมา

กำหนดเอาวันที่ ๕ และต่อมาวันที่ ๖ เมษายน เป็น*วันจัดงานกาชาด* เริ่มการชักชวนประชาชนให้เข้าเป็นสมาชิก และแสดงกิจการต่าง ๆ มีการแสดงว่าวและงานรื่นเริงอื่น ๆ ที่ท้องสนามหลวง

ตึกแก้ว อัศวนนท์

สถานีประชานามัยพิทักษ์ที่ ๔

สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้ามาลินีนพดารา สิรินิภาพรรณวดี กรมขุนศรีสัชนาลัยสุรกัญญา

โรงพยาบาลเจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม)

ตึกมาลินี

พ.ศ. ๒๔๖๙

๒๓ พฤษภาคม เปิด*ตึกโปษยานนท์* จุ ๑๒ เตียง สำหรับโรค หู คอ จมูก

๓๐ กรกฎาคม เปิด*ตึกมาลินี* จุ ๔๐ เตียง สำหรับโรคเด็ก

๑ ธันวาคม เปิดโรงพยาบาลของเจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) คือ *ตึกยมราช ๑* *ตึกยมราช ๒* ใช้สำหรับคนคลอดบุตร จุได้รวม ๒ ตึก ๕๐ เตียง

เปิด*สถานีอนามัยที่ ๕* จังหวัดพระนคร และ*สถานีอนามัยที่ ๗* ที่จังหวัดอุบลราชธานี

สถานีอนามัยที่ ๖ จ.ราชบุรี

ตึกสายหยุด บุนนาค

ตึกเสรษฐภักดี

พ.ศ. ๒๔๗๐

๒๑ พฤษภาคม เปิด*ตึกสายหยุด บุนนาค* จุ ๑๔ เตียง เป็นที่อยู่พระสงฆ์สามเณร

ตั้งพิพิธภัณฑ์กาชาดสยาม และอาศัยพระที่นั่งอิศเรศราชานุสร ในพิพิธภัณฑ์สถานสำหรับพระนครเป็นการชั่วคราว ภายหลังย้ายมาตั้งที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ใน พ.ศ.๒๔๗๕

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ ๗ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับตำแหน่งสมาชิกพิเศษแห่งสภากาชาดสยาม และตำแหน่งบรมราชูปถัมภิกาแห่งอนุสภากาชาดสยาม ตั้งแต่วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๔๗๐

๑๙ ธันวาคม เปิด*สถานีอนามัยที่ ๖* จังหวัดราชบุรี

พ.ศ. ๒๔๗๑

๑๕ มกราคม เปิด*ตึกเสรษฐภักดี*ในสถานเสาวภา เป็นสถานเลี้ยงม้าเชรุ่ม

๑๗ มกราคม เปิด*ตึกราชูทิศ* และ*ตึกราชูปถัมภ์*

๑๔ เมษายน รับโอน*โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา* จังหวัดชลบุรีมาอยู่ในสภากาชาด และจัดเป็นสาขาของกองพยาบาล

๑ พฤศจิกายน เปิด*สถานีสุขุมาลอนามัยที่ ๒* จังหวัดพระนคร

กระทรวงมหาดไทยเชิญสภากาชาดสยามให้แต่งตั้งผู้แทนสภากาชาดสยามเป็นกรรมการในสภาการแพทย์ และเป็นกรรมการในสภาการสาธารณสุข

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต อุปนายกสภากาชาดสยาม ทรงได้รับเลือกเป็นกรรมการประจำชุดแรกในการประชุมสากลกาชาด

สมเด็จฯ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต

สถานีอนามัยที่ ๘ จ.เพชรบุรี

พ.ศ. ๒๔๗๒

๙ มิถุนายน เปิด*สถานีอนามัยที่ ๘* "เอื้อนอนามัย" จังหวัดเพชรบุรี

ตึกอาทร

พ.ศ. ๒๔๗๓

๑๘ กุมภาพันธ์ เปิด*ตึกอาทร* จุ ๔๘ เตียง สำหรับคนไข้ฝ่ายหญิง

สถานีอนามัยที่ ๙ จ.อุดรธานี

สถานีอนามัยที่ ๓ จ.เชียงใหม่

ตึกพระยาไพบูลย์สมบัติ

๒๐ กุมภาพันธ์ เปิด*ตึกสี่มะเส็ง* สำหรับเป็นพิพิธภัณฑ์สัตว์มีพิษต่าง ๆ ทั้งสัตว์บก และสัตว์น้ำ ในบริเวณสถานเสาวภา

๑ พฤษภาคม เปิด*สถานีอนามัยที่ ๙* จังหวัดอุดรธานี

๑ ตุลาคม เปิด*ตึกพระยาไพบูลย์สมบัติ* จุ ๑๔ เตียง สำหรับคนไข้ฝ่ายชาย หรือพระสงฆ์ สามเณร

๑๐ ธันวาคม เปิด*สถานีอนามัยที่ ๓* จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้สร้างขึ้นใหม่แทนสถานีเก่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมราชูปถัมภก ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้กระทรวงพระคลังมหาสมบัติโอนที่หลวงและอาคารซึ่งตั้งกองอนามัยและโรงเรียนอนามัย ณ ตำบลถนนบำรุงเมือง ให้เป็นกรรมสิทธิ์แก่สภากาชาดสยาม

กรมไปรษณีย์ทำ*ไปรษณีย์กาชาดที่ระลึก* ในคราวทหารไทยกลับจากสงครามโลกครั้งที่ ๑ จำหน่ายบำรุงสภากาชาดสยาม

สมเด็จพระจักรพรรดินีโชเก็น (ค.ศ.๑๘๕๐-๑๙๑๔) ซึ่งมีพระราชสมัญญานามหลังสวรรคต มีความหมายว่า "Sparkling and Full of Life"

พ.ศ. ๒๔๗๔

รวม*กองพยาบาล*เข้าใน*กองบรรเทาทุกข์*ตามหลัก*สภากาชาดสากล*

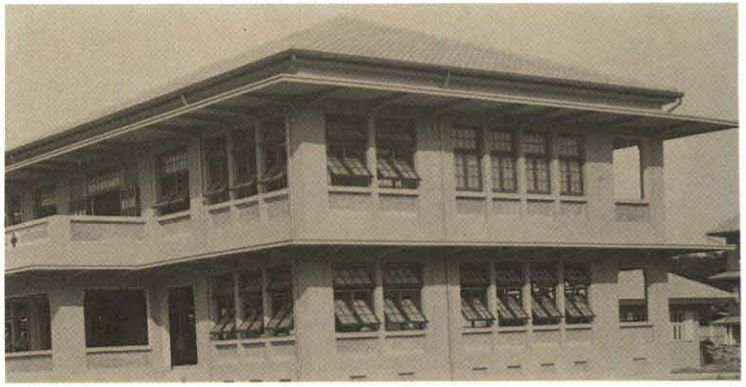

๖ มกราคม เปิด*สถานีอนามัยที่ ๕* จังหวัดพระนคร *"ตึกคุยบุ้นจุ้ยว่องสถานีอนามัยที่ ๕"*

รับส่วนแบ่งจากการเฉลี่ยดอกผลจาก*เงินทุนราชินีโชเก็น* ครั้งที่ ๑๒ เป็นจำนวน ๒,๖๐๕.๑๙ บาท เพื่อสร้างเรือนโชเก็น ณ โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

๑๙ ธันวาคม เปิด*ตึกชุน พลธร* จุ ๒๔ เตียง เพื่อใช้สำหรับคนไข้หญิง ภายหลังใช้เป็นที่อยู่นักเรียนนางพยาบาล

พ.ศ. ๒๔๗๕

เปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นประชาธิปไตยมีรัฐธรรมนูญปกครองประเทศ *สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต* อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม ต้องเสด็จประเทศฮวา และโปรดเกล้าฯ ตั้ง*เจ้าพระยาพิชัยญาติ* ดำรงตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕

๑๔ พฤษภาคม เปิดตึกและเรือนที่โรงพยาบาลสมเด็จฯ รวม ๕ หลัง จุ ๕๐ เตียง สำหรับคนไข้อนาถา คือ

๑. ตึกพระพันวัสสา
๒. ตึกตันฉื่อฮ้วง
๓. ตึกตันลิบบ๊วย
๔. เรือนโซเก็น
๕. เรือนขรัวนายสุด สุจริตกุล

ตึกพระพันวัสสา

ตึกตันฉื่อฮ้วง

ตึกตันลิบบ๊วย

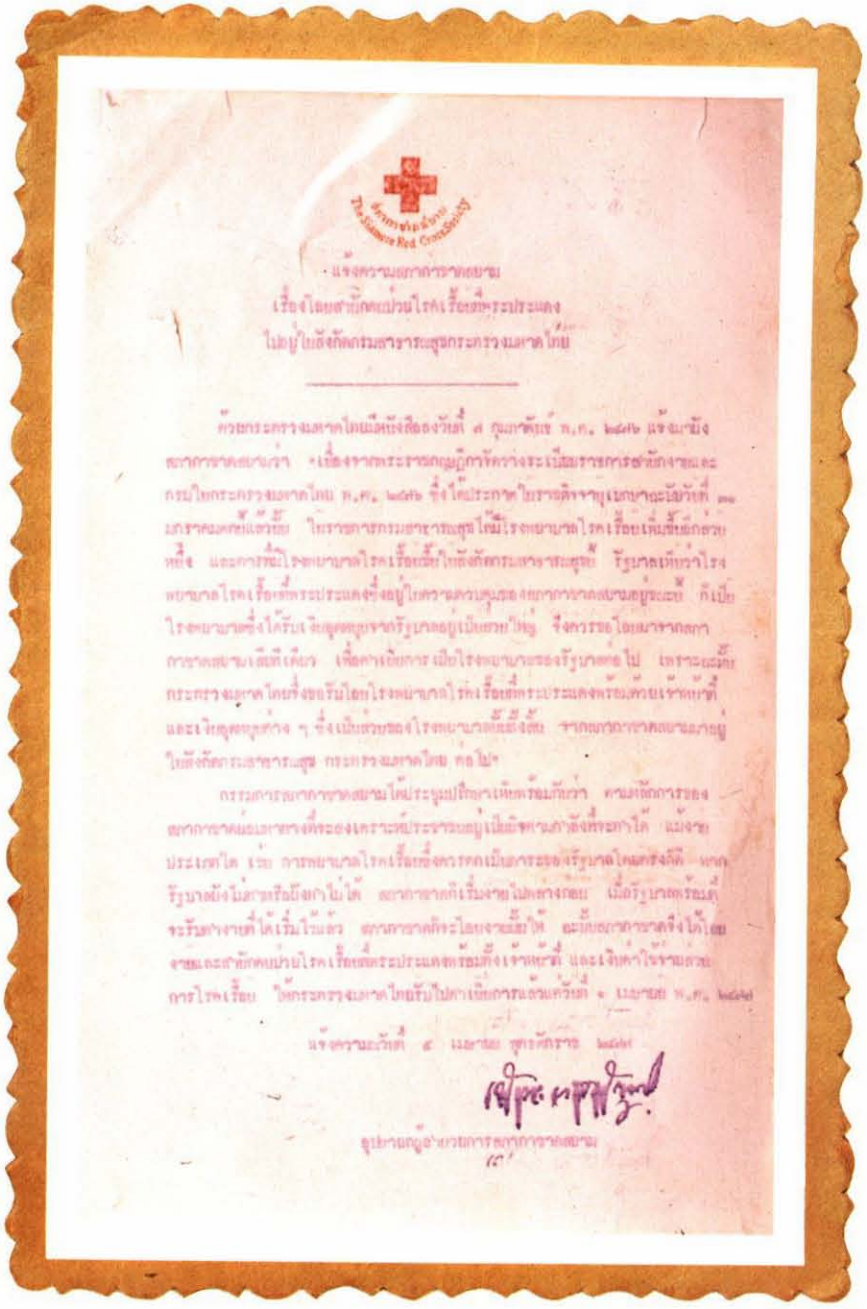

แจ้งความสภากาชาดสยาม
เรื่องโอนสถิตแบ่วนโรคเรื้อที่พระประแดง
ไปอยู่ในสังกัดกรมสาธารณสุขกระทรวงมหาดไทย

ด้วยกระทรวงมหาดไทยแจ้งมายังสภากาชาดสยามว่า "เนื่องจากพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกระทรวงและกรมในกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๓๐ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๔๗๖ นั้น ได้โอนกิจการสาธารณสุขในโรงพยาบาลโรคเรื้อนเข้าสังกัดกรมหนึ่ง และการที่โรงพยาบาลโรคเรื้อนนี้ให้สังกัดกรมสาธารณสุขนี้ รัฐบาลเห็นว่าโรงพยาบาลโรคเรื้อที่พระประแดงซึ่งอยู่ในความควบคุมของสภากาชาดสยามอยู่ขณะนี้ ก็เป็นโรงพยาบาลซึ่งได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลอยู่เป็นอันมาก จึงควรจะโอนมาจากสภากาชาดสยามเสียทีเดียว เพื่อดำเนินการเป็นโรงพยาบาลของรัฐบาลต่อไป เพราะฉะนี้ กระทรวงมหาดไทยจึงขอรับโอนโรงพยาบาลโรคเรื้อที่พระประแดงพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ และให้อุดหนุนต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนของโรงพยาบาลนี้ต่อไปดังเคย จากสภากาชาดสยามมาอยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ดังนี้" ฯลฯ

แจ้งความมาวันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๗

พลตรี พระยาเทพหัสดิน

นายกกรรมการสภากาชาดสยาม

เรือนขรัวนายสุด สุจริตกุล

เรือนโซเก็น

รวม*กองอนามัย*กับ*กองบรรเทาทุกข์* ให้อยู่ในบังคับบัญชาผู้อำนวยการคนเดียวกันเรียกชื่อว่า "*กองบรรเทาทุกข์และอนามัย*" เป็นผลให้สภากาชาดสยามมีกองแยก ๓ กอง คือ *กองบรรเทาทุกข์และอนามัย กองวิทยาศาสตร์* และ *กองอนุกาชาด*

พ.ศ. ๒๔๗๖

รายได้ของสภากาชาดสยามตกต่ำติดกันถึง ๓ ปี กรรมการสภากาชาดจึงตกลงขออนุญาตรัฐบาล ใน พ.ศ.๒๔๗๕ ออก*สลากกินแบ่งบำรุงกาชาด* ใน พ.ศ. ๒๔๗๖ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ ฉบับ ราคาจำหน่ายฉบับละ ๑ บาท เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วคงเหลือเงินบำรุงสภากาชาดสยาม เป็นจำนวน ๑๒๑,๗๙๒ บาท กับ ๑ สตางค์

ในเดือนตุลาคม เกิดเหตุการณ์ต่อสู้กันระหว่างฝ่ายรัฐบาลและขบถ ทำให้ทหารและประชาชนบาดเจ็บ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท ให้สภากาชาดสยามจัดการบรรเทาทุกข์ผู้ได้รับบาดเจ็บ นอกจากนั้นยังมีพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ พ่อค้า คหบดี โดยเสด็จเป็นอันมาก รวมเงินที่ได้รับไว้ในคราวนี้ ๓๑,๔๒๒.๙๗ บาท สภากาชาดได้ตั้ง*สถานีบรรเทาทุกข์ชั้นที่ ๑* ขึ้นที่วัดเทวสุนทร ตำบลบางเขน และรับผู้บาดเจ็บเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

พ.ศ. ๒๔๗๗

โอนงานและสำนักงานคนป่วยโรคเรื้อนที่จังหวัดพระประแดง พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ให้กระทรวงมหาดไทยรับไปดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๗๗

เดือนพฤศจิกายนจัด*การฝึกหัดอบรมวิชาพยาบาลเบื้องต้น*แก่ผู้สมัครช่วยพยาบาลขึ้นเป็นครั้งแรก ไว้สำหรับยามฉุกเฉิน

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ได้ทรงสละตำแหน่งกรรมการประจำสากลกาชาด แต่คราวประชุมครั้งที่ ๑๔ เพื่อให้โอกาสเจ้าโตกูกาวา สภานายกสภากาชาดญี่ปุ่น ได้รับเลือกเข้าครองตำแหน่งที่ว่าง เป็นเกียรติยศแก่สภากาชาดญี่ปุ่นต่อไป เพราะการประชุมครั้งที่ ๑๕ นี้มีในประเทศญี่ปุ่น

พ.ศ. ๒๔๘๐

ออกข้อบังคับจัดตั้ง*สาขากาชาดประจำจังหวัด* เพื่อเปิดโอกาสให้ท้องที่ต่าง ๆ มีส่วนได้ดำริดำเนินการกาชาดเอง ให้เหมาะแก่ความต้องการของท้องที่

พ.ศ. ๒๔๘๑

๒๒ มีนาคม เปิด*สถานีอนามัย*ที่หัวหิน เป็นสถานีอนามัยที่ ๑๐

๒๓ ธันวาคม ทูลเกล้าฯ ถวายเข็มเครื่องหมายองค์พระบรมราชูปถัมภก ในโอกาสที่*พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล* เสด็จพระราชดำเนินกลับพระมหานครชั่วคราว สภากาชาดได้อัญเชิญเสด็จเยี่ยมโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และ สถานเสาวภา

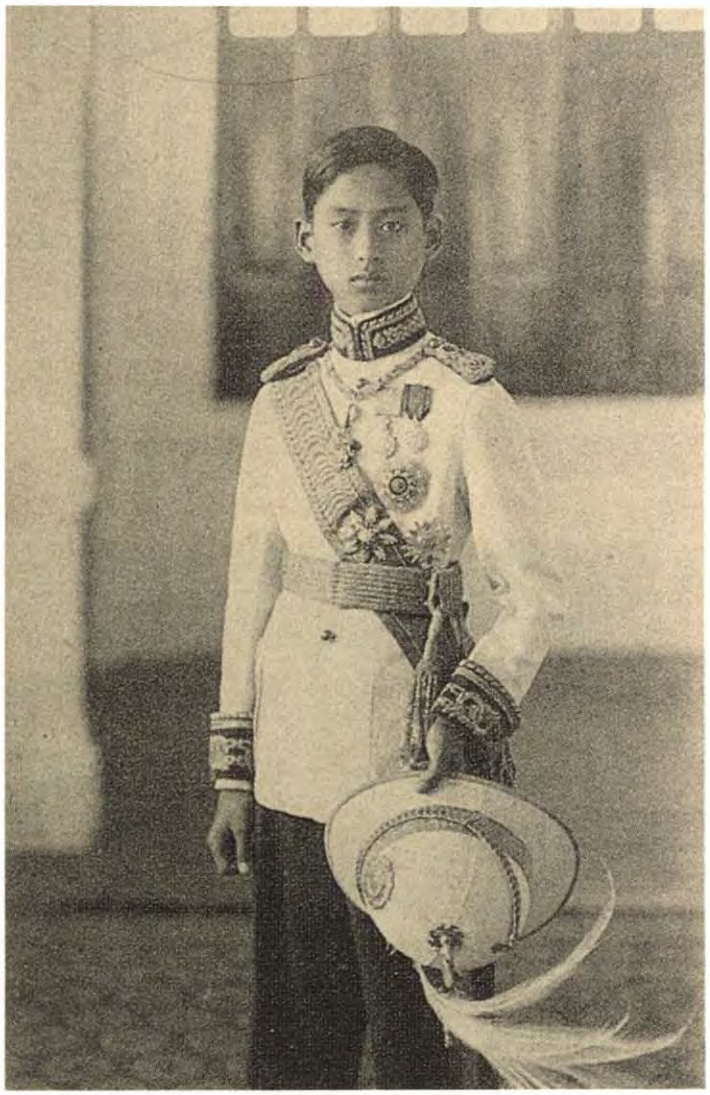

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘

ประกาศใช้*พระราชบัญญัติกาชาด พ.ศ. ๒๔๘๑* ซึ่งกำหนดให้สภากาชาดสยามอยู่ในความควบคุมของกระทรวงกลาโหม เว้นแต่ในเรื่องธรรมดาธุรกิจ อันจะต้องดำเนินไปตามระเบียบแห่งคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ และ สันนิบาตสภากาชาด

กระทรวงกลาโหม ได้จัดตั้ง*หน่วยยุวนารีพยาบาล*ขึ้น เพื่อเป็นกำลังช่วยเหลือราชการทหารในยามจำเป็น

ร่วมมือกับกระทรวงกลาโหมในการซ้อมป้องกันภัยทางอากาศ ในหน้าที่บรรเทาทุกข์ในเขตพระนคร ตามแผนของทางราชการ

พ.ศ. ๒๔๘๒

๑๙ ตุลาคม ประกาศแจ้งความให้เปลี่ยนชื่อสภากาชาดสยาม เป็น *สภากาชาดไทย (The Thai Red Cross Society)*

แจ้งความ
เรื่อง
ชื่อสภากาชาดไทย

โดยเหตุที่รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช ๒๔๘๒ มาตรา ๓ บัญญัติว่า บทแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใดใด ซึ่งใช้คำว่า สยาม ให้ใช้คำว่า ไทย แทน

ฉะนั้น จึงขอแจ้งให้ทราบว่า นายกรองสภากาชาด ได้เปลี่ยนเป็น สภากาชาดไทย ตามรัฐธรรมนูญที่กล่าวนี้แล้ว ส่วนภาษาอังกฤษนั้น กรรมการสภากาชาดไทยได้ลงมติให้ใช้ว่า THE THAI RED CROSS SOCIETY.

แจ้งความวันที่ ๑๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๒

(พระยาศรีวิสารวาจา)
เลขาธิการ

๒๗ กุมภาพันธ์ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ *นายพันเอกหลวงพรหมโยธี* (พลเอกมังกร พรหมโยธี) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ดำรงตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทยแทน *เจ้าพระยาพิชัยญาติ* ซึ่งกราบถวายบังคมลาออกจากหน้าที่

ครบรอบ ๗๔ ปีกาชาดสากล ในโอกาสนี้สภากาชาดไทยได้ขอให้อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลขพิมพ์ตราไปรษณียากรกาชาดออกจำหน่ายเป็นที่ระลึก โดยเพิ่มอัตราดวงละ ๕ สตางค์

นายแพทย์ปาสเตอร์ วนลอรี ราโคต์ หลานชายหลุยส์ ปาสเตอร์ นักวิทยาศาสตร์อันเรืองนาม เยี่ยมชมกิจการทั้ง ๒ แห่ง

หม่อมเจ้าสกลวรรณากร วรวรรณ

พ.ศ.๒๔๘๓

จัดตั้ง "*กองอาสากาชาด*" ตามโครงการในดำริของ*หม่อมเจ้าสกลวรรณากร วรวรรณ* มีสมาชิกอาสากาชาดโดยมากเป็นหญิงเพียงวันสิ้นปีธันวาคม จำนวน ๑,๒๘๗ คน

เกิดกรณีพิพาทกับอินโดจีนฝรั่งเศสรุนแรงยิ่งขึ้นจนเป็นเหตุให้ต้องสู้รบกันตามชายแดนริมฝั่งแม่น้ำโขง ย้ายสถานีอนามัยบางแห่งในจังหวัดที่มีโรงพยาบาลและสุขศาลาประจำอยู่แล้ว ไปตั้งในที่ซึ่งยังไม่มีสถานพยาบาลอย่างใดเลย ทางด้านอีสานและด้านบูรพา เพื่อช่วยเหลือประชาชนในยามเจ็บไข้ และช่วยผู้อพยพหนีภัยมาจากอินโดจีน

พ.ศ. ๒๔๘๔

ร่วมในการบรรเทาทุกข์ในกรณีพิพาทกับอินโดจีนฝรั่งเศส สภากาชาดไทยได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปตั้งสถานีบรรเทาทุกข์ที่ชายแดน ๔ แห่ง ทางฝั่งแม่น้ำโขงเพื่อช่วยเหลือผู้อพยพและบรรเทาทุกข์ราษฎร กับได้ทำการรักษาพยาบาลทหาร ตำรวจสนาม ยุวชนทหาร ครอบครัวทหาร ฯลฯ

พ.ศ. ๒๔๘๕

เกิดสงครามมหาอาเซียบูรพา สภากาชาดไทยได้ทำหน้าที่บรรเทาทุกข์ทั้งทางบก ทางเรือ และภัยทางอากาศด้วย คือ

- เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ โรงพยาบาลจุฬาฯ ต้องใช้เรือเป็นพาหนะถึง ๒ เดือนเศษ ได้จัดหน่วยเรือบรรเทาทุกข์ที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๕ ส่งแยกย้ายกันออกไปทำการบรรเทาทุกข์ตามหัวเมือง และภายในเขตจังหวัดพระนครและธนบุรี ได้ทำการบรรเทาทุกข์และแจกอาหารแก่ประชาชนผู้ขัดสนและอดอยากเป็นอันมาก

- เมื่อกองทัพไทยได้ยาตราเข้าไปครอบครองรัฐไทยเดิมแล้ว สภากาชาดไทยได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมในคณะกรรมการสงเคราะห์ราษฎรในรัฐไทยเดิม เพื่อทำการแจกข้าวและอาหารต่าง ๆ ทั้งยังได้ส่งสถานีบรรเทาทุกข์ที่ ๑ ออกไปพร้อมกับคณะกรรมการชุดนี้ด้วย

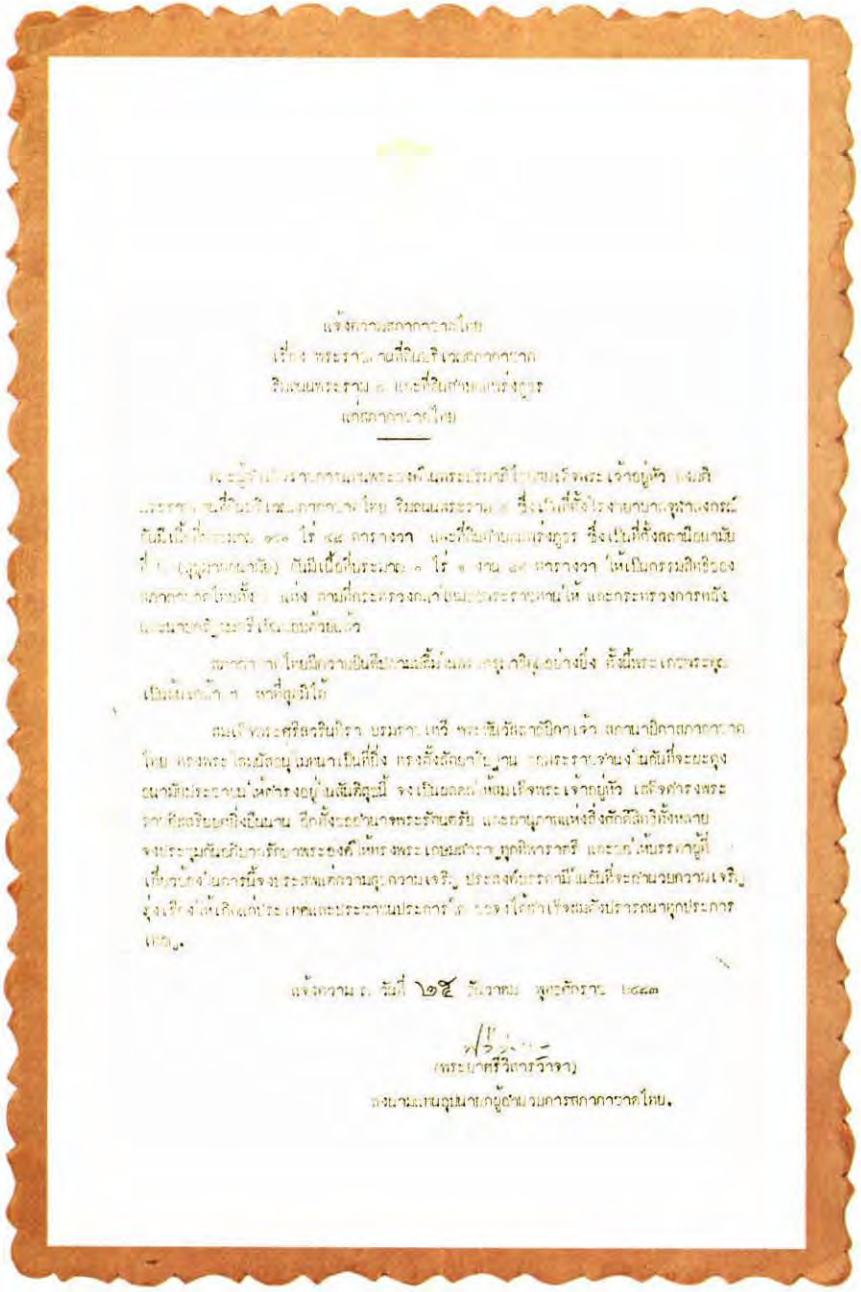

แจ้งความสภากาชาดไทย
เรื่อง พระราชทานที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในสถานที่ตั้งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
ถนนพระราม ๔ และที่ดินสำหรับสร้างอนุสรณ์
แก่สภากาชาดไทย

[illegible] พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำริว่า สภากาชาดไทย ถนนพระราม ๔ ซึ่งเป็นที่ตั้งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่ดินมีเนื้อที่ประมาณ ๑๐๑ ไร่ ๑๔ ตารางวา และที่ดินตำบลแสมดำ อนุสรณ์ ที่ดินมีเนื้อที่ประมาณ ๑๐ ไร่ ๑ งาน ๘๙ ตารางวา ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของสภากาชาดไทยทั้ง [illegible] แห่ง ตามที่กระทรวงการคลังได้ขอพระราชทานให้ และกระทรวงการคลังได้มอบที่ดินดังกล่าวแล้ว

สภากาชาดไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องขยายกิจการ [illegible] เป็นพิเศษ ๆ เพื่อสนองพระราชประสงค์ดังกล่าวข้างต้น

สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินี พระอัยยิกาเจ้า สภานายิกาสภากาชาดไทย ทรงพระดำริเห็นสมควรที่จะขยายกิจการของสภากาชาดไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไปอีก จึงได้พระราชทานเงินจำนวนหนึ่งแก่สภากาชาดไทย เพื่อสร้างอนุสรณ์ขึ้นในที่ดินดังกล่าวข้างต้นนี้ ในวาระที่ครบรอบ ๕๐ ปี แห่งการสถาปนาสภากาชาดไทย ในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ นี้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนองพระราชประสงค์ของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินี ที่ทรงมีพระราชดำริที่จะขยายกิจการของสภากาชาดไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไปอีก

ตลอดเวลาสงครามมหาอาเซียบูรพา ๔ ปี สภากาชาดไทยได้ช่วยเหลือในการบรรเทาทุกข์และในการรักษาพยาบาลทหาร ครอบครัวทหาร และราษฎรกับ ทั้งศัตรูและเชลยศึก รวมทั้งสิ้นกว่า ๒ ล้านคน

พ.ศ. ๒๔๘๘

๑๖ สิงหาคม เมื่อสงครามในประเทศไทยได้สงบลงแล้ว ญี่ปุ่นได้ส่งเชลยศึกที่เจ็บป่วยชาติอังกฤษ ออสเตรเลีย และฮอลันดา ที่กักคุมไว้ ณ ค่ายต่าง ๆ มอบให้สภากาชาดดูแลรักษาที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ในวันที่ ๑๘ สิงหาคม โดยใช้แพทย์และนางพยาบาลซึ่งเป็นคนไทย

เดือนตุลาคม ใช้แพทย์และนางพยาบาลของทางฝ่ายพันธมิตร และขอสถานที่เพิ่มเติมเป็นบริเวณครึ่งหนึ่งของโรงพยาบาลจุฬาฯ แล้วยกกองพยาบาลสนามอินเดีย ๕๓ I.G.H. (C) Indian General Hospital (Combined) เข้ามาตั้งอยู่จุได้ถึง ๙๐๐ เตียง กองพยาบาลสนามนี้ได้ถอนกลับไปอินเดียในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๙ และมีหน่วยพยาบาล C.M.H. Siam (Combined Military Hospital Siam) เข้ามาแทน และได้ถอนกลับไปในเดือนเมษายน ๒๔๙๐ รวมอยู่ ๒๐ เดือน แล้วคืนสถานที่ให้ทั้งหมด

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ถูกยึด

ปี พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นปีสุดท้ายแห่งมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในระหว่างที่ยังไม่สงบศึกนั้น สภากาชาดไทยได้เตรียมจัดที่พักฟื้นสำหรับทหาร ภายหลังจากสงบศึกใหม่ ๆ สภากาชาดต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูทหารพันธมิตร การรักษาพยาบาลอดีตเชลยศึก ช่วยผู้อพยพหลบภัยจากต่างประเทศตลอดเวลาสงครามมหาอาเซียบูรพา ๔ ปี ได้รักษาพยาบาลทหาร ครอบครัวทหาร และราษฎร ฯลฯ รวมทั้งสิ้นกว่า ๒ ล้านคน ถึงกระนั้นก็ดีมีเหตุเกิดขึ้นเป็นประวัติการณ์พิเศษของสภากาชาดไทย คือแม่ทัพใหญ่ฝ่ายไทยได้ออกคำสั่งยึดโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์โดยอาศัยอำนาจตามกฎอัยการศึก เมื่อวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ อ้างเหตุว่าทางการทหารจำเป็นต้องใช้สถานที่พยาบาลเพิ่มขึ้น แต่ได้มอบคืนให้เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ต่อมาภายหลังอีก ๔ วัน

การบรรเทาภัยทางอากาศ นอกจากกองบรรเทาทุกข์และอนามัยได้มีหน้าที่ปฏิบัติการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐบาลแล้ว กองอาสากาชาด (*พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์* เป็นผู้อำนวยการ และ*หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล* เลขานุการกองอาสากาชาด) เป็นกำลังสำคัญก็ได้มีส่วนปฏิบัติการอย่างแข็งขันถึงกับกระทรวงมหาดไทยได้ให้เงินซึ่งบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทยร่วมกันบริจาคไว้ ๑๐๒,๕๒๖.๐๘ บาท สมทบทุนอาสากาชาดบรรเทาภัยทางอากาศ และให้เงิน ส.ป.ส. ๑๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อใช้ในการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยทางอากาศด้วย

กองอาสากาชาดช่วยทำอาหารเลี้ยงทหารพันธมิตรที่ฟื้นไข้แล้ว กับเจ้าหน้าที่ผู้รักษาพยาบาล ตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ.๒๔๘๘ เป็นต้นมาจนตลอดปี การปฏิบัติของกองอาสากาชาดเป็นที่พอใจมาก ถึงกับผู้บัญชาการอดีตเชลยพันธมิตรสหราชอาณาจักร ออสเตรเลียและฮอลันดา มีหนังสือมาชมเชยและร่วมกันบริจาคเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท ตั้งเป็นทุน "ทุนอดีตเชลยพันธมิตร" เพื่อใช้ดอกผลบำรุงกิจการกองอาสากาชาดทั่วไป

แต่งตั้ง*นายแพทย์เฉลิม บูรณะนนท์* เป็นผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์ แทน *พันโท หลวงเกียรตินันท์*

พ.ศ. ๒๔๘๙

๒๒ เมษายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และสมเด็จพระอนุชาธิราชภูมิพลอดุลยเดช กับสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

๙ มิถุนายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล พระบรมราชูปถัมภก สภากาชาดไทย ได้เสด็จสวรรคตโดยถูกกระสุนปืน (เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ยังได้พระราชทานเงินเพื่อตั้งทุน *"ทุนพ่อค้าถวาย"* ในโอกาสที่ได้เสด็จพระราชดำเนินประพาสสำเพ็ง สำหรับเก็บดอกผลใช้จ่ายในการบรรเทาทุกข์ คนเจ็บไข้ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์)

๒๕ กรกฎาคม *เจ้าพระยาพิชัยญาติ* อดีตอุปนายกผู้อำนวยการ ถึงแก่อสัญกรรม

๒๒ สิงหาคม *พลตรี พระยาสุรเสนา* (หม่อมราชวงศ์ชิต กำภู) เลขาธิการคนแรกของสภากาชาดไทย ถึงแก่อนิจกรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงดำรงตำแหน่งพระบรมราชูปถัมภกสภากาชาดไทย สืบสนองพระองค์สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช

พ.ศ.๒๔๙๐

รัฐบาลได้อนุญาตให้สภากาชาดไทยจัดทำ*สลากกินแบ่งบำรุงกาชาด* เป็นครั้งที่ ๒ จำหน่ายฉบับละ ๕ บาท ๖๐๐,๐๐๐ ฉบับ ได้เงินสุทธิ ๖๓๔,๕๐๐ บาท ใน พ.ศ. ๒๔๙๐ และได้อนุญาตให้ออกสลากกินแบ่งใน พ.ศ. ๒๔๙๑ อีกครั้งหนึ่ง เป็นครั้งที่ ๓ เช่นครั้งที่ ๒ ได้เงินสุทธิ ๔๖๘,๐๐๐ บาท ทั้ง ๒ ครั้งหลังนี้ โดยความช่วยเหลือของนายกรัฐมนตรี (พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์)

ตั้งคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

สภากาชาดไทยได้ร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข ในการจัดตั้ง*คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์*ขึ้นในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ใช้หลักสูตรอย่างเดียวกันกับคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลศิริราช *ศาสตราจารย์ พลตรี พระยาดำรงแพทยาคุณ* ผู้อำนวยการกองบรรเทาทุกข์และอนามัย ได้รับเลือกตั้งเป็นคณบดี และดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกศัลยศาสตร์ด้วย โรงเรียนแพทยศาสตร์ได้เริ่มเปิดสอนเป็นปฐมฤกษ์ ในวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๐

จัดงานฉลองอายุ ๒๕ ปี *ของกองวิทยาศาสตร์* ในวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๙๐ จึงได้จัดให้มีการฉลองเป็นพิเศษ

พ.ศ. ๒๔๙๑

๑๓ มกราคม มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ตั้งให้*พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุมภฏพงษ์บริพัตร* ดำรงตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการ

สภากาชาดไทย แทน*พันเอกช่วง เชวงศักดิ์สงคราม*

บำเพ็ญกุศลน้อมเกล้าฯ ถวายหน้าพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล องค์อุปถัมภกแห่งสภากาชาดไทย โดยจ่ายเงินเรี่ยไรจากเจ้าหน้าที่และสมาชิก ๒,๕๐๐ บาท ส่วนที่เหลืออีก ๔,๘๗๔.๔๕ บาท ได้ส่งสมทบทุน "พ่อค้าถวาย" อันเป็นทุนในพระบรมโกศได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานตั้งไว้ก่อนเสด็จสวรรคต ทุนนี้มีจำนวนรวมทั้งสิ้น ๑๘,๔๔๑.๗๘ บาท

บำเพ็ญกุศลหน้าพระศพ อดีตอุปนายกผู้อำนวยการ **สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต** ซึ่งสิ้นพระชนม์ในประเทศชวา เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๗ แล้วเชิญพระศพกลับประเทศไทยมาไว้ ณ พระที่นั่งทรงธรรม วัดเบญจมบพิตร

เปลี่ยนอัตราเงินบำรุงสภากาชาด ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๙๑ เป็นดังนี้

๑. สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่บุคคลซึ่งให้เงินหรือทรัพย์สิน รวมทั้งสิ้นในคราวเดียวมีค่าไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท

๒. สมาชิกวิสามัญ ได้แก่บุคคลซึ่งออกเงินบำรุงเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าปีละ ๒๐๐ บาท

๓. สมาชิกสามัญ ได้แก่บุคคลซึ่งออกเงินบำรุงเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าปีละ ๓๐ บาท

๔. ประชาสมาชิก ได้แก่บุคคลซึ่งออกเงินบำรุงเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าปีละ ๒ บาท

๕. สมาชิกอาสากาชาด ให้กำหนดไว้เป็นจำนวนปีละไม่เกิน ๑๕ บาท

สมาชิกวิสามัญให้เงินบำรุงติดต่อกันครบ ๑๐ ปี หรือให้เงินบำรุงคราวเดียวไม่ต่ำกว่า ๑,๕๐๐ บาท และสมาชิกสามัญซึ่งให้เงินบำรุงติดต่อกับครบ ๒๐ ปี หรือให้เงินคราวเดียวไม่ต่ำกว่า ๕๐๐ บาท นับว่าเป็นสมาชิกตลอดชีพ

อนุญาตให้กรมสาธารณสุขใช้ที่ทำการแพทยสมาคมแห่งกรุงสยาม ที่ถนนบำรุงเมือง เป็นที่ตรวจโรคทางปอด เพื่อช่วยเหลือทางราชการ

อนุญาตให้กรมปศุสัตว์ ใช้สถานที่ในบริเวณที่ทำการกองวิทยาศาสตร์เป็นที่ทำการวัคซีนกันโรคริน เดอร์เพสต์

เพื่อส่งเสริมสันติภาพทั่วโลก สันนิบาตสภากาชาดขอร้องให้สภากาชาดทั้งหลายถือวันที่ ๘ พฤษภาคม อันตรงกับวันเกิดของ*อังรี ดูนังต์* ผู้ต้นคิดงานกาชาด เป็นวันชักชวนให้ตั้งอยู่ในความสงบ เลิกคิดประหัตประหาร และเบียดเบียนกัน เป็น "วันศานติ" สภากาชาดไทยได้ส่งข้อความที่สันนิบาตสภากาชาดเรียบเรียงส่งมา ไปโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์

พ.ศ. ๒๔๙๒

สร้างตึกเจ้าจอมเอิบ ในรัชกาลที่ ๕ (๒๐๐,๐๐๐ บาท) ใช้เป็นที่คลอดบุตร อยู่ได้ ๒๐ คน และ*สร้างตึกสุภาส จันทรโบ๊ส* (๓๐๐,๐๐๐ บาท) ใช้เป็นที่คลอดบุตรเช่นเดียวกัน

๑ สิงหาคม ออก*ข้อบังคับกำหนดเกษียณอายุผู้ทำงานในสภากาชาดไทย* ให้ผู้ทำงานครบ ๖๐ ปี ออกจากตำแหน่ง เว้นแต่จะต่ออายุให้อีกคราวละ ๑ ปี จนถึงเวลาอันสมควร

พ.ศ. ๒๔๙๓

สร้างตึกพยาธิ ราคา ๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท โดยเริ่มสร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๒ และเปิดใช้ได้ในปีนี้ เป็นตึก ๓ ชั้นหลังแรกของโรงเรียนแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ บรรจุแผนกพยาธิวิทยา และคณะสาธารณสุขศาสตร์

สร้างตึกศึกษา ราคา ๙๐๐,๐๐๐ บาท โดยเริ่มสร้างในปีนี้และจะเปิดใช้ได้ในปีหน้า แลกเปลี่ยนกับตึกพยาบาลซึ่งแผนกสรีรวิทยาใช้อยู่ และใช้เป็นที่อยู่นักเรียนนางพยาบาลแทน*ตึกสุทธาทิพย์*

๒๖ มกราคม เปิด*ตึกสุภาส จันทรโบ๊ส* ใช้เป็นที่พักคนคลอดบุตร

๘ พฤษภาคม วันเกิด*อังรี ดูนังต์* ซึ่งถือเป็นวันศานติ สภากาชาดได้ทำบุญ และปราศรัยทางวิทยุกระจายเสียง ตามแนวที่สันนิบาตสภากาชาดให้มา

เจ้าจอมมารดาเลื่อน ในรัชกาลที่ ๕

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชทรัพย์ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อใช้สร้างอาคารในบริเวณสถานเสาวภาสำหรับใช้ในกิจการทางด้านวิทยาศาสตร์ และผลิตวัคซีน *(ตึกมหิดลวงศานุสรณ์)*

เจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศและท่านผู้หญิง ผู้จัดการมรดกเจ้าจอมมารดาเลื่อน ในรัชกาลที่ ๕ นำส่งเงินจำนวน ๗๓๒,๗๖๓ บาท ให้สภากาชาดตั้งทุน *"เจ้าจอมมารดาเลื่อน ในรัชกาลที่ ๕"* สำหรับเก็บดอกออกผลอุดหนุนการศึกษาวิชาแพทย์แก่คนไทย ตามคำสั่งของท่านเจ้าของเงิน

พ.ศ.๒๔๙๔

นักศึกษาแพทย์ของโรงเรียนแพทยศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เรียนสำเร็จได้รับปริญญาเป็นรุ่นแรก ๓๕ คน

พ.ศ. ๒๔๙๕

๒๑ มกราคม สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ เสด็จมาทรงเปิดรูปอนุสาวรีย์ เจ้าจอมมารดาเลื่อน ในรัชกาลที่ ๕ ณ ตึกอำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

พ.ศ. ๒๔๙๖

๑๑ มกราคม อันตรงกับวันประสูติของสมเด็จพระราชปิตุลา บรมพงศาภิมุข พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด *"ศาลาภาณุรังษี"* ซึ่งทายาทในราชสกุล *"ภาณุพันธ์"* ประทานเงิน ๑๘๙,๐๐๐ บาท ให้สภากาชาดสร้างเป็นที่รับแขกของนางพยาบาล ในบริเวณโรงพยาบาลจุฬาฯ

เนื่องในการฉลอง*สมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ สมเด็จพระสังฆราช* หายประชวร บรรดาผู้ที่เคารพนับถือในสมเด็จพระสังฆราช ได้มีศรัทธาร่วมกันบริจาคเงินสร้างตึกสำหรับพระภิกษุ สามเณรอาพาธ ในบริเวณโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ๑ หลัง เรียกว่า *ตึกสามัคคีพยาบาร* เป็นตึก ๒ ชั้น บรรจุเตียงคนไข้ได้ ๓๓ เตียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดตึกนี้ เมื่อวันจันทร์ ที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๙๖

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ทรงเปิดรูปอนุสาวรีย์
เจ้าจอมมารดาเลื่อน ในรัชกาลที่ ๕

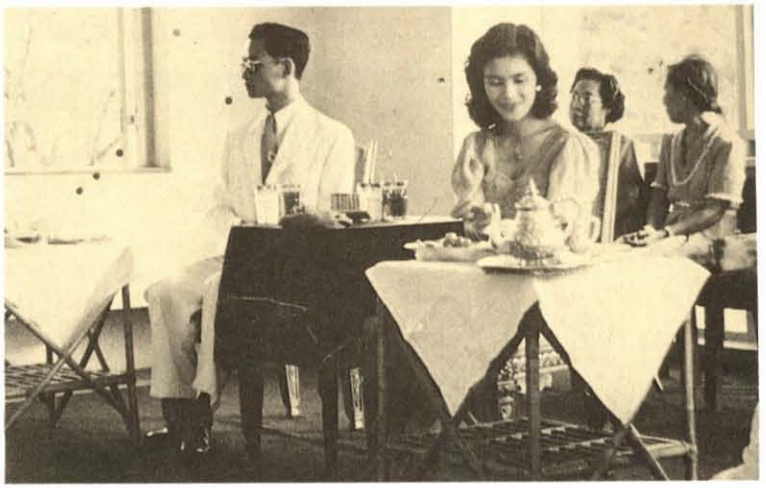

เสด็จฯ ไปทรงเปิดตึกสามัคคีพยาบาร

เสด็จฯ ไปทรงเปิดตึกมหิดลวงศานุสรณ์

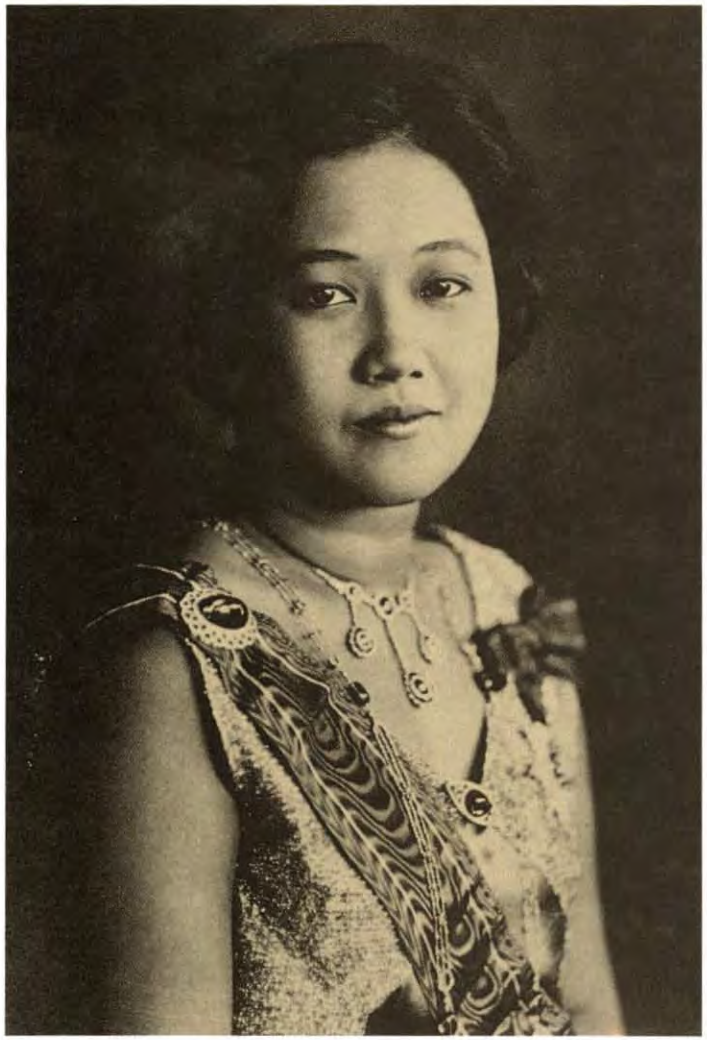

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗
พระบรมราชูปถัมภิกา แห่งกองบรรเทาทุกข์และอนามัย สภากาชาดไทย

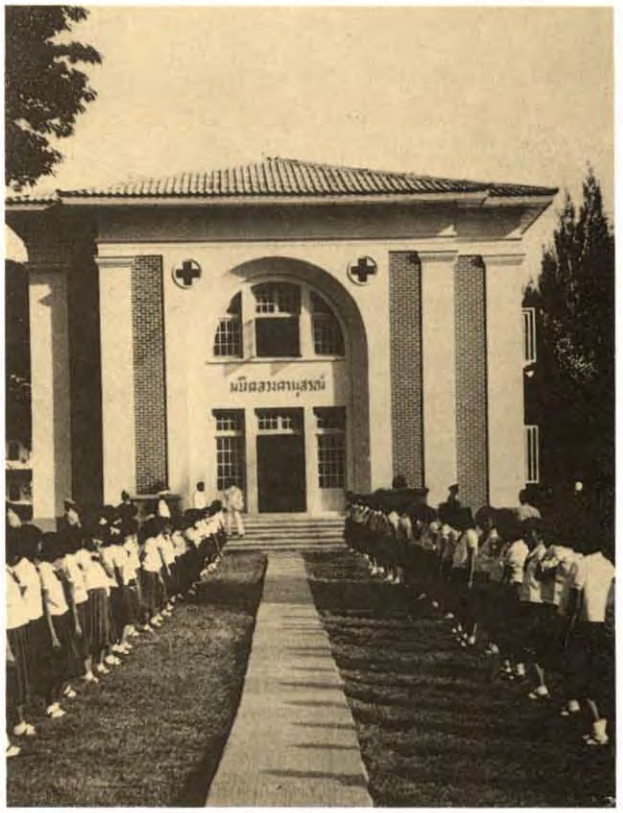

๔ เมษายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีเปิดตึก *"มหิดลวงศานุสรณ์"* ณ สถานเสาวภา ตึกนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชทรัพย์ ๕๐๐,๐๐๐ บาท ให้สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่ผลิตวัคซีนบี.ซี.จี.

สภากาชาดไทยดำเนินการครบ ๖๐ ปี ในเดือนเมษายน จึงได้จัดงานวันกาชาดมโหฬารเป็นพิเศษเพื่อฉลองโอกาสนี้ และเชิญ*ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม* กรรมการสภากาชาดไทย เป็นประธานกรรมการจัดงานที่กรีฑาสถานแห่งชาติ

ตึกบริพัตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินซึ่งได้รับจากการฉายภาพยนตร์ส่วนพระองค์ และเงินของผู้บริจาคโดยเสด็จพระราชกุศลรวมทั้งสิ้นจำนวน ๕๖๑,๔๗๔.๕๐ บาท แก่สภากาชาดไทย เพื่อสร้างที่พักเด็กอนาถาในบริเวณโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

๑๒ พฤศจิกายน ทายาทในราชสกุลรังสิต ทรงบริจาคเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท สร้าง*ตึกรังสิตานุสรณ์* สำหรับบริการโลหิต ในบริเวณสถานเสาวภา เป็นอนุสรณ์ถวาย*สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาชัยนาทนเรนทร* พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดตึกนี้

ทายาทในราชสกุล*บริพัตร* ประทานเงิน ๗๐๐,๐๐๐ บาท สร้าง*ตึกอำนวยการสภากาชาดไทย (ตึกบริพัตร)* อุทิศเป็นอนุสรณ์ถวาย*สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต* อดีตอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย

พ.ศ. ๒๔๙๗

๒๕ กุมภาพันธ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

๒ มีนาคม สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ทรงรับตำแหน่งบรมราชูปถัมภิกา แห่งกองบรรเทาทุกข์และอนามัยสภากาชาดไทย

๖ เมษายน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯทรงรับตำแหน่งสมาชิกพิเศษ และตำแหน่งบรมราชูปถัมภิกา แห่งกองอนุกาชาดไทย

๒๙ มิถุนายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ทรงเปิด*ตึกบริพัตร* ณ บริเวณโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย

ที่ประชุมกรรมการสภากาชาดไทย ครั้งที่ ๑๑๐ อนุมัติในหลักการให้มีบำเหน็จบำนาญ สำหรับเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย โดยถือปฏิบัติตามอย่างราชการทุกประการ

สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสา อัยยิกาเจ้า

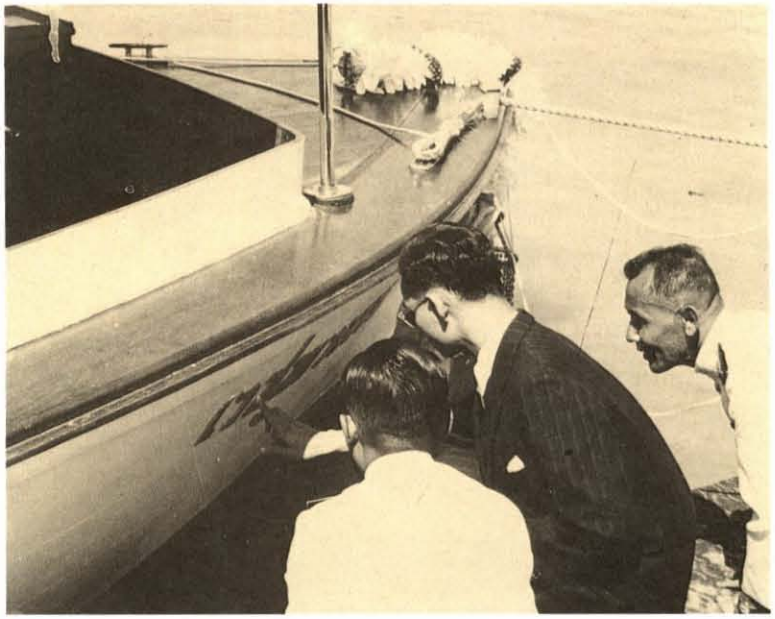

พ.ศ. ๒๔๙๘

๑๙ มกราคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีพระราชทาน*เรือ "เวชพาหน์"* ณ ท่าวาสุกรี เพื่อให้สภากาชาดใช้เป็นหน่วยเคลื่อนที่รักษาราษฎร ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ตามลำแม่น้ำ โดยจ่ายพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กองสุขศึกษา กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ร่วมมือกับสภากาชาดจัดเจ้าหน้าที่ประจำเรือ เพื่อศึกษาสภาพการอนามัยในท้องที่ต่าง ๆ (เรือเวชพาหน์ ยาว ๑๕.๑๙ เมตร กว้าง ๓.๘๑ เมตร กินน้ำลึก ๐.๘๕ เมตร)

๑๗ ธันวาคม *สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสา อัยยิกาเจ้า* องค์สภานายิกาสภากาชาดไทย ประชวรสวรรคตด้วยพระหทัยวาย ณ ตำหนักวังสระปทุม พระชนมายุได้ ๙๓ พรรษา ทรงดำรงตำแหน่งสภานายิกาสภากาชาดไทย เป็นเวลา ๓๖ ปี

พ.ศ. ๒๔๙๙

๒๖ เมษายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกนายจรูญและนางกิมลี้กิจจาทร* (๗๐๐,๐๐๐ บาท)

๑๒ สิงหาคม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้แต่งตั้ง *สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี* ทรงดำรงตำแหน่ง*สภานายิกาสภากาชาดไทย* และโปรดเกล้าฯ ให้คณะกรรมการสภากาชาดไทยเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเลี้ยง ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกา สภากาชาดไทย

พ.ศ. ๒๕๐๑

สภากาชาดไทยส่งหินพื้นเมือง (Nation Stone) มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหนัก ๕๐ ก.ก. และสลักชื่อ *"Thai Red Cross"* พร้อมเงินอีก ๕,๐๐๐ บาท ไปช่วยสันนิบาตสภากาชาดในการสร้างอนุสาวรีย์อังรี ดูนังต์

๑๑ กันยายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกราชูปถัมภ์* ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินค่าก่อสร้างตึก จำนวน ๔๕๒,๓๒๑.๕๐ บาท เพื่อใช้เป็นสถานศึกษาของนักเรียนนางพยาบาลของสภากาชาด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานเงินตั้งเป็น *"ทุนวชิราลงกรณ์"* เป็นทุนริเริ่มจำนวน ๒๕,๐๐๐ บาท เพื่อใช้ในการจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ทางเวชภัณฑ์ สำหรับการรักษาเด็กป่วยยากจนอนาถา บำรุงเด็กกำพร้าของสภากาชาดไทย และสำหรับทดลองค้นคว้าในแผนกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

๔ พฤศจิกายน สภากาชาดออสเตรีย ให้*เหรียญทอง (Merit Medal in Gold)* แก่สภากาชาดไทย เนื่องในการที่อำนวยความช่วยเหลือแก่สภากาชาดออสเตรีย และสาธารณรัฐออสเตรีย ระหว่างที่มีการปฏิวัติในฮังการี

สภากาชาดไทยถวายตำแหน่ง *"ผู้มีอุปการคุณ"* กองอาสากาชาดแด่ *หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล* เนื่องจากได้ทรงช่วยปฏิบัติงานให้แก่กองอาสากาชาดตั้งแต่แรกเริ่ม และดำเนินงานมาโดยมิได้ใช้จ่ายเงินงบประมาณของสภากาชาด ได้ทรงรับตำแหน่งเลขานุการกิตติมศักดิ์ กองอาสากาชาด และทรงเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการปฏิบัติงานของอาสากาชาดระหว่างกรณีพิพาทกับอินโดจีน และสงครามมหาอาเซียบูรพาตลอดจนเสร็จสงคราม

พ.ศ. ๒๕๐๒

๖ พฤษภาคม *พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์ศักดิ์พินิต* อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย เสด็จไปทรงเปิด*ตึกโคบอลต์* โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

๒๗ มิถุนายน สภากาชาดไทยได้ขอให้เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโรม และนายแพทย์ทองจันทร์ หงส์ลดารมภ์ เป็นผู้แทนไปร่วมในการฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปีแห่งกำเนิดความคิดของการกาชาดที่ตำบลซอลเฟริโน ประเทศอิตาลี

๔ สิงหาคม ที่ประชุมคณะกรรมการสภากาชาดไทย ครั้งที่ ๑๒๓ อนุมัติให้อัญเชิญสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี และพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ทรงเป็นผู้อุปถัมภ์กองอาสากาชาด

๑๕ กันยายน *พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์ศักดิ์พินิต* อุปนายกฯ สิ้นพระชนม์โดยกะทันหันด้วยโรคพระหทัยวาย

พ.ศ. ๒๕๐๓

๑๘ มีนาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง *เจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศ* เป็นอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย

๒๔ มีนาคม ที่ประชุมคณะกรรมการสภากาชาดไทย ครั้งที่ ๑๒๕ อนุมัติให้เชิญจอมพลสฤษดิ์ และคุณหญิงวิจิตรา ธนะรัชต์ เป็นผู้อุปถัมภ์กองอาสากาชาด

๒๒ สิงหาคม พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย เหรัญญิกสภากาชาดไทย สิ้นพระชนม์

๒๘ พฤศจิกายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ เสด็จพระราชดำเนินเยือนสันนิบาตสภากาชาด และคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

พ.ศ. ๒๕๐๔

๒๗ มกราคม สภากาชาดไทยได้ดำเนินการก่อตั้ง*เหล่ากาชาด*ขึ้นทุกจังหวัดทั่วประเทศ (ยกเว้นจังหวัดพระนครและธนบุรี) และทำพิธีเปิดเหล่ากาชาดจังหวัด ๖๙ จังหวัด

๒๒ มีนาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกพระยามานวราชเสวี* และ*ท่านผู้หญิง* โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

๒๘ พฤศจิกายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกนวมินทราชินี* ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

เหรียญกาชาดสรรเสริญ

พ.ศ. ๒๕๐๕

๑๓ มกราคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงนำสมเด็จพระเจ้ากรุงเดนมาร์ก และสมเด็จพระราชินีอินกริด เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมกิจการของสภากาชาดไทย ในโอกาสนี้ สมเด็จองค์สภานายิกาฯ ทรงมอบเหรียญกาชาดสรรเสริญแด่สมเด็จพระราชินีอินกริด

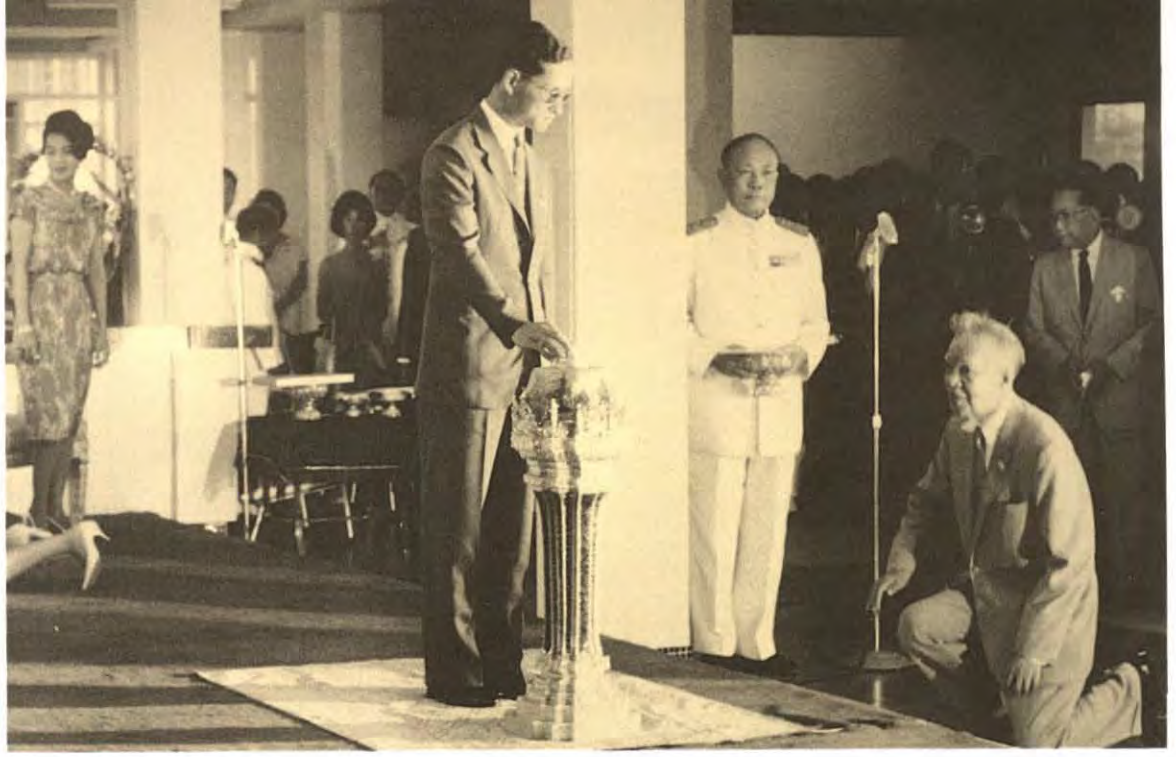

๒๘ กุมภาพันธ์ *ตั้งแผนกวิสัญญีวิทยา* ในแผนกโรงพยาบาลจุฬาฯ กองบรรเทาทุกข์และอนามัย

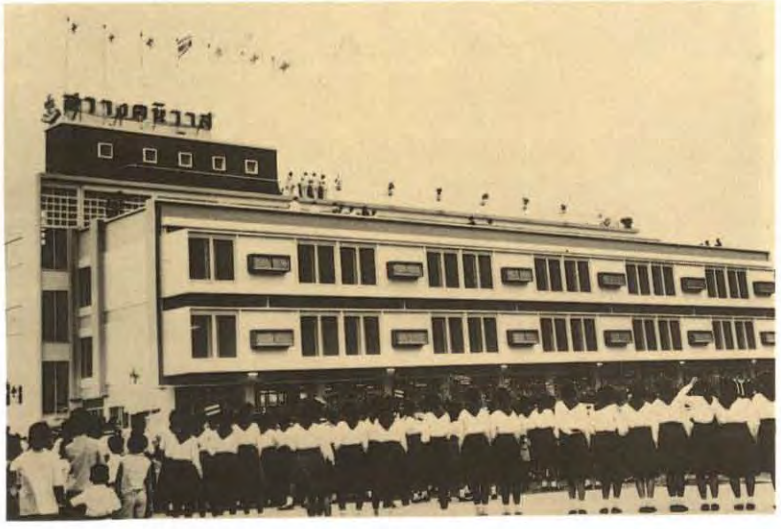

๘ มิถุนายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดสถานพักฟื้น ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามว่า *"สวางคนิวาส"* ซึ่งนายอื้อจือเหลียง น้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินจำนวน ๖๐ ไร่ ที่ตำบลบางปิ้ง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พร้อมด้วยสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ ประมาณ ๑๐ ล้านบาท เพื่อใช้เป็นสถานที่พักฟื้นเจ็บป่วยและดำเนินกิจการของสภากาชาดในกรณีที่มีความจำเป็น

๑๕ กรกฎาคม สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดตึกสว่างวัฒนา โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

๒๐ พฤศจิกายน *เจ้าหญิงเบียทริกซ์* มกุฎราชกุมารีแห่งประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้เสด็จเยี่ยมกองวิทยาศาสตร์ สภากาชาดไทย และทอดพระเนตรการรีดพิษงู

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรอาคารหลังใหม่ของสถานพักฟื้นสวางคนิวาส ตามคำกราบบังคมทูลเชิญของนายอื้อจือเหลียง เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๐๘

๒๒ พฤศจิกายน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงนำ*มาดามลีบเก้* ภริยาประธานาธิบดีสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เยี่ยมสภากาชาดไทย

หม่อมเจ้าจงกลนี วัฒนวงศ์

งานพิธีฉลอง ๑๐๐ ปี การกาชาด ณ ตึกบริพัตร

พ.ศ. ๒๕๐๖

๑๗ พฤษภาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกหลุยส์ ที.เลียว-โนเวนส์* เพื่อใช้เป็นที่ทำการรักษาพยาบาล และให้การศึกษาเกี่ยวกับโรคทางกุมารเวชศาสตร์ ณ โรงพยาบาลจุฬาฯ

๒๗ พฤษภาคม พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ได้เสด็จทรงเป็นประธานในพิธีวางศิลาจารึก*ตึกจงกลนี วัฒนวงศ์* ซึ่งหม่อมเจ้าจงกลนี วัฒนวงศ์ จะได้ทรงสร้างขึ้นสำหรับใช้เป็นตึกรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วยทางแผนกศัลยกรรมในโรงพยาบาลจุฬาฯ เพื่อเป็นที่ระลึกในโอกาสที่ราชสกุลวัฒนวงศ์ ครบกำหนด ๑๐๐ ปี

๓ มิถุนายน สภากาชาดเปิด*สถานีกาชาด "สวางคนิวาส"* ณ ตำบลบางปิ้ง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑ กันยายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาสภากาชาดไทย เสด็จมาในงานพิธีฉลอง ๑๐๐ ปี การกาชาด ณ ตึกบริพัตร สภากาชาดไทย

๒๘ สิงหาคม - ๑๐ กันยายน สภากาชาดไทยส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุม ๑๐๐ ปี แห่งกาชาดระหว่างประเทศ ณ เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

๑๗ ตุลาคม สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาสภากาชาดไทย เสด็จพระราชดำเนินมารอรับสมเด็จพระราชินีจูเลียนา และเจ้าหญิงเบียทริกซ์ แห่งเนเธอร์แลนด์ ณ ตึกบริพัตร และทูลเกล้าฯถวายเหรียญกาชาดสรรเสริญแด่สมเด็จพระราชินีจูเลียนา

"สัญลักษณ์ ๑๐๐ ปี การกาชาด" ของกาชาดสากล

พ.ศ. ๒๕๐๗

๔ มกราคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ ไปทรงเปิด*ตึกศรีสังวาลย์* และ*ตึกจงกลนีอุทิศ* โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

ตึกจงกลนีอุทิศ

๕ กุมภาพันธ์ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินมารอรับสมเด็จพระราชินีฟาบิโอลา แห่งประเทศเบลเยี่ยม ณ ตึกบริพัตร แล้วทรงนำเสด็จทอดพระเนตรกิจการของสำนักงานกลาง โรงพยาบาลจุฬาฯ และกองวิทยาศาสตร์

๒๕ กุมภาพันธ์ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ

ได้เสด็จพระราชดำเนินมารอรับสมเด็จพระราชินีแห่งมาเลเซีย ณ ตึกบริพัตร แล้วทรงนำเสด็จทอดพระเนตรกิจการของสำนักงานกลาง โรงพยาบาลจุฬาฯ และกองวิทยาศาสตร์ และในโอกาสนี้ได้ถวายเหรียญกาชาดสรรเสริญแด่สมเด็จพระราชินีแห่งมาเลเซียด้วย

๒ เมษายน อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย เป็นประธานเปิด *ตึกงานวันกาชาด* ซึ่งใช้เป็นหอพักของนักเรียนพยาบาล

๓ เมษายน อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย เป็นประธานในพิธีเปิด*ตึกสลากกินแบ่ง* ซึ่งใช้เป็นที่พักของนางพยาบาล

๑ กรกฎาคม มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้*พระตีรณสารวิศวกรรม* ดำรงตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย แทนเจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศ ที่ขอลาออก

๑๕ ธันวาคม *เจ้าหญิงมิชิโกะ แห่งญี่ปุ่น* ได้เสด็จเยี่ยมสำนักงานกลาง ในการนี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินมารอรับที่ตึกบริพัตร และทรงนำเสด็จชมกิจการกองบรรเทาทุกข์ กองอาสากาชาด และกองวิทยาศาสตร์ ในโอกาสเดียวกันได้พระราชทานเหรียญกาชาดสรรเสริญแด่เจ้าหญิงมิชิโกะ และเจ้าหญิงฯ ได้ประทานเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท บำรุงสภากาชาดไทย และทอฟฟี่ ๑๐๐ กล่องสำหรับเด็กกำพร้า ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

๒๕ ธันวาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกจุฬภฏพงษ์บริพัตร* โรงพยาบาลจุฬาฯ

พ.ศ. ๒๕๐๘

๒๑ มกราคม รัฐบาลฝรั่งเศสได้ส่ง Prof. P. Cazal ผู้แทนศูนย์บริการโลหิตที่เมือง Montepellier และ Mr. M. Picard สถาปนิกของรัฐบาลฝรั่งเศส มาพบกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย และดูสถานที่ตั้งของศูนย์บริการโลหิตฯ

หม่อมเจ้าจงกลนี วัฒนวงศ์ เข้าเฝ้าฯ รับเสด็จในขณะที่ท่านกำลังเข้ารับการรักษาพยาบาลอยู่ ณ ตึกจงกลนี วัฒนวงศ์

๖ มีนาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกจงกลนี วัฒนวงศ์* ในโรงพยาบาลจุฬาฯ ซึ่งหม่อมเจ้าจงกลนี วัฒนวงศ์ ได้ประทานเงินจากมูลนิธิจงกลนีให้สร้างอนุสรณ์ถวายพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงศ์ศิริพัฒน์ พระบิดา

๑๖ มีนาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกเจริญ-เนียรลพานุกรม* ซึ่งใช้เป็นตึกสูติกรรมสำหรับคนไข้อนาถาในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

๗ พฤษภาคม สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*การชุมนุมกาชาด ครั้งที่ ๑* ณ สถานพักฟื้นสวางคนิวาส

เสด็จฯ ทรงเปิดงานชุมนุมกาชาดครั้งที่ ๑

๘ พฤษภาคม เปลี่ยนชื่อ "*ถนนสนามม้า*" เป็น "*ถนนอังรีดูนังต์*" (ในคราวฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ของการกาชาด เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๖ สันนิบาตสภากาชาดได้เสนอให้ประเทศต่าง ๆ จัดสร้างสิ่งอนุสรณ์แก่ *อังรี ดูนังต์* ผู้ให้กำเนิดกาชาด สภากาชาดไทยเห็นสมควรให้ความร่วมมือด้วย จึงได้ดำเนินการขอเปลี่ยนชื่อ*ถนนสนามม้า* ซึ่งเป็นถนนสายที่แล่นผ่านกลางระหว่างสถานเสาวภาและโรงพยาบาลจุฬาฯ เป็น*ถนนอังรีดูนังต์* ด้วยความเห็นชอบของเทศบาลนครกรุงเทพ)

๑ มิถุนายน หม่อมเจ้าจงกลนี วัฒนวงศ์ ถึงชีพิตักษัย และได้ทรงทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินประมาณ ๔๐ ล้านบาท ให้แก่สภากาชาดไทย

ได้เริ่มตั้ง*หน่วยประชาสัมพันธ์*ขึ้นอีกหน่วยหนึ่งใน*แผนกสารบรรณ*สำนักงานกลาง

๗ กรกฎาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกศรีสวรินทิรา* ซึ่งได้พระราชทานชื่อตึกสูติกรรมที่ผู้มีจิตศรัทธาได้ร่วมกันบริจาค และหาเงินสร้างขึ้นในโรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท กับเงินซึ่งพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ทูลเกล้าฯ ถวายอีก ๑ ล้านบาท เพื่อพระราชทานแก่สภากาชาดไทยเป็นค่าก่อสร้างตึกผู้ป่วยนอก *ตึกมงกุฎ-เพชรรัตน์* ในโรงพยาบาลจุฬาฯ เนื่องในวันประสูติครบ ๕ รอบของพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี และพระนางเจ้าสุวัทนาฯ ทรงพระกรุณาประทานเงินซึ่งมีผู้บริจาคโดยเสด็จพระราชกุศล จำนวน ๒๗๔,๖๘๘.๖๕ บาท เพื่อซื้อเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับ*ตึกมงกุฎ-เพชรรัตน์* โรงพยาบาลจุฬาฯ

รถพระที่นั่งสองล้อ บนถนนอังรีดูนังต์

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕
ขณะทรงรถพระที่นั่งสองล้อเสด็จประพาสบนถนนอังรีดูนังต์
จากจินตนาการของ จิตรกร อ.พินิจ สุวรรณะบุณย์

ในโอกาสที่สภากาชาดไทยมีอายุครบ ๑๐๐ ปี ในวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๖ จึงเป็นการสมควรที่จะได้บันทึกประวัติความเป็นมาของถนนอังรีดูนังต์ ซึ่งเป็นถนนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสภากาชาดไทยไว้ในที่นี้ด้วย ถนนสายนี้ได้รับชื่อตามชื่อของผู้ให้กำเนิดกาชาดสากลชาวสวิส คือ*นายชอง อังรี ดูนังต์* (Jean Henri Dunant พ.ศ.๒๓๗๑-๒๔๕๓) ตามคำร้องขอของสันนิบาตสภากาชาด ในโอกาสที่ได้มีการฉลองครบรอบร้อยปีกาชาดสากล ใน พ.ศ. ๒๕๐๖ และทางสภากาชาดไทยเห็นสมควรให้เปลี่ยนชื่อจาก *"ถนนสนามม้า"* มาเป็น *"ถนนอังรีดูนังต์"* ตามประกาศเทศบาลนครกรุงเทพฯ ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๐๘ โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๐๘ อันเป็นวันกาชาดสากล เป็นต้นไป

เหตุที่สภากาชาดเลือกเอาถนนสนามม้ามาเปลี่ยนเป็นชื่อผู้ให้กำเนิดกาชาดสากลนั้น ประการแรกเนื่องจากถนนสนามม้านี้ตัดผ่านสถานเสาวภาและโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ตรงแยกถนนสุรวงศ์กับถนนพระรามที่ ๔ อีกประการหนึ่งชื่อถนนสนามม้านี้ มิได้มีความหมายพิเศษหรือเป็นมงคลนามแต่อย่างใด เพียงแต่ตั้งขึ้นเพราะมีสนามม้าของราชกรีฑาสโมสร (The Royal Bangkok Sports Club) ตั้งอยู่ที่ถนนนี้เท่านั้น

ถนนสนามม้ามีกำเนิดขึ้นเมื่อใดยังไม่มีหลักฐานแน่ชัด ในทำเนียบนามภาค ๑ ฉบับพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ.๒๔๕๗ ยังไม่ปรากฏชื่อ หากมาปรากฏก็ในฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ.๒๔๖๖ ซึ่งระบุเพียง *"ถนนสนามม้า แต่ถนนพระรามที่ ๑ ถึงสะพานพระรามที่ ๔"* มาได้ความค่อนข้างกระจ่างขึ้นอีกในทำเนียบนามภาค ๔ *"ถนนในจังหวัดพระนครและธนบุรี"* พ.ศ.๒๔๘๒ ว่า *"ถนนสนามม้า ตั้งแต่พระรามที่ ๑ ถึงพระรามที่ ๔ กว้าง ๒๖.๐๐ ยาว ๑,๖๐๐ ม."*

ในหนังสือของราชกรีฑาสโมสรฉบับ Diamond Jubilee, September 6, 1901-1961 กล่าวถึงประวัติของสนามม้าว่า เมื่อ พ.ศ.๒๔๓๓ ชาวอังกฤษชื่อ *นายแฟรงกลิน เฮิสต์* (Franklin Hurst) ได้ทำหนังสือกราบทูล*พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ* (พระยศขณะนั้น) เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ขอให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เช่าที่นา ตำบลสระปทุม ประมาณ ๒๐๐ ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินของพระคลังข้างที่และของเอกชน เพื่อสร้างสนามม้าและสโมสร เพื่อบำรุงพันธุ์ม้า และเพื่อยกระดับมาตรฐานการกีฬา เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว ก็โปรดเกล้าฯ ให้*พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนเรศร์วรฤทธิ์* (พระยศขณะนั้น) เสนาบดีกระทรวงนครบาล เป็นผู้ทำสัญญาเช่าในพระปรมาภิไธย เมื่อ พ.ศ.๒๔๓๕ โดยเสียค่าเช่าปีละ ๑๐๐ บาท กำหนดเวลา ๑๕ ปี

แต่ในหนังสือ *"เรื่องของเจ้าคุณประดิพัทธ์ (คอยู่เหล ณ ระนอง)"* ท่านเจ้าคุณได้เล่าว่า ที่ดินที่จะสร้างสนามม้านั้น *"เป็นที่ดินโดยขอบเขตทิศตะวันตกยาวประมาณ ๒๐ เส้น (ตามถนน Newman's Mile ถนนนี้ยาวตลอดสายพอดี ๔๐ เส้น บัดนี้เรียกว่าถนนสนามม้า) ทิศตะวันออกยาวประมาณ ๒๐ เส้น ตกที่นาหลวง (เดี๋ยวนี้เป็นถนนราชดำริ) ทิศเหนือยาวประมาณ ๑๐ เส้น (ต่อสนามยิงเป้า เวลานี้เป็นโรงพักสันติบาล – โรงพยาบาลตำรวจปัจจุบัน) ทิศใต้ตกคู ซึ่งบัดนี้เป็นโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ความยาวประมาณ ๑๐ เส้นเช่นกัน สัญญาเช่าลงวันที่ ๖ กันยายน ร.ศ.๑๒๐ (พ.ศ.๒๔๔๔) อายุสัญญา ๕๐ ปี ค่าเช่าปีละเฟื้อง"*

จะเห็นได้ว่าถนนสนามม้านั้นเดิมมีชื่อว่า *ถนนนิวแมนส์ไมล์* ตามชื่อของ**นายวิลเลียม เฮนรี นิวแมน** (Mr. William Henry Newman) กงสุลอังกฤษผู้ซึ่งเข้ามารับราชการในกรุงเทพฯ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๐๑ จนถึง พ.ศ.๒๔๒๘ (อธิบายคำนามศัพท์ในพระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์ถึงพระราชินี พ.ศ.๒๔๔๐ หน้า ๑๒๑) ท่านผู้นี้คงเป็นกรรมการสร้างสนามม้าคนหนึ่ง และอาจเป็นผู้ที่ได้บุกเบิกการสร้างถนนสายนี้มาแต่เริ่มแรก และด้วยเหตุที่ถนนสายนี้มีความยาว ๔๐ เส้น หรือประมาณ ๑ ไมล์ จึงได้มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษดังกล่าว แม้ในหมู่คนไทยก็ยังคงเรียกชื่อว่า*ถนนนิวแมน*ในเวลาต่อมา

ยังมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของ*ถนนนิวแมนส์ไมล์*ที่น่าสนใจคือในจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันอังคาร แรม ๕ ค่ำ เดือน ๕ ปีมะโรง ยังเป็นเอกศกจุลศักราช ๑๒๔๒ (พ.ศ.๒๔๒๓) ความว่า :

"บ่าย ๕ โมง เสด็จออกทรงรถพระที่นั่ง พระองค์เจ้าสว่างวัฒนา[๑] *ตามเสด็จด้วย โปรดเกล้าฯ ให้ประทับข้างขวา กรมหมื่นนเรศร์กับพระองค์เจ้าเทวัญ*[๒] *ตามเสด็จบนรถพระที่นั่ง เสด็จไปทอดพระเนตรที่สวน ที่นาปทุมวัน ซึ่งจะทรงซื้อพระราชทานสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ถึงศาลาเชิง*

ภาพจากพิพิธภัณฑ์รถม้าโบราณ สมัย ร.๕ ภายในพิพิธภัณฑ์พระที่นั่งวิมานเมฆ

สะพานปทุมวัน เสด็จทรงรถพระที่นั่ง ๒ ล้อ[๓] ไปทางถนนนิวแมนทำแล้ว เลี้ยวลงถนนศีรษะลำโพง[๔] ทางไปบ้านเจ้าพระยายมราช (แก้ว) จนหมดที่ๆ จะซื้อ แล้วกลับมาประทับที่วังปทุมวัน พระยานานาจัดเรือสำปั้นไว้ถวาย ทรงเก็บบัว แล้วถวายเครื่องไอศกรีม และขนมฝรั่งต่าง ๆ กับกาแฟ กัปตันริเจลิว[๕] ถวายแผนที่ทรงกะที่จะวางตำหนักพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ[๖] แล้ว เวลาทุ่ม ๑๕ นาทีเสด็จกลับ"

จากข้อความในจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันฉบับนี้ พอสรุปได้ว่า *"ถนนนิวแมนส์ไมล์"* หรือ *"ถนนนิวแมน"* ซึ่งก็คือ *"ถนนอังรีดูนังต์"* ในปัจจุบันนี้ เป็นถนนที่สร้างเสร็จใช้การได้อย่างน้อยตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๒๓ เมื่อ ๑๑๒ ปีมาแล้ว

ยิ่งกว่านั้น การที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้เคยเสด็จพระราชดำเนินโดยรถพระที่นั่งสองล้อบนถนนสายนี้ตลอดสาย ย่อมเป็นนิมิตหมายมหามงคลว่าในอนาคต ณ ที่บริเวณสองฟากถนนสายนี้ พระองค์ท่านจักได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่และทันสมัย แก่พสกนิกรของพระองค์ทุกถ้วนหน้า นั่นคือ :

สภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม · สภากาชาดสยาม · สภากาชาดไทย พระบรมราชานุสรณ์ในพระปรมาภิไธย · **จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์**

อีกทั้งพระบรมราชินยานุสรณ์ในพระนามาภิไธยสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ นั่นคือ **สถานเสาวภา** เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติยศให้ปรากฏอยู่ชั่วกาลนาน

---

๑. *สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า*

๒. *สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ*

๓. *ตอนนี้เปลี่ยนเป็นทรงรถพระที่นั่งสองล้อ คือรถม้าขนาดเล็ก เทียมด้วยม้าเดี่ยว เป็นรถแบบอังกฤษที่เรียกว่า English buggy และทรงขับด้วยพระองค์เอง เพราะเป็นรถที่มีที่นั่งเดียวตรงข้างหน้า*

๔. *ถนนพระรามที่ ๔*

๕. *พลเรือโทพระยาชลยุทธโยธิน*

๖. *สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิวัดนวิศิษฏ์ ที่ที่จะสร้างตำหนัก คือในบริเวณที่ตั้งโรงเรียนช่างกลปทุมวัน ในปัจจุบัน*

เอกสารอ้างอิง

๑. ทำเนียบนามภาค ๑. พิมพ์ครั้งแรก, พระนคร : โรงพิมพ์เจริญผล, ๒๔๕๗

๒. ทำเนียบนามภาค ๑. (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒) พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๖๖, หน้า ๙๔

๓. ทำเนียบนามภาค ๔. ถนนในจังหวัดพระนครและธนบุรี. พระนคร : โรงพิมพ์บำรุงธรรม, ๒๔๘๒, หน้า ๕๘

๔. เรื่องของเจ้าคุณประดิพัทธ, พระนคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๐๘. หน้า ๒๙

๕. จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ภาค ๙. พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์-๒๔๗๘, หน้า ๒๘-๒๙

๖. พระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชทานแด่พระบรมราชินีนาถ คราวเสด็จประพาสยุโรป พ.ศ.๒๔๔๐. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๖๓, หน้า ๓๒๑.

๗. THE ROYAL BANGKOK SPORTS CLUB, DIAMOND JUBILEE. SEPTEMBER 6, 1901-1961, BANGKOK : P.PHISNAKA PRESS, 1962, p.1.

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ พระราชทานเหรียญกาชาดสมนาคุณ ณ ตึกอบรมวิชาการ วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ.๒๕๐๘

๑๙ สิงหาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดตึก และเปิดใช้เครื่องโคบอลต์ Theratron 80 ของรัฐบาลแคนาดา ณ โรงพยาบาลจุฬาฯ

๒๘ ตุลาคม สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์*ตึกมงกุฎ-เพชรรัตน์* พร้อมด้วยพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี ที่โรงพยาบาลจุฬาฯ

๔ พฤศจิกายน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในงานฉลองวันสถาปนากองอาสากาชาด ครบ ๒๕ ปี ณ กองอาสากาชาด

๑๖ พฤศจิกายน มีการลงนามเซ็นสัญญารับความช่วยเหลือของรัฐบาลฝรั่งเศส และการจัดตั้งศูนย์บริการโลหิตฯ ระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กับเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ประจำประเทศไทย

๒๕ พฤศจิกายน ฯพณฯ พลเอก ประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรีทำพิธีเปิดห้องผ่าตัดตึกธนาคารกรุงเทพ ที่ธนาคารกรุงเทพได้บริจาคเงินค่าก่อสร้างและดัดแปลง จำนวน ๑๘๐,๐๐๐ บาท

๑ ธันวาคม เจ้าชายและเจ้าหญิงฮิตาชิ แห่งญี่ปุ่น เสด็จเยี่ยมสถานเสาวภาทอดพระเนตรการเลี้ยงและการรีดพิษงู และเสด็จเยี่ยมโรงพยาบาลจุฬาฯ

พ.ศ. ๒๕๐๙

๑๑ กุมภาพันธ์ สภากาชาดไทยได้ต้อนรับ*มาดามปาร์ค จุง ฮี* ภรรยาประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเกาหลี

๒๒ เมษายน ฯพณฯ จอมพลถนอม กิตติขจร ประธานกรรมการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์*ตึกอายุรศาสตร์* ซึ่งสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลบริจาคเงินให้สร้างขึ้นในโรงพยาบาลจุฬาฯ

๒๙ ตุลาคม มาดามลินดอน บี. จอห์นสัน ภริยาประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาเยี่ยมชมกิจการสภากาชาดไทย ในการนี้สมเด็จพระนางเจ้าฯ

พระราชดำรัส
ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนิน
พระราชทานเข็มและของที่ระลึกแก่ผู้บริจาคโลหิต

วันพฤหัสบดีที่ 24 กุมภาพันธ์ 2509
ณ กองวิทยาศาสตร์ สภากาชาดไทย

ข้าพเจ้ามีความยินดีมาก ที่ได้มามอบเข็มที่ระลึกในวันนี้ แก่ผู้ที่มีน้ำใจเสียสละบริจาคโลหิตให้สภากาชาดไทย

ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่ทราบว่า กิจการบริการโลหิตนี้ ได้เจริญก้าวหน้าขยายตัวออกไปทุกด้าน โดยเฉพาะสามารถเปิดสาขาในต่างจังหวัดได้ และมีประชาชนของจังหวัดนั้น ๆ ให้ความร่วมมือด้วยดี จนกระทั่งบางแห่ง ได้รับบริจาคเพียงพอแก่ความต้องการ

เมื่อต้นเดือนนี้ ข้าพเจ้าได้นำภริยาประธานาธิบดีประเทศเกาหลีมาชมกิจการของกองวิทยาศาสตร์ที่สถานเสาวภานี้ และได้ให้ชมการบริจาคโลหิตด้วย ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นกิจการที่น่าภูมิใจยิ่งอย่างหนึ่ง เพราะผู้ที่บริจาคนั้นไม่ใช่เพียงแต่เสียสละโลหิตอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังต้องสละเวลาทำมาหากินและการพักผ่อนส่วนตัว มานอนให้เจ้าหน้าที่เจาะเลือด อันเป็นการทนทุกขทรมานร่างกายอีกสถานหนึ่งด้วย

ข้าพเจ้าขอถือโอกาสยกย่อง ชมเชย การเสียสละของท่านที่บริจาคโลหิตทุกคน และขออวยพรให้ผลแห่งกุศลกรรมนี้ จงนำความสุขความเจริญมาสู่ท่านทั่วหน้ากัน

มาดามลินดอน บี. จอห์นสัน

พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงรับ ณ ตึกบริพัตร และได้พระราชทานเหรียญกาชาดสรรเสริญด้วย นอกจากนี้ภริยาประธานาธิบดีฯ ได้น้อมเกล้าฯ ถวายเครื่องมือแพทย์

เหล่ากาชาดจังหวัดต่าง ๆ ได้เปิดสาขาบริการโลหิตสภากาชาดไทยขึ้นในจังหวัด ๑๓ แห่ง คือจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระยอง จันทบุรี สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา นครราชสีมา ขอนแก่น เชียงใหม่ ชลบุรี กระบี่ พังงา ปทุมธานี และเชียงราย

พ.ศ. ๒๕๑๐

๑๐ มีนาคม ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี มีมติในหลักการให้โอนคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาฯ ไปสังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๖ สิงหาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาสภากาชาดไทย ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*สถานีกาชาดที่ ๑๑ "วิเศษนิยม"* ที่ตำบลบางหว้า อำเภอภาษีเจริญ จังหวัดธนบุรี

เสด็จฯ ไปทรงเปิดตึกมงกุฎ-เพชรรัตน์

๒๓ สิงหาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คณะกรรมการสภากาชาดไทย นำ*คุณถวิลหวัง ทุติยะโพธิ* เฝ้ารับพระราชทานเหรียญฟลอเรนซ์ไนติงเกล

๒๔ พฤศจิกายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกมงกุฎ-เพชรรัตน์* ในโรงพยาบาลจุฬาฯ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาฯ ทรงบริจาคเงินให้สร้างขึ้น เนื่องในวันประสูติครบ ๕ รอบของพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี

๓๐ พฤศจิกายน ตั้ง*แผนกยา* ในโรงพยาบาลจุฬาฯ กองบรรเทาทุกข์และอนามัย

พ.ศ. ๒๕๑๑

๑๖ มกราคม สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงรับสมเด็จพระราชินีฟาราห์ แห่งอิหร่าน

๒๔ มกราคม สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงรับมาดามมาร์กอส ภริยาประธานาธิบดีฟิลิปปินส์

๒๘ มีนาคม โปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง *พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมาภินันท์* ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภากาชาดไทย

๒๙ มีนาคม อุปนายกผู้อำนวยการฯ ได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์*ตึกสำนักงานกลาง* สภากาชาดไทยในบริเวณโรงพยาบาลจุฬาฯ *(ตึกอำนวยนรธรรม)* ตึกนี้นายอื้อจือเหลียง กรรมการสภากาชาดไทย และนายอุเทน เตชะไพบูลย์ ผู้จัดการธนาคารศรีนคร จำกัด ร่วมกันบริจาคเงินก่อสร้างในวงเงิน ๕ ล้านบาท เนื่องในวาระเฉลิมพระชนมพรรษา ครบ ๓ รอบ ของสมเด็จองค์สภานายิกาฯ

๑๗ มิถุนายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกจิรกิติ* และตึก*อายุรศาสตร์* โรงพยาบาลจุฬาฯ

๒๓ มิถุนายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกบรมราชเทวี* โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

พ.ศ. ๒๕๑๒

๒๖ กุมภาพันธ์ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง*พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมาภินันท์* ดำรงตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย

๑ เมษายน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ สภากาชาดไทย ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง*ศาสตราจารย์นายแพทย์ หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์* ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภากาชาดไทย

๔ เมษายน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง*หม่อมราชวงศ์พัฒนไชย ไชยันต์* ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเหรัญญิก

๒๖ มิถุนายน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*การชุมนุมกาชาด ครั้งที่ ๒* ณ สถานพักฟื้นสวางคนิวาส

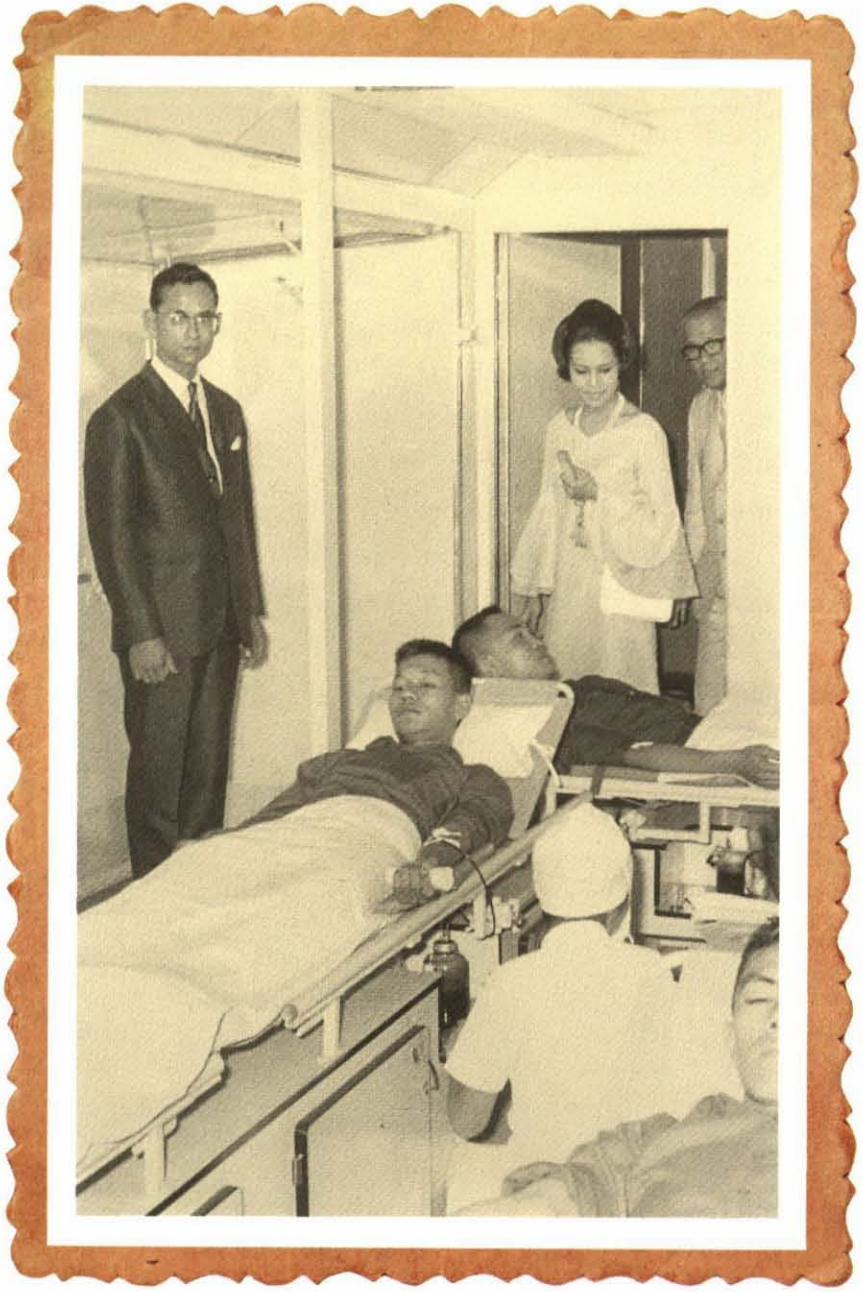

๒๙ สิงหาคม ตั้ง*แผนกผู้ป่วยนอก* ในโรงพยาบาลจุฬาฯ กองบรรเทาทุกข์และอนามัย

๗ ตุลาคม สภากาชาดไทยมีหนังสือถึง ฯพณฯ พลเอก ประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรี ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานของ*ศูนย์ดวงตาสภากาชาดไทย* ซึ่งตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ คณะรัฐมนตรี ลงมติเห็นชอบด้วย และอนุมัติให้ดำเนินการตามที่สภากาชาดไทยเสนอเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๒

๑๓ ตุลาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*อาคารศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ* สภากาชาดไทย บริเวณสถานเสาวภา

๒๖ พฤศจิกายน อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ได้ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์*ตึกผู้ป่วยโรคระบบทางเดินอาหาร* โรงพยาบาลจุฬาฯ ซึ่งนายประสิทธิ์ พร้อมพันธุ์ และภริยา ร่วมกันบริจาคเงินก่อสร้าง *(ตึกประสิทธิ์-ตุ๊ พร้อมพันธุ์)*

หม่อมพร้อยสุพิณ วรวรรณ บริจาคเงิน ๑ ล้านบาท เพื่อสร้าง*ตึกเอ็กซเรย์* ในโรงพยาบาลจุฬาฯ *(ตึกนราธิปฯ-สุพิณ)*

พ.ศ. ๒๕๑๓

๓๐ มกราคม เปลี่ยนชื่อ*โรงเรียนพยาบาลอนามัยและผดุงครรภ์* เป็น *วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย* เนื่องจากได้ปรับปรุงหลักสูตรให้มีมาตรฐานเทียบเท่ากับการศึกษาต่อจากระดับชั้นเตรียมอุดมศึกษา

๒๑ มีนาคม สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงรับมาดามซูฮาร์โต ภริยาประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ตึกสุทธาสา

๒๓ มีนาคม สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกสุทธาสา* ซึ่งเป็นตึกทำงานของอาสากาชาด *ตึกอำนวยนรธรรม* ซึ่งเป็นสำนักงานกลางสภากาชาดไทยเพิ่มเติม และ*ตึกศักรินทรภักดี* ซึ่งเป็นหอประชุมพยาบาล โรงพยาบาลจุฬาฯ

๓ กรกฎาคม สภากาชาดไทยมีคำสั่งให้แยกวิทยาลัยพยาบาล ออกจากแผนกพยาบาลแต่ยังสังกัดอยู่ในกองบรรเทาทุกข์และอนามัย

ตึกคัคณางค์

๒๑ กรกฎาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จฯ พร้อมด้วยพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญาฯ ไปทรงเปิด*ตึกหรั่ง กันตารัติ* ซึ่งเป็นตึกตรวจโรคผู้ป่วยแผนกสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา และ*ตึกคัคณางค์* ซึ่งเป็นตึกผ่าตัดผู้ป่วยแผนกสูติศาสตร์ฯ โรงพยาบาลจุฬาฯ

๑๐ กันยายน โอนงานเลี้ยงเด็กกำพร้า ตึกวชิราลงกรณ์ มาสังกัดสำนักงานกลางสภากาชาดไทย

๓๐ กันยายน อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ทรงเปิด*ตึกบริการโลหิต* โรงพยาบาลจุฬาฯ

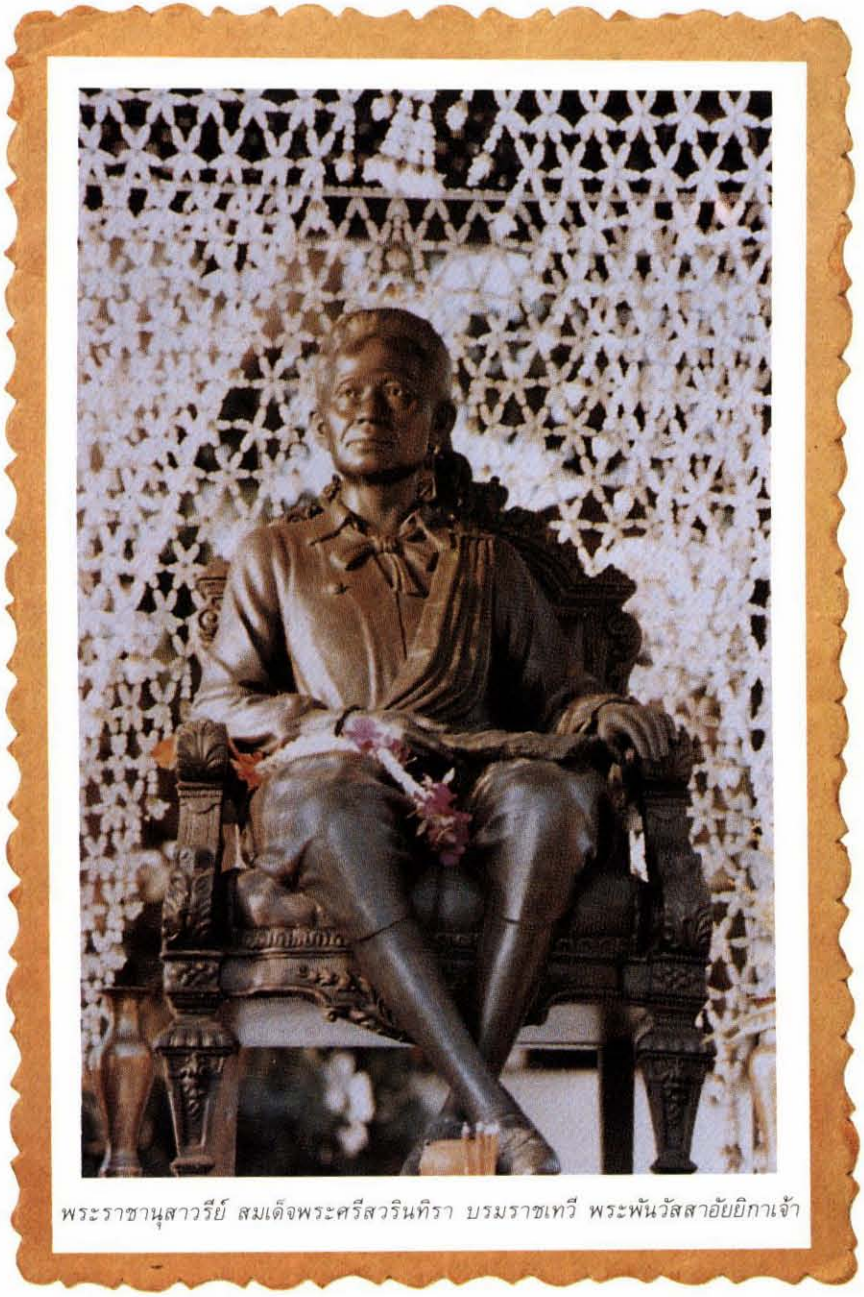

พระราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

พ.ศ. ๒๕๑๔

๑ มีนาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*พระราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า* ณ *ตึกอัยิกาเจ้า* โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

๓ สิงหาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด *ตึกนราธิปพงศ์ประพันธ์ – สุพิณ ตึกประสิทธิ์ – ตุ๊ พร้อมพันธุ์ ตึกธนาคารกสิกรไทย และตึกจุฬาลัย* ในโรงพยาบาลจุฬาฯ

พ.ศ. ๒๕๑๕

๑๑ กุมภาพันธ์ สมเด็จพระราชินีเอลิซาเบธที่ ๒ แห่งสหราชอาณาจักร เสด็จเยี่ยมสภากาชาดไทย ในการนี้สมเด็จองค์สภานายิกาฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงรอรับ และได้ถวายเหรียญกาชาดสรรเสริญ แด่สมเด็จพระราชินีเอลิซาเบธ ที่ ๒ ณ ตึกบริพัตร สภากาชาดไทย

๒๘ มีนาคม Shrimati V. Xarasuathi Giri ภริยาประธานาธิบดีอินเดีย ได้มาเยี่ยมสภากาชาดไทย ในการนี้สมเด็จองค์สภานายิกาฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงรับ ณ ตึกจงกลนี วัฒนวงศ์ และได้พระราชทานเหรียญกาชาดสรรเสริญ แด่ภริยาประธานาธิบดีอินเดีย

๑ ตุลาคม ยกเลิกกองบรรเทาทุกข์และอนามัย แบ่งงานเป็นกองโรงพยาบาลจุฬาฯ กองบรรเทาทุกข์ และโรงพยาบาลสมเด็จฯ แยกกองหารายได้เพิ่มอีก ๑ กอง ตั้งแผนกในสำนักงานกลางขึ้น ๒ แผนก คือ แผนกอบรมอนามัยในบ้าน และวิทยาลัยพยาบาล (โอนจากกองบรรเทาทุกข์และอนามัย) และเปลี่ยนชื่อแผนกสารบรรณ สำนักงานกลาง เป็นแผนกธุรการ สำนักงานกลาง ส่วนแผนกคลังคงเดิม

๓ พฤศจิกายน สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกพันธุ์ทิพย์* โรงพยาบาลจุฬาฯ ใช้เป็นตึกเรียนโรคเฉพาะทางจักษุวิทยาและโสต นาสิก ลาริงซ์วิทยา

ข้าพเจ้าขอบพระทัยพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมาภินันท์ยิ่งนัก ที่ได้ทรงตั้งพระทัยแน่วแน่ปฏิบัติหน้าที่อุปนายกมาเป็นเวลา ๔ ปีเต็ม เพื่อยังความมั่นคงและความเจริญให้เกิดแก่สภากาชาดไทย ในด้านการบริหาร ทรงพยายามจัดระเบียบในหน่วยงานต่าง ๆ ให้แต่ละหน่วย สามารถปฏิบัติดำเนินงานได้รวดเร็ว มีสมรรถภาพและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านบรรเทาทุกข์นั้น เคยเสด็จออกร่วมงานของหน่วยอย่างใกล้ชิด ไม่ทรงเห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย หรือแม้แต่ภัยอันตราย ทั้งได้ทรงริเริ่มตั้งหน่วยฝ่าตัดฉุกเฉินขึ้นที่สถานีกาชาดหัวหิน ทางด้านการต่างประเทศ ก็ได้ทรงนำชื่อเสียงมาให้แก่สภากาชาดไทยมาก โดยทรงร่วมงานกับสันนิบาตกาชาดอย่างใกล้ชิด เป็นที่เชื่อถือยกย่องทั่วไปในหมู่สมาชิกของสันนิบาต และได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งรองประธานกิตติมศักดิ์ของ Finance Commission ในสันนิบาตนั้น ซึ่งนับเป็นเกียรติยศอันสูง

พ.ศ. ๒๕๑๖

๒ กุมภาพันธ์ สมเด็จพระราชินีแห่งมาเลเซีย ได้เสด็จมาทอดพระเนตรกิจการสภากาชาดไทย ในโอกาสนี้สมเด็จองค์สภานายิกาฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงรอรับที่ตึกบริพัตร และได้ถวายเหรียญกาชาดสรรเสริญแด่สมเด็จพระราชินีมาเลเซีย สมเด็จพระราชินีฯ ได้พระราชทานเงินบำรุงสภากาชาดไทย จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท

๒๑ พฤศจิกายน พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมาภินันท์ อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง

พ.ศ. ๒๕๑๗

๓๐ เมษายน ที่ประชุมกรรมการเจ้าหน้าที่ ครั้งที่ ๗/๒๕๑๗ อนุมัติให้ยกสถานีกาชาดที่ ๘ และ ๙ ให้แก่เหล่ากาชาดจังหวัดเพชรบุรี และอุดรธานี

๒๒ พฤศจิกายน สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกคลอง ไซยันต์*

พ.ศ. ๒๕๑๘

๑๘ พฤศจิกายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศาสตราจารย์ นายแพทย์ หม่อมหลวง เกษตร สนิทวงศ์ รักษาการแทนอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย นำเงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท มอบให้เหล่ากาชาดจังหวัดหนองคาย เพื่อช่วยเหลือผู้อพยพลี้ภัยจากประเทศลาวเข้ามาที่จังหวัดหนองคาย สภากาชาดไทยได้มอบเงินให้เหล่ากาชาดจังหวัดหนองคายไปช่วยเหลือผู้อพยพลี้ภัย จำนวน ๓๓,๔๒๓.๖๘ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๙

๒๒ มีนาคม สภากาชาดออกประกาศแก้ไขข้อบังคับและข้อระเบียบคณะกรรมการเจ้าหน้าที่ เปลี่ยนชื่อตำแหน่ง "*หัวหน้าสำนักงานกลาง*" เป็น "*ผู้อำนวยการสำนักงานกลาง*"

๒๒ เมษายน สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช เสด็จเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์*ตึกศัลยกรรม* โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

พ.ศ. ๒๕๒๐

๑๘ เมษายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*อาคารอนุสรณ์หม่อมเจ้าจงกลนี วัฒนวงศ์* ณ สถานีกาชาดที่ ๑๐ หัวหิน

๔ พฤศจิกายน สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดาฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกนิลุบล กุลแพทย์ ตึกธนาคารกรุงเทพ* (ส่วนที่ต่อเติม) และ*ตึกเจริญ-สมศรี เจริญรัชต์ภาคย์*

๑๓ ธันวาคม มีประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้ง*สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี* ให้ทรงดำรงตำแหน่ง*อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย*

ประกาศ
แต่งตั้งอุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย

.....

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า

โดยที่ทรงมีพระราชดำริว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยที่จะทรงดำแหน่งอุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยสภากาชาดไทย พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ดำรงตำแหน่งอุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐ เป็นปีที่ ๓๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

นายกรัฐมนตรี

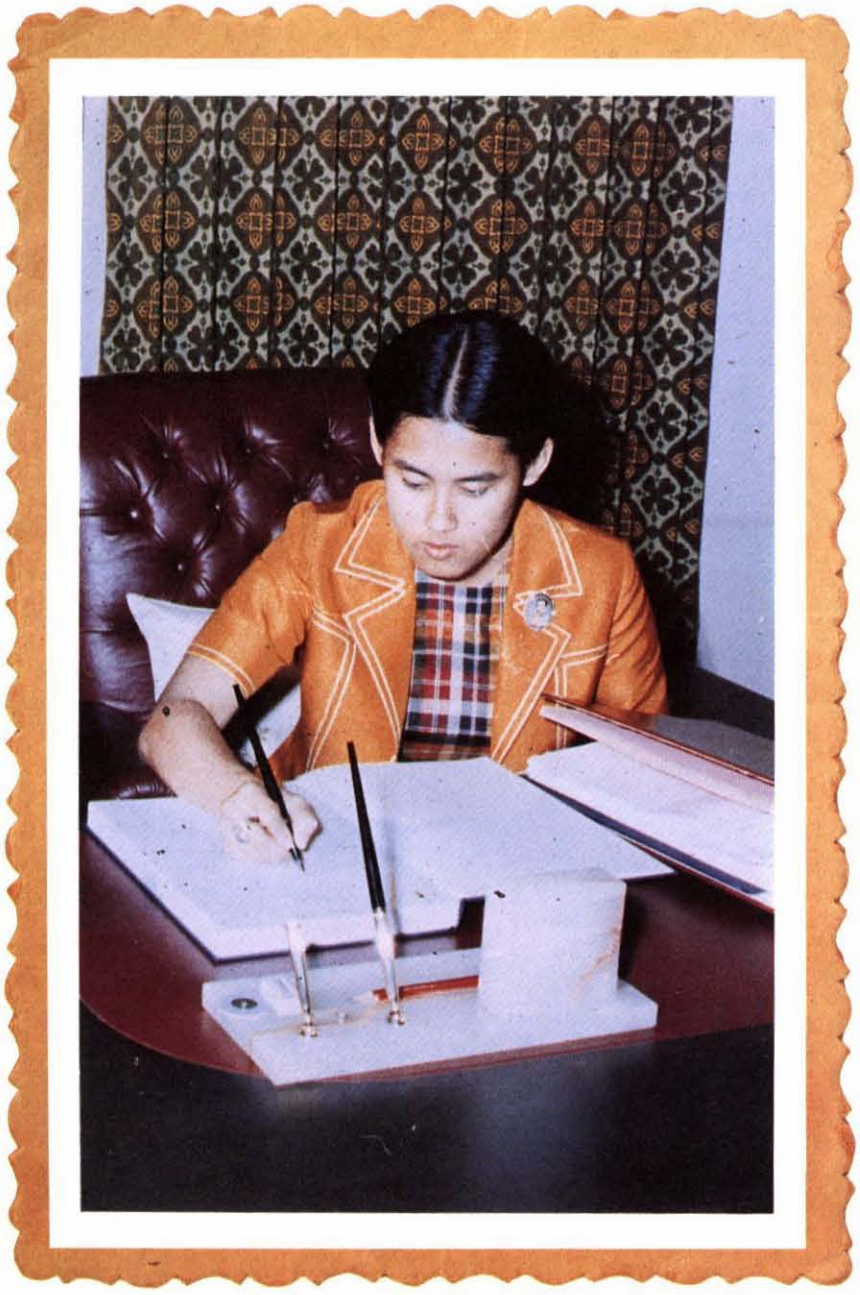

พ.ศ. ๒๕๒๑

๑๐ สิงหาคม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึกศรีสมเด็จฯ* และ*ตึกสุขวัฒนา* ณ โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

พ.ศ. ๒๕๒๒

๑๖ พฤษภาคม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*อาคารสำนักงานเหล่ากาชาดจังหวัดราชบุรี*

๒๖ พฤษภาคม สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งไปเยี่ยมผู้อพยพลี้ภัยชาวเขมร และมีพระราชเสาวนีย์ให้ตั้ง*ศูนย์สภากาชาดบ้านเขาล้าน* ตำบลไม้รูด จังหวัดตราด

๖ พฤศจิกายน สมเด็จองค์อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นางโจ หลิน ภริยา ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี เติ้ง เสี่ยว ผิง แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน และคณะ เข้าเฝ้าฯรับพระราชทานเหรียญกาชาดสรรเสริญ และได้จัดให้ชมสวนงูและศูนย์บริการโลหิตฯ ในการนี้ นางโจ หลิน ได้บริจาคเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท บำรุงสภากาชาดไทย

๒๘ พฤศจิกายน ต้อนรับอุปนายกสภากาชาดฝรั่งเศส

พระราชบัญญัติ
โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้แก่สภากาชาดไทย
พ.ศ.๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๒๒
เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นสมควรโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้แก่สภากาชาดไทย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้แก่สภากาชาดไทย พ.ศ.๒๕๒๒"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ประมาณ ๓๖ ไร่ ๓ งาน ๗๔ ตารางวา ภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้แก่สภากาชาดไทย

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ส. โหตระกิตย์
รองนายกรัฐมนตรี

๑๑ ธันวาคม ต้อนรับ Princess Princep Shah สภานายิกาสภากาชาดเนปาล

๒๔ ธันวาคมประกาศ*พระราชบัญญัติโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*ให้แก่สภากาชาดไทย (ที่ดินสถานเสาวภา เนื้อที่ประมาณ ๓๖ ไร่ ๓ งาน ๗๔ ตารางวา)

พ.ศ. ๒๕๒๓

๒๔ ธันวาคม ที่ประชุมกรรมการเจ้าหน้าที่ อนุมัติให้ซื้อที่ดินเพื่อการเพาะเลี้ยงม้าที่อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี เนื้อที่ ๕๔๒ ไร่ ๑ งาน ๓๖ ตารางวา ราคา ๑,๐๘๔,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๒๔

๑๕ เมษายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ไปทรงประกอบพิธีเปิด *ตึกสิรินธร ตึกจุลจักรพงษ์ ตึกอับดุลราฮิม ตึกโปษยานนท์ และตึกพานิชภักดี* โรงพยาบาลจุฬาฯ

ตึกจุลจักรพงษ์

ตึกสิรินธร

ตึกอับดุลราฮิม

ตึกโปษยานนท์

ตึกพานิชภักดี

ข้าพเจ้ามีความยินดีอย่างยิ่ง ที่มีโอกาสได้ต้อนรับท่านทั้งหลายในการประชุมผู้นำสภากาชาดและสภาชีกวงเดือนแดงกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งที่ ๔ ณ กรุงเทพมหานคร เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และปรึกษาหารือกันวางนโยบายและแนวทางปฏิบัติงานร่วมกันของสภา ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ในโลกปัจจุบัน ซึ่งมีปัญหายุ่งยากนานาประการทับทวีขึ้นทุกขณะ สภากาชาดและสภาชีกวงเดือนแดงมีบทบาทสำคัญมากขึ้น และกว้างขวางขึ้นเป็นลำดับ ในการบำบัดบรรเทาความทุกข์ยากและการคุ้มครองชีวิตของมวลมนุษย์ ทั้งในยามปรกติและในยามคับขัน งานนี้เป็นภาระที่แสนหนักและลำบากยากยิ่ง แต่จำเป็นต้องปฏิบัติให้ได้ผลและให้ได้ทันท่วงที ทุกขณะที่มีความต้องการเกิดขึ้น โดยถือหลักว่า ทุกข์และภัยที่เกิดขึ้นแก่เพื่อนมนุษย์นั้น ต้องได้รับการบำบัดบรรเทา จะรั้งรอไว้มิได้ ผู้ที่รับอิดหนอในด้านการวางนโยบาย การอย่างยิ่งที่จะพยายามจัดแบ่งและวางรูปงานให้รัดกุม หัวถึง พอเหมาะพอสม เช่นยามปรกติ ก็จัดให้มีโครงการสงเคราะห์ชุมชนในเรื่องจำเป็นต่าง ๆ มีเรื่องการพัฒนาสุขอนามัย พัฒนาการกินอยู่ พัฒนาการอาชีพ เป็นต้น ขณะเดียวกันนั้น ก็วางโครงการสำหรับยามฉุกเฉินไว้ให้พร้อม อาทิการป้องกันโรคระบาด การบรรเทาทุกภัย สาธารณภัย และการบริการโลหิต เพื่อว่า เมื่อความพิบัติเกิดขึ้น จักได้สามารถบำบัดบัดเบาได้ทันท่วงที ไม่ว่าความพิบัตินั้นจะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือโดยมือมนุษย์

พวกเราในกลุ่มประเทศอาเซียน ยังจะต้องคำนึงถึงทุกข์และภัยที่เป็นปัญหาใหญ่อีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นแก่เพื่อนบ้านของเราเมื่อไม่ช้าไม่นานมานี้ เหตุการณ์ที่เกิดแก่ผู้เคราะห์ร้ายจำนวนหนึ่งจำนวนแสนนั้น ทำให้เราเล็งเห็นถึงความสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอย่างเด่นชัด และยังเห็นต่อไปด้วยว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องเคารพยึดถือปฏิญญานี้กันอย่างจริงจัง พร้อมทั้งส่งเสริมให้แพร่หลายออกไป หากทุกคนสำนึกตระหนัก และรับรองปฏิบัติตามข้อปฏิบัติโดยทั่วกัน เช่นเดียวกับที่รับรองสนธิสัญญาแห่งเจนีวาแล้ว ก็จะช่วยปกป้องคุ้มครองผู้เคราะห์ร้ายเพราะภัยสงครามได้มากขึ้นและดีขึ้นกว่าในปัจจุบันนี้

ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมครั้งที่ ๔ ของผู้นำสภากาชาดและสภาชีกวงเดือนแดง ด้วยความหวังว่า การประชุมด้วยความร่วมมือและจริงใจต่อกันฉันมิตร จะดำเนินไปด้วยความราบรื่น และประสบผลสำเร็จที่จะยังประโยชน์อันไพศาลให้เกิดแก่ชาวโลกยั่งยืนสืบไป.

พระราชดำรัสเปิดการประชุมผู้นำสภากาชาดและชีกวงเดือนแดง กลุ่มประเทศอาเซียน ครั้งที่ ๔

๖ พฤษภาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปทรงเปิดการประชุมผู้นำสภากาชาดและสภาชีกวงเดือนแดงกลุ่มประเทศอาเซียน ครั้งที่ ๔ ณ โรงแรมมณเฑียร กรุงเทพฯ

๔ กรกฎาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงนำฯ*พณฯ เชิน ดู ฮวาน* ประธานาธิบดีสาธารณรัฐเกาหลี และภริยา เยี่ยมหน่วยบรรเทาทุกข์ จังหวัดปราจีนบุรี

ในการนี้สมเด็จองค์สภานายิกาฯ ได้พระราชทานเหรียญกาชาดสรรเสริญแด่ภริยาประธานาธิบดีฯ ซึ่งได้บริจาคเงินจำนวน ๕,๐๐๐ เหรียญสหรัฐให้สภากาชาดไทย

พ.ศ. ๒๕๒๕

๕ เมษายน จัดโคมตกแต่งดอกไม้สดไปเป็นพุทธบูชาโดยเสด็จพระราชกุศลในพระราชพิธียกช่อฟ้าพระอุโบสถฉลองวัดพระศรีรัตนศาสดารามในการพระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

๒๓ เมษายน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์*ตึกวชิรญาณวงศ์* โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ สกลมหาสังฆปริณายก

พ.ศ. ๒๕๒๖

๙ ธันวาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดตึกวชิรญาณวงศ์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

พ.ศ. ๒๕๒๘

๒๗ เมษายน ในโอกาสที่สภากาชาดไทยมีอายุครบ ๙๒ ปี ในวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๒๘ จึงได้จัดงานวันสถาปนาขึ้นที่บริเวณสภากาชาดไทย และกองแยกต่าง ๆ ในการนี้ได้มีการปลูกต้นไม้จำนวน ๑๐๐ ต้น ในบริเวณพุทธมณฑล และเป็นส่วนหนึ่งของงานวันสถาปนาฯ และจัดทำแผ่นป้ายมีข้อความว่า *"สภากาชาดไทย ปลูกเป็นพุทธบูชาในโอกาสครบ ๙๒ ปี ๒๖ เมษายน ๒๕๒๘"* ไว้ในบริเวณที่ปลูกต้นไม้ด้วย

๙ มิถุนายน สมเด็จองค์อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์แท่นประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ที่หน้าตึกอานันทมหิดล โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

๑๘ มิถุนายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้*สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี* เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ทรงเททองหล่อพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ณ ตึกวชิรญาณวงศ์ โรงพยาบาลจุฬาฯ

๒ พฤศจิกายน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์*ตึกสามัคคีพยาบาร* หลังใหม่ ณ บริเวณโรงพยาบาลจุฬาฯ

พ.ศ. ๒๕๒๙

๑๓ มกราคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ในการพระราชทานเหรียญฟลอเรนซ์ ไนติงเกล แก่นางสาวเสริมสุข ช้างศร และนางสาวฟองศิริ นาคสังข์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

๑๑ กุมภาพันธ์ สภากาชาดไทย Institute Merieux แห่งประเทศฝรั่งเศส และบริษัทเมย์ แอนด์ เบเกอร์ จำกัด ได้ตกลงร่วมกันในโครงการผลิตวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าชนิด Vero Cell และมีพิธีลงนามในสัญญา ณ ห้องประชุมตึกบริพัตร

๓ เมษายน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์*อาคารศูนย์ป้องกันและรักษาโรคมะเร็ง* และเสด็จฯเป็นองค์ประธานการประชุมคณะกรรมการพัฒนาศูนย์ป้องกันและรักษาโรคมะเร็ง ครั้งที่ ๑ ที่ตึกอำนวยนรธรรม ชั้น ๔

๑๗ เมษายน สมเด็จองค์อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทยได้เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์*ตึกผู้ป่วย* โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

๒๒ เมษายน เลขาธิการสภากาชาดไทยเป็นประธานในการเปิด*สวนงู*กองวิทยาศาสตร์ ที่ได้ปรับปรุงใหม่เสร็จเรียบร้อยแล้ว

๓๐ พฤษภาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ไปทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล และทรงเปิด*ตึกอานันทมหิดล*กับทรงวางศิลาฤกษ์*ตึกผู้ป่วยนอก* โรงพยาบาลจุฬาฯ

ตึกอานันทมหิดล

เสด็จฯ ทรงวางศิลาฤกษ์ ตึก ภปร

๓ กรกฎาคม ๒๕๒๙ ย้ายผู้อพยพชาวเขมรไปศูนย์อพยพเขาอีด่าง

คำสั่งสภากาชาดไทย

ที่ 406 / 2529

เรื่อง ปิดศูนย์สภากาชาดไทยบ้านเขาล้าน จังหวัดตราด

ตามที่ได้เกิดความไม่สงบในประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2522 เป็นผลให้ชาวกัมพูชาทั้งเด็กและผู้ใหญ่จำนวนร่วมแสนคนอพยพหลบภัยเข้ามาในเขตแดนไทย ในท้องที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เมื่อเดือนพฤษภาคม 2522 และทางจังหวัดได้จัดให้อยู่รวมกลุ่มกันที่บ้านเขาล้าน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ สภาพของผู้อพยพเป็นที่น่าเวทนาอย่างยิ่งเนื่องจากขาดอาหาร ป่วยเป็นไข้ และบาดเจ็บ สภากาชาดไทยจึงได้จัดส่งยาและเวชภัณฑ์ไปช่วยเหลือทันทีที่ทราบข่าว และได้จัดส่งหน่วยแพทย์รีบรุดไปปฏิบัติหน้าที่บรรเทาทุกข์ในด้านการรักษาพยาบาล พร้อมทั้งนำเครื่องอุปโภคบริโภคไปแจกจ่ายโดยยึดถือในหลักมนุษยธรรมและหลักการกาชาด ต่อมาได้มีการจัดตั้งศูนย์สภากาชาดไทยขึ้นที่บ้านเขาล้านสำหรับผู้อพยพหลบภัยชาวกัมพูชาเหล่านี้ และสภากาชาดไทยได้จัดหน่วยแพทย์ไปปฏิบัติงานรักษาพยาบาลเป็นประจำตลอดมา โดยได้ยกฐานะเครื่องหมายกาชาดให้อยู่สูงเด่นสามารถเห็นได้ชัดจากทางไกล

ศูนย์กาชาดนี้ได้เริ่มต้นสร้างขึ้นเป็นเรือนไม้ไผ่หลังคามุงจาก เพื่อความรวดเร็วให้ทันต่อการปฏิบัติหน้าที่มนุษยธรรม ต่อมาได้มีการจัดสอนให้ผู้อพยพได้มีความรู้ทางด้านศิลปาชีพพิเศษ และอาคารแบบเก่าได้เปลี่ยนเป็นอาคารถาวรหลังคามุงกระเบื้อง

ผู้อพยพลี้ภัยโดยนิตินัยหมายได้ลดน้อยลงตามลำดับ ซึ่งในขณะนี้มีจำนวน 195 คน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยที่สถานการณ์ได้เปลี่ยนไปและเพื่อความเหมาะสม สภากาชาดไทยได้พิจารณาแล้วเห็นควรที่จะยุบปิดศูนย์กาชาดที่บ้านเขาล้าน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ โดยได้ติดต่อกับส่วนราชการ และสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ ให้ย้ายผู้อพยพลี้ภัยที่มีอยู่ในศูนย์กาชาดเขาล้านไปอยู่ที่อื่นที่เหมาะสม สภากาชาดไทยจะติดต่อดำเนินการความสะดวกในด้านให้ความรู้ทางศิลปาชีพพิเศษ และให้บริการด้านมนุษยธรรมเมื่อมีความจำเป็น.

สั่ง ณ วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2529

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี)

อุปนายิกาผู้ดำเนินการสภากาชาดไทย

๔ กรกฎาคม ปิดศูนย์สภากาชาดไทย บ้านเขาล้าน จังหวัดตราด

๒๙ กรกฎาคม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาฯ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิตติคุณ ทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิด*ตึกสิริภาจุฑาภรณ์* โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๙ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาฯ ได้พระราชทานเหรียญกาชาดสรรเสริญให้แก่เรืออากาศเอก อำพล พลอยมีค่า และนายสายันต์ ประทีปจินดา นักบินของบริษัทการบินไทย จำกัด ผู้มีความกล้าหาญและสามารถแก้ไขเหตุการณ์ฉุกเฉินได้ด้วยการนำเครื่องบินแอร์บัส ๓๐๐-๖๐๐ ชื่อ *"สุโขทัย"* ซึ่งประสบภัยพิบัติระหว่างการบิน ให้ลงที่สนามบินโอซากาอย่างปลอดภัย สามารถช่วยชีวิตผู้โดยสารทั้งหมด ๒๓๓ คน ตลอดจนชีวิตนักบินและเจ้าหน้าที่ประจำเครื่องอีก ๑๔ คน และสมเด็จองค์สภานายิกาฯ ได้มีพระราชบัญชาให้สภากาชาดไทยมอบประกาศนียบัตรชมให้เจ้าหน้าที่ประจำเครื่องบินทุกคนด้วย

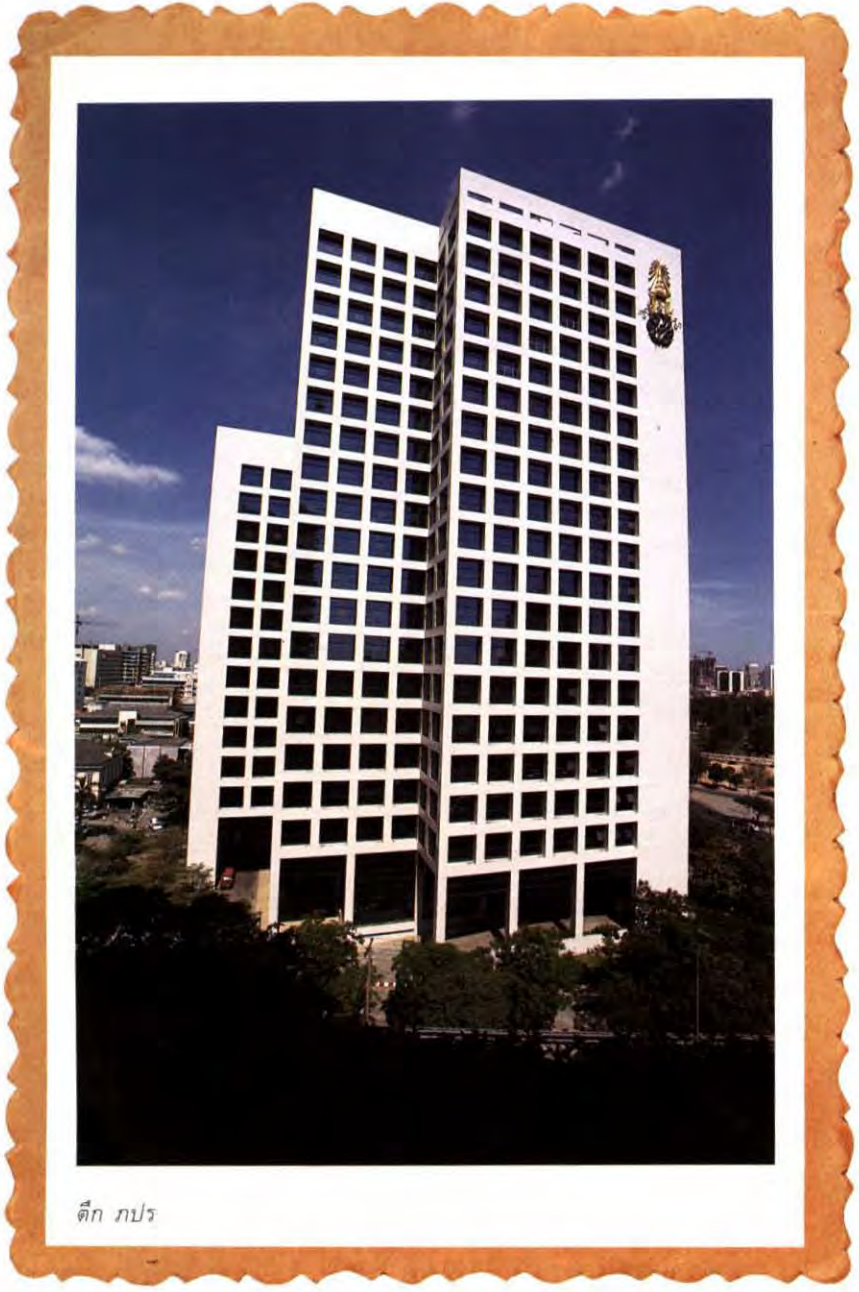

ตึก ภปร

พ.ศ. ๒๕๓๐

๒ มกราคม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*อาคารที่ทำการกองบรรเทาทุกข์* บริเวณสถานเสาวภา

๑๒ มกราคม สภากาชาดไทยรับมอบที่ดินและอาคารสาขาสถานีกาชาดที่ ๘ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี โดยความอนุเคราะห์ของคณะกรรมการร้านภริยาทูต งานกาชาด

๑๖ กุมภาพันธ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์ประธานกรรมการดำเนินการสร้างตึก ภปร โรงพยาบาลจุฬาฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นองค์ประธานการประชุมกรรมการดำเนินการจัดสร้างตึก ภปร ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

๒๙ มีนาคม สภากาชาดไทยร่วมกับกองทัพบกจัดเดิน-วิ่งการกุศลพร้อมกันทั้งประเทศ เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเพื่อหารายได้ทูลเกล้าฯ ถวายโดยเสด็จพระราชกุศลสมทบสร้างตึก ภปร ณ บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า

๑๖ เมษายน สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ประกาศยกย่อง*อาคารสถานเสาวภา*เป็น *"อาคารอนุรักษ์ดีเด่น ๒๕๓๐"* และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานกิตติบัตรแก่สภากาชาดไทยในวโรกาสที่เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดงานนิทรรศการ และสัมมนาวิชาการ *"สถาปนิก ๓๐"* ณ ห้องบางกอกคอนเวนชั่นเซ็นเตอร์ ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่า

๑๕ พฤษภาคม ลงนามในสัญญาก่อสร้างตึก ภปร โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กับบริษัทอิตาเลียนไทย ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด โดยผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาฯ เป็นผู้ลงนามแทนเลขาธิการสภากาชาดไทย

๒๐ พฤษภาคม ทอดผ้าป่าสร้างตึก ภปร ครั้งที่ ๓ ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงเป็นประธานทอดผ้าป่า สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช ทรงพิจารณาผ้าป่า

อาคารอนุรักษ์ดีเด่น ของสภากาชาดไทย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน*รางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่น* ประจำปี พ.ศ.๒๕๓๐ สำหรับ*อาคารสถานเสาวภา* ตามคำกราบบังคมทูลของนายกสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์

โครงการรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่น สมาคมฯ ได้ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ

๑. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดสำนึกและตระหนักในคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรม

๒. เพื่อยกย่องและเชิดชูเป็นกำลังใจให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารที่ได้พยายามอนุรักษ์ไว้

๓. เพื่อเป็นแบบอย่างอันดีให้ผู้อื่นเจริญรอยตาม

สถานเสาวภาได้รับพระราชทานรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่นประเภทที่ ๒ ในจำนวนที่ได้จำแนกไว้เป็น ๔ ประเภท คือ

๑. ปูชนียสถาน วัดวาอาราม

๒. อาคารสาธารณะ และสถาบัน

ผู้เขียน – นิจ หิญชีระนันทน์ หนึ่งในคณะกรรมาธิการการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ และร่วมพิจารณาในการตัดสินรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่น

๓. อาคารพาณิชย์

๔. เคหสถาน บ้านเรือน

อาคารทั้ง ๔ ประเภทนี้ ได้รับการคัดเลือกและพิจารณาตัดสิน จากภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทั้งในส่วนของเอกชน และในส่วนของรัฐ โดยวางเกณฑ์ในการพิจารณาไว้ ๕ ประการ ดังนี้

๑. เป็นอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม

๒. เป็นอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

๓. เป็นอาคารที่มีอายุนานปี โดยกำหนดช่วงเวลาไว้นับแต่สมัยรัชกาลที่ ๗ ย้อนหลังขึ้นไป ยกเว้นกรณีที่ได้บูรณะหรือสร้างขึ้นโดยมีการอ้างอิงหรือรื้อฟื้นหลักฐานในอดีตขึ้นใหม่

๔. เป็นอาคารที่ได้รับการบำรุงรักษา บูรณะ และ อนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี ในสภาพเดิมเป็นส่วนใหญ่

๕. เป็นอาคารที่ได้มีการใช้ประโยชน์เป็นส่วนผสานผสมกลมกลืนไปกับชีวิตในสังคมปัจจุบัน

ทั้งนี้ ไม่จำกัดว่าจะเป็นกระบวนแบบสถาปัตยกรรมของชาติใด อนึ่ง การพิจารณามิได้รวมถึงพระราชวัง วัง ตำหนัก และอาคารซึ่งอยู่ในอาณัติของสำนักพระราชวังและถือว่า มีสถานะอยู่เหนือการพิจารณา

ประวัติความเป็นมา

สถานเสาวภา ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถาบันที่ทำการศึกษาค้นคว้า วิจัย และผลิตวัคซีนกับเซรุ่มสำหรับป้องกันและรักษาโรคธรรมดาและโรคระบาดบางชนิด เช่น อหิวาต์ ไทฟอยด์ ไข้ทรพิษ พิษงู พิษสุนัขบ้า ตลอดจนการผลิตวัคซีน บีซีจี

สถานเสาวภา คือสถาบันซึ่งปรับขยายสถานภาพขึ้นมาจาก*ปัสตุรสภา* ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปลายปี พ.ศ.๒๔๕๕ สังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยพระดำริของ*สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ* เนื่องจาก*หม่อมเจ้าหญิงบันลุศิริศานติ์* พระธิดา ถูกสุนัขบ้ากัดขณะโดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไปยังจังหวัดนครปฐม เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ซึ่งเป็นเวลาที่ยังไม่มีสถานปาสเตอร์ในกรุงสยาม และถึงชีพิตักษัยในราว ๓ เดือนต่อมา

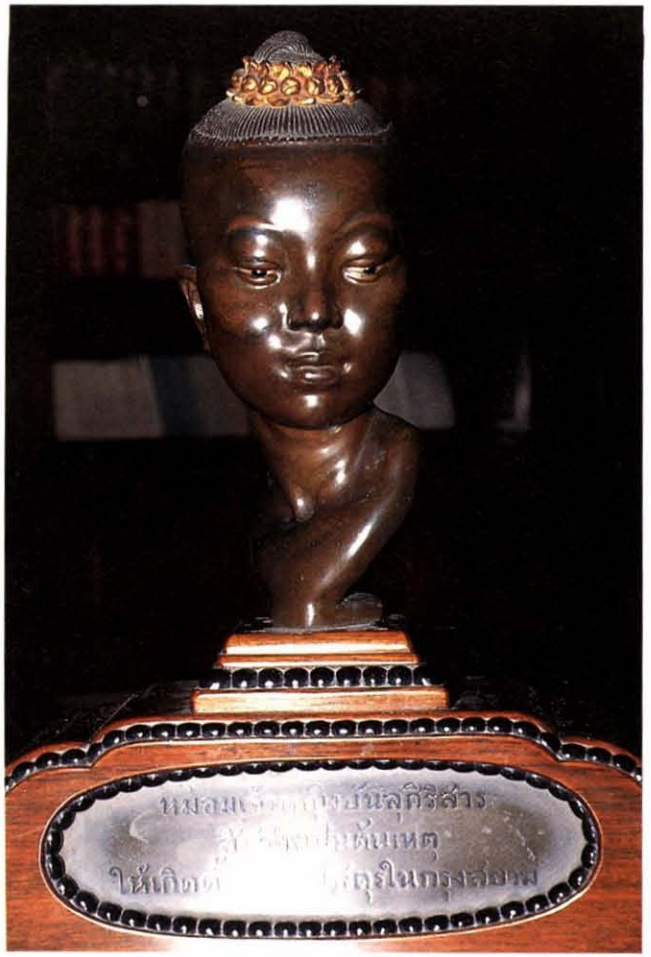

ด้วยเหตุนี้ สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพจึงกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตจัดตั้งปัสตุรสภาขึ้นตามคำแนะนำของ *ม.มาโน* นายแพทย์ชาวฝรั่งเศส ที่หัวมุมถนนบำรุงเมืองกับถนนนาคราช (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งสำนักงานของสถานตรวจโรคปอด) และกราบบังคมทูลอัญเชิญพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๔๕๖

อนึ่ง ได้มีการหล่อพระรูปสำริดครึ่งองค์แค่พระศอของพระธิดาทรงไว้เมาหีพระองค์นั้น เพื่อเป็นอนุสรณ์ ที่ฐานของพระรูปนั้น จารึกข้อความไว้ดังนี้

"หม่อมเจ้าหญิงบันลุศิริสาร
สิ้นชีพ เปนต้นเหตุ
*ให้เกิดตั้งสถานปัสตุรในกรุงสยาม"**

รูปหล่อนี้ ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในห้องสมุดของสถานเสาวภา ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โอนปัสตุรสภามาสังกัดสภากาชาดสยาม พร้อมทั้งให้เปลี่ยนนามเป็น *"สถานปาสเตอร์"* เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๔๖๐

** หม่อมเจ้าหญิงมารยาตรกัญญา ดิศกุล ทรงเล่าว่า พระนามที่ถูกต้องคือ หม่อมเจ้าหญิงบันลุศิริศานต์ และทรงพระเมตตารัสให้ไปตรวจดูชื่อช่างปั้นพระรูปนี้ เพราะทรงจำได้ว่าชื่อนายเวนิง ซึ่งก็เป็นจริง ที่ฐานพระรูปด้านหลังมีจารึกชื่อ "R. WENING 1924" ทรงชี้แจงต่อไปว่าช่างคนนี้เป็นชาวสวิส เรียนจบมหาวิทยาลัยแล้วเข้ามาศึกษาศิลปะไทย เคยได้เฝ้าฯ สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นผู้ปั้นพระบรมรูปสำริดครึ่งพระองค์แค่พระศอรัชกาลที่ ๗ ทรงพระมหาพิชัยมงกุฎ เคยประดิษฐานอยู่บนบุษบกมาลา ในพระที่นั่งอิศราวินิจฉัย พระรูปทูลกระหม่อมบริพัตร เสด็จในกรมพระนครสวรรค์วรพินิต ที่ประดิษฐานอยู่บนชั้น ๒ ของตึกบริพัตร สภากาชาดไทยในปัจจุบัน*

ในวโรกาสแห่งการถวายพระเพลิงพระบรมสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๔๖๓ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สภากาชาดวางโครงการสร้างอาคารสถานปาสเตอร์ใหม่ขึ้น พระราชทานนามเพื่อเป็นอนุสรณ์เฉลิมพระเกียรติพระบรมราชชนนีว่า *"สถานเสาวภา"* (ตามพระนามเดิมก่อนสถาปนาพระอิสริยยศ คือ พระองค์เจ้าหญิงเสาวภา ผ่องศรี) คู่กับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ซึ่งสร้างเป็นพระบรมราชานุสรณ์ถวายแด่พระบรมชนกนาถก่อนหน้านั้นแล้ว โดยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินแปลงที่อยู่หัวมุมถนนพระรามที่ ๔ ตัดกับถนนอังรีดูนังต์ เป็นเนื้อที่ ๔๖ ไร่ ๓ งาน ๗๑ ตารางวาเศษให้เป็นสถานที่ก่อสร้างสถานเสาวภา

นอกจากนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชทรัพย์เป็นค่าก่อสร้างอาคารนี้เป็นจำนวน ๒๕๘,๐๐๐ บาท สมทบด้วยทรัพย์บริจาคจากพระบรมวงศานุวงศ์ และข้าทูลละอองธุลีพระบาททั้งฝ่ายหน้าและฝ่ายในรวบรวมไว้แต่พ.ศ.๒๔๖๓ มาจนถึง พ.ศ.๒๔๖๕ อีก ๓๒,๓๐๖.๕๓ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๒๙๐,๓๐๖.๕๓ บาท และได้จ่ายเป็นค่าก่อสร้างตลอดจนจัดหาเครื่องมือเครื่องตกแต่งประกอบสำหรับตึกและในการถมที่ล้อมรั้ว รวมเป็นเงิน ๒๙๐,๒๔๑.๐๒ บาท

สถาปนิกผู้ออกแบบ

อาคารสถานเสาวภานี้ ออกแบบก่อสร้างโดย*มิสเตอร์ เอ็ดวาร์ด ฮีลี* (Mr. Edward Healey) ผู้เป็นนายช่างสถาปนิกจากบริษัทสยามอาคีเตกต์ (Siam Architects) และเป็นผู้ที่เคยรับราชการอยู่ในกระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน) ทั้งเคยเป็นสถาปนิกที่ปรึกษาของกระทรวงกลาโหมด้วย

ในระยะเวลาก่อนหน้านี้ ๒-๓ ปี เขามีผลงานออกแบบก่อสร้างตึกบัญชาการโรงเรียนข้าราชการพลเรือนที่ตำบลปทุมวัน ซึ่งเริ่มก่อสร้างเมื่อ พ.ศ.๒๔๕๗ และเสร็จสมบูรณ์เมื่อพ.ศ.๒๔๖๒ แต่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปรับขยายสถานภาพขึ้นเป็นสถาบันขั้นอุดมศึกษาแห่งแรกในกรุงสยาม พระราชทานนามเพื่อเป็นพระบรมราชานุสรณ์ถวายแด่พระบรมชนกนาถว่า *"จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย"* ตึกดังกล่าวจึงเปลี่ยนมาเป็นตึกเรียนหลังแรกของคณะอักษรศาสตร์ และได้ใช้งานมาจนทุกวันนี้

บริเวณ

บริเวณของสถานเสาวภามีเนื้อที่กว้างขวางมากและมีต้นไม้ปลูกให้ร่มเงาอยู่ทั่วไป ด้านหน้ามีสนามใหญ่เพราะวางอาคารลึกเข้าไปจากถนนพระรามที่ ๔ มาก ทำให้งามเด่นเป็นสง่าน่าชม วางถนนโค้งเป็นวงกลมเข้าสู่ตัวอาคาร ตรงกลางวงกลมเป็นสระน้ำขนาดใหญ่ดูโปร่งตาน่ารื่นรมย์ ด้านหลังอาคารถัดไปทางสวนงู ยังมีมะฮอกกานีรุ่นเก่าหลงเหลืออยู่ ๒-๓ ต้น

อาคารสถานเสาวภา

เป็นอาคารขนาดใหญ่ กว้าง ๑๘ เมตร ยาว ๔๕.๕๐ เมตร สูง ๒ ชั้น สร้างแบบตะวันตก รูปทรงสมัยใหม่แต่มีองค์ประกอบแบบคลาสสิก (Classic Elements) เชิดชูคุณค่าและความงามให้แก่อาคาร เช่นมีเสาและหัวเสาแบบ Tuscan ของโรมัน อยู่ที่ช่องทางเข้าประธานจำนวน ๔ ต้น ต้นเสาเกลี้ยงเรียบ มิได้สลักร่องยาวตามแนวดิ่ง (Fluting) อย่างเสา Doric Order ของโรมัน มีปูนปั้นสลักเป็นรูปไข่สลับหัวลูกศร (Eggs & Darts) ที่หัวเสาเก็จ (Pilaster) รองรับฐานของช่องโค้ง (Arch) และมีปูนปั้นสลักเป็นรูปแผงขูดร่องและเม็ดประดับ (Frieze) ที่ระดับคานเหนือหัวเสา ฯลฯ

*รูปทรง*ของอาคารสถานเสาวภา มีลักษณะเป็นสมมาตร (Symmetrical) คือ ปีกอาคารทั้ง ๒ ด้าน มีลักษณะเหมือนกันและสมดุลกัน อาคารนี้ได้รับการออกแบบให้มีระเบียบแบบแผนในการผสานองค์ประกอบให้สัมพันธ์กัน เป็นอาคารที่งดงามเปรียบเสมือนมีไวยากรณ์เป็นกรอบของภาษา อย่างที่เรียกว่า "Grammar in Architecture"

โครงสร้าง เป็นประเภทคอนกรีตเสริมเหล็กในระบบเสาและคานรับน้ำหนัก (Post & Lintel) คือมิใช่ระบบผนังรับน้ำหนัก (Wall Bearing) อย่างสมัยแรก ๆ

หลังคา เป็นแบบปั้นหยาหรือมนิลาซึ่งไม่มีหน้าจั่ว คือมีหลังคาเอนเข้าหาอกไก่ทั้ง ๔ ด้าน (Hipped Roof) โดยอาศัยโครงที่เรียกว่าตะเข้ หรือตะเข้สันพาดจากมุมทั้ง ๔ ของอาคารขึ้นสู่อกไก่

*ที่ยอด*ของส่วนมุข มีกำแพงกะบัง (Parapet) ก่อขึ้นไปสูงกว่าก้นสาดราว ๒ เมตร เพื่อเป็นกะบังหน้าเสริมความเด่นของมุขให้แตกต่างกับส่วนปีกอาคารทั้ง ๒ ด้าน

*ผนัง*โดยทั่วไปเป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน ยกเว้นส่วนเหนือช่องโค้งประธานและเหนือช่องโค้งระเบียงชั้นล่างซึ่งก่ออิฐประดับ ปล่อยไว้เป็นสีแดงโดยไม่ฉาบปูน

การลดความร้อนภายในอาคาร

สถาปนิกจำใจวางผังอาคารสถานเสาวภาให้ด้านหน้าซึ่งเป็นด้านยาวหันรับถนนพระรามที่ ๔ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก เป็นการฝืนคติที่มีมาแต่โบราณว่า อย่าปลูกเรือนขวางตะวัน เจ้าของจะอยู่ไม่เป็นสุข อย่างไรก็ดี สถาปนิกได้แก้ไขปัญหานี้โดยออกแบบอาคารให้มีระเบียงช่วยลดแสงแดดและความร้อนไปได้มาก นอกจากนี้ ในด้านสุนทรีย์ ยังทำให้มีส่วนที่รับแสงสว่างสลับกับส่วนที่เป็นเงาสลัวเกิดผลทางหนาบางตื้นลึกอย่างที่เรียกว่าค่าต่างแสง (Chiaroscuro) อีกด้วย

เพื่อระบายความร้อนออกจากอาคาร สถาปนิกได้ออกแบบหน้าต่างและช่องแสงไว้หลายแบบ บางแบบเป็นหน้าต่างที่มี ๓ ช่วง คือ ช่วงล่าง ช่วงกลาง และช่วงบนชิดเพดาน แต่ละช่วงสามารถเปิดหรือปิดแยกกันได้ เป็นการช่วยให้อากาศเคลื่อนจากเบื้องล่างขึ้นแทนที่อากาศอุ่นที่เบากว่าใกล้เพดานและกระจายออกทางช่องหน้าต่างช่วงบน นอกจากนี้ ผนังตอนบนระหว่างแต่ละห้องที่ยังมีช่องลมเจาะทะลุถึงกันตลอดทั่วทั้งอาคาร เพื่อระบายอากาศมิให้อับทึบอยู่แต่ในห้องหนึ่งห้องใด

อนึ่ง เพื่อกันแสงแดด สถาปนิกยังออกแบบอาคารให้มีกันสาดประธานโดยตลอดรอบตึก ซ้ำยังมีกันสาดเฉพาะแห่งไว้ที่เหนือช่องหน้าต่างแต่ละช่องอีกต่างหากด้วย

การติดต่อภายในอาคาร

การติดต่อภายในอาคาร สำหรับทางตั้งเพื่อขึ้นชั้นบน มีบันไดประธานอยู่ที่โถงกลาง และมีบันไดขนาดย่อมอยู่ที่ปลายปีกอาคารทั้ง 2 ด้าน ส่วนการติดต่อทางราบ สถาปนิกได้วางแผนผังให้มีทางเดินเชื่อมต่อเป็นแนวยาวอยู่ตรงกลาง กระหนาบด้วยห้องต่าง ๆ ที่เรียงรายอยู่ทั้งทางด้านตะวันออกและทางด้านตะวันตก นอกจากนั้น ในแต่ละห้องยังมีประตูเปิดถึงกันเองได้โดยไม่ต้องออกมาใช้ทางเดินเชื่อมต่อดังกล่าวอีกด้วย

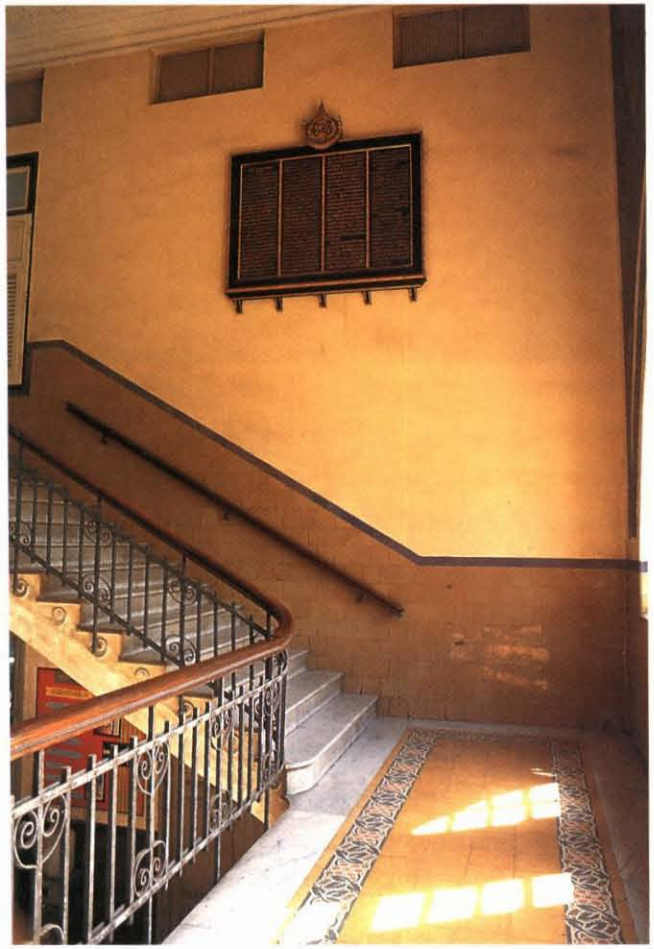

บันได

เรื่องบันไดสำหรับขึ้นชั้นบนของอาคารในสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นเรื่องที่น่าสนใจมากในประการที่ว่า ในสมัยรัชกาลที่ ๑ มาจนถึงรัชกาลที่ ๔ ยังถือเป็นธรรมเนียมที่มักจะวางบันไดอยู่ภายนอกตัวอาคาร ทั้งนี้น่าจะเป็นด้วยสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม คนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคพื้นราบลุ่มอันอุดมไปด้วยแม่น้ำลำคลอง อาคารบ้านเรือนจึงยกอยู่บนเสาสูงเพื่อให้พ้นจากระดับน้ำหรือดินอันชื้นแฉะ มีบันไดอยู่ภายนอกตัวเรือนให้ก้าวขึ้นสู่ชาน ระเบียง เฉลียง หรือมุข ก่อนที่จะเข้าสู่ตัวเรือน

สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเล่าว่าตำหนักของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ในรัชกาลที่ ๓ เป็นตึก ๒ ชั้น มีบันไดอยู่ข้างนอกทอดขึ้นสู่เฉลียง และทรงเล่าต่อไปว่า จนในรัชกาลที่ ๔ อาคารบ้านเรือนก็ยังสร้างบันได้ขึ้นข้างนอก *"...ด้วยยังถือคติว่าลอดใต้ถุนเป็นอัปมงคล..."* ตัวอย่างที่ชัดเจนสำหรับอาคารสมัยที่ทำบันไดอยู่ภายนอกได้แก่ หอประชุมโรงเรียนราชินี คือตึกสุนันทาลัย หรือ Royal Seminary

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้ละเลิกคติดังกล่าว สามารถวางตำแหน่งบันไดเอาไว้ภายในอาคารสืบแต่นั้นมา ตัวอย่างที่ชัดเจนสำหรับอาคารสมัยที่ทำบันไดอยู่ภายในอาคารได้แก่ ตำหนักบางขุนพรหม

ตึกสถานเสาวภาซึ่งเป็นอาคารในสมัยรัชกาลที่ ๖ ก็เช่นเดียวกัน มีบันไดขึ้นชั้นบนอยู่ภายในอาคาร ซ้ำขณะผ่านประตูกลางเข้าไปในอาคารยังจำต้องลอดชานบันไดดังกล่าวอย่างไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้อีกด้วย นับว่าได้ละเลิกคติต้องห้ามนั้นแล้วอย่างสนิทใจ

พื้น

พื้นอาคารนี้เป็นพื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก ปูทับด้วยกระเบื้องหินขัด (Terrazzo) ซึ่งเดินลายสลับสีเฉพาะที่แนวขอบพื้นห้อง เป็นลายเครือเถา ๒-๓ แบบ เพื่อให้เกิดความหลากหลายและให้แตกต่างกันในระหว่างห้องโถงใหญ่กับห้องอื่น ๆ ทั้งชนบนและชั้นล่าง

ศิลปกรรมภายในอาคาร

ที่ผนังด้านในเหนือช่องหน้าต่างโค้งครึ่งวงกลมขนาดใหญ่ซึ่งอยู่ช่วงกลางตึก มีจิตรกรรมฝาผนังเขียนเอาไว้เต็มพื้นที่ ไม่แน่ใจว่าเป็นภาพปูนแห้ง (Secco) หรือภาพปูนเปียก (Fresco) อย่างภายในโดมของพระที่นั่งอนันตสมาคม ตอนกลางเป็นภาพใบหน้าด้านข้างของหลุยส์ ปาสเตอร์ อยู่ภายในวงกลมล้อมด้วยช่อชัยใบมะกอก ด้านซ้ายเป็นภาพเทพีถือกระบี่อันเป็นสัญลักษณ์ของการประหัตประหารโรคภัยด้วยวิทยาการ ด้านขวา

เป็นภาพเทพีถือไม้เท้าอันเป็นสัญลักษณ์ของการพยุงและค้ำจุนมวลมนุษย์และสัตว์ บนแถบสีเขียวเข้มเหนือช่องโค้งมีคำขวัญสีขาวเป็นข้อความว่า

เพื่อปิตุภูมิ *เพื่อวิทยา* *เพื่อมนุษยชาติ*

PRO PATRIA *PRO SCIENTIA* *PRO HUMANITATE*

ภายในห้องบางห้องมีตู้หนังสือและตู้เก็บสิ่งของซึ่งสร้างจำเพาะและติดอยู่กับที่อย่างแนบเนียน (Built-in Furniture) โดยทำให้กลมกลืนเข้ากันกับช่วงระยะของผนังตึกอย่างพอดี ทำให้เกิดความสวยงามและความเป็นระเบียบเรียบร้อยยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีแผ่นบรรยายประวัติ เรียกว่า *"คำจารึกสถานเสาวภา"* ซึ่งได้มอบให้โรงเรียนเพาะช่างแกะสลักพร้อมกรอบ เป็นเงิน ๔๐๐ บาท และเพื่อความงดงามเป็นสง่ายิ่งขึ้นได้ให้ทำตราพระราชเสาวนีย์ กับทำขั้วรับกรอบเพิ่มเติมอีกเป็นเงิน ๖๕ บาท รวมเป็นเงิน ๔๖๕ บาท (เดิมจะให้นายยี. คลูเซอร์ ทำแผ่นจารึกนี้ แต่เนื่องจากเสนอราคาแพง จึงได้มอบให้โรงเรียนเพาะช่างเป็นผู้ทำ)

สิ่งก่อสร้างอื่น

ภายในบริเวณสถานเสาวภาอันกว้างขวางนี้ ยังประกอบอยู่ด้วยอาคารและสิ่งก่อสร้างอย่างอื่นอีกเช่น ตึกสภานายิกา ตึกเสรฐภักดี ตึกราชูทิศ ตึกราชูปถัมภ์ ตึกสี่มะเส็ง ตึกกาชาด ตึก ๒๕ ปี ฯลฯ แต่ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเพียง ๒ สิ่งคือ สวนงู กับตึกมหิดลวงศานุสรณ์

สวนงูมีประโยชน์โดยตรงในการเลี้ยงงูพิษชนิดต่าง ๆ ไว้ เพื่อรีดพิษมาใช้ทำเซรุ่มแก้พิษงู สวนงูนี้สร้างเสร็จภายหลังสถานเสาวภาเพียงปีเดียว สมเด็จพระพันวัสสามาตุจฉาเจ้า (ก่อนสถาปนาพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า) สภานายิกาสภากาชาดไทย เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๔๖๖ ประเทศไทยจึงได้ชื่อว่ามีสวนงูเป็นแห่งที่ ๒ ของโลก (รองจากแห่งแรกในประเทศบราซิล) มีนักศึกษา ประชาชน และนักท่องเที่ยวนิยมมาเยี่ยมชมการแสดงป้อนอาหารงูและรีดพิษงูอยู่เสมอ

ส่วนตึกมหิดลวงศานุสรณ์นั้น เป็นอาคารที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชทรัพย์เป็นจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ให้กองวิทยาศาสตร์สร้างตึกสำหรับผลิตวัคซีนบีซีจีโดยเฉพาะ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานนามตึกนี้ว่า *"มหิดลวงศานุสรณ์"* และเสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดตึก **เมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๖**

ความสำคัญของอาคารหลังนี้ในด้านสถาปัตยศิลป์ก็คือ ลักษณะอันกลมกลืนและเข้าชุดกันกับอาคารสถานเสาวภา ซึ่งสร้างขึ้นในเวลาที่ห่างกันถึง ๓๐ ปี ความสำเร็จอย่างดียิ่งนี้เป็นผลมาจากความพยายามของสถาปนิกในการที่ได้ใช้ความสามารถออกแบบด้วยการพิจารณาหยิบยกเอาส่วนเด่นต่าง ๆ ของอาคารสถานเสาวภาเข้ามาผสมผสานลงตัวได้อย่างพอเหมาะพอดีในอาคารใหม่คือตึกมหิดลวงศานุสรณ์ดังนี้

สถานเสาวภา-อาคารที่ทรงคุณค่า

เมื่อ ๗๐ ปีมานี้ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงคุณค่าของอาคารสถานเสาวภานี้ เมื่ออัญเชิญเสด็จทางไขกุญแจเปิดสถานเสาวภาเป็นมงคลพิธี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๖๕ ว่า

"...นายปาสเตอร์เป็นผู้มีคุณแก่มนุษยชาติอย่างใหญ่หลวง โดยที่ได้เป็นผู้ริเริ่มตั้งสถานปาสเตอร์ ขึ้นที่กรุงปารีสเป็นปฐมเมื่อ พ.ศ.๒๔๒๘... ควรภูมิใจได้ว่า พ้นจากสถานปาสเตอร์ที่กรุงปารีสแล้ว ยังไม่มีสถานปาสเตอร์แห่งใด มีสถานที่ทำการอันงดงามประณีตเสมอเหมือนสถานเสาวภานี้เลย..."

จากการพิจารณาคุณค่าของอาคารสถานเสาวภา ทั้งในส่วนใหญ่ และในส่วนย่อย คงจะเห็นได้ชัดแจ้งว่า การที่อาคารหลังนี้ได้รับพระราชทานรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่นจาก*สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี* นั้น ถือได้ว่ามีความสมควรเป็นอย่างยิ่งแล้ว

๑ กันยายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงรับการตรวจการเต้นของพระหทัยที่ตึกอายุรศาสตร์ ต่อจากนั้นได้เสด็จฯ ไปทรงบริหารพระวรกายที่ตึกพานิชภักดี เสร็จแล้วเสด็จฯ ไปยังตึกวชิรญาณสามัคคีพยาบาร สมเด็จพระญาณสังวร และคณะสงฆ์เฝ้ารับเสด็จฯ

๑๕ ตุลาคม ทอดผ้าป่าสร้างตึก ภปร ครั้งที่ ๔ ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นองค์ประธานถวายผ้าป่า สมเด็จพระญาณสังวร ทรงพิจารณาผ้าป่า

๙ พฤศจิกายน นายพจน์ สารสิน กรรมการสภากาชาดไทย เป็นประธานในการออก*สลากบำรุงกาชาดไทย*ครั้งที่ ๑ หารายได้สมทบสร้างตึก ภปร โรงพยาบาลจุฬาฯ ณ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

๑๘ พฤศจิกายน ที่ประชุมกรรมการเจ้าหน้าที่ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๓๐ รับหลักการให้จัดตั้ง*สหกรณ์ออมทรัพย์*เจ้าหน้าที่สภากาชาดไทยขึ้นในสภากาชาดไทย

ตึกวชิรญาณ สามัคคีพยาบาร

๒๒ ธันวาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไปทรงเปิด*ตึกวชิรญาณสามัคคีพยาบาร* และ*ตึกจุฬาภรณ์* โรงพยาบาลจุฬาฯ

๒๘ ธันวาคม โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ประสบความสำเร็จในการผ่าตัดเปลี่ยนตับให้ผู้ป่วยรายแรกของประเทศไทย

พระราชทานเหรียญฟลอเรนซ์ ไนติงเกล แก่นางนงเยาว์ โชติพานิช

พ.ศ. ๒๕๓๑

๖ มกราคม ที่ประชุมคณะกรรมการเจ้าหน้าที่ ครั้งที่ ๑/๒๕๓๑ มีมติรับหลักการโครงการรักษาโรคนิ่วในทางเดินปัสสาวะด้วยเครื่องระเบิดนิ่วและสภากาชาดไทยต้องลงทุนล่วงหน้าเป็นเงิน ๔,๒๐๐,๐๐๐ บาท

๑๑ มกราคม *พระยาบุรณศิริพงศ์* (ประโมทย์ บุรณศิริ) เหรัญญิกสภากาชาดไทยถึงแก่อนิจกรรม

การผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจผู้ป่วย คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาฯ ประสบความสำเร็จอีกครั้งหนึ่ง นับเป็นรายที่ ๒ ของประเทศไทย มีการแถลงข่าวแก่สื่อมวลชนพร้อมกับขอให้สนับสนุนและเผยแพร่เรื่องที่สภากาชาดไทยจะจัดตั้งศูนย์รับบริจาคอวัยวะด้วย

๑๗ กุมภาพันธ์ ที่ประชุมคณะกรรมการเจ้าหน้าที่ ครั้งที่ ๔/๒๕๓๑ มีมติรับหลักการการจัดตั้ง*ศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย* โดยให้ผู้อำนวยการสำนักงานกลาง เป็นประธานคณะทำงานเพื่อพิจารณาถึงระบบการบริหารศูนย์ฯนี้

๒๔ มีนาคม โปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง *นางวรวรรณ ชัยอาญา* เป็นเหรัญญิกสภากาชาดไทย

๒๐ มิถุนายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ พระราชทานเหรียญฟลอเรนซ์ ไนติงเกล แก่นางนงเยาว์ โชติพานิช หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลจุฬาฯ และนางอรวรรณ อุทัยเสน อาจารย์ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งได้รับเหรียญฟลอเรนซ์ ไนติงเกล ในปี ๒๕๓๐

๓๐ กันยายน *ศาสตราจารย์ นายแพทย์หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์* เลขาธิการสภากาชาดไทย ขอลาออก

๑ ตุลาคม โปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง*ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล* ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภากาชาดไทย

เหรียญอังรีดูนังต์

พ.ศ. ๒๕๓๒

๕ มกราคม เลขาธิการสภากาชาดไทย เปิด*หน่วยบริการสลายนิ่ว* แผนกศัลยศาสตร์ ตึกสิรินธร โรงพยาบาลจุฬาฯ

๒๖ เมษายน เป็นวันครบรอบ ๙๖ ปีของสภากาชาดไทย สภากาชาดไทยจึงจัดงานเฉลิมฉลองพิเศษเพื่อเป็นการเผยแพร่กิจการของสภากาชาดไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๘ พฤษภาคม สันนิบาตสภากาชาดได้เสนอโครงการปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรม เพื่อให้สภากาชาดทุกประเทศดำเนินการเนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๒๕ ปีกาชาดสากลนั้น สภากาชาดไทยได้จัดทำโครงการเกี่ยวกับโรคเอดส์ ซึ่งเป็นกิจกรรมอันหนึ่งในปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรม

๒๕ กันยายน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นประธานในพิธีเปิดสำนักงานเหล่ากาชาดจังหวัดปัตตานี

๒ ตุลาคม สหกรณ์ออมทรัพย์สภากาชาดไทย จำกัด เริ่มเปิดดำเนินการ

๙ ตุลาคม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมสถานีกาชาดที่ ๖ อรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี

๒๒ ตุลาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงทอดผ้าป่าสามัคคี ครั้งที่ ๕ เพื่อสมทบทุนซื้ออุปกรณ์การแพทย์ตึก ภปร ณ วัดบวรนิเวศวิหาร สมเด็จญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ทรงพิจารณาผ้าป่า

๒๖ ตุลาคม ศาสตราจารย์ นายแพทย์หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์ ได้รับเหรียญอังรีดูนังต์ *(เป็นเหรียญที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่กาชาดที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละอย่างสูงและมีผลงานดีเด่น)* ประธานคณะกรรมาธิการประจำของกาชาดและชีกวงเดือนแดงเป็นผู้มอบเหรียญนี้ในที่ประชุมคณะมนตรีแห่งคณะผู้แทนที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

๒๒ พฤศจิกายน พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จไปกองบรรเทาทุกข์เพื่อประทานเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ในนามของ

ผู้แทนสมาชิกยุวกาชาด โรงเรียนราชินี เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยภาคใต้ *(พายุเกย์)*

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์ประธานกรรมการอำนวยการมูลนิธิสงเคราะห์เด็กสภากาชาดไทย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินจำนวน ๑,๑๐๐,๐๐๐ บาท ให้มูลนิธิฯ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในจังหวัดชุมพร *(พายุเกย์)*

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมทั้งพระราชโอรส และพระราชธิดาทุกพระองค์ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินจำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้สภากาชาดไทยเพื่อดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยภาคใต้ *(พายุเกย์)*

๒๓ ธันวาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*ตึก ภปร* โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

พ.ศ. ๒๕๓๓

๒๑ กุมภาพันธ์ รับมอบที่ดินและอาคารสาขาสถานีกาชาดที่ ๖ บ้านหนองบัวเหนือ ตำบลหันทราย จังหวัดปราจีนบุรี จากคณะภริยาทูต

๙ เมษายน ที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาแบ่งส่วนงานและกำหนดตำแหน่งงานสภากาชาดไทย พิจารณาให้แบ่งส่วนงานกองอาสากาชาดเป็น ๔ แผนก ดังนี้

๑. แผนกบริหารงานทั่วไป
๒. แผนกอบรมและประสานงาน
๓. แผนกกิจกรรมอาสากาชาด
๔. แผนกประชาสัมพันธ์

(ที่ประชุมคณะกรรมการเจ้าหน้าที่ ครั้งที่ ๙/๒๕๓๓ วันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ลงมติเห็นชอบแล้ว)

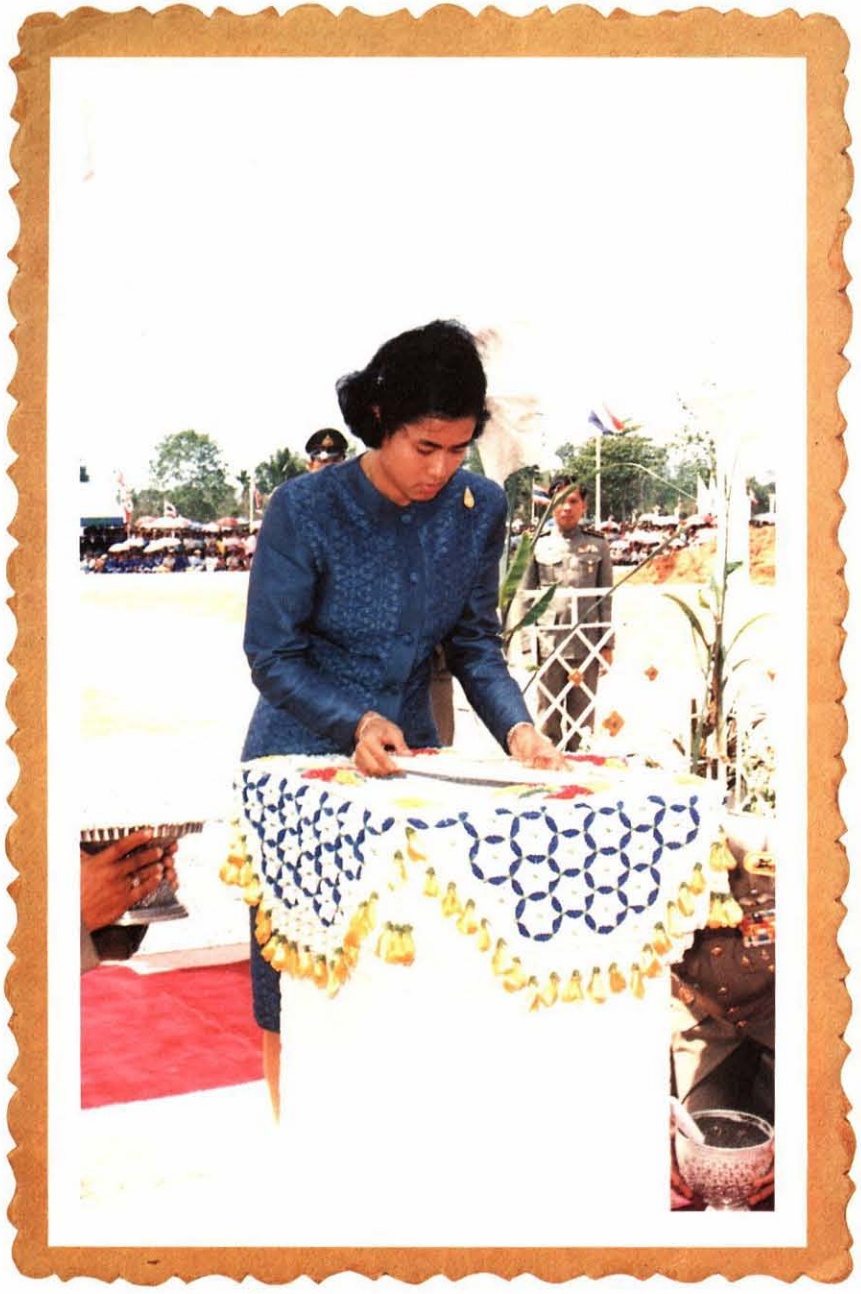

๙ พฤษภาคม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางศิลาฤกษ์*อาคารสถานีกาชาดที่ ๑๒* อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (สถานีกาชาดสิรินธร)

อาคารล้วน - เพิ่มพูน ว่องวานิช

๑๔ พฤษภาคม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ทรง*เปิดอาคารศูนย์ป้องกันและรักษาโรงมะเร็ง อาคารล้วน-เพิ่มพูน ว่องวานิช* และ *อาคารเอลิสะเบธ จักรพงษ์* โรงพยาบาลจุฬาฯ

๒๒ สิงหาคม ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล เลขาธิการฯ เปิด *อาคารกายภาพบำบัดศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู* สภากาชาดไทย ซึ่งคณะภริยาทูต ได้บริจาคเงินรายได้จากการออกร้านคณะภริยาทูต ในงานกาชาดประจำปี ๒๕๓๑

พ.ศ. ๒๕๓๔

๑๔ กันยายน คณะกรรมการเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญกาชาดสรรเสริญและเหรียญกาชาดสมนาคุณ ชั้นที่ ๑ แด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

๑๙ กุมภาพันธ์ คณะกรรมการเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญกาชาดสรรเสริญ แด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ณ วังสระปทุม

๒๗ กุมภาพันธ์ คณะกรรมการเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญกาชาดสมนาคุณชั้นที่ ๑ แด่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ณ พระตำหนักใหม่ สวนจิตรลดา

หม่อมราชวงศ์พัฒนไชย ไชยันต์ ผู้ช่วยเลขาธิการสภากาชาดไทย และผู้อำนวยการกองอาสากาชาด เฝ้ารับเสด็จพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ในงานพระราชทานเข็มที่ระลึกผู้บริจาคโลหิตประจำปี ๒๕๒๗

๓๑ มีนาคม กองบัญชาการทหารสูงสุดร่วมกับสภากาชาดไทยและสมาคมนักวิ่งเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทย ได้จัดงานเดิน-วิ่ง เฉลิมพระเกียรติ ณ บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า เพื่อสมทบทุน *"สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี"* ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๓๖ พรรษา

๑๐ เมษายน ที่ประชุมคณะกรรมการเจ้าหน้าที่ ครั้งที่ ๗/๒๕๓๔ มีมติให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และโรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา เป็นสถานพยาบาลตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.๒๕๓๓ โดยสำนักงานประกันสังคมจะได้ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในอัตรา ๗๐๐ บาท ต่อผู้ประกันหนึ่งคนต่อปี

๑๖ สิงหาคม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*อาคารสำนักงานเหล่ากาชาดจังหวัดอ่างทอง*

เปิด*อาคารโรงยิมเนเซี่ยม สถานพักฟื้นสวางคนิวาส* จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อบริการรักษาพยาบาล และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยเรื้อรังที่มีปัญหาทางร่างกายและจิตใจ

๒๓ กันยายน *หม่อมราชวงศ์พัฒนไชย ไชยันต์* กรรมการสภากาชาดไทย และผู้อำนวยการกองอาสากาชาด ถึงแก่อนิจกรรมที่โรงพยาบาลจุฬาฯ

๓๐ กันยายน *ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล* พ้นจากตำแหน่งเลขาธิการและกรรมการสภากาชาดไทย ตามที่ขอลาออก

๑ ตุลาคม โปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง *นายแผน วรรณเมธี* ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภากาชาดไทย

จัดตั้ง*กิ่งกาชาดอำเภอแม่จัน* จังหวัดเชียงราย และกิ่งกาชาดอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของเหล่ากาชาดจังหวัดเชียงรายและจังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๓๕

๓ มกราคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางศิลาฤกษ์ตึก*นวมินทราชินี*

โรงพยาบาลจุฬาฯ เพื่อใช้เป็นตึกรักษาผู้ป่วยแผนกสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา ที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อทดแทนอาคารเดิมซึ่งชำรุด และเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จองค์สภานายิกาฯ ในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ

๑๐ มกราคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปทรงวางศิลาฤกษ์*ตึก สก.* โรงพยาบาลจุฬาฯ เป็นตึกรักษาพยาบาลผู้ป่วยแผนกกุมารเวชศาสตร์ จัดสร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จองค์สภานายิกาฯ ในวโรกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบ

๑๗ กุมภาพันธ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงถวายพัดกาชาดสมนาคุณ ชั้นที่ ๑ แด่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก และคณะสงฆ์ กรรมการอุปการะฝ่ายบรรพชิตสร้างตึก ภปร ณ พระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร

๘-๑๐ มีนาคม โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือแก่ผู้ประสบอุบัติเหตุเรือนาวาประทีป ๑๑๑ ชนกับเรือบรรทุกน้ำมัน ที่อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผู้บาดเจ็บที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลฯ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการชันสูตร และฉีดยาศพ โรงพยาบาลฯ ให้บริการโดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

๒๗ มีนาคม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*อาคารสำนักงานเหล่ากาชาดจังหวัดนนทบุรี*

๑๔ เมษายน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิด*อาคารสำนักงานเหล่ากาชาดจังหวัดจันทบุรี*

๒๙ เมษายน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์*อาคารพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ* ที่ศูนย์สภากาชาดไทยเขาล้าน จังหวัดตราด (ศาลาราชการุณย์)

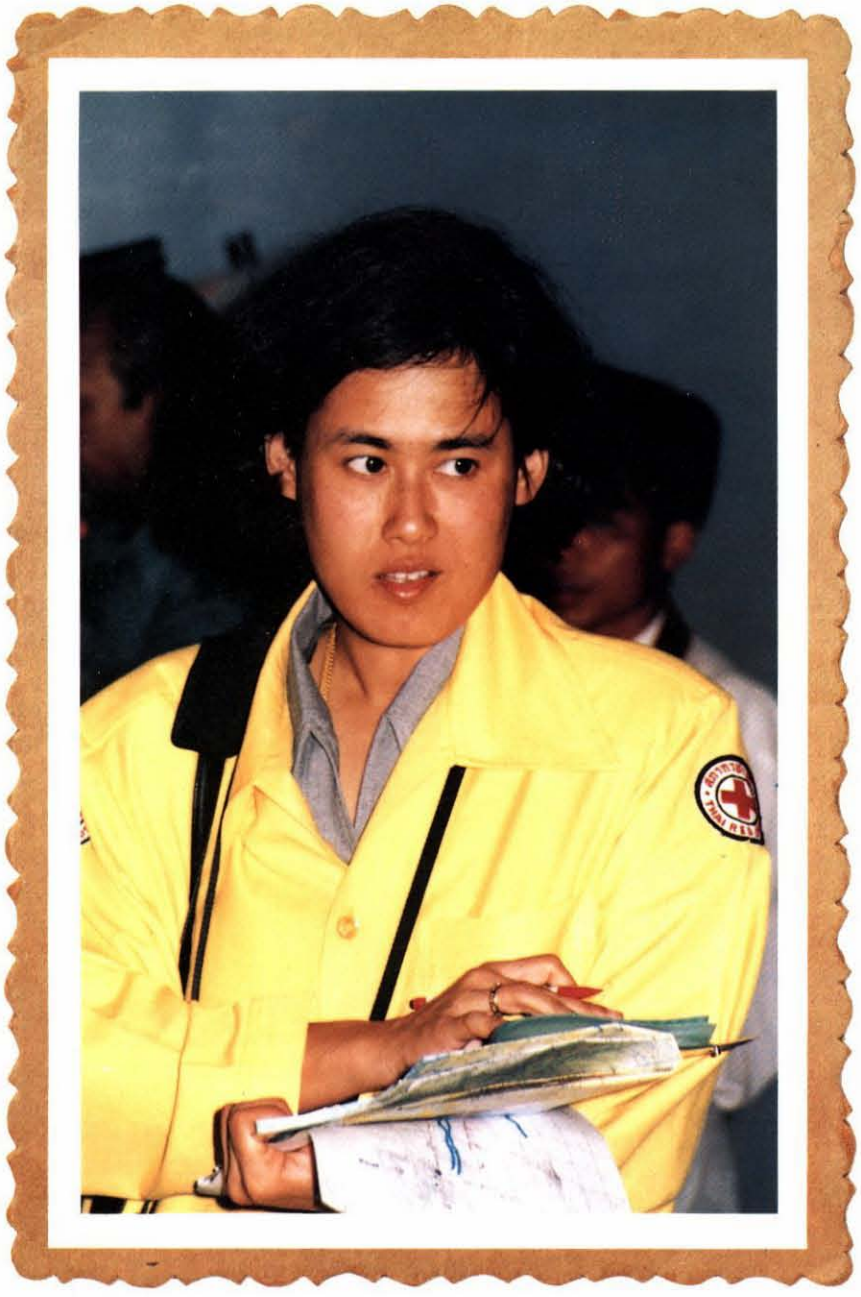

๑ กรกฎาคม *คลินิกนิรนาม* สภากาชาดไทย ภายในบริเวณสถานเสาวภาเริ่มเปิดให้บริการตรวจหาเชื้อโรคเอดส์จากน้ำลาย แก่ผู้มารับบริการ โดยในชั้นแรกจะให้บริการแบบรับทราบผลภายใน ๓ วัน คิดค่าบริการเพียง ๘๐ บาท เท่ากับการตรวจจากเลือด

๒๐ สิงหาคม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมสถานีกาชาดที่ ๗ จังหวัดอุบลราชธานี

๑๑ กันยายน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์*ตึกอุบัติเหตุ* โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา ตึกนี้สร้างขึ้นเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา เป็นอาคารสูง ๖ ชั้น ค่าก่อสร้างและอุปกรณ์ทางการแพทย์ประมาณ ๘๐ ล้านบาท

เสด็จฯ ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ ตึกอุบัติเหตุ โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

ก่อสร้างอาคารหอพักพยาบาลหลังใหม่ โดยรื้อ*ตึกนายจรูญ นางกิมลี้ (ถนอมสิน) กิจจาทร ตึกกระจ่าง บริรักษ์นิติเกษตร* และ*ตึกพระยามานวราชเสวีและท่านผู้หญิง* เป็นอาคารหอพักพยาบาลสูง ๑๓ ชั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ทรงพระกรุณาพระราชทานนามว่า *อาคารกุลพิพัฒน์*

(บันทึกข้อมูลถึงวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๕)

บทที่ ๒

นี่คือ สภากาชาดไทย

สำนักงานกลาง

ความเป็นมา

เดิมสำนักงานกลางเรียกว่า*กองอำนวยการสภากาชาดสยาม* และ*กองอำนวยการกลางสภากาชาดสยาม*ในเวลาต่อมา เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๘๔ ได้เปลี่ยนชื่อจากกองอำนวยการกลาง มาเป็นสำนักงานกลาง ตามมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาปรับปรุงข้อบังคับสภากาชาด ครั้งที่ ๘ ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เรื่องงานสภากาชาด (The Work of the Red Cross Society) ว่าด้วยกองแยก ข้อ ๓๓ ตามร่างที่**พระยาดำรงแพทยาคุณ** ผู้อำนวยการกองบรรเทาทุกข์ และ**พระยาพณิชยศาสตรวิธาน** เลขานุการ เป็นผู้เสนอมา โดยให้ "*สำนักงานกลาง*" (Central Office) มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการทั่วไปของสภากาชาด

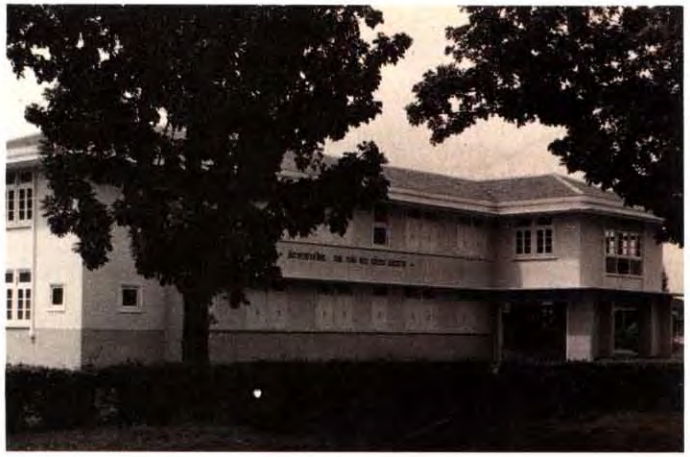

ตึกบริพัตร ตึกอำนวยการ เมื่อครั้งอดีต

สถานที่ทำการของ กองอำนวยการสภากาชาดสยาม (พ.ศ.๒๔๕๗-๒๔๗๕) อาศัยสถานที่ของกรมเสนาธิการทหารบก เชิงสะพานช้างโรงสี ริมคลองหลอด ตรงข้ามกระทรวงมหาดไทย ปัจจุบันคือ อาคารกรมแผนที่ทหาร

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต
อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยามพระองค์แรก

โครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานกลาง

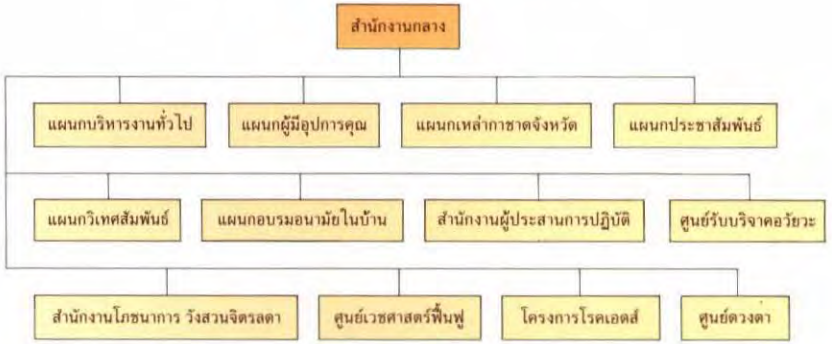

หน้าที่และความรับผิดชอบ

สำนักงานกลางเป็นสำนักบริหารงานของสภากาชาดไทย อยู่ในบังคับบัญชาของอุปนายกผู้อำนวยการ เลขาธิการ เหรัญญิก และผู้อำนวยการ มีข่ายงานครอบคลุมในการประสานงานกับกองต่าง ๆ ของสภากาชาดไทย จนถึงงานผู้อพยพ และมีหน้าที่ติดต่อกับสันนิบาตสภากาชาด คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ สภากาชาดประเทศต่าง ๆ และต้อนรับให้ความสะดวกแก่ผู้แทนกาชาดต่างประเทศที่เดินทางมาติดต่อ จัดส่งเงินและสิ่งของไปช่วยบรรเทาทุกข์ผู้ประสบสาธารณภัยในต่างประเทศ รับบริจาคเงินส่งของมอบให้กองบรรเทาทุกข์ และกองอาสากาชาดเมื่อเกิดภัยพิบัติ เผยแพร่ความรู้ด้านอนามัยในบ้านแก่ประชาชนทั่วไป เผยแพร่ความรู้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสภากาชาดไทย ประวัติกาชาด หลักการกาชาด อนุสัญญาเจนีวา เพื่อแจกจ่ายตามโรงเรียน มหาวิทยาลัย หน่วยราชการ ประชาชนทั่วไป นอกจากนี้สำนักงานกลาง ยังมีหน้าที่เกี่ยวกับการประชุมคณะกรรมการสภากาชาดไทย คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ และหน้าที่อื่น ๆ เป็นต้น

หน่วยงานในสำนักงานกลาง

๗ ต.ค. ๒๔๘๔ แบ่งงานในสำนักงานกลางออกเป็น ๒ แผนก คือ ๑. *แผนกการหนังสือ* ๒. *แผนกการเงิน*

๑๔ ต.ค. ๒๔๘๔ เปลี่ยนชื่อ*แผนกการหนังสือ* เป็น*แผนกเลขาธิการ* และ*แผนกการเงิน* เป็น*แผนกเหรัญญิก*

๒๙ ธ.ค. ๒๔๘๕ เปลี่ยนชื่อ*แผนกเลขาธิการ* เป็น*แผนกสารบรรณ* และ*แผนกเหรัญญิก* เป็น*แผนกคลัง*

๑ ต.ค. ๒๕๑๕ ออกข้อระเบียบคณะกรรมการเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย (ฉบับที่ ๓๑) พ.ศ. ๒๕๑๕ และข้อบังคับสภากาชาดไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๑๕ โดยตั้งแผนกขึ้น ๒ แผนก คือ *แผนกอบรมอนามัยในบ้าน* และ*วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย* และเปลี่ยนชื่อ*แผนกสารบรรณ* เป็น*แผนกธุรการ* งานในสำนักงานกลางจึงแบ่งเป็น ๔ แผนก คือ

๑. แผนกธุรการ
๒. แผนกคลัง
๓. แผนกอบรมอนามัยในบ้าน
๔. วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

นอกจากนี้ยังมีงาน**หน่วยเลี้ยงเด็กกำพร้าที่ตึกวชิราลงกรณ์โอนมาสังกัดสำนักงานกลางด้วย**

๒๔ ก.ย. ๒๕๑๘ ออกข้อระเบียบคณะกรรมการเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย (ฉบับที่ ๓๖) พ.ศ. ๒๕๑๘ และข้อบังคับสภากาชาดไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยตั้ง*แผนกเลขานุการ*ขึ้น ๑ แผนก งานในสำนักงานกลางจึงแบ่งเป็น ๕ แผนก คือ

๑. แผนกธุรการ
๒. แผนกคลัง
๓. แผนกอบรมอนามัยในบ้าน
๔. วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย
๕. แผนกเลขานุการ

๓๐ ก.ย. ๒๕๑๙ ออกข้อระเบียบคณะกรรมการเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย (ฉบับที่ ๓๙) พ.ศ. ๒๕๑๙ และข้อบังคับสภากาชาดไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๑๙ โดยตั้ง*แผนกวางแผนและพัฒนาบริการพยาบาล* ขึ้น ๑ แผนก งานในสำนักงานกลางจึงแบ่งเป็น ๖ แผนก คือ

๑. แผนกธุรการ
๒. แผนกคลัง
๓. แผนกอบรมอนามัยในบ้าน
๔. วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย
๕. แผนกเลขานุการ
๖. แผนกวางแผนและพัฒนาบริการพยาบาล

๒๙ มี.ค. ๒๕๒๒ ออกข้อระเบียบคณะกรรมการเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย (ฉบับที่ ๔๓) พ.ศ. ๒๕๒๒ และข้อบังคับสภากาชาดไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยตั้งแผนกขึ้น ๒ แผนก คือ *แผนกประชาสัมพันธ์* และ*แผนกวิเทศสัมพันธ์* งานในสำนักงานกลางจึงแบ่งเป็น ๘ แผนก คือ

๑. แผนกธุรการ
๒. แผนกคลัง
๓. แผนกอบรมอนามัยในบ้าน
๔. วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย
๕. แผนกเลขานุการ
๖. แผนกวางแผนและพัฒนาบริการพยาบาล
๗. แผนกประชาสัมพันธ์
๘. แผนกวิเทศสัมพันธ์

๑ มี.ค. ๒๕๓๒ ตั้ง*แผนกการเจ้าหน้าที่*ขึ้นในสำนักงานกลางเป็นการภายใน

๑๐ มี.ค. ๒๕๓๒ ออกข้อระเบียบคณะกรรมการเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย (ฉบับที่ ๕๓) พ.ศ. ๒๕๓๒ และข้อบังคับสภากาชาดไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓๖) พ.ศ. ๒๕๓๒ โดยยกฐานะ*แผนกคลัง*ขึ้นเป็น *กองคลัง*

พิธีรับหมวกของนักเรียนพยาบาล

๑๓ ธ.ค. ๒๕๓๒ ออกข้อระเบียบคณะกรรมการเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย (ฉบับที่ ๕๔) พ.ศ. ๒๕๓๒ และข้อบังคับสภากาชาดไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓๗) โดยยกฐานะ*วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย* ขึ้นเป็นกอง ๆ หนึ่งของสภากาชาดไทย

๒๔ ธ.ค. ๒๕๓๓ ออกข้อระเบียบคณะกรรมการเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย (ฉบับที่ ๖๐) และข้อบังคับสภากาชาดไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔๓) พ.ศ. ๒๕๓๓ โดยยกฐานะ*แผนกการเจ้าหน้าที่*ซึ่งตั้งขึ้นในสำนักงานกลางอย่างเป็นการภายในขึ้นเป็น*กองการเจ้าหน้าที่* และรวบรวมกลุ่มงานที่มีลักษณะงานเดียวกันขึ้นเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ปัจจุบันงานในสำนักงานกลางจัดแบ่งหน้าที่ออกเป็น ๖ แผนก คือ

๑. แผนกบริหารงานทั่วไป มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานต่าง ๆ เช่น งานสารบรรณ งานเก็บเอกสาร และพิพิธภัณฑ์สภากาชาดไทย งานการประชุมกรรมการสภากาชาดไทยและกรรมการเจ้าหน้าที่ ฯลฯ งานบริการและยานพาหนะ และงานด้านการเงินและบัญชี

๒. แผนกอบรมอนามัยในบ้าน เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวกับงานบริการทางวิชาการในด้านสุขภาพอนามัย โดยทำการอบรมวิชาอนามัยในบ้าน บรรยายพิเศษ และให้ความรู้ทางการสาธารณสุขให้แก่ประชาชนทั่วไป นิสิต นักศึกษา นักเรียน ครูอาจารย์ผู้สอนยุวกาชาด พระภิกษุ สามเณร ฯลฯ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน หลักสูตรที่ทำการอบรมทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด คือ

หลักสูตรที่ ๑ *"เคหพยาบาล"*
หลักสูตรที่ ๒ *"การดูแลมารดาและทารกสงเคราะห์*
หลักสูตรที่ ๓ *"การดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยเรื้อรัง"*
หลักสูตรที่ ๔ *"การเป็นอยู่อย่างถูกอนามัย"*

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าหญิงอุบลรัตนราชกัญญาฯ เสด็จรับการอบรมเคหพยาบาล เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ.๒๕๐๘

แม่ชี มารับการฝึกอบรมวิธีการประคบความร้อนที่ข้อมือ ในหลักสูตรที่ ๑ "เคหพยาบาล" จากแผนกอบรมอนามัยในบ้าน ระหว่างวันที่ ๑๖-๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๕

วันที่ ๑๖-๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๕ หญิงมีครรภ์มารับการฝึกอบรม "การดูแลมารดาและทารกสงเคราะห์" จากแผนกอบรมอนามัยในบ้าน

พนักงานบริษัทเข้ารับการอบรม "ปฐมพยาบาล" จากแผนกอบรมอนามัยในบ้าน ระหว่างวันที่ ๒๕-๒๖ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๕

๓. แผนกผู้มีอุปการคุณ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานเหรียญกาชาดสรรเสริญ เหรียญกาชาดสมนาคุณ งานสมาชิกสภากาชาด และงานด้านการบริจาคต่าง ๆ

๔. แผนกประชาสัมพันธ์ เป็นศูนย์กลางการประชาสัมพันธ์ของสภากาชาดไทย มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารของสำนักงานกลางและสนับสนุนการเผยแพร่ข่าวสารกองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมของกาชาด กิจการในแผนกประชาสัมพันธ์ แยกเป็น งานโสตทัศนูปกรณ์ งานเอกสารและสิ่งพิมพ์ งานข่าวและบริการ และงานธุรการและการเงิน

๕. แผนกวิเทศสัมพันธ์ มีหน้าที่ด้านการติดต่อและเผยแพร่กิจกรรมของสภากาชาดไทยกับต่างประเทศ

นายหวัง ยู คุน ผู้อำนวยการสภากาชาด เมืองฮาร์ฟิน สาธารณรัฐประชาชนจีน และคณะเข้าเยี่ยมคารวะ นายแผน วรรณเมธี เลขาธิการสภากาชาดไทย เมื่อ ๑๙ ก.พ. ๒๕๓๕

นายเฮนริก แบร์ เลขาธิการสันนิบาตสภากาชาด เยี่ยมเด็กกำพร้าที่ตึกวชิราลงกรณ์ สภากาชาดไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙

๖. แผนกเหล่ากาชาดจังหวัด ทำหน้าที่เป็นตัวแทนสภากาชาดไทย ในการช่วยบรรเทาทุกข์ผู้ประสบสาธารณภัย และราษฎรที่เดือดร้อนในถิ่นทุรกันดาร และท้องถิ่นทั่วไปตามความจำเป็น สนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมยุวกาชาด อาสากาชาด การบริการโลหิต และการบริการดวงตาสภากาชาดไทย

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ อีก ได้แก่

๑. ศูนย์ดวงตาสภากาชาดไทย เป็นศูนย์กลางรับบริจาคดวงตาเพื่อใช้ประโยชน์แก่ผู้มีตาดำพิการ ที่ผู้มีจิตศรัทธาอุทิศให้ภายหลังถึงแก่กรรมแล้ว และนำดวงตาที่ได้รับไปมอบให้จักษุแพทย์โรงพยาบาลต่าง ๆ ใช้ทำการผ่าตัดเปลี่ยนตาดำให้ผู้ป่วยตาดำพิการให้สามารถมองเห็นได้ดี

๒. ศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู ตั้งอยู่ที่สถานพักฟื้นสวางคนิวาส มีหน้าที่ในการบำบัดรักษา ฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้ป่วยพิการ ที่เกิดจากผลของโรค หรือจากอุบัติเหตุ ให้กลับคืนสู่สภาพปกติมากที่สุด ทั้งด้านสภาพร่างกายและจิตใจ รวมทั้งฝึกอาชีพให้คนพิการ

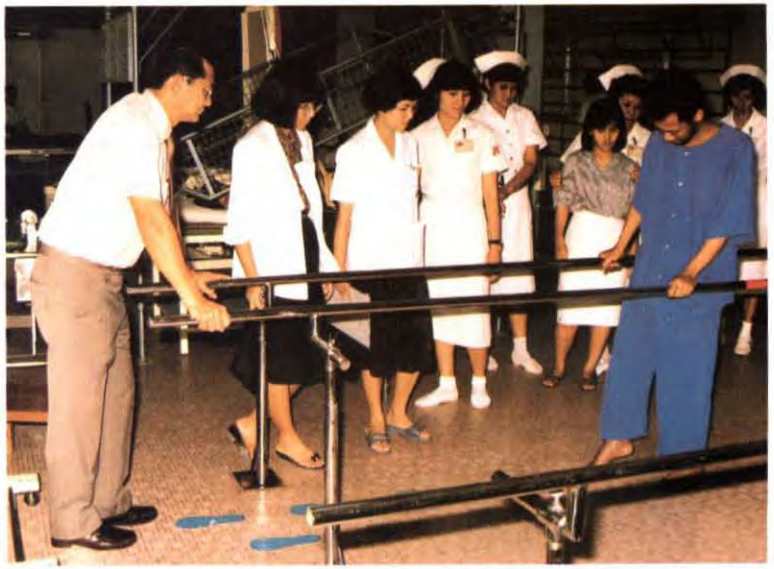

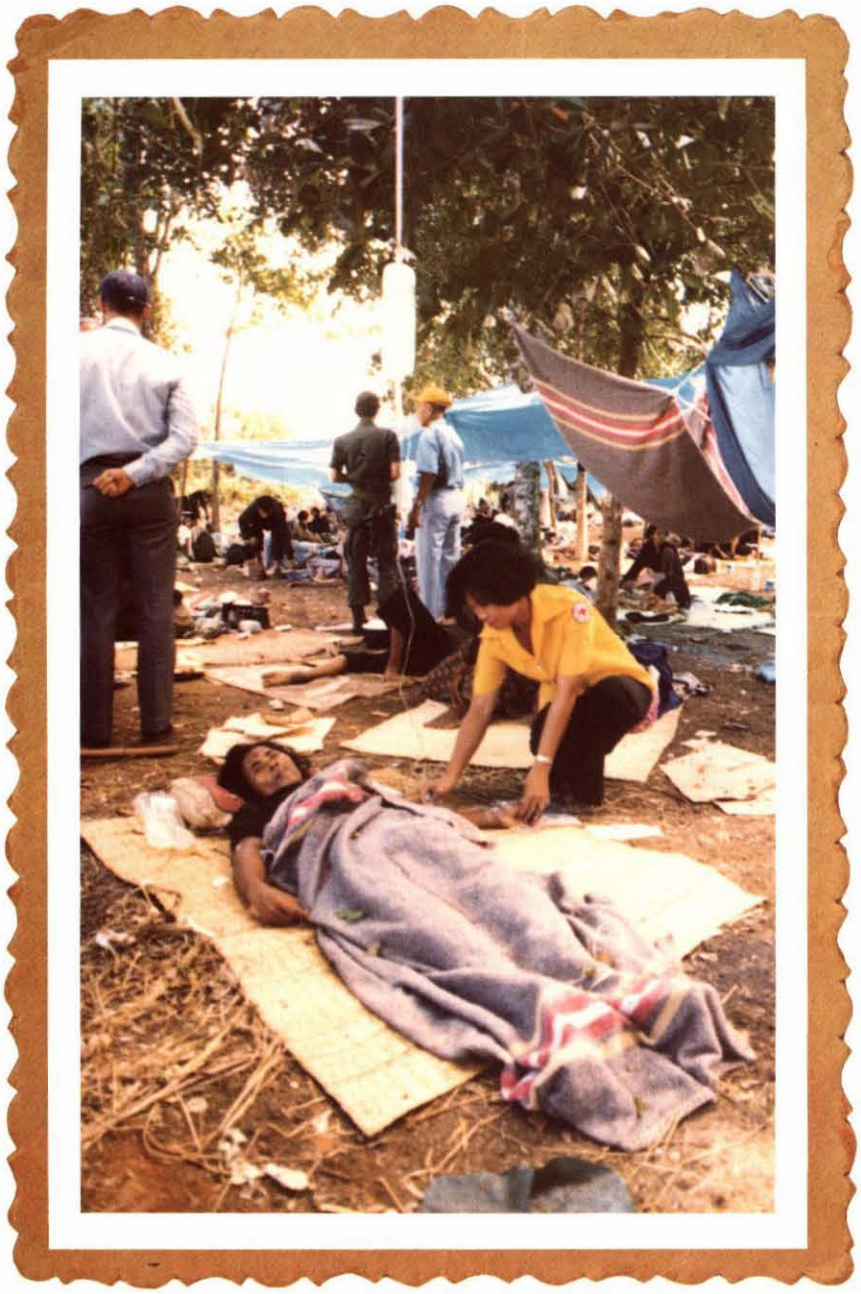

การให้ความช่วยเหลือในด้านสืบหาติดตามผู้อพยพชาวลาว และเวียดนาม ของศูนย์สืบหาติดตามบุคคลสภากาชาดไทย

การปฏิบัติงานด้านไปรษณีย์สำหรับผู้อพยพที่ศูนย์รับผู้อพยพสีคิ้ว จ.นครราชสีมา

๓. สำนักผู้ประสานการปฏิบัติฯ เป็นศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจ ให้การช่วยเหลือผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ รวมทั้งการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยที่แนวชายแดน ตลอดจนสืบหาติดตามผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองที่ครอบครัวพลัดพรากจากกัน

๔. **โครงการโรคเอดส์** มีหน้าที่วิจัย และให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยมี *"คลินิกนิรนาม"* สำหรับให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับโรคที่สามารถถ่ายทอดได้ทางโลหิต และทางเพศสัมพันธ์ ตลอดจนให้บริการตรวจเลือดและการตรวจหาเชื้อโรคเอดส์จากน้ำลาย เป็นต้น

๕. **ศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย** ทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับบริจาคอวัยวะเพื่อนำไปรักษาโดยวิธีการปลูกถ่ายช่วยชีวิตผู้ป่วยที่อวัยวะเสื่อมสภาพใช้การไม่ได้

๖. **สำนักโภชนาการ วังสวนจิตรลดา** มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลจัดพระกระยาหารของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรสและพระราชธิดาทุกพระองค์

สถานที่ทำการ

เดิมเมื่อครั้งยังเป็นกองอำนวยการสภากาชาดสยามอยู่นั้น ได้อาศัยสถานที่ทำการของกรมเสนาธิการทหารบก เชิงสะพานช้างโรงสี ถนนราชินี จนถึงวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๗๕ จึงได้มีแจ้งความสภากาชาดสยาม ให้ย้ายกองอำนวยการสภากาชาดสยาม (ทั้งแผนกเลขาธิการ และแผนกเหรัญญิก) มาอยู่ที่ตึกอำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ถนนพระรามที่ ๔ ตำบลศาลาแดง

เมื่อเปิดตึกบริพัตรในวันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๙๗ สำนักงานกลางจึงได้ย้ายที่ทำการจากตึกอำนวยการ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มายังตึกบริพัตร และปัจจุบันได้ขยายหน่วยงานไปยังตึกต่าง ๆ คือ ตึกอำนวยนรธรรม ตึกนิลุบล กุลแพทย์ ตึกประสงค์ พานิชภักดี ตึกราชูปถัมภ์ ชั้น ๙ เป็นต้น

การปกครอง

สำนักงานกลางมีอุปนายกผู้อำนวยการเป็นประธาน ประกอบด้วยเลขาธิการ และเหรัญญิก กับผู้ช่วย (ถ้ามี) และผู้อำนวยการสำนักงานกลางเป็นผู้ดำเนินงาน

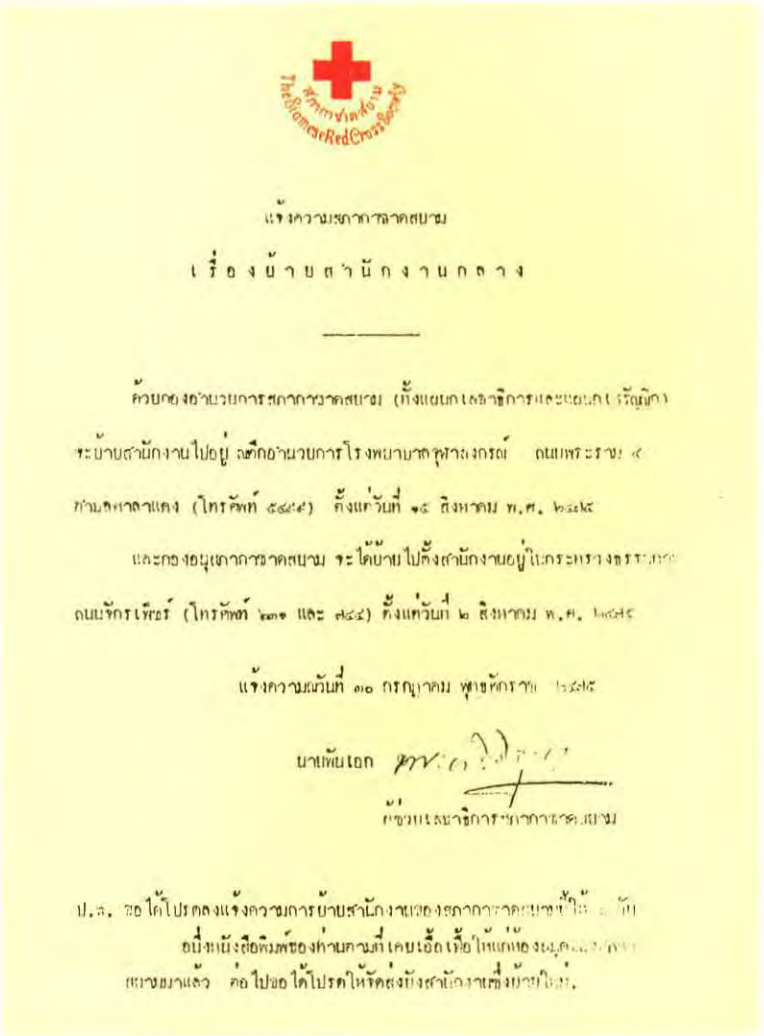

แจ้งความสภากาชาดสยาม

เรื่องย้ายสำนักงานกลาง

ด้วยกองอำนวยการสภากาชาดสยาม (ทั้งแผนกเลขาธิการและแผนกเหรัญญิก) จะย้ายสำนักงานไปอยู่ ตึกอำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ถนนพระราม ๔ ตำบลศาลาแดง (โทรศัพท์ ๕๙๙๙) ตั้งแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ และกองอนุสภากาชาดสยาม จะได้ย้ายไปตั้งสำนักงานอยู่ในกระทรวงธรรมการ ถนนศรีกรุงเพียร์ (โทรศัพท์ ๒๓๑ และ ๗๔๔) ตั้งแต่วันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

แจ้งความณวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕

นายพันเอก พระยาวิชิตวงศ์

ผู้ช่วยเลขาธิการสภากาชาดสยาม

ป.ล. จะได้โปรดลงแจ้งความการย้ายสำนักงานของสภากาชาดสยามนี้ให้ [illegible] อนึ่งหนังสือพิมพ์ของท่านฉบับที่เคยเอื้อเฟื้อให้แก่กองอนุสภากาชาดสยามแล้ว ก่อไปขอได้โปรดให้จัดส่งยังสำนักงานซึ่งย้ายใหม่.

ผู้บริหารงานในอดีต-ปัจจุบัน

๑. **พระยาพณิชยศาสตรวิธาน** (อู๋ พรรธนะแพทย์) ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานกลาง พ.ศ. ๒๔๘๔-๑ มกราคม ๒๔๙๔ (เวนคืนตำแหน่ง)

๒. **ขุนพิพิธวิรัชชการ** (วงศ์ กระแสสินธุ์) ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานกลาง ตั้งแต่ ๑ เมษายน ๒๕๐๘-๒๑ มีนาคม ๒๕๑๙ และเปลี่ยนตำแหน่งเป็นตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานกลาง ตั้งแต่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๑๙ -๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒ (ถึงแก่กรรม)

๓. **พลตำรวจตรี ชัช ชวางกูร** ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานกลาง ตั้งแต่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๒-๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๗

๔. **นายกำจร พรหมะวัน** ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานกลาง ตั้งแต่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๒๗-๑ ตุลาคม ๒๕๓๐

๕. **นายบุญวัฒน์ วีสกุล** ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานกลาง ตั้งแต่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๐-๑ ตุลาคม ๒๕๓๔

๖. **คุณจันทร์แจ่ม พรหมะวีระ** ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานกลาง ตั้งแต่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๓๕-๓๐ กันยายน ๒๕๓๕

๗. **นางอุบล เอกะหิตานนท์** ดำรงตำแหน่งผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานกลาง ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๕ - ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖

๘. **รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ วงศ์กุลพัทธ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา** ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานกลาง ตั้งแต่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ – ปัจจุบัน

พระยาพณิชยศาสตรวิธาน

ขุนพิพิธวิรัชชการ

พลตำรวจตรี ชัช ชวางกูร

นายกำจร พรหมะวัน

นายบุญวัฒน์ วีสกุล

คุณจันทร์แจ่ม พรหมะวีระ

นางอุบล เอกะหิตานนท์

รศ.นพ.วงศ์กุลพัทธ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ประวัติความเป็นมา

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สร้างขึ้นโดยพระราชดำริใน*พระบรมสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่* ๖ พร้อมด้วยพระราชโอรสและพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อให้เป็นพระราชานุสาวรีย์เฉลิมพระเกียรติพระบรมชนกนาถ

เป็นการพระราชกุศลอันประกอบด้วยถาวรประโยชน์อนุโลมตามพระราชประสงค์แห่งสมเด็จพระมหาราเชเจ้าพระองค์นั้น และเพื่อเป็นเกียรติยศแห่งสยามประเทศ จากพระราชทรัพย์ที่ทรงบริจาคร่วมกันเป็นจำนวนเงิน *๑๒๒,๙๑๐ บาท และด้วยพระราชานุญาตพิเศษจาก* **สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง** *สภานายิกาฯ ให้ทรงใช้* เงินทุนของสภาอุณาโลมแดงเดิมที่มีอยู่ โปรดเกล้าฯ ให้ก่อสร้างโรงพยาบาลแห่งนี้ขึ้นบนที่ดินส่วนพระองค์ที่ได้พระราชทานให้ โรงพยาบาลอันเป็นราชานุสรณ์สถานแห่งนี้ จึงก่อสร้างได้สำเร็จ โดยมี*จอมพล พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช* เสนาบดีกระทรวงกลาโหมทรงอำนวยการก่อสร้างในชั้นแรก แต่สิ้นพระชนม์ลงเสียก่อนจะแล้วเสร็จ **พลเอก สมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ** เสนาธิการทหารบก จึงได้ทรงอำนวยการก่อสร้างต่อมาในชั้นหลังจนกระทั่งแล้วเสร็จจึงโปรดเกล้าฯ ให้ขนานนามโรงพยาบาลตามพระปรมาภิไธยในพระบรมราชชนกนาถว่า *"โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์"* และได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดโรงพยาบาลอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๕๗ ซึ่งเป็นวันที่เริ่มทำการสงเคราะห์และรักษาพสกนิกรที่เจ็บไข้นับแต่นั้นมา

การศึกษาวิชาแพทย์ กับ สภากาชาดและโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ความมุ่งหมายของการดำเนินงานสภากาชาด ๒ ใน ๖ ประการ อันเกี่ยวเนื่องด้วยการศึกษาวิชาแพทย์ว่าไว้ดังนี้

"– จัดให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นสถานที่ฝึกหัดสั่งสอนนายแพทย์ให้มีวิชาความรู้ดีและชำนาญยิ่ง ๆ ขึ้น ความรู้ความชำนาญของแพทย์ ย่อมเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการบำบัดพยาธิ

– จะจัดการฝึกหัดคนพยาบาลทั้งหญิงและชายให้มีความรู้ในการพยาบาลดีจริง สำหรับเป็นผู้ช่วยแพทย์ในโรงพยาบาลต่าง ๆ หรือมีการฉุกเฉินเกิดขึ้น เช่น เกิดโรคชุกชุมขึ้นในที่ใดตำบลใด จะได้ส่งคนพยาบาล

ตึกอำนวยการในอดีต

นางพยาบาลและนักเรียนพยาบาล

ไปช่วยเพิ่มเติม หรือในที่สุด หากมีการสงครามหรือการจลาจลเกิดขึ้น ซึ่งเป็นเหตุที่จะต้องใช้อาวุธปราบปรามหรือรบพุ่ง ก็จะได้ส่งคนพยาบาลไปช่วยรักษาคนถูกอาวุธและเจ็บป่วย"

สภากาชาดสยาม จึงได้ดำเนินกิจกรรมที่ยังความเจริญในทางแพทย-ศาสตร์ เป็นอเนกประการ ที่สำคัญเกี่ยวกับทางการแพทย์โดยเฉพาะ ก็คือ

๑. ให้การศึกษาแก่นายแพทย์ทหารบก โดยรับ**โรงเรียนแพทย์ทหารบก**มาจัดการ

๒. ให้ความรู้แก่แพทย์ทั่วไป โดยให้อาศัยสถานที่เป็นที่ชุมนุมสมาชิกแพทยสมาคมแห่งกรุงสยาม

๓. ให้วิชาแพทย์แพร่หลาย โดยออกหนังสือพิมพ์แพทย์

๔. ให้พื้นฐานการแพทย์สูงขึ้น โดยช่วยจัดการให้ออกพระราชบัญญัติการแพทย์

สำหรับการศึกษาแก่แพทย์ทหารบกนี้ จัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนเมษายน ๒๔๕๗ เพื่อวัตถุประสงค์หลัก ๒ ประการ คือ

- เพื่อให้นายทหารแพทย์ในกองทัพบกได้รับความรู้ในวิชาทหารและการรักษาพยาบาลในสนาม รวมทั้งการฝึกฝนวิชาแพทย์ทั่วไปให้มีความรู้ความชำนาญและทันสมัย

- เพื่อให้มีนายทหารแพทย์ไว้ในกองหนุนเป็นจำนวนมากพอ สำหรับเรียกเข้าทำการในเวลาเมื่อมีเหตุการณ์จำเป็นจะต้องใช้ เช่น ในยามสงคราม เพราะในเวลาสงครามกองทัพบกต้องขยายกำลังออกเป็นอันมาก

แต่เนื่องจากมีความจำกัดในด้านสถานที่ฝึกหัดสั่งสอน จึงต้องขออาศัยโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ของสภากาชาดสยาม เป็นที่อยู่และที่เรียนของนักเรียนไปก่อน ประกอบกับในเวลานั้น สภากาชาดยังไม่สามารถอุดหนุนโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ได้ จึงโอนโรงพยาบาลนี้ไปขึ้นกับกระทรวงกลาโหม และเปลี่ยนชื่อว่า *"กองพยาบาลทหารบกกลาง"* อยู่ในความดูแลของเสนาธิการทหารบก รับทำการรักษาพยาบาลทหารบกและประชาชนทั่วไป จัดเป็นสถานที่ทำการฝึกหัดสั่งสอนนายทหารแพทย์ และพลพยาบาลของทหารบกด้วยอีกแผนกหนึ่ง

ในปี พ.ศ.๒๔๕๙ สภากาชาดสยามรับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์คืนกลับมาจัดการเอง เรียกว่า *"โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ของสภากาชาด"* การศึกษาวิชาแพทย์ของทหารบก จึงอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของผู้อำนวยการโรงพยาบาลสภากาชาดตั้งแต่นั้นมาจนถึงปี ๒๔๖๐ เสนาบดีกระทรวงกลาโหม เห็นสมควรจะจัดตั้งโรงเรียนแพทย์ทหารบกขึ้น โดยผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในขณะนั้นคือ **พลตรี พระยาดำรง-แพทยาคุณ (ชื่น พุทธิแพทย์)** ซึ่งมีตำแหน่งเป็นนายทหารแพทย์สังกัดกรมเสนาธิการทหารบก และเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ด้วย โดยใช้สถานที่และเครื่องมือของโรงพยาบาลสภากาชาด แต่ให้โรงเรียนนี้ขึ้นกับนายแพทย์ใหญ่ทหารบก จึงได้จัดตั้ง **โรงเรียนแพทย์ทหารบก** และตราข้อบังคับว่าด้วยโรงเรียนแพทย์ทหารบก ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๖๐ ขึ้นแล้วตั้งผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนตั้งแต่นั้นมา

นักเรียนในโรงเรียนแพทย์ทหารบกมี ๓ ประเภท คือ

ประเภทที่ ๑ ศึกษาเพื่อเป็นนายทหารแพทย์

ประเภทที่ ๒ ศึกษาเพื่อเป็นนักปรุงยา

ประเภทที่ ๓ ศึกษาเพื่อเป็นแพทย์ทำฟัน

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อครั้งที่*พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล (รัชกาลที่ ๘)* เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานปริญญาบัตร และอนุปริญญาบัตรแก่ผู้จบหลักสูตรแพทย์และพยาบาล ณ ศิริราชพยาบาล เมื่อปีพ.ศ. ๒๔๘๙ นั้น ทรงมีพระราชปรารภว่า *"ต้องการให้มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ผลิตแพทย์เพิ่มมากขึ้นให้พอเพียงที่จะช่วยเหลือประชาชน"*

เพื่อสนองพระราชปรารภดังกล่าว รัฐบาลในขณะนั้นจึงได้อนุมัติงบประมาณสำหรับขยายการรับนักศึกษาแพทย์ให้เพิ่มมากขึ้น ให้ได้ถึงปีละประมาณ ๒๐๐ คน และโดยที่มีเหตุการณ์เร่งด่วนหลายประการ คือมีผู้นิยมเรียนแพทย์มากขึ้น อีกทั้งนิสิตเตรียมแพทย์ที่หยุดเรียนไปในช่วงสงคราม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘

นักเรียนโรงเรียนแพทย์ทหารบก

นายแพทย์เฉลิม พรมมาส ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

กลับเข้าเรียนต่อ ทำให้มีผู้ที่จะขึ้นไปเรียนแพทย์เพิ่มมากขึ้น

ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ขณะนั้นเห็นว่าโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ของสภากาชาดไทย ซึ่งเคยเป็นโรงเรียนแพทย์ทหารบกมาก่อน มีสถานที่และจำนวนเตียงผู้ป่วยมากพอ เหมาะสมที่จะเปิดเป็นโรงเรียนแพทย์ได้ จึงเลือกโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นคณะแพทยศาสตร์อีกแห่ง ใช้ชื่อว่า *"คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย"*

คณะแพทยศาสตร์แห่งใหม่จึงได้ถือกำเนิดขึ้น และสามารถเปิดการเรียนการสอนได้ภายในเวลา ๙ เดือนเศษ อาจกล่าวได้ว่า ผู้มีส่วนช่วยเหลืออย่างสำคัญในความสำเร็จครั้งนี้ ได้แก่

๑. **ศาสตราจารย์ นายแพทย์เฉลิม พรมมาส** ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

๒. **พลตรี พระยาตำรงแพทยาคุณ** ผู้อำนวยการกองบรรเทาทุกข์และอนามัยสภากาชาดไทย และผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

๓. **พระยาสุนทรพิพิธ** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๔. **พลโท ช่วง เชวงศักดิ์สงคราม** อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย

๕. **พระยาศรีวิสารวาจา** เลขาธิการสภากาชาดไทย

ได้มีพระราชกฤษฎีกาประกาศตั้งคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๙๐ และให้บังคับใช้วันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๙๐ *พลตรี พระยาตำรงแพทยาคุณ* ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณบดีคนแรก อย่างไรก็ตาม เมื่อสภากาชาดไทยมีคำสั่งลงวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๙๒ ให้ท่านต้องออกจากตำแหน่งผู้อำนวยการฯ โดยเกษียณอายุ แต่ยังคงตำแหน่งคณบดีอยู่ และตั้งผู้อำนวยการคนใหม่ขึ้นแทน ท่านได้ลาออกจากตำแหน่งคณบดี เมื่อวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ.๒๔๙๓

ผลอันสืบเนื่องจากการที่มีผู้อำนวยการโรงพยาบาลเป็นคนละคนกับคณบดีคณะแพทยศาสตร์ในครั้งนี้ ทำให้ต้องมีการทำข้อตกลงระหว่างสภากาชาดไทย กับคณะแพทยศาสตร์ขึ้น โดยมี**พระเจ้าวรวงศ์เธอ**

วันเปิดเรียนวันแรกของคณะฯ ภายหลังพิธีเปิด โดยการกล่าวคำปราศรัยของผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และโอวาทของคณบดี ณ ตึกสรีรวิทยา นักศึกษาทั้งหมด และคณาจารย์ของแผนกกายวิภาคศาสตร์ ถ่ายภาพร่วมกัน ก่อนการเข้าเรียนกายวิภาควิทยา

พระองค์เจ้าจุฬภฏพงษ์บริพัตร กรมหมื่นนครสวรรค์ศักดิ์พินิต อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย และ**ศาสตราจารย์ นายแพทย์เฉลิม พรมมาส** ผู้แทนของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เป็นผู้ร่วมลงนามในข้อตกลงทั้ง ๒ ฝ่าย เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๔๙๓ ว่า ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งคณบดีของคณะแพทยศาสตร์นั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสภากาชาด และถ้าเป็นไปได้คณบดีควรเป็นบุคคลเดียวกันกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

โดยที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ตั้งขึ้นอย่างกะทันหัน ไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนได้ทัน จึงต้องเลื่อนการเปิดภาคเรียนจริงช้ากว่ากำหนดไปอีก ๑ สัปดาห์ คือ ในวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๙๐ มีนักศึกษาปีแรก ๖๗ คน และมีภาควิชารวม ๑๐ ภาค หลักสูตรใช้เช่นเดียวกับของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชทุกประการ

ในปี พ.ศ.๒๕๑๐ ได้มีการโอนคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มาอยู่ในสังกัดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอีกครั้งหนึ่ง และเปลี่ยนชื่อเรียกว่าคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๐

พิธีเปิดคณะแพทยศาสตร์เป็นทางการหน้าตึกพยาธิวิทยา เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๙๐ และเปิดเรียนเป็นปฐมฤกษ์เมื่อวันพุธที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๙๐ แต่มิได้ทำพิธีเปิดคณะแพทย์ใหม่ตามประเพณี จนเมื่อศาสตราจารย์ นายแพทย์ หลวงพรหมทัตตเวที เป็นคณบดี จึงได้ดำริและจัดทำบุญเลี้ยงพระตามประเพณีขึ้น หน้าตึกพยาธิวิทยา รวมทั้งเปิดป้ายคณะฯ ที่ริมรั้วถนนราชดำริ (บริเวณที่มีป้ายคณะฯ ตั้งอยู่ในปัจจุบัน)

พลตรี พระยาดำรงแพทยาคุณ คณบดีคณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์คนแรก

สถานที่ตั้ง

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ นับว่าตั้งอยู่ในทำเลที่เป็นศูนย์กลางในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ในสมัยแรกเมื่อการคมนาคมยังต้องพึ่งทางน้ำเป็นหลัก โรงพยาบาลก็มี *"ศาลาท่าน้ำทิพย์เสถียร"* ริมคลองหัวลำโพงอยู่หน้าโรงพยาบาล สำหรับให้ผู้เจ็บป่วยและญาติได้ใช้เป็นท่าขึ้น-ลงเรือ

ปัจจุบัน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ตั้งอยู่ที่เลขที่ ๑๘๗๓ ถนนพระรามที่ ๔ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ในเนื้อที่ ๑๓๖ ไร่ ตรงบริเวณที่บรรจบกันของถนนพระรามที่ ๔ ถนนอังรีดูนังต์ และถนนราชดำริ มีอาคารที่ทำการรวมทั้งสิ้น ๘๐ หลัง สามารถบรรจุเตียงผู้ป่วยได้ถึง ๑,๓๐๐ เตียง

อาคารต่าง ๆ ภายในโรงพยาบาล

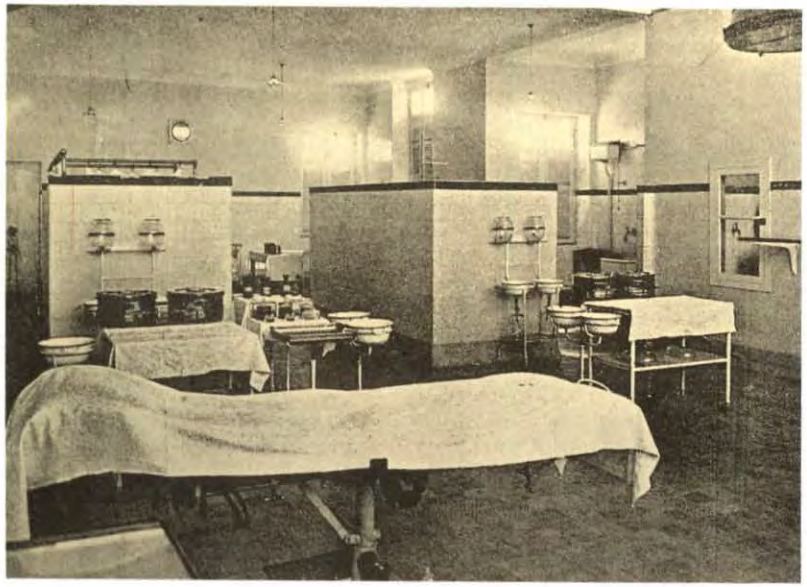

ห้องผ่าตัด

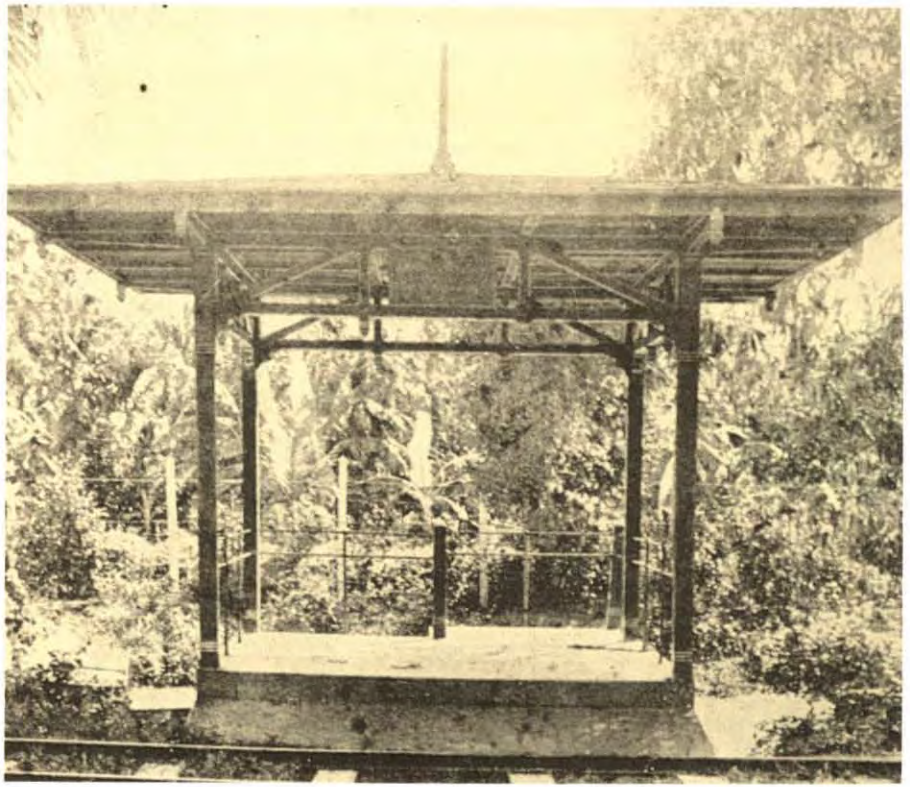

ศาลาท่าน้ำทิพย์เสถียร

เรือนพักนายแพทย์

อาคารสถานที่

เมื่อเริ่มเปิดโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มีอาคารที่เป็นตึกรวม ๔ หลัง อาคารไม้ ๒ หลัง และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ อีก ดังนี้

๑. สถานที่ทำการมี ๔ หลัง ได้แก่

๑.๑ ตึกที่ว่าการ (ตึกอำนวยการ)

๑.๒ ตึกผ่าตัด

๑.๓ โรงครัวชั่วคราว

๑.๔ โรงซักฟอกชั่วคราว

๒. สถานที่รักษาพยาบาลมี ๒ หลัง ได้แก่

๒.๑ ตึกพาหุรัด เป็นอาคารผู้ป่วยฝ่ายหญิง รับผู้ป่วยได้ ๒๐ คน

๒.๒ ตึกวชิรุณหิศ เป็นอาคารผู้ป่วยฝ่ายชาย รับผู้ป่วยได้ ๒๐ คน เช่นกัน

ปัจจุบัน มีอาคารสำหรับบำบัดรักษาผู้ป่วย ๔๗ หลัง

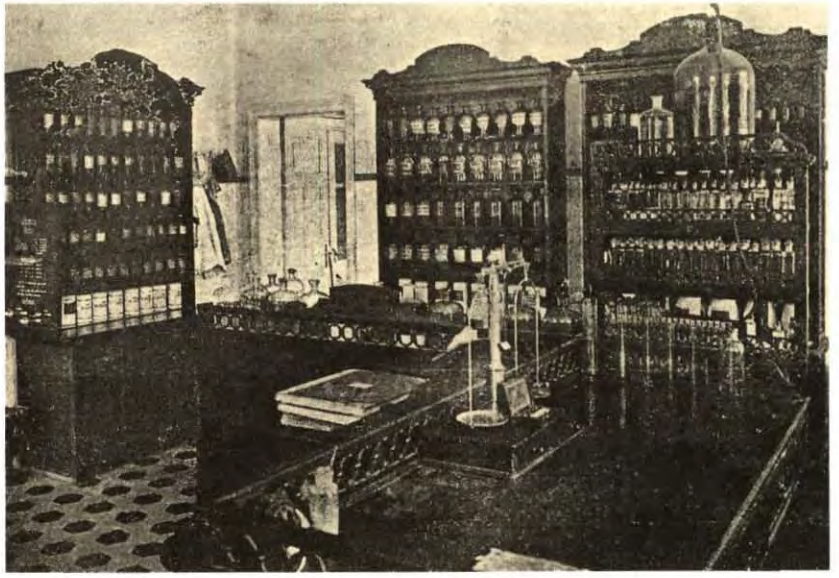

ห้องผสมยา

ตึกผ่าตัด

ตึกประกอบอาหาร และโรงซักฟอกชั่วคราว

ตึกพาหุรัด

ตึกวชิรุณหิศ

ความร่มรื่นภายในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เมื่อครั้งอดีต

การบริหารงาน

ขณะที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้แยกออกเป็น ๒ ส่วนอย่างเด็ดขาด แต่ก็ยังมีความพยายามที่จะผสมผสานการดำเนินงานทางด้านการบริหารของทั้งสองสถาบัน เพื่อที่จะให้บรรลุถึงประสิทธิภาพตามที่ต้องการพร้อมทั้งบรรลุถึงจุดหมายปลายทางร่วมกัน ดังนั้น คณบดีคณะแพทยศาสตร์จึงได้รับตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ด้วย ในขณะที่รองผู้อำนวยการโรงพยาบาล และผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงพยาบาลก็จะมีตำแหน่งเป็นสมาชิกอาวุโสของคณะแพทยศาสตร์

สายการบริหารงานของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในปัจจุบันประกอบไปด้วยบุคลากรด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. คณะผู้บริหาร
- ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
- รองผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ฝ่ายบริหาร
- รองผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ฝ่ายวิชาการ
- รองผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ฝ่ายผู้ป่วยนอก
- ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ฝ่ายบริหาร
- ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ฝ่ายวิชาการ
- ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ฝ่ายผู้ป่วยนอก

๒. คณะผู้ปฏิบัติงานแบ่งตามความรับผิดชอบ และสายงานเป็น ๓๕ แผนก

การดำเนินงาน

การดำเนินงานของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ แบ่งออกเป็น ๓๕ แผนก ดังโครงสร้างต่อไปนี้

โครงสร้างการบริหารงานโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ผู้บริหารงานจากอดีตถึงปัจจุบัน

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งนับแต่นายแพทย์เชเฟอร์ที่ได้ถึงแก่กรรมไปเสียก่อนที่จะมีพิธีเปิดโรงพยาบาลอย่างเป็นทางการ ผู้อำนวยการคนต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบันล้วนเป็นผู้ที่มีความสามารถด้านวิชาการและบริหาร อันเป็นผลผลักดันให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ในอดีตมีชื่อเสียงขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังรายนามต่อไปนี้

๑. **นายแพทย์เอฟ. เชเฟอร์** เมษายน ๒๔๕๗-๑๕ พฤษภาคม ๒๔๕๗

๒. **พลตรี พระยาวิบุลอายุรเวท** (เสก ธรรมสโรช) ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๕๗-๑๘ กันยายน ๒๔๖๐

๓. **พลตรี พระยาดำรงแพทยาคุณ** (ชื่น พุทธิแพทย์) ๑๙ กันยายน ๒๔๖๐-๑ สิงหาคม ๒๔๙๒

๔. **หลวงพรหมทัตตเวที** ๑๗ กันยายน ๒๔๙๒-๑๐ พฤษภาคม ๒๔๙๗

๕. **ศาสตราจารย์ หลวงประกิตเวชศักดิ์** ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๙๗ - ๓ พฤษภาคม ๒๕๐๓

๖. **ศาสตราจารย์ นายแพทย์ หม่อมหลวง เกษตร สนิทวงศ์** ๘ กรกฎาคม ๒๕๐๓-๓๑ มีนาคม ๒๕๐๙

๗. **ศาสตราจารย์ นายแพทย์ทวี ตุมราศวิน** ๑ เมษายน ๒๕๐๙-๑๙ มีนาคม ๒๕๑๔

๘. **ศาสตราจารย์ นายแพทย์สมัค พุกกะณะเสน** ๒๐ มีนาคม ๒๕๑๖-๓๐ มีนาคม ๒๕๒๐

๙. **ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศริพร วณิเกียรติ** ๓๐ มีนาคม ๒๕๒๐ - ๑ มีนาคม ๒๕๒๔

๑๐. **ศาสตราจารย์ นายแพทย์ยาใจ ณ สงขลา** ๑ มีนาคม ๒๕๒๔-๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘

๑๑. **ศาสตราจารย์ นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา** ๑๑ มีนาคม ๒๕๒๘-๙ มกราคม ๒๕๓๒

๑๒. **ศาสตราจารย์ นายแพทย์บรรเทอง รัชตะปิติ** ๑๐ มีนาคม ๒๕๓๒ - ๙ มกราคม ๒๕๓๖

๑๓. **รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชุติวงศ์** ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ - ปัจจุบัน

กองบรรเทาทุกข์

ความเป็นมา

เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๖๓ ได้มีประกาศของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม ให้ตั้ง*กองบรรเทาทุกข์*ขึ้นเพื่อช่วยมหาชนทั่วไป ไม่ว่าชาติใด ภาษาใด ซึ่งได้รับความทุกข์ยากจากอุทกภัย อัคคีภัย และอุบัติภัย ทั้งในเวลาปกติและเวลาสงคราม และได้ทรงแต่งตั้ง *นายพันเอก พระศักดาพลรักษ์ (พลตรี พระยาดำรงแพทยาคุณ)* เป็นผู้อำนวยการคนแรก

รถบรรทุกคนเจ็บของกองอนามัย สภากาชาดสยาม

ในระยะแรกการดำเนินงานของสภากาชาดสยาม แบ่งออกเป็น ๕ กอง คือ กองพยาบาล (กองแยกฝ่ายกิจการโรงพยาบาล) กองวิทยาศาสตร์ (กองแยกฝ่ายกิจการสถานวิทยาศาสตร์) กองอนามัย (กองแยกสำหรับกิจการฝ่ายสุขาภิบาล ซึ่งทำการ ณ เมืองเชียงใหม่) กองบรรเทาทุกข์ (กองแยกฝ่ายกิจการบรรเทาทุกข์) และกองอนุสภากาชาด และเพื่อให้งานบรรเทาทุกข์เด่นขึ้นและเข้าหลักการสภากาชาดสากล จึงได้รวมกองพยาบาลเข้ากับกองบรรเทาทุกข์ ในพ.ศ.๒๔๗๔

ในปีถัดมา คือ พ.ศ.๒๔๗๕ ได้รวมกองอนามัยเข้าอยู่ในกองบรรเทาทุกข์ด้วยอีกกองหนึ่งเรียกชื่อใหม่ว่า *"กองบรรเทาทุกข์และอนามัย"* อยู่ในบังคับบัญชาผู้อำนวยการเดียวกัน สภากาชาดสยามในระยะนั้นจึงมีกองแยกเพียง ๓ กอง คือ กองบรรเทาทุกข์และอนามัย กองวิทยาศาสตร์ และกองอนุสภากาชาด

ต่อมา เมื่องานของกองบรรเทาทุกข์และอนามัยมีงานขยายกว้างขวางเพิ่มมากขึ้น จึงได้ยกเลิกกองบรรเทาทุกข์และอนามัย เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม

นางอนามัยในอดีต

พ.ศ.๒๕๑๕ และตั้งกองใหม่ คือ กองบรรเทาทุกข์ (งานในกองบรรเทาทุกข์แบ่งเป็น แผนกบรรเทาทุกข์ แผนกสถานีกาชาด แผนกสถานพักฟื้นสวางคนิวาส) กองโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และกองโรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

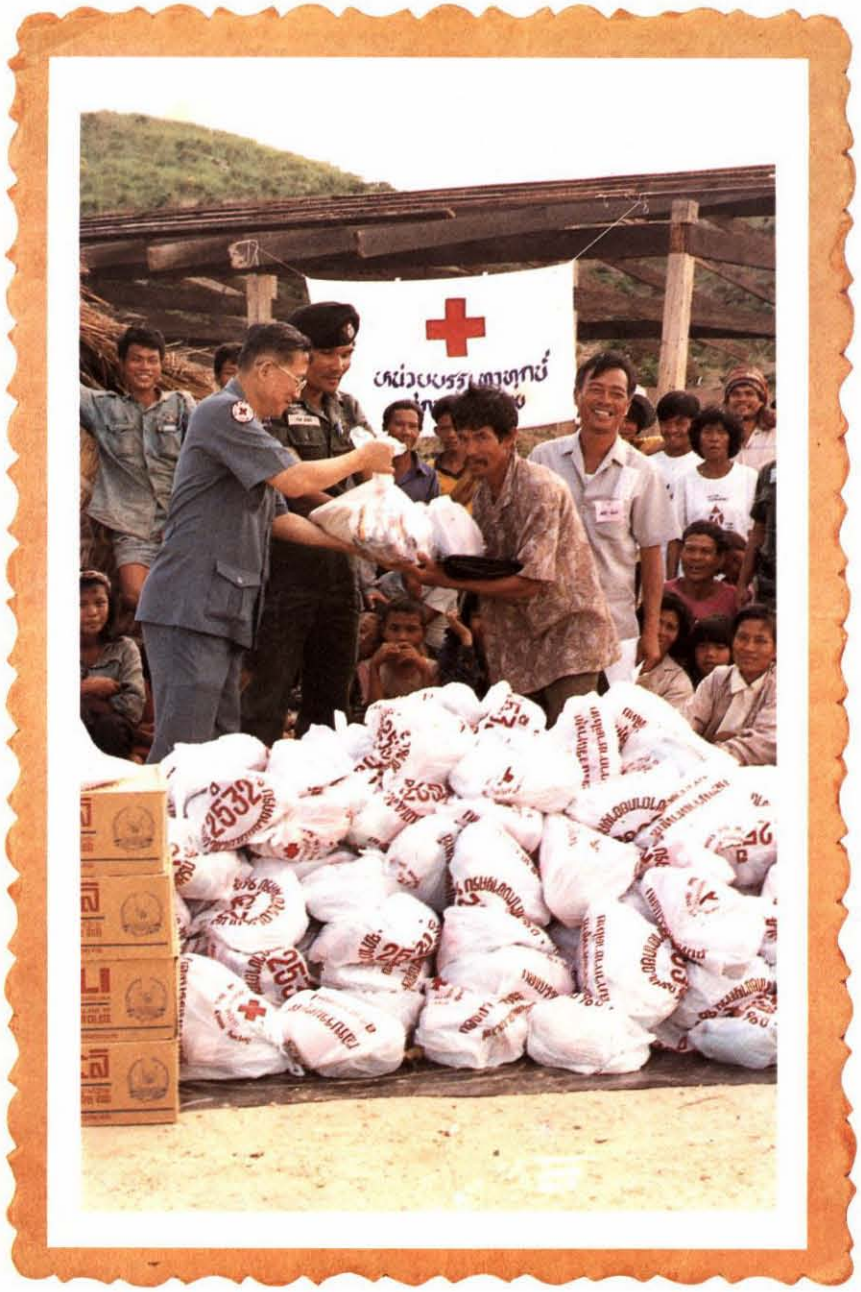

หน้าที่และการดำเนินงาน

กองบรรเทาทุกข์ มีหน้าที่หลักในการสงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยากในเหตุการณ์สาธารณภัยพินาศ ที่เกิดจากภัยธรรมชาติ และที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย โรคระบาด ฯลฯ และสงเคราะห์ประชาชนในถิ่นทุรกันดาร ตลอดถึงการประชานามัยพิทักษ์ การอนามัยโรงเรียน การสังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ให้การอนามัย-ศึกษา การสอนปฐมพยาบาล ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อบรรเทาทุกข์ และสะสมพัสดุยาและเวชภัณฑ์ไว้ในยามฉุกเฉิน

แจกเครื่องอุปโภคบริโภคในเหตุอุทกภัย

การช่วยเหลือผู้ประสบวาตภัย

สมเด็จพระเทพรัตนฯ เสด็จฯ ออกตรวจเยี่ยมหน่วยบรรเทาทุกข์

การดำเนินงานของกองบรรเทาทุกข์ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น ๕ แผนก คือ แผนกธุรการ แผนกบรรเทาทุกข์ แผนกยาและเวชภัณฑ์ แผนกสถานี-กาชาด และแผนกสถานพักฟื้นสวางคนิวาส โดยมีสถานีกาชาด ๑๒ แห่ง และ ๓ สาขา ดังนี้

สถานีกาชาดที่ ๑ ตั้งอยู่ที่จังหวัดสุรินทร์

สถานีกาชาดที่ ๒ ตั้งอยู่ที่แพร่งภูธร กรุงเทพมหานคร

สถานีกาชาดที่ ๓ ตั้งอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่

สถานีกาชาดที่ ๔ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา

สถานีกาชาดที่ ๕ สวางคนิวาส ตั้งอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ

สถานีกาชาดที่ ๖ อรัญประเทศ ตั้งอยู่ที่จังหวัดปราจีนบุรี มีสาขาตั้งอยู่ที่บ้านหนองบัวเหนือ จังหวัดปราจีนบุรี

สถานีกาชาดที่ ๗ ตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี

สถานีกาชาดที่ ๘ ตั้งอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี มีสาขาตั้งอยู่ที่กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

สถานีกาชาดที่ ๙ อุดรธานี ยกเลิกไปแล้ว

สถานีกาชาดที่ ๑๐ หัวหิน ตั้งอยู่ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีสาขาตั้งอยู่ที่บ้านห้วยทราย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

สถานีกาชาดที่ ๑๑ *(วิเศษนิยม)* ตั้งอยู่ที่บางแค กรุงเทพมหานคร

สถานีกาชาดสิรินธร *(สถานีกาชาดที่ ๑๒ ทุ่งสง)* ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

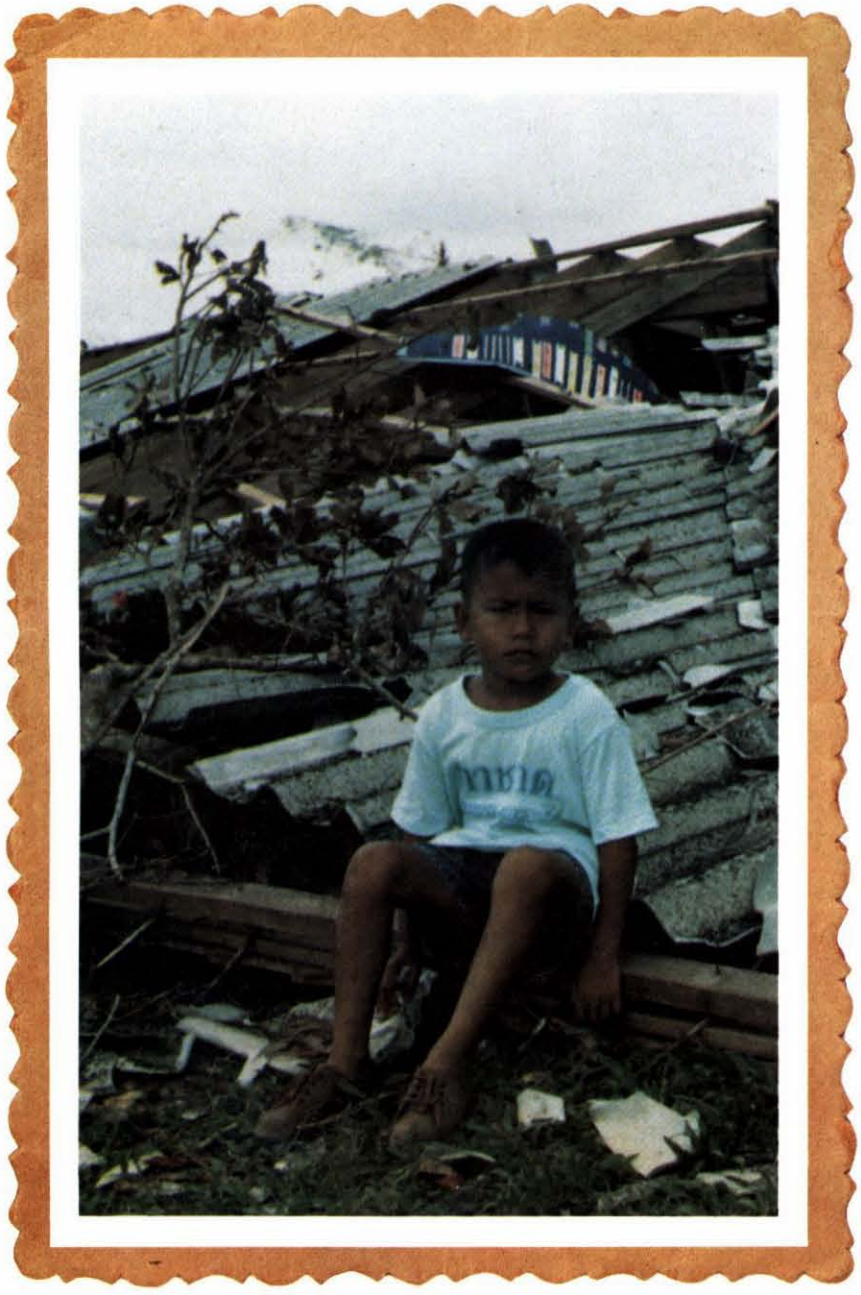

สถานีกาชาดทุกแห่งทำหน้าที่ให้บริการด้านส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และฟื้นฟูสุขภาพให้ประชาชนทั่วไป ด้านการสาธารณสุขมูลฐาน เช่น ออกเยี่ยมเยียนตามบ้าน ตรวจสุขภาพและฉีดวัคซีนตามโรงเรียน รับบริจาคโลหิต ออกบรรเทาทุกข์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ

งานที่กองบรรเทาทุกข์ปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การออกบรรเทาทุกข์ยามเกิดสาธารณภัย ออกหน่วยพยาบาลเคลื่อนที่ตามสถานที่ต่าง ๆ ออกหน่วยบรรเทาทุกข์ หรือหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ตรวจรักษาราษฎรในท้องถิ่นทุรกันดาร ราษฎรตามชายแดน รวมทั้งผู้อพยพตามศูนย์อพยพด้วย

การออกหน่วยเคลื่อนที่เพื่อตรวจสุขภาพประชาชน

การออกตรวจรักษาในถิ่นทุรกันดาร

การช่วยเหลือนักเรียนในถิ่นทุรกันดาร

ที่ตั้งสำนักงาน

เดิมกองบรรเทาทุกข์มีสำนักงานอยู่ที่ตึกอำนวยการ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ครั้นถึง พ.ศ.๒๕๒๗ ได้สร้างที่ทำการใหม่ในบริเวณสถานเสาวภา ด้านถนนอังรีดูนังต์ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสูง ๖ ชั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จฯมาทรงเป็นองค์ประธานประกอบพิธีเปิดอาคารสำนักงานแห่งใหม่นี้ เมื่อวันที่ ๒ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๐

กิจกรรมหลัก

- จัด*หน่วยผ่าตัดฉุกเฉิน* เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ และตรวจรักษาโรคทั่วไปแก่ประชาชน โดยออกปฏิบัติงานระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม ทุกปี ณ สถานีกาชาดที่ ๑๐ หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

- จัด*หน่วยบรรเทาทุกข์ทางน้ำ* โดยออกปฏิบัติงานตรวจรักษาโรคแก่ประชาชนที่อยู่ริมน้ำในจังหวัดต่าง ๆ โดย *"เรือเวชพาหน์"* ซึ่งได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อพ.ศ. ๒๔๙๘ และออกปฏิบัติงานในช่วงฤดูน้ำหลากของทุกปี

หน่วยผ่าตัดฉุกเฉิน

เรือเวชพาหน์

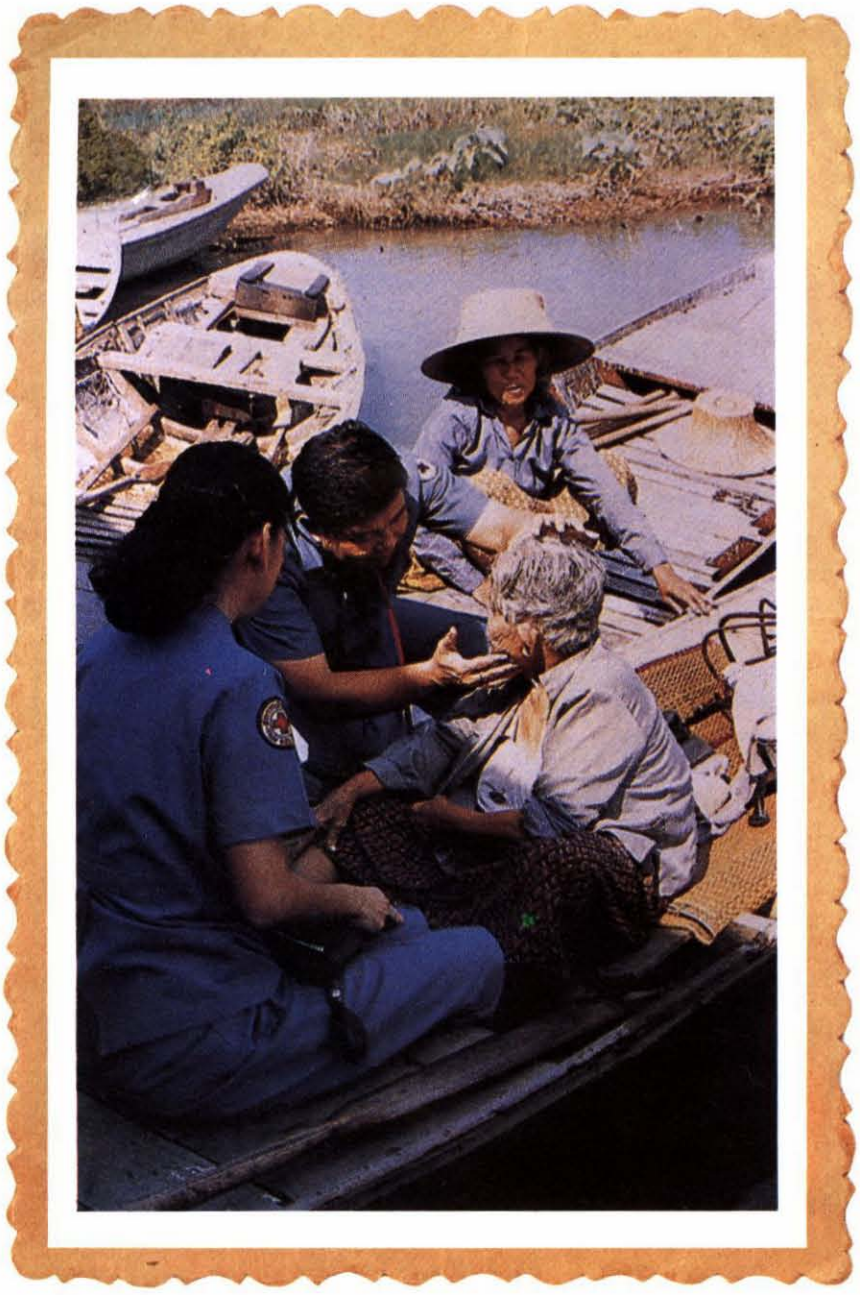

หน่วยเรือเวชพาหน์ นี้ ประกอบด้วยแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล เพื่อทำการตรวจรักษาโรค ทันตกรรม พร้อมทั้งนำอุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และเครื่องอุปโภคบริโภค ไปแจกให้แก่ราษฎรยากจนมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๘ ถึง พ.ศ.๒๕๓๔ ได้ปฏิบัติงานทั้งหมด ๓๐ ครั้ง รวม ๑๗ จังหวัด คือ นนทบุรี สุพรรณบุรี นครสวรรค์ กรุงเทพฯ สมุทรสาคร ฉะเชิงเทรา พระนครศรีอยุธยา ปราจีนบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี กาญจนบุรี ลพบุรี อ่างทอง ราชบุรี ปทุมธานี สมุทรสงคราม และนครปฐม มีผู้มารับบริการ ๒๒๘,๘๓๒ ราย แจกเสื้อผ้าชุดครอบครัว ชุดนักเรียน และเครื่องอุปโภคบริโภค รวม ๓,๙๕๕,๘๓๕ บาท แจกยาและเวชภัณฑ์ รวม ๒๕๖,๒๙๐ บาท การออกปฏิบัติงานในแต่ละครั้งได้รับความร่วมมือจากผู้ว่าราชการจังหวัด และนายกเหล่ากาชาดจังหวัดสำรวจพื้นที่และวางแผนกำหนดจุดปฏิบัติงานรวมทั้งจัดหาที่พักให้

กองบรรเทาทุกข์ สภากาชาดไทย จัดอบรมปฐมพยาบาลแก่ยุวกาชาด และประชาชนทั่วไป ณ อาคารกองบรรเทาทุกข์ ถนนอังรีดูนังต์ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ โทร. ๒๕๑๗๘๕๓-๖ ผู้สนใจเชิญสมัครได้ในวันและเวลาราชการ โดยไม่เสียค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น

กองบรรเทาทุกข์ สภากาชาดไทย ได้จัดส่งเครื่องอุปโภคบริโภคให้กับสภากาชาดพนมเปญ ประเทศกัมพูชา เพื่อนำไปช่วยเหลือชาวเขมรที่ประสบความเดือดร้อนจากพายุไต้ฝุ่น "เฟรด" ซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ คน เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๓๔

จัดเตรียมส่งของไปช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยาก

- *จัดอบรมปฐมพยาบาลประชาชนทั่วไป* ณ กองบรรเทาทุกข์ สภากาชาดไทย สมาชิกยุวกาชาด ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรมปฐมพยาบาลให้กับบุคคลอาชีพต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ประจำสระว่ายน้ำ เจ้าหน้าที่ประจำโรงแรม ฯลฯ

- *สะสมยาและเวชภัณฑ์* รวมทั้งเครื่องมือทางการแพทย์ที่จำเป็นพร้อมที่จะจ่ายให้กับสถานีกาชาดต่าง ๆ ศูนย์อพยพ รวมทั้งการบรรเทาทุกข์แต่ละครั้งได้ทันที

- *เตรียมพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉินอยู่ตลอดเวลา* โดยมี**ศูนย์วิทยุสื่อสารไนติงเกล**ที่สามารถจะติดต่อสื่อสารในเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที และเตรียมพร้อมทางด้านยานพาหนะ เพื่อที่จะออกปฏิบัติงานได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

ช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์จลาจล เมื่อ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๕

กิจกรรมเด่น

- ส่งหน่วยแพทย์ไปปฏิบัติงานที่ประเทศซาอุดิอาระเบีย เมื่อครั้งที่เกิดสงครามอ่าวเปอร์เซีย พ.ศ.๒๕๓๔

- ส่งหน่วยแพทย์ช่วยผู้ประสบภัยจากพายุโซนร้อนอีร่า-โลล่า ในภาคกลาง

- ช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากสารเคมีระเบิดที่คลังสินค้าคลองเตย

- ออกหน่วยแพทย์ไปยังชุมชนแออัดวัดบางนาใน ทุกวันจันทร์ ตลอดปี ๒๕๓๕

ในปีพ.ศ.๒๕๓๖ อันเป็นปีที่ ๑๐๐ ของสภากาชาดไทย และเป็นวโรกาสเดียวกับที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ องค์สภานายิกาสภากาชาดไทย ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา กองบรรเทาทุกข์ได้จัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติถวายเป็นพระราชกุศล กล่าวคือ ออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในถิ่นทุรกันดาร ที่จังหวัดนครพนม (๑๒-๒๔ ม.ค.) จังหวัดน่าน (๒-๑๖ ก.พ.) จังหวัดนครศรีธรรมราช (๑๔-๒๖ มิ.ย.) จังหวัดตาก (๑-๑๓ ก.ค.) ฯลฯ

กองบรรเทาทุกข์ ถือเป็นหน้าที่หลักในอันที่จะช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ไม่ว่าชาติใด ภาษาใด ชนชั้นใด ก็ตาม โดยยึดหลักการกาชาดและวัตถุประสงค์ของสภากาชาดไทย ซึ่งเป็นสภาการกุศลอาสาสงเคราะห์ ดังคำขวัญที่ว่า *"กาชาดช่วยปวงชน ทุกหนแห่ง"*

ผู้อำนวยการกองบรรเทาทุกข์ จากอดีต-จนถึงปัจจุบัน

๑. ศาสตราจารย์ พล.ต.พระยาตำรงแพทยาคุณ
๒๓ ธันวาคม ๒๔๖๓ - ๑ สิงหาคม ๒๔๙๒

๒. ศาสตราจารย์ หลวงพรหมทัตตเวที
๑๗ กันยายน ๒๔๙๒ - ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๙๗

๓. ศาสตราจารย์ หลวงประกิตเวชศักดิ์
๑๐ พฤษภาคม ๒๔๙๗ - ๓ พฤษภาคม ๒๕๐๓

๔. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ม.ล.เกษตร สนิทวงศ์
๘ กรกฎาคม ๒๕๐๓ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๙

๕. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ทวี ตุมราศวิน
๑ เมษายน ๒๕๐๙ - ๓๐ กันยายน ๒๕๑๕

๖. ศาสตราจารย์ แพทย์หญิงคุณตวันสุรวงศ์ บุนนาค
๑ ตุลาคม ๒๕๑๕ - ๓๐ กันยายน ๒๕๒๓

๗. ศาสตราจารย์ นายแพทย์สิริ สถาวระ
๑ ตุลาคม ๒๕๒๓ - ๑ ตุลาคม ๒๕๒๔

๘. รองศาสตราจารย์ นายแพทย์อติเรก ณ ถลาง
๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๔ - ๑ ธันวาคม ๒๕๒๖

๙. รองศาสตราจารย์ นายแพทย์บรรพต บุญศิริ
๑ มกราคม ๒๕๒๗ - ๓๐ กันยายน ๒๕๓๑

๑๐. นายแพทย์เจียมศักดิ์ สุทธภักติ
๑ ตุลาคม ๒๕๓๑ - ๑ ตุลาคม ๒๕๓๒

๑๑. รองศาสตราจารย์ นายแพทย์อติเรก ณ ถลาง
๑๒ ธันวาคม ๒๕๓๒ - จนถึงปัจจุบัน

โครงสร้างการบริหารงานของกองบรรเทาทุกข์

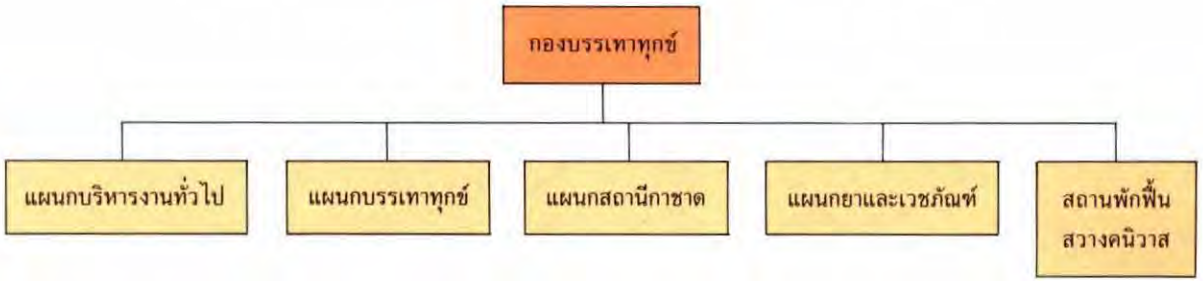

กองวิทยาศาสตร์

ความเป็นมา

อาจจะยังมีคนเป็นจำนวนมาก ที่ไม่ทราบว่า *"สถานเสาวภา"* ที่ทุกคนรู้จักกันดีแล้วนั้นเป็นหน่วยงานเดียวกันกับ กองวิทยาศาสตร์ สภากาชาดไทย ซึ่งในปัจจุบัน ยังคงตั้งอยู่ตรงมุมถนนอังรีดูนังต์ติดต่อกับถนนพระราม ๔ เช่นเดียวกับในสมัยที่สถานปาสเตอร์ได้รับพระราชทานนามใหม่จากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นการเชิดชูพระเกียรติยศ **สมเด็จพระบรมราชชนนี**ให้คู่กันกับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ว่า *"สถานเสาวภา"* นั่นเอง

กองวิทยาศาสตร์ ถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๔๔ เป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการเพาะพันธุ์หนองฝีขึ้นใช้ในประเทศไทย เมื่อแรกก่อตั้งตั้งอยู่ที่ตำบลสี่กั๊กพระยาศรี กรุงเทพฯ

พ.ศ.๒๔๔๖ ย้ายที่ทำการไปอยู่ที่ตำบลห้วยจระเข้ จังหวัดนครปฐม ขยายกิจการให้กว้างขึ้น คือ เพิ่มการทำเซรุ่มสำหรับรักษาโรคในสัตว์

พาหนะต่าง ๆ จัดตั้งห้องตรวจวิเคราะห์ และจัดหาเซรุ่มสำหรับรักษาโรค

พ.ศ.๒๔๕๓ โอนกิจการมาขึ้นอยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย เริ่มใช้กระบือในการเพาะปลูกพันธุ์หนองฝีแทนโค ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

พ.ศ.๒๔๕๔ *สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ* เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงสูญเสียพระธิดาไปด้วยโรคกลัวน้ำหรือพิษสุนัขบ้า เนื่องจากไม่อาจรักษาตามแผนโบราณในประเทศไทยได้ จึงทรงนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดตั้งสถานที่ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคกลัวน้ำขึ้นในประเทศไทย ได้รับพระบรมราชานุมัติ จึงบอกบุญเรี่ยไรจากประชาชน ได้เงินบริจาคพอเพียงที่จะหาเครื่องมือเครื่องใช้ทางการแพทย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้อาศัยตึกหลวง ริมถนนบำรุงเมืองเป็นที่ทำการชั่วคราว และโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายสำนักงานเพาะพันธุ์หนองฝีจากจังหวัดนครปฐมมาตั้งทำการรวมกัน ใช้ชื่อว่า *"ปัสตุรสภา"* เปิดทำการเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ.๒๔๕๖

ภาพถ่ายทางอากาศสถานเสาวภา

พ.ศ.๒๔๖๐ ในเดือนสิงหาคม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โอนปัสตุรสภามาสังกัดสภากาชาดไทย เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น *"สถานปาสเตอร์"*

พ.ศ.๒๔๖๓ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้สภากาชาดไทย เพื่อก่อสร้างอาคารที่ทำการแห่งใหม่ของสถานปาสเตอร์เพื่อเชิดชูพระเกียรติยศสมเด็จพระบรมราชชนนีให้คู่กันกับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า สภานายิกาสภากาชาดไทย ทรงบริจาคเงินสร้างตึก *"สภานายิกา"* ในบริเวณเดียวกันทางทิศตะวันออก และสภากาชาดไทยสร้างอาคารขึ้นอีกหลังหนึ่งทางทิศตะวันตก (ตึกราชูทิศ)

พ.ศ.๒๔๖๕ วันที่ ๗ ธันวาคม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดอาคารใหม่นี้ พระราชทานนามว่า *"สถานเสาวภา"* จัดตั้งเป็นกองวิทยาศาสตร์ สภากาชาดไทย

หน้าที่และความรับผิดชอบ

มีหน้าที่ผลิตวัคซีนเซรุ่มและน้ำยาฉีดวิจัย และตรวจทางวิทยาศาสตร์รักษาผู้ถูกสัตว์กัด ปลูกฝี ฉีดวัคซีนให้แก่ประชาชน

การดำเนินงาน

ดำเนินการผลิตวัคซีน บี.ซี.จี. เพื่อใช้ภายในประเทศ เพื่อป้องกันวัณโรค ผลิตเซรุ่มแก้พิษงู ผลิตเซรุ่มป้องกันโรคกลัวน้ำ ผลิตน้ำยาฉีด และผลิตสัตว์ทดลอง

นอกจากนี้ ยังมีงานด้านควบคุมคุณภาพ โดยการตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพน้ำยาฉีดและชีวภัณฑ์ที่นำมาใช้งาน ให้มีคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป

สถานเสาวภา

(QUEEN SAOVABHA MEMORIAL INSTITUTE)

ประเทศสยามเมื่อแรกมีการปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษนั้น ต้องนำพันธุ์หนองฝีที่สั่งเข้ามาจากต่างประเทศ แต่หนองฝีที่นำเข้ามาดังกล่าว ปลูกฝีให้กับประชาชนไม่ค่อยจะได้ผล เนื่องจากการจัดส่งเข้ามาต้องใช้เวลานานกว่าที่จะได้รับ จึงทำให้หนองฝีเหล่านั้นเสื่อมคุณภาพลงไป และส่วนมากมักจะใช้ไม่ได้ ฉะนั้น เมื่อพันธุ์หนองฝีหาได้ยาก และของที่สั่งเข้ามาเสื่อมคุณภาพดังนี้ จึงจำต้องใช้หนองจากคนที่ปลูกขึ้นแล้วเป็นพันธุ์สำหรับปลูกต่อ ๆ กันไปเป็นทอด ๆ แต่ก็นับว่า ยังเป็นวิธีที่ไม่ปลอดภัยอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ **พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช** จึงได้ทรงพระราชดำริว่า ไทยเราสมควรที่จะคิดทำหนองฝีขึ้นมาใช้เอง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงธรรมการ รับธุระไปจัดการเอง ในการนี้ได้จัดส่งนายแพทย์ ๒ นาย คือ **นายเอช. อาดัมสัน** (พระบำบัดสรรพโรค) กับ **นายอัด หสิตะเวช** (พันตรี อัด หสิตะเวช) ออกไปศึกษาวิชาการนี้ ณ เมืองมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว นายแพทย์ทั้งสองท่านได้กลับมาดำเนินการทำพันธุ์หนองฝีขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ณ ตำบลสี่กั๊กพระยาศรีกรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ.๒๔๔๔ โดยวิธีการเพาะพันธุ์หนองฝีในโรค

หม่อมเจ้าบันลุศิริศานติ์ ดิศกุล

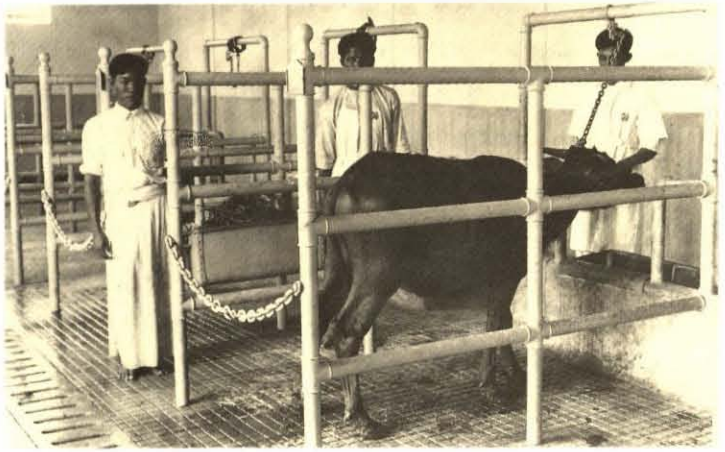

การใช้กระบือในการปลูกหนองฝีแทนโค

สองปีต่อมา ได้ย้ายสถานที่ทำการเพาะพันธุ์หนองฝีไปตั้ง ณ ตำบลห้วยจระเข้ จังหวัดนครปฐม และขยายกิจการให้กว้างขวางยิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยเพิ่มการทำเซรุ่มสำหรับรักษาโรคของสัตว์พาหนะต่าง ๆ และจัดตั้งห้องตรวจแยกธาตุและตรวจเชื้อโรค ตลอดจนจัดหาเซรุ่มสำหรับรักษาโรคภัยไข้เจ็บของมนุษย์เตรียมไว้ด้วย

จนถึงปี พ.ศ.๒๔๕๓ กิจการเพาะพันธุ์หนองฝีและเซรุ่มที่จังหวัดนครปฐม ได้โอนไปสังกัดอยู่ในความปกครองของกระทรวงมหาดไทย และเริ่มใช้กระบือปลูกพันธุ์หนองฝีแทนโคตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ปรากฏว่าพันธุ์หนองฝีที่ใช้ปลูกในกระบือได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

ในปีถัดมา **หม่อมเจ้าบันลุศิริศานติ์ ดิศกุล** พระธิดาในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ถูกสุนัขบ้ากัด ความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ส่งไปรักษา ณ เมืองไซง่อน แต่ไม่เป็นผลสำเร็จตามพระราชประสงค์ เพราะเวลาคลาดเคลื่อน ไปไม่ทัน จึงจัดการรักษากันตามแผนโบราณ ในชั้นแรก ดูเหมือนว่าหายเป็นปกติดี แต่ต่อมาไม่ช้าพิษสุนัขบ้าเริ่มกำเริบ แสดงอาการกลัวลมกลัวน้ำ หาวิธีแก้ไขอย่างใดก็ไม่ได้ผล อาการยิ่งกำเริบขึ้นตามลำดับ จนในที่สุดก็ถึงชีพิตักษัยด้วยพิษสุนัขบ้านั้น

"สถานเสาวภานี่...ต้องเล่าต่อไปอีก เมื่อก่อนเราไม่มีเลยนะ การฉีดยากันพิษหมาบ้า พี่สาวฉันคนหนึ่งถูกหมาบ้ากัดนะคะ ก็ไปรักษาที่วัดที่สุพรรณบุรี ที่เขาว่ารักษาหมาบ้ากัดได้ คงรักษาหมาบ้ากัดได้ คงรักษาแบบพอกยาเป่าน้ำมนต์ไปตามเรื่อง ก็หาย มีบางคนที่ถูกกัดในคราวเดียวกันเขารอดมาได้ก็แปลกดีเหมือนกัน จีนคนหนึ่งและไทยอีกคนหนึ่งหรือสองคนเขาจับหมาตีจนตาย แล้วเอาตับมาต้มกิน ทำอย่างวัคซีนนั่นแหละ เขาไปได้ตำรามาจากไหนก็ไม่รู้ ไม่ตาย แต่ท่านหญิงเภาสิ้นชีพสามเดือนต่อมา เพราะพิษสุนัขบ้า เด็จพ่อ[๑] ก็เลยเรี่ยไรเงินชาวต่างประเทศได้เงินพอที่จะตั้งสถานปาสเตอร์ สมัยนั้นเรียกว่า ปาสตุรสภา จำได้ว่าอยู่ที่นครปฐมก่อน แล้วในที่สุดก็โอนมาไว้ที่สถานเสาวภาที่กรุงเทพฯ ถ้าเธอขึ้นไปดูชั้นบน จะเห็นรูปพี่สาวฉัน ไว้จุก เป็นรูปปั้น นามของท่านคือ หม่อมเจ้าบันลุศิริศานต์[๒] เรียกกันว่า ท่านหญิงเภา..." *

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้ทรงระลึกถึงภัยอันเศร้าสลดนี้ จึงนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อจัดตั้งสถานที่ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคกลัวน้ำขึ้นในประเทศไทย เยี่ยงอารยประเทศทั้งหลาย เมื่อได้รับพระบรมราชานุมัติแล้ว สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้พระราชทานทุนอุดหนุนเป็นปฐม และประกาศเรี่ยไรบอกบุญขึ้นในท่ามกลางมหาชนทั่วไป ได้รับเงินและสิ่งของเป็นจำนวนมากพอที่จะจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ทางการแพทย์ได้ตามสมควร แต่ยังไม่พอที่จะจัดหาสถานที่ได้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้อาศัยตึกหลวงริมถนนบำรุงเมือง เป็นสถานที่ทำการชั่วคราว และโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายสำนักงานทำพันธุ์หนองฝี จากจังหวัดนครปฐม มาตั้งทำการรวมกัน ขนานนามว่า *"ปัสตุรสภา"* เปิดทำการเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ.๒๔๕๖

---

[๑] *สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ*

[๒] *หม่อมเจ้าบันลุศิริศานต์ ดิศกุล*

**(คัดจากคำประทานสัมภาษณ์ของหม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล ในนิตยสาร "นะคะ" ฉบับที่ ๕๐ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๒)*

สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ในเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๔๖๐ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โอน *"ปัสตุรสภา"* ไปสังกัดสภากาชาดไทย กับโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามปัสตุรสภาเพื่อให้สำเนียงตรงกับนามของนายหลุยส์ ปาสเตอร์ ชาวฝรั่งเศสผู้ค้นพบวิธีป้องกันโรคกลัวน้ำเป็นคนแรก ว่า *"สถานปาสเตอร์"*

ต่อมา ในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ**สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง** เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๖๓ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงคำนึงถึงพระคุณูปการในสมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงพระราชปรารถใคร่จะสร้างสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ให้ยั่งยืนอยู่ในประเทศไทย เพื่อเป็นที่เชิดชูพระเกียรติยศสมเด็จพระบรมราชชนนีคู่กันกับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ อันเป็นสถานที่เฉลิมพระเกียรติยศสมเด็จพระบรมราชนกาธิราช พระองค์จึงได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน ๒๕๘,๐๐๐ บาท มอบให้สภากาชาดสยาม เพื่ออำนวยการสร้างตึกใหญ่หลังหนึ่ง ที่มุมถนนสนามม้าติดต่อกับถนนพระราม ๔ จังหวัดพระนคร เพื่อใช้เป็นที่ทำการแห่งใหม่ของสถานปาสเตอร์ พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าทูลละอองธุลีพระบาท ทั้งฝ่ายหน้าฝ่ายในได้ทรงบริจาคเงินและสิ่งของโดยเสด็จพระราชกุศลอีกจำนวนหนึ่ง เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหาเครื่องตกแต่งอาคาร และอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ

ตึกราชูทิศ

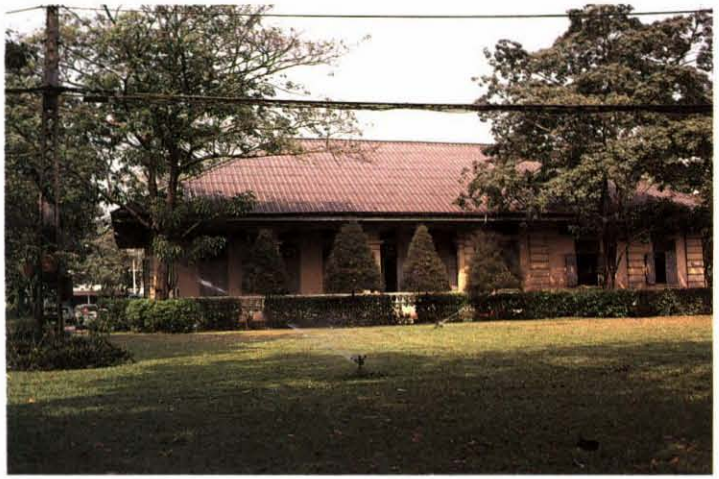

ตึกสภานายิกา

สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า สภานายิกาสภากาชาดไทย ได้ทรงบริจาคเงินสร้างตึก "*สภานายิกา*" ในบริเวณเดียวกัน ทางด้านทิศตะวันออก สำหรับเป็นที่ทำพันธุ์หนองฝีและเลี้ยงสัตว์ สภากาชาดไทยได้บริจาคเงินก่อสร้างตึกอีกหลังหนึ่ง (ตึกราชูทิศ) ทางทิศตะวันตกให้เป็นตึกบริวาร เพื่อความงดงามของสถานเสาวภา

การก่อสร้างสำเร็จเรียบร้อยแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดสถานที่แห่งนี้ ณ วันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๖๕ พระราชทานนามว่า "*สถานเสาวภา*" จัดตั้งเป็น**กองวิทยาศาสตร์สภากาชาดไทย**สืบมา สถานปาสเตอร์ ถนนบำรุงเมืองซึ่งเป็นที่ทำการชั่วคราว จึงได้ย้ายมายังสถาบันแห่งใหม่นี้นับแต่นั้นเป็นต้นมา

สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

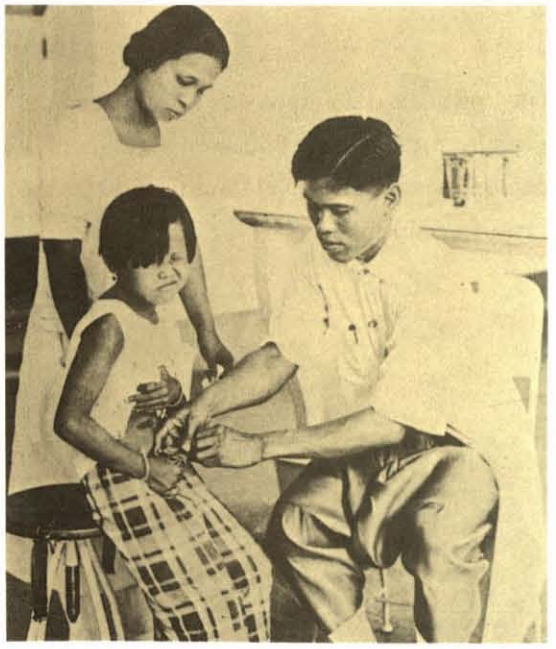

การให้บริการฉีดวัคซีนในอดีต-ปัจจุบัน

ตึกมหิดลวงศานุสรณ์

งานผลิตวัคซีน บี.ซี.จี.

งานผลิตวัคซีน บี.ซี.จี.

กองวิทยาศาสตร์ ได้เริ่มดำเนินการผลิตวัคซีนบี.ซี.จี. เพื่อใช้ภายในประเทศนานกว่า ๔๐ ปีแล้ว เนื่องจากวัณโรคเป็นโรคติดต่อเรื้อรังและทำลายชีวิตได้ ติดต่อกันได้ง่ายในประเทศแถบร้อนที่ประชาชนสุขภาพอนามัยไม่ดีหรือขาดอาหาร

งานตรวจสอบคุณภาพ

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก *"องค์บิดาแห่งการแพทย์แผนปัจจุบัน"* ทรงริเริ่มให้ความสนพระทัยในการต่อต้านและควบคุมวัณโรคในประเทศไทย โดยทรงพระนิพนธ์เอกสารเรื่อง *"ทูเบอร์คูโลซิส"* ออกเผยแพร่ให้ความรู้เรื่องวัณโรคแก่ประชาชน ในปี ๒๔๖๓ และกรมอนามัยเป็นผู้ดำเนินการด้านการควบคุมรักษาวัณโรคสืบมา

พ.ศ.๒๔๙๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน ได้พระราชทาน *"ตึกมหิดลวงศานุสรณ์"* เพื่อการวิจัยและการผลิตวัคซีน บี.ซี.จี. ขึ้นภายในกองวิทยาศาสตร์ สภากาชาดไทย โดยความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญขององค์การอนามัยโลกจากประเทศเดนมาร์ก และได้ส่งเจ้าหน้าที่ของสภากาชาดไทยไปฝึกอบรมในต่างประเทศด้วย

รัฐบาลเดนมาร์ก ได้ให้ความสนับสนุนกองวิทยาศาสตร์ สภากาชาดไทย ทั้งด้านการวางแผน การฝึกอบรม การฝึกงาน และสนับสนุนด้านเครื่องมือต่าง ๆ จนสามารถเป็นผู้นำในการผลิตวัคซีนนี้ตามขบวนการมาตรฐานสากล

ปัจจุบัน กองวิทยาศาสตร์ สภากาชาดไทย มีศักยภาพในการเป็นผู้ผลิตวัคซีน บี.ซี.จี. แห่งเดียวในประเทศไทย สามารถผลิตวัคซีนนี้ได้

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และสมเด็จพระบรมราชชนก

วัคซีน บี.ซี.จี. ตามมาตรฐานองค์การอนามัยโลก

เป็นจำนวนมาก เพื่อสนับสนุนงานควบคุมและป้องกันวัณโรคของกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ

ตั้งแต่ปี **พ.ศ.๒๕๒๙** เป็นต้นมา กองวิทยาศาสตร์ได้ปรับปรุงกระบวนการผลิตและการตรวจคุณภาพให้ทันสมัยยิ่งขึ้น รวมทั้งปรับปรุงสถานที่ผลิตที่ตีกมหิดลวงศานุสรณ์ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของผู้ผลิตที่ดีตามมาตรฐานของต่างประเทศ ความสามารถในการผลิตวัคซีนของกองวิทยาศาสตร์นี้ทำให้วัคซีนชนิดนี้มีราคาถูกและสามารถขยายการสนับสนุนการฉีดวัคซีนได้ทั่วประเทศ

งานผลิตเซรุ่มแก้พิษงู

พ.ศ. ๒๔๖๖ เริ่มผลิตเซรุ่มแก้พิษงู เพื่อใช้รักษาผู้ที่ถูกงูพิษกัด นับจนถึงบัดนี้เป็นเวลา ๗๐ ปีแล้ว ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีการปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น เซรุ่มแก้พิษงูของสถานเสาวภาในขณะนี้มีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยต่อผู้ใช้สูง เป็นที่ยอมรับของทั้งในประเทศ

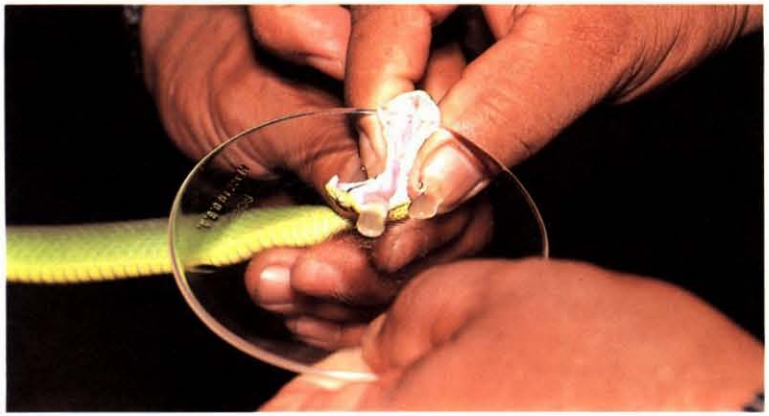

การรีดพิษงูเขียวหางไหม้

และนานาประเทศ ปัจจุบัน ยังได้ส่งไปจำหน่ายในต่างประเทศเป็นบางส่วน โดยเฉพาะในประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีงูพันธุ์เดียวกัน

เซรุ่มแก้พิษงูที่ผลิต เป็นกลุ่มเซรุ่มที่ใช้ในการรักษาพิษงู จากพิษงูในระบบพิษประสาท ๓ ชนิด คือ เซรุ่มแก้พิษงูเห่า เซรุ่มแก้พิษงูจงอาง และเซรุ่มแก้พิษงูสามเหลี่ยมและเป็นเซรุ่มที่ใช้รักษาพิษงู จากพิษงูในระบบโลหิต ๓ ชนิด คือ เซรุ่มแก้พิษงูแมวเซา เซรุ่มแก้พิษงูกะปะ และเซรุ่มแก้พิษงูเขียวหางไหม้

พ.ศ. ๒๕๒๔ เริ่มโครงการสถานีเพาะเลี้ยงม้า ที่ตำบลวังม่วง กิ่งอำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี ในเนื้อที่ ๕๐๐ ไร่ และได้พัฒนาพื้นที่เลี้ยงม้าจนปัจจุบัน สามารถเลี้ยงม้าแบบธรรมชาติได้ผลดีทำให้ผลิตเซรุ่มได้มากขึ้น

พ.ศ. ๒๕๒๘ เริ่มโครงการทำเซรุ่มแก้พิษงูให้บริสุทธิ์ โดยการศึกษาวิจัยในขั้นทดลองเป็นผลสำเร็จ และสามารถดำเนินการเพื่อจำหน่ายได้นับตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ เป็นต้นมา

ตึกสี่มะเส็ง สร้างจากเงินประทานเนื่องในโอกาสพระชนมายุครบ ๔ รอบ นักษัตร ของพระองค์เจ้าศศิพงศ์ประไพ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต พระองค์เจ้าพิศมัยพิมลสัตย์ และกรมพระกำแพงเพ็ชรอัครโยธิน

เทคนิคการทำพลาสมาฟีรีซีส เป็นวิธีการที่กองวิทยาศาสตร์ได้พัฒนาขึ้น ทำให้เพิ่มผลผลิตของเซรุ่มแก้พิษงูจากม้าได้สูงขึ้นกว่าเดิมถึง ๑๐ เท่า และสามารถลดปริมาณพิษงูที่ใช้ฉีดกระตุ้นม้าให้เหลือจำนวนน้อยกว่าเดิมเป็นการลดการสิ้นเปลืองพิษงูและลดค่าใช้จ่ายลงด้วย

พ.ศ.๒๕๓๔ พัฒนาวิธีการเจาะเลือดม้าแบบพลาสมาฟีรีซีส ได้สำเร็จ

งานผลิตน้ำเกลือ

งานผลิตเซรุ่มป้องกันโรคกลัวน้ำ

เซรุ่มป้องกันโรคกลัวน้ำ เป็นเซรุ่มที่แยกได้จากเลือดของม้าที่มีภูมิคุ้มกันสูงต่อไวรัสกลัวน้ำเช่นกัน แม้ปริมาณการผลิตที่ผ่านมา จะยังจำกัดอยู่ในระดับการทดลองผลิต แต่ก็ประสบผลสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ และกำลังพัฒนาให้สามารถผลิตและใช้ประโยชน์ให้ได้เต็มที่

งานผลิตน้ำยาฉีด

ทำหน้าที่ผลิตน้ำยาฉีดเข้าเส้นทุกชนิดให้กับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นที่ยอมรับในคุณภาพที่ดีเยี่ยม ปลอดภัย และปลอดจากสารก่อไข้ด้วย

งานผลิตสัตว์ทดลอง

ทำหน้าที่ผลิตสัตว์ทดลอง ซึ่งได้แก่ หนูขาว หนูตะเภา และกระต่าย ในหน่วยเพาะเลี้ยงสัตว์ทดลองในต่างจังหวัด ให้ได้จำนวน ลักษณะ และขนาดตัวที่เหมาะกับการใช้งานในห้องปฏิบัติงานของแต่ละแผนก แล้วจึงจำหน่ายส่งมายังหน่วยเลี้ยงดูแลสัตว์ซึ่งอยู่ระหว่างการทดลอง ที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง โดยให้มีเพียงพอกับความต้องการใช้งานตลอดเวลา

งานผลิตสัตว์ทดลอง

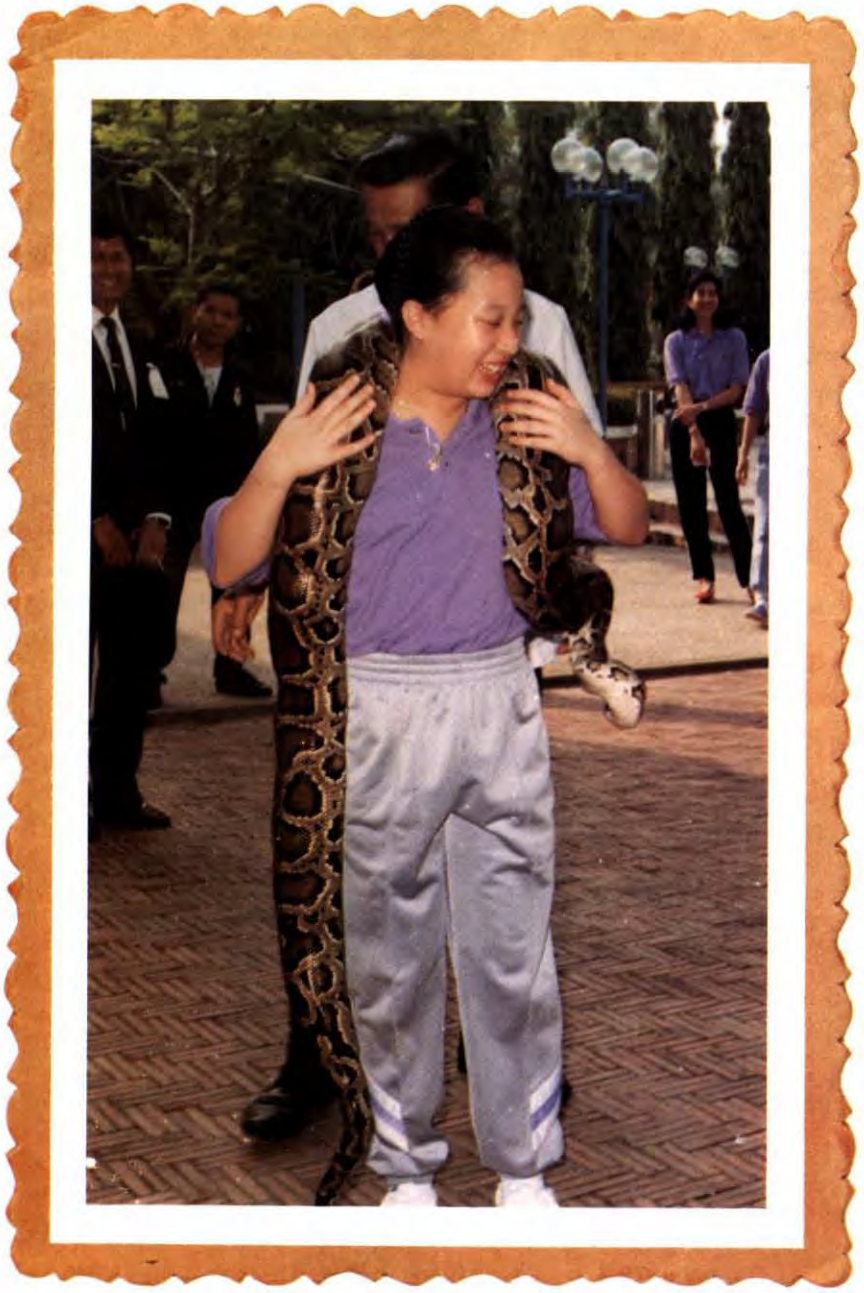

งานควบคุมคุณภาพ

ทำหน้าที่ตรวจสอบทางด้านอิมมูโนวิทยา (ภูมิคุ้มกัน ชีวเคมี บักเตรีวิทยา) และคุณภาพทั่วไปของน้ำยาฉีดและชีวภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นเอง และที่ผลิตภายนอกหรือสั่งซื้อจากต่างประเทศ ก่อนการนำมาใช้เพื่อให้แน่ใจว่า เราได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

สวนงู (Snake Farm)

สภากาชาดไทยได้ดำริสร้างสวนงูขึ้น สำหรับเลี้ยงงูพิษทุกชนิด เพื่อรีดพิษมาใช้ฉีดม้าทำเซรุ่มแก้พิษงู โดย **ดร.เลโอโปลด์ โรแบรต์** ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์คนแรกได้บอกบุญเรี่ยไรชาวต่างประเทศที่อยู่ในประเทศไทย นำเงินมาจัดสร้างขึ้นในบริเวณสถานเสาวภา **สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า** สภานายิกาสภากาชาดไทย เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๖๖ นับเป็นสวนงูแห่งที่ ๒ ของโลก (สวนงูแห่งแรกของโลกอยู่ที่ประเทศบราซิล)

สวนงูเปิดให้ประชาชนชม เพื่อจะได้รู้จักงูพิษต่าง ๆ ที่เป็นอันตราย เป็นการเผยแพร่การทำเซรุ่มแก้พิษงูและการรักษาผู้ถูกงูพิษกัดด้วย ทำให้จำนวนคนถูกงูกัดมารับการรักษามากขึ้นเป็นลำดับ

เดิมการจัดตั้งสวนงูขึ้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมงูพิษทุกชนิดในประเทศไทยมาเลี้ยงไว้เพื่อการศึกษาวิจัย และรีดพิษไว้เพื่อการผลิตเซรุ่มแก้พิษงู และยังทำการรักษาผู้ถูกงูกัดด้วย แต่ต่อมาในปีพ.ศ. ๒๔๙๖ กอง

สวนงูในอดีต – ปัจจุบัน

วิทยาศาสตร์ได้เลิกทำการรักษาผู้ถูกงูกัดนอกเวลาทำการ เนื่องจากผู้ถูกงูกัดต้องใช้เวลาในการเดินทางมายังสถานเสาวภานานเกินควรกว่าจะได้รับการรักษา จึงได้ส่งเซรุ่มแก้พิษงูชนิดต่าง ๆ ไปเก็บไว้ตามโรงพยาบาลใหญ่ ๆ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อให้ผู้ถูกงูกัดได้ไปรับการรักษาจากโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด ส่วนโรงพยาบาลและสถานีอนามัยในต่างจังหวัดทั่วราชอาณาจักรนั้น จะมีเซรุ่มแก้พิษงูประจำอยู่ตลอดเวลา

ในปลายปีพ.ศ. ๒๕๒๙ กองวิทยาศาสตร์ได้ยกเลิกทำการรักษาผู้ถูกงูกัดโดยเด็ดขาด โดยมอบหมายให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นสถานที่ทำการรักษาแทน

ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์จากอดีตถึงปัจจุบัน

๑. นายแพทย์เลโอโปลด์ โรแบรต์
พ.ศ.๒๔๖๐-๒๔๖๘

๒. พลตรี พระยาตำรงแพทยาคุณ (ชื่น พุทธิแพทย์)
พ.ศ.๒๔๖๘-๒๔๗๕

๓. พันเอก พระจรัญโรควิจารณ์ (จรัล เทพหัสดิน ณ อยุธยา)
พ.ศ.๒๔๗๕-๒๔๘๓

๔. พันโท หลวงเกียรตินันทแพทย์ (สือ เกียรตินันท์)
พ.ศ.๒๔๘๓-๒๔๘๘

๕. นายแพทย์เฉลิม บูรณะนนท์
พ.ศ.๒๔๘๘-๒๕๑๓

๖. คุณหญิงศรีประไพ ผ่องอักษร
พ.ศ.๒๕๑๓-๒๕๒๒

๗. นายสัตวแพทย์สกล โรหิตะโยธิน
พ.ศ.๒๕๒๒-๒๕๒๖

๘. แพทย์หญิงอาภา สิงหเสนี
พ.ศ.๒๕๒๖-๒๕๒๗

๙. รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชุติวงศ์
พ.ศ.๒๕๒๗-๒๕๓๕

๑๐. ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิศิษฏ์ สิตปรีชา
พ.ศ.๒๕๓๕-ปัจจุบัน

โครงสร้างการบริหารงานของกองวิทยาศาสตร์

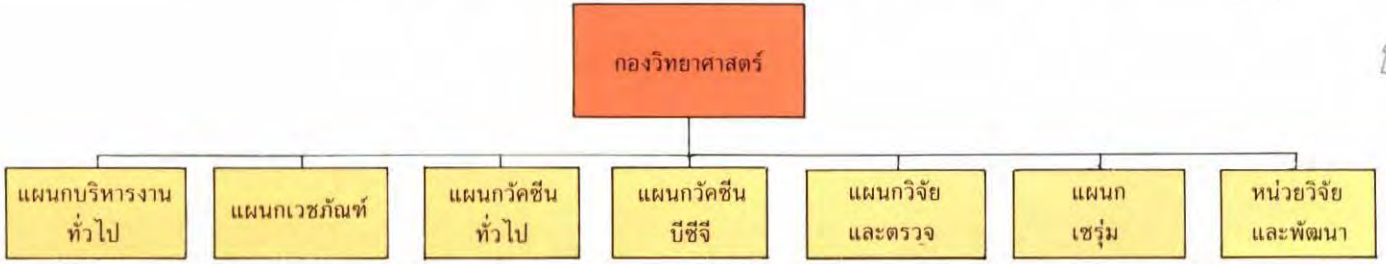

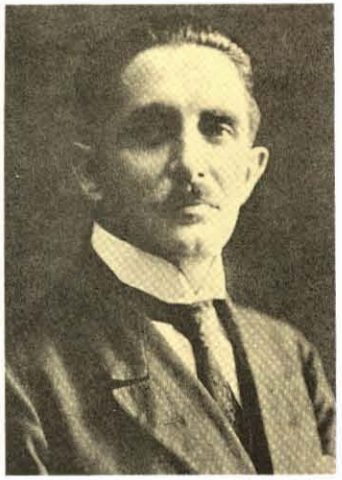

นายแพทย์เลโอโปลด์ โรแบรต์
ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์
พ.ศ.๒๔๖๐-๒๔๖๘

สวนงู

เมื่อเอ่ยถึงสถานเสาวภา **กองวิทยาศาสตร์ สภากาชาดไทย** ประชาชนจะนึกถึงสถานที่ที่ให้การตรวจรักษาป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่เก่าแก่ที่สุด และมีชื่อเสียงที่สุดของเมืองไทย และอาจจะเป็นที่สุดของโลก เพราะเปิดให้บริการทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการมากว่า ๖๐ ปี นอกจากนี้ จะมีคนอีกส่วนหนึ่งรู้จักสถานเสาวภาในฐานะที่มีสวนงูที่ใหญ่ที่สุด และมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก แต่คนทั่วไปจะรู้จักสถานเสาวภาควบคู่ไปกับโรคพิษสุนัขบ้าและสวนงู

สวนงูของสภากาชาดไทย ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๖๖ นับเป็นสวนงูแห่งที่ ๒ ของโลก ถัดจากประเทศบราซิล ในประเทศไทยมีงูพิษชนิดต่าง ๆ ชุกชุม ในปีหนึ่ง ๆ มีผู้คนถูกงูพิษกัดเป็นอันตรายจำนวนมาก เซรุ่มแก้พิษงูเป็นยาอย่างเดียวที่ใช้รักษาได้ผลแน่นอน แต่เซรุ่มแก้พิษงูที่สั่งมาจากต่างประเทศนั้น ประสิทธิภาพในการแก้ไขไม่ตรงกับพิษงูในประเทศเรา สภากาชาดไทยจึงได้สร้างสวนงูสำหรับเลี้ยงงูพิษทุกชนิดไว้เพื่อรีดพิษมาใช้ฉีดม้าทำเซรุ่มแก้พิษงู **ดร.เลโอโปลด์ โรแบรต์** (Dr.Leopold Robert) ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์ จึงได้บอกบุญเรี่ยไรจากชาวต่างประเทศที่อยู่ในประเทศไทย ได้เงินมาจัดสร้างสวนงูขึ้นในบริเวณสถานเสาวภา **สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า** สภานายิกาสภากาชาดไทยเสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดสวนงูแห่งนี้ด้วย

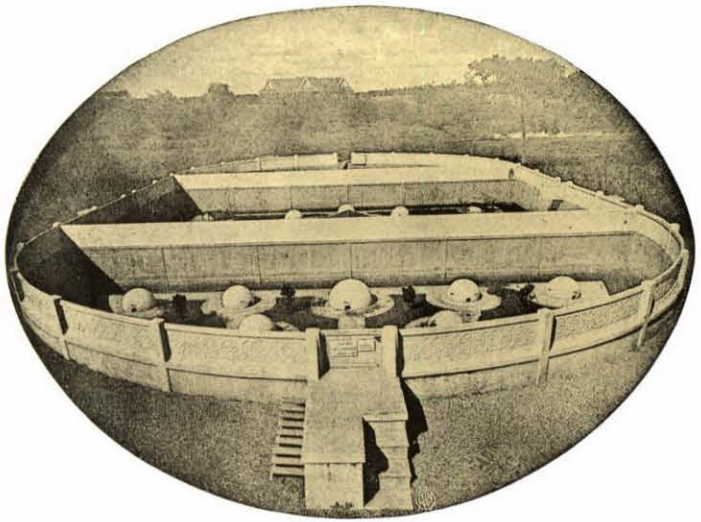

สวนงู สถานเสาวภา

งูจงอาง

งูเห่า

งูแมวเซา

งูสามเหลี่ยม

งูกะปะ

งูเขียวหางไหม้

งูพิษที่เลี้ยงไว้สำหรับรีดพิษมี ๖ ชนิดคือ งูจงอาง งูเห่า งูแมวเซา งูสามเหลี่ยม งูกะปะ และงูเขียวหางไหม้ รวมจำนวนงูพิษไม่ต่ำกว่า ๘๐๐-๙๐๐ ตัว พิษงูที่รีดได้จะถูกนำไปฉีดกระตุ้นให้ม้าที่สถานีเพาะเลี้ยงม้าของ **แผนกเซรุ่ม กองวิทยาศาสตร์** สภากาชาดไทย เลือดของม้าที่ได้ภายหลังจากการฉีดกระตุ้นด้วยพิษงู จะถูกนำกลับมาผ่านกระบวนการผลิตเป็นเซรุ่มแก้พิษงูต่อไป นอกจากสวนงูจะเป็นสถานที่เลี้ยงงูพิษเพื่อรีดพิษไปทำเซรุ่มแก้พิษงูแล้ว ยังเปิดให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไปเข้าชมเพื่อเป็นทัศนศึกษาด้วย ผู้เข้าชมจะได้รู้จักกับงูพิษชนิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทย ลักษณะเป็นงูที่มีชีวิตอยู่ในบ่องูและงูที่ดองเก็บไว้ รวมทั้งงูที่ชำแหละให้เห็นอวัยวะต่าง ๆ ที่จัดแสดงไว้ใน**พิพิธภัณฑ์** ซึ่งอยู่ด้านหน้าของบ่องู นอกจากนี้ ยังมีแผ่นภาพและแผนภูมิต่าง ๆ ที่จะให้ประโยชน์แก่ผู้เข้าชมมากมาย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งที่พบงูพิษชนิดต่าง ๆ และวิธีปฐมพยาบาลคนที่ถูกงูพิษกัด เป็นต้น สวนงูได้รับความสนใจจากประชาชนและนักทัศนาจรชาวต่างชาติที่มาเยี่ยมชมวันละเป็นจำนวนมาก เพราะเป็นรายการท่องเที่ยวที่ให้ทั้งสาระความรู้และความบันเทิง ผู้เข้าชมจะรู้สึกตื่นเต้นยิ่งขึ้น เมื่อได้ชมการแสดงรีดพิษงู และการป้อนอาหารงู ซึ่งจะหาดูที่อื่นไม่ได้อีกแล้วในโลก

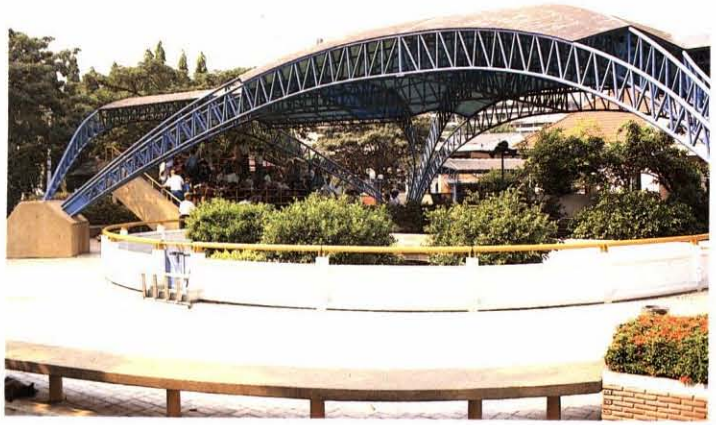

สวนงู ของสถานเสาวภา ได้รับการบูรณะซ่อมแซมมาเป็นระยะ ๆ และได้ปิดเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมและขยายพื้นที่ให้กว้างขึ้นเป็นครั้งใหญ่ที่สุด เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๒๘ โดยได้ตกแต่งอาณาบริเวณบ่องูใหม่ ปลูกต้นไม้ทั่วบริเวณเพื่อให้ร่มรื่นเหมาะสมกับความเป็นอยู่ของงูตามธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังมีการสร้างอัฒจันทร์มีหลังคาที่ขอบบ่องูทั้ง ๒ ด้าน เพื่อให้ผู้ที่เข้าชมการป้อนอาหารและรีดพิษงู สามารถมองเห็นได้ชัดเจน และมีการสร้างกรงใหญ่สำหรับเลี้ยงงูไม่มีพิษชนิดต่าง ๆ ในประเทศไทยที่น่าสนใจไว้ให้ชม เพื่อเป็นการเปรียบเทียบกับงูพิษด้วย

ทั้งนี้ ยังได้ปรับปรุงพิพิธภัณฑ์งูให้ทันสมัยยิ่งขึ้น มีห้องที่ใช้บรรยายและฉายสไลด์ประกอบ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของงูชนิดต่าง ๆ สวนงูได้รับการบูรณะซ่อมแซมเสร็จเรียบร้อยเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๒๙ โดยอดีตเลขาธิการสภากาชาดไทย **ศาสตราจารย์ นายแพทย์ หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์** ได้ทำพิธีเปิดสวนงูที่บูรณะใหม่เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๒๙

หลายท่านคงจะสนใจว่าเขารีดพิษงูกันอย่างไร

วิธีการที่ทำกันที่นี่คือ เจ้าหน้าที่จะลงไปที่บ่องูแต่ละชนิด เลือกงูตัวที่มีพิษมาก โดยสังเกตจากต่อมเก็บพิษ ซึ่งอยู่ที่ด้านหลังของลูกนัยน์ตาว่าจะนูนขึ้นมามากกว่าปกติ แล้วใช้มือขวาจับที่บริเวณลำคอของงู มือซ้ายจับส่วนหางทันทีเพื่อไม่ให้งูดิ้นหลุด เมื่อจับเรียบร้อยแล้วจะมีพนักงานรีดพิษงูใช้มือซ้ายถือจานแก้วสำหรับรีดพิษงู ซึ่งมีลักษณะคล้ายกระจกแว่นตาสอดใส่เข้าไปในปากของงูรองรับไว้กับเขี้ยว แล้วใช้มือขวาบีบต่อมพิษงู น้ำพิษของงูจะไหลลงไปสู่จานแก้ว ออกมาทางเขี้ยว พิษของงูแต่ละชนิดสีไม่เหมือนกัน

งูพิษที่มีมากที่สุดในสวนงู และมีอันตรายมากที่สุดในบ้านเรา คือ งูเห่า ผู้ที่ถูกงูเห่ากัดอาจตายภายในเวลาอันรวดเร็วถ้าให้การพยาบาลหรือรักษาไม่ทัน งูเห่าในประเทศไทยมีความแตกต่างในเรื่องสีสันของลำตัวมาก คือพบได้ตั้งแต่สีดำ สีน้ำตาลเข้ม สีน้ำตาลอ่อน สีเทา จนกระทั่งสีนวล บางตัวยังมีลวดลายควั่นเป็นข้อ ๆ ตามลำตัวอีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีงูเห่าบางชนิดที่มีความสามารถพิเศษในการพ่นน้ำพิษอีกด้วย เรียกกันว่า "งูเห่าพ่นพิษ" ถ้าหากน้ำพิษพ่นเข้าตาจะเกิดการอักเสบอย่างรุนแรงจนทำให้ตาบอดได้หากรักษาไม่ทันการ จึงควรระวังเป็นอย่างยิ่ง

ขณะนี้ **สวนงู**ของสถานเสาวภาเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้นตามลำดับ ในแต่ละวัน มีผู้เข้าชมทั้งที่เป็นชาวต่างประเทศและชาวไทยประมาณ ๑๕๐ คน โดยจัดให้มีการสาธิตเกี่ยวกับงู พร้อมการบรรยายเป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ วันละ ๒ เวลา สำหรับวันธรรมดา และวันเสาร์ อาทิตย์ จะแสดงให้ชมเพียงวันละ ๑ รอบเท่านั้น

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงชุดยุวกาชาด ขณะทรงพระเยาว์

กองยุวกาชาด

ความเป็นมา

กิจการยุวกาชาดไทยเริ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๕ โดยมีสมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต (พระอิสริยยศขณะนั้น) เป็นผู้ทรงริเริ่มก่อตั้งขึ้นตามข้อเสนอของสันนิบาตสภากาชาดที่ว่า *"สภากาชาดทุกชาติควรจัดตั้งกาชาดสำหรับเด็กขึ้น เพื่อฝึกเยาวชนให้รู้จักอยู่ดีกินดี ทำประโยชน์ให้แก่สังคม และจัดวิธีดำเนินการให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาของแต่ละประเทศ"* ด้วยเหตุผลดังกล่าว การยุวกาชาดจึงได้ถือกำเนิดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับทุกประเทศทั่วโลกคือ Education For Peace & Good Health, Good Service, International Friendship. และมีวัตถุประสงค์ของยุวกาชาดไทย ตามข้อบังคับของสภากาชาดไทยที่ได้กำหนดไว้ดังนี้

สมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต

"เพื่อฝึกอบรมให้สมาชิกมีอุดมคติในศานติสุข มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องการรักษาอนามัยของตนเอง และส่งเสริมอนามัยของผู้อื่นตลอดจนการพัฒนาตนเองทางด้านร่างกาย จิตใจ คุณธรรม และธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีใจเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ทั่วไป" **พระองค์จึงทรงมีพระดำริว่า** *"สภากาชาดของบางประเทศ ได้ตั้งสภากาชาดแผนกเด็กขึ้น ที่เรียกตามภาษาอังกฤษว่า "Junior Red Cross" รับเด็กชาย หญิงอายุไม่เกิน ๑๘ ปี เป็นสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะปลูกฝังเพาะนิสัยเด็กให้มีใจเมตตากรุณาต่อมนุษยชาติให้เป็นพลเมืองดี มุ่งทำประโยชน์แก่ชนหมู่มาก ให้รู้จักทำงานในกิจลักษณะนั้น มีผลดีจนประเทศอื่น ๆ ได้จัดตั้งขึ้นบ้างอีกหลายประเทศ สมควรที่สภากาชาดสยามจะได้จัดตั้งขึ้นบ้าง"*

พระยาไพศาลศิลปศาสตร์

จากพระดำรินี้เอง จึงได้มีการดำเนินงานเพื่อจัดตั้งกิจการนี้ขึ้นในประเทศไทย โดยได้ออกข้อบังคับสภากาชาดสยามแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) ว่าด้วยอนุสภากาชาดสยาม ลงวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ.๒๔๖๕ กิจการนี้ถือได้ว่ามีประโยชน์ต่อสังคมยิ่งกิจการหนึ่ง และเนื่องจากกิจการนี้มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกับการศึกษาและลูกเสืออยู่ด้วย สภากาชาดสยามจึงได้มอบให้กระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการ) รับไปดำเนินการในส่วนของการตั้งงบประมาณสำหรับค่าใช้จ่ายประจำปี ส่วนการดูแลอำนวยการนั้น สมเด็จองค์สภานายิกาแห่งสภากาชาดสยาม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ **จางวางโท พระยาไพศาลศิลปศาสตร์** ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการอนุสภากาชาด ซึ่งแยกเป็นอีกกองหนึ่งของสภากาชาดสยาม มีคณะกรรมการคือ **หม่อมเจ้าพิจิตรจิราภา เทวกุล มหาอำมาตย์ตรี หม่อมเจ้าสกลวรรณากร วรวรรณ จางวางตรี พระยาพิทักษ์มานพ** และจัดให้มีหนังสือรายเดือนสำหรับสมาชิกเรียกว่า *"อนุสภากาชาดอุปกรณ์"* ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระบรมราชูปถัมภก **สมเด็จพระมาตุจฉาเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี** (สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า) ทรงเป็นองค์สภานายิกา และ**จอมพล สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต** ทรงเป็นอุปนายกผู้อำนวยการ โดยออกฉบับแรกเป็นฉบับพิเศษ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ.๒๔๖๖ การดำเนินการอนุสภากาชาดระยะเริ่มแรกนั้นค่อนข้างจะขลุกขลัก เนื่องจากกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ (กระทรวงการคลัง) ไม่ได้จัดสรรงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และสภากาชาดก็มีงบประมาณปีละเล็กน้อย ในช่วงหลังคือประมาณปี พ.ศ. ๒๔๖๗ สันนิบาตกาชาดได้ส่งเงินมาช่วยเหลือกิจการยุวกาชาดถึง ๖๐๐ ปอนด์

ต่อมาในวันที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๘๘ ได้มีการออกข้อบังคับสภากาชาดไทยแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๑ เปลี่ยนคำว่า *"อนุสภากาชาด"* เป็น *"อนุกาชาด"* ได้ดำเนินกิจการมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๒๑ จึงได้ออกข้อระเบียบสภากาชาดไทย ฉบับที่ ๔๒ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน โดยมีเหตุผลเพื่อต้องการขยายกิจกรรมให้ไปสู่เยาวชนระดับอุดมศึกษาด้วย จึงเปลี่ยนชื่อเป็น *"ยุวกาชาด"* และใช้คำว่า *"Red Cross Youth"* แทนคำว่า *"Junior Red Cross"* และในช่วง

เครื่องแบบยุวกาชาดในอดีต-ปัจจุบัน

เวลานี้เองได้มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อบังคับระเบียบต่าง ๆ หลักสูตร การเรียนการสอน และการฝึกอบรมไปพร้อมกัน

หน้าที่

กองยุวกาชาด มีหน้าที่ปลูกฝังคุณธรรมไว้ในใจเด็กทั้งหลาย เพื่อได้ซาบซึ้งถึงอุดมคติแห่งการอุทิศตนเป็นแรงงาน โดยเฉพาะเกี่ยวด้วยการพิทักษ์อนามัยของตนเอง และของผู้อื่น มีความเข้าใจ รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมือง และมีน้ำใจเมตตาอนุเคราะห์ต่อชาติของตนเอง และบรรดาชาติอื่น ๆ ทั่วโลก

การดำเนินงาน

กิจการในกองยุวกาชาดแบ่งเป็น ๒ แผนก คือ

๑. แผนกยุวกาชาดสัมพันธ์

๒. แผนกอบรมวิชาพิเศษ

หลายท่านอาจเข้าใจผิดว่า กิจการยุวกาชาดหรือผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกยุวกาชาดนั้น กำหนดเฉพาะนักเรียนหญิงเท่านั้น แต่ความจริงแล้วสมาชิกยุวกาชาดจะมีทั้งนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และอาสาสมัคร ซึ่ง

สมาชิกยุวกาชาดจะแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ยุวกาชาดในสถานศึกษา ได้แก่สมาชิกที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียนแบ่งออกเป็น ๖ ระดับคือ

๑. ระดับเตรียม ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๑-๒
๒. ระดับ ๑ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๓-๔
๓. ระดับ ๒ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๕-๖
๔. ระดับ ๓ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๑-๓
๕. ระดับ ๔ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๔-๖
๖. ระดับอุดมศึกษา ได้แก่ นิสิต นักศึกษาในวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย

๒. ยุวกาชาดนอกโรงเรียน ได้แก่บุคคลผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา เช่น ชาวเขา เป็นต้น

การอบรมปฐมพยาบาลแก่สมาชิกยุวกาชาด

เยาวชนเหล่านี้ จะได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการกาชาด ประวัติสภากาชาด วัตถุประสงค์ของกิจการยุวกาชาด โดยความรู้เหล่านี้จะบรรจุลงในหลักสูตรบังคับในการเรียนกิจกรรมยุวกาชาด สำหรับสมาชิกยุวกาชาดในโรงเรียน และนำมาเป็นเรื่องในการบรรยายทุกครั้งที่มีการอบรมสมาชิกยุวกาชาดทั้ง ๒ ประเภท เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นมีพื้นฐานและเข้าใจวัตถุประสงค์อันแท้จริงของการกาชาดและยุวกาชาด

นอกเหนือจากความรู้ในเรื่องการกาชาดแล้ว กิจกรรมยุวกาชาดยังได้เน้นในเรื่องการอบรมสมาชิก ทั้งทางด้านทฤษฎี และปฏิบัติ อาทิ การอบรมวิชาปฐมพยาบาลและเคหพยาบาล การบำเพ็ญประโยชน์ วิชาความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ฯลฯ และในกิจการภาคปฏิบัติ จะมีการจัดกิจกรรมให้สมาชิกไปปฏิบัติงานตามโรงพยาบาล โรงเรียนสอนคนตาบอด บ้านเยาวชน และบ้านพักคนชรา ร่วมในการออกร้านหารายได้ในงานกาชาด การจัดการอยู่ค่ายพักแรมทั้งในและนอกโรงเรียน และนอกจากนี้ทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้จัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนผู้บังคับบัญชาและสมาชิกยุวกาชาดกับประเทศญี่ปุ่น การจัดค่ายชุมนุมยุวกาชาดเอเชียแปซิฟิก การแลกเปลี่ยนสมุดภาพ บัตรแสตมป์ สิ่งประดิษฐ์ตุ๊กตา เป็นต้น

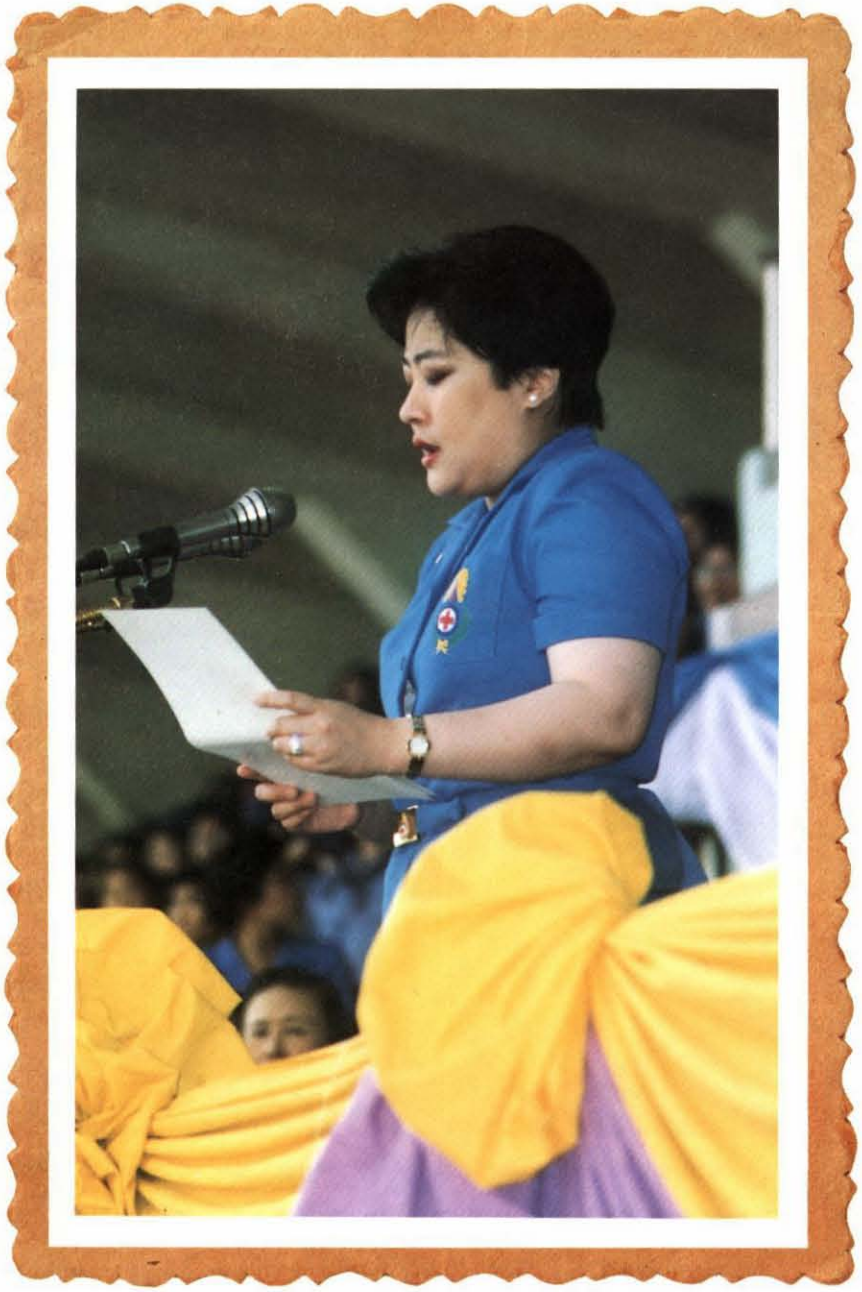

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จฯ ไปในพิธีสวนสนามและปฏิญาณตนของผู้บังคับบัญชาและสมาชิกยุวกาชาด ในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนายุวกาชาดไทย ครบ ๗๑ ปี วันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๖ ณ สนามศุภชลาศัย สนามกีฬาแห่งชาติ

ทุกวันที่ ๒๗ มกราคม กองยุวกาชาดได้จัดให้มีงานวันสถาปนายุวกาชาดขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการระลึกถึงวันสำคัญของการสถาปนากิจการยุวกาชาดขึ้นในประเทศไทย และส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ ผู้บังคับบัญชา สมาชิกยุวกาชาด ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรวมพลัง ความสามัคคี เพื่อจะพัฒนากิจการยุวกาชาดให้เจริญก้าวหน้าสืบไป ในแต่ละปีจะมีกิจกรรมที่สำคัญ อาทิ

พิธีสวนสนามและปฏิญาณตนของสมาชิกยุวกาชาด
การแสดงนิทรรศการ
การประกวดวงเมโลเดียน
การประกวดการแกะสลัก และจัดดอกไม้
และการสาธิตและจำหน่ายงานฝีมือของสมาชิกยุวกาชาด เป็นต้น

เครื่องแบบของยุวกาชาด

ปัจจุบัน สมาชิกยุวกาชาดหญิง สวมเสื้อแขนสั้น และกระโปรงสีฟ้าอมเทา คาดเข็มขัดหนังสีดำ ผ้าผูกคอและหมวกสีกรมท่ารูปทรงคงที่ ถุงเท้าสั้นสีขาว รองเท้าหนังสีดำ ประดับเข็มเครื่องหมายยุวกาชาดบนอกเสื้อด้านขวา และเครื่องหมายวิชาพิเศษที่แขนเสื้อด้านซ้าย ส่วนสมาชิกยุวกาชายใช้เครื่องแบบนักเรียนของโรงเรียนที่ตนสังกัด มีผ้าผูกคอและหมวกสักหลาดทรงอ่อน สีกรมท่า

ประโยชน์ของการเรียนยุวกาชาด

ขณะนี้ การเรียนการสอนยุวกาชาดเน้นในเรื่องการรู้จักรักษาความสะอาดร่างกาย เครื่องใช้ ที่อยู่อาศัย รู้จักเลือกอาหารบริโภคที่มีคุณค่า รู้จักวิธีปฐมพยาบาลเมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้น ซึ่งการเรียนดังกล่าวทำให้ยุวกาชาดเหล่านี้บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม และต่อผู้อื่น และก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่

กิจกรรมยุวกาชาดที่สำคัญ

- **โครงการสัมมนายุวกาชาดเอเชียแปซิฟิก** ซึ่งได้จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๔-๑๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๓๔ ณ สถานพักฟื้นสวางคนิวาส จังหวัดสมุทรปราการ มีสมาชิกเข้าร่วมสัมมนาทั้งไทยและต่างประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย ปากีสถาน ลาว พม่า เกาหลี และฮ่องกง โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ร่วมเฉลิมฉลองในวโรกาสคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ทรงมีพระชนมายุ ๓๖ พรรษา นอกจากนี้ ยังเป็นกิจกรรมที่ให้กลุ่มยุวกาชาดจากประเทศต่าง ๆ ได้มาอยู่รวมกัน มีกิจกรรมที่เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และจากผลของการสัมมนาในครั้งนั้น ช่วยให้เหล่าสมาชิกเกิดความรู้สึกรัก สามัคคี รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ

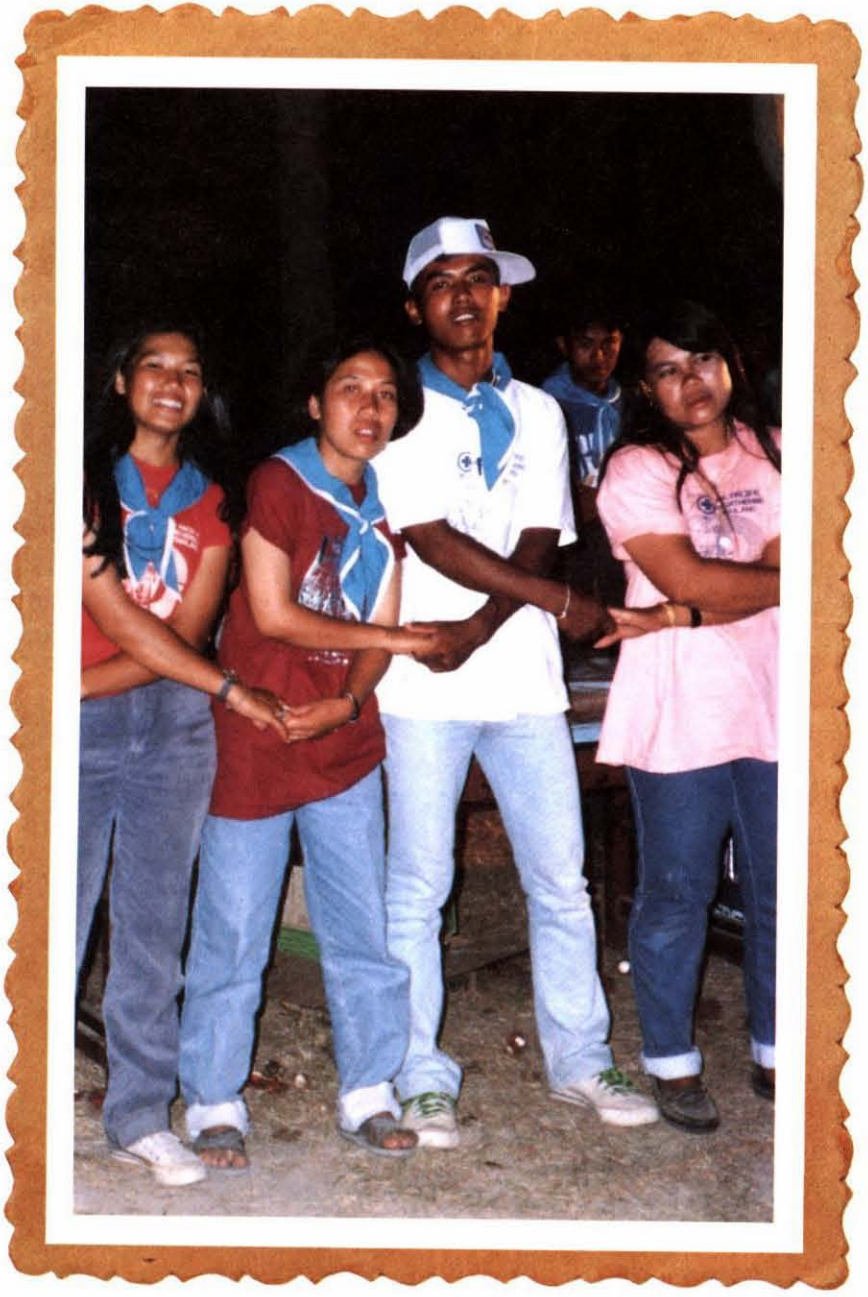

ยุวกาชาดดีเด่น

· **โครงการยุวกาชาดดีเด่น** เป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อคัดเลือกยุวกาชาดดีเด่น โดยเลือกจากกลุ่มผู้สอน จากบุคลากรหลายหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนกิจการยุวกาชาดเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ที่เสียสละ เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นแบบอย่างที่ดีสืบไป

นับเป็นเวลา ๗๑ ปีแล้วที่เสียงเพลง *"พวกเรานี้คือ ยุวกาชาดไทย เราหวังตั้งใจ จะบำเพ็ญตนทุกคน ไม่คิดจะเดียดฉันท์ทุกชั้นชาติ จะอุทิศชีวิตไม่พร่ำบ่น เพื่อความสุขทุกคน ยากจนและเข็ญใจ เรายุวกาชาดไทย จะช่วยเอย"* ยังคงขับขานกันอยู่ในหมู่ยุวกาชาดไทย อันแสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะปลูกฝังเยาวชนของเราให้เป็นคนดีทั้งกายและใจ

โครงสร้างการบริหารงานของกองยุวกาชาด

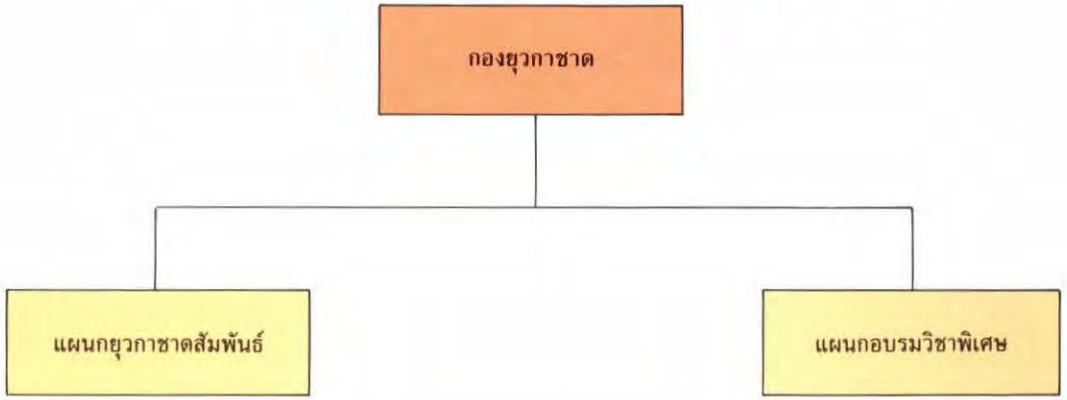

บทเพลงอนุกาชาดไทย

(ทำนองช้างประสานงา)

เราไทยภูมิจิตต์แผ้ว เพิ่มพูน
ภักดิ์ชาติศาสน์กษัตริย์ ใส่เกล้า
รักรัฐธรรมนูญ ประหนึ่งชีพ
เพื่อชาติธรรมเฝ้าเกื้อ ก่อผล
ด้วยสุจริตทั้ง กายวจี ใจแล
พร้อมหมู่หรือส่วนตน บ่ายหน้า
กอบกิจเพื่อความดี ความสัตย์ ซื่อเฮย
กาชาดธวัชนี้ข้า แกว่งไกว

ตามคลองของหน้าที่ แห่งสภา นี้เฮย
ขอบากบั่นด้วยใจ จอดไซร้
อันเป็นวิถีสถา วรสว่าง ไสวแฮ
เพื่อสงบทั่วหล้าไร้ เรืองเข็ญ
เรารวมร่วมจิตต์พร้อม เพรียงกัน
กอบกิจกลมเกลียวเป็น พวกพ้อง
นำสุขเกษมสันต์ สู่เพื่อน มนุษย์เฮย
จงสิทธิ์สมชร้องพร้อง พร่ำชโย

พระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ)
ประพันธ์

กองอาสากาชาด

ความเป็นมา

เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ทวีปยุโรปเกิดสถานการณ์ไม่สงบทางการเมืองระหว่างอังกฤษและฝรั่งเศส กับเยอรมันในยุคของฮิตเลอร์ จนถึงขั้นประกาศสงครามต่อกัน โดยมีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมรบกันทั้งสองฝ่ายและมีทีท่าว่าจะลุกลามเข้ามาถึงภาคตะวันออกไกล ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย ในเวลานั้นสภากาชาดไทยมีหน่วยงานแยกในสังกัดเพียง ๓ กอง คือ **กองบรรเทาทุกข์และอนามัย** ทำหน้าที่บรรเทาทุกข์ รักษาพยาบาลในโรงพยาบาล และอนามัยสงเคราะห์ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด **กองวิทยาศาสตร์** ทำหน้าที่ผลิตวัคซีนป้องกันโรคและเซรุ่มแก้พิษสัตว์ **และกองอนุกาชาด** ทำหน้าที่ฝึกอบรมเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

จากกำลังของเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ทั้ง ๓ กอง คณะกรรมการสภากาชาดไทยพิจารณาเห็นว่าควรจะได้เพิ่มจำนวนให้มากขึ้น เพื่อเตรียมการช่วยบรรเทาทุกข์ในสถานการณ์ดังกล่าวไว้พร้อมสรรพ ให้ปฏิบัติงานได้โดยฉับพลัน จึงได้ตกลงให้จัดตั้งกองแยกเพิ่มขึ้นอีกกองหนึ่งคือ **กองอาสากาชาด**

สภากาชาดไทย จึงตั้งกองอาสากาชาดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๓ โดยเปิดรับสมาชิกครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ ซึ่งถือเป็นวันสถาปนากองอาสากาชาดด้วย จำนวนผู้สมัครในชั้นแรกมีเพียง ๔๑ ราย แต่ในอีก ๖ เดือนต่อมา จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น ๒,๐๙๑ ราย ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองอาสากาชาดคนแรกคือ **พลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและกรรมการสภากาชาดไทย มี **หม่อมเจ้าสกลวรรณากร วรวรรณ** ที่ปรึกษากระทรวงมหาดไทยและกรรมการสภากาชาดไทย ทรงเป็นรองผู้อำนวยการ สำหรับเลขานุการได้ขอยืมตัวเลขานุการสำนักงานกลางในสมัยนั้น คือ **หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล** ให้ทำหน้าที่เลขานุการกองอาสากาชาดไปพร้อมกันด้วยในระยะแรก

พลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ระหว่างปฏิบัติงานที่หน่วยอาสากาชาด

หม่อมเจ้าสกลวรรณากร วรวรรณ

กองอาสากาชาด ได้รับสมัครผู้ที่มีจิตเป็นกุศล และมีความปรารถนาศรัทธาที่จะทำงานช่วยบ้านเมืองในด้านการรักษาพยาบาล และสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ที่บาดเจ็บและป่วยไข้ในยามสงคราม เข้ามาเป็นสมาชิกที่เรียกว่า *"อาสากาชาด"* อาสากาชาดในสมัยแรกเริ่ม ทำหน้าที่รับใช้สภากาชาดไทยและกองทัพในเวลาเดียวกัน ทุกครั้งที่สัญญาณทางอากาศดังขึ้น อาสากาชาดทุกคนจะต้องออกปฏิบัติงานภาคสนามในนามของอาสากาชาดร่วมกับอีก ๒ หน่วยงาน คือ **สมาคมปอเต็กตึ๊ง** ทำหน้าที่เก็บศพ และ**กองบรรเทาทุกข์** ทำหน้าที่ลำเลียงผู้บาดเจ็บที่ช่วยตัวเองไม่ได้ ส่งเข้ารักษาพยาบาลในโรงพยาบาล ในขณะที่กองอาสากาชาดทำหน้าที่ปฐมพยาบาล ค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิกอาสากาชาดในครั้งนั้นเป็นเงิน ๑๕ บาท และจะต้องเข้ารับการอบรมความรู้ในวิชาเฉพาะต่าง ๆ รวม ๗ แผนกภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ได้รับประกาศนียบัตร ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

การปฏิบัติงานของกองอาสากาชาด แบ่งออกเป็นแผนก หมวด และหมู่ มีผู้รับผิดชอบเป็นหัวหน้าชั้นต่าง ๆ อาสากาชาดที่มีเครื่องแบบและเครื่องหมายสำหรับใช้ในเวลาเข้าประจำการ เนื่องจากต้องปฏิบัติตามบทใน **อนุสัญญาเจนีวา** เมื่อออกทำงานบรรเทาทุกข์ในยามสงคราม แม้เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลงในวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เพราะญี่ปุ่นยอมแพ้ การช่วยบรรเทาทุกข์ทางอากาศเลิกไป แต่กองอาสากาชาดก็ยังต้องช่วยทำอาหารเลี้ยงคนไข้ที่เป็นเชลยศึกชาวต่างชาติที่ถูกญี่ปุ่นจับมาขังไว้ให้ทำงานหนักต่าง ๆ จนเจ็บป่วยหรืออดอยาก กองทัพพันธมิตรมาขอใช้ตึกคนไข้ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์หลายตึก และขอให้ช่วยทำอาหารเลี้ยงเชลยเหล่านั้นด้วย

เมื่อสิ้นภาวะสงคราม โดยหลักการงานอาสากาชาดก็ควรยุบไป เพราะหมดภารกิจที่จะต้องปฏิบัติ หากก่อนสงครามยุติไม่นานนัก ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการกองอาสากาชาดเห็นว่า น่าเสียดายถ้ามวลสมาชิกจะแยกย้ายกันไป เพราะสมาชิกอาสากาชาดเป็นผู้ได้รับการอบรมและผ่านการปฏิบัติงานเป็นอย่างดีมาแล้ว น่าที่จะทำประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมืองได้อีก จึงได้จัดตั้ง *"สโมสรอาสากาชาด"* ขึ้น เมื่อให้สมาชิกอาสากาชาดมีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนวิชาความรู้หรือทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม หรือช่วยสภากาชาดไทยในยามฉุกเฉินได้ทันที กิจการของกองอาสากาชาดและการปฏิบัติงานของสมาชิกอาสากาชาดจึงได้ดำเนินสืบมาจนกระทั่งทุกวันนี้

อาสากาชาดเดินทางไปปฏิบัติงานในสงครามเกาหลี (๒๔๙๓-๒๔๙๖)

งานของอาสากาชาดแบ่งออกเป็น ๗ แผนก ผู้สมัครจะอาสาเข้าอบรมในแผนกเดียวหรือหลายแผนกก็ได้ตามความสามารถของตน

๑. แผนกช่วยฝ่ายธุรการ มีหน้าที่ช่วยทำงานปกครอง งานในสำนักงาน งานจรภายนอกสำนักงานด้วย ผู้สมัครในแผนกนี้จะมีหน้าที่รวมตลอดถึงการโต้ตอบ การบัญชี และการอย่างอื่นในหน้าที่อำนวยการช่วยในการโฆษณา การรับแขกและการจัดงานของสภากาชาดโดยทั่วไป งานเช่นนี้จึงเหมาะแก่ผู้มีนิสัยชอบจัดการงาน

๒. แผนกการประดิษฐ์ มีหน้าที่ช่วยเย็บเสื้อผ้าและจัดเตรียมเวชภัณฑ์ใช้ทั้งภายในและภายนอกโรงพยาบาล ในเวลาสงครามจะเป็นกำลังสำคัญในการประดิษฐ์ รวบรวมและจัดส่งเครื่องบำรุงอนามัยและความสะดวกของทหารและเชลยศึก เมื่อเกิดเหตุภยันตรายขึ้นแก่ประชาชน การประดิษฐ์ของแผนกนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ประสบเคราะห์ร้ายหลายประการ ผู้อาสาซึ่งมีฝีมือจะเลือกสมัครในแผนกนี้กันโดยมาก

อาสากาชาดช่วยเย็บเสื้อผ้าเด็ก

๓. **แผนกการเลี้ยง** มีหน้าที่ในการจัดเตรียมอาหารสำหรับเลี้ยงทหาร หรือผู้อพยพหนีภัย อาสากาชาดในแผนกนี้ควรมีความรู้ในเรื่องคุณของอาหารต่างชนิด วิธีรักษาอาหารไม่ให้เสีย ตลอดจนวิธีจัดหาอาหารและการทำสวนครัว

๔. **แผนกอนามัยสงเคราะห์** มีหน้าที่ช่วยในการพยาบาล แต่ไม่ใช้คำว่า *"พยาบาล"* เพื่อมิให้เข้าใจผิดว่า อาสากาชาดแผนกนี้มีภูมิรู้เท่าเทียมกับนางพยาบาล ยังประโยชน์ในการปัจจุบันพยาบาล ทั้งในเวลาปกติและในเวลาฉุกเฉิน ผู้สมัครควรมีอนามัยดีและมีร่างกายแข็งแรง

๕. **แผนกสงเคราะห์ทางบ้าน** มีหน้าที่ช่วยเยี่ยมเยียนตามบ้านคนเจ็บไข้ที่มาติดต่อกับโรงพยาบาลและสถานีอนามัย ในเวลาสงคราม แผนกนี้เป็นประโยชน์มากแก่ครอบครัวของทหารและผู้อพยพ เช่นในการช่วยครอบครัวพลัดพรากให้กลับเข้ารวมกันเป็นต้น งานนี้เหมาะแก่ผู้ที่มีนิสัยชอบเด็ก หรือชอบวิสาสะกับบุคคลไม่เลือกชั้น

๖. **แผนกบำรุงใจคนไข้** มีหน้าที่ช่วยปรนนิบัติและเอาใจคนเจ็บไข้ในเวลาสงคราม และช่วยบำรุงขวัญของทหารผู้บาดเจ็บและป่วยไข้ ตลอดทั้งการบันเทิงและการเล่นต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ โดยเฉพาะแก่อนุสภากาชาดของเรา ผู้อาสาควรมีนิสัยร่าเริง และถ้ามีคุณสมบัติในการขับร้องหรือการบันเทิงอย่างอื่นด้วยก็ยิ่งดี

๗. **แผนกยานพาหนะ** มีหน้าที่ช่วยในการขนส่งเนื่องด้วยการบรรเทาทุกข์และการรักษาพยาบาล ในเวลาสงบ แผนกนี้จะเป็นกำลังช่วยในการรับส่งคนเจ็บไข้ นายแพทย์ นางอนามัย ตลอดจนอาสากาชาดแผนกเยี่ยมตามบ้าน ในเวลาสงครามหรือมีเหตุภยันตราย อาสากาชาดในแผนกนี้จะเข้าช่วยหน่วยปัจจุบันพยาบาลเคลื่อนที่ในการขับรถพยาบาล

กองอาสากาชาด แผนกสงเคราะห์ทางบ้าน - การปฏิบัติงานของอาสากาชาดในการจัดส่งชาวเวียดนามกลับประเทศเวียดนาม

อาสากาชาดช่วยตัดผม โกนหนวดและสระผมให้ทหาร ตำรวจ และอาสาสมัครที่บาดเจ็บ

หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ผู้อำนวยการกองอาสากาชาด ไปส่งคณะอาสากาชาดขึ้นรถไฟไปช่วยปฏิบัติงานในสงครามอินโดจีน

"ประโยชน์สำคัญของการอาสาสงเคราะห์สภากาชาดอยู่ที่การร่วมมือระหว่างอาสากาชาดด้วยกัน และการร่วมงานระหว่างผู้อาสากับงานส่วนต่าง ๆ ของสภากาชาด เพื่อสนับสนุนความสามัคคีระหว่างอาสากาชาดด้วยกันเอง จะได้จัดสร้างสโมสรสถานขึ้นในบริเวณสถานเสาวภา หวังว่าอาสากาชาดสโมสร นี้จะได้รับการสนับสนุนของสมาชิกรุ่งเรือง ค่าบำรุงซึ่งอาสากาชาดในพระนครและธนบุรีต่างคนจะต้องเสียปีละ ๕ บาทนั้น ก็เพื่อจะใช้จ่ายเป็นค่าบำรุงสโมสรสถานนี้โดยมาก

อาสากาชาดจะมีเอกสิทธิ์ทุกอย่างเช่นเดียวกับสมาชิกของสภากาชาด เช่น รักษาตัวในโรงพยาบาลของสภาโดยได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมกึ่งหนึ่ง และรับหนังสือสนองโอฐสภากาชาดเป็นต้น สมาชิกของสภากาชาดซึ่งสมัครเป็นอาสากาชาดไม่ต้องเสียค่าบำรุงนี้

เมื่อถึงยามที่ศึกมาติดบ้านเมือง ประชากรทั้งหลายย่อมปรารถนาที่จะสนองคุณแก่ชาติอันเป็นที่รักของตน ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าจะรวบรวมและช่วงใช้ความปรารถนาอันนี้อย่างไร จึงจะเป็นประโยชน์อย่างดีที่สุด ในการจัดตั้งองค์การอาสากาชาดขึ้นนั้น สภากาชาดไทยได้เปิดโอกาสอันนี้ให้แก่ท่านทั้งหลายเป็นอย่างดี

ผู้ประสงค์จะสมัครเป็นอาสากาชาดควรกรอกใบสมัครซึ่งสอดซองมาด้วยแล้วนำยื่น พร้อมด้วยเงิน ๕ บาท เป็นค่าบำรุงสำหรับปีแรก ที่สำนักงานกองอาสากาชาดบนตึกอำนวยการ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สำนักงานนี้เปิดระหว่างเวลาทำงานทุกวัน

หวังว่าผู้ซึ่งไม่สามารถสมัครเป็นอาสากาชาดจะเอื้อเฟื้อช่วยส่งเอกสารในซองนี้ให้แก่ญาติหรือมิตรซึ่งอาจสมัครเข้าเป็นอาสากาชาด เพื่อส่งเสริมการโฆษณา แม้ท่านจะช่วยเพียงเท่านี้ก็ได้ชื่อว่าก่อการกุศลขึ้นส่วนหนึ่งแล้ว

กองอาสากาชาด สภากาชาดไทย"

หน้าที่และความรับผิดชอบ

กองอาสากาชาดมีหน้าที่อบรมสมาชิกอาสากาชาดไว้เพื่อทำการอุปการสงเคราะห์โดยทันท่วงที และโดยมีประสิทธิภาพในเวลาฉุกเฉินแห่งสงคราม หรือเหตุการณ์สาธารณภัยพินาศ และช่วยเป็นกำลังดำเนินงานของสภากาชาดในเวลาปกติ

โดยต้องปฏิบัติตามอุดมการณ์ของกาชาด คือ ช่วย "*บำบัดทุกข์บำรุงสุข*" ให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติ ไม่ว่าภัยนั้นจะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ โดยน้ำมือของมนุษย์ด้วยกันเองหรือสิ่งแวดล้อม

งานของกองอาสากาชาด แบ่งออกเป็น ๒ สายงาน คือ

๑. งานที่ช่วยเป็นกำลังสนับสนุนกิจการภายในสภากาชาด

๒. งานที่ต้องออกไปปฏิบัติงานนอกสถานที่ ซึ่งได้แก่ การปฏิบัติงานช่วยดูแลและบำรุงขวัญทหาร ตำรวจ และอาสาสมัครที่ได้รับบาดเจ็บอยู่ ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และโรงพยาบาลตำรวจ และงานบริการชุมชนในแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกกรุงเทพมหานคร

แจกเสื้อผ้าราษฎรที่ประสบอุทกภัย จ.ปทุมธานี

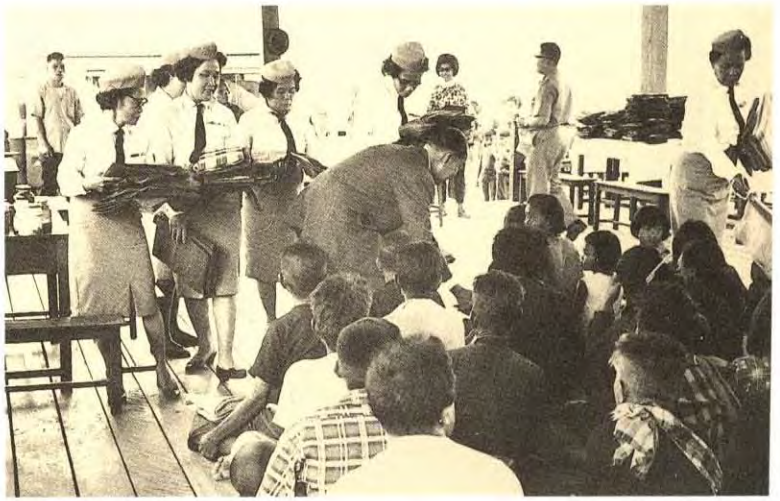

แจกเสื้อผ้าราษฎรที่ขาดแคลน ที่ จ.สกลนคร

ในปัจจุบันที่สภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก สันนิบาตสภากาชาด จึงได้ขยายขอบเขตการบรรเทาทุกข์ของกาชาดให้กว้างออกจากเดิม คือ ให้ช่วยเหลือบรรเทาความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ ไม่ว่าจะเนื่องมาจากเหตุใดก็ตาม เช่น คนพิการ ผู้สูงอายุ เด็กกำพร้า หรือคนพลัดถิ่น ฯลฯ ก็ถือว่าอยู่ในขอบข่ายที่ควรได้รับความช่วยเหลือจากกาชาดทั้งสิ้น

การดำเนินงาน

สมาชิกอาสากาชาด ต้องได้รับการอบรมให้รู้จักหน้าที่ และวิธีปฏิบัติงานในหน้าที่อาสาสมัครเข้าช่วย ก่อนที่จะเข้าทำงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้โดยเรียบร้อย

ผู้ที่เป็นอาสากาชาดอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเป็นสุภาพสตรีที่มีอายุตั้งแต่ ๕๐ ปีขึ้นไป มีฐานะทางครอบครัวมั่นคง และจะต้องมีเวลามากพอที่จะยินดีสละให้กับงานการกุศลโดยสม่ำเสมอและแน่นอน

สมาชิกอาสากาชาดที่เข้ารับการอบรม

นอกจากอุดมการณ์ของกาชาด ที่ว่า ช่วย *"บำบัดทุกข์ บำรุงสุข"* ให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติแล้ว อาสากาชาดยังมีอุดมการณ์ของตนเองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของกาชาดอีกอย่างหนึ่งคือ *"ความสุขของอาสากาชาด ก็คือ การช่วยให้คนอื่นได้รับความสุข"*

การดำเนินงานของอาสากาชาดเป็นไปโดยบริสุทธิ์ ด้วยกุศลเจตนา ไม่เห็นแก่อามิสสินจ้างแต่อย่างใด สมดังคำกล่าวของ พระตีรณสารวิศวกรรม อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดท่านหนึ่ง ว่า *"การอาสาสมัคร เป็นสายโลหิตของกาชาด"*

คณะกรรมการกลางอาสากาชาด ประกอบด้วยผู้อำนวยการ เป็นประธาน รองผู้อำนวยการ เลขานุการ หัวหน้าแผนกทุกแผนก และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีก ๕ คน มีอำนาจออกข้อระเบียบภายในวงการอาสากาชาด รวมทั้งกำหนดเครื่องหมาย เครื่องแบบ และหลักสูตรได้ โดยอนุมัติคณะกรรมการเจ้าหน้าที่

ปัจจุบัน การดำเนินงานในกองอาสากาชาด แยกออกเป็น ๔ แผนกคือ

๑. แผนกบริหารงานทั่วไป
๒. แผนกอบรมและประสานงาน
๓. แผนกกิจกรรมอาสากาชาด
๔. แผนกประชาสัมพันธ์

การจัดตั้งสาขาอาสากาชาดจังหวัด

ในปีพ.ศ.๒๔๘๔ กองอาสากาชาดได้สนับสนุนให้เหล่ากาชาดจังหวัดจัดตั้งสาขาอาสากาชาดจังหวัดขึ้นตามจังหวัดใหญ่ ๆ หรือจังหวัดชายแดนขึ้น คือ จังหวัดปราจีนบุรี ลำปาง นครราชสีมา อุบลราชธานี หนองคาย เชียงใหม่ และนครสวรรค์ขึ้น เพื่อให้อาสากาชาดจังหวัดต่าง ๆ เหล่านี้ได้ทำการช่วยเหลือพยาบาลทหารบาดเจ็บได้โดยทันท่วงที

ผู้บริหารงานในอดีต-ปัจจุบัน

การดำเนินกิจกรรมของกองอาสากาชาด มีผู้อำนวยการเป็นผู้รับผิดชอบบริหารงาน วางโครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายของสภากาชาดไทย นับแต่แรกก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองอาสากาชาดมีดังนี้

๑. **พลเรือตรี หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ร.น.** (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในขณะนั้น) ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการคนแรกของกองอาสากาชาด ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๘๓-๒๔๙๔

๒. **ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม** พ.ศ.๒๔๙๔ - ๒๕๐๒

๓. **พลโท พระยาอภัยสงคราม** พ.ศ.๒๕๐๒ - ๒๕๐๗

๔. **หลวงถวิลเศรษฐพณิชยการ** พ.ศ.๒๕๐๗ - ๒๕๑๗

๕. **หม่อมราชวงศ์พัฒนไชย ไชยันต์** พ.ศ.๒๕๑๗ - ๒๕๓๔

๖. **ท่านผู้หญิงนวลผ่อง เสนาณรงค์** รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ พ.ศ.๒๕๓๔ - ปัจจุบัน

ศาสตราจารย์ นายแพทย์หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์ เป็นประธานในพิธีเปิดงานวันสุทธาสา ๓ สิงหาคม ๒๕๒๕

ผลงานและกิจกรรมของอาสากาชาด

เลี้ยงอาหารผู้ป่วยแผนกจิตเวช

ช่วยห่อเครื่องมือและเวชภัณฑ์ที่หน่วยจ่ายกลาง โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ช่วยซ่อมแซมเสื้อผ้าที่ได้รับการบริจาคตามคำขอของกองบรรเทาทุกข์

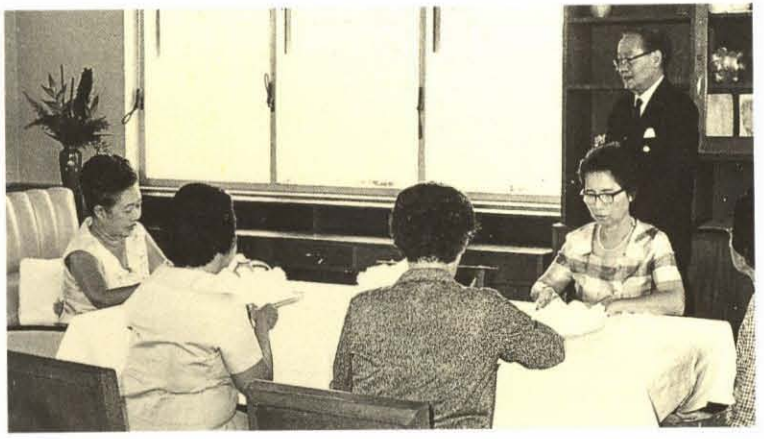

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ทรงพับผ้ากอซที่กองอาสากาชาด

ช่วยจัดสิ่งของไปช่วยผู้ประสบภัย

ม.ร.ว.พัฒนไชย ไชยันต์ อดีตผู้อำนวยการกองอาสากาชาด มอบเครื่องอุปโภคบริโภคและเครื่องแบบนักเรียน แก่นักเรียนที่ขาดแคลนในท้องถิ่นทุรกันดาร โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดพิษณุโลก

ช่วยเลี้ยงเด็กที่โรงพยาบาลราชวิถี

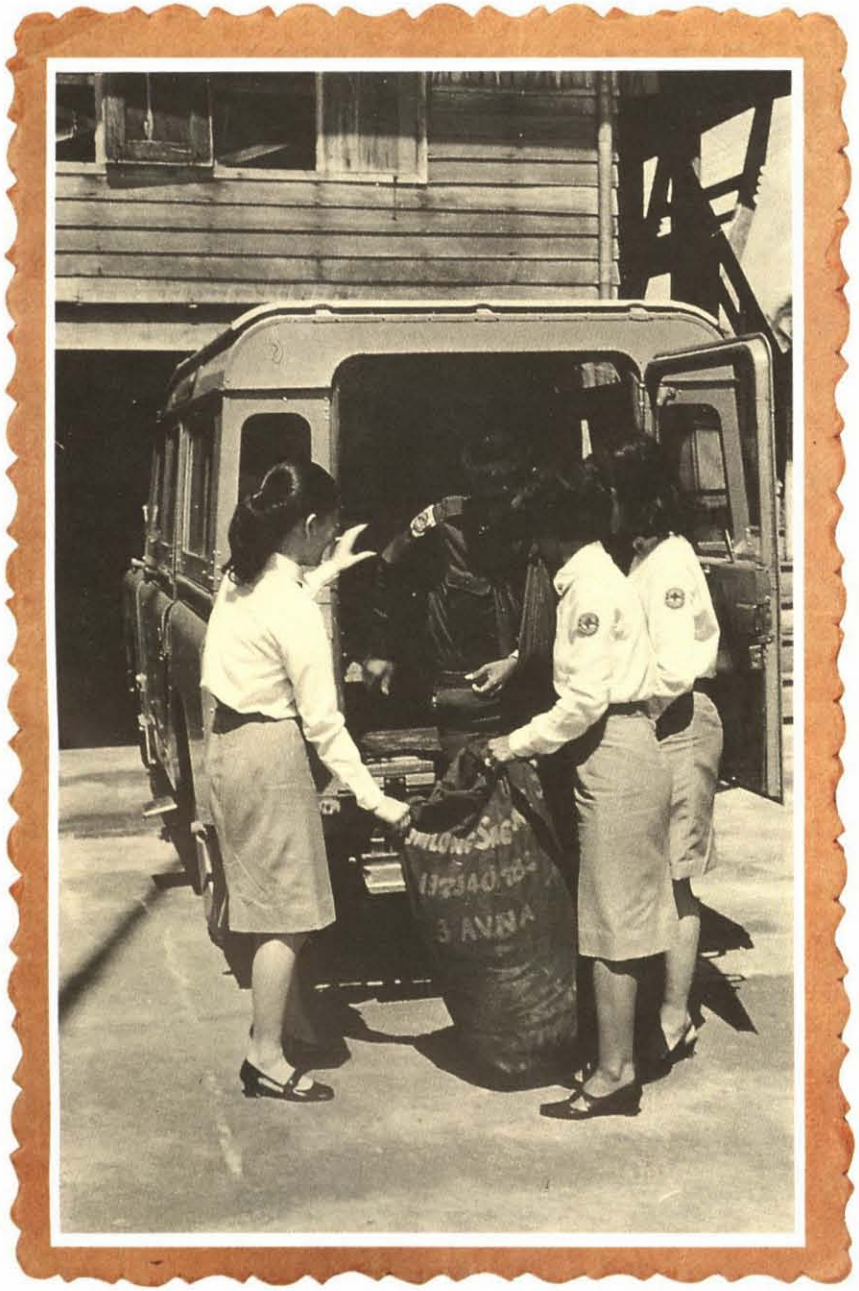

โครงสร้างการบริหารงาน กองอาสากาชาด

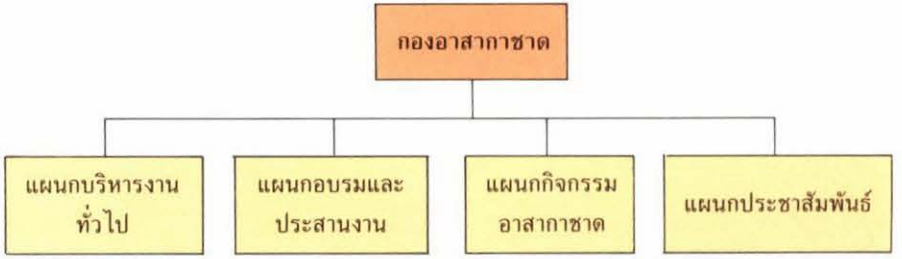

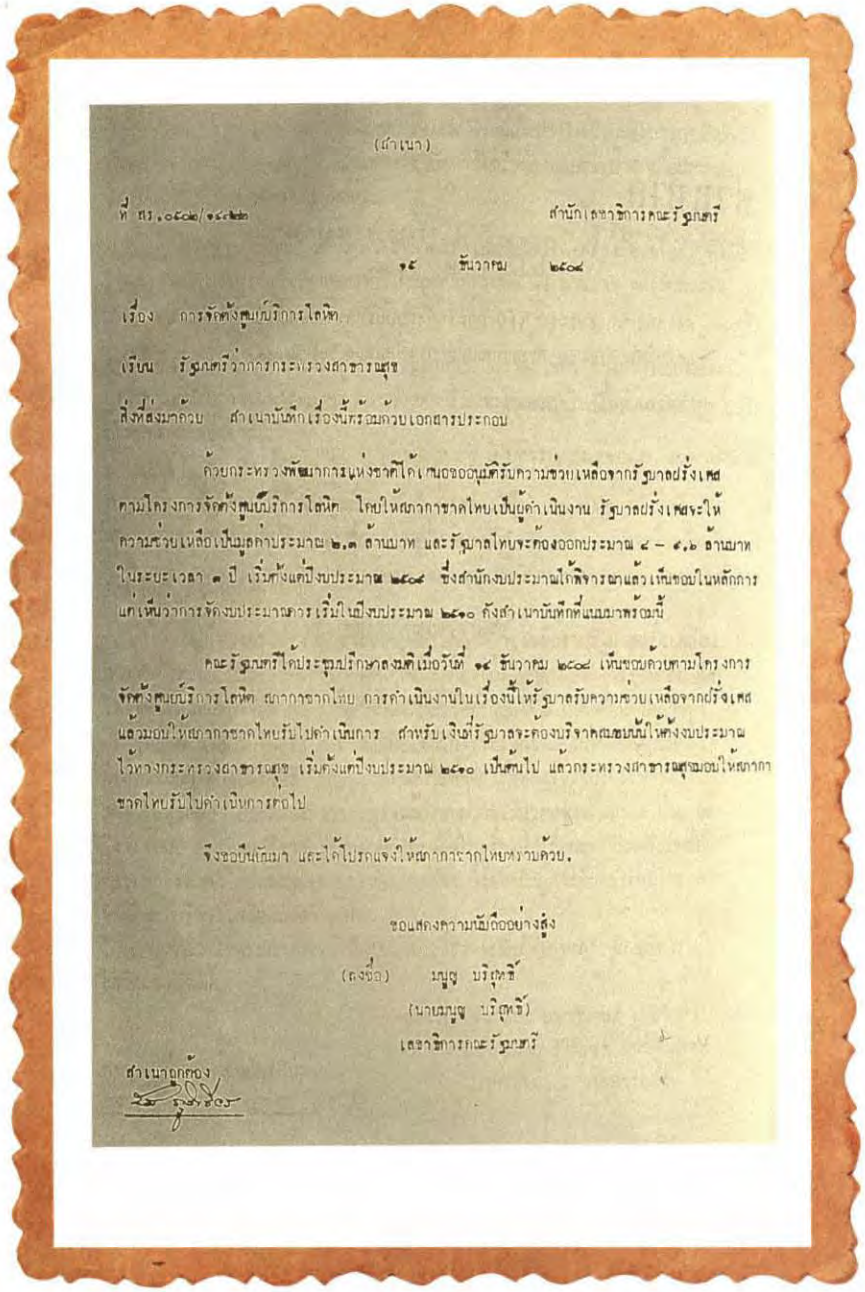

(สำเนา)

ที่ นร.๐๔๐๒/๑๔๒๒ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๑๔ ธันวาคม ๒๕๐๔

เรื่อง การจัดตั้งศูนย์บริการโลหิต

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาบันทึกเรื่องนี้พร้อมด้วยเอกสารประกอบ

ด้วยกระทรวงสาธารณสุขได้เสนอขออนุมัติรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลฮังเกเรียน ตามโครงการจัดตั้งศูนย์บริการโลหิต สภากาชาดไทยเป็นผู้ดำเนินงาน รัฐบาลฮังเกเรียนจะให้ความช่วยเหลือเป็นมูลค่าประมาณ ๒.๓ ล้านบาท และรัฐบาลไทยจะต้องออกประมาณ ๔ – ๔.๖ ล้านบาท ในระยะเวลา ๓ ปี เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๐๔ ซึ่งสำนักงบประมาณได้พิจารณาแล้วเห็นชอบในหลักการ แต่เห็นว่าการจัดงบประมาณควรเริ่มในปีงบประมาณ ๒๕๑๐ ดังสำเนาบันทึกที่แนบมาพร้อมนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๐๔ เห็นชอบด้วยตามโครงการจัดตั้งศูนย์บริการโลหิต สภากาชาดไทย การดำเนินงานในเรื่องนี้ให้รัฐบาลรับความช่วยเหลือจากฮังเกเรียน แล้วมอบให้สภากาชาดไทยรับไปดำเนินการ สำหรับเงินที่รัฐบาลจะต้องบริจาคตามข้อตกลงนั้นให้ตั้งงบประมาณไว้ทางกระทรวงสาธารณสุข เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๑๐ เป็นต้นไป แล้วกระทรวงสาธารณสุขมอบให้สภากาชาดไทยรับไปดำเนินการต่อไป

จึงขอยืนยันมา และได้โปรดแจ้งให้สภากาชาดไทยทราบด้วย.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ) มนูญ บริสุทธิ์

(นายมนูญ บริสุทธิ์)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำเนาถูกต้อง

ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ

ความเป็นมา

ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ แพทย์ประจำกองทัพพันธมิตร ได้ร้องขอให้สภากาชาดของแต่ละประเทศ จัดตั้ง*หน่วยถ่ายโลหิต*ขึ้น เรียกร้องให้ประชาชนมาบริจาคโลหิตเพื่อช่วยชีวิตทหารที่บาดเจ็บในสมรภูมิ และแม้ว่าสงครามโลกจะสงบลง หน่วยถ่ายโลหิตที่จัดตั้งขึ้นนี้ ก็ยังคงดำเนินงานอยู่ต่อมา

สำหรับประเทศไทยเมื่อสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น หากโรงพยาบาลใดจำเป็นต้องใช้โลหิตรักษาคนไข้ ก็ต้องเจาะโลหิตจากญาติคนไข้ หรือได้มาจากการซื้อขายเท่านั้น เนื่องจากไม่มีผู้ใดยินยอมบริจาคโลหิตเช่นในปัจจุบัน

เจาะโลหิตนอกสถานที่จากญาติคนไข้

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๔๙๔ การประชุมสันนิบาตกาชาด ครั้งที่ ๑๗ ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ได้มีมติให้สภากาชาดแต่ละประเทศพยายามจัดตั้งงานบริการโลหิตขึ้นไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบองค์กรใด แต่จะต้องยึดถืออุดมคติว่า *ผู้ที่มาบริจาคโลหิต ต้องมาด้วยจิตศรัทธาไม่ต้องการสิ่งของตอบแทน หรือหวังผลตอบแทนแต่อย่างใด*

ในครั้งนั้น **ศาสตราจารย์ นายแพทย์เฉลิม บูรณะนนท์** ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์ ได้นำมติดังกล่าวเสนอกรรมการสภากาชาดไทย ขอจัดตั้งแผนกบริการโลหิตขึ้นในกองวิทยาศาสตร์ งานบริการโลหิตของสภากาชาดไทย จึงได้เริ่มกิจการอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ.๒๔๙๕ เพื่อตอบสนองต่อข้อเสนอแนะของสภากาชาดสากลดังกล่าว

ศาสตราจารย์ นายแพทย์เฉลิม บูรณะนนท์
ผู้อำนวยการศูนย์บริการโลหิตคนแรก

น้ำยาตรวจหมู่โลหิต

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- จัดหาโลหิตให้มากที่สุดที่จะมากได้จากผู้บริจาคที่ไม่หวังสิ่งตอบแทน เพื่อใช้รักษาคนไข้ทั่วประเทศ

- แปรรูปโลหิตที่เหลือใช้ทำแห้ง สำหรับเก็บและจ่ายรักษาโรคบางชนิด

- ทำการวิจัยและสอนการถ่ายโลหิต และโลหิตวิทยา การช่วยจัดตั้งบริการโลหิตของเหล่ากาชาดจังหวัด ในรูปสาขาบริการโลหิตแห่งชาติ หรือภาคบริการโลหิตแห่งชาติ โดยมีสถาบันทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ให้ความร่วมมือดำเนินการ

- จัดทำอุปกรณ์การเจาะเก็บโลหิต เช่นขวดน้ำยาเอ.ซี.ดี ให้แก่สาขาบริการโลหิตทั่วประเทศ ประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ ชุดต่อปี

- ผลิตน้ำยาตรวจหมู่โลหิต เพื่อใช้ในหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วประเทศ การที่ศูนย์บริการโลหิตฯ ผลิตน้ำยาตรวจหมู่โลหิตใช้ได้เอง ทำให้ประหยัดงบประมาณของประเทศได้ปีละหลายสิบล้านบาท

ผลิตภัณฑ์จากโลหิต

นโยบายงานบริการโลหิต

- ผลิตผลิตภัณฑ์โลหิต ได้แก่ แอลบูมิน โกลบูลิน พลาสมาสดแห้ง พลาสมาสดแข็ง ฯลฯ
- จัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสาขาบริการโลหิตทั่วประเทศ
- ช่วยเหลือธนาคารโลหิตของโรงพยาบาลต่าง ๆ ในด้านการตรวจสอบหมู่โลหิตที่มีปัญหา และการจัดหาหมู่โลหิตพิเศษ

การจัดหาโลหิตที่ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ	๒๕๓๑	๒๕๓๒	๒๕๓๓	๒๕๓๔	๒๕๓๕
ในสถานที่ (ศูนย์บริการโลหิตฯ)	๗๕,๐๖๙	๗๘,๔๙๑	๗๙,๘๒๒	๘๕,๓๕๒	๘๕,๘๔๖
หน่วยเคลื่อนที่	๑๔๒,๓๐๔	๑๔๙,๗๐๕	๑๔๒,๖๑๕	๑๗๗,๔๒๓	๑๘๔,๒๖๑
ได้รับจากสาขาฯ	๔,๘๒๓	๓,๐๖๓	๒,๖๕๘	๒,๓๘๗	๓,๒๙๖
รวม	๒๒๒,๑๙๖	๒๓๑,๒๕๙	๒๒๕,๐๙๕	๒๖๕,๑๖๒	๒๗๓,๔๐๓

การจัดหาโลหิตในปัจจุบัน ร้อยละ ๖๕ เป็นผู้บริจาคโลหิตที่หน่วยเคลื่อนที่ อีกร้อยละ ๓๕ มาบริจาคที่ศูนย์ฯ นอกจากนี้ มาจากสาขาบริการโลหิตซึ่งเป็นโลหิตที่เหลือใช้

การดำเนินงาน

ฝึกเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคในการตรวจหมู่โลหิต จัดเตรียมน้ำยาตรวจความเข้มของโลหิต และเตรียมชุดเจาะโลหิตเอง

ทำโปสเตอร์เชิญชวนบริจาคโลหิต โดยจัดประกวดภาพวาด แล้วนำมาทำเป็นโปสเตอร์เป็นครั้งแรก ผู้ชนะเลิศการประกวดในครั้งนั้น คือ **นายพนม สุวรรณะบุณย์**

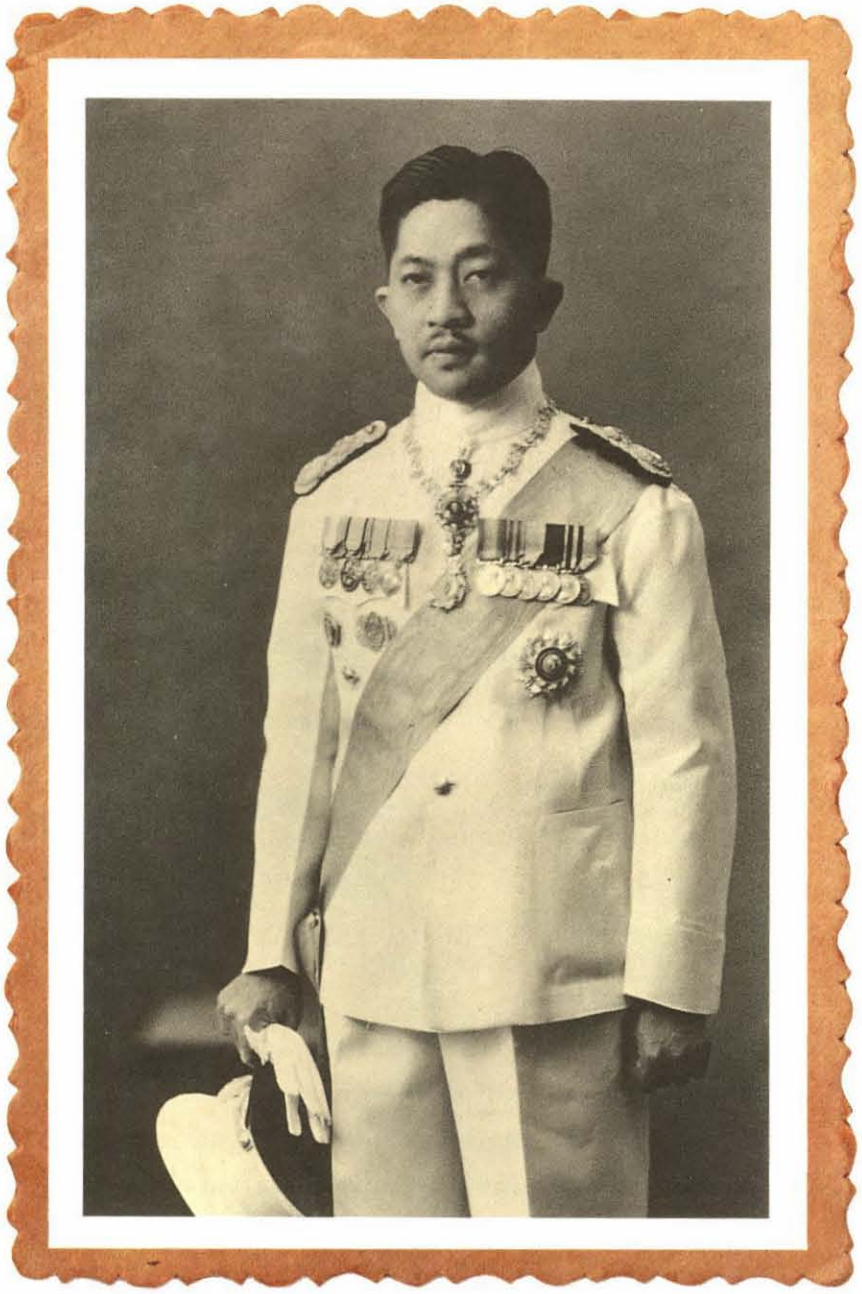

ทรงเป็นผู้บริจาคโลหิต หมายเลข ๐๐๐๐๑

เปิดบริการโลหิตอย่างเป็นทางการในงานกาชาดประจำปีพุทธศักราช ๒๔๙๖ โดย**พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุมภฏพงษ์บริพัตร กรมหมื่นนครสวรรค์ศักดิ์พินิต** ทรงสนับสนุนการบริจาคโลหิต และยังได้ลงพระนามสมัครเป็นผู้บริจาคโลหิตหมายเลข ๐๐๐๐๑ เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ปีเดียวกัน

การรับบริจาคโลหิตในปีแรก ๆ นั้น กระทำเฉพาะภายในสถานที่เท่านั้น และมีผู้มาบริจาคเพียงวันละ ๖-๘ ราย ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๙๘ จึงได้เริ่มออกรับบริจาคนอกสถานที่โดยรถยนต์ที่ได้รับบริจาคมาจาก*สมาคมเซนต์แอนดรูว์*แห่งกรุงเทพฯ

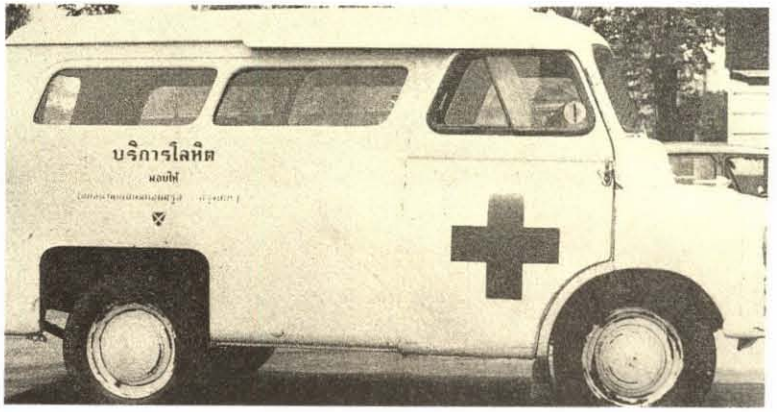

รถที่ได้รับบริจาคจากสมาคมเซนต์แอนดรูว์

โครงสร้างการบริหารงาน ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ

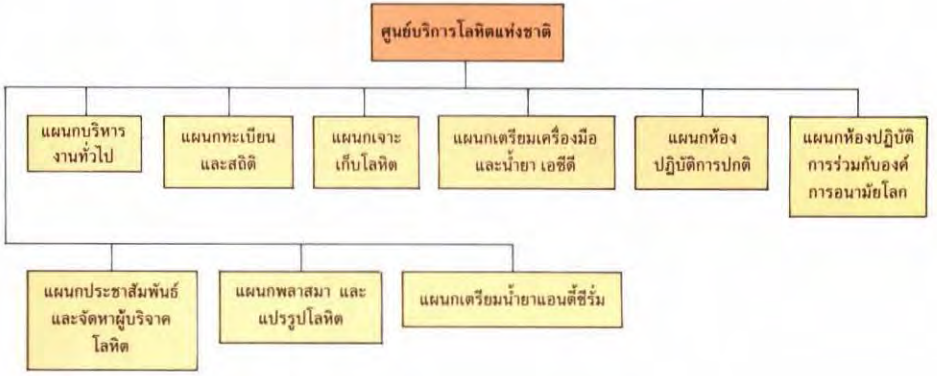

เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๙๙ มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้*สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงดำรงตำแหน่งสภานายิกา สภากาชาดไทย* องค์สภานายิกาสภากาชาดไทยทรงให้การสนับสนุนงานบริการโลหิต โดยได้เสด็จพระราชดำเนินมาให้ผู้บริจาคโลหิตได้เข้าเฝ้าฯ อย่างใกล้ชิด และพระราชทานของที่ระลึกแก่ผู้บริจาคโลหิตเป็นครั้งแรกอีกด้วย สภากาชาดไทยจึงได้จัดทำเข็มที่ระลึกแก่ผู้บริจาคโลหิต เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติแก่ผู้บริจาคโลหิต

ในปี พ.ศ.๒๕๐๓ เริ่มจัดทำพิธีพระราชทานเข็มที่ระลึกแก่ผู้บริจาคโลหิตครบ ๗, ๒๐, ๓๐, ๔๐ และ ๕๐ ครั้ง ภายหลังเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๐ ได้เปลี่ยนมาเป็นบริจาคครบ ๒๔ ครั้งขึ้นไป

ศูนย์บริการโลหิตแบ่งสายการบริหารงานออกเป็น ๙ แผนก คือ

๑. แผนกบริหารงานทั่วไป
๒. แผนกทะเบียนและสถิติ
๓. แผนกเจาะเก็บโลหิต
๔. แผนกห้องปฏิบัติการปกติ
๕. แผนกห้องปฏิบัติการร่วมกับองค์การอนามัยโลก
๖. แผนกเตรียมน้ำยาแอนตี้ซีรั่ม
๗. แผนกพลาสมาและแปรรูปโลหิต
๘. แผนกเตรียมเครื่องมือและน้ำยา เอ.ซี.ดี.
๙. แผนกประชาสัมพันธ์และจัดหาผู้บริจาคโลหิต

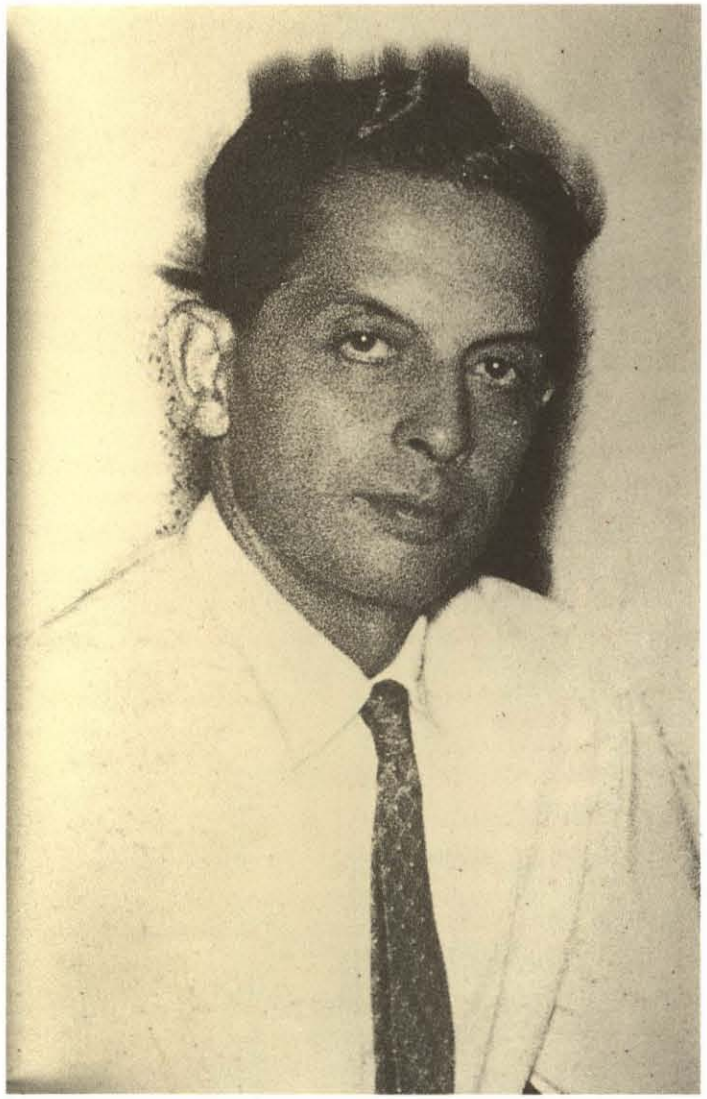

หม่อมเจ้าปิยะรังสิต รังสิต

อาคารที่ทำการ

หม่อมเจ้าปิยะรังสิต รังสิต พร้อมด้วยพระประยูรญาติ ได้ประทานเงินสร้างตึก *"รังสิตานุสรณ์"* ให้เป็นสถานที่บริการโลหิตโดยเฉพาะ อาคารดังกล่าวอยู่ในบริเวณกองวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๙๖ และในปีเดียวกันก็ได้มีการจัดพิมพ์ใบสมัครผู้บริจาคโลหิต และจัดทำเข็มที่ระลึกสำหรับผู้บริจาคโลหิตครั้งแรกขึ้นด้วย

เสด็จฯ ทรงเปิดตึกรังสิตานุสรณ์

เข็มที่ระลึกผู้บริจาคโลหิตครั้งแรก

ตึกรังสิตานุสรณ์

ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๑ รัฐบาลได้ตั้งงบประมาณเพื่อก่อสร้างอาคาร รวม ๖ ล้าน ๑ แสนบาท และ ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ได้มาวางศิลาฤกษ์อาคารศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ ในวันที่ ๑๔ มีนาคม ปีเดียวกัน เมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดอาคารในวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๒ ซึ่งถือเป็นวันสถาปนาศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติด้วย

ในปีงบประมาณ ๒๕๒๐ รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณจำนวน ๑๔ ล้านบาท เพื่อสร้างอาคารขึ้นอีกหลังหนึ่ง เป็นอาคาร ๔ ชั้น เพื่อเริ่มโครงการผลิตพลาสมาแห้ง และแยกส่วนประกอบของพลาสมา ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อปลายปีพุทธศักราช ๒๕๒๒

บุคลากรกิตติคุณ

ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๔ สภากาชาดไทยได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า *"คณะกรรมการจัดหาและส่งเสริมผู้ให้โลหิตสภากาชาดไทย"* ประกอบด้วยผู้มีเกียรติจากวงการต่าง ๆ บุคคลที่ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการตลอดมาทุกสมัย คือ **พลตรี ศิริ สิริโยธิน** ผลงานที่ท่านได้พยายามรณรงค์ให้มีผู้บริจาคโลหิตอย่างเอาจริง

เอาจัง ทำให้สถิติการรับบริจาคโลหิตเพิ่มขึ้น จากปีละ ๒,๖๗๙ ขวด เป็น ๕,๒๐๐ ขวดต่อปี ทำให้การซื้อขายโลหิตในโรงพยาบาลต่าง ๆ ลดน้อยลงเป็นลำดับ

ในขณะที่การบริจาคโลหิตของชาวกรุงเทพฯ เพิ่มจำนวนขึ้น พลตรี ศิริฯ ก็ได้เดินทางไปเปิดสาขาบริการโลหิตในส่วนภูมิภาค และบรรยายให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ฟังด้วยความเป็นนักพูดที่สามารถจูงใจผู้ฟังให้เลื่อมใสได้อย่างดี จึงมีผู้พร้อมใจกันบริจาคโลหิตหลังจากการบรรยายเป็นจำนวนมากเสมอ

พลตรี ศิริ สิริโยธิน ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๕-๒๕๑๒ และถึงแก่อนิจกรรมในปีพ.ศ.๒๕๒๐ ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ จึงขอใช้ชื่อห้องประชุมชั้น ๔ ของอาคารพลาสมาในบริเวณศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ ในปัจจุบันว่าห้องประชุม *"ศิริ สิริโยธิน"* เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ท่าน ที่ได้ทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังความคิด ให้กับงานบริการโลหิตของประเทศไทยมาโดยตลอด ๑๗ ปีเต็ม จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

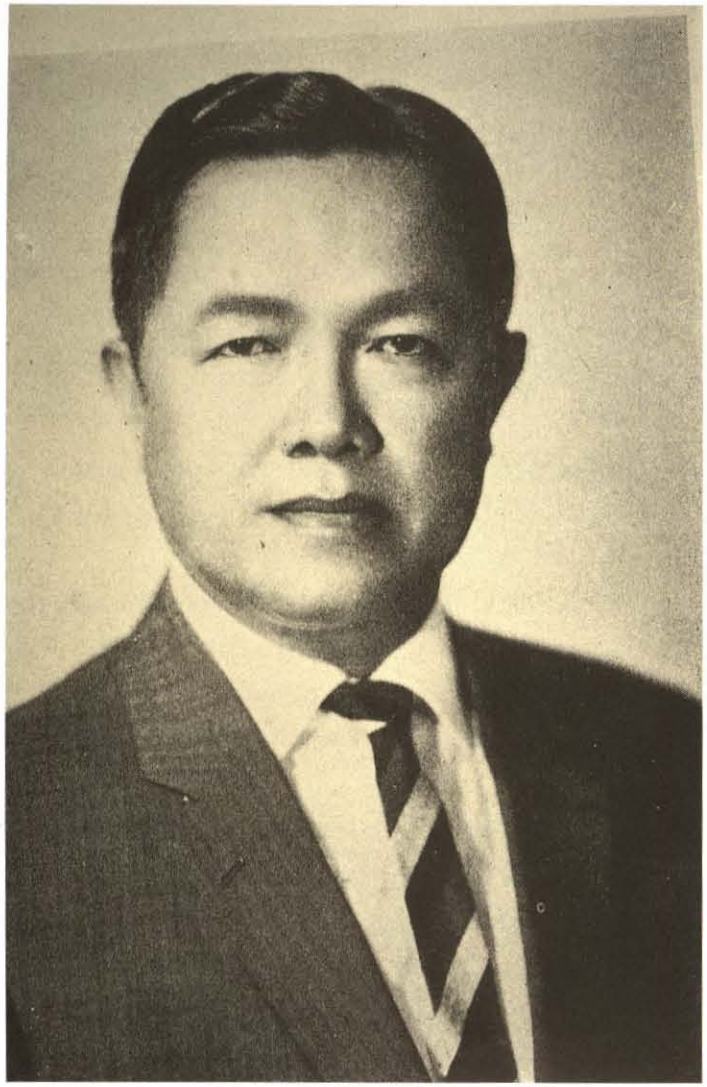

พลตรีศิริ สิริโยธิน

ความร่วมมือจากต่างประเทศ ในการจัดตั้งศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ

ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๖ รัฐบาลฝรั่งเศสได้แสดงความสนใจที่จะให้ความช่วยเหลือ เพื่อพัฒนางานบริการโลหิตให้กับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ รวมทั้งประเทศไทย ในการนี้ **ศาสตราจารย์ ฌอง แบร์นาร์ด** (Jean Bernard) ผู้เชี่ยวชาญด้านโลหิตวิทยา ได้เดินทางมาเยือนประเทศไทย และเสนอว่า รัฐบาลฝรั่งเศสยินดีให้ความร่วมมือช่วยเหลือรัฐบาลไทย ในด้านการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และเครื่องมือเครื่องใช้รวมมูลค่า ๑๐ ล้านบาท เพื่อจัดตั้งศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ

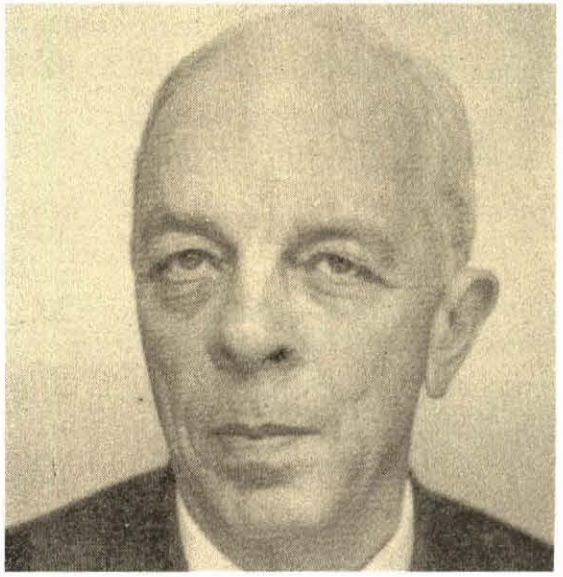

ศาสตราจารย์ฌอง แบร์นาร์ด

จากการประชุมผู้แทนจากสถาบันที่มีงานบริการโลหิตแห่งต่าง ๆ ในประเทศไทยที่กระทรวงสาธารณสุขจัดขึ้น เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๖ ได้มีมติมอบหมายให้สภากาชาดไทยพิจารณารับไปจัดทำโครงการเสนอ เนื่องจากมีความพร้อมทางด้านนี้มากที่สุด

จากนั้น นายแพทย์เฉลิม บูรณะนนท์ ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์ ได้จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๐๘ เพื่อขอความเห็นชอบ ที่ประชุมให้ความเห็นชอบ ที่ประชุมให้ความเห็นชอบ จึงเสนอต่อกระทรวงสาธารณสุขและคณะรัฐมนตรี ตามลำดับ

๑๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๐๘ ที่ประชุมกรรมการสภากาชาดไทย มีมติให้ความเห็นชอบให้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลฝรั่งเศสที่จะส่งเครื่องมือมาช่วยเพื่อจัดตั้งศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ คิดเป็นเงิน ๔ แสนฟรังก์ฝรั่งเศส มอบให้สภากาชาดไทยรับไปดำเนินการ ต่อมาที่ประชุมกรรมการสภากาชาดไทย ครั้งที่ ๑๔๓ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๙ มีมติอนุมัติให้แยกแผนกบริการโลหิตออกจากกองวิทยาศาสตร์ ตั้งเป็นศูนย์บริการโลหิต สภากาชาดไทย เป็นกองแยกอีกกองหนึ่ง และแต่งตั้งนายแพทย์เฉลิม บูรณะนนท์ เป็นผู้อำนวยการศูนย์บริการโลหิต สภากาชาดไทย อีกตำแหน่งหนึ่ง และได้มีการลงนามในข้อตกลงว่าด้วยการจัดตั้งและดำเนินงานของศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ ณ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๐๙

ผู้อำนวยการศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย

๑. **ศาสตราจารย์ นายแพทย์เฉลิม บูรณะนนท์** ๑ ตุลาคม ๒๕๑๓ - ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

๒. **ศาสตราจารย์ นายแพทย์บุญธรรม สุนทรเกียรติ** ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗ - ๑ ตุลาคม ๒๕๒๔

๓. **แพทย์หญิงประไพ ชูโต** ๒๘ มีนาคม ๒๕๒๕ - ๑ ตุลาคม ๒๕๒๘

๔. **ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัยเวช นุชประยูร** ๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๘ - ปัจจุบัน

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ชัยเวช นุชประยูร
ผู้อำนวยการศูนย์บริการโลหิตคนปัจจุบัน

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร

โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

ความเป็นมา

โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา ก่อสร้างขึ้นในราวปี พ.ศ.๒๔๔๒ จากที่ประทับของ **สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสา-อัยยิกาเจ้า** เมื่อครั้งทรงดำรงพระอิสริยยศเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวีในรัชกาลที่ ๕ ซึ่งทรงใช้ในวโรกาสทรงแปรพระราชฐานมาประทับ ณ หัวเมืองชายทะเล เพื่อพักฟื้นพระองค์จากพระอาการประชวรหนัก เนื่องมาจากความวิปโยคอย่างใหญ่หลวงที่ทรงสูญเสีย**สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร** อีกทั้งทรงสูญเสียสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าอีก ๑ พระองค์ในเวลาใกล้เคียงกัน

สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า องค์ผู้พระราชทานกำเนิดโรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา เมื่อปี พ.ศ.๒๔๔๕

ที่ประทับดังกล่าวในชั้นแรกอยู่ที่ตำบลบางพระ ต่อมา ย้ายมาประทับ ณ ตำบลศรีราชา ที่สุดย้ายมาประทับ ณ พระตำหนักหลังใหม่ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นบนเนินเขาในบริเวณโรงพยาบาลในปัจจุบัน ต่อมาในภายหลังเรียกว่า *"เขาพระตำหนัก"* ในระหว่างเสด็จแปรพระราชฐาน ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แพทย์หลวงช่วยดูแลรักษาชาวบ้านที่เจ็บไข้ได้ป่วยซึ่งมาขอความช่วยเหลือ รวมทั้งทรงให้จัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ออกไปช่วยเหลือชาวบ้านในถิ่นที่ห่างไกลออกไปเป็นครั้งคราว

ภาพวาดเรือนในทะเล (ฝีมือคุณหญิงเชื้อชื่น บุนนาค)

ต่อมา ทรงพระราชดำริเห็นว่า ชาวบ้านเหล่านี้รายที่ป่วยมาก มีความจำเป็นต้องมีสถานที่รับไว้รักษา จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงพยาบาลขึ้น โรงพยาบาลหลังแรก ได้ก่อสร้างขึ้นในทะเล ตรงบริเวณหน้าชายหาดตรงที่ประทับ และได้ทรงประกอบพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ.๒๔๔๕ ซึ่งตรงกับวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ในภายหลังเมื่อพระบาทสมเด็จพระปิยมหาราชได้เสด็จมาเยี่ยม และได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานนามโรงพยาบาลแห่งนี้ตามพระนามของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี ว่า *"โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี"* ที่ศรีราชา เมื่อทรงได้รับการสถาปนาเป็น *"สมเด็จพระมาตุจฉาเจ้า"* ในรัชกาลที่ ๖ และ *"สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสามาตุจฉาเจ้า"* ในรัชกาลที่ ๗ และต่อมาในรัชกาลที่ ๘ ทรงสถาปนาเป็น *"สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า"* นามของโรงพยาบาลแห่งนี้จึงได้ใช้ว่า *"โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา"*

ต่อมา อาคารโรงพยาบาลเริ่มทรุดโทรมลงเนื่องจากคลื่นลมและเพรียงทะเล สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายโรงพยาบาลขึ้นมาก่อสร้างบนบกเมื่อ พ.ศ.๒๔๕๑ ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

อาคารที่ทำการ

เมื่อได้ย้ายโรงพยาบาลจากในทะเลมาก่อสร้างบนบกในราวปี พ.ศ.๒๔๕๑ โดยก่อสร้างเป็นอาคารไม้ทั้งหมดนั้น มีอาคารหลังใหญ่ตั้งอยู่บริเวณหน้าผาชายทะเล ใช้เป็นที่ตรวจโรค ชั้นบนเป็นที่ทำการ มีเรือนไม้อีก ๒ หลังสำหรับรับคนไข้ได้หลังละประมาณ ๕ คน และเรือนยาวชั้นเดียวยกพื้น ๑ หลัง เป็นที่อยู่ของเจ้าหน้าที่และบ้านพักแพทย์ผู้ปกครองโรงพยาบาล ๑ หลัง จนถึงปี พ.ศ.๒๔๗๕ มีการก่อสร้างเรือนในทะเลและมีสะพานไม้เชื่อมติดต่อถึงกัน ใช้รับรักษาผู้ป่วยพักฟื้นหรือผู้ป่วยเรื้อรัง

ตึกตันลิบบ๊วย

ตึกพระพันวัสสาต่อเติมออกไป ๒ ข้าง

ในปี พ.ศ.๒๔๗๔ ได้มีการก่อสร้างอาคารถาวรและปรับปรุงโรงพยาบาล โดยสร้างอาคารคอนกรีตขึ้น ๓ หลัง แล้วเสร็จในปีต่อมา สมเด็จฯ ได้พระราชทานตึกอำนวยการเป็นหลังแรกชื่อ *"ตึกพระพันวัสสา"* ชั้นบนใช้เป็นอาคารอำนวยการ ส่วนชั้นล่างคงใช้เป็นที่ตรวจโรค อีก ๒ หลังเป็นตึกคอนกรีตใต้ถุนสูง จุคนไข้ได้หลังละ ๓๐ คน บริจาคโดยเสด็จพระราชกุศลโดย**นายตันลิบบ๊วย**และครอบครัว นอกจากนี้ ยังมีการก่อสร้างเรือนพักบนไหล่เขาขึ้นอีก ๒ หลัง คือ *"เรือนโชเก็น"* โดยใช้เงินบริจาคจากพระราชินีโชเก็นแห่งประเทศญี่ปุ่น และ *"เรือนขรัวนายสุด สุจริตกุล"* ซึ่งบริจาคโดยผู้อยู่ในสกุล *"สุจริตกุล"* พิธีเปิดอาคารเหล่านี้ จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๗๕ โดยมี**สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต** องค์อุปนายกผู้อำนวยการเสด็จเป็นองค์ประธาน

พระองค์เจ้าสว่างวัฒนา

สมเด็จฯ กับเรือนในทะเล

"สมเด็จ" พระองค์ที่กำลังเอ่ยถึงอยู่นี้ คือ **สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า** พระบรมราชเทวีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ผู้ทรงดำรงตำแหน่ง **"ชนนีผู้บำรุง"** ของสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยามแต่ครั้งเริ่มก่อตั้ง

สมเด็จฯ ทรงเป็นพระราชธิดา ใน**พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามงกุฎ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** รัชกาลที่ ๔ กับ **เจ้าจอมมารดาเปี่ยม** (สมเด็จพระปิยมาวดีฯ) ประสูติเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ.๒๔๐๕ ในขณะที่สมเด็จพระบรมชนกนาถทรงมีพระชนมพรรษา ๕๘ ทรงเป็นพระเจ้าลูกเธอองค์ที่ ๕๐ ใน ๘๒ พระองค์ และทรงเป็นพระธิดาพระองค์กลางใน ๖ พระองค์ของพระราชโอรสธิดาที่ประสูติแต่สมเด็จพระปิยมาวดีฯ อันได้แก่

๑. พระองค์เจ้าอุณากรรณอนันตนรไชย

๒. พระองค์เจ้าเทวัญอุไทยวงศ์ (สมเด็จฯ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ)

๓. พระองค์เจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ (สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระบรมราชเทวี ในรัชกาลที่ ๕ พระองค์แรก)

๔. พระองค์เจ้าสว่างวัฒนา (สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า)

๕. พระองค์เจ้าเสาวภาผ่องศรี (สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีในรัชกาลที่ ๖)

๖. พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ (สมเด็จฯ กรมพระสวัสดิวัตนวิศิษฏ์)

เมื่อเริ่มทรงพระเจริญ สมเด็จฯ มีพระอารมณ์รื่นเริงแจ่มใส ช่างเล่นเจ้านายชุดเดียวกันที่ถูกพระอัธยาศัยและทรงสนิทกันมาก คือ **สมเด็จพระศรีพัชรินทราฯ พระองค์เจ้าแขไขดวง พระองค์เจ้านภาพรประภา** และ**พระองค์เจ้าพวงสร้อยสอางค์** แม้เมื่อทรงเจริญพระชันษามากขึ้นแล้วก็ตาม

สมเด็จฯ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็นพระมเหสีอีกพระองค์หนึ่ง เช่นเดียวกับพระพี่นางและพระน้องนาง คือ พระองค์เจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ และพระองค์เจ้าเสาวภาผ่องศรี ส่วนพระภรรยาเจ้าอีกพระองค์หนึ่ง คือ **พระองค์เจ้าสุขุมาลมารศรี** พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและเจ้าจอมมารดาสำลี ซึ่งทรงมีพระชันษารองลงมาจากพระองค์เจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระภรรยาเจ้าทั้ง ๔ พระองค์นี้เมื่อแรกรับราชการ ทรงยกย่องไว้ในที่เสมอกันทุกพระองค์ พระเกียรติยศที่จะทรงเพิ่มพูนนั้น ขึ้นอยู่กับการที่ทรงมีพระเจ้าลูกเธอเป็นสำคัญ

หลังจากที่พระองค์เจ้าสุขุมาลฯ ประสูติ**สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าหญิงสุทธาทิพยรัตน์ฯ** พระราชธิดาองค์ที่ ๑๙ ได้ ๙ เดือน สมเด็จฯ ก็ประสูติ**สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ** ในวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๒๑ พระองค์เจ้าสุนันทาฯ พระพี่นาง ประสูต**สมเด็จเจ้าฟ้าหญิงกรรณาภรณ์เพ็ชรรัตน์**ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ปีเดียวกัน และต่อมาในวันที่ ๑๙ ธันวาคม พระองค์เจ้าเสาวภาฯ ก็ประสูติ**สมเด็จเจ้าฟ้าหญิงพาหุรัดมณีมัย** และได้มีพระบรมราชโองการให้ขึ้นเงินเดือนเท่ากันทุกพระองค์

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น โปรดฯ ที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปในที่ต่าง ๆ ทั่วพระราชอาณาเขต เพื่อทอดพระเนตรทุกข์

สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี
ฉายกับสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร

สุขของอาณาประชาราษฎร์ แต่เป็นการเสด็จโดยชลมารคเป็นพื้น เพราะการคมนาคมทางบกยังไม่สะดวก **มีบางปะอิน**เป็นศูนย์ประทับแรมในการเสด็จประพาส เพราะเป็นพระราชวังที่สร้างมาแต่โบราณเนื่องด้วยทำเลดีอากาศดี และไม่ใกล้ไม่ไกลจากพระนครเท่าใดนัก การเสด็จพระราชดำเนินทรงใช้เรือยนต์เป็นเรือลากจูง พ่วงเรือเก๋งลำละสองลำ เป็นเรือที่ประทับลำหนึ่ง เรือเสบียงลำหนึ่ง พระภรรยาเจ้าหรือเจ้านายที่สำคัญเสด็จกันองค์ละลำ

เมื่อวันจันทร์เดือน ๗ แรม ๘ ค่ำ ปีมะโรง พุทธศักราช ๒๔๒๓ เกิดเหตุใหญ่เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปยังพระราชวังบางปะอิน เรือที่พระองค์เจ้าสุนันทาฯ ประทับไปกับสมเด็จพระเจ้าลูกเธอล่มลง ทำให้สิ้นพระชนม์ทั้งสองพระองค์ การสิ้นพระชนม์ของพระองค์เจ้าสุนันทาฯ ในครั้งนี้ ทำให้พระบรมสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตัดสินพระทัยในการจัดระเบียบภายในพระราชสำนักเกี่ยวด้วยตำแหน่งพระภรรยาเจ้าให้เป็นที่เรียบร้อย และโดยเหตุที่สมเด็จฯ ทรงเป็นพระชนนีของสมเด็จเจ้าฟ้าชายพระองค์ใหญ่องค์รัชทายาทตามกฎมณเฑียรบาล จึงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็นพระอัครมเหสี ทรงพระนามว่า **สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนาพระราชเทวี** และ เมื่องานพระเมรุฯสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ฯ ในปี ๒๔๒๓ ก็ได้มีประกาศฐานะพระอัครมเหสีให้ปรากฏแน่นหนายิ่งขึ้นเป็น *"สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี"*

สมเด็จฯ ทรงมีพระราชโอรส ๔ พระองค์ และพระราชธิดา ๔ พระองค์ คือ

๑. สมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร

สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวีในรัชกาลที่ ๕

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร

"สมเด็จพระตำหนัก"

๒. สมเด็จฯ เจ้าฟ้าอิศริยาลงกรณ์

๓. สมเด็จฯ เจ้าฟ้าหญิงวิจิตรจิรประภา

๔. สมเด็จฯ เจ้าฟ้าสมมติวงศ์วโรทัย กรมขุนศรีธรรมราชธำรงฤทธิ์

๕. สมเด็จฯ เจ้าฟ้าหญิงวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร ทรงเป็นพระราชธิดาบุญธรรมในสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงในรัชกาลที่ ๖

๖. สมเด็จฯ เจ้าฟ้าหญิงศิราภรณ์โสภณ

๗. สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก (สมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์)

๘. สมเด็จฯ เจ้าฟ้าหญิง (สิ้นพระชนม์เมื่อพระชันษาได้ ๓ วัน)

เมื่อทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวีนั้น ทรงมีพระราชภารกิจต่าง ๆ ที่จะต้องทรงปฏิบัติ เพื่อทรงช่วยผ่อนคลายพระราชกิจในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาววังโดยทั่วไปเอ่ยถึงพระองค์ในพระนามว่า *"สมเด็จพระตำหนัก"* ซึ่งหมายถึงที่ประทับในชั้นในพระบรมมหาราชวัง เดิมได้รับพระราชทานเพื่อเป็นที่ประทับรวมกันกับพระพี่นาง และพระน้องนาง แต่หลังจากสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทาฯ เสด็จทิวงคตลง และสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรีฯ เสด็จไปประทับที่พระที่นั่งสุทธาศรีอภิรมย์ในหมู่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท จึงประทับอยู่แต่พระองค์เดียวร่วมกับพระราชโอรสและพระราชธิดา

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร

เหตุการณ์สำคัญที่ทำให้สมเด็จฯ ต้องทรงวิปโยคโศกเศร้าแสนสาหัสเกิดขึ้น เมื่อสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ได้ล้มประชวรด้วยพระโรคไข้รากสาดน้อยในระหว่างงานพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้จัดขึ้นเพื่อให้บ้านเมืองคลายความเงียบเหงาอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ แต่ได้สวรรคตในวันสุดท้ายของงาน คือวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ.๒๔๓๗ เมื่อสมเด็จฯ ทรงทราบ ก็ทรงล้มทั้งยืนไม่ได้พระสติสมประดี เมื่อรู้สึกพระองค์ก็ทรงพระกรรแสงอย่างรุนแรง สองพระกรค่อนพระอุระอยู่ผาง ๆ ประหนึ่งจะทำลายให้พินาศลง ปรารถนาเพียงอย่างเดียวที่จะสวรรคตตามไป ไม่ทรงยอมเสด็จกลับพระตำหนัก ทรงกั้นพระฉากบรรทม ณ ที่ประดิษฐานพระบรมศพพระโอรส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระวิตกว่า จะทรงล้มประชวรและเสด็จสวรรคาลัยไปอีกพระองค์หนึ่ง จึงเสด็จขึ้นมาทรงป้อนพระกระยาหารพระราชทาน เพราะพระองค์มิยอมเสวยมาหลายมื้อแล้ว แม้เวลาจะผ่านไปก็ไม่ทรงสามารถทำพระทัยได้ ทรงพระกรรแสงจนน้ำพระเนตรแทบจะเป็นสายโลหิต พระสุขภาพจึงทรุดโทรมลงอย่างรวดเร็ว

ความเศร้าโศกในการสูญเสียสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศครั้งนี้ นับเป็นครั้งที่สี่ของสมเด็จฯ ครั้งแรก เมื่อ**สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าหญิงวิจิตรจิรประภา** สมเด็จเจ้าฟ้าหญิงพระองค์แรกที่ทรงมี และทรงรักมาก ได้สิ้นพระชนม์ลงเมื่อพระชันษาเพียง ๕ เดือน สมเด็จฯ ทรงเสียพระทัยเป็นอย่างยิ่ง ทรงแก้ไขโดยการรับหม่อมเจ้าหญิงพระธิดาองค์หนึ่งของพระเชษฐา (สมเด็จฯ กรมพระยาเทวะวงศ์ฯ) มาทรงเลี้ยงแทนและพระราชทานนามว่า *"พิจิตรจิราภา"*

ดังนั้น ในการเสด็จประพาสชวาอย่างเป็นทางการเมื่อปี ๒๔๓๙ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จฯ ร่วมในกระบวนเสร็จ โดยทรงหวังว่า จะช่วยให้พระพลานามัยของพระองค์ดีขึ้น เมื่อถึง**เมืองการุต** ในเกาะชวา ก็ทรงแยกกระบวนและคงประทับอยู่ที่เมืองนั้นซึ่งมีภูมิประเทศสวยงามและอากาศก็บริสุทธิ์

ภายหลังที่สมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สวรรคตแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนา**สมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ กรมขุนเทพทวาราวดี**ขึ้นเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร พระองค์ที่ ๒ ของประเทศไทย และสถาปนาพระมารดา

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าศิราภรณ์โสภณ

ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชคือ พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี เป็นสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระอัครราชเทวี เมื่อปี ๒๔๓๘ ต่อมาเมื่อจะเสด็จประพาสยุโรปอย่างเป็นทางการ ก็โปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระนามาภิไธยสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระอัครราชเทวี เป็น **สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ** ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์ เมื่อปี ๒๔๓๙

เมื่อเหตุการณ์สวรรคตของสมเด็จฯ เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศผ่านไปได้ราว ๔ ปีเศษ **สมเด็จฯ เจ้าฟ้าหญิงศิราภรณ์โสภณ**ก็ประชวรด้วยพระโรคนิวมอเนีย และสิ้นพระชนม์อย่างกะทันหันเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๔๑ เมื่อทรงมีพระชันษา ๑๑ พรรษา สมเด็จฯ ทรงตกพระทัยเกินขีด ทรงทำสิ่งใดไม่ถูก พระสุขภาพที่พอจะดีขึ้น ก็กลับทรุดลงไปอีก

เวลาผ่านไปหนึ่งปี พระสุขภาพที่ทรุดก็พอจะกระเตื้องขึ้น หมอถวายคำแนะนำเร่งให้ไปประทับที่ชายทะเลให้ได้ แต่แล้วสมเด็จฯ ก็ต้องทรงประสบกับความวิปโยคอีกครั้ง ด้วยในวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๔๒ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสชายทะเลในอ่าวสยาม และทรงแวะทอดพระเนตรสถานที่ที่จะสร้างพระตำหนักพระราชทานสมเด็จฯ ณ ศรีราชา เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายนแล้วอีก ๕ วันนั้นเอง **สมเด็จฯ เจ้าฟ้าสมมติวงศ์วโรทัย** เกิดประชวรไข้รากสาดน้อย เพียงไม่กี่วันก็สิ้นพระชนม์โดยไม่มีใครคาดฝัน นี้เป็นภาวะที่สุดจะทนทานได้ พระอาการของสมเด็จฯ ที่ค่อยดีขึ้นก็กลับเพียงลงทันที ถึงกับทรงพระดำเนินไม่ได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสสั่งให้สมเด็จฯ แปรพระราชฐานไปประทับรักษาพระองค์ ที่**ตำบลศรีราชา** พระอาการประชวรก็ทุเลาขึ้น

เวลานั้น **เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี** (เจิม แสง-ชูโต) แม่ทัพผู้มีชื่อเสียงซึ่งกราบถวายบังคมลาออกจากราชการ และไปอำนวยการบริษัทป่าไม้อยู่ที่ศรีราชา ได้รับพระบรมราชโองการให้ช่วยเป็นพระอภิบาลสมเด็จฯ ด้วยผู้หนึ่ง ได้ดำริจัดสร้างเรือนไม้ขนาดใหญ่ขึ้นหลังหนึ่ง ที่ชายทะเลตรงเนื้อที่ของท่าน ห่างจากที่หาดทรายลงไปประมาณ ๑ เส้น

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบ และเสด็จทอดพระเนตรสถานที่ที่ศรีราชาเมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๔๒ เห็นเป็นที่พอพระราชหฤทัย การก่อสร้างแล้วเสร็จในปีเดียวกันนั้นเอง เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีจึงเชิญเสด็จมาประทับ

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า สมเด็จเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช พระบรมราชชนก และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์

สมเด็จฯ ทรงพอพระทัยสถานที่ใหม่นี้มาก ระหว่างที่ประทับอยู่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมสามคราว ในการประชวรครั้งนี้ **สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์** ซึ่งสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงขอไปเป็นพระราชธิดา เสด็จกลับมาประทับอยู่ด้วย

ขณะที่ประทับอยู่ที่ศรีราชานั้น ข้าราชบริพารและเจ้าหน้าที่ประจำการรักษาพระองค์ ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน มีการป่วยไข้กันขึ้นเป็นธรรมดา แต่ว่าตำบลนี้อยู่ห่างไกลจากแพทย์และสถานพยาบาล สมเด็จฯ จึงทรงมีพระดำริว่า ถ้ามีโรงพยาบาลขึ้นในที่นี้ ก็จะอำนวยประโยชน์ได้มาก จึงรับสั่งให้**สมเด็จฯ กรมพระยาสวัสดิวัตนวิศิษฏ์** และ**เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี** คิดจัดการในเรื่องนี้โดยมี**หมออดัมสัน** เป็นผู้ช่วยวางแผนผังการก่อสร้าง

พลับพลาที่เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีปลูกถวายในทะเลนั้น สมเด็จฯ ไม่โปรด ตรัสสั่งให้ปลูกพระตำหนักใหม่บนเนินเขาในปี ๒๔๔๓ แล้วทรงใช้เป็นที่แปรพระราชฐานจากพระนคร สมเด็จฯ เสด็จกลับมาประทับที่พระตำหนักนี้หลายครั้ง เป็นเวลาประมาณ ๓ ปีเศษ จึงมิได้เสด็จอีก

โรงพยาบาลนี้ ได้เริ่มปลูกสร้างในปีเดียวกันนั้นเอง ในชั้นต้นเป็นเรือนไม้ซึ่งก่อสร้างในทะเล หลังคามุงจาก ๕ หลัง ปลูกติดต่อเป็นหมู่เดียวกัน โปรดเกล้าฯ ให้**พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา** อธิบดีกรมพยาบาลในขณะนั้น เสด็จไปประกอบพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ.๒๔๔๕ ภายหลังต่อมาไม่นาน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเยี่ยมสมเด็จฯ จึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามโรงพยาบาลนี้ว่า *"โรงพยาบาลสมเด็จ"* ทั้งที่ดิน อาคารและพระตำหนักก็พระราชทานให้เป็น

โรงพยาบาลสมเด็จฯ เมื่อแรกอยู่ในทะเล พ.ศ. ๒๔๔๕

สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

โรงพยาบาลนี้ทั้งสิ้น พร้อมด้วยพระราชทรัพย์อีกเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง ต่อมา ผู้คนก็พากันเรียกโรงพยาบาล ซึ่งเริ่มจากเรือนในทะเลและพระดำริในสมเด็จฯ ที่ศรีราชา แห่งนี้ว่า "*โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา*" เป็นหน่วยงานหนึ่งในสภากาชาดไทย ซึ่งให้บริการทางด้านการแพทย์แก่ประชาชนในภาคตะวันออกได้เป็นอย่างดีสมดังพระดำริในพระองค์มาเป็นเวลาเกือบหนึ่งศตวรรษแล้ว

หมายเหตุ–เรียบเรียงจากหนังสือ ***สมเด็จพระศรีสวรินทิราฯ*** *ของ สมภพ จันทรประภา และหนังสือ ครบรอบ ๕๐ ปี ราชินีมูลนิธิ*

ตึกสว่างวัฒนา

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เปิดตึกสว่างวัฒนา เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๕ สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๙

ตึกศรีสังวาลย์

จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๔๙๕ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช** เสด็จประพาสหัวเมืองชายทะเลฝั่งตะวันออก พร้อมด้วย**สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ** และเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงพยาบาล สมเด็จฯ ต่อมาได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชทรัพย์ก่อสร้างเรือนพักพยาบาลด้านทิศเหนือขึ้น ๑ หลัง และต่อเติมอาคารตึกพระพันวัสสา ออกไปทั้ง ๒ ข้าง

ต่อมาในราวปี พ.ศ.๒๔๙๙ **ขุนนิพัทธะริณสุต** ได้บริจาคเงินสร้างตึกคนไข้พิเศษขึ้น ๑ หลัง จุคนไข้ได้ ๘ ห้อง รับรักษาคนไข้พิเศษและพระภิกษุสงฆ์อาพาธ ในระยะต่อมาได้มีผู้ร่วมบริจาคเงินสมทบทุนสร้างตึกคนไข้อีกหลายหลัง เริ่มจาก *"ตึกสว่างวัฒนา"* ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกในการที่โรงพยาบาลมีอายุครบ ๖๐ ปี เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๕ และได้กราบบังคมทูลฯ ขอพระราชทานพระนามของสมเด็จฯ เป็นชื่อตึก ตึกนี้เป็นตึกคนไข้พิเศษจุได้ ๑๘ ห้อง

ในปีพ.ศ.๒๕๐๗ **สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี** ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ก่อสร้างตึก ๑ หลัง ได้รับพระราชทานนาม *"ตึกศรีสังวาลย์"* ใช้เป็นที่ตรวจโรคผู้ป่วยนอกอยู่สมัยหนึ่ง ปัจจุบัน ใช้เป็นที่ทำงานของฝ่ายบัญชี และแผนกพยาบาล ชั้นบนใช้เป็นห้องประชุม และ**หม่อมเจ้าจงกลนี วัฒนวงศ์** ได้ทรงบริจาค *"ตึกจงกลนีอุทิศ"* ให้เป็นห้องผ่าตัดของโรงพยาบาล

ในปีพ.ศ.๒๕๐๘ พ่อค้า ประชาชนชาวชลบุรีได้บริจาคเงินสมทบทุนในการสร้างตึกคนไข้เพิ่มขึ้นอีก ๑ หลัง เป็นอาคาร ๓ ชั้น ชั้นบนเป็นห้องคนไข้พิเศษ ทำทางเชื่อมกับตึกสว่างวัฒนา ชั้นกลางใช้เป็นแผนกคลอดบุตรผู้ป่วยสามัญ ชั้นล่างเป็นห้องสมุดและห้องพักแพทย์ ได้รับพระราชทานชื่อว่า *"ตึกศรีสวรินทิรา"*

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า เมื่อครั้งยังทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นพระนางเจ้าสว่างวัฒนาฯ

อีก ๒ ปีต่อมา สร้างตึกคนไข้อนาถา ๑ หลัง โดยรื้ออาคารเก็บของซึ่งพระประยูรญาติและข้าราชบริพาร ได้บริจาคเงินสร้างไว้เหนือบ่อเก็บน้ำฝน โดยก่อสร้างเป็นอาคาร ๓ ชั้นครึ่ง จุคนไข้ได้ ๑๒๐ เตียง มีห้องตรวจศพ และห้องพัสดุอยู่ชั้นล่างสุด ได้รับพระราชทานชื่อว่า *"ตึกบรมราชเทวี"*

นอกจากนี้ ยังมี *"ตึกเมธา นิวาตวงศ์"* เป็นตึกคนไข้พิเศษ จุได้ ๔๒ ห้อง และตึกตรวจโรค และคลังเวชภัณฑ์ อีก ๑ หลัง ได้รับพระราชทานนามว่า *"ตึกอัยยิกาเจ้า"* ตึกหอนอนพยาบาลที่สร้างจากเงินรายได้จากการออกร้านในงานกาชาดของคณะภริยาทูต เป็นอาคาร ๓ ชั้น ๑ หลัง ได้รับพระราชทานชื่อว่า *"ตึกศรีมิตรา"*

หลังจาก พ.ศ.๒๕๑๔ เป็นต้นมา โรงพยาบาลไม่ได้มีการก่อสร้างตึกคนไข้อีกเลย เนื่องจากสภากาชาดมีนโยบายที่จะหยุดการขยายจำนวนเตียงคนไข้ แต่ได้ก่อสร้างโรงซักฟอกติดตั้งอุปกรณ์ซักรีดทันสมัย ก่อสร้างโรงประกอบอาหาร และก่อสร้างเรือนพักแพทย์ เรือนพักผู้ช่วยพยาบาล และเรือนพักเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมอีกหลายหลัง

ต่อมาได้สร้างตึกสูติกรรมขึ้นใหม่รวมทั้งตึกหอนอนพยาบาลอีก ๑ หลัง ได้รับพระราชทานชื่อว่า *"ตึกศรีสมเด็จฯ"* และ *"ตึกสุขวัฒนา"* ตามลำดับ

ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ โรงพยาบาลสมเด็จฯ จึงได้สร้าง***ตึกอุบัติเหตุ***ขึ้น เป็นอาคารสูง ๖ ชั้น งบประมาณสร้างตึกและอุปกรณ์การแพทย์ ประมาณ ๗๕ ล้านบาท และเพื่อเป็นการรองรับผู้ประสบอุบัติภัย เนื่องจากเป็นบริเวณที่เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรม ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง และใกล้ศูนย์กลางการท่องเที่ยว

หน้าที่และความรับผิดชอบ

โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา มีหน้าที่รักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บและป่วยไข้ทั่วไป ทั้งในยามสงครามและในยามปกติ

กิจกรรมในโรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา แยกเป็น

- แผนกธุรการ
- แผนกยาและเวชภัณฑ์
- แผนกพยาบาล
- แผนกต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล

หน้าที่สำคัญของโรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา คือให้บริการดูแลรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วยทั่วไป โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ชนชั้นวรรณะ หรือความแตกต่างของอุดมการณ์ทางการเมือง โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยและยากไร้ โรงพยาบาลก็ให้การรักษาโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

การดำเนินงาน

การปกครองโรงพยาบาลในสมัยเริ่มแรก **พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา** อธิบดีกรมพยาบาล บังคับการโรงพยาบาลศิริราชเป็นผู้ดูแล หลังจากที่ทรงพ้นตำแหน่งไปแล้ว สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงรับพระธุระจัดการเอง **มีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร** (พระอิสริยยศในขณะนั้น) เมื่อทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการโรงพยาบาลศิริราชทรงช่วยเหลือเป็นการส่วนพระองค์

ต่อมาในเดือนเมษายน ๒๔๖๑ โปรดเกล้าฯ มอบโรงพยาบาลนี้ให้แก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดการในความดูแลของกระทรวงธรรมการ จนถึงเดือนเมษายน ๒๔๗๑ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โอนโรงพยาบาลนี้มาจากกระทรวงธรรมการไปสังกัดอยู่ในสภากาชาดสยาม โดยเหตุที่**มีสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต** ทรงดำรงตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการในขณะนั้น ทางสภากาชาดได้จัดให้เป็นโรงพยาบาลสาขาขึ้นอยู่กับกองบรรเทาทุกข์และอนามัยตลอดมา จนกระทั่งปี ๒๕๑๕ จึงได้ยกฐานะเป็นกองขึ้นตรงกับคณะกรรมการเจ้าหน้าที่

กรมหมื่นวิวิธวรรณปรีชา

โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา ได้ปฏิบัติตามนโยบายสภากาชาดอย่างเคร่งครัด คือ ให้บริการทางด้านการป้องกันและรักษาทั้งยามสงบและยามสงคราม ให้ความร่วมมือกับรัฐทุกรูปแบบ เช่น ออกตรวจและรักษาประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดารตามโครงการเข้าถึงประชาชนของกระทรวงมหาดไทย ยกเว้นไม่เก็บเงินแก่ผู้มีบัตรสงเคราะห์ ออกบรรเทาทุกข์แก่ประชาชนเมื่อมีภัยพิบัติเกิดขึ้น เป็นสาขาของศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ เป็นต้น

โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา ได้ให้บริการผู้ป่วยตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบัน นับเป็นจำนวนนับล้านคน เป็นโรงพยาบาลที่ได้รับความศรัทธาและเชื่อถือจากประชาชนมาโดยตลอด ปัจจุบันเป็นโรงพยาบาลแห่งเดียวในจังหวัดชลบุรีที่ให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยอนาถามากที่สุด ประมาณร้อยละ ๗๐ ของผู้มารับบริการ เป็นผู้ป่วยอนาถาและมีรายได้น้อย โรงพยาบาลจำเป็นต้องออกค่ายาและค่ารักษาพยาบาลให้หมด โดยในแต่ละปีโรงพยาบาลต้องจ่ายเงินค่ายาให้แก่ผู้ป่วยอนาถาโดยไม่คิดมูลค่า เป็นเงินไม่ต่ำกว่าปีละ ๔-๕ ล้านบาท

ปัจจุบัน **โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา** ได้เพียรพยายามที่จะปรับปรุง ซ่อมแซมและบำรุงรักษาให้โรงพยาบาลอยู่ในสภาพที่ทันสมัย มีอุปกรณ์ทางการแพทย์พร้อมทุกอย่างด้วยเงินงบประมาณ และเงินที่ได้มาจากผู้ที่มีจิตศรัทธาบริจาค พร้อมทั้งความชำนาญของบุคลากรทางการแพทย์ที่จะให้บริการผู้ป่วยได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ ให้สมดังพระราชปณิธานของพระผู้พระราชทานกำเนิดโรงพยาบาลแห่งนี้ตลอดไป

ผู้บริหารงานจากอดีตถึงปัจจุบัน

หมอเฟอร์นานเดส ๒๔๖๑ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๔๖๒

พระยาบริรักษ์เวชการ (บริรักษ์ ติตติรานนท์) ๑ มิถุนายน ๒๔๖๒ - ๓๐ พฤศจิกายน ๒๔๖๒

หลวงพินิจไวทยาการ (ลูกอิน ชาติยานนท์) ๑ ธันวาคม ๒๔๖๒ - ๓๑ สิงหาคม ๒๔๖๓

ขุนเวชชศาสตร์พินิจ (ตาล จาตุรงคกุล) ๑ กันยายน ๒๔๖๓ - ๒๔๖๔

หลวงเวชการพิเศษ (นิตย์ รณะนันทน์) ๑๘ มิถุนายน ๒๔๖๔ - มกราคม ๒๔๗๖

ขุนวิโรจน์เวชชกรรม (โรจน์ สาตะโรจน์) ๑ เมษายน ๒๔๗๗ - มกราคม ๒๕๐๓

นายแพทย์สุกรี สืบสงวน ๑ มกราคม ๒๕๐๓ - ๓๐ กันยายน ๒๕๒๑

นายแพทย์จรูญ กุลสุวรรณ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๑ - ๓๐ เมษายน ๒๕๒๕

นายแพทย์อนันต์ ธาระเวช ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๕ - ปัจจุบัน

โครงสร้างการบริหารงานของ โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

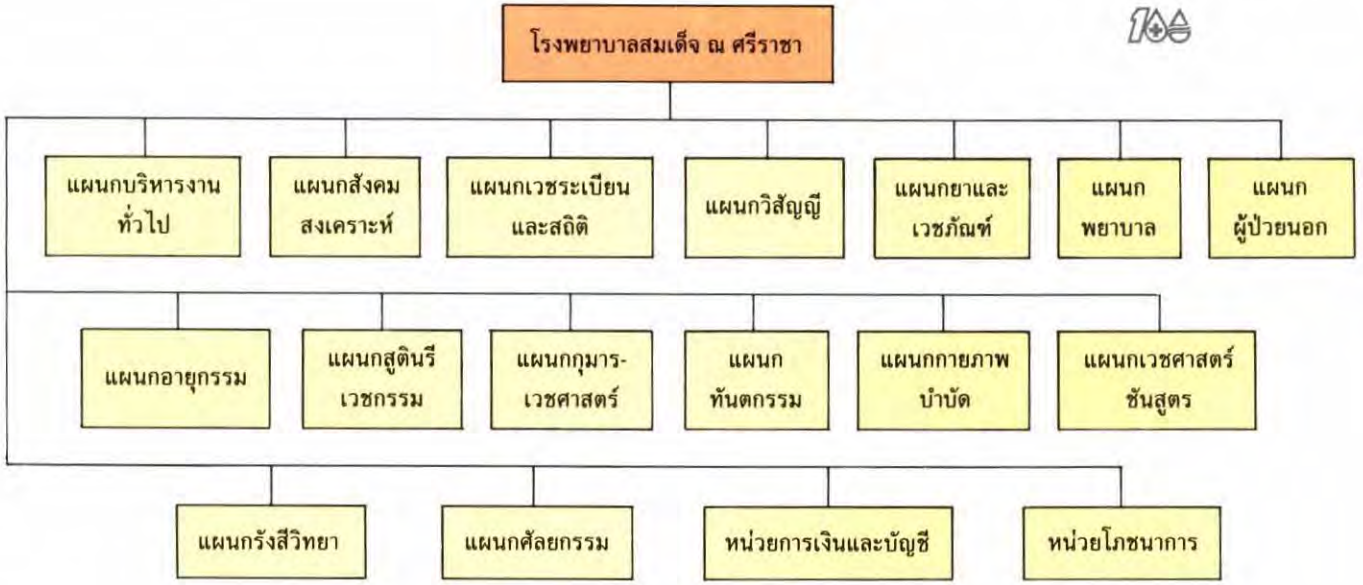

กองหารายได้

ความเป็นมา

การหารายได้ของสภากาชาดไทยนั้น เริ่มมาพร้อม ๆ กับการสถาปนาสภากาชาดไทย เพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในกิจการของสภากาชาด และงานหารายได้ที่นับว่าสำคัญที่สุดงานหนึ่ง คือ *"งานกาชาด"*

เดิมงานหารายได้เป็นหน่วยงานหนึ่งอยู่รวมกับแผนกเลขานุการกองบรรเทาทุกข์ฯ จากการประชุมคณะกรรมการสภากาชาดสยามครั้งแรก ในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๔ มีมติร่วมกันให้จัดงานประจำปีของสภากาชาดสยามเป็นครั้งแรกระหว่างวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ.๒๔๖๕ - ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๖ ซึ่งการจัดงานดังกล่าวจำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่แผนกเลขานุการกองบรรเทาทุกข์ซึ่งมีงานประจำอยู่แล้วมาจัดงานกาชาดประจำปี เพื่อความเหมาะสมและได้ผลดียิ่งขึ้น กองบรรเทาทุกข์ฯ จึงได้เสนอขอโอนกองอำนวยการจัดงานกาชาดมาเป็นงานของสำนักงานกลางโดยตรง ในปี พ.ศ.๒๕๑๒ โดยตั้งเป็นหน่วยหารายได้ประจำและงานกาชาด

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า เสด็จฯ ทอดพระเนตรกระบวนแห่งานกาชาดประจำปี ๒๔๖๖

กระบวนแห่งานกาชาดประจำปี ๒๔๖๖

ต่อมา เมื่อสำนักงานกลางมีอาคารเพิ่มขึ้นอีกหลังหนึ่ง คือ ตึกอำนวยนรธรรม จึงเห็นสมควรตั้งหน่วยหาเงินบำรุงสภากาชาดเป็นหน่วยงานอีกหน่วยงานหนึ่ง มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่องานหารายได้โดยเฉพาะ ดังนั้นในที่ประชุมกรรมการสภากาชาดไทย ครั้งที่ ๑๔๗ เมื่อวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๑๔ **หม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา** ประธานกรรมการหารายได้ประจำของสภากาชาดไทย ได้เสนอให้ยกฐานะหน่วยหารายได้ประจำและงานกาชาดขึ้นเป็นกองหารายได้ ที่ประชุมได้มีมติให้ตั้ง**กองหารายได้ขึ้น** และให้โอนกิจการและเจ้าหน้าที่ของหน่วยหารายได้ประจำและงานกาชาดสำนักงานกลางสภากาชาดไทย ไปสังกัดกองหารายได้ และให้กองหารายได้ใช้งบประมาณของหน่วยหารายได้ประจำและงานรายได้ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๕ ย้ายที่ทำการมาอยู่ที่ตึกอำนวยนรธรรม ชั้น ๒ และเปลี่ยนชื่อจาก *"หน่วยหารายได้ประจำและงานกาชาด"* มาเป็น *"กองหารายได้"* สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาสภากาชาดไทย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้**หม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา** กรรมการสภากาชาดไทย ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองหารายได้เป็นคนแรก สำหรับ**ท่านผู้หญิงนวลผ่อง เสนาณรงค์** ผู้อำนวยการกองหารายได้คนปัจจุบันได้รับตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๒๕ เป็นต้นมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าหญิงทั้ง ๒ พระองค์ ทรงเยี่ยมงานกาชาดเมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๐ ณ อาคารใหม่สวนอัมพร ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับศาสตราจารย์ นายแพทย์หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์ ผู้รักษาการแทนอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย และหม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา ประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดงานกาชาด ประจำปี ๒๕๒๐

หม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา

งานวันกาชาด

ในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง งานเทศกาลประจำปีที่นับว่าเป็นงานใหญ่ เป็นที่รื่นเริงของชาวบ้านชาวเมือง ส่วนมากจะเป็นงานประจำปีของวัด เช่น งานไหว้พระวัดสระเกศ หรือที่เรียกกันว่างานภูเขาทอง และงานวัดเบญจมบพิตรที่เรียกกันว่างานฤดูหนาว

ครั้นต่อมาเมื่อสภากาชาดสยามได้ร่วมอยู่ในสันนิบาตสภากาชาดแล้ว ทางสันนิบาตสภากาชาด มีความเห็นว่า สภากาชาดแต่ละประเทศควรจะได้จัดงานเผยแพร่กิจการกาชาดให้เป็นที่รู้จักกว้างขวาง เพื่อให้เกิดความสามัคคี มีเมตตากรุณาต่อกันต่อไป

คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ของสภากาชาดสยาม จึงได้ตกลงให้มีงานประจำปีขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่กิจการของสภากาชาด และเป็นการชักชวนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมงานกับสภากาชาดด้วยการเข้าเป็นสมาชิก พร้อมกันนั้นก็เพื่อเป็นงานรื่นเริงประจำปีต้อนรับบรรดาสมาชิกของสภากาชาด ได้มาร่วมสนุกรื่นเริงบันเทิงใจไปด้วย

ในครั้งนั้นการเงินของสภากาชาดมีน้อย จำเป็นต้องหาเงินจากสมาชิกให้ได้มากยิ่งขึ้น ฉะนั้นงานหลักของ*งานวันกาชาด*คือการหาสมาชิกจากประชาชนทั่วไป โดยเก็บเงินค่าบำรุงเพียงปีละ ๑ บาท ซึ่งเงินเหล่านี้ก็จะได้นำไปบำบัดโรคภัยไข้เจ็บของประชาชนทั่วไปอีกต่อหนึ่ง เท่ากับว่าเป็นการบริจาคเพื่อการกุศล จำนวนเงินจะมากขึ้นตามจำนวนของสมาชิก

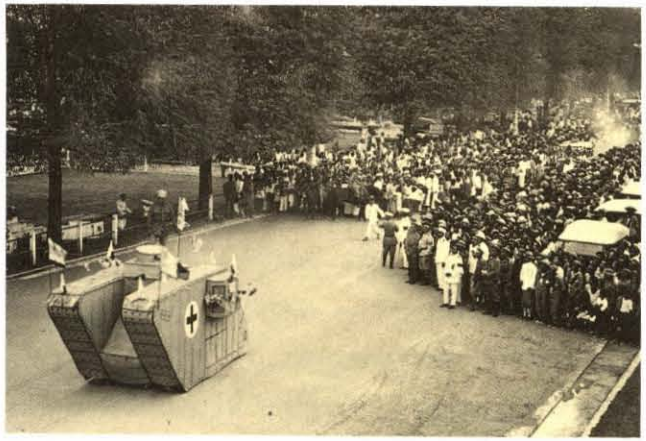

เมื่อ พ.ศ.๒๔๖๕ นั้น กิจการของสภากาชาดได้แพร่หลายออกไปตามอำเภอ จังหวัด และมณฑล ได้ตั้งกองอนุสภากาชาดประจำมณฑล มีสมุหเทศาภิบาลเป็นนายก หมวดอนุสภากาชาดประจำจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นนายก และหมู่อนุสภากาชาดประจำอำเภอ ซึ่งมีโรงเรียนประถม-มัธยม มีสมาชิกชายหญิงจำนวนมาก เมื่อมีงานสภากาชาดก็ออกช่วยเหลือในกิจการต่าง ๆ

งานกาชาดได้จัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๔๖๕ แต่เรียกงานนี้ว่า *"การรับประชาสมาชิก พ.ศ.๒๔๖๖"* เพราะในสมัยนั้นยังใช้วันที่ ๑ เมษายนเป็นวันขึ้นปีใหม่ งานมีอยู่จนถึงวันที่ ๘ เมษายน

งานในปีแรกเป็นที่สนใจของประชาชนเป็นอันมาก เพราะสภากาชาดสยามได้จัดให้มีกระบวนแห่รถไปตามถนนสายต่าง ๆ แล้วไปจอดรวมกันอยู่ที่ท้องสนามหลวง จึงมีประชาชนออกมาดูกระบวนแห่ทั้งตามรายทางและที่สนามหลวง เป็นโอกาสให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีทั้งอนุสมาชิกชายและหญิง นักเรียน ลูกเสือ ได้เข้าไปพบปะชักชวนประชาชนเข้าเป็นสมาชิก นอกจากนั้นยังมีบางส่วนเดินไปตามวังตามบ้านอีกด้วย (ปรากฏว่าในปีแรกนี้มีผู้สมัครเข้าเป็นประชาสมาชิกในกรุงเทพฯ รวม ๑๓,๔๓๖ ราย)

งานกาชาดได้จัดขึ้นอีกเป็นครั้งที่สองเมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๔๖๗ เรียกชื่องานว่า *"การแห่กาชาดและการรับประชาสมาชิก"* การจัดงานคงดำเนินแบบเดียวกับปีแรก ตามหลักฐานบางแห่งว่ามีรถยนต์เข้ากระบวนแห่ ๔๑ คัน รถม้า ๗ คัน รถจักรยาน ๒๘ คัน รถของกองอำนวยการสภากาชาดและกองอื่น ๆ อีก ๒๕ คัน รถแต่ละคันตกแต่งเป็นรูปภาพแสดงการรักษาอนามัยเป็นส่วนมาก ส่วนที่ท้องสนามหลวงมีแตรวงทหารบก ทหารเรือ และการแสดงจำอวด

ในปีที่ ๓ การจัดงานได้เปลี่ยนมาเป็นวันที่ ๕ เมษายน ๒๔๖๘ ในหนังสือสนองโอฐสภากาชาดสยามแจ้งความแสดงเหตุผลไว้ว่า *"อันการที่สภากาชาดสยามได้กำหนดเอาวันที่ ๕ เมษายน เป็นวันกาชาด ก็เพื่อจะมีการชุมนุมชนปีใหม่ในเทศกาลและตะรุษะสงกรานต์ของชาวเรา และเพื่อจะเตือนใจให้ระลึกถึงสภาการกุศลของชาติ ซึ่งทำการกุศลสงเคราะห์แก่เพื่อนมนุษย์"*

ในปีนี้ที่ท้องสนามหลวงมีการแสดงที่แปลกกว่าปีก่อน ๆ เพิ่มขึ้นมาอีกอย่างหนึ่งคือ มีการแสดงว่าวภาพประกวดชิงรางวัล

ในนิตยสาร *"นิสิตนักศึกษา"* ฉบับพิเศษวันกาชาดปี ๒๕๑๒ ได้บันทึกไว้ตอนหนึ่งว่า "งานแข่งขันว่าวครั้งแรก เริ่มขึ้นเดือนเมษายนปี ๒๔๖๗ *พระยาภิรมย์ภักดี* เป็นนายสนามว่าวเอง สถานที่คือสนามหลวง ซึ่งยังคงใช้เป็นสนามแข่งว่าวกาชาดอยู่ในปัจจุบัน ในครั้งนั้นมีผู้นำว่าวทั้งว่าวจุฬาและปักเป้ามาเข้าแข่งขันกันเป็นจำนวนมาก เก็บเงินบำรุงได้ถึง ๓,๔๔๓ บาท ๖๗ สตางค์

เงินจำนวนนี้ นายสนามว่าวคือพระยาภิรมย์ภักดี ได้แสดงเจตจำนงบริจาคไว้เป็นทุนสำหรับเตียงคนไข้ ๑ เตียง ๓,๐๐๐ บาท ให้จารึกที่เตียงว่า *"คณะกีฬาว่าวแข่งขัน ณ ท้องสนามหลวง พ.ศ.๒๔๖๗ อำมาตย์ตรี พระภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร) นายสนาม"*

ส่วนเศษเงินที่เหลือ กองอำนวยการสภากาชาดเก็บไว้ก่อน เพราะพระภิรมย์ภักดี (พระยาภิรมย์ภักดี) ยังคิดจัดว่าวแข่งขันอีก และในปีต่อมาการแข่งขันว่าวก็ได้เงินมาบำรุงสภากาชาดอีก ๕,๐๔๕ บาท ๘๒ สตางค์

ในปีที่ ๓ นี้ มีผู้สมัครเป็นประชาสมาชิกในกรุงเทพฯ ๙,๒๗๘ ราย

นอกจากว่าวดังกล่าวแล้ว ในงานนี้มีลูกลอยกาชาด (ลูกโป่ง) ซึ่งสภากาชาดได้สั่งให้สันนิบาตกาชาดจัดซื้อส่งเข้ามาก่อนวันงาน ๒-๓ วัน ปรากฏว่าขายดีมาก ได้พบเอกสารบางแห่งว่าในภายหลังสภากาชาดอนุญาตให้เอกชนจัดจำหน่าย ซึ่งมีทั้งลูกโป่งที่เรียกว่า *"ลูกสวรรค์"* และธงกาชาด เช่นให้นายมาลี เจ้าของห้างมาลีศรีประเสริฐ รับไปจัดจำหน่ายเป็นต้น

ในปีนี้*สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสามาตุจฉาเจ้า* (ในรัชกาลที่ ๘ ทรงสถาปนาเป็นพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า) ซึ่งดำรงตำแหน่งสภานายิกาแห่งสภากาชาดสยาม เสด็จประทับเป็นประธาน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๔๖๘ งานกาชาดซึ่งควรจะมีเป็นครั้งที่ ๔ ในเดือนเมษายน ๒๔๖๙ จึงต้องงด เพราะอยู่ในระหว่างไว้ทุกข์ แต่กิจกรรมบางอย่างคงมีอยู่ตามเดิม โดยสภากาชาดได้จัดให้บรรดาอนุสมาชิกชายหญิง นักเรียนและลูกเสือออกเที่ยวเร่รับประชาสมาชิกตามสถานที่ต่าง ๆ ตามที่เคยปฏิบัติมา ได้สมาชิก ๗,๖๖๒ ราย

ปี พ.ศ.๒๔๗๐ ได้กำหนดวันงานเป็นวันที่ ๖ เมษายน และวันที่ ๗ เมษายน รวม ๒ วัน การจัดงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์เดิมคือ แสดงกิจการของสภากาชาด มีการแข่งขันว่าวจุฬากับปักเป้าชิงรางวัล และมีมหรสพต่าง ๆ ในปีนี้มีประชาสมาชิกในกรุงเทพฯ ๑๙,๕๘๙ ราย นับว่ามากกว่าทุกปีที่ผ่านมา

เนื่องจากคณะกรรมการเจ้าหน้าที่เห็นว่าการจัดงานในวันที่ ๖ เมษายน ๒๔๗๐ เป็นวันต้นของงานเป็นการเหมาะสม จึงได้ถือเอาวันที่ ๖ เมษายนของทุก ๆ ปี เป็นวันงานกาชาด

การจัดงานในปี พ.ศ.๒๔๗๑ ไม่ได้จัดที่สนามหลวง เพราะพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สภากาชาดสยามได้อาศัยพระราชอุทยานสราญรมย์เป็นสถานแสดงงานวันกาชาด เมื่อได้สถานที่เหมาะแก่การจัดงานเป็นประจำเช่นนี้แล้ว สภากาชาดสยามจึงได้ขยายวันแสดงออกเป็น ๓ วัน และกำหนดชื่อของงานให้เป็นการแน่นอนว่า *"งานวันกาชาด"* ฉะนั้นในปี พ.ศ.๒๔๗๑ จึงเปิดงานตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน จนถึงวันที่ ๘ เมษายน

ในนิตยสาร *"นิสิตนักศึกษา"* ดังกล่าวข้างต้นกล่าวว่าในปี พ.ศ.๒๔๗๑ ได้วางระเบียบไว้ว่า *"ผู้ที่จะผ่านประตูเข้าไปในงานได้ จะต้องประดับเข็มเครื่องหมายของสภากาชาดอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น เฉพาะประชาสมาชิกต้องประดับเข็มปี ๒๔๗๑ การตั้งกฎเช่นนี้ก็เพื่อจะหาสมาชิกเพิ่ม เพราะผู้ที่จะมีเข็มเครื่องหมายของสภากาชาดก็คือสมาชิกเท่านั้น"* อย่างไรก็ตาม ในปีนี้มีผู้สมัครเป็นประชาสมาชิกในกรุงเทพฯ ๑๘,๐๑๖ ราย

ในด้านการแสดงมีเพิ่มขึ้นหลายอย่าง เช่นมีละครของอนุสภากาชาดจิ๋ว ๓ โรง ภาพยนตร์ของบริษัทพัฒนากรและกรมสาธารณสุข พิณพาทย์ของวังบางขุนพรหมและกระทรวงวัง แตรวงทหารบก ทหารเรือ ฯลฯ

การหารายได้มาสมทบทุนของสภากาชาดในระยะนี้ได้แผ่กว้างออกไป มีประชาชนเข้าร่วมงานมากขึ้น และที่ทำเป็นงานเป็นการประจำทุกปีก็คือหมู่อนุสภากาชาดของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ได้พิมพ์หนังสือ *"ช่วยกาชาด"* ออกจำหน่ายเป็นเล่มแรกในปี พ.ศ.๒๔๗๑ ผลกำไรส่งบำรุงสภากาชาดสยามเพื่อตั้งเป็นกองทุน ซึ่งในสมัยนั้นกำหนดไว้ ๓,๐๐๐ บาท ก็ตั้งเป็นกองทุนได้ หนังสือนี้ได้ออกมาหลายปี หนังสือทำนองเดียวกันนี้มีอีกเล่มหนึ่งชื่อ *"งานกาชาด"* เป็นของนายซุ่นไช้ แม้นมาศ *เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี* เป็นผู้ตั้งชื่อหนังสือนี้

งานวันกาชาดได้พยายามหาของแปลกใหม่ที่น่าสนใจมาจัดแสดงเพิ่มขึ้นทุกปี ที่นับว่าเป็นของแปลกใหม่สำหรับงานวันกาชาดปี พ.ศ.๒๔๗๒ ก็คือการสอบ *"ผลกัลปพฤกษ์"*

ตามความเชื่อที่มีมาแต่โบราณว่าในสมัยพระศรีอาริย์จะมีต้นกัลปพฤกษ์ขึ้นทั้งสี่มุมเมือง ใครปรารถนาสิ่งใดก็ไปขอเอาได้ ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้าแพรพรรณอะไรต่าง ๆ ตามประเพณีงานหลวงสมัยก่อน จึงมีต้นกัลปพฤกษ์สำหรับทิ้งทาน ผลกัลปพฤกษ์ก็เป็นพวกมะกรูด มะนาว หมาก เอาเงินบรรจุไว้ข้างใน

งานวันกาชาดได้จำลองแบบต้นกัลปพฤกษ์มาใช้ แต่แทนที่จะมีคนทิ้งให้แย่งกัน ทางกองบรรเทาทุกข์ของสภากาชาดได้ทำผลกัลปพฤกษ์แขวนไว้กับต้น ผลกัลปพฤกษ์ปั้นด้วยดินบรรจุเลขสลากไว้ข้างใน มีไม้ตะกร้ออย่างที่ใช้สอยผลไม้เตรียมไว้ให้สอย

ค่าสอยผลกัลปพฤกษ์ไม่ได้กำหนดราคาแน่นอน เป็นเรื่องของศรัทธา เพราะทุกคนทราบดีว่าเงินที่ได้จะนำไปใช้ในการกุศล ฉะนั้นจึงมีผู้ให้ตั้งแต่ ๓ บาท ๕ บาท ไปจนถึง ๒๐-๓๐ บาท และบางรายเมื่อสอยได้แล้วก็ไม่ขอรับรางวัล กลับบริจาคของรางวัลคืนให้ใช้เป็นรางวัลต่อไป เรียกว่าต้องการร่วมสนุกด้วยและสร้างกุศลไปด้วย

ของรางวัลนั้นก็เป็นพวกเครื่องยา เครื่องเวชภัณฑ์ เครื่องบรรเทาทุกข์ต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม

ในปีนี้*พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี* พระบรมราชินี ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงาน และทอดพระเนตรการแสดงโดยทั่วถึง และอาจจะเป็นด้วยเหตุนี้ด้วยก็ได้ที่ยอดของผู้สมัครเข้าเป็นประชาสมาชิกในกรุงเทพฯ ขึ้นสูงถึง ๒๐,๗๖๕ บาท

ในสมัยนั้น มีชาวต่างประเทศชื่อ*มิสเตอร์คิง* เข้ามาแสดงการที่รถมอเตอร์ไซค์ไต่ถัง มีคนนิยมชมชอบกันมากทั้ง ๆ ที่เก็บค่าดูถึงคนละ ๑ บาท ได้มีคนไทยคนหนึ่งไปดูถึง ๕ ครั้งในวันเดียว แล้วกลับมาหัดขี่บ้างจนสำเร็จ และบุคคลผู้นี้ต่อมาได้รับพระราชทานยศเป็น*นาวาอากาศเอก เลื่อน พงษ์โสภณ*

ฉะนั้น ในการจัดงานวันกาชาดปี พ.ศ.๒๔๗๓ จึงมีการแสดงรถมอเตอร์-ไซค์ไต่ถังเหล็กของนายเลื่อน พงษ์โสภณ ขึ้นเป็นครั้งแรกในงานนี้ ซึ่งทำให้มีผู้คนเข้าชมในงานมากขึ้น

งานวันกาชาดได้เว้นไปปีหนึ่งคือ ปี พ.ศ.๒๔๗๕ ซึ่งเป็นปีฉลองพระนคร

ในงานวันกาชาด พ.ศ.๒๔๗๖ รัฐบาลได้อนุมัติให้มีการออกลอตเตอรี่ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้ว่างเว้นมาเป็นเวลานาน (เมื่อ พ.ศ.๒๔๖๑ กรมพระนครบาลและคณะกรรมการจัดงานฤดูหนาวที่จัดขึ้นในสวนจิตรลดา เนื่องในการเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ออกลอตเตอรี่เพื่อเก็บเงินบำรุงสภากาชาดสยาม และกองเสือป่าขึ้นเป็นครั้งแรก และต่อมา พ.ศ.๒๔๖๖ โปรดเกล้าฯ ให้ออกลอตเตอรี่บำรุงเสือป่ากองอาสาสมัครขึ้นโดยเฉพาะ ปรากฏว่าเกิดความไม่เรียบร้อยขึ้นจึงได้หยุดไปนานถึง ๑๐ ปี)

การออกลอตเตอรี่ในปี พ.ศ.๒๔๗๖ มีชื่อว่า *"ลอตเตอรี่สภากาชาดสยาม"* มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บเงินบำรุงการกุศลและเป็นค่าใช้จ่ายในการสาธารณประโยชน์ ได้พิมพ์ออกจำหน่าย ๕๐๐,๐๐๐ ฉบับ ราคาฉบับละ ๑ บาท รางวัลที่ ๑ มี ๑ รางวัลเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท และรางวัลอื่น ๆ รวม ๔๑๑ รางวัล

ประกาศสภากาชาดไทย
เรื่อง กำหนด "งานวันกาชาด"

โดยที่เห็นสมควรจะกำหนดงานวันกาชาดขึ้นเป็นประจำปี เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คณะกรรมการจัดงานวันกาชาด และเพื่ออำนวยผลอันดียิ่งสำหรับ "งานวันกาชาด" จึงให้กำหนดวันงานกาชาด โดยเริ่มในวันพฤหัสบดีแรกของเดือนมกราคมทุกปี ทั้งนี้ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๐๕ เป็นต้นไป ถ้าหากว่าวันที่ ๑ มกราคม ของปีใดเป็นวันพฤหัสบดี ก็ให้เริ่มงานวันกาชาดในวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ถัดไป.

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๐๔

สภานายิกาสภากาชาดไทย

การแจ้งผลการออกสลากได้ทำต่อหน้าคณะกรรมการและประชาชน ณ บริเวณพระราชอุทยานสราญรมย์ อันเป็นสถานที่จัดงานนั้นเอง ปรากฏว่ามีประชาชนมาชมการออกสลากกันอย่างคับคั่ง เพราะคนส่วนมากไม่เคยเห็นมาก่อน

แม้ว่าในสมัยต่อมาจะมีงานประจำปีเพิ่มขึ้นอีกหลายงาน เช่น งานฉลองรัฐธรรมนูญ งานวชิราวุธานุสรณ์ แต่งานวันกาชาดก็ยังมีอยู่ต่อมา จะเว้นบ้างบางปีก็เฉพาะมีเหตุขัดข้องจริง ๆ เช่น ระหว่าง พ.ศ.๒๔๘๔-๒๔๘๗ ซึ่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ และได้มีการย้ายสถานที่จัดเพื่อความเหมาะสม

เช่น ย้ายจากพระราชอุทยานสราญรมย์ไปจัดที่สถานเสาวภาเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๔๘๑ เป็นปีแรก และต่อมาได้ย้ายมาจัดที่สวนอัมพรเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๐ และขยายบริเวณงานออกไปถึงสนามเสือป่าเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๒ จนถึงปัจจุบัน

บันทึกเรื่องงานวันกาชาดสมัยแรกเริ่มคงได้ความแต่เพียงเท่านี้

เอกสารอ้างอิง

- หนังสือ *"งานวันกาชาด"*
- นิตยสาร *"นิสิตนักศึกษา"* ๒๕๑๓
- บันทึกเหตุการณ์สมัยกรุงเทพฯ
- บันทึกของสำนักงานสลากกินแบ่ง

ผู้เขียน - "ส.พลายน้อย" นักเขียนสารคดีเชิงประวัติศาสตร์ และโบราณคดีอาวุโส

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ทรงสอยกัลปพฤกษ์ในงานกาชาด

เสด็จฯ พระราชทานของที่ระลึกแก่นาฏศิลป์เวียดนามในงานกาชาด พ.ศ.๒๕๐๙ ณ เวทีลีลาศสวนอัมพร

หน้าที่รับผิดชอบ

กองหารายได้ มีหน้าที่จัดหาเงินรายได้ให้สภากาชาดไทย เพื่อใช้จ่ายในกิจการต่าง ๆ จากมติของที่ประชุมคณะกรรมการสภากาชาดสยามครั้งแรก ให้จัดงานประจำปีของสภากาชาดสยามเป็นครั้งแรก ระหว่างวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ.๒๔๖๕ - ๘ เมษายน พ.ศ.๒๔๖๖ เพื่อรณรงค์หาสมาชิกให้แก่สภากาชาดไทย ซึ่งการสมัครเป็นสมาชิกในขณะนั้นเสียค่าบำรุงคนละ ๑ บาทต่อปี และการจัดงานแต่ละครั้งเพื่อทำให้ประชาชนเลื่อมใสศรัทธาในงานของสภากาชาด นอกจากนี้แล้วยังเป็นงานสนุกสนานรื่นเริงประจำปี มีขบวนแห่รถ โดยเชิญเสด็จพระบรมวงศานุวงศ์ เชิญข้าราชการ สโมสร สมาคม บริษัท ห้างร้านเข้าร่วมด้วย ระหว่างงานมีลูกเสือนักเรียนชาย-หญิงออกเรี่ยไร และเชิญชวนประชาชนให้สมัครเป็นสมาชิก จากการจัดงานทำให้ประชาชนรู้จักสภากาชาดสยามมากขึ้น และได้สมาชิกเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

ท่านผู้หญิงนวลผ่อง เสนาณรงค์

การดำเนินงาน

ปัจจุบัน กองหารายได้มีการดำเนินงานโดยแบ่งเป็น ๔ แผนก คือ

๑. แผนกบริหารงานทั่วไป

๒. แผนกประชาสัมพันธ์

๓. แผนกบัญชี

๔. แผนกวางแผน

กองหารายได้ดำเนินการจัดงานกาชาดขึ้นเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๖๕ จนถึงปัจจุบัน มีผู้สนใจมาร่วมงานกาชาดมากขึ้นทำให้มีรายได้เข้าสภากาชาดไทยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เสด็จฯ งานกาชาด ประจำปี ๒๕๓๕

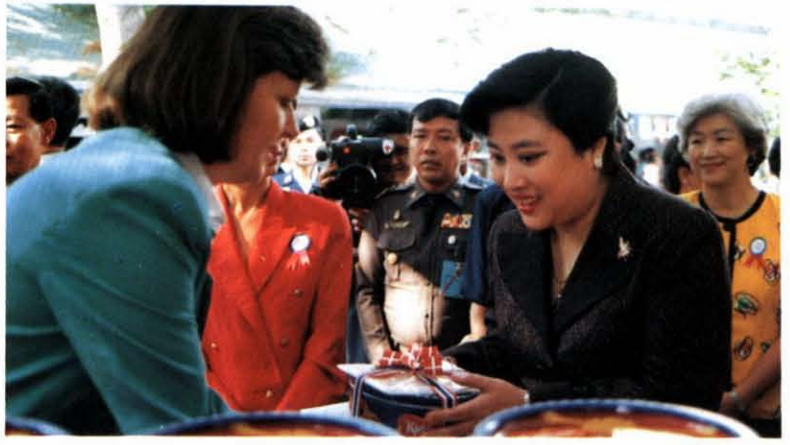

งานแสดงสินค้าของคณะภริยาทูต สำหรับงานกาชาด ประจำปี ๒๕๓๖

กองหารายได้ต้องติดต่อกับหน่วยงานหรือบุคคลระดับต่าง ๆ อยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อเป็นทางที่จะหารายได้ในรูปแบบต่าง ๆ ปัจจุบัน กองหารายได้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากบรรดาภริยาทูตานุทูตประเทศต่าง ๆ รวมกลุ่มจัด**งานออกร้านคณะภริยาทูต**ขึ้น สามารถทำยอดเงินรายได้บำรุงสภากาชาดสูงขึ้นทุกปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๐ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน รายได้จากการจัดงานดังกล่าวมากกว่า ๓ ล้านบาท ทั้งยังเป็นการเผยแพร่กิจกรรมของสภากาชาดไทย ไปสู่ชาวต่างประเทศอีกทางหนึ่งด้วย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงเป็นองค์ประธาน ทอดพระเนตรการแสดง "กาชาดคอนเสิร์ต ครั้งที่ ๒๒" และทรงทรัมเปตร่วมกับวงดุริยางค์ราชนาวี เพื่อหารายได้บำรุงสภากาชาดไทย ณ หอประชุมศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ กองหารายได้ยังมีกิจกรรมหารายได้อื่น ๆ อีก เช่นการจัดงาน และการแสดงต่าง ๆ ในปีหนึ่ง ๆ มีงานหารายได้โดยเฉลี่ยถึง ๑๘ งาน และยังมีการจำหน่ายของที่ระลึกต่าง ๆ เช่น ดวงตราผนึกที่ระลึกพระบรมฉายาลักษณ์ เข็ม ปากกา ส.ค.ส. บัตรอวยพร เป็นต้น

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา เสด็จฯ ทอดพระเนตรการแสดงลอนดอนซิตี้บัลเล่ต์ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

สถานที่ทำการ

เมื่อมีการตั้งกองหารายได้ขึ้นอย่างเป็นทางการ ในวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๕ กองหารายได้มีที่ทำการอยู่ที่ชั้น ๒ **ตึกอำนวยนรธรรม**

ตึกอำนวยนรธรรมนี้ **นายอื้อจือเหลียง** และ**นายอุเทน เตชะไพบูลย์** ได้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคเงินให้สภากาชาดไทย จัดสร้างอาคารขึ้นเนื่องในอภิลักขิตสมัยเฉลิมพระชนมพรรษาครบสามรอบ ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ องค์สภานายิกาสภากาชาดไทย ในปี พ.ศ.๒๕๑๑ ซึ่งเมื่อสร้างเสร็จก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อว่า *"อำนวยนรธรรม"* และได้ใช้ชั้นล่างเป็นที่ทำการของแผนกคลัง ชั้นสองเป็นที่ทำการของกองหารายได้ ชั้นสามเป็นที่ทำการของเหล่ากาชาดจังหวัด และแผนกอบรมอนามัยในบ้าน ส่วนชั้น ๔ เป็นห้องประชุมใหญ่

กองหารายได้ ใช้ชั้น ๒ ของตึกอำนวยนรธรรมเป็นที่ทำการมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง จนถึงปัจจุบัน

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทอดพระเนตรการแสดงแฟชั่นโชว์ในงานมัดหมี่กาล่า ณ โรงแรมรอยัลออคิดเชอราตัน

ผู้อำนวยการกองหารายได้

๑. **หม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา** ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองหารายได้ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๕ - ๑ ตุลาคม ๒๕๒๐

๒. **ศาสตราจารย์ นายแพทย์ หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์** ผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกองหารายได้ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๐ – ๑ มกราคม ๒๕๒๕

๓. **ท่านผู้หญิงนวลผ่อง เสนาณรงค์** ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองหารายได้ตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๒๕ - ปัจจุบัน

โครงสร้างการบริหารงานกองหารายได้

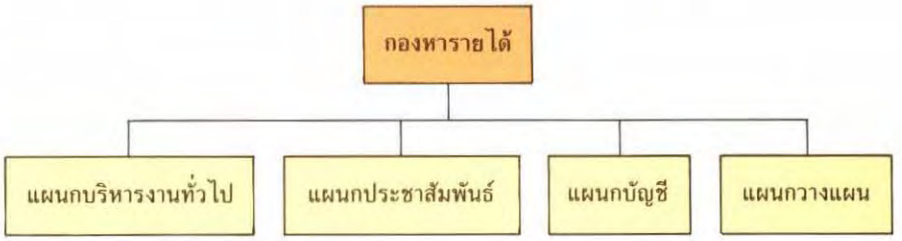

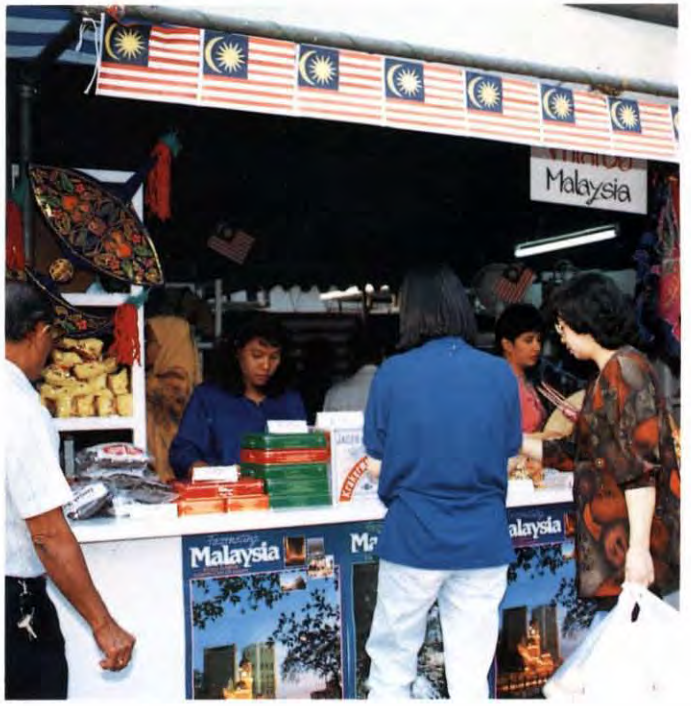

พระยาศรีสรราชภักดี เหรัญญิกคนแรก

กองคลัง

ความเป็นมา

เดิมเป็นแผนกเหรัญญิก อยู่ในกองอำนวยการกลาง สภากาชาดไทย จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสภากาชาดสยาม พ.ศ.๒๔๖๑ เหรัญญิกในสมัยนั้น คือ **พลตรี พระยาศรีสรราชภักดี** ในปี ๒๔๘๒ คณะกรรมการกาชาด ได้พิจารณาให้เปลี่ยนแปลงชื่อ *"สภากาชาดสยาม"* เป็น *"สภากาชาดไทย"* ต่อมาในปี ๒๔๘๕ แผนกเหรัญญิก จึงได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขชื่อเป็น *"แผนกคลัง"* สังกัดสำนักงานกลาง สภากาชาดไทย จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๒ โดยอนุมัติที่ประชุมคณะกรรมการสภากาชาดไทย ครั้งที่ ๒๑๘ ให้ยกฐานะแผนกคลัง สำนักงานกลาง สภากาชาดไทย ขึ้นเป็น**กองคลัง สภากาชาดไทย**

หน้าที่ความรับผิดชอบ

เดิมทำหน้าที่เกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงิน ดูแลผลประโยชน์และสมบัติทั้งปวงของสภากาชาดสยาม ตามมาตรา ๗ เหรัญญิกทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงิน รักษาเงิน ดูแลผลประโยชน์ทั้งปวงของสภา โดยมีระเบียบการเบิกจ่ายรักษาเงิน ที่ดำเนินอนุโลมตามระเบียบของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นได้

มีหน้าที่ดำเนินการจัดทำบัญชีต่าง ๆ รวมทั้งจัดทำงบดุลของสภากาชาด

ต่อมา ได้มีการจัดเงินทุนแสวงหาผลประโยชน์และรับเงินบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาขึ้น ซึ่งได้กระทำอย่างต่อเนื่อง นอกเหนือไปจากรายได้ส่วนหนึ่งจากเงินค่าสมาชิกที่ชำระเพียงครั้งเดียวหรือรายปี รายได้ปัจจุบันของสภากาชาดไทย ในความรับผิดชอบของกองคลังที่มีมาจาก

๑. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

๒. จากเงินบริจาคต่าง ๆ และเงินค่าบำรุงประจำปี และสมาชิกต่าง ๆ

๓. จากการให้เช่าทรัพย์สินและการลงทุน โดยการนำฝากธนาคารและตั๋วสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ต่าง ๆ และพันธบัตรรัฐบาล

๔. รายได้อื่น ๆ

เมื่อยกฐานะขึ้นเป็น กองคลัง ได้เพิ่มเติมข้อบังคับขึ้นใหม่ให้กองคลังมีหน้าที่ดูแล รักษา ตรวจตรา ควบคุมบัญชี การเบิกจ่าย การรักษาเงิน รวมทั้งจัดหาผลประโยชน์อันเกี่ยวด้วยเงินและทรัพย์สินของสภากาชาด

อาคารสำนักงาน

เดิมสมัยเมื่อยังเป็นแผนกคลัง ส่วนหนึ่งทำการอยู่ที่ชั้นล่างตึกอำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และอีกส่วนหนึ่งอยู่ที่ตึกบริพัตร ชั้นล่าง จนกระทั่งในสมัยที่**นายกระสินธุ์ อมาตยกุล** เป็นสมุห์บัญชี งานได้ขยายตัว มีเจ้าหน้าที่มากขึ้น จึงได้ย้ายส่วนที่อยู่ตึกบริพัตรไปอยู่ที่ชั้นล่างของตึกอำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ในปี ๒๕๑๓ ตึกอำนวยนรธรรมได้สร้างเสร็จสมบูรณ์ จึงได้ย้ายมาอยู่ที่ชั้นล่างของตึกนี้นับแต่นั้นเป็นต้นมา

การดำเนินงาน

ในการประชุมสามัญของกรรมการสภากาชาดสยาม ครั้งที่ ๘ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ.๒๔๖๗ ที่ประชุมได้อนุมัติให้ตั้งกรรมการจัดเงินทุนของสภากาชาดสยาม เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ขึ้น ๕ นาย และได้เพิ่มขึ้นเป็น ๖ นาย จากการอนุมัติของกรรมการสภากาชาดสยาม เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๖๘

การแสวงหาผลประโยชน์ และการรับบริจาคได้กระทำกันอย่างต่อเนื่อง มีการออกหนังสือสนองโอฐสภากาชาด ฉบับแรก เมื่อปี ๒๔๖๖ เพื่อโฆษณากิจการของสภากาชาด จัดหาเรื่องที่เป็นประโยชน์ในด้านสุขวิทยาและอนามัยมาเผยแพร่

สภากาชาด มีรายได้ส่วนหนึ่งจากเงินค่าสมาชิก และเงินรับบริจาค

ในการแสวงหาผลประโยชน์นั้น ได้มีแนวทางในการหารายได้ให้ได้ผลกำไร ๓ ทางคือ

๑. ฝากธนาคารที่มั่นคง

๒. ซื้อพันธบัตรรัฐบาล

๓. ให้สหกรณ์กู้

กรรมการสภากาชาดเห็นชอบทั้ง ๓ ทาง และได้อนุมัติให้ตั้งอนุกรรมการใหม่มาดำเนินการต่อไป

ร.อ.ทำพล อดุลยศักดิ์

สภากาชาดได้รับบริจาคเงินสมทบทุน จากผู้เลื่อมใสศรัทธามาทำบุญกับสภากาชาดมากขึ้น รวมทั้งรายได้จากการจัดหาผลประโยชน์ ก็ได้รับเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

การดำเนินการจัดหาผลประโยชน์ของกองคลัง ได้มีการพัฒนามาตามลำดับ เช่น มีการกระจายเงินไปซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินบริษัทเงินทุน

หลักทรัพย์ต่าง ๆ ที่มั่นคง โดยมีธนาคารเป็นผู้อาวัล นอกเหนือจากการนำเงินไปฝากประจำที่ธนาคารต่าง ๆ และผลประโยชน์บางส่วนได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน ที่มีผู้บริจาคให้สภากาชาดเช่น บ้าน ห้องแถว อาคาร และที่ดิน เป็นต้น

ปัจจุบัน การดำเนินงานของกองคลัง สภากาชาดไทย แบ่งออกเป็น ๕ แผนก คือ

๑. แผนกบริหารงานทั่วไป
๒. แผนกการเงิน
๓. แผนกบัญชีและสถิติ
๔. แผนกงบประมาณ
๕. แผนกจัดการทรัพย์สิน

โครงสร้างการบริหารงาน กองคลัง

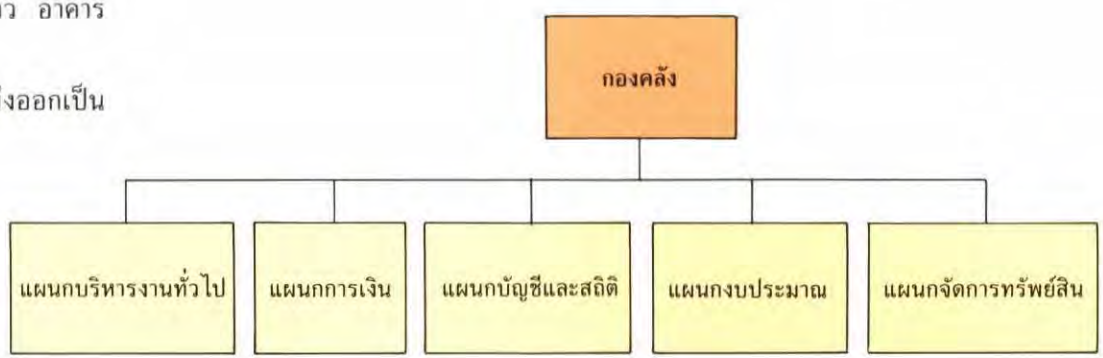

ผู้อำนวยการกองคลัง

๑. **ร.ต.อาม เก่งพล** ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองคลังตั้งแต่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๒ - ๓๐ กันยายน ๒๕๓๓

๒. **ร.ต.กิตติ มนุญปิจุ** ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองคลังตั้งแต่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๓๓ - ๓๐ กันยายน ๒๕๓๕

๓. **ร.อ.กำพล อดุลยศักดิ์** ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองคลังตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๕ - ปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอฯ เจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทรฯ

วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

จากนามเดิม *"โรงเรียนการพยาบาลสภากาชาดสยาม"* มาเป็น *"โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัยสภากาชาดไทย"* จนถึง *"วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย"* ในปัจจุบัน สถาบันแห่งนี้ มีหน้าที่หลักในการผลิตบุคลากรทางการพยาบาลตามนโยบายของสภากาชาดไทย และภารกิจสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการเรียน การสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม รวมทั้งการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ความเป็นมา

เมื่อเริ่มเปิดโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ในราวต้นปี ๒๔๕๗ นั้น การพยาบาลผู้เจ็บป่วยฝ่ายหญิง ได้ใช้นางผดุงครรภ์ประกาศนียบัตร จากโรงเรียนผดุงครรภ์สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถของโรงพยาบาลศิริราช พร้อมกันนี้ ได้รับกุลสตรีที่มีความรู้หนังสือไทยเข้าฝึกหัดเป็นผู้ช่วย ส่วนคนไข้ฝ่ายชาย ใช้บุรุษพยาบาล และพลพยาบาลของกองพยาบาลทหารบกกลาง

สมัยก่อน ถือกันว่า การให้บุตรหลานที่เป็นหญิงสาว ไปพยาบาลผู้อื่นซึ่งไม่ได้เป็นญาตินั้น เป็นเรื่องไม่สมควรยิ่ง จึงหาผู้สมัครทำงานได้ยาก อย่างไรก็ตาม เมื่อมีนางผดุงครรภ์ได้จำนวน ๓ คน และมีหญิงอื่นมาขอฝึกวิชาพยาบาลอีก ๔ คน ก็เป็นจำนวนพอที่จะจัดตั้งเป็นโรงพยาบาลขึ้นได้ จึงมีการเปิดสอน**วิชาการพยาบาล**ขึ้นเป็นครั้งแรกในกรุงสยาม เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๕๗

แรกเริ่ม โรงเรียนนางพยาบาลนี้ ขึ้นอยู่กับแผนกศึกษา กองพยาบาลทหารบกกลาง โดยมี **ร้อยโท ชื้น พุทธิแพทย์** เป็นหัวหน้า และเป็นผู้จัดการฝึกสอนอบรม ในชั้นแรกกำหนดหลักสูตรไว้ ๑ ปี รับหญิงอายุระหว่าง ๑๖-๓๐ ปี พื้นความรู้ระดับประโยคมัธยม ๑ หรือเทียบเท่า และกำหนดให้มีการสอบไล่ปีละ ๒ ครั้ง คือ กลางปีและปลายปีในวิชาที่เรียน

ตึกสุทธาทิพย์

อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงปลายปี ๒๔๕๗ ก็มีผู้มาสมัครเข้าเรียนจำนวน ๒๖ คน แต่มีผู้สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรในปีแรกเพียง ๔ คน และในปี ๒๔๕๘ เพียง ๑๐ คน ในปี ๒๔๕๙ สภากาชาดไทยรับโอนโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จากกระทรวงกลาโหมกลับมาดำเนินการเอง จึงได้ขยายเวลาเรียนออกเป็น ๒ ปี โดยมีทั้งภาคปฏิบัติและการสอนวิชาจำเป็นเพิ่มเติม ต่อมาในปี ๒๔๖๐ โรงเรียนการพยาบาลได้โอนมาขึ้นกับแผนกรักษาพยาบาลของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ **มีนายร้อยเอก หลวงวรสุนทรโรสถ** (เพี้ยน สิงหะชัย) เป็นหัวหน้าแผนก และแบ่งกองย่อยออกเป็น ๔ กอง มีผู้ดูแลแต่ละกอง ดังนี้ คือ

กองโรงเรียนพยาบาล มี **หม่อมเจ้าหญิงมัณฑารพ กมลาศน์** เป็นผู้ดูแล

กองนางพยาบาล มี **นางสอางค์ เนียมณรงค์** เป็นผู้ดูแล

กองบุรุษพยาบาล มี **จ่านายสิบโก๋ โอบอ้อม** เป็นผู้ดูแล

กองผดุงครรภ์ มี **นางสาวเล็ก** เป็นผู้ดูแล

ครั้นถึงปี ๒๔๖๓ **สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร** (เจ้าฟ้าสุทธาทิพยรัตน์ สุขุมขัตติยกัลยาวดี) ได้ทรงบริจาคพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์สร้าง **ตึกสุทธาทิพย์** ใช้เป็นหอพักนักเรียนพยาบาลและที่ทำการโรงเรียนพยาบาล

หม่อมเจ้าหญิงนภมณี กมลาศน์

หม่อมเจ้าหญิงมัณฑารพ กมลาศน์

เมื่อมีนักเรียนพยาบาลมาอยู่ในหอพักมากขึ้น จึงต้องมีผู้ปกครองโรงเรียนดูแลความเป็นอยู่ของนักเรียนพยาบาลอย่างใกล้ชิดขึ้นในปี ๒๔๖๗ โดย**หม่อมเจ้าหญิงนภมณี กมลาศน์** ศิษย์เก่าของโรงเรียนทรงดำรงตำแหน่งนี้เป็นพระองค์แรก

จนกระทั่งปี ๒๔๗๐ สภากาชาดสยาม ได้จัดรวม**แผนกพยาบาล** กับ**แผนกการศึกษา**เข้าด้วยกัน และแต่งตั้ง **หม่อมเจ้าหญิงมัณฑารพ กมลาศน์** เป็นหัวหน้าพยาบาลรับผิดชอบทั้งด้านการบริการพยาบาล และโรงเรียนการพยาบาล กระทั่งปี ๒๔๘๐ สภากาชาดไทยจึงได้มีแผนกส่งเสริมพยาบาลให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยคัดเลือกพยาบาลที่เรียนจบวิชาพยาบาลและมีผลการเรียน การปฏิบัติงานและความประพฤติดี ส่งไปศึกษาต่อต่างประเทศ เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ อังกฤษ และอเมริกา เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้มารับหน้าที่เป็นหัวหน้าตึก ผู้ตรวจการพยาบาล ครูสอนวิชาพยาบาลและการประชานามัยพิทักษ์ (การพยาบาลสาธารณสุข) รวมทั้งมาช่วยกันปรับปรุงงานด้านบริการพยาบาล และงานในโรงเรียนการพยาบาลให้ดีขึ้นทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

นางสาวสมาน บุญญะวิตร์
(คุณหญิงสมานใจ ดำรงแพทยาคุณ)

นางสาวอุดม สุภาไตร
(คุณอุดม สุภาไตร)

ปณิธานของวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย เป็นสถานศึกษาวิชาการพยาบาลแห่งแรกในประเทศไทย ถือกำเนิดขึ้นตามอุดมการณ์ของสภากาชาดไทย มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะแสวงหา ถ่ายทอดความรู้ และสร้างเสริมคุณธรรมให้บัณฑิตพยาบาลเป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีความอดทน มีน้ำใจ และมีวินัยในตนเอง เพื่อให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมร่วมกับทีมสุขภาพได้ทั้งในสถานพยาบาลและในชุมชน โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน เป็นผู้ใฝ่รู้ รักการพัฒนาเพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามแห่งตนเอง วิชาชีพและสังคมโดยส่วนรวม

พัฒนาการ

ในสมัยก่อน พยาบาลต้องทำงานหนัก บางครั้งนานราว ๑๒-๑๖ ชั่วโมงต่อวัน นอกจากนี้ยังต้องเรียนหนังสืออีกด้วย จึงมีเวลาพักผ่อนน้อย **คุณหญิงสมานใจ ดำรงแพทยาคุณ (นางสาวสมาน บุญญะวิตร์)** ผู้สำเร็จวิชาพยาบาลจากประเทศฟิลิปปินส์ และอังกฤษ ในขณะที่ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายอบรมและครูสอนวิชาการพยาบาล ได้ปรับปรุงสภาพการทำงานของพยาบาล โดยจัดพยาบาลเป็น ๓ ผลัด ผลัดละ ๘ ชั่วโมง

ในด้านการศึกษา ได้ปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอนวิชาการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นำหลักวิชามาใช้ในการพยาบาลให้บังเกิดผลดีแก่ผู้ป่วยยิ่งขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานคล่องตัวดีขึ้น

ในวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๓ สภากาชาดไทยได้ปรับปรุงงาน โดยแยกโรงเรียนพยาบาลอนามัยและผดุงครรภ์ สภากาชาดไทย ออกจากแผนกพยาบาล แต่ยังคงสังกัดกองบรรเทาทุกข์และอนามัย และได้เปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนพยาบาลฯ เป็น *"วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย"* โดยมี **คุณอุดม สุภาไตร** (นางสาวอุดม สุภาไตร) เป็นผู้อำนวยการคนแรกของวิทยาลัย

เมื่อการพัฒนาขยายงานการศึกษาออกไปมากขึ้น ในปี ๒๕๑๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย เข้าสมทบเป็นสถาบันวิชาการชั้นสูงในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามพระราชกฤษฎีกาปีพุทธศักราช ๒๕๑๔

ในปี ๒๕๑๕ วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ได้โอนไปสังกัดสำนักงานกลางสภากาชาดไทย และได้ยกฐานะเป็นกองหนึ่งของสภากาชาดไทย เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๒

หน้าที่หลักของวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย มีหน้าที่ดังนี้คือ

- การผลิตบุคลากรทางการพยาบาล ๒ ระดับ คือหลักสูตรพยาบาลบัณฑิต และประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล ซึ่งจะมีการพัฒนาด้านการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอนตลอดจนการประเมินผล

พยาบาลรับปริญญา

ผู้ช่วยพยาบาลรับประกาศนียบัตร

- การผลิตตำรา เอกสารวิชาการ สื่อการสอน นอกจากตำราการเรียนการสอนแล้ว ยังได้ทำการผลิตวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา สไลด์เพื่อการสอนวิชาต่าง ๆ

- ด้านวิชาการมีการศึกษาวิจัย เพื่อนำไปพัฒนาการเรียนการสอน การปฏิบัติพยาบาล การบริหารงาน การพัฒนาชุมชน และพัฒนาวิชาชีพ

- การให้บริการทางวิชาการ เช่น การจัดประชุมทางวิชาการ หรือการไปเป็นวิทยากรบรรยายให้สถาบันอื่น ๆ

- มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานักศึกษาพยาบาล เช่น กิจกรรมกีฬา เพื่อให้มีการพัฒนาด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ส่งเสริมความสามัคคี กิจกรรมนักศึกษาสัมพันธ์ กิจกรรมพัฒนาสังคมและบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

อาคารสถานที่

วิทยาลัยพยาบาลฯ มีอาคารทั้งหมด ๘ หลัง ประกอบด้วย สำนักงาน อาคารเรียน และหอพัก ดังนี้

๑. ตึกสุทธาทิพย์ เป็นอาคารหลังแรกตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง เป็นอาคาร ๒ ชั้น ที่สวยงาม โอ่โถง แม้กาลเวลาจะล่วงเลยมานานกว่า ๗๐ ปีแล้วก็ตาม ขณะนี้ สภากาชาดไทยได้ประกาศให้เป็นอาคารอนุรักษ์ของสภากาชาดไทย ปัจจุบัน ใช้เป็นอาคารสำนักงานของวิทยาลัยพยาบาลฯ

รับปรึกษาปัญหาสุขภาพ

กิจกรรมกีฬาสถาบันพยาบาลครั้งที่ ๑๗

๒. **ตึกราชูปถัมภ์** เดิมเป็นอาคารเรียน ๒ ชั้น ต่อมาอาคารทรุดโทรมลง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ทรงมีพระราชดำริให้สร้างอาคารหลังใหม่บนพื้นที่เดิม เป็นอาคาร ๙ ชั้น ใช้สำหรับเป็นอาคารเรียน ห้องประชุม ห้องปฏิบัติการ สำนักงานของรองผู้อำนวยการฯ และภาควิชาต่าง ๆ

๓. **ตึก ๓ ชั้น** นับเป็นอาคารเก่าแก่อีกหลังหนึ่ง ปัจจุบันได้จัดชั้นที่ ๒ และ ๓ เป็นห้องสมุด ส่วนชั้นล่างจัดเป็นห้องดนตรีไทย และหน่วยวัสดุ

๔. **ตึกศักรินทรภักดี** เป็นอาคาร ๒ ชั้น ทรง ๖ เหลี่ยม จัดเป็นอาคารหอประชุม บรรจุคนได้ ๓๐๐ คน และเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัยพยาบาลฯ และหน่วยงานอื่นของสภากาชาดไทย ชั้นล่างเป็นสำนักงานของวิทยาลัยพยาบาลฯ และของสมาคมศิษย์เก่าพยาบาลสภากาชาดไทย

๕. **ตึก ๔ ชั้น** เป็นสำนักงานภาควิชาต่าง ๆ และหอพักอาจารย์ส่วนหนึ่ง

๖. **ตึก ๗ ชั้น** เป็นหอพักนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วยห้องพักทั้งสิ้น จำนวน ๗๒ ห้อง และมีห้องโถงใหญ่ในแต่ละชั้น จัดเป็นห้องกิจกรรมนักศึกษา ห้องพักผ่อน ห้องสมุดในหอพัก และห้องปฐมพยาบาล

สำหรับห้องโถงชั้นล่าง ใช้เป็นลานอเนกประสงค์ นอกจากนั้น ชั้นล่างยังประกอบด้วยห้องเรียน และสำนักงานฝ่ายนักศึกษา

๗. ตึกงานวันกาชาด เป็นอาคารหอพักของนักศึกษา ๒ หลังติดต่อกัน มีห้องพักรวมทั้งสิ้น ๔๔ ห้อง

หัวหน้าพยาบาลและผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล

๑. **หม่อมเจ้าหญิงมัณฑารพ กมลาศน์** พ.ศ.๒๔๗๐-๒๔๘๐

๒. **นางสาวสงวนวรรณ เฟื่องเพ็ชร์** พ.ศ.๒๔๘๐-๒๔๙๓

๓. **นางสายสวาท เทพหัสดิน ณ อยุธยา** พ.ศ.๒๔๙๓-๒๔๙๕

๔. **นางสาวถวิลหวัง ทุติยะโพธิ** พ.ศ.๒๔๙๕-๒๕๑๐

๕. **นางสาวประยงค์ อรัณยกานนท์** พ.ศ.๒๕๑๐-๒๕๑๓

เนื่องจากสภากาชาดไทยได้แยกโรงเรียนพยาบาลอนามัยและผดุงครรภ์ออกจากแผนกพยาบาลสภากาชาดไทย เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๓ และเปลี่ยนชื่อเป็น *"วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย"* จึงต้องมีตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยฯ ขึ้นมาแทน

๖. **คุณอุดม สุภาไตร** ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลฯ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๓-๒๕๒๘

๗. **นางอรวรรณ อุทัยเสน** ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลฯ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๘-๒๕๓๓

๘. ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล คนปัจจุบันคือ **นางสาวชุลีพร เชาวน์เมธากิจ** ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๓๓-ปัจจุบัน

โครงสร้างการบริหารงาน วิทยาลัยพยาบาล

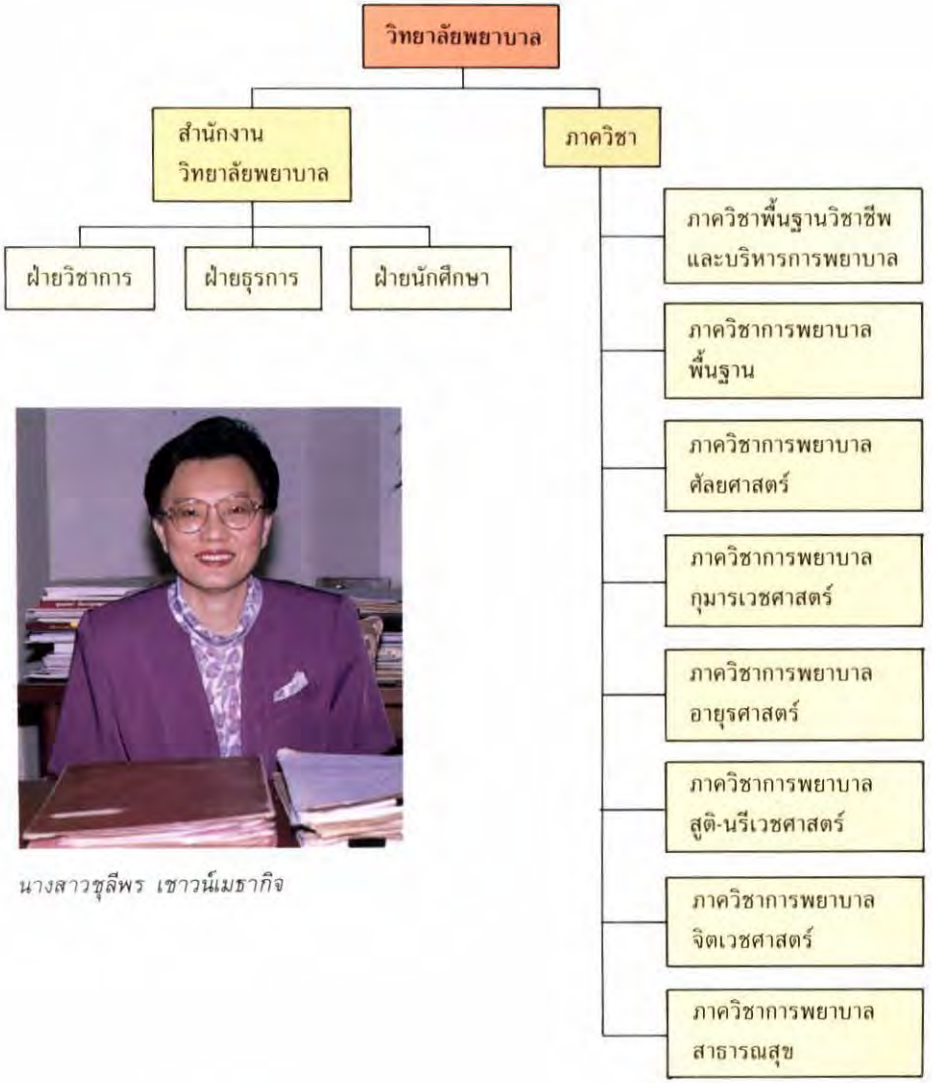

นางสาวชุลีพร เชาวน์เมธากิจ

กองการเจ้าหน้าที่

ความเป็นมา

เนื่องจากการขยายตัวของจำนวนบุคลากรสภากาชาดไทย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ กล่าวคือ ในปีพ.ศ.๒๕๓๐ มีจำนวนเจ้าหน้าที่และลูกจ้างรวมทั้งสิ้น ๕,๖๒๕ คน พอถึงปีพ.ศ.๒๕๓๓ เพิ่มเป็น ๗,๑๗๔ คน นับว่ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่งานการเจ้าหน้าที่เดิมยังแยกกันทำเองในแต่ละหน่วยงาน การปฏิบัติงานจึงไม่เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน เป็นผลให้เกิดความสิ้นเปลืองและเป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลที่ยังไม่เหมาะสม สภากาชาดไทยจึงได้จัดตั้ง **กองการเจ้าหน้าที่** ขึ้นเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๓ เป็นกองที่ ๑๒ ของสภากาชาดไทย เพื่อเป็นศูนย์กลางรับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านบริหารบุคคลของสภากาชาดไทยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้มีหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางการบริหารงานบุคคลขึ้น รับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการดำเนินงาน และกำกับการด้านบริหารบุคคล เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
- พัฒนาและปรับปรุงระบบงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และเกื้อกูลให้เกิดความรวดเร็วในการจัดการ
- สรรหาและธำรงรักษา เจ้าหน้าที่และลูกจ้าง ให้ปฏิบัติงานด้วยความภักดีต่อหน่วยงาน
- พัฒนา และเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ และลูกจ้าง
- ค้นคว้า วิจัย เพื่อการจัดการ และการพัฒนาบุคลากร

หน้าที่และความรับผิดชอบ

- เป็นศูนย์กลางในการบริหารงานบุคคลของสภากาชาดไทย
- ให้บริการเกี่ยวกับงานด้านการเจ้าหน้าที่แก่กองแยกต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การสรรหาบุคลากร เพื่อเข้าปฏิบัติงาน การบรรจุ แต่งตั้ง การทดลองปฏิบัติงาน การเลื่อนขั้น เลื่อนระดับ เลื่อนตำแหน่ง การปรับวุฒิ การปรับอัตราเงินเดือน การดำเนินการทางวินัย การพัฒนาบุคลากร การศึกษา ฝึกอบรม ประชุมและดูงานต่างประเทศและในประเทศ การดำเนินงานเกี่ยวกับทะเบียนประวัติ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ และบำเหน็จบำนาญ การดำเนินงานเกี่ยวกับสวัสดิการ และอื่น ๆ

- ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในสภากาชาดไทย และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- เสนอแนะนโยบาย และวางระเบียบปฏิบัติในงานด้านการเจ้าหน้าที่ตามขอบเขตที่กำหนดไว้

การดำเนินงาน

ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริหารงานบุคคล รับผิดชอบงานและกระบวนกำกับการกำหนดมาตรฐานงานบุคคล และการกำกับการด้านบริหารงานบุคคล เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ตามแผนการดำเนินงานปรับปรุง แก้ไขหลักเกณฑ์ ระเบียบต่าง ๆ ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล ให้มีมาตรฐานเดียวกัน ที่จะใช้กับทุกหน่วยงาน โดยได้รับการยอมรับอย่างทั่วถึง ตลอดจนการประสานงาน การปรับปรุงข้อมูลข่าวสาร ให้สามารถสนองความต้องการการบริหารงานบุคคลที่เพียงพอ ถูกต้อง รวดเร็ว ทันต่อความต้องการ

การปฐมนิเทศบุคลากรใหม่

สรรหาบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน

ข้อบังคับสภากาชาดไทยแก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 43) พ.ศ. 2533

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยสภากาชาดไทยเพิ่มเติม พระพุทธศักราช 2463 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาสภากาชาดไทย ทรงพระราชดำริว่า โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับสภากาชาดไทยให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และโดยอนุมัติและความยินยอมของคณะกรรมการสภากาชาดไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้วางข้อบังคับขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

1. ให้ยกเลิกความในข้อ 36 และข้อ 38 แห่งข้อบังคับสภากาชาดไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับสภากาชาดไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 37) พุทธศักราช 2532 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พุทธศักราช 2532 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ 36 กิจการของสภากาชาด แบ่งออกเป็น

(1) สำนักงานกลาง
และกองต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
(2) โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
(3) กองบรรเทาทุกข์
(4) กองวิทยาศาสตร์
(5) กองบุวกาชาด
(6) กองยาสากาชาด
(7) ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ
(8) โรงพยาบาลสมเด็จ ฯ พระเจ้าตาก
(9) กองหารายได้
(10) กองทหาร
(11) วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย
(12) กองการเจ้าหน้าที่

ประกาศ ณ วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2533

(ศาสตราจารย์ กร. เกษม สุวรรณกุล)
เลขาธิการฯ ปฏิบัติการแทน
อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย

ดำเนินการให้เจ้าหน้าที่และลูกจ้าง ได้รับการพัฒนาโดยผ่าน "*หลักสูตรการฝึกอบรมและคิว.ซี.*" และให้เจ้าหน้าที่ระดับบริหารของหน่วยงานมีความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารงานบุคคลพอเพียงแก่การปฏิบัติภารกิจและความรับผิดชอบ

ค้นคว้า วิจัย เพื่อการจัดการและพัฒนาบุคคล

การแบ่งส่วนงาน

แบ่งออกเป็น ๔ แผนก คือ

๑. แผนกบริหารงานทั่วไป เป็นหน่วยงานสนับสนุนของกองการเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่รับผิดชอบในงานด้านต่าง ๆ เช่น งานสารบรรณ งานธุรการ และบริหารทั่วไป งานพัสดุ และงานสนับสนุนอื่น ๆ รวมทั้งงานสวัสดิการต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่และลูกจ้าง

๒. แผนกอัตรากำลังและระบบงาน เป็นหน่วยงานเพื่อดำเนินงานด้านการวางแผน และจัดอัตรากำลัง การโอนย้าย การทำบัญชี เบิกจ่ายเงินเดือน งานวินัยต่าง ๆ

๓. แผนกพัฒนาบุคคล เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการฝึกอบรมบุคลากร ทั้งหมดของสภากาชาดไทย ตลอดจนการจัดสรรทุนลาศึกษาต่อทั้งภายในและต่างประเทศ

๔. แผนกทะเบียนประวัติ รับผิดชอบงานด้านทะเบียนประวัติของเจ้าหน้าที่ทั้งหมดของสภากาชาดไทย ซึ่งมีอยู่กว่า ๗,๐๐๐ คน

นางพรรณี ตัณฑดิลก

ผู้บริหาร

นางพรรณี ตัณฑดิลก ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่เป็นคนแรก ตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๓๔ - ปัจจุบัน

โครงสร้างการบริหารงาน กองการเจ้าหน้าที่

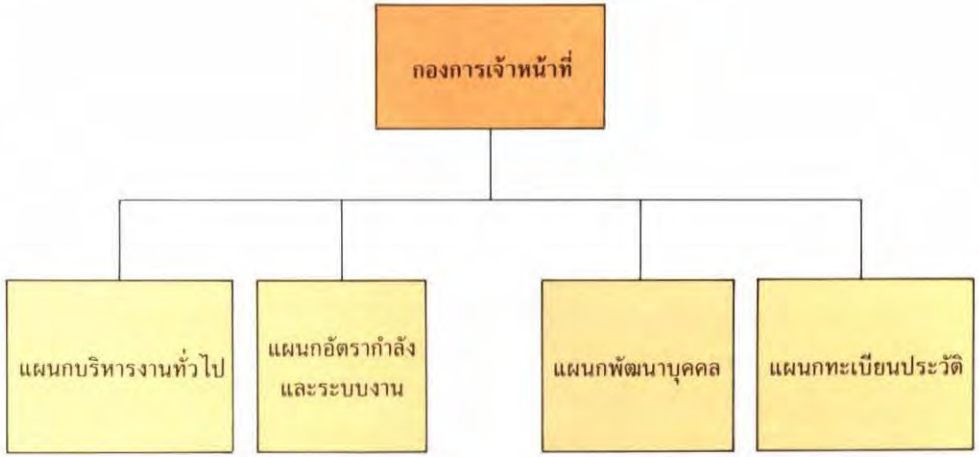

บทที่ ๓

เพื่อประชาชน โดยประชาชน

ตึก สก.

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย

ในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ **สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ** พุทธศักราช ๒๕๓๕ นี้ คณะข้าราชบริพารและบรรดาพสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่าได้พร้อมใจกันสร้าง*ตึก "สก."* ขึ้นในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยด้านถนนราชดำริเพื่อเฉลิมพระเกียรติให้เป็นคู่กันกับ*ตึก "ภปร"* ซึ่งได้จัดสร้างขึ้นในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบในปี พ.ศ.๒๕๓๐

คณะกรรมการ

- **สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี** ทรงเป็นประธานกรรมการอำนวยการ
- **สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก** ทรงเป็นประธานอุปการะฝ่ายบรรพชิต
- **พลเอก เปรม ติณสูลานนท์** องคมนตรีเป็นประธานที่ปรึกษา
- **ศาสตราจารย์ ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน** เป็นประธานกรรมการดำเนินงาน

คณะผู้ริเริ่ม

- ศาสตราจารย์ ดร.อุกฤษ และท่านผู้หญิงมณฑินี มงคลนาวิน
- นายสันติ และนางอรุณี ภิรมย์ภักดี

รายละเอียดเกี่ยวกับตึก สก.

ตึก สก. เป็นตึกสูง ๒๓ ชั้น (ตึก ภปร ๒๔ ชั้น) มีเนื้อที่ประมาณ ๔๖,๐๐๐ ตารางเมตร งบประมาณการก่อสร้างอาคารเป็นเงินประมาณ ๕๕๐ ล้านบาท ค่าอุปกรณ์การแพทย์ประมาณ ๒๐๐ ล้านบาท รวมทั้งโครงการเป็นเงินประมาณ ๗๕๐ ล้านบาท โดยไม่ใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินหรืองบประมาณสภากาชาดไทย

ลักษณะ *อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก*
ขนาด *กว้าง ๕๕ เมตร ยาว ๖๒ เมตร สูง ๒๓ ชั้น*
พื้นที่ *๔๖,๐๐๐ ตารางเมตร*
ที่จอดรถ *๑๕๐ คัน*
ห้องผู้ป่วยและห้องอื่น ๆ *๒๗๕ ห้อง*
เตียงผู้ป่วย *๔๐๐ เตียง*
งบประมาณ *๗๕๐ ล้านบาท*

พระพุทธสิริกิตติพิพัฒน์

พระสมเด็จพระนางพญา สก. ด้านหน้า

พระสมเด็จพระนางพญา สก. ด้านหลัง

ตึกนี้จะเป็นตึกกุมารเวชกรรมที่สมบูรณ์และทันสมัย แทนอาคารเวชกรรมเดิม ประกอบด้วยห้องต่าง ๆ ๒๗๕ ห้อง มีเตียงผู้ป่วยประมาณ ๔๐๐ เตียง และใช้พื้นที่อาคาร ๓ ชั้นเป็นที่ตั้ง *"ศูนย์รักษาโรคหัวใจ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์"*

อนึ่ง เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ท่านผู้มีเกียรติ ที่ได้พร้อมใจกันร่วมการกุศลสร้าง*ตึก สก.* ครั้งนี้ คณะกรรมการดำเนินการได้ขอพระราชทานพระราชานุญาตสร้างพระพุทธรูป *"พระพุทธสิริกิตติพิพัฒน์"* จำลองทองคำหนัก ๖๐ บาท จำนวน ๗๕ องค์ พระพุทธรูป *"พระพุทธสิริกิตติพิพัฒน์"* จำลองทองคำหนัก ๒๐ บาท จำนวน ๒๗๕ องค์ กับทั้งได้ขอพระราชทานพระราชานุญาตสร้าง *"พระสมเด็จพระนางพญา สก."* ทองคำหนัก ๑ บาท จำนวน ๗,๕๐๐ องค์ *"พระสมเด็จพระนางพญา สก."* ทองคำหนักสองสลึง จำนวน ๑๗,๕๐๐ องค์ โดยพระพุทธรูปและพระสมเด็จพระนางพญา สก. ที่จัดสร้างขึ้นนี้ มีจำนวนจำกัดและมิได้เผยแพร่เป็นการทั่วไป หากจัดมอบให้ท่านผู้มีเกียรติที่ได้สนองพระเดชพระคุณร่วมกัน การสร้างพระพุทธรูปและพระสมเด็จพระนางพญา สก.นี้ได้รับพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเททองหล่อพระพุทธรูป เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๓๕ และในวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๕ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงพระมหากรุณาเสด็จพระราชดำเนินไปในพิธีพุทธาภิเษกพระพุทธรูป *"พระพุทธสิริกิตติพิพัฒน์"* จำลอง และ *พระสมเด็จพระนางพญา สก."* ณ พระอุโบสถวัดถ้ำสิงโตทอง จังหวัดราชบุรี ท่ามกลางชุมนุมสงฆ์ผู้ทรงศีล และเฉพาะพระพักตร์พระพุทธรูป *"พระพุทธสิริกิตติพิพัฒน์"* ซึ่งเป็นพระพุทธปฏิมาประธานในพระอุโบสถด้วย นับว่าเป็นมหามงคลยิ่งนัก

เสด็จฯ ไปทรงวางศิลาฤกษ์ตึก สก. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

สำหรับผู้ที่ได้บริจาคสมทบทุนสร้าง*ตึก สก.* ไว้แล้ว คณะกรรมการดำเนินการได้นัดหมายเพื่ออัญเชิญพระพุทธรูป *"พระพุทธสิริกิตติพิพัฒน์"* จำลอง และ *"พระสมเด็จพระนางพญา สก."* ไปมอบให้ในโอกาสต่อไป

เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๓๕ นี้ ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงทอดผ้าพระกฐิน ณ วัดบวรนิเวศวิหาร นั้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพิธีทอดผ้าป่าเพื่อหาเงินสมทบทุนสร้าง*ตึก สก.* โดยกำหนดกองผ้าป่ากองละ ๑๐,๐๐๐ บาท และผู้ที่บริจาคเงินทอดผ้าป่าโดยเสด็จพระราชกุศลในการนี้ ๑ กอง จะได้รับพระสมเด็จพระนางพญา สก. หนักสองสลึง ซึ่งได้จัดสร้างและพุทธาภิเษกเสร็จเรียบร้อยแล้วในคราวเดียวกันนี้จำนวน ๑ องค์ ไว้สักการะบูชาสืบไป

อนึ่ง *ตึก สก.* นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางศิลาฤกษ์ตึก สก. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๕ **ติดต่อบริจาคเงินได้ที่** :

- **ดร.อภิชัย จันทรเสน**
- **นางพรใจ สมบูรณ์สุข**

โครงการสร้าง*ตึก สก.* โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย
เลขที่ ๑๒ สุขุมวิท ซอย ๕ ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตย เขตคลองเตย
กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๐
โทรศัพท์ : ๒๕๕-๔๐๑๕-๒๘
โทรสาร : ๒๕๓-๕๕๒๙-๓๐

ตึกนวมินทราชินี และตึกคัคณางค์

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย

ในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาฯ ทรงมีพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ สภากาชาดไทยถือโอกาสนี้ดำเนินการก่อสร้างตึกนวมินทราชินีและตึกคัคณางค์ขึ้นใหม่ เพื่อร่วมเฉลิมฉลองวโรกาสดังกล่าว

ตึกนวมินทราชินี

เริ่มก่อสร้างตั้งแต่วันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๐๒ โดยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาสภากาชาดไทยโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ขนานนามตึกนี้ว่า *"นวมินทราชินี"* พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดตึกนี้เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๐๔

เพื่อใช้เป็นสถานที่รักษาพยาบาลสตรี และการศึกษาในทางสูติกรรมและนรีเวชกรรมของแผนกสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา มาเป็นเวลานานถึง ๒๙ ปี ขณะนี้มีสภาพทรุดโทรมมาก

วัตถุประสงค์ในการจัดสร้าง

๑. ตึกนวมินทราชินีสร้างขึ้นเพื่อร่วมเฉลิมฉลองในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาสภากาชาดไทย ทรงมีพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา ในปี พ.ศ.๒๕๓๕

๒. ตึกนวมินทราชินีในปัจจุบันนี้ อยู่ในสภาพเก่าทรุดโทรมมาก ทำให้ไม่ปลอดภัยอาจเป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้ป่วย

๓. ตึกของแผนกสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา เป็นกลุ่มอาคารเล็ก ๆ รวมกันอยู่ ๙ ตึก ไม่ต่อเนื่องกัน แต่ละตึกมีลักษณะคับแคบ เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานทั่วไป การรักษาพยาบาล การเรียนการสอนและการวิจัย จึงเห็นควรที่จะรวบรวมระบบงานให้สามารถอยู่ภายในตึกเดียวกัน

เสด็จฯ ไปทรงวางศิลาฤกษ์ตึกนวมินทราชินี และตึกคัคณางค์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ตึกนวมินทราชินี ๑๑ ชั้น ประกอบด้วย

ชั้นที่ ๑ ห้องรับสูติบัตร ห้องทะเบียนผู้ป่วย ห้องผสมนม คลังน้ำเกลือ โถงพักคอย

ชั้นที่ ๒ ห้องคลอดติดเชื้อ ห้องคลอดสามัญ ห้องรอคลอด ห้องทารกแรกเกิด ห้องผ่าตัด ห้องปฏิบัติงานพยาบาล

ชั้นที่ ๓ ห้องผ่าตัด ห้องพักฟื้นหลังผ่าตัด ห้องเตรียมให้ยาสลบ ห้องเครื่องมือ ห้องปฏิบัติงานพยาบาล

ชั้นที่ ๔ หน่วยทารกแรกเกิด ห้องปฏิบัติงานพยาบาล

ชั้นที่ ๕ หอผู้ป่วยทางสูติกรรมสามัญ ห้องให้การรักษา ห้องไอ.ซี.ยู. สูติ-นรีฯ ห้องปฏิบัติงานพยาบาล

ชั้นที่ ๖ หอผู้ป่วยสูติกรรมสามัญ ห้องให้การรักษา ห้องปฏิบัติงานพยาบาล

ชั้นที่ ๗ หอผู้ป่วยสูติกรรมพิเศษ ห้องให้การรักษา ห้องปฏิบัติงานพยาบาล

ชั้นที่ ๘ หอผู้ป่วยสูติกรรมพิเศษ ห้องให้การรักษา ห้องปฏิบัติงานพยาบาล

ชั้นที่ ๙ หอผู้ป่วยนรีเวชกรรมพิเศษ ห้องให้การรักษา ห้องปฏิบัติงานพยาบาล

ชั้นที่ ๑๐ หอผู้ป่วยนรีเวชกรรมสามัญ ห้องให้การรักษา ห้องปฏิบัติงานพยาบาล

ชั้นที่ ๑๑ ศูนย์วิจัยของแผนกสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา

ตึกคัคณางค์

เป็นตึกที่เชื่อมต่อกับตึกนวมินทราชินี ในลักษณะของรูปตัวแอล เดิมเป็นอาคารที่ใช้สำหรับทำการผ่าตัดและรักษาผู้ป่วยแผนกสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา ซึ่ง **ม.ร.ว.รสลิน คัคณางค์** ได้บริจาคเงินสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๙๕ เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ราชสกุลคัคณางค์ ต่อมาเมื่อมีผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น สถานที่เดิมคับแคบ ม.ร.ว.รสลิน คัคณางค์ จึงได้บริจาคเงินก่อสร้างเพิ่มเติม แต่เนื่องจากสภากาชาดไทยได้รับเงินสมทบการก่อสร้างจากคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเงินที่มีผู้บริจาคเป็นค่าเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนั้น สภากาชาดไทยจึงได้รื้อตึกเดิมและก่อสร้างขึ้นใหม่เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนผู้ป่วย ทั้งยังเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์กับคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอีกด้วย ได้เปิดใช้งานเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๓ และได้ใช้ประโยชน์ในการผ่าตัดผู้ป่วยทางสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา อีกทั้งยังใช้เป็นห้องปฏิบัติการพยาธิวิทยาและการเรียนการสอนด้วย

วัตถุประสงค์ในการจัดสร้าง

๑. ปัจจุบันตึกคัคณางค์อยู่ในสภาพเก่าทรุดโทรม ทำให้ไม่ปลอดภัย อาจเป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้ป่วย

๒. เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในด้านการรักษาพยาบาล การผ่าตัด การคลอด เนื่องจากในปัจจุบัน หอผู้ป่วย ห้องผ่าตัดการคลอด ห้องไอ.ซี.ยู. ไม่ต่อเนื่องกัน ทำให้การปฏิบัติงานไม่คล่องตัว และไม่สามารถใช้เครื่องมือพิเศษราคาแพงร่วมกันได้

อนึ่ง ตึกใหม่ทั้ง ๒ หลังนี้ จะใช้งานสำหรับการรักษาพยาบาลผู้ป่วยทางสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา ทารกแรกเกิด บางส่วนใช้ในการเรียนการสอนและการวิจัย และจะเชื่อมติดต่อกัน เพื่อความสะดวกในการให้บริการและการบริหารงาน

ท่านผู้หญิงรสลิน คัคณางค์

ตึกคัคณางค์ ๙ ชั้น ประกอบด้วย

ชั้นที่ ๑ ห้องยา ห้องเครื่อง โถงพักคอย ร้านสวัสดิการ

ชั้นที่ ๒ ห้องคลอดพิเศษ ห้องปฏิบัติการ ห้องทารกแรกเกิด ห้องรอคลอด ห้องสอนแสดง ห้องปฏิบัติการพยาบาล

ชั้นที่ ๓ ห้องผ่าตัด ห้องทารกแรกเกิด ห้องสอนแสดง ห้องให้การรักษา ห้องพักฟื้นหลังผ่าตัด ห้องเครื่องปราศจากเชื้อ

ชั้นที่ ๔ หน่วยทารกแรกเกิด ห้องไอ.ซี.ยู.ทั่วไป ห้องไอ.ซี.ยู.แยกโรค Intermediate Care ห้องปฏิบัติการ ห้องให้การรักษา ห้องจัดเตรียมวัสดุ ห้องนม ห้องทารกมารดาทิ้ง ห้องปฏิบัติการพยาบาล

ชั้นที่ ๕ หอผู้ป่วยสูติกรรมสามัญ ห้องให้การรักษา ห้องปฏิบัติงานพยาบาล

ชั้นที่ ๖ ห้องสอนแสดงและสุขศึกษา ห้องสมุดแพทย์ประจำบ้าน ห้องประชุม ห้องพักอาจารย์และแพทย์เวร

ชั้นที่ ๗ หอผู้ป่วยสูติกรรมพิเศษ ห้องทารกแรกเกิด ห้องให้การรักษา ห้องปฏิบัติงานพยาบาล

ชั้นที่ ๘ หอผู้ป่วยสูติกรรมพิเศษ ห้องทารกแรกเกิด ห้องให้การรักษา ห้องปฏิบัติงานพยาบาล

ชั้นที่ ๙ มูลนิธิ ม.ร.ว.รสลิน คัคณางค์

งบประมาณในการจัดสร้าง

ตึกนวมินทราชินี ใช้ค่าก่อสร้างประมาณ ๓๐๐ ล้านบาท ส่วนหนึ่งได้รับงบประมาณจากรัฐบาลเป็นเงิน ๑๒๐ ล้านบาท และตึกคัคณางค์ ใช้ค่าก่อสร้างประมาณ ๑๕๐ ล้านบาท ส่วนหนึ่งได้รับงบประมาณจากการบริจาคของ ม.ร.ว.รสลิน คัคณางค์ เป็นเงิน ๓๐ ล้านบาท ส่วนงบประมาณที่เหลือของทั้งสองตึกนี้จำเป็นต้องดำเนินการจัดหาเพื่อให้การก่อสร้างบรรลุตามวัตถุประสงค์

สภากาชาดไทยจึงขอเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินสมทบทุนในการก่อสร้างตึกนวมินทราชินี และตึกคัคณางค์ ได้ที่ตึกอำนวยนรธรรม ตึกอำนวยการ และตึกวชิรญาณวงศ์ ในบริเวณโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

อาคารเฉลิมพระเกียรติพระบรมราชินีนาถ

ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย ได้ดำเนินกิจการมาเป็นเวลานานถึง ๔๐ ปี ด้วยความเจริญก้าวหน้ามาเป็นลำดับ ดังจะเห็นได้จากจำนวนโลหิตบริจาคที่เพิ่มขึ้นกว่า ๑๐๐ เท่าตัว คือ จาก ๒,๐๐๐ หน่วย เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๙ เป็น ๒๖๕,๑๖๒ หน่วยในปี พ.ศ.๒๕๓๔

การขยายงานในอนาคตของศูนย์บริการโลหิตฯ คือจะต้องจัดหาโลหิตให้ได้ปีละ ๓๐๐,๐๐๐ หน่วย เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ต้องทำการรับบริจาคพลาสมาปีละ ๑๐,๐๐๐ หน่วย แยกส่วนประกอบของโลหิตและพลาสมาให้ได้ ๘๐% ของโลหิตที่ได้รับบริจาค จัดทำผลิตภัณฑ์จากพลาสมา ๓๐,๐๐๐ ลิตรต่อปี ได้แก่ แอลบูมิน เซรุ่มป้องกันไวรัสตับอักเสบ บี เซรุ่มป้องกันพิษสุนัขบ้า แฟคเตอร์ ๘ ฯลฯ ผลิตน้ำยาตรวจหมู่โลหิตด้วยวิธีโมโนโคลนัลปริมาณปีละ ๗๐๐,๐๐๐ ซีซี. (ขณะนี้จัดทำได้ปีละประมาณ ๔๖๐,๐๐๐ ซีซี.) นอกจากนี้ยังต้องผลิตถุงบรรจุโลหิตให้ได้ปีละ ๑ ล้านใบ เพื่อใช้ในการเจาะเก็บโลหิตทั่วประเทศ อีกทั้งยังต้องพัฒนางานวิจัยเกี่ยวกับน้ำยาตรวจไวรัสชนิดต่าง ๆ เช่น น้ำยาตรวจไวรัสตับอักเสบ บี ชนิดผิวปีละ ๑ ล้านราย

จากเหตุผลดังกล่าว จะเห็นว่าพื้นที่ในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอจำเป็นต้องสร้างอาคารใหม่อีก ๑ หลัง ทั้งด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ และบุคลากร เพื่อรองรับการขยายงานของศูนย์บริการโลหิตฯ ในการนี้ จึงได้มีดำริที่จะสร้างอาคารขึ้น ได้รับพระราชทานนามว่า *"อาคารเฉลิมพระเกียรติพระบรมราชินีนาถ"* เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติองค์สภานายิกาซึ่งทรงเจริญพระชนมายุ ๖๐ พรรษาในปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ อาคารหลังนี้ต้องใช้งบประมาณในการก่อสร้างประมาณ ๒๐๐ ล้านบาท ส่วนหนึ่งศูนย์บริการโลหิตฯ ได้รับงบประมาณจากรัฐบาล ๑๐๐ ล้านบาท ส่วนที่เหลือ ศูนย์บริการโลหิตฯ ต้องดำเนินการจัดหาเอง จึงได้เชิญชวนทุกท่านร่วมบริจาคเงินสมทบทุนสร้าง**อาคารเฉลิมพระเกียรติพระบรมราชินีนาถ** ได้ที่ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย

"ศาลาราชการุณย์"

พิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
สภานายิกาสภากาชาดไทย
ณ ศูนย์สภากาชาดไทย บ้านเขาล้าน
ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ความเป็นมา

ศูนย์สภากาชาดไทยเขาล้าน จังหวัดตราด ตั้งขึ้นตามพระราชเสาวนีย์ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาสภากาชาดไทย เมื่อ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๒ เนื่องจากขณะนั้น ได้มีชาวเขมรลี้ภัยสงครามเข้ามาทางชายแดนไทยด้านจังหวัดตราดเป็นจำนวนมาก สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตร และมีพระราชเสาวนีย์ให้ช่วยเหลือในเบื้องต้นแก่ชาวเขมรอพยพลี้ภัย และ

ราษฎรไทยชายแดนที่ได้รับความเดือดร้อน และต่อมาได้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง**ศูนย์บรรเทาทุกข์สภากาชาดไทย**ขึ้นที่บ้านเขาล้าน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด จัดตั้ง**โรงฝึกอาชีพ** อีกทั้งพระราชทานครูและอาสาสมัครไปฝึกสอนวิชาชีพ เช่น การทอผ้า การจักสาน ทำดอกไม้ประดิษฐ์ เป่าแก้ว เขียนลายไทย เป็นต้น กับพระราชทานพันธุ์ผักไปให้ปลูก และไก่พันธุ์ไปให้เลี้ยง นอกจากนั้นยังมีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เด็กกำพร้าในศูนย์ ได้มีโอกาสเรียนหนังสือ อบรมมารยาทศีลธรรม ฯลฯ

ศูนย์สภากาชาดไทยบ้านเขาล้าน ได้ดำเนินงานจนเป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้มีผู้แทนจากหลายประเทศเดินทางมาเยี่ยมชมกิจการ มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินและสิ่งของ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ต่อมาเมื่อสถานการณ์คลี่คลาย ชาวเขมรที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารอพยพกลับ และแยกย้ายไปตั้งภูมิลำเนาในต่างประเทศ ศูนย์สภากาชาดไทยบ้านเขาล้าน จึงปิดลงเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๒๙

ในวโรกาสที่**สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาสภากาชาดไทย** ทรงเจริญพระชนมมายุ ๖๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๕ สภากาชาดไทยจึงได้จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ที่ศูนย์สภากาชาดไทย บ้านเขาล้าน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ตามพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติและน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อเพื่อนมนุษย์ในฐานะที่ทรงดำรงตำแหน่งสภานายิกาสภากาชาดไทย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อถวายเป็นราชสดุดีแด่สมเด็จองค์สภานายิกาสภากาชาดไทย

๒. เพื่อแสดงถึงพระมหากรุณาธิคุณในสมเด็จองค์สภานายิกาสภากาชาดไทย ที่ได้พระราชทานความเมตตาต่อชาวเขมรอพยพลี้ภัยสงคราม ด้วยทรงยึดหลักมนุษยธรรมเป็นที่ตั้ง

๓. เพื่อจัดแสดงประวัติความเป็นมาของศูนย์สภากาชาดไทย บ้านเขาล้าน สภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้อพยพลี้ภัย

๔. เพื่อแสดงถึงภารกิจและความช่วยเหลือของสภากาชาดไทย ข้าราชการ ทหาร พลเรือนและประชาชนชาวไทยต่อเหตุการณ์ในครั้งนั้น

๕. เพื่อให้เป็นอนุสรณ์สถานและเป็นสิ่งเตือนใจเกี่ยวกับเหตุการณ์อันน่าสะเทือนใจที่เกิดขึ้นกับประเทศเพื่อนบ้าน

๖. เพื่อให้ประชาชนชาวไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความสามัคคีของชนในชาติ

๗. เพื่อสร้างเสริมประชาชนให้มีความรักและความหวงแหนในแผ่นดินไทย

งานก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติฯ ตามพระราชวินิจฉัยของสมเด็จองค์อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทยนั้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างอาคารพิพิธภัณฑ์ขึ้น ใกล้เคียงกับบริเวณค่ายอพยพรุ่นแรก เป็นอาคารชั้นเดียว เพื่อใช้เป็นอาคารแสดงประวัติความเป็นมาตลอดจนแสดงสิ่งของ ภาพถ่ายที่เกี่ยวกับชาวเขมรอพยพและค่ายอพยพ

พื้นที่อาคารประมาณ	๓๒๐ ตารางเมตร
งบประมาณค่าก่อสร้าง	๕ ล้านบาท
งบประมาณค่าจัดแสดง และตกแต่งภายใน	๓.๕ ล้านบาท
งบประมาณค่าก่อสร้าง ถนน ลานจอดรถ	๑.๕ ล้านบาท

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย เสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางศิลาฤกษ์อาคารพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ ในวันพุธที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ.๒๕๓๕ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่ออาคารพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติฯ นี้ว่า *"ศาลาราชการุณย์"* นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณแก่สภากาชาดไทยเป็นล้นพ้น

ศูนย์ดวงตา สภากาชาดไทย

ความเป็นมา

ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๘ สภากาชาดไทยได้ประกาศตั้งศูนย์ดวงตาขึ้นเป็นหน่วยงานหนึ่งของสภากาชาดไทย ใช้ชื่อว่า *"ศูนย์ดวงตา สภากาชาดไทย"* มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหาดวงตาส่งให้จักษุแพทย์ตามโรงพยาบาลต่าง ๆ ที่ประสงค์จะนำไปใช้ทำการผ่าตัดเปลี่ยนตาดำให้แก่ผู้ที่ตาพิการ โดยไม่คิดมูลค่าใด ๆ ทั้งสิ้น

การดำเนินงาน

ได้แต่งตั้งกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเรียกว่า *"คณะกรรมการจัดหาและบริการดวงตาแห่งสภากาชาดไทย"* มีหน้าที่เผยแพร่ให้ประชาชนได้เล็งเห็นประโยชน์ของการอุทิศดวงตาหลังเสียชีวิตแล้ว และรวบรวมดวงตาส่งให้จักษุแพทย์ตามโรงพยาบาลต่าง ๆ คณะกรรมการชุดแรกมี **หลวงสุขุมนัยประดิษฐ์**เป็นประธาน ปัจจุบัน**นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา** เป็นประธาน

กรอกบัตรแสดงความจำนงที่จะอุทิศดวงตาด้วยตัวบรรจงให้ชัดเจน

หลังจากที่ได้จัดตั้ง *"ศูนย์ดวงตา"* ขึ้นแล้ว คณะกรรมการก็ได้ดำเนินการโฆษณา และรับบริจาคดวงตาจากประชาชนผู้มีจิตศรัทธา โดยไม่จำกัดเพศและวัย ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่สายตาสั้น สายตายาว หรือสายตาเอียง และแม้จะเป็นผู้ที่เคยทำการผ่าตัดเกี่ยวกับดวงตามาแล้ว หากตาดำยังดีอยู่ก็ใช้ได้ทั้งสิ้น การแสดงความจำนงอุทิศดวงตานั้น เพียงแต่ผู้ประสงค์จะอุทิศกรอกข้อความในแบบฟอร์มที่ทางศูนย์ดวงตาเตรียมไว้ให้ พร้อมด้วยพยานรับรองสองท่านก็เป็นการเพียงพอ หลังจากที่แสดงความจำนงอุทิศดวงตาแล้ว ผู้อุทิศจะต้องบอกให้ทายาทหรือญาติที่ใกล้ชิดได้ทราบไว้ เพื่อแจ้งให้ศูนย์ดวงตาทราบหลังจากผู้อุทิศถึงแก่กรรมแล้ว

เมื่อผู้อุทิศดวงตาถึงแก่กรรม ทายาทจะต้องโทรศัพท์แจ้งศูนย์ดวงตาโดยเร็วที่สุด ที่หมายเลข ๒๕๒-๔๑๐๒, ๒๕๖-๔๐๓๙-๔๐ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

ดวงตาที่ศูนย์ดวงตาได้รับมาจะนำไปใช้เปลี่ยนให้แก่ผู้ที่ตาพิการได้ในระยะเวลาอันจำกัด คือ หลังจากผู้ที่อุทิศดวงตาถึงแก่กรรมแล้วไม่เกิน ๖ ชั่วโมง หากเกินกว่านั้นตาดำอาจจะเสื่อมใช้ประโยชน์ไม่ได้ แต่ถ้านำออกจากร่างกายของผู้ถึงแก่กรรมแล้ว จะเก็บไว้ได้นานถึง ๒๔ ชั่วโมง ดังนั้น เพื่อให้ผู้อุทิศดวงตาได้สร้างกุศลตามเจตนา เมื่อผู้อุทิศดวงตาถึงแก่กรรม ญาติจะต้องรีบแจ้งให้ศูนย์ดวงตาหรือโรงพยาบาลที่ใกล้เคียง

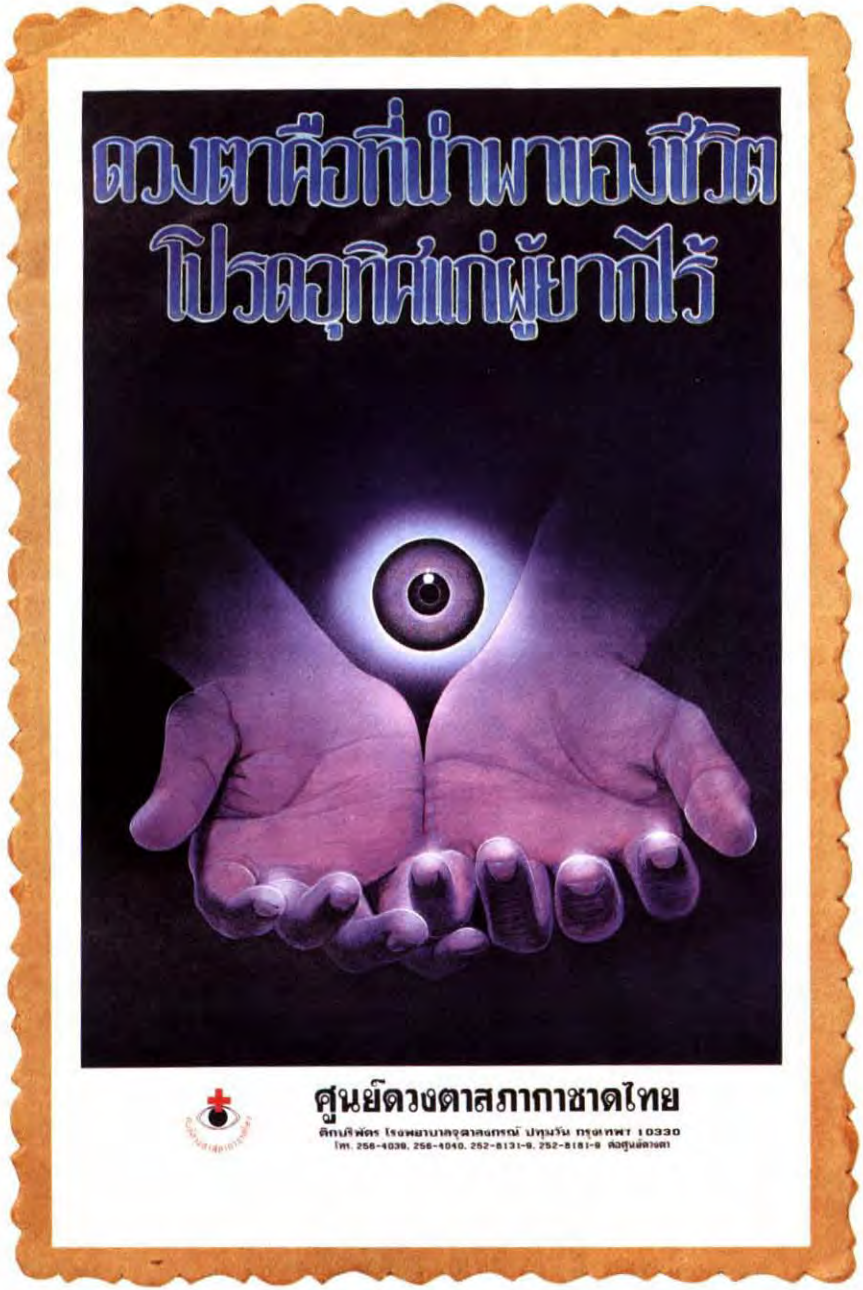

ศูนย์ดวงตามีเจ้าหน้าที่เก็บดวงตาพร้อมที่จะออกปฏิบัติงานตลอด ๒๔ ชั่วโมงเพราะดวงตาต้องรีบเก็บภายใน ๖ ชั่วโมงการเก็บดวงตานั้น จะไม่ทำให้ดูน่าเกลียดหรือเปลี่ยนรูปหน้าไปแต่อย่างใด

ทราบโดยเร็ว เมื่อศูนย์ดวงตาได้รับแจ้งจะรีบส่งแพทย์ไปรับทันที และจะตกแต่งดวงตาของผู้บริจาคให้ดูเหมือนเดิมทุกประการ

เนื่องจากปัจจุบันได้มีผู้แสดงความจำนงอุทิศดวงตาให้แก่ศูนย์ดวงตาเป็นจำนวนมาก นอกจากในกรุงเทพมหานครแล้ว ยังแพร่หลายไปตามจังหวัดต่าง ๆ ด้วย ดังนั้น เพื่อให้การเก็บดวงตาจากสมาชิกผู้อุทิศดวงตาเป็นไปโดยรวดเร็วและกว้างขวางขึ้น สภากาชาดไทยจึงได้ติดต่อกับโรงพยาบาลต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร ขอให้ช่วยเก็บดวงตาของสมาชิกผู้อุทิศดวงตาเมื่อเสียชีวิตแล้วส่งไปให้ศูนย์ดวงตาสภากาชาดไทย โดยทางศูนย์ดวงตาจะจัดส่งเครื่องมือและอุปกรณ์การเก็บดวงตาไปให้

เพื่อเป็นการตอบสนองและเชิดชูเกียรติแก่ผู้บริจาคและทายาท หลังจากศูนย์ดวงตาได้รับดวงตาและนำมาเปลี่ยนให้แก่ผู้ป่วยตาพิการแล้ว

ผู้แสดงความจำนงอุทิศดวงตา จะได้รับเข็มที่ระลึก และประกาศนียบัตรเชิดชูเกียรติ

สภากาชาดไทยจะพิจารณามอบสิทธิการเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์สภากาชาดไทย ให้แก่ทายาทของผู้ถึงแก่กรรม ๑ คน ผู้ที่เป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์สภากาชาดไทย เมื่อเจ็บป่วยเข้ารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลของสภากาชาดไทย จะได้รับการลดหย่อนค่าห้องพัก และค่าผ่าตัดครึ่งราคา และเมื่อเข้ารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข ก็จะได้รับการลดหย่อนตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข และทายาทยังมีสิทธิขอพระราชทานเพลิงศพให้แก่ผู้บริจาคดวงตาด้วย

สถานที่ทำการ

ปัจจุบันศูนย์ดวงตา ตั้งอยู่ที่ตึกกองอาสากาชาด ภายในบริเวณโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ **ผู้ช่วยศาสตราจารย์จวงจันทร์ ชันซื่อ** เป็นหัวหน้าศูนย์ดวงตา และ**นายวิโรจน์ ชื่นชม** เป็นรองหัวหน้าศูนย์ดวงตา ●

"คลินิกนิรนาม"

โครงการโรคเอดส์ สภากาชาดไทย

ความเป็นมา

โรคเอดส์ได้แพร่ระบาดอย่างรวดเร็วในหมู่ประชาชนคนไทยทั่วไป ปัจจุบันวิธีการเดียวที่จะรู้ได้ว่าติดเชื้อเอดส์หรือไม่ คือการตรวจเลือด หลายคนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง และต้องการรู้ว่าตนเองติดเชื้อเอดส์หรือไม่ แต่ไม่กล้าไปโรงพยาบาลหรือคลินิกเพื่อตรวจเลือด เพราะกลัวผลกระทบที่

จะเกิดตามมาถ้ามีผู้ทราบว่า ไปตรวจเลือดหาเชื้อเอดส์ และทราบว่ามีเลือดบวก หรือผลการตรวจไม่เป็นความลับ เพราะชื่อและที่อยู่ของคนมีเลือดเอดส์บวก จะต้องมีการรายงานไปยังกระทรวงสาธารณสุข ก็อาจมีเจ้าหน้าที่ติดตามไปที่บ้านหรือที่ทำงาน ทำให้ผู้ที่ทราบจะเกิดความรังเกียจ และเสื่อมเสียชื่อเสียงทั้งของตนเองและครอบครัว

โครงการโรคเอดส์ สภากาชาดไทย ทราบตระหนักดีถึงปัญหาความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการตรวจ การไม่ได้รับคำปรึกษาก่อนและหลังการตรวจ การไม่มีบริการทางการแพทย์ต่อเนื่องครบวงจร และผลการตรวจไม่เป็นความลับ โครงการโรคเอดส์ สภากาชาดไทย จึงจัดตั้ง *"คลินิกนิรนาม"* ขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์และตรวจโรคเอดส์ โดยมุ่งให้ได้รับคำปรึกษาคำแนะนำทั้งก่อนและหลังการตรวจเลือด โดยไม่ต้องบอกชื่อและที่อยู่ สำหรับผลการตรวจนั้นผู้มารับคำปรึกษาจะทราบเพียงคนเดียว คลินิกนิรนามได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงสาธารณสุขแล้วว่า *"ไม่ต้องรายงานชื่อและที่อยู่ของผู้ที่มีเลือดเอดส์บวกให้กระทรวงทราบ"* นอกจากนี้ คลินิกนิรนาม สภากาชาดไทยจะเป็นตัวอย่างในการดำเนินการจัดตั้งคลินิกนิรนามของกระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานต่าง ๆ ตามจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

หลักการ

๑. *"รักษาความลับ"* โดยไม่มีการใช้ชื่อ ไม่มีการจดที่อยู่ของผู้มารับบริการ แต่ทุกคนคงจะมี "เลขรหัส" แทนตัว

๒. *"เป็นส่วนตัว"* มีห้องให้คำปรึกษาเฉพาะบุคคล โดยไม่ปะปนกับผู้มารับบริการคนอื่น ๆ

๓. ให้บริการสำหรับ *"โรคอื่น"* ด้วยคือ **ไวรัสตับอักเสบ** และ**ซิฟิลิส** ไม่จำเป็นต้องมาตรวจโรคเอดส์อย่างเดียว

๔. *"รับปรึกษา"* โดยไม่ต้องตรวจเลือดก็ได้ ถ้ายังไม่พร้อมที่จะรับการตรวจเลือด

จุดมุ่งหมาย

๑. ให้ประชาชน *"กล้า"* เข้ามารับความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ และตรวจเลือด โดยจะไม่เกิดผลกระทบต่อตนเองและครอบครัว

๒. ให้ประชาชนนำความรู้และผลการตรวจเลือดที่ได้ไป *"ปรับเปลี่ยน"* พฤติกรรม" ของตนเองและผู้อื่น เพื่อลดการเสี่ยงต่อการติดเชื้อ และลดการแพร่โรคแก่ผู้อื่น

๓. *"สดชื่น ผ่อนคลาย"* คลินิกนิรนามตั้งอยู่ในบริเวณสถานเสาวภา ซึ่งมีบรรยากาศร่มรื่น เขียวขจี ด้วยต้นไม้นานาพันธุ์ และเจ้าหน้าที่ทุกคนยินดีให้บริการอย่างเป็นกันเอง และเป็นมิตรแก่ผู้มารับบริการ ทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา ทุกอาชีพ อย่างเท่าเทียมกัน

บริการที่จัดให้

๑. ให้ *"คำปรึกษาและความรู้"* เกี่ยวกับโรคเอดส์ โรคซิฟิลิส และโรคไวรัสตับอักเสบ (ทั้ง ๓ โรคนี้มีวิธีการติดต่อคล้ายคลึงกันโดยทางเลือดและทางเพศสัมพันธ์) การนำโรคทั้ง ๓ มารวมอยู่ในคลินิกเดียวกัน จะทำให้ผู้มารับบริการไม่เคอะเขิน กล้าเข้ามาในคลินิกนิรนาม เพราะอาจมาขอรับบริการเกี่ยวกับโรคอื่นที่ไม่ใช่โรคเอดส์ก็ได้

๒. ให้ *"บริการตรวจเลือด"* ทั้ง ๓ โรค

๓. ให้ *"บริการส่งต่อ"* ผู้ติดเชื้อทั้ง ๓ โรค ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับการบำบัดรักษาที่ถูกต้องต่อไป

๔. ให้ *"การฝึกอบรม"* บุคลากรจากองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อจัดตั้งคลินิกนิรนามแห่งอื่น

ขั้นตอนการให้บริการ

๑. ผู้มาติดต่อจะได้รับการต้อนรับจากพนักงานต้อนรับ และเชิญเข้าไปในห้องรับคำปรึกษา พร้อมเอกสาร ๑ ชุด (ซึ่งแนะนำการให้บริการของคลินิก ใบแสดงความจำนงขอรับการตรวจเลือด แบบสอบถามข้อมูล และใบแนะนำให้มาฟังผลการตรวจเลือด) เอกสารแต่ละชุดมีหมายเลขเฉพาะตัว ไม่มีการใส่ชื่อและที่อยู่ ในเอกสารแผ่นใด ๆ ทั้งสิ้น

๒. ผู้ให้คำปรึกษา (Counsellor) จะพูดคุยสอบถามความต้องการของผู้รับบริการ โดยให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ และตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ โรคซิฟิลิส และโรคไวรัสตับอักเสบ พร้อมทั้งให้เอกสารเกี่ยวกับโรคดังกล่าว นำไปศึกษาด้วยตนเองเป็นการเพิ่มเติมภายหลัง

๓. หลังจากให้คำปรึกษาแล้ว หากผู้รับบริการไม่ต้องการเจาะเลือด ก็สามารถกลับได้ทันที ถ้าต้องการเจาะเลือด สามารถขอเจาะเลือดโรคใดโรคหนึ่งใน ๓ โรคดังกล่าวได้ตามต้องการ

๔. เมื่อกลับมาฟังผล ในกรณีเจาะเลือด เจ้าหน้าที่จะเชิญในห้องผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้แจ้งผลการตรวจเลือดพร้อมให้คำปรึกษา คำแนะนำ และตอบข้อสงสัยอื่น ๆ

ถ้าผลการตรวจเลือดเป็นลบ จะแนะนำให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการติดเชื้อต่อไป

ถ้าผลการตรวจเลือดเป็นบวก จะแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการแพร่กระจายโรคให้ผู้อื่น การดูแลรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิตของตนเอง พร้อมทั้งแนะนำศูนย์ส่งต่อ (Referal Center) ที่สามารถไปรับการดูแลรักษาที่เหมาะสมกับโรคหรืออาการที่มีอยู่ต่อไป ไม่ว่าจะเป็นโรคเอดส์ ซิฟิลิส หรือไวรัสตับอักเสบ

บริการใหม่

ตรวจโรคเอดส์จากน้ำลาย แห่งแรกในประเทศไทย

การตรวจโรคเอดส์จากน้ำลายกำลังได้รับความนิยมในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ เพราะผู้มารับการตรวจไม่เจ็บตัว และไม่ทำให้เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์เสี่ยงต่อการถูกเข็มแทง อย่างไรก็ตาม การตรวจจากน้ำลายนี้เป็นการตรวจเบื้องต้น สำหรับผู้ที่พบผลบวกโดยการตรวจน้ำลาย จะได้รับการเจาะเลือดเพื่อตรวจยืนยันให้แน่นอนอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้มารับการบริการไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม

คลินิกนิรนาม สภากาชาดไทย ได้เปิดให้บริการตรวจโรคเอดส์จากน้ำลายให้แก่ผู้มารับบริการได้ ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๓๕ โดยในขั้นแรกจะให้บริการแบบ ๓ วันทราบผล ราคา ๘๐ บาท เท่ากับการตรวจจากเลือด การตรวจโรคเอดส์โดยใช้น้ำลายนี้เป็นการตรวจหาภูมิคุ้มเคยต่อตัวเชื้อเอดส์ ที่ร่างกายสร้างขึ้นมา

การตรวจน้ำลายนี้ไม่ใช่การตรวจหาตัวเชื้อโรคเอดส์ที่ออกมาทางน้ำลาย ดังนั้น โปรดเข้าใจว่าโรคเอดส์ไม่ติดต่อทางน้ำลาย

สถานที่ตั้ง

ด้านหน้าของกองวิทยาศาสตร์ สภากาชาดไทย (สถานเสาวภา หรือ สวนงู) ถนนพระราม ๔ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ โทรศัพท์ ๒๕๖-๔๑๐๘, ๒๕๖-๔๑๐๙

เวลาทำการ

จันทร์-ศุกร์	เวลา ๑๒.๐๐ – ๑๙.๐๐ น.
เสาร์	เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.
เว้น	วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์

อัตราค่าบริการ

	แบบธรรมดา	แบบทราบผลทันที
๑. ตรวจเอดส์ (ทางเลือด)	๘๐ บาท	๒๐๐ บาท
๒. ตรวจเอดส์ (ทางน้ำลาย)	๘๐ บาท	๒๐๐ บาท
๓. ตรวจไวรัสตับอักเสบบี	๗๐ บาท	๒๐๐ บาท
๔. ตรวจซิฟิลิส	**๕๐ บาท**	๖๐ บาท

การให้คำปรึกษาแนะนำ ฟรี

ผู้บริหารโครงการโรคเอดส์

๑. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประพันธ์ ภานุภาค ผู้อำนวยการโครงการโรคเอดส์

๒. นางดวงสมร พันธุเสน รองผู้อำนวยการโครงการโรคเอดส์ (ฝ่ายบริหาร)

๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์ รองผู้อำนวยการโครงการโรคเอดส์ (ฝ่ายสังคม)

๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิงมัทนา หาญวนิชย์ รองผู้อำนวยการโครงการโรคเอดส์ (ฝ่ายการแพทย์) ●

โครงการผลิตถุงบรรจุโลหิต

ปัจจุบัน **ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย** ได้ดำเนินการแยกส่วนประกอบของโลหิตและจัดทำผลิตภัณฑ์ของโลหิตขึ้นเป็นจำนวนมาก การจ่ายโลหิตให้กับโรงพยาบาลต่าง ๆ ไม่ได้อยู่ในรูปของ**โลหิตทั้งหมด** (Whole Blood) แต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังจ่าย**ส่วนประกอบของโลหิต**

(Blood Components) อาทิ **เกล็ดโลหิต** (Platelets) เม็ดโลหิตแดง (Packed red cell) เม็ดโลหิตขาว (Buffy coat) และพลาสมา เป็นต้น ทำให้การใช้ภาชนะบรรจุโลหิตจำเป็นต้องเปลี่ยนไปจากการใช้ขวดบรรจุโลหิตเป็นใช้**ถุงบรรจุโลหิต**แทน เพราะการใช้ขวดแก้วบรรจุโลหิตมีขอบเขตในการใช้จำกัด และใช้ประโยชน์ได้ไม่กว้างขวางเท่าถุงบรรจุโลหิต ประกอบกับการใช้ขวดจะทำให้ได้โลหิตในรูปของโลหิตทั้งหมด (Whole Blood) และไม่สะดวกที่จะเตรียมส่วนประกอบโลหิตจากขวด เพราะการแยกส่วนประกอบของโลหิตจะต้องเตรียมโดยเร็วหลังจากเจาะเก็บ โดยใช้เครื่องปั่น

แยกที่มีแรงเหวี่ยงสูง ขวดจะแตกได้ง่ายกว่าถุงพลาสติก และส่วนประกอบของโลหิตที่ได้จากการเตรียม โดยขวดจะต้องใช้ภายใน ๒๔ ชั่วโมง เพราะเป็น**ระบบเปิด** (Opened System) เช่นเดียวกับการใช้**ถุงเดี่ยว** (Single bag) ซึ่งเกิดการปะปนเชื้อได้ง่าย แต่ถ้าใช้ถุงแบบรวมกันหลายใบ (Multiple bag) เช่น ถุงคู่ (Double bag) หรือแบบถุง ๓ ใบ (Triple bag) จะเป็นระบบปิด (Closed System) ซึ่งถุงชนิดนี้จะสามารถแยกส่วนประกอบของโลหิตได้ง่ายและมีคุณภาพดี

เนื่องจากราคาของถุงบรรจุโลหิตยังมีราคาค่อนข้างสูง ทำให้สาขาบริการโลหิตต่าง ๆ ซึ่งมีงบประมาณจำกัด ไม่สามารถจัดหามาใช้ได้ตามต้องการ นอกจากนี้นโยบายระดับชาติ เกี่ยวกับการบริจาคโลหิต พ.ศ.๒๕๓๒ ได้กำหนดให้ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ เป็นศูนย์กลางในการจัดหาถุงบรรจุโลหิตที่มีคุณภาพดีและราคาถูก เพื่อสนับสนุนให้มีการใช้ส่วนประกอบของโลหิตมากขึ้น อันจะทำให้ผู้ป่วยได้รับส่วนประกอบของโลหิตเฉพาะ ตรงตามที่ผู้ป่วยนั้นต้องการ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา และเป็นการสนองนโยบายการบริการโลหิตดังกล่าว ศูนย์บริการโลหิตฯ จึงได้จัดทำ**โครงการผลิตถุงบรรจุโลหิต**ขึ้นใช้ภายในประเทศ เพื่อใช้ที่ศูนย์ฯ เอง และส่งให้สาขาบริการโลหิตทั่วประเทศ คาดไว้ว่าจะผลิตได้ในราคาที่ต่ำกว่าที่ขายในปัจจุบัน โครงการดังกล่าวนี้ ได้รับอนุมัติงบประมาณของสภากาชาดไทยในวงเงิน ๓๐ ล้านบาท อยู่ในขั้นดำเนินการเตรียมสถานที่และเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ คาดว่าจะผลิตได้ภายในปี ๒๕๓๖ นี้

"ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ ยึดมั่นในบริการ พัฒนาก้าวหน้าเสมอ"

โครงการบริจาคโลหิตสำรองใช้ในการผ่าตัดของตนเอง

เนื่องจากปัจจุบันความจำเป็นในการใช้โลหิตมีปริมาณสูงขึ้นตามลำดับอัตราการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ก็เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีผลกระทบค่อนข้างรุนแรงต่องานบริการโลหิตแห่งชาติของศูนย์บริการโลหิตฯ ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการจัดหาโลหิตเพื่อนำมาใช้ในการรักษาคนไข้ทั่วประเทศ ได้จัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริจาคโลหิตและผู้รับโลหิต ดังนั้น **โครงการบริจาคโลหิตสำรองใช้ในการผ่าตัดของตนเอง** เป็นความก้าวหน้าอย่างหนึ่งของงานบริการโลหิต เพื่อให้ได้โลหิตบริจาคที่มีคุณภาพและปลอดภัยสูง

โลหิตที่บริจาคสำรองใช้ในการผ่าตัดของตนเอง จะต้องติดป้ายชื่อพร้อมคำว่า "Autologous Blood" ชัดเจน

การบริจาคโลหิตสำรองใช้ในการผ่าตัดตนเอง เป็นการขจัดความเสี่ยงจากการใช้โลหิตผิดหมู่ รวมทั้งการติดเชื้อต่าง ๆ ที่มีในโลหิต ซึ่งอาจเกิดจากการรับโลหิตของผู้อื่น เช่นโรคตับอักเสบ บี ตับอักเสบ ซี ซิฟิลิส มาเลเรีย โดยเฉพาะโรคเอดส์ โดยปกติแล้วเม็ดโลหิตแดงจะสามารถเก็บไว้ได้นาน ๒๑ วัน ในอุณหภูมิ ๔ องศาเซลเซียส หรืออย่างมาก ๔๕ วัน หลังจากนั้นเม็ดโลหิตแดงจะค่อย ๆ หมดอายุไป แต่ปัจจุบันที่ศูนย์บริการโลหิตฯมีเครื่อง

Frozen Cell ซึ่งสามารถเก็บเม็ดโลหิตแดงแช่แข็งไว้ได้นานกว่า ๑๐ ปี โดยเก็บไว้ในสภาพแช่แข็งที่อุณหภูมิ -๘๑ องศาเซลเซียส ดังนั้นผู้ที่จะต้องทำการรักษาโดยการผ่าตัดสามารถที่จะสำรองโลหิตของตนไว้ใช้เองได้ ในกรณีที่เป็นการผ่าตัดเล็ก เช่น ผ่าตัดตกแต่ง ผ่าตัดกระดูก ไม่จำเป็นต้องเก็บเม็ดโลหิตแดงแช่แข็ง เพียงเก็บไว้ในอุณหภูมิ ๔ องศาเซลเซียส ธรรมดา แต่ต้องมีการกำหนดเวลาการผ่าตัดที่แน่นอน หรือถ้าเป็นการผ่าตัดใหญ่ต้องใช้โลหิตหลายหน่วย จำเป็นต้องเลือกใช้วิธีเก็บเม็ดโลหิตแช่แข็งไว้ คุณสมบัติของผู้ที่จะทำการเก็บโลหิตไว้ผ่าตัดตนเองได้คือ ต้องมีน้ำหนักพื้นฐานคือ ๔๕ กิโลกรัมขึ้นไป อายุระหว่าง ๑๗-๖๐ ปี ต้องไม่อยู่ในสภาพของการเป็นโรคที่อาจทำให้เกิดปฏิกิริยาแทรกซ้อนได้ และผู้นั้นต้องไม่เป็นโรคชีด

ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สามารถให้บริการแก่ผู้ที่ต้องการเก็บโลหิตสำรองไว้ใช้เพื่อการผ่าตัดของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง หากโลหิตที่เก็บไว้ใช้ผ่าตัดนั้นไม่หมด ศูนย์ฯจะนำไปแจกจ่ายให้กับคนไข้ที่อยู่โรงพยาบาลต่าง ๆ ต่อไป ปัจจุบัน ได้สนับสนุนให้มีการดำเนินงานตามโครงการนี้ในโรงพยาบาลแห่งต่าง ๆ ทั่วประเทศด้วย

โครงการบริจาคพลาสมาเพื่อทำเซรุ่มป้องกันไวรัสตับอักเสบ บี และโรคพิษสุนัขบ้า

ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย จัดให้มีการรับบริจาคพลาสมาเพื่อนำมาจัดทำเซรุ่มป้องกันพิษสุนัขบ้า และเซรุ่มป้องกันไวรัสตับอักเสบ บี ซึ่งการบริจาคพลาสมานั้นเป็นเรื่องใหม่ ยังไม่รู้จักแพร่หลาย การบริจาคพลาสมากระทำโดยการเจาะเอาเลือดออกจากร่างกาย และปั่นแยกเพื่อเอาพลาสมาออกจากเม็ดโลหิตแดง จากนั้น จะคืนเม็ดโลหิตแดงให้กับผู้บริจาค

พลาสมา ประกอบด้วยโปรตีนหลายชนิดต่างกัน บางชนิดเป็นโปรตีนที่ทำหน้าที่เป็นภูมิต้านทานโรค เช่น ภูมิต้านทานโรคหัด ภูมิต้านทานโรคคอตีบ ภูมิต้านทานโรคตับอักเสบ ภูมิต้านทานโรคพิษสุนัขบ้า เป็นต้น ด้วยวิทยาการก้าวหน้าทางการแพทย์ และการบริการโลหิตทำให้สามารถแยกสกัดเอาเฉพาะโปรตีนส่วนที่เป็นภูมิต้านทานต่อโรคแต่ละตัวออกมาได้

เด็กเกิดใหม่ทุกคนควรได้รับการฉีดวัคซีนไวรัสตับอักเสบบี

การบริจาคพลาสมาเพื่อทำเซรุ่มป้องกันไวรัสตับอักเสบ บี

โรคไวรัสตับอักเสบ บี เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย โรคนี้ติดต่อกันง่ายโดยเฉพาะในครอบครัว หมู่เพื่อนฝูง โรคนี้ไม่มียารักษา แต่สามารถป้องกันได้โดยการฉีดวัคซีน เด็กเกิดใหม่ทุกคนเป็นกลุ่มที่ควรจะได้รับการฉีดวัคซีนและเซรุ่มป้องกันไวรัสตับอักเสบ บี เพราะเป็นเซรุ่มและวัคซีนเพียงชนิดเดียวในโลกที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถป้องกันโรคมะเร็งตับได้

การจัดทำเซรุ่มป้องกันไวรัสตับอักเสบ บี ได้ใช้พลาสมามาจากผู้บริจาค เพราะในพลาสมามีสารโปรตีนแกมมากลอบบูลิน โดยกระตุ้นร่างกายให้ผลิตสารดังกล่าวออกมาใช้ ด้วยการฉีดวัคซีนไวรัสตับอักเสบ บี ให้กับผู้ที่จะบริจาคพลาสมาเพื่อการนี้ แต่ทั้งนี้ผู้บริจาคต้องได้รับการตรวจจากแพทย์ว่าเป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันบ้างแล้วแต่ยังไม่สูงถึงกำหนด จึงต้องฉีดวัคซีนกระตุ้นให้ ๓ เข็ม เว้นระยะการฉีดเดือนละ ๑ เข็ม จากนั้นต้องฉีดกระตุ้นประจำทุก ๓ เดือน พลาสมาสามารถบริจาคได้ทุก ๑๔ วัน

เซรุ่มป้องกันไวรัสตับอักเสบ บี

การบริจาคพลาสมาเพื่อทำเซรุ่มป้องกันพิษสุนัขบ้า

ในปัจจุบัน ยังไม่มียารักษาโรคพิษสุนัขบ้า ผู้ที่เป็นต้องเสียชีวิต ซึ่งมีมากกว่า ร้อยละ ๕๐ ที่โดนสุนัขบ้ากัดแล้ว ไม่มาฉีดวัคซีนปีละประมาณ ๒๐๐-๓๐๐ คน ซึ่งมีสาเหตุหลายอย่าง คือ ประชาชนมีความรู้ในเรื่องวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าน้อย ดังนั้น ทางที่จะป้องกันมิให้เกิดโรคพิษสุนัขบ้า คือ การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันให้กับร่างกาย

ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติและกองวิทยาศาสตร์ ได้ร่วมกันจัดทำโครงการผลิตเซรุ่มป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ โดยการเปิดรับอาสาสมัครเข้าโครงการเพื่อบริจาคพลาสมามาจัดทำเซรุ่มต่อไป *ผู้ที่สมัครเข้าโครงการ ต้องได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้า ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงสุดเข้าในชั้นผิวหนังบริเวณต้นแขนทั้ง ๒ ข้าง เพื่อให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันขึ้นมา การฉีดวัคซีนจะต้องฉีด ๓ ครั้ง โดยมีระยะการฉีดดังนี้คือ ฉีดเข็มที่ ๑ เว้นไป ๗ วัน ฉีดเข็มที่ ๒ และเว้นไปอีก ๑๔ วัน ฉีดเข็มที่ ๓ หลังจากนั้นอีก ๑ สัปดาห์หรือ ๑ เดือน มาบริจาคพลาสมา* ซึ่งสามารถบริจาคได้ทุก ๑๔ วัน ผู้เข้าโครงการจะต้องฉีดวัคซีนกระตุ้นทุก ๓ เดือน

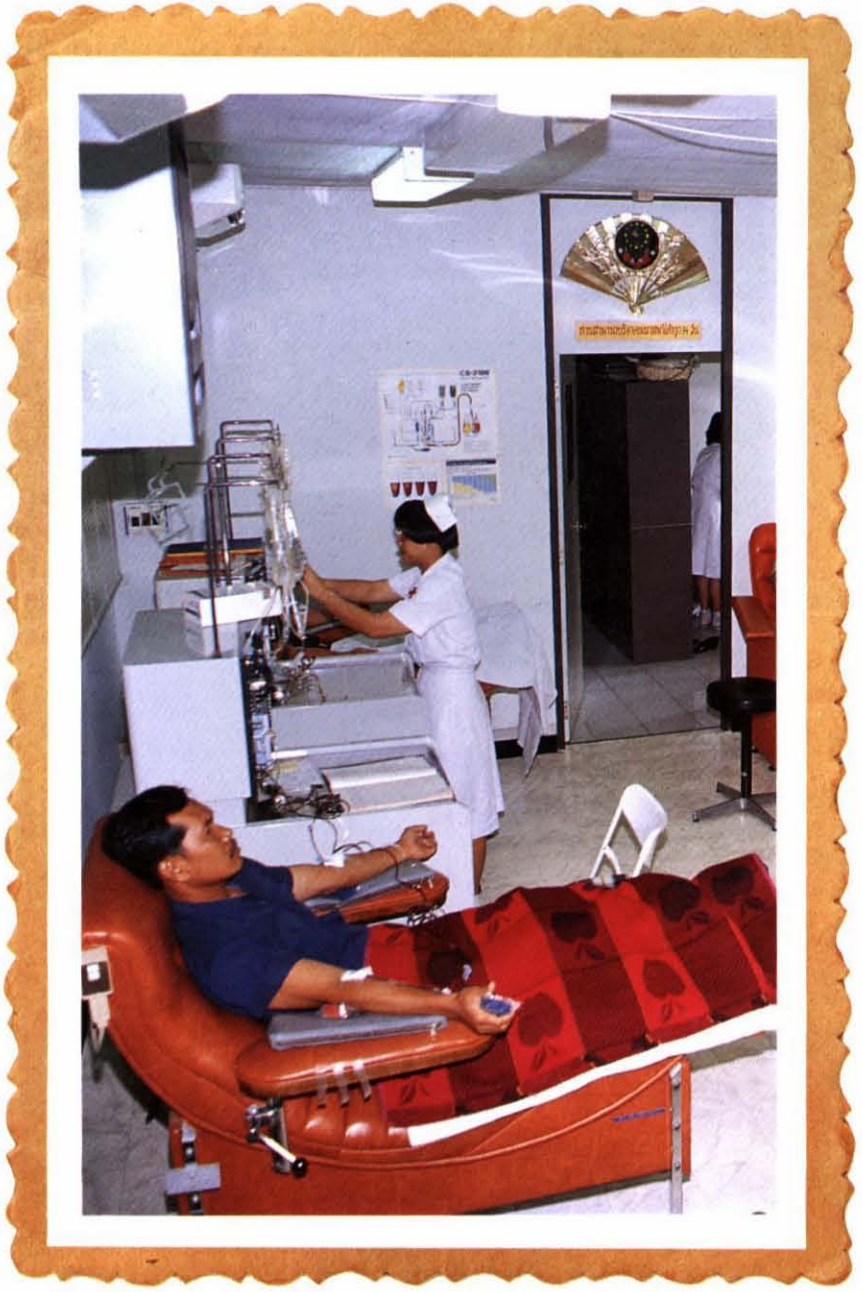

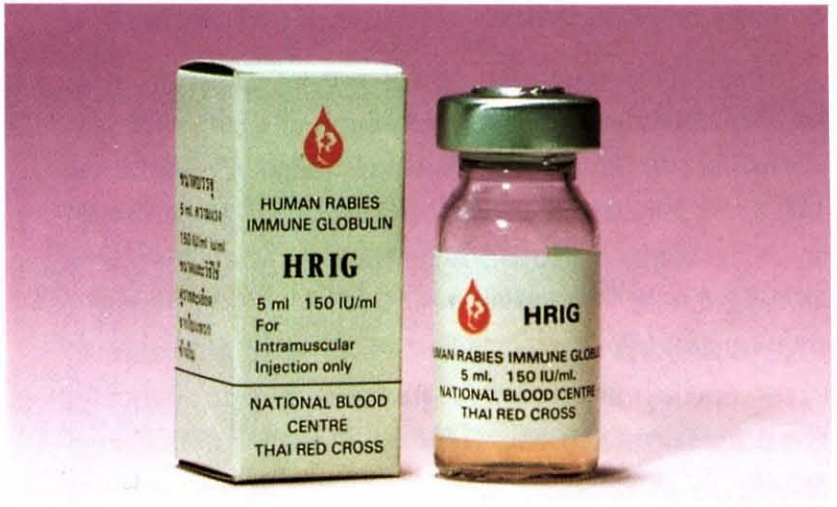

เซรุ่มป้องกันพิษสุนัขบ้า

ผู้บริจาคพลาสมาที่สามารถเข้าโครงการเซรุ่มป้องกันพิษสุนัขบ้า และเซรุ่มป้องกันไวรัสตับอักเสบ บี จะต้องมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง อายุ ๑๗ ปีขึ้นไป น้ำหนักตั้งแต่ ๔๕ กิโลกรัมขึ้นไป ไม่เป็นโรคหัวใจ โรคปอด หรือโรคติดต่อร้ายแรง อาสาสมัครต้องอยู่ในโครงการอย่างน้อย ๓ ปี และที่สำคัญต้องเป็นผู้ที่มีที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร เพราะต้องมาบริจาคพลาสมาและฉีดวัคซีนกระตุ้นตามกำหนดที่จัดให้ที่ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติเท่านั้น

ปัจจุบัน ยังคงมีสมาชิกที่สมัครเข้าโครงการนี้เป็นจำนวนน้อย ทำให้การผลิตเซรุ่มทั้ง ๒ ชนิดยังไม่พอเพียงที่จะจ่ายแจกไปยังส่วนภูมิภาค จำเป็นต้องจัดซื้อจากต่างประเทศซึ่งมีราคาแพง ดังนั้นหากประชาชนมีความเข้าใจเรื่องการบริจาคพลาสมามากขึ้น จะทำให้มีผู้สนใจมาบริจาคมากขึ้นตามไปด้วย

ตึกอุบัติเหตุ

โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

ความเป็นมา

๖ กิโลเมตรจากอำเภอศรีราชา ในเขตแหลมฉบัง เป็นพื้นที่ในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ที่ประกอบด้วยโรงงานอุตสาหกรรม และท่าเรือน้ำลึก หลังจากการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกแล้วเสร็จในราวปี พ.ศ.๒๕๓๕ จะมีโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้น เป็นต้นว่า โรงกลั่นน้ำมันขนาดใหญ่ ๓ แห่ง คลังเก็บก๊าซ โรงงานผลิตเครื่องคอมเพรสเซอร์ โรงงานผลิตน้ำมันพืช ฯลฯ ทำให้ชุมชนนี้มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น อัตราการเจ็บป่วย หรือการเกิดอุบัติเหตุกับทรัพย์สิน และชีวิตร่างกายก็อาจจะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นสถานพยาบาลที่มีความพร้อมในการเตรียมรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าว ย่อมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชุมชนที่กำลังเจริญเติบโตแห่งนี้

ดังจะเห็นได้ว่า นับตั้งแต่โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเริ่มขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๓๐ สถิติผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา ซึ่งเป็นสถานพยาบาลของรัฐขนาดใหญ่แห่งเดียวของชุมชนนั้น ได้เพิ่มขึ้นจากเดิมถึงเกือบเท่าตัว กล่าวคือ เพิ่มขึ้นจากเดิมวันละ ๓๐๐-๔๐๐ คน เป็นวันละ ๕๐๐-๖๐๐ คน เฉพาะผู้ป่วยที่มารับการรักษาในเวลาราชการ ส่วนนอกเวลาราชการและวันหยุดราชการ เพิ่มขึ้นจากเดิมวันละ ๓๐-๔๐ คน เป็นวันละ ๘๐-๑๒๐ คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยจากอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ทั้งจากอุบัติภัยบนท้องถนน อุบัติเหตุจากการขนถ่ายสินค้าทางทะเล และอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

แม้ว่าโรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐเพียงแห่งเดียวที่รับภาระในการให้บริการรักษาพยาบาลได้พัฒนาปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพไว้รองรับแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีขีดความสามารถไม่พอเพียงในการรับผู้ป่วยจากอุบัติภัยต่าง ๆ ได้

ตึกอุบัติเหตุ โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

ปัจจุบัน สถานที่ปฏิบัติงานหน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลเป็นเพียงห้องโถงที่บรรจุเตียงได้ ๑๐ เตียง เมื่อมีผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉินเพียง ๓-๔ ราย ก็จะทำให้การรักษาพยาบาลทำได้ไม่สะดวก เนื่องจากมีญาติผู้ป่วยเข้ามาดูแล นอกเหนือไปจากทีมงานและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการช่วยชีวิต เนื่องจากสถานที่ค่อนข้างจะคับแคบเกินไป

ด้วยเหตุนี้เอง โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา จึงเห็นสมควรที่จะจัดตั้ง**โครงการสร้างตึกอุบัติเหตุขึ้น** เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน และยังเป็นการเตรียมพร้อมที่จะรับสถานการณ์อุบัติภัยอีกทางหนึ่งด้วย

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า (ครั้งยังทรงดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีสถานที่รองรับผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน และเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยอุบัติเหตุ

๒. สร้างถวายเป็นถาวรวัตถุเพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบ

ตึกอุบัติเหตุ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสูง ๗ ชั้น มีเนื้อที่ทั้งหมด ๕,๑๘๓ ตารางเมตร ประกอบด้วย

ชั้นที่ ๑ (ใต้ดิน) – คลังเลือด และแผนกทันตกรรม ประกอบด้วยห้องทำฟัน ๔ ห้อง ห้องเอกซเรย์ฟัน

ชั้นที่ ๒ – หน่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ห้องช่วยชีวิต (Resuscitate Room) ห้องผ่าตัดเล็ก ห้องสังเกตอาการ ห้องจ่ายยากลางคืน

ชั้นที่ ๓ – หอผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน หน่วยรักษาผู้ป่วยไฟไหม้และน้ำร้อนลวก (Burn Unit)

ชั้นที่ ๔ – หอผู้ป่วยจักษุ-โสต-ศอ-นาสิก

ชั้นที่ ๕ – หอผู้ป่วยอายุรกรรมสามัญชาย

ชั้นที่ ๖ – หอผู้ป่วยศัลยกรรมพิเศษ

ชั้นที่ ๗ – ห้องประชุมใหญ่

งบประมาณค่าก่อสร้างรวมอุปกรณ์ทางการแพทย์เป็นเงินประมาณ ๘๐ ล้านบาท ได้รับงบประมาณจากสภากาชาดไทยเพียงจำนวนหนึ่ง โรงพยาบาลจึงต้อขอรับบริจาคในส่วนที่ยังขาดอยู่ ●

มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย

ความเป็นมา

มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทยนี้ จัดตั้งขึ้น โดยพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ด้วยทรงห่วงใยเด็กกำพร้าที่สภากาชาดไทยได้เลี้ยงดูอยู่ที่ตึกวชิราลงกรณ์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ว่าควรจะได้รับการเลี้ยงดูและได้รับการศึกษา เพื่อจะได้เป็นกำลังของชาติต่อไป เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มารดาคลอดแล้วทิ้งไว้ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า *"Thai Red Cross Children Home"* ได้รับอนุญาตก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ.๒๕๒๔ โดยมีสำนักงานของมูลนิธิฯ อยู่ที่ตึกวชิราลงกรณ์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และใช้สถานที่นี้เป็นที่เลี้ยงเด็กในระยะเริ่มแรก และต่อไปจะขยายไปที่สถานพักฟื้นสวางคนิวาสของสภากาชาดไทย จังหวัดสมุทรปราการ

การดำเนินงาน

ปัจจุบัน มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย ดำเนินงานโดยคณะกรรมการบริหารของมูลนิธิฯ ประกอบด้วย

๑. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประธานกรรมการ
๒. ศาสตราจารย์ นายแพทย์หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์ รองประธานกรรมการ
๓. นางสาวสมพันธ์ เทพาคำ เหรัญญิก
๔. คุณหญิงสมศรี กันธมาลา กรรมการ
๕. รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ศรีสกุล จารุจินดา กรรมการ
๖. ศาสตราจารย์ วิกรม เมาลานนท์ กรรมการ
๗. นางเรณู โชติดิลก กรรมการ
๘. นายอุทัย อติแพทย์ กรรมการ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ประธานมูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธานในการประชุมคณะกรรมการมูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย ณ ห้องประชุมมูลนิธิสงเคราะห์เด็ก พ.ศ.๒๕๓๕

๙. รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงคุณหญิงสำหรี จิตตินันทน์ กรรมการ
๑๐. นายอดิชาติ ดุลยสันทัด กรรมการ
๑๑. ศาสตราจารย์ แพทย์หญิงชุลี มิตรกูล กรรมการและเลขานุการ

จุดมุ่งหมาย

๑. เพื่อสืบหาบิดา มารดา หรือญาติของเด็กและผู้เยาว์ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือให้เด็กและผู้เยาว์มีชีวิตที่มั่นคงผาสุกในครอบครัวของตนเอง

๒. เด็กและผู้เยาว์ในกรณีที่ไม่สามารถสืบหาบิดา มารดา หรือญาติของเด็กและผู้เยาว์ได้ หรือในกรณีที่เด็กและผู้เยาว์ไม่อาจอยู่กับครอบครัวของตนเองได้ มูลนิธิฯ จะได้จัดผู้ที่จะรับเด็กไปอุปการะเลี้ยงดูภายในครอบครัว

๓. เพื่อจัดบริการบุตรบุญธรรมแก่เด็กและผู้เยาว์ โดยดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

๔. เพื่อให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กและผู้เยาว์ ในสถานสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย รวมทั้งการให้การศึกษา การฝึกอาชีพ การอบรมทางศาสนาและจริยธรรม การรักษาพยาบาล การจัดหางาน และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ตามความสามารถและความต้องการของเด็กและผู้เยาว์แต่ละราย

๕. เพื่อส่งเสริมการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับงานสวัสดิภาพของเด็กและครอบครัว

มูลนิธิฯ มีเด็กในความอนุเคราะห์ทั้งหมด ประมาณ ๕๐ คน เด็กเหล่านี้จะอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างดี เพื่อทดแทนความรักความอบอุ่นที่เขาขาดไป สมดังเจตนาของทางมูลนิธิฯ ว่าเด็กควรจะได้รับความรักพื้นฐานในลักษณะความสัมพันธ์แบบพ่อแม่ ขณะนี้ทางมูลนิธิฯ ยังต้องการอาสาสมัครทั้งหญิงและชายที่มีความรักเด็กและพร้อมที่จะมาร่วมงาน

การที่จะรับเด็กเหล่านี้ไปอุปการะนั้น ทางมูลนิธิฯ ได้จัดให้ขอรับ

เด็กไปได้เป็น ๒ แบบ คือ

๑. *การรับเด็กไปอุปการะเลี้ยงดูภายในครอบครัว*

หมายความว่าผู้มีใจกุศลและพร้อมจะรับเด็กไปเลี้ยงดูให้ได้รับความรัก ความอบอุ่น และให้การศึกษา จะขอติดต่อเรื่องราวและรายละเอียดได้ที่ตึกวชิราลงกรณ์ ในกรณีเช่นนี้เด็กยังคงเป็นสิทธิ์ของมูลนิธิฯ อยู่

๒. *การขอรับเด็กไปเป็นบุตรบุญธรรม*

ผู้ที่มีความประสงค์จะขอรับเด็กของมูลนิธิฯ ไปเป็นบุตรบุญธรรม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. แจ้งความจำนงต่อนักสังคมสงเคราะห์ ผู้ทำการหรือผู้ช่วยผู้ทำการสถานสงเคราะห์เด็ก

๒. นักสังคมสงเคราะห์ ทำหน้าที่สัมภาษณ์ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการพิจารณา

๓. ถ้าผู้ขอรับเด็กมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่จะเป็นพ่อแม่บุญธรรมได้ ผู้ขอจะได้รับอนุญาตให้พบเด็กได้

๔. คณะกรรมการมูลนิธิฯ จะพิจารณาให้เด็กแก่ผู้ที่มีความเหมาะสม

ที่ทำการมูลนิธิสงเคราะห์เด็กสภากาชาดไทย

๕. มูลนิธิฯ จะเร่งดำเนินการตามกฎหมายการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมโดยผ่านกรมประชาสงเคราะห์

๖. เมื่อผ่านการอนุมัติของกรมประชาสงเคราะห์แล้ว มูลนิธิฯ จะแจ้งให้ผู้ขอมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงได้

๗. เมื่อผ่านการทดลองเลี้ยงดูตามเวลาที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะได้รับอนุมัติจากกรมประชาสงเคราะห์ให้จดทะเบียนเป็นบุตรบุญธรรมได้ถูกต้องตามกฎหมาย

มูลนิธิฯ ดำเนินงานประสานกับส่วนราชการและองค์การต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ ดังได้กล่าวไว้แล้ว ซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระของกรมประชาสงเคราะห์ไปได้ส่วนหนึ่ง และทั้งนี้การดำเนินงานต่าง ๆ ของมูลนิธิฯ จะไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองใด ๆ ทั้งสิ้น มูลนิธิฯ จะอยู่ได้ด้วยศรัทธา และกุศลจิตของประชาชน รวมทั้งกำลังกาย กำลังใจ ตลอดจนกำลังทรัพย์เพื่อพัฒนาเด็กซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของชาติ

สำนักงาน

ผู้ที่สนใจจะติดต่อกับมูลนิธิฯ ได้ที่สำนักงานของมูลนิธิฯ ซึ่งอยู่ที่ตึกวชิราลงกรณ์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ โทรศัพท์ ๒๕๒-๘๑๘๑ ต่อ ๑๗๘, ๒๕๖-๐๙๘๗, ๒๕๖-๔๑๗๘ ●

"ชาติการุญ"
นามสกุลที่เนื่องด้วยสภากาชาด

"ชาติการุญ" เป็นนามสกุลที่*สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต* อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม ได้พระราชทานให้กับเด็กทารกที่มารดาคลอดทิ้งไว้ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งตำรวจนำมาให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดอุปถัมภ์เลี้ยงดูและให้การศึกษาตามความเหมาะสมจนกระทั่งเติบโต เด็กเหล่านี้ยังไม่มีนามสกุลใช้ เนื่องจากไม่อาจทราบนามสกุลของบิดามารดาได้ องค์อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม จึงทรงดำริที่จะให้เด็กทุกคนใช้นามสกุลเดียวกัน จนกว่าจะทราบว่าผู้ใดเป็นบิดามารดา จึงให้โอนไปใช้นามสกุลของบิดามารดาตามกฎหมายได้นามสกุลแรกที่พระราชทานให้ คือ *"การุญชาติ"* แต่เมื่อขอจดทะเบียนนามสกุลนี้กับกระทรวงมหาดไทยก็ได้รับแจ้งว่านามสกุลนี้มีผู้ขอจดทะเบียนไว้แล้ว

หลวงธรรมนิเทศทวยหาญ (อยู่ อุดมศิลป์)

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงขอให้ *หลวงธรรมนิเทศทวยหาญ* (อยู่ อุดมศิลป์) ต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระในราชทินนามเดิม ช่วยคิดชื่อนามสกุลมาให้ทรงเลือก ๑๑ นามสกุล คือ *ชาติการุญ ชาติกรุณา กาชาดทำนุ กาชาดอุปถัมภ์ กาชาดบำรุง กาชาดอภิบาล กาชาดบริบาล กาชาดผดุง กาชาดอนุเคราะห์ พำนักกาชาด* และ*กาชาดอวสัย* ที่สุดทรงเลือกนามสกุล "*ชาติการุญ*" ไว้ ด้วยเหตุผลในการเลือกดังบันทึกที่ทรงมีไว้ ดังนี้

"การผูกชื่อบ่งตรงว่า *กาชาด* ได้ยับยั้งไว้แต่แรกคิด เพราะเห็นว่าจักรู้ได้ง่ายว่า คนนี้ใช้นามสกุลนี้ เป็นลูกไม่มีพ่อแม่ ซึ่งเมื่อเติบใหญ่ขึ้นอาจเป็นเครื่องอับอายรำคาญใจ เพราะย่อมถือกันว่า เป็นการเสียหายอยู่บ้าง ถ้าเช่นนั้นเอา *ชาติการุญ* ดีกว่า ซึ่งถูกความดีกว่าอีก แต่เสียที่กลับคำที่ประสงค์จะล้อสำเนียงเสีย คือกลายเป็น *ชาดกา* ไม่ใช้ *กาชาด* อันเป็นมูลที่ได้แสร้งกลับคำเป็นการุญชาติไว้แต่ต้น การที่ไปพ้องกับผู้อื่นลงทะเบียนแล้วนั้น น่าเสียดายยิ่งนัก เพราะหาดีกว่านี้ไม่ได้ ตอบไปว่า ขอขึ้นทะเบียนว่า *ชาติการุญ* อาจไม่ยอมก็ได้"

นางสาวสุกริน ชาติการุญ

ต่อมา เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือแจ้งว่า ได้ตรวจสอบแล้วไม่ขัดข้อง จึงได้รับจดทะเบียนไว้เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๔๖๕ นามสกุลนี้จึงได้นำมาใช้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แต่ปัจจุบันสภากาชาดไม่ได้ให้เด็กที่มารดาคลอดบุตรทิ้งไว้ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ใช้นามสกุลนี้แล้ว

คุณถวิลหวัง ทุติยะโพธิ อดีตพยาบาลสภากาชาดไทย ซึ่งปฏิบัติงานในสมัยนั้น กรุณาเล่าว่า มีผู้ใช้นามสกุลนี้หลายท่าน แต่ได้ถึงแก่กรรมไปเกือบหมดแล้ว ที่ยังมีชีวิตอยู่คือ *นางสาวสุกริน ชาติการุญ* ซึ่งปฏิบัติงานเป็นพยาบาลสภากาชาดไทย จวบจนเกษียณอายุ อีกท่านหนึ่งคือ *นางสาวอัศจรรย์ ชาติการุญ* ซึ่งเกิดแต่มารดาที่ตั้งครรภ์นอกมดลูก และ*พระยาตำรงแพทยาคุณ* (ชื่น พุทธิแพทย์) เป็นผู้ผ่าตัดให้รอดชีวิตเป็นรายแรก ตั้งแต่ตั้งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์มา ปัจจุบันอยู่ในความอุปการะของคุณถวิลหวัง ทุติยะโพธิ

สภากาชาดไทยได้รับเลี้ยงเด็กที่ฝากเลี้ยงและเด็กกำพร้าเป็นจำนวน ๔๔๓ คน ในระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๕๗ ถึง พ.ศ.๒๔๗๓

โครงการยุวกาชาดอุดมศึกษา

ความเป็นมา

สภากาชาดไทย ได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาเยาวชนของชาติ ประกอบกับข้อเสนอของสันนิบาตสภากาชาด มีมติให้สภากาชาดทุกชาติจัดตั้งกาชาดสำหรับเยาวชน เพื่อเป็นการเผยแพร่อุดมการณ์ของกาชาดไปสู่เยาวชน เน้นการพัฒนาด้านคุณธรรม และจริยธรรมด้วยการปลูกฝังให้เยาวชนมีความเสียสละ มีจิตใจเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ รู้จักรักษาสุขภาพอนามัย อีกทั้งทำตนให้เป็นประโยชน์และมีสัมพันธภาพที่ดี นอกจากนี้ยังฝึกอบรมให้เยาวชนเป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ รู้จักทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีความคิดริเริ่ม และทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ดังนั้น จึงมี *กิจกรรมยุวกาชาด* ขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่ปี ๒๔๖๕ เป็นต้นมา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้กิจกรรมยุวกาชาด เป็นกิจกรรมหนึ่งในหลักสูตรระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา นอกจากนี้ ยังมี *กิจกรรมยุวกาชาดนอกโรงเรียน* สำหรับเยาวชนที่ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนอีกด้วย

การดำเนินงาน

ปัจจุบัน กิจกรรมยุวกาชาดได้ขยายไปสู่กลุ่มเยาวชนในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่เรียกว่า *ยุวกาชาดอุดมศึกษา* ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาส และสนับสนุนให้เยาวชนที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยได้เห็นตระหนักถึงความสำคัญ ในอันที่จะพัฒนาตนเองให้มีจิตใจเสียสละ รู้จักใช้เวลาว่างสรรค์สร้างประโยชน์สุขแก่สังคมส่วนรวม เพราะโดยความต้องการพื้นฐานของเยาวชนในระดับอุดมศึกษา มักจะต้องการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ มีความต้องการรวมกลุ่ม ต้องการแสดงความสามารถ เพื่อดึงดูดความสนใจ ต้องการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ตนเอง ต้องการมีความรับผิดชอบ และประการสำคัญก็คือ ความต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ดังนั้น การเปิดโอกาสให้เยาวชนระดับ

อุดมศึกษาได้ร่วมกิจกรรมยุวกาชาดก็จะเป็นแนวทางที่ดีทางหนึ่ง ในการสร้างมิตรภาพอันดีในกลุ่มเยาวชนที่มาจากต่างสถาบัน ได้ประสานสามัคคีร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นกำลังสำคัญของสภากาชาดไทยในการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เพื่อนมนุษย์ตามโอกาสอันควร

ยุวกาชาดอุดมศึกษา ได้จัดขึ้นครั้งแรกในปีงบประมาณ ๒๕๓๔ ในลักษณะโครงการค่ายพักแรมยุวกาชาดอุดมศึกษา รุ่นที่ ๑ จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๖-๒๘ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๓๓ ณ ค่ายตาม่องล่าย อ.เมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีเยาวชนจากวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐบาลและเอกชนในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค รวมทั้งสิ้น ๕๗ คน จาก ๑๒ สถาบันอุดมศึกษา กิจกรรมในโครงการ มุ่งเน้นการเผยแพร่อุดมการณ์ของกาชาดและยุวกาชาด เชิญชวนให้เยาวชนอุดมศึกษา ได้ร่วมกิจกรรมของสภากาชาดไทย และยุวกาชาดตามโอกาสต่าง ๆ อีกทั้งให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ทัศนคติ และประสบการณ์ซึ่งกันและกันในกลุ่มเยาวชนต่างสถาบัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ สภากาชาดไทยได้อนุมัติให้กองยุวกาชาดจัดโครงการประชุมสัมมนายุวกาชาดอุดมศึกษาขึ้นระหว่างวันที่ ๒๔-๒๕ กันยายน

พ.ศ.๒๕๓๕ แก่นเสม็ดรีสอร์ต อ.เมือง จ.ระยอง กลุ่มผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วยบุคลากรจากฝ่ายกิจการนิสิต นักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิ ข้าราชการกองยุวกาชาด กรมพลศึกษา เจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย และสมาชิกยุวกาชาด รวมทั้งสิ้น ๒๘ คน

ในปี พ.ศ.๒๕๓๖ **กองยุวกาชาด**ได้ขออนุมัติจากสภากาชาดไทยจัด**โครงการยุวกาชาดอุดมศึกษา** ประจำปี ๒๕๓๖ ดังรายละเอียดของโครงการฯ คือ

โครงการยุวกาชาดอุดมศึกษา ประจำปี ๒๕๓๖

หลักการและเหตุผล

กิจกรรมยุวกาชาดอุดมศึกษาเป็นภารกิจอีกด้านหนึ่งของ**กองยุวกาชาด**ที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิต นักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา ได้เห็น

ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะการพัฒนาในด้านคุณธรรม และจริยธรรม อันได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความมีเหตุผล ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ เพราะสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของบุคคล อันจะมีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม จึงควรที่จะได้รับการปลูกฝังให้กับเยาวชนทุกระดับขณะนี้ กิจกรรมยุวกาชาดอุดมศึกษายังไม่เป็นที่แพร่หลายเท่าที่ควร หากได้รับความร่วมมือจากสถาบันอุดมศึกษา ตลอดทั้งนิสิต นักศึกษา ที่สนใจกิจกรรมยุวกาชาด จะช่วยให้สภากาชาดไทยมีกำลังสำคัญอันจะเป็นพลังอาสาสมัครช่วยปฏิบัติภารกิจของสภากาชาดไทย ในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ตามโอกาสอันควรต่อไป นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมยุวกาชาดอุดมศึกษา จะเป็นตัวประสานสัมพันธ์กิจกรรมยุวกาชาด ซึ่งมีอยู่แล้วให้สามารถครอบคลุมกลุ่มเยาวชนได้ครบตามวัยตั้งแต่ ๗-๒๕ ปี และกลุ่มเยาวชนดังกล่าวจะได้มีโอกาสร่วมกิจกรรม เพื่อสานต่ออุดมการณ์ของกาชาดไปสู่เพื่อนเยาวชนและประชาชนได้ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์

– เพื่อให้เยาวชนระดับอุดมศึกษา ได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมกับสภากาชาดไทยในรูปแบบของกิจกรรมอาสาสมัคร

– ให้เป็นโครงการแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม และสามารถสร้างผลงานของ *"สมาชิกยุวกาชาดอุดมศึกษา"*

– สมาชิกยุวกาชาดอุดมศึกษา จะมีความรู้ ความเข้าใจงานของสภากาชาดไทยได้มากขึ้นและร่วมมือกันตั้งชมรมอาสาสมัครยุวกาชาดอุดมศึกษาในสถาบันของตนเอง เพื่อจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

หน่วยงานรับผิดชอบ

แผนกอบรมวิชาพิเศษ กองยุวกาชาด สภากาชาดไทย

โครงการยุวกาชาดอุดมศึกษา ซึ่งดำเนินโครงการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๓๔ จนกระทั่งปีงบประมาณ ๒๕๓๖ เป็นงานที่กำลังดำเนินการในระยะเวลาอันใกล้นี้ หากต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อได้ที่ **แผนกอบรมวิชาพิเศษ กองยุวกาชาด** หมายเลขโทรศัพท์ ๒๑๔-๔๓๒๕

ตึกสุทธาสา กองอาสากาชาด

โครงการ "อาสากาชาดรุ่นใหม่"

ความเป็นมา

อาสากาชาด คือ บุคคลผู้ซึ่งพร้อมแล้วที่จะเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขของผู้อื่น

ตั้งแต่กองอาสากาชาดเริ่มตั้งแต่ขึ้นเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๘๓ จนถึงปัจจุบันได้มีผู้สนใจทั้งชาย – หญิงอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป สมัครเข้าเป็นอาสากาชาดเป็นจำนวนมาก เพื่อช่วยเหลือกิจการของสภากาชาดในด้านการรักษาพยาบาล งานธุรการ และงานด้านสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ อีกมากมาย

การดำเนินงาน

งานที่อาสากาชาดปฏิบัติอำนวยประโยชน์ให้แก่สภากาชาดและผู้ที่อาสากาชาดไปให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการที่ **สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาสภากาชาดไทยได้มีพระราชเสาวนีย์ชมเชยการปฏิบัติงานของอาสากาชาด** รวมทั้งหน่วยราชการ เช่น กระทรวงกลาโหม และโรงพยาบาลต่าง ๆ ได้มีหนังสือแสดงความชื่นชม และขอบคุณที่กองอาสากาชาดจัดส่งอาสากาชาดเข้าช่วยเหลือและแบ่งเบาภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ประจำได้เป็นอย่างดี และมีประสิทธิภาพ ทำให้อาสากาชาดมีกำลังใจในการปฏิบัติงานมาจนถึงปัจจุบันนี้

จากการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้อาสากาชาดมีความรู้สึกรักและผูกพันกับกองอาสากาชาด ถึงแม้กาลเวลาจะล่วงเลยมาเป็นเวลาหลายปี ก็ยังมีอาสากาชาดส่วนใหญ่มาปฏิบัติงานให้แก่กองอาสากาชาดด้วยความยินดีและเต็มใจอย่างสม่ำเสมอเป็นอย่างดี โดยมิได้คำนึงถึงวัยที่เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งจะเห็นได้ว่าวัยนั้นมิได้ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของอาสากาชาดหย่อนสมรรถภาพลงแต่ประการใด แต่กลับทำให้อาสากาชาดที่อยู่ในวัยอาวุโสเหล่านี้ปฏิบัติงานได้อย่างชำนาญและมีประสิทธิภาพ เพราะท่านเหล่านี้จะมีเวลาว่างมาช่วยปฏิบัติงานให้แก่กองอาสากาชาดได้มากกว่า

บุคคลที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว ซึ่งเป็นวัยที่กำลังสร้างงานและครอบครัว อย่างไรก็ตามกองอาสากาชาดก็ยังคงต้องการ *"อาสากาชาดรุ่นใหม่"* ที่เป็นหนุ่ม – สาวตั้งแต่ ๑๘-๓๕ ปี อีกจำนวนหนึ่งนอกเหนือไปจากอาสากาชาดวัยอาวุโสดังได้กล่าวข้างต้นแล้ว

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ที่กองอาสากาชาดต้องการให้มีโครงการอาสากาชาดรุ่นใหม่ขึ้นเพื่อที่จะเตรียมอัตรากำลังของอาสากาชาดไว้ให้พร้อมในการที่จะช่วยปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้ คือ

๑. เมื่อเกิดเหตุสาธารณภัยพินาศ เช่น อุทกภัย วาตภัย หรืออัคคีภัย ฯลฯ

๒. เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้น

๓. เมื่อต้องการผู้มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทาง เช่น ทางการช่าง เป็นต้น

กองอาสากาชาดจะได้จัดอบรมให้อาสากาชาดรุ่นใหม่เหล่านี้ได้รับความรู้ ความชำนาญในงานที่จะต้องนำไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

กองยุวกาชาดมี**โครงการยุวกาชาดอุดมศึกษา** (สมาชิก คือ นิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐ และเอกชนที่มีอายุระหว่าง ๑๘-๒๕ ปี) ซึ่งกองอาสากาชาดได้พิจารณาเห็นว่าน่าจะได้มีการประสานงานและร่วมมือกัน เพื่อปลูกฝังทัศนคติและจิตสำนึกที่จะให้เยาวชนเหล่านั้นได้ทราบตระหนักถึงการเสียสละในการช่วยเหลือผู้อื่น การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ การเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี และมีความสุข โดยจะได้เน้นในเรื่องของ *"อาสากาชาด"* เพื่อให้ยุวกาชาดอุดมศึกษาได้ทราบและสานต่ออุดมการณ์ รวมทั้งงานการกุศลที่ยุวกาชาดฯ เหล่านั้นได้ปฏิบัติ และสามารถที่จะปฏิบัติได้อีกอย่างต่อเนื่องเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว

สำหรับยุวกาชาดอุดมศึกษา หรือบุคคลทั่วไปที่ประสงค์จะสมัครเข้าเป็นอาสากาชาดตามโครงการอาสากาชาดรุ่นใหม่นี้จะต้องมีคุณสมบัติ และยินยอมรับปฏิบัติตามความประสงค์ และข้อบังคับสำหรับอาสากาชาดดังนี้ คือ

๑. มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี

๒. มีผู้รับรอง ซึ่งเป็น

๒.๑ อาสากาชาดที่ปฏิบัติงานให้แก่กองอาสากาชาดอย่างสม่ำเสมอเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปีขึ้นไป หรือ

๒.๒ เจ้าหน้าที่ของสภากาชาดไทยระดับหัวหน้าหน่วยขึ้นไป

๓. ชำระเงินค่าบำรุงประจำปี ปีละ ๑๕ บาท

๔. เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่กองอาสากาชาดกำหนดไว้

๕. พร้อมที่จะปฏิบัติงานสาธารณกุศลสงเคราะห์ตามที่กอง ฯ มอบหมายให้

กองอาสากาชาดยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะได้มีโอกาสต้อนรับท่านเข้าเป็นหนึ่งในจำนวนสมาชิกอาสากาชาดรุ่นใหม่ในไม่ช้านี้ เพื่อที่ท่านจะได้ใช้เวลาว่างของท่านมาร่วมปฏิบัติกิจกรรมการกุศล ให้เกิดประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ที่ต้องการความช่วยเหลือจากท่านดังหลักประจำใจของอาสากาชาดที่ว่า **....เราพร้อมแล้วที่จะเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อความสุขของผู้อื่น...**

โครงการเหรียญที่ระลึกและ เหรียญกระษาปณ์ที่ระลึก ๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย

๒๖ เมษายน ๒๕๓๖

ความเป็นมา

ปี ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖) อาจกล่าวได้ว่าเป็นปีที่มีความหมายลึกซึ้งในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ในรัชสมัย**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราชเจ้า**ของชาวไทย เพราะในปีนั้น เหตุการณ์ทั้งร้ายและดีได้อุบัติขึ้นในช่วงเวลาต้นปีและกลางปี

ในส่วนร้ายก็คือ วิกฤตการณ์กรณีการพิพาทถึงสู้รบกับฝรั่งเศสเรื่องเขตแดนบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ยังผลให้สยามประเทศต้องสูญเสียดินแดนไปบางส่วน อันเป็นเหตุทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องทรงพระปริวิตกจนถึงทรงพระประชวร ความทุกข์ระทมในพระราชหฤทัยครั้งนั้น ได้ทรงระบายออกมาในบทพระราชนิพนธ์ตอนหนึ่งที่ว่า :

"กลัวเป็นทวิราช บตริป้องอยุธยา
เสียเมืองจะนินทา บละเว้นฤว่างวาย"

แต่ด้วยเดชะพระบารมีก็ได้ทรงแก้ไขผ่อนหนักเป็นเบา แล้วยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานกำเนิด *"สภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม"* อันเป็นปฐมกำเนิดของ *"สภากาชาดไทย"* องค์การกุศลระดับชาติ เป็นพระราชมรดกที่พระองค์ท่านได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานไว้ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่เหล่าทหารและพลเรือนผู้บาดเจ็บของพระองค์ เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ในปีนั้น

ในส่วนดีนั้นเล่า เพียงอีก ๕ เดือนต่อมา เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคมก็ประจวบกับอภิลักขิตสมัยมหามงคลตรงกับวันเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติบรรจบครบ

เหรียญ "รชฎาภิเศกมาลา" *ด้านหน้า* *ด้านหลัง*

๒๕ พรรษา จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดงานพระราชพิธีรัชดาภิเษกบำเพ็ญพระราชกุศลเฉลิมฉลองตามโบราณราชประเพณี และในการนี้จึง *"ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเหรียญเงินน่า ๑ เป็นพระบรมรูปแลอักษรจาฤกว่า สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บรมราชาธิราชน่า ๑ มีอักษรจาฤกว่า ที่ระฤกการพระราชพิธีฉลองศิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี วันที่ ๑ ตุลาคม รัตนโกสินทร์ศก[๒๖] ๑๑๒ มีห่วงห้อยแพรแถบศรีชมภูขอบขาว สำหรับติดแนบเสื้อชั้นนอก ณะอกข้างซ้าย สำหรับฝ่ายน่า แลเหรียญเงินเปล่าไม่มีห่วงแลแพรแถบ สำหรับฝ่ายในพระราชทานชื่อเหรียญนี้ว่า รชฎาภิเศกมาลา พระราชทานแก่พระบรมวงษ์ข้าทูลละอองธุลีพระบาทให้เป็นที่ระฤก และจะได้พระราชทานในพระราชพิธีฉัตรมงคล แลฉลองพระไตรปิฎกในวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก[๒๖] ๑๑๒ อีกคราวหนึ่ง"*[๑]

ควรจะบันทึก ณ ที่นี้ด้วยว่าเหรียญ *"รชฎาภิเศกมาลา"* นี้มีชั้นเดียว คือเหรียญเงิน ผู้เขียนแบบคือ **เสวกเอก หม่อมเจ้าประวิช ชุมสาย** (*"เจ้าต่ง"* พ.ศ.๒๓๙๐–๒๔๖๘) ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอชั้น ๓ กรมขุนราชสีหวิกรม (พระองค์เจ้าชุมสาย) ต้นราชสกุล*ชุมสาย*[๒] ส่วนการผลิตเหรียญนี้ เข้าใจว่าคงจะสั่งทำจากห้าง Benson แห่งกรุงลอนดอน ซึ่งมีนาย J.W.Benson ช่างทองหลวงในราชสำนักผู้ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ที่พระรัตนานุกิจเป็นเจ้าของ ห้างนี้ได้เคยผลิตเหรียญที่ระลึกหอพระสมุดวชิรญาณและเหรียญ *"ทองสำริด"* วชิรญาณ เมื่อครั้งสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๑๐๐ ปี เมื่อ พ.ศ.๒๔๒๕ มาแล้ว

เมื่อกาลเวียนมาบรรจบครบรอบศตวรรษ ในวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๖ นี้ สภากาชาดไทยได้น้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ ในพระผู้พระราชทานกำเนิด จึงได้จัดสร้างเหรียญที่ระลึกและเหรียญกระษาปณ์ที่ระลึก ๑๐๐ ปี สภากาชาดไทยขึ้น เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติแสดงกตัญญูกตเวทิตาธรรม และเพื่อเป็นการหารายได้โดยการจัดจำหน่ายให้แก่ประชาชนไว้เป็นที่ระลึกและเป็นสิริมงคลตามกำลังทรัพย์และกำลังศรัทธา อีกส่วนหนึ่งจะเป็นของสมนาคุณแก่ผู้บริจาคทรัพย์สมทบทุนสร้าง *"ตึกนวมินทราชินี"* โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ หรือ *"ตึกอุบัติเหตุ"* โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา ●

---

๑. *คัดจากราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐ แผ่นที่ ๒๙ วันที่ ๑๕ ตุลาคม รัตนโกสินทร์ศก[๒๖] ๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖) หน้า ๓๑๐-๓๑๑*

๒. *สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. ประวัติเสวกเอกหม่อมเจ้าประวิช ชุมสาย. พระนคร. โรงพิมพ์บรรณวัฒนาการ ๒๔๖๙ ซึ่งผู้เขียนได้รับความเอื้อเฟื้อจากนายธงชัย ลิขิตพรสวรรค์ ถ่ายสำเนาให้มาพร้อมกับภาพเหรียญ "รชฎาภิเศกมาลา"*

เหรียญที่ระลึก ชุดทูลเกล้าฯถวาย

พระบรมรูปของเหรียญที่ระลึก ๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย

คณะกรรมการจัดสร้างเหรียญที่ระลึกมีความเห็นในหลักการว่า ด้านหน้าของเหรียญควรจะต้องมีพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้พระราชทานกำเนิดสภากาชาดไทย ประดิษฐานไว้ เช่น เหรียญที่ระลึก ๑๐๐ ปี ของโรงพยาบาลศิริราช (พ.ศ.๒๕๓๑) ซึ่งจำลองจากเหรียญประพาสมาลาและเหรียญที่ระลึกเสด็จประพาสยุโรป ร.ศ.๑๑๖ อันเป็นแบบเหรียญที่นิยมกันในปัจจุบัน ผู้เขียนได้เสนอต่อที่ประชุมในการประชุมคณะกรรมการวางแผนผลิตเหรียญกระษาปณ์ที่ระลึกหรือเหรียญที่ระลึก ครั้งที่ ๕/๒๕๓๔ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๔ ณ กรมธนารักษ์ ว่าพระบรมรูปที่เหมาะสมที่สุดในการผลิตเหรียญที่ระลึก ๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย ก็คือ พระบรมรูปแห่งเหรียญ *"รชฎาภิเศกมาลา"* เพราะนอกจากจะเป็นเหรียญที่ระลึกในการเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ ๒๕ ปี ในปีเดียวกันกับวิกฤติการณ์ ร.ศ.๑๑๒ แล้ว ชาวไทยเราในปัจจุบันยังจะได้ชื่นชมพระราชสิริลักษณ์ของพระองค์ท่านในยามนั้นอีกด้วย คณะกรรมการก็ได้มีมติเห็นชอบด้วย

ก. เหรียญที่ระลึก ๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย ๒๖ เมษายน ๒๕๓๖ มี ๔ ชนิดคือ

๑. เหรียญทองคำขัดเงา (proof)
๒. เหรียญทองคำธรรมดา
๓. เหรียญเงินขัดเงา (proof)
๔. เหรียญทองแดงรมดำ (ทองบรอนซ์)

ลักษณะ : เหรียญกลม แบน ขอบเรียบ

ด้านหน้า : รูปนูนต่ำ (bas relief) พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (เพียงพระศอ) ผินพระพักตร์ทางเบื้องซ้ายของเหรียญ จารึกขอบเหรียญด้านซ้าย อ่านจากบนลงล่างมีข้อความว่า *"พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว"* ข้อ

ด้านหน้า

ด้านหลัง

ความด้านขวาอ่านจากล่างขึ้นบนมีข้อความว่า *"พระผู้พระราชทานกำเนิดสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม"*

ด้านหลัง : ภาพตึกอำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งเป็นตึกหลังหนึ่งในจำนวนห้าหลัง เมื่อแรกสร้างโรงพยาบาลแห่งนี้ เบื้องบนของตึกข้างซ้ายเป็นสัญลักษณ์ของสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม ข้างขวาเป็นสัญลักษณ์ของสภากาชาดไทย ขอบเหรียญตอนบนจารึก *"๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย พ.ศ.๒๔๓๖-๒๕๓๖"* ตอนล่างจารึกปี ค.ศ. "๑๘๙๓-๑๙๙๓" และ *"THAI RED CROSS CENTENARY"*

๑. เหรียญทองคำขัดเงา (proof)
จำนวนผลิต ๘๐๐ เหรียญ
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๓๐ มม.
น้ำหนัก ๑๘ กรัม
ส่วนผสมของโลหะ ทองคำบริสุทธิ์ ๙๐.๐๐%

เพื่อมอบให้แก่ผู้บริจาคตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ บาท (สองแสนบาท) เพื่อสมทบทุนสร้างตึกนวมินทราชินี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ หรือตึกอุบัติเหตุ โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

๒. เหรียญทองคำธรรมดา

ราคาเหรียญละ	๑๕,๐๐๐ บาท
จำนวนผลิต	๕,๕๐๐ เหรียญ
ส่วนผสมของโลหะ ทองคำบริสุทธิ์	๙๐.๐๐%
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง	๓๐ มม.
น้ำหนัก	๑๘ กรัม

๓. เหรียญเงินขัดเงา (proof)

จำนวนผลิต	๕,๐๐๐ เหรียญ
ส่วนผสมเงินบริสุทธิ์	๙๒.๐๕%
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง	๓๐ มม.
น้ำหนัก	๑๕ กรัม

เพื่อมอบให้แก่ผู้บริจาคเงินตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท (สองหมื่นบาท) เพื่อสมทบทุนสร้างตึกนวมินทราชินี หรือตึกอุบัติเหตุ โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา

๔. เหรียญทองแดงรมดำ (ทองบรอนซ์)

ก. ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง	๗๐ มม.
ราคาเหรียญละ	๗๐๐ บาท
จำนวนผลิต	๘,๐๐๐ เหรียญ
ข. ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง	๒๕ มม.
ราคาเหรียญละ	๒๐ บาท
จำนวนผลิต	๖๕๐,๐๐๐ เหรียญ

อนึ่ง จากการประชุมคณะกรรมการ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๕ เฉพาะเหรียญทองแดงรมดำ (ทองบรอนซ์) สภากาชาดไทยจะได้จัดทำโล่ทองแดงพร้อมแผ่นไม้ขนาดต้นแบบเหรียญที่ระลึก ๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย (ด้านหน้า) เพื่ออนุรักษ์ไว้ในพิพิธภัณฑ์ของสภากาชาดไทย และ

ที่ รส ๐๐๐๓/๒๑ ๓๖๕๗

สำนักราชเลขาธิการ
พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๔

เรื่อง พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เชิญพระบรมฉายาลักษณ์และพระฉายาลักษณ์ประดิษฐานลงบนเหรียญที่ระลึกและเหรียญกระษาปณ์ที่ระลึก

เรียน เลขาธิการสภากาชาดไทย

อ้างถึง หนังสือที่ ๓๑๗๕๔/๒๕๓๔ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๓๔

สำนักงานกลาง
สภากาชาดไทย
14 พ.ย. 2534
รับที่ 35104/14.30 น.

ตามที่ได้มีหนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเชิญพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประดิษฐานลงบนเหรียญที่ระลึก กับ เชิญพระฉายาลักษณ์สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสา อัยยิกาเจ้า และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ประดิษฐานลงบนเหรียญกระษาปณ์ที่ระลึก ในโอกาสที่สภากาชาดไทยจะมีอายุครบ ๑๐๐ ปี ในวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๖ นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว พระราชทานพระบรมราชานุญาต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ.

ขอแสดงความนับถือ

(หม่อมหลวงหรีสันต์ ลดาวัลย์)
ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์
โทร. ๒๒๕๕๘๓๓ - ๔๓ ต่อ ๓๐๒
โทรสาร. ๒๒๔๓๒๕๔

เพื่อมอบให้กรรมการ ผู้มีอุปการคุณและผู้มีส่วนช่วยเหลือในการจัดสร้างเหรียญ ๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว

ข. เหรียญกระษาปณ์ที่ระลึก ๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย ๒๖ เมษายน ๒๕๓๖ มี ๔ ชนิดคือ

๑. เหรียญกระษาปณ์เงิน
๒. เหรียญกระษาปณ์โลหะสีขาวขัดเงา (proof)
๓. เหรียญกระษาปณ์โลหะสีขาวธรรมดา
๔. เหรียญกระษาปณ์โลหะสีขาวเคลือบไส้ทองแดง

ลักษณะ : เหรียญกลม แบน ขอบมีเฟือง

ด้านหน้า : พระรูปสภานายิกาสภากาชาดไทย ๓ พระองค์ เรียงจากซ้าย คือ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ผินพระพักตร์ทางเบื้องซ้ายของเหรียญ ใต้พระรูปมีจารึก *"สภานายิกาสภากาชาดไทย"* และพระนามาภิไธย *"สมเด็จพระศรีพัชรินทราฯ สมเด็จพระศรีสวรินทิราฯ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ"*

ด้านหลัง : สัญลักษณ์ *"สภาอุณาโลมแดงฯ"* และ *"สภากาชาดไทย"* ตอนบนจารึก *"๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย"* ตอนล่างเป็นราคาหน้าเหรียญแต่ละชนิด คือ ๖๐๐ บาท ๑๐ บาท และ ๒ บาท ตอนล่างสุดจารึก *"พ.ศ.๒๔๓๖-๒๕๓๖ ประเทศไทย"*

๑. เหรียญกระษาปณ์เงิน

ราคาเหรียญละ	๖๐๐ บาท
จำนวนผลิต	๒๕,๐๐๐ เหรียญ
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง	๓๕ มม.
น้ำหนัก	๒๒ กรัม
ส่วนผสมของโลหะ	
เงิน	๙๒.๕%
ทองแดง	๗.๕%

๒. เหรียญกระษาปณ์โลหะสีขาวขัดเงา (proof)

ราคาหน้าเหรียญ	๑๐ บาท
ราคาจำหน่าย	๒๐๐ บาท
จำนวนผลิต	๒๐,๐๐๐ เหรียญ
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง	๓๒ มม.
น้ำหนัก	๑๕ กรัม
ส่วนผสมโลหะ	
นิกเกิล	๒๕%
ทองแดง	๗๕%

๓. เหรียญกระษาปณ์โลหะสีขาวธรรมดา

ราคาเหรียญละ	๑๐ บาท
จำนวนผลิต	๘๐๐,๐๐๐ เหรียญ
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง	๓๒ มม.
น้ำหนัก	๑๕ กรัม
ส่วนของโลหะ	
นิกเกิล	๒๕%
ทองแดง	๗๕%

๔. เหรียญกระษาปณ์โลหะสีขาว เคลือบไส้ทองแดง

ราคาเหรียญละ	๒ บาท
จำนวนผลิต	๒,๐๐๐,๐๐๐ เหรียญ
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง	๒๒ มม.
น้ำหนัก	๗.๓ กรัม
ส่วนผสมของโลหะ	
นิกเกิล	๒๕%
ทองแดง	๗๕%
ส่วนไส้ทองแดง	๙๙.๕%

เหรียญที่ระลึกและเหรียญกระษาปณ์ที่ระลึก ๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย ๒๖ เมษายน ๒๕๓๖

ช่างออกแบบและเขียนแบบ : นางไพฑูรย์ศรี ดีปานวงศ์ และ นางสาวสุภาพ อุ่นอารีย์

ช่างปั้นแบบ : ด้านหน้า : นางพุทธชาติ อรุณเวช
ด้านหลัง : นายวุฒิชัย แสงเงิน

หมายเหตุ พระบรมรูปบนเหรียญที่ระลึกและพระรูปบนเหรียญกระษาปณ์ที่ระลึกได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต ตามหนังสือสำนักราชเลขาธิการ ที่ รล ๐๐๐๓/๒๑๗๖๙ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๕

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมราชูปถัมภกพระองค์แรก

บทที่ ๔

ผู้มีคุณูปการ

พระบรมราชูปถัมภก

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
พ.ศ.๒๔๓๖ - ๒๔๕๓

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
พ.ศ.๒๔๕๓ - ๒๔๖๘

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
พ.ศ.๒๔๖๘ - ๒๔๗๗

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
พ.ศ.๒๔๗๗ - ๒๔๘๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
พ.ศ.๒๔๘๙ - ปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

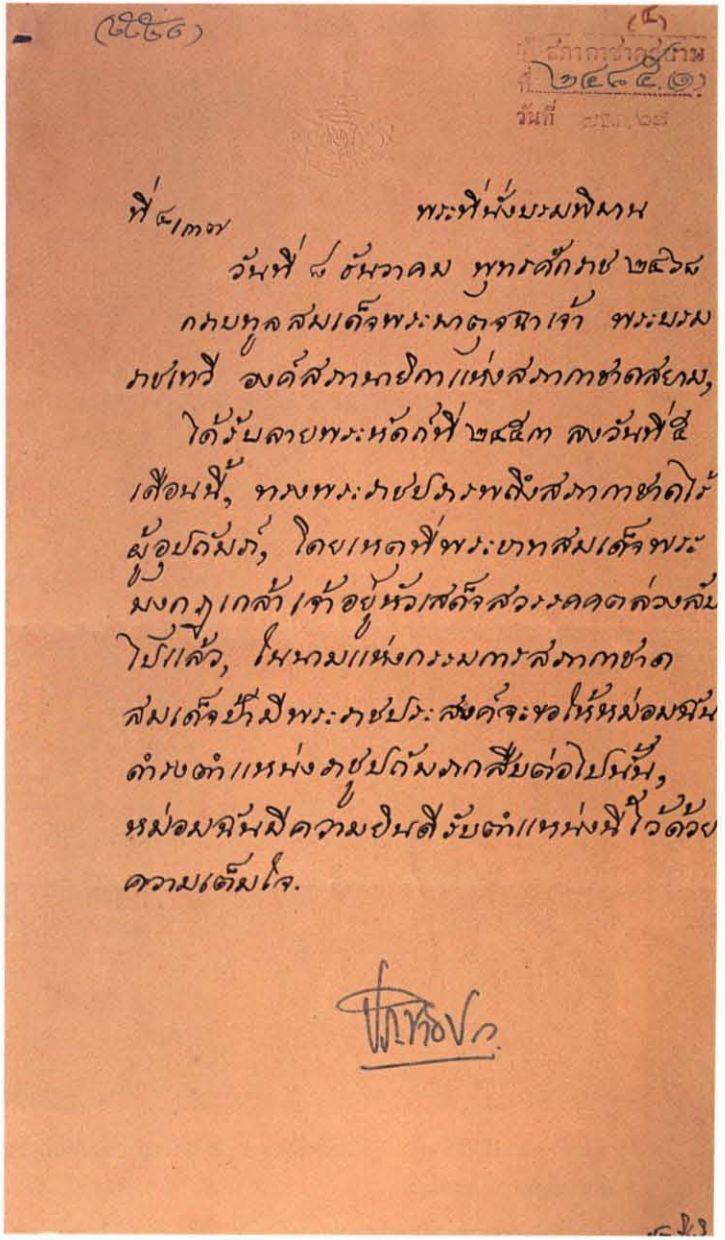

(๕๕๘)

(๕)

สภากาชาดไทย
ที่ ๒๔๘๕.(๑)
วันที่ ๒๕๐๒

ที่ ๔๓๗ พระที่นั่งบรมพิมาน

วันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

กราบทูลสมเด็จพระมาตุจฉาเจ้า พระบรมราชเทวี องค์สภานายิกาแห่งสภากาชาดสยาม,

ได้รับลายพระหัตถ์ที่ ๒๔๕๓ ลงวันที่ ๕ เดือนนี้, ทรงพระราชปรารภสิ้นสภากาชาดไร้ผู้อุปถัมภ์, โดยเหตุที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตล่วงลับไปแล้ว, ในนามแห่งกรรมการสภากาชาดสมเด็จบำปีพระราชประสงค์จะขอให้หม่อมฉันดำรงตำแหน่งสภาอุปถัมภกสืบต่อไปนั้น, หม่อมฉันมีความยินดีรับตำแหน่งนี้ไว้ด้วยความเต็มใจ.

สมเด็จพระศรีพัชรินทิรา บรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
สภานายิกาพระองค์แรก

สภานายิกา สภากาชาดสยาม - สภากาชาดไทย

๑. สมเด็จพระศรีพัชรินทิรา บรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
พ.ศ.๒๔๓๖ - ๓๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๖๒ (สวรรคต)

๒. สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
๒๘ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๖๓ - ๑๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๙๘ (สวรรคต)

๓. สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๙๙ - ปัจจุบัน

สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนี พันปีหลวง

สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี
พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

(สำเนา)

ประกาศ
ตั้งสภานายิกาสภากาชาดไทย

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า ตั้งแต่สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ผู้ทรงดำรงตำแหน่งสภานายิกาสภากาชาดไทยเสด็จสวรรคตไปแล้ว ตำแหน่งสภานายิกาสภากาชาดไทยยังว่างอยู่ คณะรัฐมนตรีได้ทูลเกล้า ฯ ถวายความเห็นชอบให้ทรงตั้งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี ให้ทรงดำรงตำแหน่งสภานายิกา สภากาชาดไทย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยสภากาชาดไทย พระพุทธศักราช ๒๔๖๑ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ตั้งให้ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี ดำรงตำแหน่งสภานายิกาสภากาชาดไทย

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๙๙ เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน.

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

ตรวจถูกต้องกับต้นฉบับเดิมแล้ว

วิเชียร คัด

สมเด็จพระนางเจ้าสุขุมาลมารศรี พระราชเทวี

อุปนายิกาสภาอุณาโลมแดง

๑. สมเด็จพระนางเจ้าสุขุมาลมารศรี พระราชเทวี
๒. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสุทธาทิพยรัตน์ สุขุมขัตติยกัลยาวดี
๓. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจันทราสรัทวาร
๔. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าเยาวมาลย์นฤมล
๕. พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ์
๖. พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าอุบลรัตนนารีนาค
๗. พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์
๘. เจ้าจอมมารดาเกษร

สมเด็จพระนางเจ้าสุขุมาลมารศรี พระราชเทวี

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสุทธาทิพยรัตน์ สุขุมขัตติยกัลยาวดี

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจันทราสรัทวาร

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าเยาวมาลย์นฤมล

พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ์

พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าอุบลรัตนนารีนาค

พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์

เจ้าจอมมารดาเกษร

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ
กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาด พระองค์แรก

อุปนายก - อุปนายิกาผู้อำนวยการ
สภากาชาดสยาม - สภากาชาดไทย

๑. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ
กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ
๓ เมษายน พ.ศ.๒๔๕๗ - ๑๓ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๖๓ (ทิวงคต)

๒. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต
๑๒ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๖๓ - ๓๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ (ทรงเวนคืนตำแหน่ง)

๓. มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาพิชัยญาติ (ดั่น บุนนาค)
๓๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ - ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๘๒

๔. พลเอกมังกร พรหมโยธี (มังกร ผลโยธิน)
๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๘๒ - ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๖

๕. พันเอกช่วง เชวงศักดิ์สงคราม (ช่วง ขวัญเชิด)
๒๘ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๘๖ - ๑๓ มกราคม พ.ศ.๒๔๙๑

๖. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุมภฏพงษ์บริพัตร
กรมหมื่นนครสวรรค์ศักดิ์พินิต
๑๓ มกราคม พ.ศ.๒๔๙๑ - ๑๕ กันยายน พ.ศ.๒๕๐๒ (สิ้นพระชนม์)

๗. เจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศ (จิตร ณ สงขลา)
๑๘ มีนาคม พ.ศ.๒๕๐๓ - ๓๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๐๗

๘. พระตีรณสารวิศวกรรม (ตรี ตีรณสาร)
๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๗ - ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๒

๙. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมาภินันท์
๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๒ - ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๖

๑๐. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์ (รักษาการแทน)
๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๖ - ๑๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๒๐

๑๑. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๒๐ - ปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ
กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ

พลเอกมังกร พรหมโยธี
(มังกร ผลโยธิน)

เจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศ
(จิตร ณ สงขลา)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์
หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์
กรมพระนครสวรรค์วรพินิต

พันเอกช่วง เชวงศักดิ์สงคราม
(ช่วง ขวัญเชิด)

พระตีรณสารวิศวกรรม
(ตรี ตีรณสาร)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี

มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาพิชัยญาติ
(ดั่น บุนนาค)

พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุฬภฏพงษ์บริพัตร
กรมหมื่นนครสวรรค์ศักดิพินิต

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมาภินันท์

พระยาสุรเสนา (หม่อมราชวงศ์ชิต กำภู) เลขาธิการสภากาชาดคนแรก

เลขาธิการสภากาชาดสยาม - สภากาชาดไทย

๑. พระยาสุรเสนา (หม่อมราชวงศ์ชิต กำภู)
๒๘ เมษายน พ.ศ.๒๔๕๙ - ๒๔๖๓

๒. พลตรี หม่อมเจ้าอมรทัต กฤดากร
๒๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๖๓ - ๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๖๙

๓. มหาอำมาตย์ตรี หม่อมเจ้าดำรัสดำรงค์ เทวกุล
๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๖๙ - ๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๗๒

๔. มหาเสวกตรี หม่อมเจ้าวิบูลย์สวัสดิวงษ์ สวัสดิกุล
๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๗๒ - ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๔๗๕

๕. พระยาราชนกูลวิบูลภักดีพิริยพาหะ (รื่น ศยามานนท์)
๒ มีนาคม พ.ศ.๒๔๗๕ - ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๘๐ (ถึงแก่อนิจกรรม)

๖. พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเหลียง ฮุนตระกูล)
๑ มีนาคม พ.ศ.๒๔๘๐ - ๒๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๑ (ถึงแก่อสัญกรรม)

๗. พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าสุขุมาภินันท์
๒๘ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๑ - ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๒ (ดำรงตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการเมื่อ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๒)

๘. ศาสตราจารย์ นายแพทย์หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์
๑ เมษายน พ.ศ.๒๕๑๒ - ๓๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๓๑

๙. ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล
๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๓๑ - ๓๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๓๔

๑๐. นายแผน วรรณเมธี
๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๓๔ - ปัจจุบัน

พระยาสุรเสนา (หม่อมราชวงศ์ชิต กำภู)

พลตรี หม่อมเจ้าอมรทัต กฤดากร

มหาอำมาตย์ศรี หม่อมเจ้าดำรัสดำรงค์ เทวกุล

มหาเสวกตรี หม่อมเจ้าวิบูลย์สวัสดิวงษ์ สวัสดิกุล

พระยาราชนกูลวิบูลภักดีพิริยพาหะ
(รื่น ศยามานนท์)

พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเหลียง อุนตระกูล)

พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าสุขุมาภินันท์

ศาสตราจารย์ นายแพทย์หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์

ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล

นายแผน วรรณเมธี

พลโท พระยาศรีสรราชภักดี (หม่อมราชวงศ์ฉาย กำภู)
เหรัญญิกสภากาชาดคนแรก

เหรัญญิกสภากาชาดสยาม - สภากาชาดไทย

๑. พลโท พระยาศรีสรราชภักดี (หม่อมราชวงศ์ฉาย กำภู)
๒๘ เมษายน - พ.ศ.๒๔๕๙ - ๒๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๑

๒. พระยาอมเรศสมบัติ (ต่วน ศุขวะณิช)
๒๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๑ - ๒๔๗๕

๓. พระยาราชนกุลวิบูลภักดีพิริยพาหะ (รื่น ศยามานนท์)
พ.ศ.๒๔๗๕ - ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๘๐ (ถึงแก่อนิจกรรม)

๔. พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ (หม่อมราชวงศ์ประยูร อิศรศักดิ์)
๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๘๐ - ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๘๑

๕. พระยาไชยยศสมบัติ (เสริม กฤษณามระ)
๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๘๒ - ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๘๔

๖. พลตรี พระสุริยสัตย์ (สันต์ สุริยสัตย์)
๙ กันยายน พ.ศ.๒๔๘๔ - ๗ มีนาคม พ.ศ.๒๔๘๙

๗. พระยาไชยยศสมบัติ (เสริม กฤษณามระ)
๗ มีนาคม พ.ศ.๒๔๘๙ - ๒๗ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๙๔

๘. นายพจน์ สารสิน
๒๖ มกราคม พ.ศ.๒๔๙๕ - ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๙๕

๙. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย
๒๕ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๙๕ - ๒๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๐๓ (สิ้นพระชนม์)

๑๐. พระยาบุรณศิริพงศ์ (ประโมทย์ บุรณศิริ)
๓ เมษายน พ.ศ.๒๕๐๔ - ๑๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๑ (ถึงแก่อสัญกรรม)

๑๑. นางวรวรรณ ชัยอาญา
๒๔ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๑ - ปัจจุบัน

พลโท พระยาศรีสรราชภักดี
(หม่อมราชวงศ์ฉาย ทำภู)

พระยาอมเรศสมบัติ (ต่วน คุขวะณิช)

พระยาราชนกูลวิบูลภักดีพิริยพาหะ
(รื่น คยามานนท์)

พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์
(หม่อมราชวงศ์ประยูร อิศรศักดิ์)

พระยาไชยยศสมบัติ (เสริม กฤษณามระ)

พลตรี พระสุริยสัตย์ (สันต์ สุริยสัตย์)

พระยาไชยยศสมบัติ (เสริม กฤษณามระ)

นายพจน์ สารสิน

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย

พระยาบุรณศิริพงศ์ (ประโมทย์ บุรณศิริ)

นางวรวรรณ ชัยอาญา

สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

สมาชิกพิเศษ

บุคคลซึ่งจะเข้าเป็นสมาชิกในสภากาชาดไทย ต้องเป็นผู้ซึ่งอุปถัมภ์ค้ำชูช่วยเหลือทำนุบำรุงหรือทำประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่สภา

สมาชิกพิเศษ ได้แก่บุคคลซึ่งได้เป็นสมาชิกตามคำเชิญของอุปนายกผู้อำนวยการโดยอนุมัติของคณะกรรมการสภากาชาดไทย

เข็มสมาชิกพิเศษ ให้ใช้เข็มเครื่องหมายอย่างสมาชิกวิสามัญ แต่ประดับเพชรที่อักษรพระปรมาภิไธยย่อ จปร. และที่ขอบรอบอักษร

รายพระนามสมาชิกพิเศษ

เลขที่ ๑ สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
ทรงเป็นสมาชิกพิเศษ ๑๒ กันยายน ๒๔๖๑
(เสด็จสวรรคต ๑๗ ธันวาคม ๒๔๙๘)

เลขที่ ๒ สมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช
ทรงเป็นสมาชิกพิเศษ ๑๑ ตุลาคม ๒๔๖๔
(เสด็จทิวงคต ๑๓ มิถุนายน ๒๔๗๑)

เลขที่ ๓ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร
ทรงเป็นสมาชิกพิเศษ ๑๑ ตุลาคม ๒๔๖๔
(สิ้นพระชนม์ ๒ มกราคม ๒๔๖๕)

เลขที่ ๔ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ ๗
ทรงเป็นสมาชิกพิเศษ ๓๑ มีนาคม ๒๔๗๐
(เสด็จสวรรคต ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๒๗)

เลขที่ ๕ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทรทิพยนิภา
ทรงเป็นสมาชิกพิเศษ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๒
(สิ้นพระชนม์ ๒๓ มีนาคม ๒๕๐๑)

เลขที่ ๖ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ทรงเป็นสมาชิกพิเศษ ๖ เมษายน ๒๔๙๗

เลขที่ ๗ หม่อมเจ้าประสงค์สม บริพัตร
ทรงเป็นสมาชิกพิเศษ ๒๙ มิถุนายน ๒๔๙๗
(ถึงชีพิตักษัย ๒๑ มิถุนายน ๒๔๙๙)

สมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช

สภาการชาดสยาม
ร. ๑๔๑๙(๓)
ลับที่๑๔๑/๒๔๘๔

วันที่๑๒กุลาคม พ,ศ, ๒๔๘๔

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิจ

ได้รับหนังสือลงวันที่๑๑เดือนนี้ ที่เธอได้ไปกราบทูลอันเชิญสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช สมาชิกกิตติมศักดิ์ของสภา ขึ้นดำรงตำแหน่งสมาชิกพิเศษ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสภากาชาดสยาม และที่ได้มีความเห็นพร้อมกันในคราวประชุมกรรมการเมื่อวันที่๒๔กรกฎาคม พ,ศ,๒๔๘๔ บัดนี้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช มีลายพระหัตถ์ตอบมา ทรงโสมนัสยินดีรับดำรงตำแหน่งซึ่งอันเชิญนี้ ฉันมีความยินดีด้วยที่ได้เจ้านายใหญ่มาเป็นสมาชิกพิเศษ หวังใจว่าจะทรงอุดหนุนกิจการของสภาให้รุ่งเรืองวัฒนาการต่อไป

อีกประการหนึ่ง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์ ในที่ประชุมกรรมการเห็นพร้อมกันเมื่อวันที่๒๔กรกฎาคม พ,ศ, ๒๔๘๔ ให้อันเชิญเสด็จขึ้นดำรงตำแหน่งสมาชิกพิเศษ ก็ควรจะมีหนังสือไปกราบทูลอันเชิญเสด็จเสียด้วย

สว่างวัฒนา

สภานายิกาแห่งสภากาชาดสยาม

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ในรัชกาลที่ ๗

สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร

สภากาชาดสยาม
๓๐ มี.ค. ๒๔๗๐
ที่ ๓๑๕๘

วันที่ ๒๔ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๐

ทูลกระหม่อมชายทรงทราย

ลายพระหัตถ์ที่สำหรับจะถวายสมเด็จพระบรม
ราชินีนั้น ไม่ต้องแก้ไขอะไร จะเซ็นนามเดี๋ยวนี้ แล้วให้
หลานชิ่งเป็นอนุสภากาชาดไปถวายเดี๋ยวนี้ทีเดียว

สว่างวัฒนา

สภานายิกาแห่งสภากาชาดสยาม

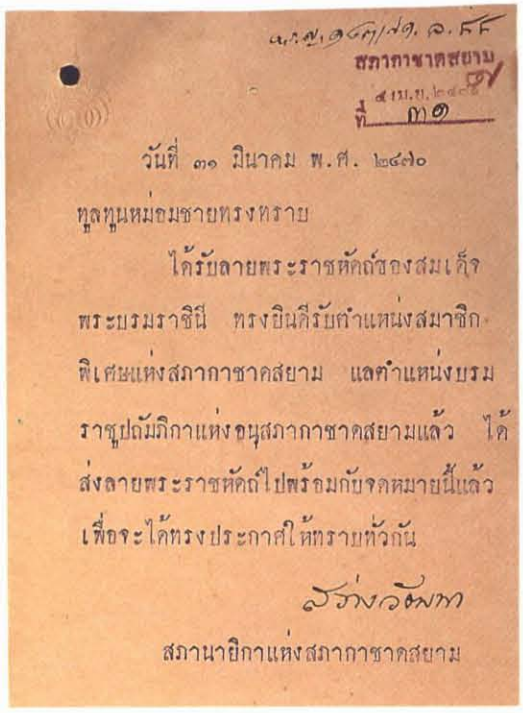

สภากาชาดสยาม
๔ เม.ย. ๒๔๗๐
ที่ ๓๑

วันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๐

ทูลกระหม่อมชายทรงทราย

ได้รับลายพระราชหัตถ์ของสมเด็จ
พระบรมราชินี ทรงยินดีรับตำแหน่งสมาชิก
พิเศษแห่งสภากาชาดสยาม และตำแหน่งบรม
ราชูปถัมภิกาแห่งอนุสภากาชาดสยามแล้ว ได้
ส่งลายพระราชหัตถ์ไปพร้อมกับจดหมายนี้แล้ว
เพื่อจะได้ทรงประกาศให้ทราบทั่วกัน

สว่างวัฒนา

สภานายิกาแห่งสภากาชาดสยาม

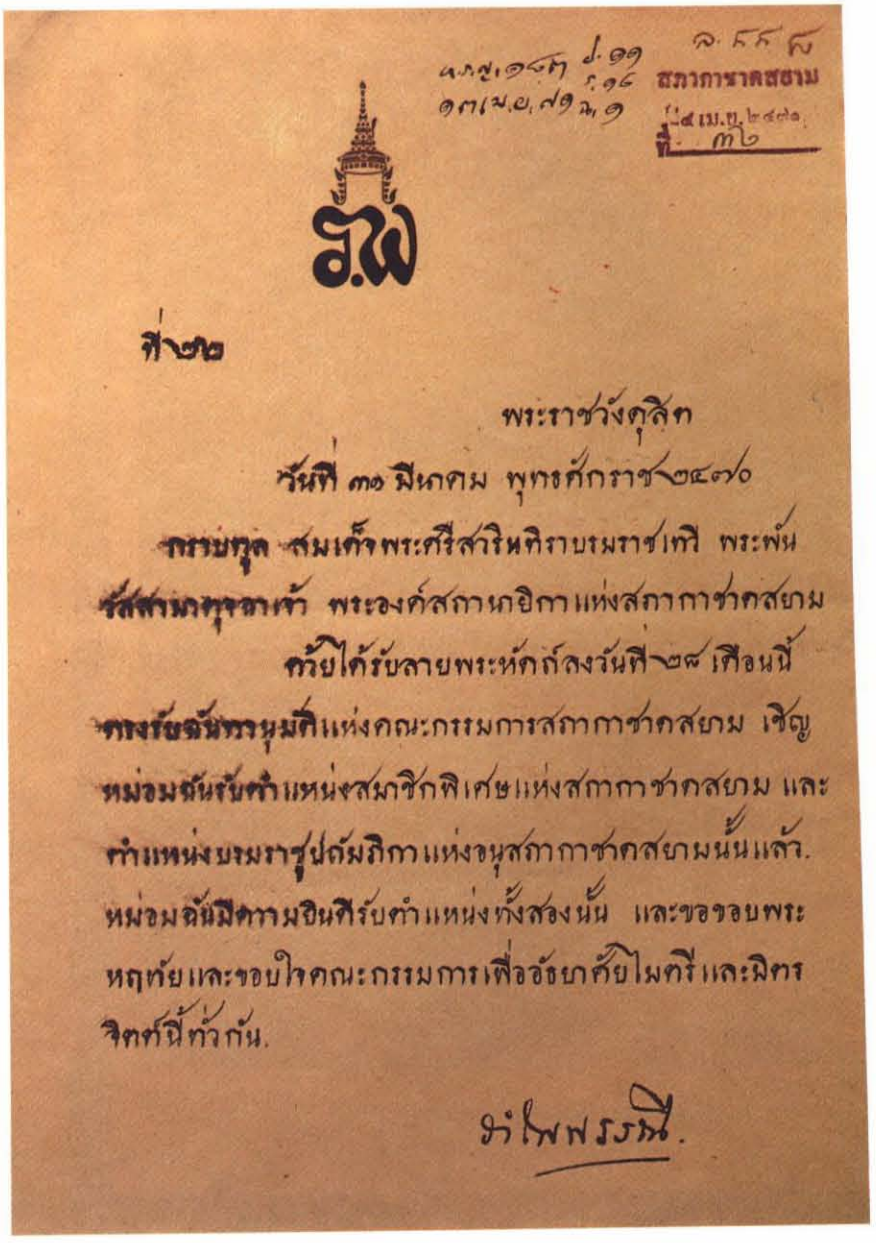

สภากาชาดสยาม
๔ เม.ย. ๒๔๗๐
ที่ ๓๒

ที่ ๒๒

พระราชวังดุสิต

วันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๐

กราบทูล สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสามาตุจฉาเจ้า พระองค์สภานายิกาแห่งสภากาชาดสยาม

ที่ได้รับลายพระหัตถ์ลงวันที่ ๒๘ เดือนนี้ ทรงยินดีรับตำแหน่งสมาชิกพิเศษแห่งคณะกรรมการสภากาชาดสยาม เชิญหม่อมฉันรับตำแหน่งสมาชิกพิเศษแห่งสภากาชาดสยาม และตำแหน่งบรมราชูปถัมภิกาแห่งอนุสภากาชาดสยามนั้นแล้ว. หม่อมฉันมีความยินดีรับตำแหน่งทั้งสองนั้น และขอขอบพระทัยและขอบใจคณะกรรมการเพื่ออัธยาศัยไมตรีและมิตรจิตต์นี้ทั่วกัน.

รำไพพรรณี.

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทรทิพยนิภา

สภากาชาดสยาม
๒๔ มิ.ค. ๒๔๗๒
๖๕๒๘

ส่วนสุนันทา

ขอประทานกราบทูล
สมเด็จพระเจ้าที่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระ
นครสวรรค์วรพินิจ อุปนายกผู้อำนวย
การสภากาชาดสยาม ทรงทราบ
ฎีกาว่าละออง พระบาท

ด้วยหม่อมฉันได้รับลาย
พระหัตถ์ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๔๗๒ โปรดเกล้าฯ ให้
หม่อมฉันดำรงตำแหน่งสมาชิกพิเศษ
ของสภา กับเข็มเครื่องหมายสมาชิก
ที่ประทานมานั้น หม่อมฉันได้รับ
แล้ว ขอพระเดชพระคุณเป็นล้น-
เกล้าฯ.

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า

อาทร

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทรทิพยนิภา

ที่
ที่
ที่ ๑๐๐๐/๒๔๗๒

วันที่ ๑๗ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๒

แจ้งความสภากาชาดสยาม
เรื่องสมาชิกพิเศษ

ด้วยพระเจ้าพี่นางเธอ พระองค์เจ้าอาทรทิพยนิภา ได้ ~~ทรง~~ปรารภพระอนุเคราะห์แก่สภากาชาดสยามด้วยกำลัง~~พระ~~ทรัพย์ ส่วนพระองค์มาเป็นลำดับโดยเอนกประการ สมควรจักอัญเชิญให้ ~~ทรง~~ดำรงตำแหน่งสมาชิกพิเศษของสภา

สมเด็จพระพันวัสสามาตุจฉาเจ้า องค์สภานายิกาแห่งสภากาชาดสยาม จึงโปรดเกล้า ฯ ให้อุปนายกผู้อำนวยการสภาทูลเชิญตำรงตำแหน่งสมาชิกพิเศษ เพื่อเป็นเกียรติเป็นศิริแก่สภา โดยอนุมัติและความเห็นชอบแห่งคณะกรรมการสภากาชาดสยาม และพระเจ้าพี่นางเธอพระองค์นั้น ได้ทรงยินดีรับตำแหน่งนี้สืบไปแล้ว.

แจ้งความณวันที่ ๑๗ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๒

(จอมพล พระยาสรศักดิ์มนตรี)

อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม.

หม่อมเจ้าประสงค์สม บริพัตร

สภากาชาดไทย
The Thai Red Cross Society

แจ้งความสภากาชาดไทย

เรื่อง บรมราชูปถัมภ์กาแห่งกองบรรเทาทุกข์และอนามัยสภากาชาดไทย

โดยฉันทามติแห่งคณะกรรมการสภากาชาดไทย สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสา ธิยิกาเจ้า สภานายิกาสภากาชาดไทย มีพระกระแสดำรัสสั่งให้อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย กราบบังคมทูลอัญเชิญสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7 ทรงดำรงตำแหน่งบรมราชูปถัมภ์กาแห่งกองบรรเทาทุกข์และอนามัย เพื่อเป็นเกียรติยศและสิริมงคลแก่สภากาชาด และกองบรรเทาทุกข์และอนามัยสภากาชาดไทย สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ทรงรับตำแหน่งนี้แล้ว แต่วันที่ 2 มีนาคม พุทธศักราช 2497.

แจ้งความ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม พุทธศักราช 2497

(พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์วรพินิต)
อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย

สภากาชาดไทย
The Thai Red Cross Society

แจ้งความสภากาชาดไทย

เรื่อง สมาชิกพิเศษ

ด้วยที่ประชุมคณะกรรมการสภากาชาดไทย ได้ลงมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ว่า ตามที่หม่อมเจ้าประสงค์สม บริพัตร สมาชิกกิตติมศักดิ์สภากาชาดไทย ได้ประทานเงินจำนวน 719,472 บาท ให้สร้างตึก "บริพัตร" ประทานสภากาชาดไทย สำหรับใช้เป็นที่ทำการอำนวยการ อุทิศส่วนพระกุศลถวาย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตร สุขุมพันธ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต แล้วนั้น สมควรที่สภากาชาดไทยจะได้ถวายตำแหน่งสมาชิกพิเศษ

ฉะนั้น สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสา ธิยิกาเจ้า สภานายิกาสภากาชาดไทย จึงโปรดเกล้า ฯ ให้อุปนายกผู้อำนวยการทูลเชิญหม่อมเจ้าประสงค์สม บริพัตร ดำรงตำแหน่งสมาชิกพิเศษของสภากาชาดไทย โดยอนุมัติของคณะกรรมการสภากาชาดไทยแล้ว แต่วันที่ 29 มิถุนายน พุทธศักราช 2497.

แจ้งความ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม พุทธศักราช 2497

อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลเดชวิกรม พระบรมราชชนก

คณะกรรมการสภากาชาดสยาม — สภากาชาดไทย

พระบรมราชูปถัมภก

สภานายิกา - อุปนายิกา - อุปนายกผู้อำนวยการ

กรรมการเลือกตั้ง

๑. พระยาสุรเสนา (ม.ร.ว.ชิต กำภู)
๑๒ มิถุนายน ๒๔๖๑ - ๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕

๒. พลตรี หม่อมเจ้าอมรทัต กฤดากร
๒๘ ธันวาคม ๒๔๖๓ - ๒๙ มิถุนายน ๒๔๗๑

๓. หม่อมเจ้าดำรัสดำรงค์ เทวกุล
๖ ธันวาคม ๒๔๖๙ - ๔ ธันวาคม ๒๔๗๒

๔. หม่อมเจ้าวิบูลย์สวัสดิวงษ์ สวัสดิกุล
๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๒ - ๒ กรกฎาคม ๒๔๗๗

๕. พระยาสิริจุลเสวก (พัว จุลเสวก)
๑๒ มิถุนายน ๒๔๖๑ - ๑๔ มกราคม ๒๔๖๖

๖. พลโท พระยาศรีสรราชภักดี (ม.ร.ว.ฉาย กำภู)
๑๒ มิถุนายน ๒๔๖๑ - พ.ศ.๒๔๘๐, พ.ศ.๒๔๘๔ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๔

๗. พระยาอมเรศสมบัติ (ต่วน ศุขวะณิช)
๒๒ มิถุนายน ๒๔๗๑ - พ.ศ.๒๔๗๕

๘. พระหัตถสารศุภกิจ (อุ่ม รูปะสุต)
๑๗ มิถุนายน ๒๔๖๑ - ๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕

๙. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบวรเดช
๙ มีนาคม ๒๔๖๒ - พ.ศ.๒๔๖๕, ๒ มกราคม ๒๔๗๑ - พ.ศ.๒๔๗๕

๑๐. หม่อมเจ้าสมบูรณ์ศักดิ์ เกษมสันต์
๒๘ ธันวาคม ๒๔๖๓ - ๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕

๑๑. พระยาภักดีนรเศรษฐ (เลิศ เศรษฐบุตร)
๒๘ ธันวาคม ๒๔๖๓ - ๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕, ๑๒ มกราคม ๒๔๗๑ - พ.ศ.๒๔๗๕

๑๒. คุณหญิงมหิบาลบริรักษ์ (อุ๊น ภูมิรัตน์)
๒๘ ธันวาคม ๒๔๖๓ - พ.ศ.๒๔๖๕ (ถึงแก่กรรม)

๑๓. นายหลิมจุนเบ็ง เผ่าหลิม
๒๘ ธันวาคม ๒๔๖๓ - ๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕

๑๔. สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์
๑๔ มกราคม ๒๔๖๖ - ๒๗ มกราคม ๒๔๖๗

๑๕. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาชัยนาทนเรนทร
๑๐ มิถุนายน ๒๔๖๑ - ๒๗ มกราคม ๒๔๖๗

๑๖. หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร
๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕ - ๒๗ มกราคม ๒๔๖๗

๑๗. มหาอำมาตย์ตรีพระยาศรีสังกร (ตาด จารุรัตน์)
๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕ - ๒๗ มกราคม ๒๔๖๗

๑๘. พระยาวิบูลอายุรเวท (เสก ธรรมสโรช)
๑๒ มิถุนายน ๒๔๖๑ - ๒๗ มกราคม ๒๔๖๗,
๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๖

๑๙. พระยาภักดีภูธร (ชื่น ภักดีกุล)
๒๘ ธันวาคม ๒๔๖๓ - ๒๗ มกราคม ๒๔๖๗

๒๐. ท่านผู้หญิงยมราช (ตลับ สุขุม)
๒๘ ธันวาคม ๒๔๖๓ - ๒๗ มกราคม ๒๔๖๗

๒๑. นายโยวันนี กาเอตาโน รัจยี่
๒๘ ธันวาคม ๒๔๖๓ - ๒๗ มกราคม ๒๔๖๗

๒๒. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕ - ๖ ธันวาคม ๒๔๖๙

๒๓. พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเทวงศ์วโรทัย
๒๘ ธันวาคม ๒๔๖๓ - ๖ ธันวาคม ๒๔๖๙

๒๔. พระยาราชนกูลวิบูลภักดีพิริยพาหะ (รื่น ศยามานนท์)
๓๐ ธันวาคม ๒๔๖๕ - ๖ ธันวาคม ๒๔๖๙

๒๕. พระยาพิเรนทราธิบดีสีหราชงำเมือง (อุ่ม เกาไศยนันท์)
๒๘ ธันวาคม ๒๔๖๓ - ๖ ธันวาคม ๒๔๖๙

๒๖. นางสาวชื่น ศรียาภัย
๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕ - ๖ ธันวาคม ๒๔๖๙

๒๗. นายแพทย์เอม. อี. บาร์นส์
๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕ - ๖ ธันวาคม ๒๔๖๙

๒๘. นายโล่เตี๊ยกชวน
๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕ - ๖ ธันวาคม ๒๔๖๙

๒๙. นายบี. เอช. อาตรอน
๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕ - ๖ ธันวาคม ๒๔๖๙

๓๐. นายเอ. อี. นานา
๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕ - ๖ ธันวาคม ๒๔๖๙

๓๑. พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ
๒๗ มกราคม ๒๔๖๗ - ๑๒ มกราคม ๒๔๗๑

๓๒. พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์
๒๗ มกราคม ๒๔๖๗ - พ.ศ.๒๔๘๓

๓๓. หม่อมเจ้าหญิงพิจิตรจิราภา เทวกุล
๒๗ มกราคม ๒๔๖๗ - ๑๒ มกราคม ๒๔๗๑,
๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๔ - ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๔๘ (สิ้นชีพิตักษัย)

๓๔. เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม)
๒๗ มกราคม ๒๔๖๗ - ๑๒ มกราคม ๒๔๗๑

๓๕. นายพลเอก เจ้าพระยารามราฆพ (ม.ล.เฟื่อ พึ่งบุญ)
๒๗ ธันวาคม ๒๔๖๓ - ๑๙ มิถุนายน ๒๔๖๙

๓๖. พระยาบริบูรณ์โกษากร
๑๙ มิถุนายน ๒๔๖๙ - ๑๗ มกราคม ๒๔๗๑

เจ้าพระยามุขมนตรี (อวบ เปาโรหิตย์)

๓๗. เจ้าพระยาพิชัยญาติ (ตั๋น บุนนาค)
๒๗ มกราคม ๒๔๖๗ - ๓๐ มิถุนายน ๒๔๗๕ (ดำรงตำแหน่งอุปนายก)

๓๘. พระยาเพ็ชรดา (สอาด ณ ป้อมเพชร์)
๒๗ มกราคม ๒๔๖๗ - ๖ ธันวาคม ๒๔๖๙

๓๙. พระยาสิงหเสนี (สอาด สิงหเสนี)
๖ ธันวาคม ๒๔๖๙ - ๑๒ มกราคม ๒๔๗๑

๔๐. นายเชียวซองอ๊วน สีบุญเรือง
๒๗ มกราคม ๒๔๖๗ - พ.ศ.๒๔๗๑ (ถึงแก่กรรม ๒๖ มิถุนายน ๒๔๗๑)

๔๑. สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์
๖ ธันวาคม ๒๔๖๙ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓

๔๒. พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระกำแพงเพ็ชรอัครโยธิน
๖ ธันวาคม ๒๔๖๙ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓

๔๓. เจ้าพระยาสุรบดินทรสุรินทรฤาชัย (พร จารุจินดา)
๖ ธันวาคม ๒๔๖๙ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓

๔๔. เจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศ (จิตร ณ สงขลา)
๒ มีนาคม ๒๔๖๒ - ๑๘ มีนาคม ๒๕๐๓ (ดำรงตำแหน่งอุปนายก)

๔๕. พระยาโชฎึกราชเศรษฐี (เหลาซองมิ้น เลาหะเศรษฐี)
๖ ธันวาคม ๒๔๖๙ - ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๗๒ (ถึงแก่อนิจกรรม)

๔๖. พระยาวิสูตรสาครดิษฐ (สาย โชติกเสถียร)
๖ ธันวาคม ๒๔๖๙ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓

๔๗. พระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร)
๖ ธันวาคม ๒๔๖๙ - ๒๙ มีนาคม ๒๔๗๗

๔๘. พระยาพลพรรคภิบาล (น้อม ศาตะมาน)
๖ ธันวาคม ๒๔๖๙ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓

๔๙. นายอึ้งยุกหลง ล่ำซำ
๖ ธันวาคม ๒๔๖๙ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓

๕๐. เจ้าพระยาศรีพิพัฒน์ (ม.ร.ว.มูล ดารากร)
๑๒ มกราคม ๒๔๗๑ - ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕

๕๑. เจ้าพระยามุขมนตรี (อวบ เปาโรหิตย์)
๑๒ มกราคม ๒๔๗๑ - ๒๗ มีนาคม ๒๔๗๖ (ถึงแก่อสัญกรรม)

๕๒. พระยาสุรินทราชา (นกยูง วิเศษกุล)
๑๒ มกราคม ๒๔๗๑ - ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕

๕๓. พระยาอธิกรณ์ประกาศ (หลุย จาติกะวณิช)
๑๒ มกราคม ๒๔๗๑ - ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕

๕๔. นายแพทย์ เอ.ยี. เอลลิส
๑๒ มกราคม ๒๔๗๑ - ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕

๕๕. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต
๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๒ - ๒๙ มีนาคม ๒๔๗๗

๕๖. นายอาร์โนลด์ โยนส์
๑๕ สิงหาคม ๒๔๗๓ - ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕

๕๗. หม่อมเจ้าสกลวรรณากร วรวรรณ
๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓ - ๑๙ มิถุนายน ๒๔๙๖ (สิ้นชีพพิตักษัย)

๕๘. เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา)
๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓ - ๙ มีนาคม ๒๔๗๗

๕๙. พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเหลียง ฮุนตระกูล)
๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓ - ๒๓ มีนาคม ๒๕๑๑ (ถึงแก่อนิจกรรม)

๖๐. นายเทียนเชี่ยง กรรณสูต
๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓ - ๒๙ มีนาคม ๒๔๗๗

๖๑. พลเรือโท พระยาราชวังสัน (ศรี กมลนาวิน)
๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕ - ๑๙ มีนาคม ๒๔๗๙

๖๒. พระยาจ่าแสนยบดี (ชิต สุนทรวร)
๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕ - พ.ศ.๒๔๗๖ (ถึงแก่กรรม)

๖๓. นายเอช. คริสเตียนเสน
๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕ - พ.ศ.๒๔๘๓

๖๔. นายดี. เอ. เปสตันยี
๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕ - ๑๙ มีนาคม ๒๔๗๙

๖๕. นายตันซิวเม้ง
๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕ - พ.ศ.๒๔๘๑

๖๖. พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ (ม.ร.ว.ประยูร อิศรศักดิ์)
๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕ - พ.ศ.๒๔๘๓

๖๗. พระยาอายุรเวทวิจักษณ์ (มอร์เดน คาทิว)
๒๓ กันยายน ๒๔๗๖ - ๑๙ มีนาคม ๒๔๗๙

๖๘. พระยาอุเทนเทพโกสินทร์ (ประสาร บุรณศิริ)
๑๙ เมษายน ๒๔๗๗ - พ.ศ.๒๔๘๓

๖๙. น.ท.หลวงศุภชลาศัย ร.น. (บุง ศุภชลาศัย)
๒๙ มีนาคม ๒๔๗๗ - พ.ศ.๒๔๙๔

๗๐. พลเรือตรี หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ (ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์)
๒๙ มีนาคม ๒๔๗๗ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๖

๗๑. นายอาร์. ซี. กียอง (นายพิชาญ บุลยง)
๒๙ มีนาคม ๒๔๗๗ - ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖ (ถึงแก่อนิจกรรม)

๗๒. พระยาศรีเสนา (ฮะ สมบัติศิริ)
๒๙ มีนาคม ๒๔๗๗ - ๒๒ มีนาคม ๒๔๘๐

๗๓. พระยาบริรักษเวชชการ (ไล่ฮวด ติตติรานนท์)
๒๙ มีนาคม ๒๔๗๗ - ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๑ (ถึงแก่อสัญกรรม)

๗๔. พระยาเทพวิทูร (บุญช่วย วณิกกุล)
๑๙ มีนาคม ๒๔๗๙ - ๗ เมษายน ๒๔๘๒

๗๕. คุณหญิงล้วนมุขมนตรี (ล้วน เปาโรหิตย์)
๑๙ มีนาคม ๒๔๗๙ - พ.ศ.๒๔๘๓

๗๖. พลโท พระยาอภัยสงคราม (จอน โชติดิลก)
๑๙ มีนาคม ๒๔๗๙ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๘

๗๗. นายเย. คนุตสัน
๒๒ มีนาคม ๒๔๘๐ - ๑๖ กรกฎาคม ๒๔๙๒

๗๘. พลโท พระยากลาโหมราชเสนา (เล็ก ปาณิกบุตร)
๒๒ มีนาคม ๒๔๘๐ - ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๑ (ถึงแก่อนิจกรรม)

หม่อมเจ้าวงศ์ทิพย์สุดา เทวกุล

๗๙. พระยาไชยยศสมบัติ (เสริม กฤษณามระ)
๑ มิถุนายน ๒๔๘๒ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๔๘๖,
๒๗ มีนาคม ๒๔๘๙ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๑๐

๘๐. จอมพลแปลก พิบูลสงคราม (แปลก ขิตตะสังคะ)
๗ เมษายน ๒๔๘๒ - พ.ศ.๒๔๘๘

๘๑. หลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์)
๗ เมษายน ๒๔๘๒ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๔๘๖

๘๒. ร้อยเอก พระปทุมเทวาภิบาล (ยอแซ นาทะทัต)
๑ มิถุนายน ๒๔๘๒ - ๑๒ กรกฎาคม ๒๔๘๔

๘๓. นายวิลาศ โอสถานนท์
๑๘ มกราคม ๒๔๘๒ - ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๔

๘๔. นายพันตรี หลวงโกวิทอภัยวงศ์ (ควง อภัยวงศ์)
๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๔ - ๑๕ มีนาคม ๒๕๑๑ (ถึงแก่อสัญกรรม)

๘๕. พระไวทยวิธีการ (พูล ไวทยการ)
๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๔ - พ.ศ.๒๔๙๒

๘๖. นายจุลินทร์ ลำซำ
๒๙ สิงหาคม ๒๔๘๔ - พ.ศ.๒๔๙๔

๘๗. พลตรี พระสุริยสัตย์ (สัน สันธิโกเศศ)
๒๙ สิงหาคม ๒๔๘๔ - พ.ศ.๒๔๘๘

๘๘. พระยาพิพัฒนธนากร (ฉิม โปษยานนท์)
๙ พฤษภาคม ๒๔๙๔ - พ.ศ.๒๔๙๘

๘๙. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธ์ยุคล
๑๕ ธันวาคม ๒๔๘๗ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๔๙๒

๙๐. นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์
๒๙ มีนาคม ๒๔๘๘ - ถึงแก่กรรม (๑ มีนาคม ๒๔๙๒)

๙๑. หม่อมเจ้าวงศ์ทิพย์สุดา เทวกุล
๒๗ พฤษภาคม ๒๔๘๖ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๘

๙๒. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย
๒๙ มีนาคม ๒๔๘๘ - สิงหาคม ๒๕๐๓ (สิ้นพระชนม์)
๙๓. พลโท หม่อมราชวงศ์ ลาภ หัสดินทร์
๒๙ กันยายน ๒๕๑๒ - พ.ศ.๒๕๒๒ (ถึงแก่อนิจกรรม)
๙๔. ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม
๑๙ มีนาคม ๒๔๙๒ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๔
๙๕. นายอดิศร โฆวินทะ
๒๗ มีนาคม ๒๕๐๖ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๑๐
๙๖. พระตีรณสารวิศวกรรม (ตรี ตีรณสาร)
๑๒ มิถุนายน ๒๔๙๕ - ๑ กรกฎาคม ๒๕๐๗ (ดำรงตำแหน่งอุปนายก)
๙๗. นายตันจินเก่ง (จิตติน ตันธุวนิตย์)
๙ พฤษภาคม ๒๔๙๔ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๖
๙๘. นางลักษมี ดายาล
๙ พฤษภาคม ๒๔๙๔ - ๒๑ ธันวาคม ๒๔๙๔
๙๙. พลตรี พระยาดำรงแพทยาคุณ
๒๑ ธันวาคม ๒๔๙๔ - ๑๖ กรกฎาคม ๒๔๙๖ (ถึงแก่อนิจกรรม)
๑๐๐. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์
๑๓ สิงหาคม ๒๔๙๖ - พ.ศ.๒๕๒๒ (ถึงแก่อสัญกรรม)
๑๐๑. นายสิริ ปกาสิต
๑ เมษายน ๒๕๐๖ - ๑๑ มิถุนายน ๒๕๐๙ (ถึงแก่กรรม)
๑๐๒. หม่อมหวิวงศ์ถวัลยศักดิ์
๓๐ กันยายน ๒๕๑๑ - พ.ศ.๒๕๑๓ (ถึงแก่อสัญกรรม)
๑๐๓. นายตันซิ่วติ่ง หวั่งหลี
๓๐ กรกฎาคม ๒๔๙๗ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๖
๑๐๔. พระบำราศนราดูร
๑ เมษายน ๒๕๐๒ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๒
๑๐๕. นายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง
๒๔ มีนาคม ๒๕๐๓ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๑๐
๑๐๖. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล โอสถานนท์
๕ กรกฎาคม ๒๕๐๘ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๑๖
๑๐๗. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุขุมาภินันท์
๑ เมษายน ๒๕๐๔ - ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒
๑๐๘. นายป๋วย อึ๊งภากรณ์
๒๗ มีนาคม ๒๕๐๖ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๒
๑๐๙. นายอื้อจือเหลียง
๓๐ มิถุนายน ๒๕๐๗ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๑๗ (ถึงแก่อนิจกรรม)
๑๑๐. หม่อมหลวงชูชาติ กำภู
๒๙ มีนาคม ๒๕๑๐ - พ.ศ.๒๕๑๒ (ถึงแก่อนิจกรรม)
๑๑๑. นายบัญชา ล่ำซำ
๒๙ มีนาคม ๒๕๑๐ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๑๘
๑๑๒. พลตรี ศิริ สิริโยธิน
๒๘ กันยายน ๒๕๐๙ - สิงหาคม ๒๕๒๒ (ถึงแก่อนิจกรรม)
๑๑๓. ศาสตราจารย์อรุณ สรเทศน์
๓๐ มีนาคม ๒๕๑๖ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๐
๑๑๔. นายบุญธรรม ทองไข่มุกต์
๒๗ กันยายน ๒๕๑๗ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๐
๑๑๕. หลวงถวิลเศรษฐพณิชยการ
๒๘ ตุลาคม ๒๕๐๗ - ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๒๔ (ถึงแก่อนิจกรรม)
๑๑๖. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์
๒๗ มีนาคม ๒๕๑๒ - ปัจจุบัน
๑๑๗. หม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา
๒๘ มีนาคม ๒๕๒๒ - ปัจจุบัน
๑๑๘. พระยาบุรณศิริพงศ์
๑๓ สิงหาคม ๒๔๙๖ - ๑๑ มกราคม ๒๕๓๑ (ถึงแก่อนิจกรรม)

นายสวัสดิ์ โอสถานุเคราะห์

๑๑๙. นายพจน์ สารสิน
๑๙ มีนาคม ๒๔๙๒ - ๓๑ มีนาคม ๒๔๙๖,
๑๗ มีนาคม ๒๕๒๐ - ปัจจุบัน

๑๒๐. พลตำรวจเอก หลวงชาติตระการโกศล
๑ เมษายน ๒๕๐๔ - ปัจจุบัน

๑๒๑. พระยามานวราชเสวี (ปลอด ณ สงขลา)
๒๘ ธันวาคม ๒๔๖๓ - ๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๕
๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕ - ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗ (ถึงแก่อสัญกรรม)

๑๒๒. นายพูนเพิ่ม ไกรฤกษ์
๒๖ มีนาคม ๒๕๑๔ - ๒๔ มีนาคม ๒๕๓๑

๑๒๓. ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล
๒๘ มีนาคม ๒๕๒๒ - ๑ ตุลาคม ๒๕๓๔

๑๒๔. นายถาวร พรประภา
๑๒ ตุลาคม ๒๕๒๒ - ปัจจุบัน

๑๒๕. ศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร
๒๓ กันยายน ๒๕๑๘ - ปัจจุบัน

๑๒๖. นายปกรณ์ อังศุสิงห์
๒๗ มีนาคม ๒๕๑๑ - ๒๓ มีนาคม ๒๕๓๕ (ลาออก)

๑๒๗. นายพ่วง สุวรรณรัฐ
๒๙ มีนาคม ๒๕๑๐ - ปัจจุบัน

๑๒๘. หม่อมราชวงศ์พัฒนไชย ไชยันต์
๓๐ กันยายน ๒๕๑๑ - ๒๓ กันยายน ๒๕๓๔ (ถึงแก่อนิจกรรม)

๑๒๙. หม่อมราชวงศ์พันธุ์ทิพย์ บริพัตร
๑ เมษายน ๒๕๐๖ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๓๐ (ถึงแก่อนิจกรรม)

๑๓๐. ท่านผู้หญิงสมศรี เจริญรัชต์ภาคย์
๒๗ มีนาคม ๒๕๑๘ - ปัจจุบัน

๑๓๑. นายสุธี สิงห์เสน่ห์
๑๗ มีนาคม ๒๕๒๐ - ปัจจุบัน

คณะกรรมการสภากาชาด พ.ศ.๒๔๖๔

คณะกรรมการสภากาชาด พ.ศ.๒๔๖๘

คณะกรรมการสภากาชาด พ.ศ.๒๔๗๘

๑๓๒. นายสวัสดิ์ โอสถานุเคราะห์
๒๗ มีนาคม ๒๕๐๖ - ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๘ (ถึงแก่อนิจกรรม)

๑๓๓. นายสุนทร หงส์ลดารมภ์
๑๗ มีนาคม ๒๕๒๐ - ปัจจุบัน

๑๓๔. นายอุเทน เตชะไพบูลย์
๑๗ มีนาคม ๒๕๒๐ - ปัจจุบัน

๑๓๕. ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน
๒๘ ธันวาคม ๒๕๒๗ - ปัจจุบัน

๑๓๖. นายบุญยง ว่องวานิช
๑๐ เมษายน ๒๕๒๙ - ปัจจุบัน

๑๓๗. ศาสตราจารย์วิกรม เมาลานนท์
๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๔ - ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๕ (ถึงแก่อนิจกรรม)

๑๓๘. นายสรรเสริญ ไกรจิตติ
๒๔ มีนาคม ๒๕๓๑ - ปัจจุบัน

๑๓๙. นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา
๑ เมษายน ๒๕๓๐ - ปัจจุบัน

๑๔๐. นายแผน วรรณเมธี
๒๔ กันยายน ๒๕๓๔ - ปัจจุบัน

๑๔๑. ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิศิษฏ์ สิตปรีชา
๒๓ มีนาคม ๒๕๓๕ - ปัจจุบัน

๑๔๒. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ดนัย บุนนาค
๒๓ มีนาคม ๒๕๓๕ - ปัจจุบัน

๑๔๓. ศาสตราจารย์ นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา
๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖-ปัจจุบัน

กรรมการผู้แทนภาคแห่งเหล่ากาชาดจังหวัด

สภากาชาดสยาม
The Siamese Red Cross Society

สมเด็จพระพันวัสสา อัยิกาเจ้า สภานายิกา

โปรดเกล้า ฯ ให้

เจ้าพระยาพิชัยญาติ อุปนายกผู้อำนวยการ

เชิญ_____

มารับประทานอาหารค่ำ ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ณวันพุธ ที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘ เวลา ๒๐.๐๐ น.

(โปรดตอบ)

คณะกรรมการที่ร่วมโต๊ะเสวย ๑๑ กันยายน ๒๔๗๘

สภากาชาดสยาม
The Siamese Red Cross Society

บัญชีอาหาร

สูปะอนาถา

มัตสยากาชาด

สกุณแบบวิลาตทำเย็น

หงส์สอดไส้ — โกเมนสลัด

ข้าวจัดแบบสภานายิกา

ศีตกษีรา — ขนม

ผลไม้นิยมนานา

กาแฟสยาม

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ๑๑/๖/๒๔๗๘

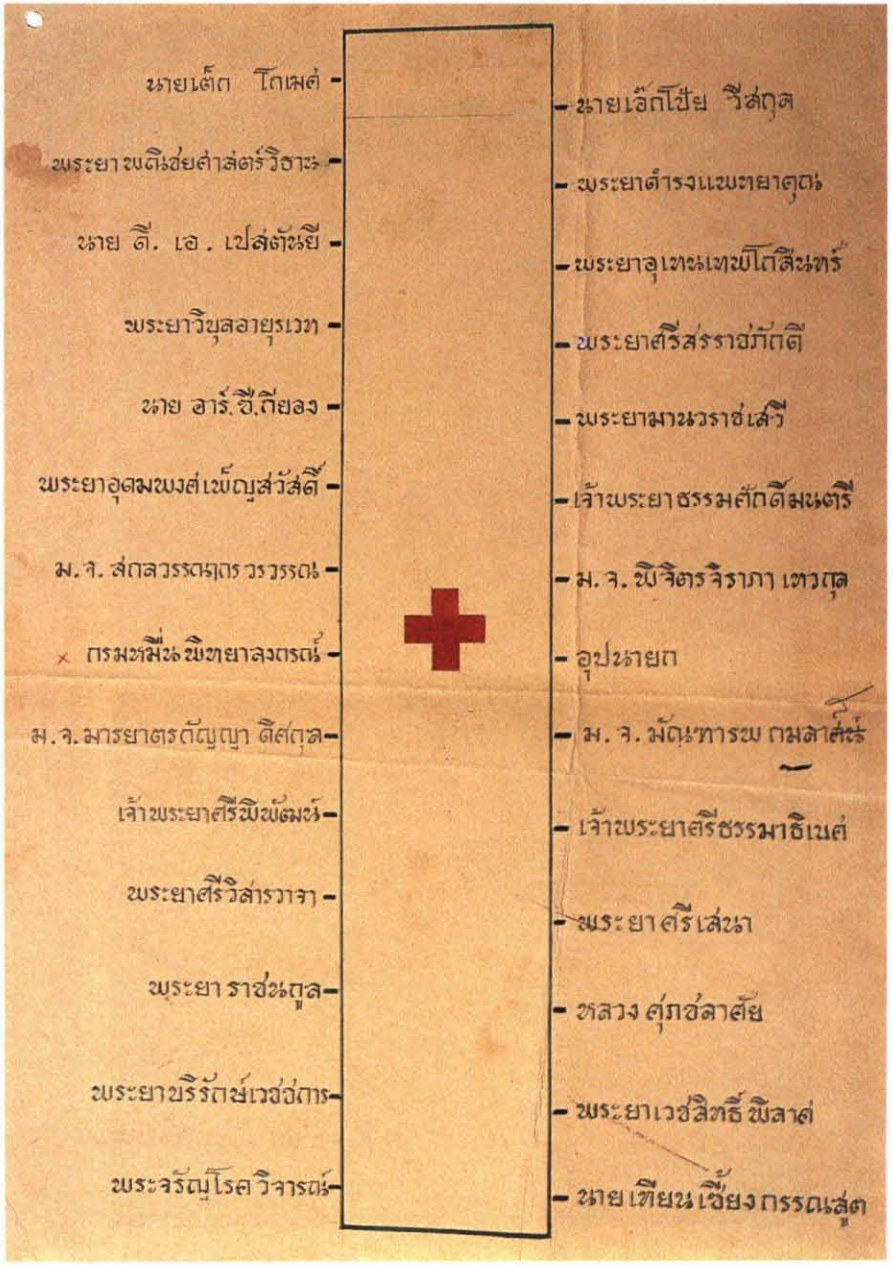

แผนผังที่นั่งคณะกรรมการร่วมโต๊ะเสวย ๑๑ กันยายน ๒๔๗๘

สภากาชาดสยาม
The Siamese Red Cross Society

สมเด็จพระพันวัสสา อัยิกาเจ้า สภานายิกา

โปรดเกล้า ฯ ให้

เจ้าพระยาพิชัยญาติ อุปนายกผู้อำนวยการ

เชิญ _____

มารับประทานอาหารค่ำ ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ณวันศุกร ที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๐ เวลา ๒๐.๐๐ น.

(โปรดกลับ)

คณะกรรมการที่ร่วมโต๊ะเสวย ๑๐ กันยายน ๒๔๘๐

บัญชีอาหาร

ซุปแบ้งอิตาเลียนนิยม

กุ้งทะเลประสมน้ำข้อช

ไก่นาถอด ปรุงเครื่องต่างๆ

เนื้อลูกวัว อย่างฝรั่งเศสล้วนเคล้ายำผักนึ่ง

ไอสกรีมกาชาด

ขนมราตเมรัย

ผลไม้ไทยแท้ๆ

กาแฟสยาม เทอญ ฯ

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ๑๐/๖/๒๔๘๐

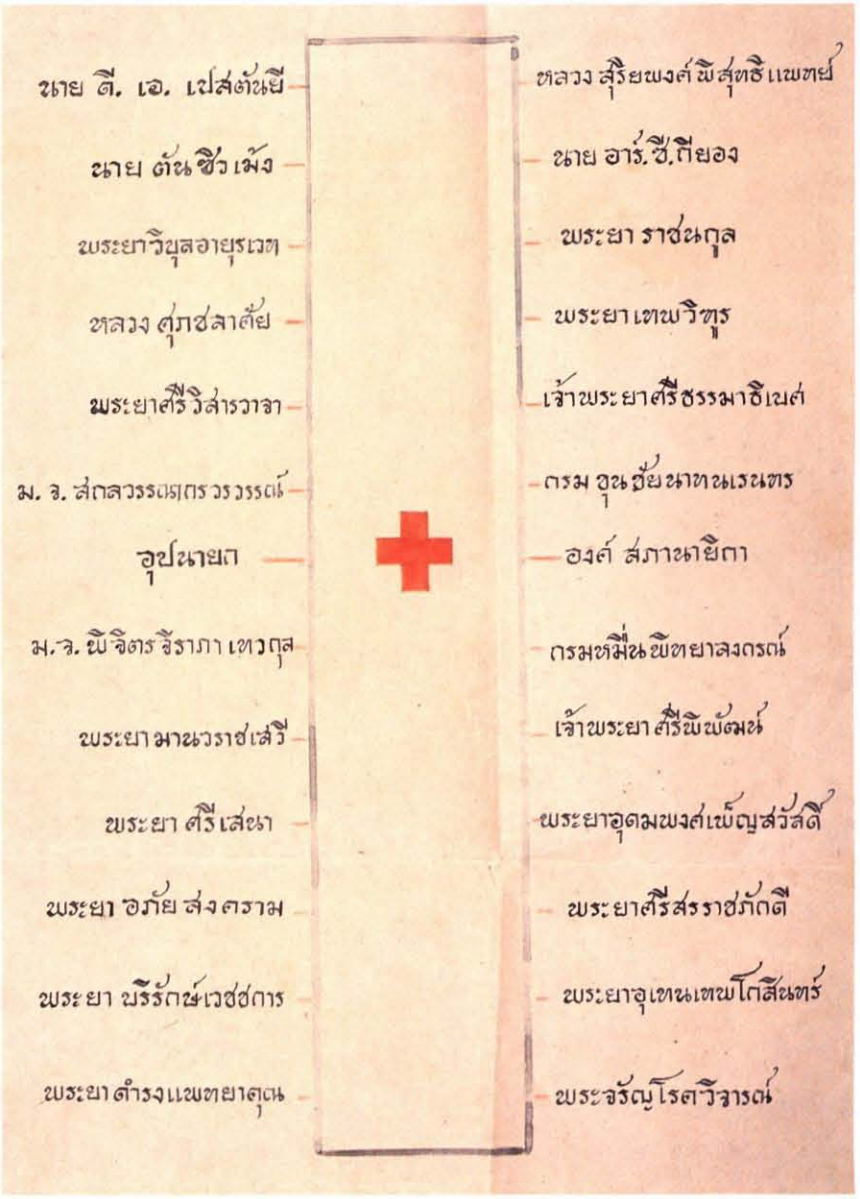

แผนที่นั่งคณะกรรมการที่ร่วมโต๊ะเสวย ๑๐ กันยายน ๒๔๘๐

๑. หูปลาฉลามแผ่น
๒. หมูหัน
๓. เนื้อผัดยอดผัก
๔. นกพิลาบอ่อนทอด
๕. ปลาจาระเม็ดทอดกรอบเปรี้ยวหวาน
๖. ต้มยำลูกชิ้นกุ้ง
๗. ข้าวผัด และข้าวเปล่า
๘. ใบคะน้า ปลาเค็ม
๙. ขนมไทย
๑๐. ผลไม้

รายการอาหารในงานเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ ๑๐๐ ปี กาชาดสากล
๑๑ มกราคม ๒๕๐๗

สมเด็จพระพันวัสสา อัยิกาเจ้า สภานายิกา

โปรดเกล้า ฯ ให้

เข้าพระยาพิชัยญาติ อุปนายกผู้อำนวยการ

เชิญ .....

มารับประทานอาหารค่ำ ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ณ วันอาทิตย์ ที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๒ เวลา ๒๐.๐๐ น.

(โปรดตอบ)

DINER

Hors d' Oeuvres

Crème Rajdhani

Filets de Kapong à la Normande

Ortolan à la Régence

Tournedos Zingara
Salade Chasseur

Plat Thai

Bombe Napolitaine
Petits-Fours

Fruits

Café

RAJDHANI HOTEL, *Le 10 Septembre 1939.*

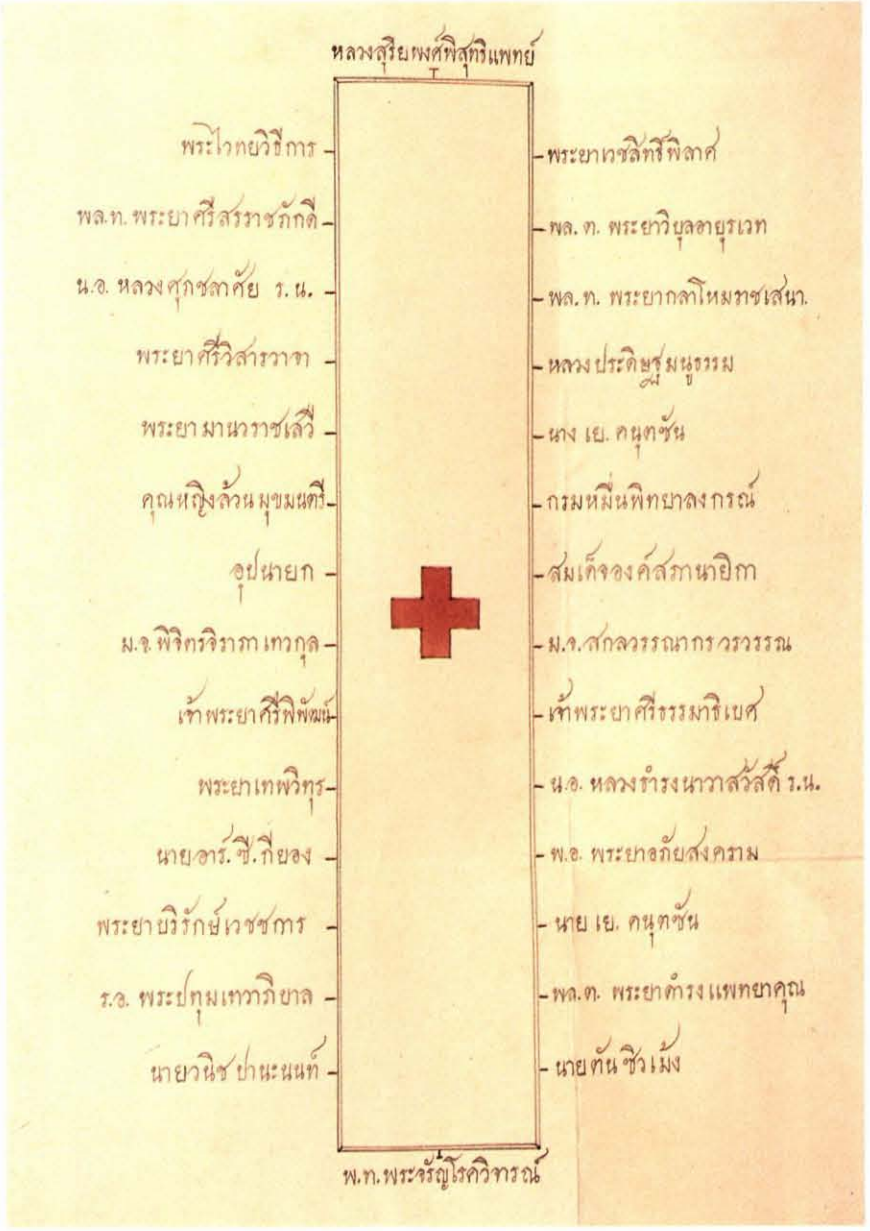

แผนผังที่นั่งคณะกรรมการที่ร่วมโต๊ะเสวย ๑๐ กันยายน ๒๔๘๒

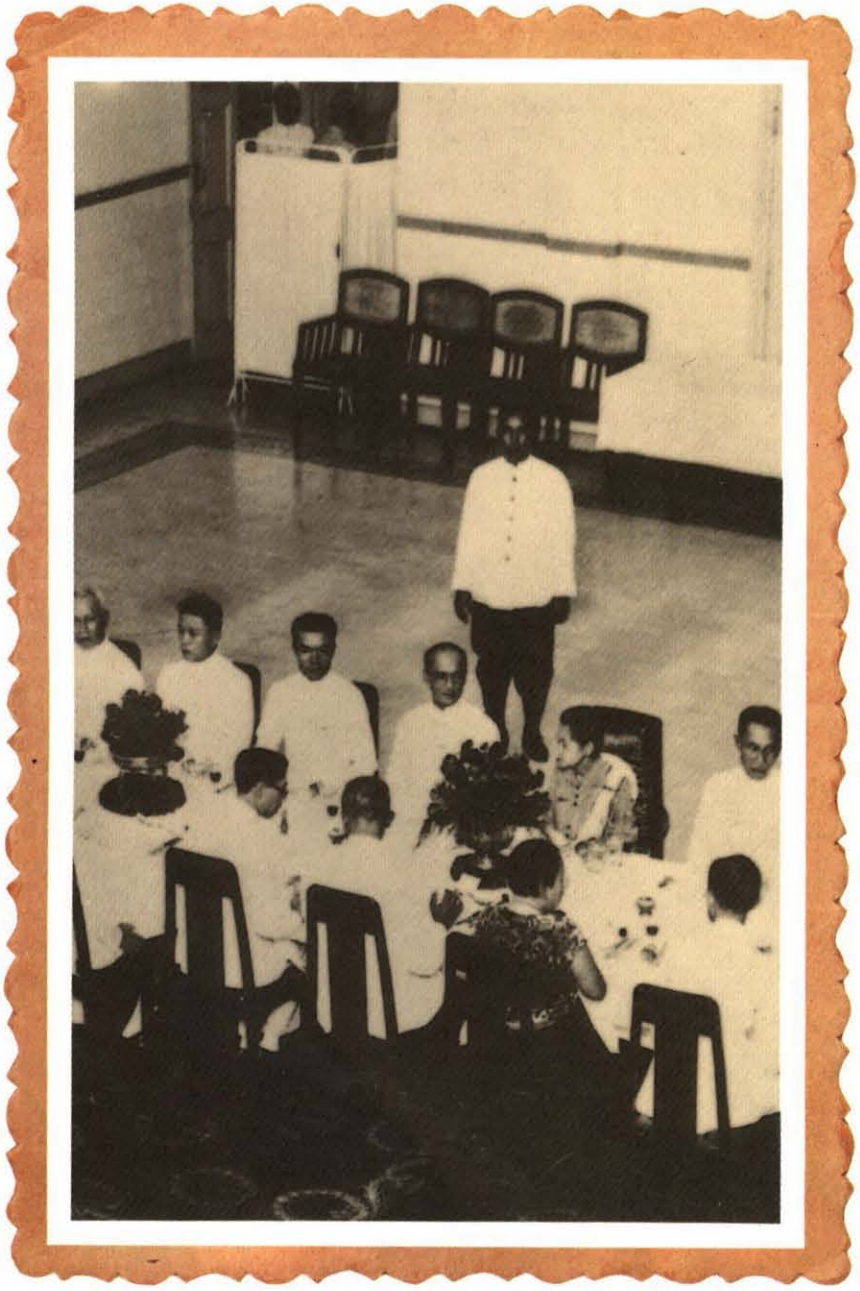

สภากาชาดไทย
The Thai Red Cross Society

สมเด็จพระพันวัสสา อัยิกาเจ้า สภานายิกา
โปรดเกล้า ฯ ให้
นายพลโท หลวงพรหมโยธี อุปนายกผู้อำนวยการ

เชิญ.....

มารับพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำ ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
ในวันพุธที่ ๑๐ กันยายน ๒๔๘๔ เวลา ๒๐.๐๐ น.

แต่งกายปกติ

โปรดตอบ

สภากาชาดไทย
The Thai Red Cross Society

อาหารค่ำ

ซุบครีมเซลเลอรี่

ปลากะพงเย็น

ลูกไก่อบแบบชาวนา

เนื้อโคย่าง

สลัด ผักสด

เครื่องไทย

ไอสกรีมบอมบ์ ปราลิเน

ขนมทิบซี่

ผลไม้

กาแฟ

๑๐ กันยายน ๒๔๘๔

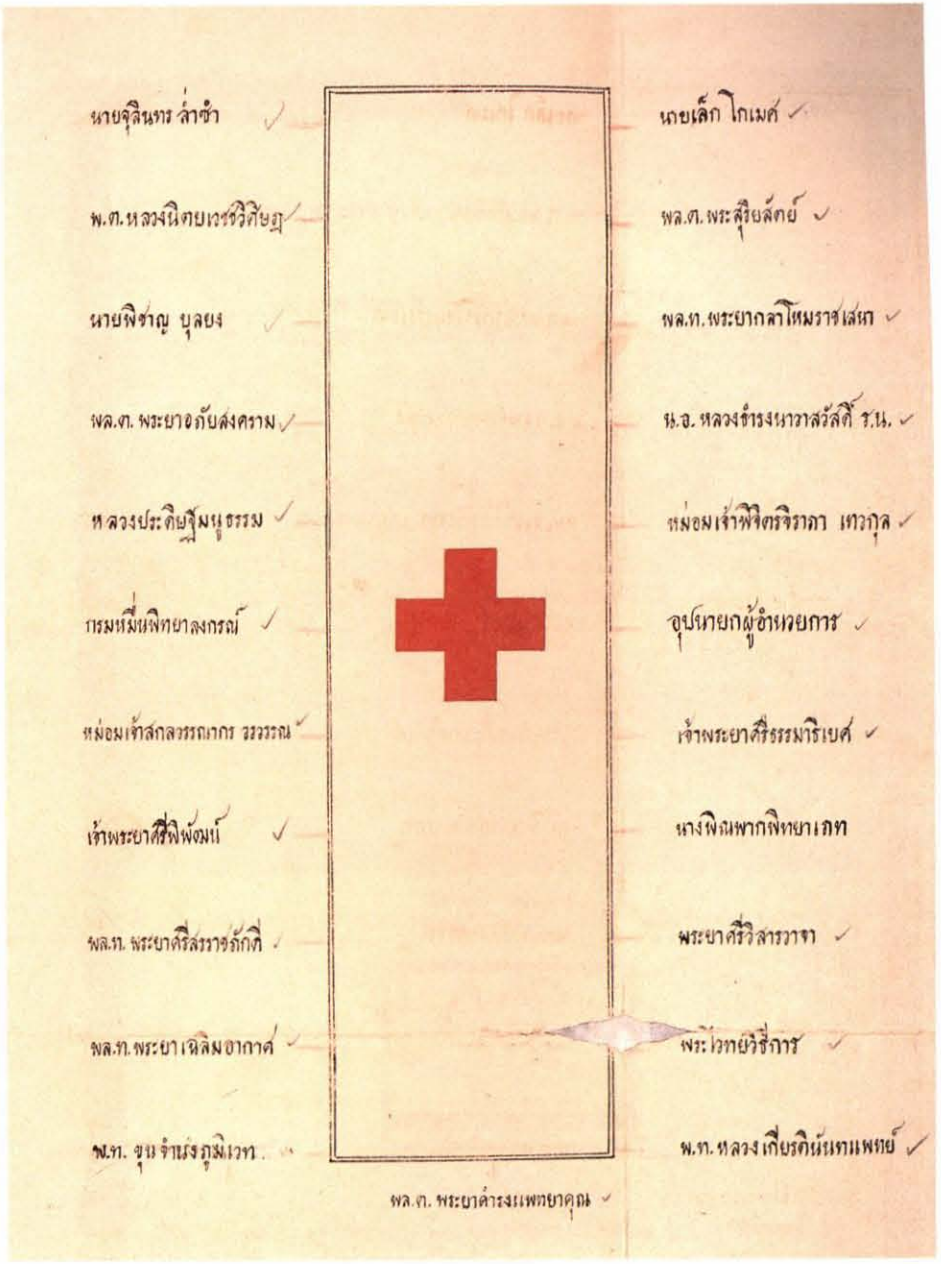

แผนผังที่นั่งคณะกรรมการที่ร่วมโต๊ะเสวย ๑๐ กันยายน ๒๔๘๔

MENU

THAI RED CROSS CENTENARY FAIR DINNER

SMOKED DUCK BREAST SALAD SERVED WITH
ROASTED ALMONDS AND A CANTALOUP DRESSING

* * * * * * * *

CHICKEN CONSOMME WITH WILD MUSHROOM TORTELLINI

* * * * * * * *

ROAST SEABASS FILLET WITH A
SHERRY WINE VINEGAR SAUCE
BUTTERED SPINACH, ROAST POTATOES

* * * * * * * *

STRAWBERRY MILLEFEUILLE WITH BOURBON VANILLA SAUCE

* * * * * * * *

BLUE MOUNTAIN COFFEE AND EARL GREY TEA

* * * * * * * *

AMPHORN GARDEN
MARCH 27, 1993

100 ปี สภากาชาดไทย
2436-2536
THAI RED CROSS CENTENARY
ร้อยปีกาชาดไทย ร้อยใจช่วยสังคม

รายการอาหาร งานเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ ในงานกาชาดครบ ๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย

สภากาชาดไทย
The Thai Red Cross Society

สมเด็จพระพันวัสสาอัยิกาเจ้า สภานายิกา

โปรดเกล้า ฯ ให้

พลโท มังกร พรหมโยธี อุปนายกผู้อำนวยการ

เชิญ_____

มารับพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำที่โรงแรมรัตนโกสินทร์

ในวันสุกร์ ที่ 10 กันยายน 2486 เวลา 19.00 นาลิกา

แต่งกายปรกติ โปรดตอบ

คณะกรรมการสภากาชาดไทย พุทธศักราช ๒๕๐๓

คณะกรรมการสภากาชาดไทย พุทธศักราช ๒๕๐๙

เสด็จฯ ทรงประชุมกรรมการสภากาชาดไทย ครั้งที่ ๒๒๕ วันเสาร์ที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๓

ฟลอเรนซ์ ไนติงเกล

พยาบาลสภากาชาดไทยที่ได้รับเหรียญฟลอเรนซ์ ไนติงเกล

(The Florence Nightingale Medal)

เหรียญฟลอเรนซ์ ไนติงเกล จัดทำขึ้นเพื่อระลึกถึงคุณความดี และความเสียสละของฟลอเรนซ์ ไนติงเกล ในการปฏิบัติงานต่อวิชาชีพพยาบาล เพื่อมวลมนุษยชาติให้มีสุขภาพดี เหรียญนี้สร้างขึ้นโดยคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศในปี พ.ศ.๒๔๕๕ โดยมีรายละเอียด และข้อบังคับเกี่ยวกับการมอบเหรียญดังนี้ :

๑. เหรียญนี้สำหรับให้เป็นเกียรติแก่พยาบาลหรืออาสาสมัคร ซึ่งอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่อย่างดียิ่งแก่ผู้ป่วย หรือผู้บาดเจ็บทั้งในยามสงบ ยามสงคราม หรือเมื่อเกิดสาธารณภัย

๒. มีการพิจารณามอบเหรียญทุก ๒ ปี ครั้งละไม่เกิน ๕๐ เหรียญ

๓. กำหนดมอบเหรียญ ในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ซึ่งเป็นวันคล้ายวันเกิดของฟลอเรนซ์ ไนติงเกล

๔. สภากาชาดแห่งชาติจะเป็นผู้เสนอผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม เพื่อขอรับเหรียญ โดยจะต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนและเสนอชื่อเฉพาะผู้ที่สมควรได้รับอย่างแท้จริง พร้อมกับแจ้งรายละเอียดของผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ โดยกำหนดให้ส่งรายงานและประวัติไปยังคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศภายในวันที่ ๑ มีนาคม ของปีที่มีการพิจารณามอบเหรียญ

๕. พิธีมอบจะกระทำโดยประมุขของประเทศ หรือประธานกรรมการกลางกาชาดหรือตัวแทนเพื่อให้สมต่อเกียรติที่ได้รับ ทั้งนี้คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ

๖. เมื่อได้มีพิธีมอบเหรียญแก่ผู้รับแล้ว ขอให้แจ้งให้คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศทราบ และขอรูปถ่ายพิธีดังกล่าวด้วย

ฟลอเรนซ์ ไนติงเกล

น.ส.สงวนวรรณ เฟื่องเพ็ชร

ตั้งแต่ได้มีการแจกเหรียญนี้เป็นต้นมา มีพยาบาลสภากาชาดไทย ได้รับเหรียญเกียรติยศนี้ไปแล้วรวมทั้งสิ้น ๑๓ คน คือ

๑. น.ส.สงวนวรรณ เฟื่องเพ็ชร ในการมอบครั้งที่ ๑๒ พ.ศ.๒๔๙๒
๒. คุณถวิลหวัง ทุติยะโพธิ ในการมอบครั้งที่ ๒๑ พ.ศ.๒๕๑๐
๓. คุณหญิงสมรักษ์ หุตินทะ ในการมอบครั้งที่ ๒๖ พ.ศ.๒๕๒๐
๔. น.ส.ระเบียบ พันธุ์เพ็ง ในการมอบครั้งที่ ๒๗ พ.ศ.๒๕๒๒
๕. นางสมจิตต์ กาญจนะโภคิน ในการมอบครั้งที่ ๒๙ พ.ศ.๒๕๒๖
๖. น.ส.เสริมสุข ช้างศร ในการมอบครั้งที่ ๓๐ พ.ศ.๒๕๒๘
๗. น.ส.ฟองศิริ นาคสังข์ ในการมอบครั้งที่ ๓๐ พ.ศ.๒๕๒๘
๘. นางนงเยาว์ โชติพานิช ในการมอบครั้งที่ ๓๑ พ.ศ.๒๕๓๐
๙. นางอรวรรณ อุทัยเสน ในการมอบครั้งที่ ๓๑ พ.ศ.๒๕๓๐
๑๐. น.ส.ลักขณา สุครีวก ในการมอบครั้งที่ ๓๒ พ.ศ.๒๕๓๒
๑๑. นางสุรัตน์ ขจิตตานนท์ ในการมอบครั้งที่ ๓๒ พ.ศ. ๒๕๓๒
๑๒. น.ส.พัฒนา มีศุข ในการมอบครั้งที่ ๓๔ พ.ศ.๒๕๓๖
๑๓. น.ส.สมทรง เกษรมาลา ในการมอบครั้งที่ ๓๔ พ.ศ.๒๕๓๖

บทที่ ๕

เนื่องในงานสภาฯ

ชุดเครื่องโต๊ะอาหาร สว.

เมื่อ **สมเด็จองค์สภา**• ทรงดำรงตำแหน่งนานเข้า เจ้าหน้าที่สภากาชาดหลายคนมีโอกาสได้เข้าเฝ้ากราบทูลข้อความเกี่ยวกับงานที่มีพระราชประสงค์จะทรงทราบ เมื่อได้ฟังกระแสพระราชดำรัสและพระราชดำรัสอย่างกันเอง กับทั้งเมื่อได้เห็น **สมเด็จองค์สภา** ทรงห่วงใยและใฝ่พระราชหฤทัยในกิจการกาชาดมาก ความประหม่ากลัวก็คลายไปในที่สุด ถึงกล้ากราบทูลปรึกษาและปรับทุกข์ถึงความขาดแคลนสิ่งของ เครื่องใช้ หรือเงินสำหรับใช้จ่ายในกิจการบางอย่างที่ตนเกี่ยวข้องอยู่ได้ เช่น ครั้งหนึ่งเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่จัดการเลี้ยงรับรองแขกต่างประเทศและผู้มีเกียรติต่าง ๆ เกิดความรำคาญที่ต้องไปหยิบยืมจานชามเครื่องใช้ในการเลี้ยงจากกระทรวงกลาโหมหรือที่อื่นทุกคราวที่เลี้ยง เพราะสภากาชาดไม่มีงบประมาณที่จะซื้อใช้เองได้ พอเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีโอกาสได้เฝ้า **สมเด็จองค์สภา** ก็กราบทูลปรับทุกข์แทนที่จะตรัสบริภาษประการใด **สมเด็จองค์สภา** กลับโปรดให้ห้าง บี.กริม สั่งเครื่องโต๊ะปอสเลนบาวาเรียนมีอักษรย่อพระนามาภิไธย และเครื่องหมายกาชาดครบชุด พอเลี้ยงได้ ๔๐ คน และจานชามญี่ปุ่นสำหรับเลี้ยงทั่วไปอีกต่างหาก พระราชทานสภากาชาด ของพระราชทานดังกล่าวนี้สภากาชาดยังได้ใช้ฉลองพระราชศรัทธาเป็นสง่าราศีอยู่จนทุกวันนี้ [๑]

ชุดเครื่องโต๊ะอาหาร สว.

• *สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า*

[๑] *จากหนังสือ "สมเด็จพระศรีสวรินทิราฯ" ของ สมภพ จันทรประภา*

สภากาชาดสยาม
The Siamese Red Cross Society

แจ้งความสภากาชาดสยาม

เรื่อง พระราชทานเครื่องโต๊ะอาหาร

ด้วย สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสา อัยยิกาเจ้า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเครื่องโต๊ะอาหารพร้อม สำหรับการเลี้ยงได้ ๔๐ คน รวมเป็นราคาเงิน ๒,๐๗๓.๓๒ บาท ให้ไว้แก่สภากาชาดสยาม เจ้าหน้าที่ได้น้อมเกล้า ฯ รับพระราชทานไว้แล้ว

ขออำนาจพระศาสนบารมี จงเป็นบุญฤทธิ์ให้สำเร็จเป็นพระนิพพานสุขทุกเมื่อเทอญ

แจ้งความณวันที่ ๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๐

ศ ปราโมช

อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม

เข็มที่ระลึกให้ผู้มาเยี่ยมชมกิจการสภากาชาดไทย

เข็มเครื่องหมายสมาชิก กรรมการ และเจ้าหน้าที่

สมาชิกสามัญ ทำด้วยเงินกะไหล่ทอง ลงยารูปกลมเป็นเข็มกลัด เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๕ มม. หรือ ๒๐ มม. พื้นลงยาสีขาวมีเส้นสีทองขีดเห็นเป็นรูปจักรโดยรอบ กลางมีพระปรมาภิไธยย่อ จ.ป.ร. สีทองสลักโปร่งอยู่ในขอบวงกลมลงยาสีน้ำเงินเหนือใต้ และข้าง ๆ จ.ป.ร.มีกาชาด

สมาชิกวิสามัญ ใช้เข็มเครื่องหมายอย่างสมาชิกสามัญ แต่ทำด้วยเงินชุบทอง ส่วนพระปรมาภิไธยย่อ จ.ป.ร. ทำด้วยทองคำลงยาสีน้ำเงิน ส่วนขอบวงกลมรอบอักษรนั้นเป็นสีทอง

เข็มสมาชิกกาชาด

สมาชิกกิตติมศักดิ์ ใช้เข็มเครื่องหมายอย่างสมาชิกวิสามัญ แต่ลงยาสีน้ำเงินที่อักษร จ. สีขาวที่อักษร ป. และสีแดงที่อักษร ร.

อุปถัมภก สภานายก อุปนายกผู้อำนวยการ และสมาชิกพิเศษ ใช้เข็มเครื่องหมายอย่างสมาชิกวิสามัญ แต่ประดับเพชรที่อักษรพระปรมาภิไธยย่อ จ.ป.ร.และที่ขอบรอบอักษรนั้น

ประกาศนียบัตรสมาชิกกิตติมศักดิ์

ประกาศนียบัตรสมาชิกวิสามัญ

ประกาศนียบัตรสมาชิกสามัญ

เข็มอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย และสมาชิกพิเศษ

สมาชิกยุวกาชาด ใช้เข็มเครื่องหมายรูปวงกลม พื้นขาว เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๐ มม. มีกาชาดอยู่กลาง และมีเส้นขอบสีน้ำเงินแก่ แบ่งเป็น ๔ ชั้น คือ

๑. ชั้นตรี มีเส้นขอบสีน้ำเงินแก่ เส้นเดียว

๒. ชั้นโท มีเส้นขอบสีน้ำเงินแก่ สองเส้น

๓. ชั้นเอก มีเส้นขอบสีน้ำเงินแก่ สามเส้น

๔. ชั้นพิเศษ มีแพรแถบสีธงชาติ ขนาด ๒๕ × ๔๐ มม. ประดับใต้เครื่องหมายชั้นนอก

สมาชิกอาสากาชาด ใช้เข็มเครื่องหมายมีลักษณะกลมแบนและนูน เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๒ มม. กลางมีกาชาดบนพื้นขาวในวงกลม และมีขอบสีน้ำเงินแก่ภายในขอบมีอักษรว่า *"อาสากาชาด สภากาชาดไทย"* เส้นคั่นและตัวอักษรเป็นสีทอง

เข็มสมาชิกยุวกาชาด และสมาชิกอาสากาชาด

กรรมการสภากาชาดไทย ใช้เข็มเครื่องหมายสมาชิกตามประเภทที่กรรมการผู้นั้นเป็นอยู่ แต่ให้เพิ่มแพรแถบสีธงชาติขนาด ๒๔ × ๔๐ มม. รองใต้เข็มเครื่องหมาย

กรรมการเหล่ากาชาดจังหวัด ใช้เข็มเครื่องหมายสมาชิกตามประเภทที่กรรมการผู้นั้นเป็นอยู่ แต่ให้เพิ่มดอกจันแพรแถบสีธงชาติ เส้นผ่าศูนย์กลาง ๓๕ มม. รองใต้เข็มเครื่องหมาย

กรรมการอำนวยการกลางยุวกาชาด กรรมการยุวกาชาดจังหวัด อำเภอ หมู่ และหัวหน้าหน่วยยุวกาชาด ใช้เครื่องหมายรูปกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๕ มม. ลงยาสีขาว มีเส้นขอบสีทอง และมีกาชาดอยู่กลาง

กรรมการกลางกองอาสากาชาด และกรรมการอาสากาชาดจังหวัด ใช้เข็มเครื่องหมายมีลักษณะกลมแบนและนูน เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๒ มม. กลางมีกาชาดบนพื้นขาวในวงกลม และมีขอบสีน้ำเงินแก่ล้อมด้วยสร่งเงิน ภายในขอบมีอักษรสีทองว่า *"กรรมการอาสากาชาด"*

ผู้อุปถัมภ์กองอาสากาชาด ใช้เข็มเครื่องหมายทองคำลงยา มีลักษณะกลมแบนและนูน เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๒ มม. กลางมีกาชาดบนพื้นขาวในวงกลม และมีขอบสีน้ำเงินแก่ล้อมด้วยสร่งเงิน ภายในขอบมีอักษรสีทองว่า *"ผู้อุปถัมภ์อาสากาชาด"* และมีแพรแถบสีธงชาติ ขนาด ๒๕ × ๔๐ มม. รองใต้เข็มเครื่องหมาย

ผู้อุปการคุณต่อกองอาสากาชาด ใช้เข็มเครื่องหมายทองคำลงยา มีลักษณะกลมแบนและนูน เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๒ มม. กลางมีกาชาดบนพื้นขาวในวงกลม และมีขอบสีน้ำเงินแก่ล้อมด้วยสร่งเงิน ภายในขอบมีอักษรสีทองว่า *"ผู้มีอุปการคุณอาสากาชาด"*

เข็มผู้สำเร็จการอบรมวิชาการปฐมพยาบาล

ผู้สำเร็จการอบรมวิชาปฐมพยาบาล ใช้เข็มเครื่องหมายทำด้วยโลหะนิกเกิลรูปกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๐ มม. มีกาชาดลงยาสีแดงตรงกลาง กับมีช่อชัยพฤกษ์ล้อมรอบและมีข้อความว่า *"ผู้สำเร็จการอบรมวิชาปฐมพยาบาล"*

ก. สำหรับผู้สำเร็จการอบรมครูการพยาบาลในเคหสถาน ใช้เข็มเครื่องหมายทำด้วยโลหะนิกเกิล รูปกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๐ มม. มีกาชาด

ลงยาสีแดงเหนือช่อชัยพฤกษ์สีเขียวอยู่ตรงกลาง ล้อมรอบด้วยขอบสีน้ำตาล ภายในขอบมีอักษรสีทองว่า *"ผู้สำเร็จการอบรมครูการพยาบาลในเคหสถาน"*

ข. สำหรับผู้สำเร็จการอบรมการพยาบาลในเคหสถาน ใช้เข็มเครื่องหมายชนิด และขนาดเดียวกับเข็มเครื่องหมายสำหรับผู้สำเร็จการอบรมครูการพยาบาลในเคหสถาน แต่มีกาชาดลงยาสีแดงอยู่ตรงกลางล้อมรอบด้วยขอบสีน้ำตาล ภายในขอบมีอักษรสีทองว่า *"ผู้สำเร็จการอบรมการพยาบาลในเคหสถาน"*

เข็มที่ระลึกผู้บริจาคโลหิต

ผู้บริจาคโลหิตช่วยบริการโลหิตของสภากาชาด ครั้งละไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ซี.ซี. ภายใน ๖ ครั้ง ใช้เข็มเครื่องหมายรูปหัวใจ ขนาด ๒๐ × ๒๕ มม. มีเครื่องหมายกาชาดอยู่ข้างบน และเครื่องหมายรูปหยดโลหิตอยู่ในวงหัวใจ ภายใต้ตัวอักษรว่า *"ผู้บริจาคโลหิต"*

ผู้บริจาคโลหิตช่วยบริการโลหิตของสภากาชาดตั้งแต่ ๗ ครั้งขึ้นไป รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า ๑,๔๐๐ ซี.ซี. ใช้เข็มเครื่องหมายโลหะผสมรูปกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๘ มม. ด้านหน้าตอนบนมีรูปกาชาดและหยดโลหิตลงยาสีแดง พร้อมด้วยรูปแขนผู้บริจาคโลหิตตอนล่างเป็นรูปผู้รับถ่ายโลหิต ด้านหลังมีที่ว่างสำหรับจารึกนามผู้ได้รับเข็มและปีพุทธศักราชที่ได้รับเข็ม

ผู้บริจาคโลหิตช่วยบริการโลหิตของสภากาชาดตั้งแต่ ๑๖ ครั้งขึ้นไป ใช้เข็มเครื่องหมายรูปหัวใจ ขนาด ๑๕ × ๒๒ มม. มีเครื่องหมายกาชาดอยู่ข้างบน และเครื่องหมายรูปหยดโลหิตอยู่ในวงหัวใจ ภายใต้ตัวอักษรว่า "*ผู้บริจาคโลหิต*" และมีขอบครึ่งวงรูปไข่ ด้านล่างกว้าง ๒ มม. ลงยาสีต่าง ๆ พอเขียนตัวอักษรได้ และตอนบนมีลวดลายประดับด้านหลังมีที่ว่างสำหรับจารึกนามผู้ได้รับเข็ม และปีพุทธศักราชที่ได้รับเข็ม โดยวางหลักเกณฑ์เป็นเข็มเพิ่มขึ้นอีก ๙ ชนิด คือ

๑) เข็มโลหะผสม ขอบล่างลงยา**สีแดง** มีอักษรว่า บริจาค ๑๖ ครั้ง สำหรับผู้บริจาคโลหิตตั้งแต่ ๑๗ ครั้งขึ้นไป แต่ไม่ถึง ๒๔ ครั้ง

๒) เข็มโลหะผสม ขอบล่างลงยา**สีน้ำเงิน** มีอักษรว่า บริจาค ๒๔ ครั้ง สำหรับผู้บริจาคโลหิตตั้งแต่ ๒๔ ครั้งขึ้นไป แต่ไม่ถึง ๓๖ ครั้ง

๓) เข็มโลหะผสม ขอบล่างลงยา**สีเขียว** มีอักษรว่า บริจาค ๓๖ ครั้ง สำหรับผู้บริจาคโลหิตตั้งแต่ ๓๖ ครั้งขึ้นไป แต่ไม่ถึง ๔๘ ครั้ง

๔) เข็มโลหะผสม ขอบล่างลงยา**สีขาว** มีอักษรว่า บริจาค ๔๘ ครั้ง สำหรับผู้บริจาคโลหิตตั้งแต่ ๔๘ ครั้งขึ้นไป แต่ไม่ถึง ๖๐ ครั้ง

๕) เข็มโลหะผสม พื้นลงยาสีขาว ขอบล่างลงยา**สีชมพู** มีอักษรว่า บริจาค ๖๐ ครั้ง ขอบสีทอง ตัวหนังสือสีทอง สำหรับผู้บริจาคโลหิตตั้งแต่ ๖๐ ครั้ง แต่ไม่ถึง ๗๒ ครั้ง

๖) เข็มโลหะผสม พื้นลงยาสีขาว ขอบล่างลงยา**สีฟ้า** มีอักษรว่า บริจาค ๗๒ ครั้ง ขอบสีทอง ตัวหนังสือสีทอง หยดโลหิตที่ลงยาสีแดงใช้ทับทิมแทนลงยา สำหรับผู้บริจาคโลหิตตั้งแต่ ๗๒ ครั้งขึ้นไป แต่ไม่ถึง ๘๔ ครั้ง

๗) เข็มโลหะผสม พื้นลงยาสีขาว ขอบล่างลงยา**สีเทา** มีอักษรว่า บริจาค ๘๔ ครั้ง ขอบสีทอง ตัวหนังสือสีทอง กาชาดและหยดโลหิตที่ลงยาสีแดง ใช้ทับทิมสีแดงแทนลงยา สำหรับผู้บริจาคโลหิตตั้งแต่ ๘๔ ครั้งขึ้นไป แต่ไม่ถึง ๙๖ ครั้ง

๘) เข็มโลหะผสม พื้นลงยาสีขาว ขอบล่างลงยา**สีม่วง** มีอักษรว่า บริจาค ๙๖ ครั้ง ขอบสีทอง ตัวหนังสือสีทอง หยดโลหิตและกาชาดเรียงด้วยทับทิมสีแดง สำหรับผู้บริจาคโลหิตตั้งแต่ ๙๖ ครั้งขึ้นไป แต่ไม่ถึง ๑๐๘ ครั้ง

๙) เข็มโลหะผสม พื้นสีทอง ขอบล่างลงยา**สีเขียวอ่อน** มีอักษรว่า บริจาค ๑๐๘ ครั้ง ขอบสีทอง ตัวหนังสือสีทอง หยดโลหิตและกาชาดเรียงด้วยทับทิมสีแดง สำหรับผู้บริจาคโลหิตตั้งแต่ ๑๐๘ ครั้งขึ้นไป

เข็มเจ้าหน้าที่สภากาชาด

เจ้าหน้าที่สภากาชาด ใช้เข็มเครื่องหมาย ๒ ชนิด คือ

๑. **เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ** ใช้เครื่องหมายรูปโล่เหลี่ยมขนาด ๒๐ × ๒๕ มม. พื้นสีทอง กลางลงยา มีกาชาดอยู่ในวงกลม พื้นสีขาว ล้อมด้วยเส้นวงกลมสีทอง

๒. **เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ** ใช้เข็มเครื่องหมายอย่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ แต่ให้ต่างกันที่พื้นลงยาขาวทั้งหมด

เหรียญกาชาดสมนาคุณ

(Medal of Appreciation)

นายแพทย์เอ็ม. อี. บาร์นส์

ประวัติ

เหรียญนี้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๔๖๕ จากคำกราบบังคมทูลของ**นายแพทย์เอ็ม.อี.บาร์นส์** ผู้อำนวยการกองสุขาภิบาลสภากาชาดสยาม ขอพระราชทานพระอนุญาตสร้างเหรียญเพื่อแจกแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีความชอบในการช่วยเหลือกิจการของสภากาชาดสยาม **พระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต** อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม ทรงเห็นว่าเหรียญนี้ควรเป็นเหรียญของสภากาชาดสยามและให้ใช้ได้ทุกกองแยกของสภาฯ และควรให้แก่ผู้ที่อุดหนุนสภาฯด้วยการให้เงิน ทรัพย์สิน และช่วยเหลือด้วยแรงงานหรือความสะดวก กำลังความคิดหรือช่วยเกลี้ยกล่อมชักชวนให้บริจาคเงินให้สภากาชาดสยาม ต่อมาจึงได้มีการออกข้อบังคับของอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม ว่าด้วยเหรียญสมนาคุณของสภากาชาดสยามขึ้นเมื่อวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ.๒๔๖๕

เหรียญกาชาดสมนาคุณ

ลักษณะ เป็นเหรียญโลหะกลมแบน เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๗ มิลลิเมตร

ด้านหน้า มีรูปกาชาดและรูปนางพยาบาลประคองทารกกับคนชรา

ด้านหลัง มีอักษรว่า *"สภากาชาด"* อยู่ริมขอบบน และ *"สมนาคุณ"* อยู่ริมขอบล่าง มีห่วงเป็นรูปกระหนก ห้อยกับแพรแถบสีขาว กว้าง ๓ เซนติเมตร ด้านหน้าแพรแถบตรงกลางมีเครื่องหมายกาชาดตามลำดับชั้นที่ได้รับ สำหรับสตรีใช้ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ

ผู้ออกแบบ **หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร**

ผู้ปั้นแบบ **นายอินโนเซนตี** และ**นายบี. โมเรศกี** นายช่างปั้น กรมสุขาภิบาล

เหรียญกาชาดสมนาคุณ มีลำดับเป็น ๓ ชั้น คือ

ชั้นที่ ๑ ทองคำลงยาที่กาชาด ด้านหลังเหรียญให้จารึกนามผู้ได้รับและพุทธศักราชที่ได้รับ ด้านหน้าแพรแถบตรงกลางมีเครื่องหมายกาชาดขอบทอง

ชั้นที่ ๒ เงินกะไหล่ทอง ด้านหน้าแพรแถบตรงกลางมีเครื่องหมายกาชาดขอบทองบนวงกลมพื้นสีขาวขอบทอง

ชั้นที่ ๓ เงินรมดำ ด้านหน้าแพรแถบตรงกลางมีเครื่องหมายกาชาดขอบเงินบนวงกลมพื้นสีขาวขอบเงิน

ผู้สมควรได้รับเหรียญกาชาดสมนาคุณ คือผู้ที่ช่วยเหลือสภากาชาดด้วยกำลังทรัพย์ กำลังกาย และปัญญาอันเป็นประโยชน์ยิ่งแก่สภากาชาดหรือกองต่าง ๆ ของสภากาชาด

พัดที่ระลึก ๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย

คุณสมบัติของผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับเหรียญกาชาดสมนาคุณ

เหรียญกาชาดสมนาคุณชั้นที่ ๑

- ผู้ที่บริจาคทรัพย์แก่สภากาชาดไทยเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า ๓๐๐,๐๐๐ บาท
- ผู้ที่บริจาคโลหิตแก่สภากาชาดไทยครบ ๑๐๐ ครั้ง
- ผู้ที่ช่วยเหลือสภากาชาดไทยด้วยกำลังกาย กำลังปัญญา และแรงงาน ต้องได้รับเหรียญกาชาดสมนาคุณชั้นที่ ๒ มาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี
- ผู้ที่เป็นหัวหน้าช่วยแนะนำให้มีผู้บริจาคทรัพย์แก่สภากาชาดไทยตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป จนได้รับเหรียญกาชาดสมนาคุณชั้นที่ ๒ แล้ว แต่ยังช่วยแนะนำต่อไปอีกเป็นเวลา ๕ ปี จำนวนไม่ต่ำกว่า ๕ ครั้ง มีสิทธิได้รับเหรียญกาชาดสมนาคุณชั้นที่ ๑

เหรียญกาชาดสมนาคุณชั้นที่ ๒

- ผู้ที่บริจาคทรัพย์แก่สภากาชาดไทยเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า ๑๕๐,๐๐๐ บาท
- ผู้ที่ชักชวนให้มีผู้บริจาคทรัพย์แก่สภากาชาดไทยเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า ๓๐๐,๐๐๐ บาท
- ผู้ที่บริจาคโลหิตแก่สภากาชาดไทยครบ ๗๕ ครั้ง
- ผู้ที่ช่วยเหลือสภากาชาดไทยด้วยกำลังกาย กำลังปัญญา และแรงงาน ต้องได้รับเหรียญกาชาดสมนาคุณชั้นที่ ๓ มาแล้วไม่น้อยกว่า ๔ ปี

เหรียญกาชาดสมนาคุณชั้นที่ ๓

- ผู้ที่บริจาคโลหิตแก่สภากาชาดไทยครบ ๕๐ ครั้ง
- ผู้ที่ช่วยเหลือสภากาชาดไทยด้วยกำลังกาย กำลังปัญญา และแรงงานมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี

หมายเหตุ ผู้ที่ปฏิบัติงานเป็นประโยชน์ยิ่งแก่สภากาชาดไทย อาจได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ

พัดกาชาดสมนาคุณ

พัดกาชาดสมนาคุณ (Fan of Appreciation)

ประวัติ

เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๗๑ หัวหน้าแผนกบรรเทาทุกข์ฯ ได้เสนอขอเหรียญกาชาดสมนาคุณถวายพระมงคลเทพมุนี ผู้ดูแลรักษาพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ซึ่งได้ให้ความอุปการะช่วยเหลือจัดหาอาหาร น้ำดื่ม ตลอดจนอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ และเครื่องใช้สอยต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่บรรเทาทุกข์ ซึ่งออกไปปฏิบัติงานบรรเทาทุกข์ในงานนมัสการพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๖๗

ที่ประชุมกรรมการเจ้าหน้าที่ ครั้งที่ ๗ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๗๑ ได้มีมติว่า *"พระมงคลเทพมุนี เป็นสมณศักดิ์ จะถวายเหรียญกาชาดสมนาคุณหาควรไม่ ถ้าจะถวายก็ควรทำพัดถวาย คือทำพัดชั้นที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ทำนองเหรียญ อุปนายกผู้อำนวยการจะได้ทรงดำริเรื่องแบบพัดต่อไป"*

สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์-วรพินิต อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยามได้ทรงดำริเรื่องแบบพัดว่าไม่ควรใช้รูปแบบเดียวกับเหรียญกาชาดสมนาคุณ เพราะในเหรียญมีรูปผู้หญิงอยู่ด้วยคือเป็นรูปนางเมขลาอุ้มพระชนกขึ้นจากมหาสมุทร หากนำไปถวายพระภิกษุสงฆ์ก็จะเป็นการไม่สมควร นอกจากนี้ยังได้ตกลงให้ถวายพัดกาชาดสมนาคุณแก่พระที่มาให้โอวาทคนไข้ในโรงพยาบาลจุฬาฯ ด้วย (เรื่องการที่นิมนต์พระมาให้โอวาทแก่คนเจ็บไข้ในโรงพยาบาลจุฬาฯ ทุกวันพระสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์-วรพินิต ได้ทรงริเริ่มให้มีตั้งแต่พ.ศ.๒๔๖๕ จนถึง พ.ศ.๒๔๗๖ รวมเวลา ๑๑ ปี จึงได้เลิกไป) พัดกาชาดสมนาคุณนี้ได้ถวายแก่พระภิกษุสงฆ์ครั้งแรกแทนเหรียญกาชาดสมนาคุณ ในงานเปิดตึกอาทร เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๗๓ และให้มีชั้นที่ ๑, ๒ และ ๓ เช่นเดียวกับเหรียญกาชาดสมนาคุณ พัดกาชาดสมนาคุณจึงได้ใช้ถวายพระภิกษุสงฆ์แทนเหรียญกาชาดสมนาคุณจนถึงปัจจุบัน

พระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

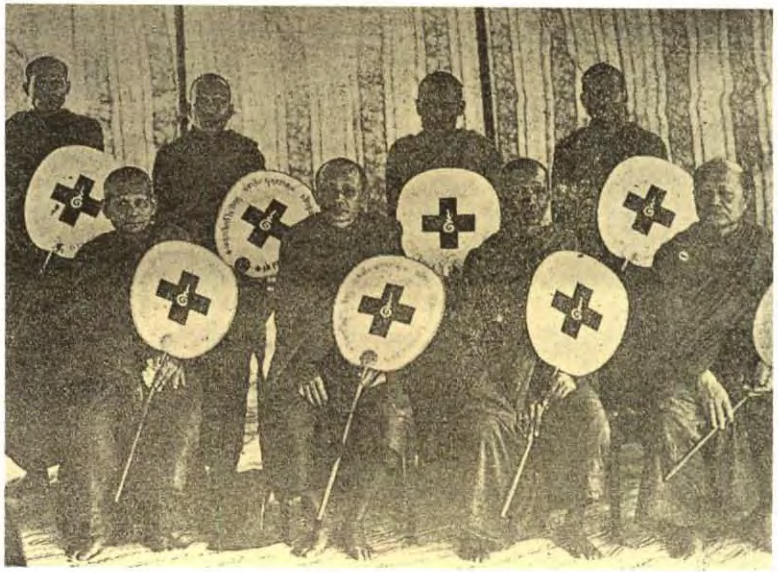

ลักษณะพัดกาชาดสมนาคุณ

ด้านหน้า เป็นผ้าพื้นสีขาว ตรงกลางปักตรากาชาด ภายในตรากาชาดมีตราอุณาโลม สีขาวประดิษฐานอยู่ตรงกลาง มีอักษรภาษาบาลีข้อความว่า *"เมตฺตา วิหารี โย ภิกขุ ปสนฺโน พุทฺธสาสเน อธิคจฺเฉ ปทำสนฺตำ สงฺขารูป สมำ สุขำ"* มีความหมายว่า *"ผู้ใดมีเมตตาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ผู้นั้นย่อมบรรลุสันติธรรมอันเป็นที่ระงับสังขารไม่ให้เกิด"* นมพัดทำเป็นรูปด้านหลังเหรียญกาชาดสมนาคุณขนาดกว้าง ๒.๕ นิ้ว

ด้านหลัง เป็นผ้าสีขาว

ผู้ออกแบบ สันนิษฐานว่า **หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร** ทรงเป็นผู้ออกแบบเช่นเดียวกับเหรียญกาชาดสมนาคุณ

หมายเหตุ **พระมงคลเทพมุนี** (นวม พุทฺธสโร) ต่อมาได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็น สมเด็จพระพุฒาจารย์

เหรียญกาชาดสรรเสริญ (Medal of Merit)

พระยาไพศาลศิลปศาสตร์

ประวัติ

เหรียญนี้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๔๖๙ เนื่องจาก**พระยาไพศาลศิลปศาสตร์** ผู้อำนวยการกองอนุสภากาชาดสยาม ได้รายงานว่าสมาชิกอนุสภากาชาดได้ช่วยชีวิตเด็กตกน้ำและได้ช่วยปฐมพยาบาลจนสามารถพูดและหายใจได้เป็นปกติ สมควรจะมีเครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใดของสภากาชาดสยามให้ไว้เป็นที่ระลึก จากหนังสือกราบบังคมทูลของผู้อำนวยการกองอนุสภากาชาดสยามดังกล่าว อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต) ได้ทรงนำเรื่องเข้าที่ประชุมกรรมการเจ้าหน้าที่ ต่อมาสภากาชาดสยามจึงได้ออกเป็นข้อบังคับว่าด้วยเหรียญกาชาดสรรเสริญขึ้น และได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว องค์พระบรมราชูปถัมภก และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สร้างเหรียญนี้ขึ้น เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๖๙

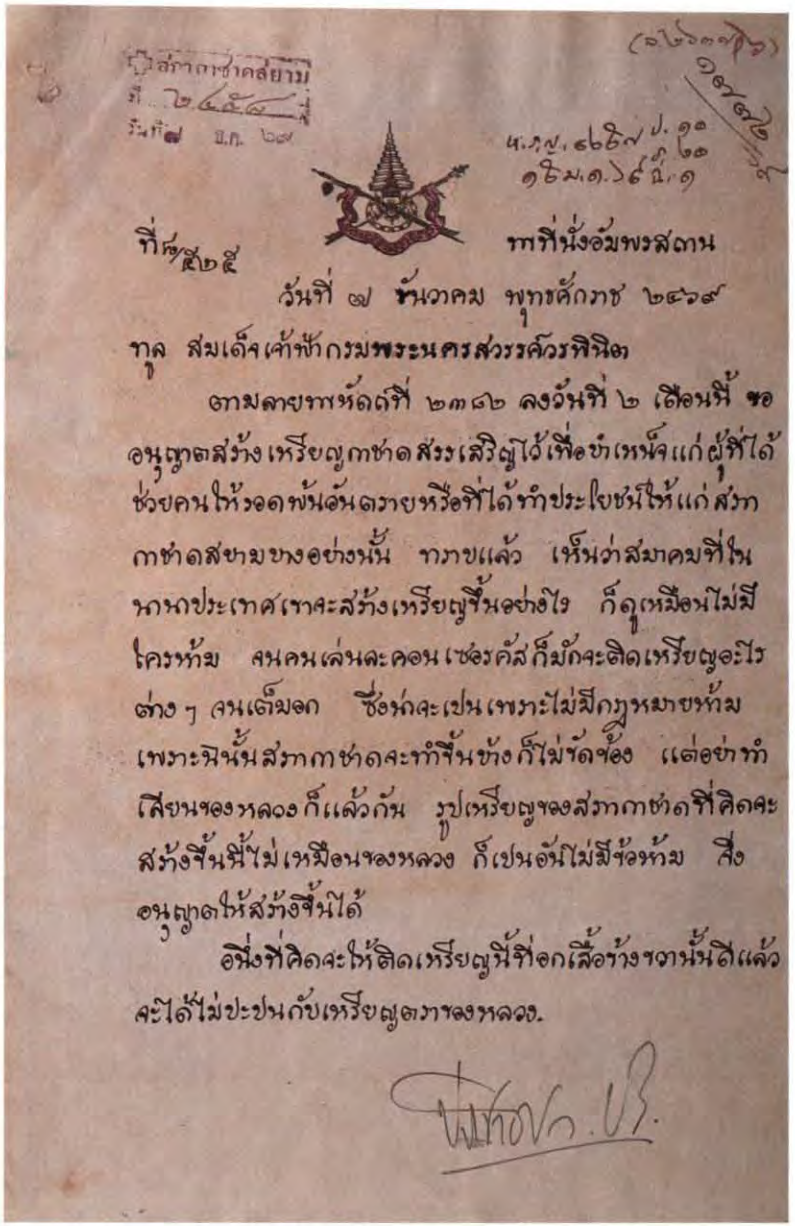

ที่ ๙/๒๕

ที่นั่งอัมพรสถาน

วันที่ ๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๖๙

ทูล สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต

ตามลายพระหัตถ์ที่ ๒๓๘๒ ลงวันที่ ๒ เดือนนี้ ขออนุญาตสร้างเหรียญกาชาดสรรเสริญไว้เพื่อบำเหน็จแก่ผู้ที่ได้ช่วยคนให้รอดพ้นอันตรายหรือที่ได้ทำประโยชน์ให้แก่สภากาชาดสยามนั้น ทราบแล้ว เห็นว่าสมาคมที่ในนานาประเทศเขาสร้างเหรียญขึ้นอย่างไร ก็ดูเหมือนไม่มีใครห้าม สมาคมเล่นละครก็มักจะติดเหรียญอะไรต่างๆ ตามตัวมาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะไม่มีกฎหมายห้าม เพราะฉะนั้นสภากาชาดจะทำขึ้นบ้างก็ไม่ขัดข้อง แต่อย่าทำเสียนานหลายก็แล้วกัน รูปเหรียญของสภากาชาดที่ติดจะสร้างขึ้นนี้ไม่เหมือนของหลวง ก็เป็นอันไม่มีข้อห้าม สิ่งอนุญาตให้สร้างขึ้นได้

อนึ่งที่ติดจะให้ติดเหรียญนี้ที่อกเสื้อข้างขวานั้นดีแล้ว จะได้ไม่ปะปนกับเหรียญราชของหลวง.

เหรียญกาชาดสรรเสริญ

ลักษณะ เป็นเหรียญทองแดงแบนรูปกาชาด เส้นผ่าศูนย์กลาง ๓๐ มม.

ด้านหน้า มีรูปนางเมขลาอุ้มพระชนกขึ้นจากมหาสมุทร

ด้านหลัง ตรงกลางมีอักษรว่า *"กาชาดสรรเสริญ"* มีห่วงห้อยกับแพรแถบสีขาวกว้าง ๓ ซม. มีริ้วสีแดงใกล้ขอบทั้งสองข้าง ด้านหน้าแพรแถบตรงกลางมีกาชาดลงยา สำหรับสตรีใช้ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ

ผู้ออกแบบ สันนิษฐานว่า**หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร** เป็นผู้ออกแบบ เนื่องจากทรงออกแบบเหรียญกาชาดสมนาคุณมาก่อน

อนึ่ง ถ้าผู้รับเหรียญได้บำเพ็ญคุณความดี และรับความสรรเสริญของสภากาชาดตามความในข้อบังคับนี้สืบไปในเบื้องหน้าอีกครั้งหนึ่ง ก็ให้เพิ่มเครื่องหมายกาชาดลงยาบนแพรแถบอีกอันหนึ่ง และต่อไปถ้าได้รับสรรเสริญอีกกี่ครั้ง ก็เพิ่มจำนวนเครื่องหมายกาชาดลงยาขึ้นเป็นลำดับทุกครั้ง

หลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณามีดังนี้

ผู้ที่นับว่าต้องด้วยลักษณะอันสมควรที่จะได้รับ**เหรียญกาชาดสรรเสริญ** เป็นเครื่องหมายสรรเสริญของกาชาด คือ

(ก) ได้ช่วยเหลือผู้ซึ่งตกอยู่ในเขตอันตรายถึงอาจเสียชีวิตได้ ให้รอดพ้นอันตรายด้วยความเมตตากรุณาเป็นที่ตั้ง มิได้เห็นแก่สินจ้างรางวัล และมิได้นำพาต่อความยาก หรืออันตรายพึงมีแก่ตนได้ แม้ไม่ถึงกับเอาชีวิตเข้าแลกก็อยู่ในลักษณะที่จะรับเหรียญนี้ได้

ผู้ที่ได้รับเหรียญกาชาดสรรเสริญ จะได้รับประกาศนียบัตรประกอบเหรียญที่ได้รับด้วย ถ้าผู้ใดได้รับเหรียญกาชาดสรรเสริญเป็นครั้งที่ ๒ และต่อ ๆ ไป จะได้เครื่องหมายกาชาดติดแถบเหรียญกับประกาศนียบัตรทุกครั้ง และถ้าผู้ใดช่วยชีวิตมนุษย์ ไม่ถึงเกณฑ์ที่จะได้รับเหรียญกาชาดสรรเสริญ อาจได้รับประกาศนียบัตรชมก็ได้

(ข) ผู้ซึ่งมีความเมตตากรุณาแก่เพื่อนมนุษย์เป็นต้นว่า ตั้งโรงรับเลี้ยงรักษาผู้กำพร้าอนาถา โดยมิได้คิดเอาประโยชน์ส่วนตัว หรือได้ทำประโยชน์ยิ่งในยามเกิดวิบัติต่าง ๆ เช่น ทุพภิกขภัยและโรคภัยไข้เจ็บชุกชุมที่มีขึ้นเป็นครั้งคราว ซึ่งผู้นั้นได้บริจาคทรัพย์ของตนช่วยเหลือเลี้ยงรักษาด้วยน้ำใจกรุณาเป็นที่ตั้ง

(ค) ได้ทำการให้แก่สภากาชาดไทย ตามหน้าที่ของสภากาชาดภายในเขตกระสุนปืนของข้าศึกในเวลาสงครามหรือจลาจล

(ง) ผู้ที่ทำการให้แก่สภากาชาดไทย ตามหน้าที่ของสภากาชาดแต่แรกเวลาเกิดสงครามหรือการจลาจล หรือในเวลาที่มีโรคภัยไข้เจ็บเกิดชุกชุม โดยไม่คิดประโยชน์ตอบแทนจากสภากาชาดจนถึงเวลาเหตุนั้นสงบเรียบร้อย และได้ผลดีเป็นที่พอใจของกรรมการ

(จ) ผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในสภากาชาดไทย และได้ทำการมาแล้วกอปรด้วยความดีความชอบเป็นเวลานานถึง ๑๕ ปีขึ้นไป นับตั้งแต่วันที่ได้เข้ารับตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดในกิจการของสภากาชาดไทย

(ฉ) ชาวต่างประเทศที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีแก่สภากาชาดไทย หรือได้บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ โดยมิได้คิดเอาประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งคณะกรรมการเจ้าหน้าที่เป็นกรณีพิเศษสมควรจะยกย่องสนองคุณ

อนึ่ง ความชอบที่กล่าวใน (ก) และ (ข) แห่งข้อนี้ เฉพาะต้องกระทำโดยมิใช่เพื่อความจำเป็นในตำแหน่งหน้าที่ในเวลาปกติของผู้ทำนั้น จึงจะนับว่าเป็นผู้สมควรได้รับเหรียญ

ที่ .....

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาสภากาชาดไทย
มีพระราชเสาวนีย์โปรดเกล้าฯให้ประกาศว่า

.....

.....

สมควรได้รับเหรียญกาชาดสรรเสริญ
สภากาชาดไทยจึงให้เหรียญกาชาดสรรเสริญไว้เป็นเกียรติยศ
ขอให้เจริญสุขสิริสวัสดิ์สถาพร เทอญ.

อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย

วันที่ ..... พุทธศักราช .....

ประกาศนียบัตรเหรียญกาชาดสรรเสริญ

สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง

เหรียญที่ระลึกเปิดสถานเสาวภา

ลักษณะ เป็นเหรียญกลมแบน ขอบเรียบ

ด้านหน้า เบื้องบนเป็นอักษรพระนามาภิไธย *"สผ"* อยู่ในวงกรอบ ด้านซ้ายเป็นรูปกล้องจุลทรรศน์ ด้านขวาเป็นรูปงูแผ่แม่เบี้ย เบื้องล่างมีข้อความว่า *"ที่ระลึกการเปิดสถานเสาวภา"*

ด้านหลัง เป็นรูปครุฑกางปีก แบกเครื่องหมายกาชาด มีอักษร *"สุขวิทยา"* ริบขอบมีข้อความว่า *"การประชุมกาชาดในบูรพเทศ กรุงเทพฯ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๖๕"*

ชนิด ทองแดง

ขนาด เส้นผ่าศูนย์กลาง ๗๔ มม.

ผู้ออกแบบ **หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร**

ผู้ปั้นแบบ นาย บี. โมเรศกี ช่างปั้น กรมสุขาภิบาล เป็นผู้ปั้น วันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๖๕ หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ ได้เสด็จมายังกรมกระสาปน์สิทธิการ นำแบบปูนปั้นด้านหลังของเหรียญให้พระยานานาคมมาศก ผู้ช่วยอธิบดีกรมกระสาปน์สิทธิการดู ขอให้ช่วยแก้ไขให้ดีขึ้น ว่าต้องการให้แล้วเดือนหน้า พระยานานาคมมาศก

ทูลว่า แบบปูนนี้แบบบางมาก ไม่มีแกนลวด ถ้าอัดถอดเป็นแบบขี้ผึ้งน่ากลัวจะแตก ควรส่งแบบให้นายโตนาแรลลี เทปูนถอดไว้ใหม่อีกแบบหนึ่ง ถ้าแบบที่อัดนั้นแตกจึงได้มีแบบสำรองไว้[๑]

สร้าง พ.ศ.๒๔๖๕

สร้างเป็นที่ระลึกในการประชุมสภากาชาดนานาประเทศภาคตะวันออก และเปิดตึกที่ทำการ *"สถานเสาวภา"*

หลังจากที่กรรมการสภากาชาดสากลได้รับรองสภากาชาดสยามเข้าเป็นสมาชิกสันนิบาตสภากาชาด เมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ.๒๔๖๔ แล้วที่ประชุมได้มีมติให้เปิดการประชุมสภากาชาดสากลฝ่ายภูมิภาค ทางตะวันออกขึ้นที่กรุงเทพฯ ตั้งแต่วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ถึงวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๖๕ ที่ศาลาสหทัยสมาคม ในพระบรมมหาราชวัง และในวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๖๕ นั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดตึกที่ทำการสถานปาสเตอร์ที่ได้ก่อสร้าง ท่ามกลางกรรมการนานาประเทศ พระราชทานนามตึกว่า *"สถานเสาวภา"* เพื่อเป็นอนุสาวรีย์แด่สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง[๒]

๑. *หนังสือหอรัษฎากรพิพัฒน์ ที่ ๑๘๙/๑๓๙๔๙ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๖๕*

๒. *ตำนานสภากาชาดสยาม ตอนที่ ๑-๒. สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี โปรดให้พิมพ์เนื่องในการพิธีเปิดตึกมงกุฎ-เพชรรัตน์ วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๐ : โรงพิมพ์ตีรณสาร, ๒๕๒๐*

เสมาคล้องคอเด็ก

เสมาคล้องคอเด็ก

ลักษณะ เป็นรูปเสมา ด้านบนเป็นหลอดสำหรับร้อยเชือก
ด้านหน้า มีกาชาดอยู่ภายใต้ตราอุณาโลม
ด้านหลัง มีจารึกเลขทะเบียน
ชนิด เงิน
ขนาด กว้าง ๒๐ มม., ยาว ๓๐ มม.
ปีที่สร้าง พ.ศ.๒๔๖๘

ประวัติ

ในปี พ.ศ.๒๔๖๘ สภากาชาดสยามได้ทำเสมาสำหรับคล้องคอเด็กขึ้น เนื่องด้วย**พลตรี พระยาดำรงแพทยาคุณ** ผู้อำนวยการกองบรรเทาทุกข์ ได้มีหนังสือกราบทูลจอมพล **สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต** อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม ว่าเด็กทารกแรกเกิดของ ร.พ.จุฬาฯ มีจำนวนมากที่มีหน้าตาคล้ายกัน เมื่อพยาบาลนำเด็กไป

เหรียญที่ระลึกประกวดการเลี้ยงเด็ก

อาบน้ำหรือเลี้ยงดูรวมกันอาจสับสนเปลี่ยนตัวกันได้ และแม้แต่พ่อแม่ก็ยังจำลูกของตัวเองไม่ได้ จึงควรมีเครื่องหมายทำเป็นแผ่นเงินทำนองเสมาไว้คล้องคอเด็กทุกคนที่เกิดที่ ร.พ.จุฬาฯ และที่แผ่นเงินนั้นด้านหนึ่งควรมีเลขทะเบียน อีกด้านหนึ่งควรมีลวดลายหรือเครื่องหมายกาชาดก็ได้ และถ้าเป็นของพระราชทานจาก**สมเด็จองค์สภานายิกา** หรือสมเด็จอุปนายกหรือพระวิมาดาเธอฯ ได้ก็จะดียิ่ง

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม ทรงเห็นชอบในความคิดนั้น และทรงดำริให้ทำเป็นรูปเสมา ทำด้วยเงิน มีตรากาชาดเป็นลายดุนนูนไม่ลงยาอยู่ตรงกลางเสมา เพราะถ้าลงยาแล้วเด็กอาจจะทำแตกได้ ด้านหลังให้มีเลขทะเบียนจารึกไว้ สภากาชาดสยามได้ว่าจ้างให้ร้านอาภรณ์สภาคารซึ่งให้ราคาต่ำสุดเป็นผู้รับทำขึ้น จำนวน ๕๐๐ อัน ทำด้วยเงินฮ่องกง หนัก ๒ สลึง

น่าเสียดายที่เราไม่อาจทราบได้ว่า เสมาคล้องคอเด็กนี้ได้เลิกใช้ไปตั้งแต่เมื่อใด และทำไปทั้งสิ้นจำนวนเท่าใด

ตราจุฬาภรณ์

ตราจุฬาภรณ์นี้ มีหลักฐานปรากฏอยู่ในข้อบังคับของสภาอุณาโลมแดง ซึ่งออกเมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ร.ศ.๑๒๖ (พ.ศ.๒๔๕๐) หมวดที่ ๖ เรื่อง การประชุมสมาชิกและเครื่องหมายสมาชิกข้อ ๑๙ ว่า "*.....กับมีตราพระบรมรูปลงยา เรียกว่าตราจุฬาภรณ์ของ**สภาอุณาโลมแดงแห่งกรุงสยาม** สำหรับพระราชทานเป็นพิเศษแก่กรรมการินีที่ได้ดำริห์การจัดการให้สภาอุณาโลมแดงแห่งกรุงสยามนี้ ตั้งขึ้นได้เป็นประถม และต่อไปก็จะได้สำหรับพระราชทานแก่ผู้ที่มีความอุสาหะในการพยาบาลไข้ ณ เมื่อเวลาสงครามหรือจลาจล ซึ่งต้องใช้กำลังทหารนั้นด้วยตามลำดับชั้นแห่งตรานั้น.....*

"*ตราและเหรียญสำหรับสภาอุณาโลมแดงแห่งกรุงสยามคือ **ตราจุฬาภรณ์** เหรียญชั้นที่ ๑-๒ และ ๓ นั้น เมื่อทรงพระราชดำริห์เห็นสมควรจะพระราชทานแก่บุคคลผู้ใดก็ได้*

"*ดวงตราและเหรียญสภาอุณาโลมแดงแห่งกรุงสยามทุกชนิดดังได้กล่าวมาแล้ว ผู้ได้รับพระราชทานนั้นจะใช้ประดับได้ตามโอกาสแห่งข้อบังคับสำหรับตราและเหรียญนั้น*"

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๗๓ **พระยาตำรงแพทยาคุณ** ผู้อำนวยการกองพยาบาลสภากาชาดสยาม ได้ขอตรานี้สำหรับให้สตรีที่ทำงานในสภากาชาดสยาม โดยได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต) ว่า

"*.....บัดนี้ข้าพเจ้ามาคิดขึ้นได้ว่า เมื่อครั้งหญิงผู้ดีชาวไทยคิดจัดตั้งสภาอุณาโลมแดงขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๔๓๖ นั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงดำรงตำแหน่งทานมยูปถัมภกแห่งสภาอุณาโลมแดง ได้ทรงพระราชดำริห์สร้างเหรียญ เครื่องประดับสำหรับที่จะพระราชทานแก่ผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาอุดหนุนสภานี้ขึ้น ชะนิดหนึ่ง ชื่อว่า "ตราจุฬาภรณ์" มี ๓ ชั้น ชั้นที่หนึ่ง ๔ ดวง ชั้นที่สอง ๒๑ ดวง ชั้นที่สาม ๗๘ ดวง แต่สืบไม่ได้ความว่าตรานี้ได้เคยพระราชทานแก่ผู้ใด หรือมีพระราชบัญญัติข้อบังคับสำหรับตรานี้อย่างไร ทั้งนี้เห็นจะเป็นด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้นไม่ช้านานเท่าใดนัก เพราะปรากฏว่าสภาอุณาโลมแดงดำเนินการในเรื่องช่วยเหลือทหารเจ็บไข้ในครั้งนั้นไม่ถึงปี ก็ระงับ การพระราชทานเหรียญหรือตรานี้จึงไม่ปรากฏเรื่อง และตามทางสันนิษฐานของข้าพระพุทธะเจ้าเข้าใจว่า การที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสร้างตรานี้ขึ้นคงจะตั้งพระราชหฤทัยพระราชทานแก่สตรีที่เกี่ยวข้องในการครั้งนั้นโดยฉะเพาะ ไม่เกี่ยวกับผู้ชาย*

"*เพราะฉะนั้นจึงคิดด้วยเกล้าว่า ถ้าสภากาชาดสยามขอพระราชทานตรานี้ (อยู่ที่กรมราชเลขาธิการ) มาดำเนินการสำหรับเป็นเครื่องหมายบำเหน็จความชอบแก่สตรีที่ทำการในสภาจะเป็นที่งดงามมาก คือ*

"*๑. เป็นอนุสสาวรีย์เฉลิมพระเกียรติยศพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และถ้าพระองค์ทรงทราบด้วยญาณวิถีใด ๆ ว่าสภากาชาดรับของนี้มาจัดการตามพระราชประสงค์ คงจะทรงพระโสมนัสยินดีหาน้อยไม่*

"*๒. เป็นเครื่องล่อให้สตรีไฝ่ใจในกิจการของสภากาชาดมากขึ้น เพราะตรานี้มีลักษณะงดงามน่าประดับมาก.....*"

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงมีลายพระหัตถ์ว่า "*ดวงตราเปนพระบรมรูป น่าจะเปนของสูงมากเกินไปสำหรับใช้ในทางเช่นพระยาตำรงเสนอนี้ แต่จะควรใช้สำหรับการใดเหมาะนั้นก็ยังนึกไม่ออก อย่างไรก็ดี เมื่อของเดิมไม่มีระเบียบการ หากจะนำมาใช้ก็อาจจะถึงต้องมีพระราชบัญญัติ เห็นเปนปัญหาว่าควรเก็บเป็นพิพิธภัณฑ์หรือควรจัดให้กลายเป็นของใช้ได้ เสนอที่ประชุมกรรมการเจ้าหน้าที่*"

ที่ประชุมกรรมการเจ้าหน้าที่ ครั้งที่ ๖ พ.ศ.๒๔๗๓ ได้ตกลงมอบให้พระยาตำรงแพทยาคุณคิดหลักการสำหรับให้ตรานี้ขึ้นพิจารณาอนุโลมตาม **พระราชบัญญัติตรารามาธิบดี**

เรื่องตราจุฬาภรณ์นี้ไม่ปรากฏหลักฐานว่าได้มีการดำเนินการต่อไปแต่อย่างใด คงจะเป็นดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต อุปนายกสภากาชาดสยามได้ทรงดำริว่า จะเป็นปัญหาเพราะของเดิมไม่มีระเบียบการกำหนดไว้ จึงเป็นที่น่าเสียดายว่า หากทรงทราบว่าได้มีการออกข้อบังคับตราจุฬาภรณ์ไว้ตั้งแต่ครั้งสภาอุณาโลมแดงแล้ว สภากาชาดก็คงจะมีตราจุฬาภรณ์ สำหรับพระราชทานเพิ่มขึ้นอีกประเภทหนึ่ง

แสตมป์ชุดกาชาด "ลอนดอน"

แสตมป์กาชาด

ชุดกาชาด "ลอนดอน"

วันแรกจำหน่าย : ๑๑ ม.ค. ๒๔๖๐

บริษัทผู้พิมพ์ทับ : พิมพ์แก้ที่ โรงพิมพ์ เค. โอยาม่า กรุงเทพฯ ใช้แสตมป์ชุด "ลอนดอน" พิมพ์รูปกาชาดในวงกลมสีแดงทับ และจำหน่ายเกินราคา เพื่อนำเงินส่วนที่เกินช่วยบำรุงกาชาด

ที่ระลึกครบ ๗๕ ปี กาชาดสากล

วันแรกจำหน่าย : ๖ เมษายน ๒๔๘๒

เป็นที่ระลึกแก่สภากาชาดสากลในโอกาสครบ ๗๕ ปี

กาชาด ๒๔๙๘

วันแรกจำหน่าย : ๓ เมษายน ๒๔๙๘

นำตราไปรษณียากรชุดฉลอง ๖๐ ปี สภากาชาดไทยมาพิมพ์ทับ ๒๔๙๘ ด้วยสีดำ

ครบรอบ ๖๐ ปีสภากาชาดไทย

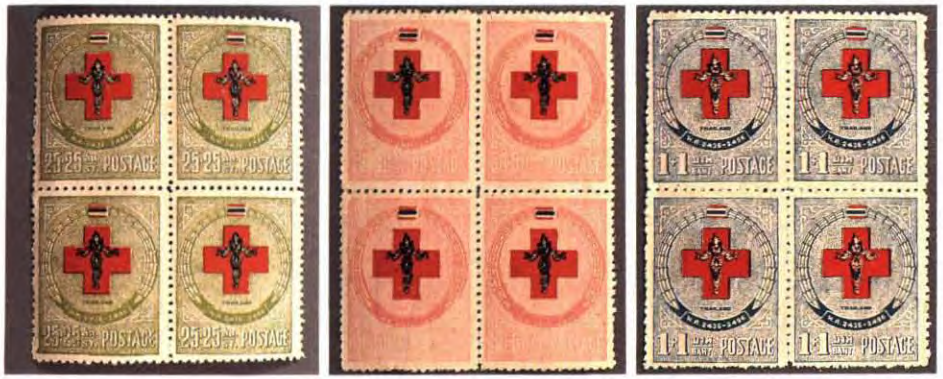

วันแรกจำหน่าย : ๖ เมษายน ๒๔๙๖

เป็นที่ระลึกในการที่สภากาชาดไทยมีอายุครบ ๖๐ ปี

๑๐๐ ปี กาชาดสากล

วันแรกจำหน่าย : ๑ เมษายน ๒๕๐๖

เป็นที่ระลึกในการฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ของกาชาดสากล และหารายได้บำรุงสภากาชาดไทย

งานกาชาด ๒๕๑๕

วันแรกจำหน่าย : ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖

เป็นที่ระลึกงานกาชาด ๒๕๑๕ ระหว่างวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖ – ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖

งานกาชาด ๒๕๑๖

วันแรกจำหน่าย : ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

เป็นที่ระลึกงานกาชาด ๒๕๑๖

งานกาชาด ๒๕๑๗

วันแรกจำหน่าย : ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘
เป็นที่ระลึกงานกาชาด ๒๕๑๗

งานกาชาด ๒๕๑๘

วันแรกจำหน่าย : ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙
เป็นที่ระลึกงานกาชาด ปี ๒๕๑๘ ระหว่างวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ – ๑ มีนาคม ๒๕๑๙

งานกาชาด ๒๕๒๐

วันแรกจำหน่าย : ๖ เมษายน ๒๕๒๐
เป็นที่ระลึกงานกาชาดปี ๒๕๒๐ ระหว่างวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๒๐ ถึงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๒๐

งานกาชาด ๒๕๒๑

วันแรกจำหน่าย : ๖ เมษายน ๒๕๒๑
เป็นที่ระลึกงานกาชาดปี ๒๕๒๑ และเป็นการหารายได้บำรุงสภากาชาดไทย

งานกาชาด ๒๕๒๒

วันแรกจำหน่าย : ๖ เมษายน ๒๕๒๒

เป็นที่ระลึกงานกาชาดปี ๒๕๒๒ และจัดหารายได้บำรุงสภากาชาดไทย

งานกาชาด ๒๕๒๓

วันแรกจำหน่าย : ๖ เมษายน ๒๕๒๓

งานกาชาด ๒๕๒๔

วันแรกจำหน่าย : ๖ เมษายน ๒๕๒๔

เป็นที่ระลึกงานกาชาดปี ๒๕๒๔ และเป็นการหารายได้บำรุงสภากาชาดไทย

งานกาชาด ๒๕๒๖

วันแรกจำหน่าย : ๖ เมษายน ๒๕๒๖

เป็นที่ระลึกงานกาชาดปีพุทธศักราช ๒๕๒๖ และเป็นการหารายได้บำรุงสภากาชาดไทย

งานกาชาด ๒๕๒๗

วันแรกจำหน่าย : ๖ เมษายน ๒๕๒๗

เป็นที่ระลึกงานกาชาดปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ และเป็นการหารายได้บำรุงสภากาชาดไทย

งานกาชาด ๒๕๒๘

วันแรกจำหน่าย : ๓๐ มีนาคม ๒๕๒๘

เป็นที่ระลึกงานกาชาดปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ และเป็นการหารายได้บำรุงสภากาชาดไทย

งานกาชาด ๒๕๒๙

วันแรกจำหน่าย : ๕ เมษายน ๒๕๒๙

เป็นที่ระลึกงานกาชาดปีพุทธศักราช ๒๕๒๙ และเป็นการหารายได้บำรุงสภากาชาดไทย

งานกาชาด ๒๕๓๐

วันแรกจำหน่าย : ๔ เมษายน ๒๕๓๐

เป็นที่ระลึกงานกาชาดปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ และเป็นการหารายได้บำรุงสภากาชาดไทย

ดวงตราผนึกกาชาด พ.ศ.๒๕๑๘ - ๒๕๑๙

งานกาชาด ๒๕๓๑

วันแรกจำหน่าย : ๓ เมษายน ๒๕๒๑
เป็นที่ระลึกงานกาชาดปีพุทธศักราช ๒๕๓๑

๑๒๕ ปี กาชาดสากล

วันแรกจำหน่าย : ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๒
เป็นที่ระลึกเนื่องในโอกาสครบ ๑๒๕ ปี กาชาดสากล

๙๖ ปี สภากาชาดไทย

วันแรกจำหน่าย : ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๒
เป็นที่ระลึกเนื่องในโอกาสครบรอบ ๙๖ ปี ของการสถาปนาสภากาชาดไทย

งานกาชาด ๒๕๓๓

วันแรกจำหน่าย : ๒๙ มีนาคม ๒๕๓๓
เป็นที่ระลึกงานกาชาดปีพุทธศักราช ๒๕๓๓

งานกาชาด ๒๕๓๔

วันแรกจำหน่าย : ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๔
เป็นที่ระลึกงานกาชาดปีพุทธศักราช ๒๕๓๔

งานกาชาด ๒๕๓๕

วันแรกจำหน่าย : ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๕
เป็นที่ระลึกงานกาชาดปีพุทธศักราช ๒๕๓๕

๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย

วันแรกจำหน่าย	: ๒๖ มีนาคม ๒๕๓๖
ความมุ่งหมาย	: เป็นที่ระลึกเนื่องในวาระครบ ๑๐๐ ปี การก่อตั้งสภากาชาดไทย
ชนิดราคา	: ๒.๐๐ บาท
จำนวนพิมพ์	: ๑,๕๐๐,๐๐๐ ดวง
ขนาด	: ๒๗ × ๔๕ มม. (แนวตั้ง)
ภาพ	: พระบรมฉายาสาทิสลักษณ์สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติแด่พระองค์ท่านในฐานะองค์สภานายิกา สภากาชาดไทยพระองค์แรก
ผู้ออกแบบ	: นายนิรันดร์ ไกรสรรัตน์
บริษัทผู้พิมพ์	:
วิธีการพิมพ์และสี	: ลิโธกราฟี่-หลายสี
จำนวนดวงในแผ่น	: ๕๐ ดวง
ซองวันแรกจำหน่าย	: ซองละ ๖.๐๐ บาท
ผู้ออกแบบซองวันแรกจำหน่าย	: นายธเนศ พลไชยวงศ์ (การสื่อสารแห่งประเทศไทย)
สมุดตราไปรษณียากรเล่มเล็ก	: เล่มละ ๑๐.๐๐ บาท

ดวงตราผนึกกาชาด

ภาพจากหนังสือ "สามมุข" ปีที่ ๓๑ เล่มที่ ๒๑๕

โปสเตอร์กาชาด

เชิญเป็นสมาชิก
เป็นสมาชิกสภากาชาดจะได้อะไรบ้าง?
๑. ได้บุญ.
๒. ได้ช่วยเปลื้องทุกข์แก่เพื่อนมนุษย์.
๓. ได้ช่วยบำรุงความสามัคคีของชาติ.
๔. ได้ช่วยชูเกียรติของชาติต่อนานาประเทศ.
๕. ได้เกียรติแก่ตนว่าเป็นผู้ใจบุญมีเมตตา-กรุณา.
๖. ได้สิทธิบางประการทางสภากาชาด.
เพราะฉะนั้น
เชิญ - เชิญ - เชิญ
เชิญเข้าเป็นสมาชิกเสียแต่ในวันนี้ทีเดียว

เชิญบำรุง
Join The Red Cross
งานวันกาชาด
ณ พระราชอุทยานสราญรมย์
วันที่ ๖, ๗, ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๒
เจ้าหน้าที่สภากาชาดจะออกเดินรับประชาสมาชิก แต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๒ เป็นต้นไป

งานวันกาชาด พ.ศ. ๒๔๘๑
ที่ ๖-๗-๘ เมษายน เป็นวันงาน
งานมัยมิทักษ์ราษฎร์
กาชาดมิทักษ์โลก
มีที่สถานเสาวภา
ถนนพระรามที่ ๕

เชิญเป็นประชาสมาชิก
ประจำปี พ.ศ. ๒๔๘๕
แม้หวังตั้งส่งบ
จงเตรียมรบให้พร้อมสรรพ์
กาชาดเป็นกำลังที่เตรียมพร้อม
ทั้งในยามสงบและสงคราม

บทที่ ๖

นานากรณีย์

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา กับ กิจกรรมยุวกาชาด

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา พระธิดาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร และ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ทรงเป็นสมาชิกยุวกาชาดปีสุดท้ายของระดับ ๓ โรงเรียนราชินี โดยทรงศึกษาในชั้นมัธยมปีที่ ๓ และที่โรงเรียนราชินีนี้ ไม่มีนักเรียนที่เป็นสมาชิกยุวกาชาดในชั้นมัธยมปลาย

ในฐานะที่ทรงเป็นสมาชิกยุวกาชาด พระเจ้าหลานเธอฯ ได้ประทานความเห็นว่า

"ยุวกาชาดนั้นดี มีประโยชน์ สอนให้เด็กมีระเบียบ วินัย มีความสามัคคี รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม" ทั้งยังได้ประทานคำแนะนำสำหรับสมาชิกยุวกาชาดรุ่นน้องอีกว่า *"รุ่นน้อง ต้องทำหน้าที่ยุวกาชาดให้ดีที่สุด เพื่อที่จะได้เป็นประสบการณ์ชีวิตต่อไป"*

จากการที่เคยทรงร่วมกิจกรรมค่ายพักแรมถึง ๔ ครั้ง ทรงเล่าว่าทรงประทับใจในการเข้าค่ายพักแรมเมื่อครั้งยังทรงศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๑ มากที่สุด เพราะทรงรู้สึกว่าสนุก ส่วนกิจกรรมครั้งสุดท้ายของค่ายพักแรมซึ่งจัดขึ้นที่ค่ายหลวงบ้านไร่ พระองค์ทรงอยู่กลุ่มสีแดงโดยการจับสลาก

"ภาไม่เคยเป็นหัวหน้าสี ....ตอนนอน ต้องกางเต็นท์เอง ตอนนั้นนอนกัน ๙ คน ก็เป็นชีวิตอีกแบบหนึ่ง ไปค่ายก็ต้องนอนเต็นท์ สนุกดี..."

สำหรับกิจกรรมในค่าย รับสั่งว่า

"กิจกรรมในค่ายไหน ๆ ก็ไม่เหมือนกันทั้งนั้น...มีหลาย ๆ อย่างต่างกันไป มีทั้งการเดินทางไกล ซึ่งไม่หนักเพราะว่าผ่านมาแล้ว ครั้งนี้เดินจากค่ายไปวัดขนอน ไกลเท่าไหร่ก็ไม่แน่ใจ...แต่ก็ไกลพอสมควร มีการเก็บสมุนไพร กับหาสมบัติ...จดหมายอะไรด้วย ระหว่างทางไปพบลิงในวัด...ภาไม่กลัว...ภากับลิงเป็นเพื่อนกัน"

เมื่อมีผู้ทูลถามถึงเรื่องการผจญภัยกับยุงเช่นเคยทรงพบมาในครั้งก่อน ๆ ทรงตอบว่า

"ที่ไหน ๆ มันก็มียุงทั้งนั้น ก็โอ.เค. ยุงก็ดี"

กิจกรรมต่าง ๆ ในการเข้าค่ายของยุวกาชาดมักจะเป็นกิจกรรมผจญภัยหลายประเภท มีอยู่กิจกรรมหนึ่งที่ห่วงยางของพระองค์ท่านติดอยู่กลางอากาศในขณะที่ทรงไต่อยู่บนเชือกคู่ ทรงตกพระทัยอุทานว่า *"แม่ช่วยด้วย"* นั้น ทรงเล่าว่า

"ตอนนั้นงง ตกใจก็ไม่ได้ตกใจเท่าไหร่ ตอนแรกนึกว่าเขาแกล้งไป ๆ มา ๆ ก็สนุกดี กำไร ๒ รอบ ส่วนที่อุทานนั้น เพราะเสียวมันจะหล่น"

การร่วมกิจกรรมค่ายพักแรมของพระเจ้าหลานเธอฯ ส่วนมากจะเสด็จไปกับโรงเรียน กีฬาที่ทรงโปรด คือ บาสเกตบอล แบดมินตัน จักรยาน และว่ายน้ำ ที่โปรดที่สุดคือ แบดมินตัน นอกจากนี้ ยังโปรดการเล่นตะกร้อ อีกด้วย ดังที่รับสั่งว่า

"เรื่องกีฬาสู้อยู่แล้ว แม้แต่ตะกร้อยังเอากับเขาบ้างเลย ทั้งเตะและโหม่ง ถ้าโหม่งก็เจ็บหน่อย ส่วนใหญ่ตะกร้อจะเล่นที่วังนี่..."

ในสภาพของความเป็นจริง ที่ยังมีคนที่ยากจนอยู่มาก ทรงให้ความเห็นว่า

"สภาพจริง ๆ ของคนเหล่านี้ก็เคยเห็น เท่าที่เห็น...น่าจะดีกว่านี้... ถ้าวันนี้ไม่มีโอกาส วันหน้าก็ต้องมี ขอให้ทำให้ดีที่สุดก็แล้วกัน"

ท้ายที่สุด **พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา** สมาชิกยุวกาชาดโรงเรียนราชินีได้ทรงฝากข้อคิดแก่สมาชิกยุวกาชาดทุกคนว่า

"ขอให้ทำหน้าที่ยุวกาชาดให้ดีที่สุด"

หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล

เลขานุการกองอำนวยการกลางคนแรกของสภากาชาดไทย

หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล พระธิดาในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และหม่อมแสง ดิศกุล ประสูติเมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ.๒๔๔๕ ทรงเข้าทำงานที่สภากาชาดไทยเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๗๒ ในตำแหน่งประจำกองอำนวยการสภากาชาดสยาม จากนั้น ทรงดำรงตำแหน่งผู้ช่วยบรรณาธิการหนังสือสนองโอฐสภากาชาด และเลขานุการกองกลางสภากาชาดไทย ทั้งยังเป็นเลขานุการกองอาสากาชาดอีกตำแหน่งหนึ่ง ต่อมาทรงลาออกจากตำแหน่งเนื่องด้วยพระอนามัยไม่สมบูรณ์ เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๙๗

หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล ทรงเริ่มชีวิตในวัง เมื่อเข้าไปอยู่ในพระที่นั่งในสวนดุสิต ในพระอุปการะของ*สมเด็จพระปิตุจฉาเจ้า สุขุมาลมารศรี พระอัครราชเทวี* และ*สมเด็จเจ้าฟ้าสุทธาทิพยรัตน์ กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร* ตั้งแต่พระชันษาได้ ๖ ปี เมื่อ*พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕* เสด็จสวรรคต ก็ได้ตามเสด็จทั้ง ๒ พระองค์ไปประทับในวังบางขุนพรหม ทรงศึกษาเล่าเรียนที่วังบางขุนพรหม โดยทรงพระกรุณาให้เรียนกับพระธิดาใน*สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต* ซึ่งภายหลังสมเด็จเจ้าฟ้าพระองค์นี้ก็ได้เสด็จมาทรงดำรงตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยาม ในที่สุด ท่านก็ได้ไปประทับอยู่ ณ วังวรดิศ เมื่อสมเด็จพระปิตุจฉาเจ้าฯ และสมเด็จเจ้าฟ้าสุทธาทิพยรัตน์ พระธิดาสิ้นพระชนม์แล้ว

หลังจากเสด็จไปประทับที่วังวรดิศได้เพียงหนึ่งปี สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงรับรองให้เข้าไปทำงานกับสภากาชาดไทย เนื่องจากทรงทราบดีว่า ความรู้ของท่านมีเพียงใด แต่งานที่โปรดฯ ให้ทำนั้นเป็นงานของผู้ชาย อยู่ในกองอำนวยการสภากาชาดไทย ซึ่งขณะนั้นตั้งอยู่ในสถานที่ทำงานของกรมเสนาธิการทหารบก เชิงสะพานช้างโรงสี (ปัจจุบันเป็นกรมแผนที่ทหารบก ตรงข้ามกับกระทรวงมหาดไทย)

ท่านทรงเล่าว่า

"ที่ทำงานแรกของสภากาชาด เป็นเรือนไม้เก่า ๆ อยู่ติดกับกรมแผนที่เวลานั้น ทรงตั้งทูลกระหม่อมจักรพงษ์ (สมเด็จเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ) เป็นอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดสยามพระองค์แรก เป็นผู้หญิงคนเดียวเท่านั้นนะในออฟฟิศน่ะ เจ้าหน้าที่ในกองอำนวยการสภากาชาด เป็นข้าราชการทหารทั้งหมด แต่ว่าตัวเลขาธิการนั้นเริ่มแยกจากทหาร เป็นหม่อมเจ้าดำรัสดำรงค์ เป็นราชเลขาธิการ... ต่อจากหม่อมเจ้าดำรัสดำรงค์ ก็เป็นหม่อมเจ้าวิบูลย์สวัสดิวงษ์"

การเดินหนังสือในสมัยนั้นเป็นไปด้วยความล่าช้าเนื่องจากต้องส่งต่อ ๆ กันไปมา ระหว่างที่ทำการของสภากาชาดที่กรมเสนาธิการทหารบก ไปยังกระทรวงกลาโหม แล้วกลับไปยังที่ทำการอีกแห่งหนึ่งจนแม้กระทั่งเข้าไปในพระราชวังหลวง ย้อนกลับไปกลับมาเป็นเช่นนี้เรื่อยมา จนกระทั่งเปลี่ยนแปลงการปกครอง จึงได้ย้ายที่ทำการไปที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

"ที่ทำการที่สะพานช้างโรงสีน่ะ ข้างล่างเป็นตึก ข้างบนเป็นไม้... เดี๋ยวนี้รื้อไปหมดแล้ว เมื่อย้ายมาที่โรงพยาบาลจุฬาฯ กาชาดปัจจุบันก็มาอยู่ที่ตึกอำนวยการ ตึกใหญ่ชั้นล่างเลย แต่คนทำงานตอนนั้นก็ยังเป็นทหารเสียเป็นส่วนใหญ่...."

ในสมัยแรกที่ย้ายที่ทำการมาอยู่ ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์นั้น *หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล* ก็ยังทรงเป็นเจ้าหน้าที่สตรีเพียงพระองค์เดียวในกองอำนวยการกลาง แต่ทางโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์มี*หม่อมเจ้ามัณฑารพ กมลาศน์* เป็นหัวหน้าพยาบาล มี*หม่อมเจ้านภมณี กมลาศน์* เป็นผู้ปกครองโรงเรียนพยาบาล และ*หม่อมเจ้าพรพิลาศ ดิศกุล* เป็นครูพยาบาล

บรรยากาศภายในที่ทำงานสมัยนั้น ท่านทรงเล่าว่า ท่านไม่คุ้นเคยกับการทำงานในสำนักงาน เนื่องจากเคยแต่ทรงอ่านหนังสือถวายสมเด็จพระชนนี สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตในตอนเช้า ตอนบ่ายเรียนหนังสือ แล้วก็ต้องอ่านหนังสือถวายในตอนเย็นอีก เป็นการใช้อย่างลูกหลาน หรือทำหน้าที่คล้าย ๆ เลขานุการส่วนพระองค์เท่านั้น เมื่อเข้ามาทำงานในสภากาชาดไทยแล้ว ทราบว่าเงินเดือนขั้นต้นในตำแหน่งประจำแผนกจะได้ ๑๒๐ บาท

"ฉันบอกว่าถ้าจะมากไป เพราะไม่เคยทำงาน ก็บอกว่ามากไปเพคะ ลดลงไปหน่อยเป็นไร ลงท้ายได้ ๘๐ บาทต่อเดือนให้ลดลง... ไม่มีใครเขาทำกัน ท่านให้ลองทำงานดูก่อน ๖ เดือน เมื่อ ๖ เดือนแล้วทำงานได้ดี จึงค่อยขึ้นเงินเดือนให้เท่ากับอัตราที่ตั้งไว้..."

เมื่อท่านเข้าไปทรงงานในระยะแรก เนื่องจากความไม่คุ้นเคยกับงานในสำนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานเอกสาร จึงเริ่มทรงไม่สบายพระทัย

"..สมมุติเรื่องเกี่ยวกับกองวิทยาศาสตร์ เขาทูลอุปนายกมาว่ายังงั้น ๆ ก็ต้องส่งกองวิทยาศาสตร์ ชี้แจงมาว่า ควรทำอย่างไรต่อไป อะไรอย่างนี้ มันมีหลายเรื่อง...ทีนี้ ฉันรู้ไม่ทัน ทั้งหมด ๓-๔ กอง ก็รู้ ๆ ไปพอ ๓ เดือน ชักกลุ้มใจ ก็ไปทูลอุปนายกว่า ฉันขอทูลลาออก เพราะว่าไม่มีความรู้เรื่องออฟฟิศเลย นั่งทำงานเป็นเลขานุการ ใช้ให้เขียนหนังสือเขียนได้ แต่ว่าที่จะให้รู้เรื่องอะไรก็ไม่รู้ เพราะฉะนั้น จะขอทูลลาออก ทูลกระหม่อมท่านก็บอก อะไรจะลาออก ทำงานแค่ ๓ เดือน ท่านให้ลองทำใหม่...ท่านให้อ่านหนังสือในห้องเก็บหนังสือให้หมด... เรื่องไหนสำคัญ ๆ ก็อ่านให้หมด ก็ตกลง ฉันเสียเวลา ๒ เดือนอ่านจบหมด จากนั้น ก็เริ่มรู้เรื่องงานต่าง ๆ มากขึ้นตามลำดับ จน ๖ เดือนก็รู้หมด ทีนี้ ฉันไม่กลัวใครแล้วละ ก็เลยอยู่มา...แล้วก็ได้เงินเดือนขึ้นเป็น ๑๒๐ บาท..."

หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญาฯ รับสั่งเสมอว่า ท่านทรงทำงานเหมือนผู้ชาย เนื่องจากเป็นผู้หญิงคนเดียวของสภากาชาด

"ก็นั่งอยู่กับผู้ชาย เป็นงานบริหาร ไม่ใช่งานวิชาการ ไม่ใช่งานเยี่ยมคนไข้ เมื่อก่อนฉันไม่ได้นั่งโต๊ะท่าเดียวหรอกนะ เวลาเกิดอหิวาตกโรค เราก็ต้องไปดูกับเขาบ้างไปดูที่เราตั้งเต็นท์ช่วย แล้วไปเมืองนอกกลับมาที

เขาส่งเราไปประชุมด้วย กลับมาก็ต้องมาเสนอความคิดเห็นด้วย ให้จัดที่เขาเรียก ***หน่วยเคลื่อนที่*** *(Mobile Unit) ที่ไปตรวจถนนหนทาง แต่ไม่เห็นมีใครสนใจ แล้วก็ห้อ ๆ กัน...”*

งานขององค์กรการกุศลอย่างสภากาชาดไทยนี้ เรื่องของการประชาสัมพันธ์ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งในสมัยนั้น หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญาฯ ทรงเล่าให้ฟังว่า

“ตัวเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะประชาสัมพันธ์ยังไม่มีหรอก เราเป็นคนให้ประชาสัมพันธ์เอง ไม่มีอะไร เขาก็มาถาม เขาอยากรู้อะไร เขาก็มาถาม แต่โดยมากสภากาชาดชอบแจ้งความ จะไปไหนที มีเจ้าหน้าที่ไปยืนเข้าแถว ไม่ค่อยชอบ แล้วมาทีหลังที่ไม่ชอบมากของสถานเสาวภา อย่างที่เขาเรียกว่าแจ้งความแท้ ๆ เพื่อที่จะให้คนสนใจ คือ โฆษณากิจการกาชาด เอากิจการโฆษณาไม่ใช่เอารูปคนโฆษณา คนโดยมากชอบสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จฯ มีคนยืนเฝ้าฯ เป็นแถว เขานำลงหนังสือพิมพ์กันทั้งนั้น เวลานี้ สมเด็จฯ เสด็จออกหัวเมือง สภานายิกาเสด็จออกหัวเมือง ราษฎรมาเฝ้าฯ รับเสด็จ สมเด็จฯ ท่านไปคุยกับราษฎร ทำไมไม่เอาภาพมาล่ะ ปล่อยให้มีแต่ข่าวทางทีวี เราไปขอเขามาบ้างก็ได้ แล้วเราก็เอาไว้โฆษณา... ติเจ้าหน้าที่ของเราอีก ไม่ค่อยจะกว้าง บอกไว้อย่างนี้ก็แล้วกัน เดี๋ยวนี้ผู้หญิงมีความสามารถเยอะแยะไป ใช้ผู้หญิงซะดีกว่า ผู้ชายขี้อาย แต่ที่จริงไม่ใช่อะไรหรอกนะ เดี๋ยวนี้ ผู้ชายเขาไปเรียนอะไรต่อกันมาสูง ๆ บริษัทก็เกิดขึ้นเยอะแยะ เลยไปอยู่ตามบริษัทกันหมด”

หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล ได้ทรงเมตตาประทานสัมภาษณ์ถึงความทรงจำในอดีต ครั้งทรงดำรงตำแหน่งที่มีความสำคัญไม่น้อยในสภากาชาดไทย ซึ่งสตรีน้อยคนนักที่จะทำได้เสมอเหมือน นับเป็นโชคดีอย่างยิ่งของสภากาชาดไทย ที่ท่านได้ตัดสินพระทัยปฏิบัติงานต่อ หลังจากสามเดือนแรกของการเริ่มเข้ามาในสภากาชาด เมื่อปี ๒๔๗๒ นั้น ซึ่งได้ยังประโยชน์ให้แก่สภากาชาดไทยเป็นอย่างยิ่ง แม้จะทรงมีพระชันษาถึง ๙๑ ปีแล้ว ความทรงจำอันแจ่มชัดที่น่าภาคภูมิใจของพระองค์ท่าน ก็ยังสามารถสะท้อนให้เห็นภาพประวัติความเป็นมาของสภากาชาดไทยแก่อนุชนรุ่นหลังได้ ไม่ว่ากาลเวลาจะผ่านไปอีกเนิ่นนานเพียงใด ●

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ม.ล.เกษตร สนิทวงศ์

ผู้อุทิศตนให้สภากาชาดไทยนานกึ่งศตวรรษ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ม.ล.เกษตร สนิทวงศ์ เป็นบุตรของพลเอกเจ้าพระยาวงษานุประพันธ์ (ม.ร.ว.สท้าน กลาง สนิทวงศ์) และท่านผู้หญิงวงษานุประพันธ์ (ตาด สิงหเสนี) เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ ๙ มกราคม พ.ศ.๒๔๕๑ ณ วังสายปัญญา กรุงเทพฯ ท่านเล่าว่า ที่ได้ชื่อว่า *"เกษตร"* ก็เพราะท่านเกิดในสมัยที่ท่านเจ้าคุณผู้บิดาเป็นเสนาบดีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ท่านได้สมรสกับ ม.ล.เรียบ อิศรเสนา มีบุตรธิดา รวม ๔ คน คือ

๑. รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ วงศ์กุลพันธ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

๒. นายอัศวิน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

๓. นางสาวภารดี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

๔. นางสาวอรนิดา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

*"จำได้ว่า ตอนผมอายุประมาณ ๗ ขวบ นั่งรถกับเจ้าคุณพ่อไปวังคลองเตย ไปเฝ้าสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และไปหาเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ พอรถผ่านหน้าโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เจ้าคุณพ่อได้พูดว่า **'แดง...โตขึ้นมาเป็นหมอที่นี่นะ มาช่วยคนจน'** จากคำพูดนี้ ทำให้ผมฝังใจ และมุ่งมั่นที่จะเป็นแพทย์..."*

เมื่อท่านอายุได้ ๑๕ ปี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับเป็นนักเรียนทุนส่วนพระองค์ ส่งไปศึกษาวิชาแพทย์ ณ ประเทศอังกฤษ เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคตแล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ก็ทรงรับเป็นนักเรียนทุนส่วนพระองค์ต่อ ได้เข้าศึกษาวิชาแพทย์ในมหาวิทยาลัยเอดินเบอระ

ในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่นี้ ความประทับใจเรื่องหนึ่งในชีวิตของ

ผมก็คือ มีโอกาสเข้าเฝ้าสมเด็จพระราชบิดา สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร-อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกที่โรงแรมเคนซิงตัน พาเลซ แมนชั่น ...เมื่อไปถึง สอบถามเจ้าหน้าที่ของโรงแรม ก็ได้รับคำตอบว่า **ปรินซ์มหิดล ไม่มี... มีแต่มิสเตอร์มหิดลและครอบครัว...**มีรับสั่งถามว่า **"เธอเรียนอะไร"** ผมก็กราบทูลว่า กำลังเข้าเรียนแพทย์ สมเด็จพระราชบิดาก็รับสั่งว่า ***"เธอมานี่ดีแล้ว ฉันจะรับเป็นนักเรียนของฉันต่อไป เราต้องการหมออีกมาก"*** แล้วผมก็กราบทูลถึงเหตุที่มาเรียน พระองค์ท่านรับสั่งต่อว่า ***"ฉันนึกว่าคุณพ่อเธอส่งมาเรียน เมื่อได้รับพระราชทานทุนก็ดีแล้ว จะได้กลับไปช่วยกันทำงาน..."*** และหลังจากเข้าเฝ้านี้ไม่กี่เดือน สมเด็จพระราชบิดาก็สิ้นพระชนม์ นำความเศร้าสลดใจมาสู่ท่านเป็นอันมาก

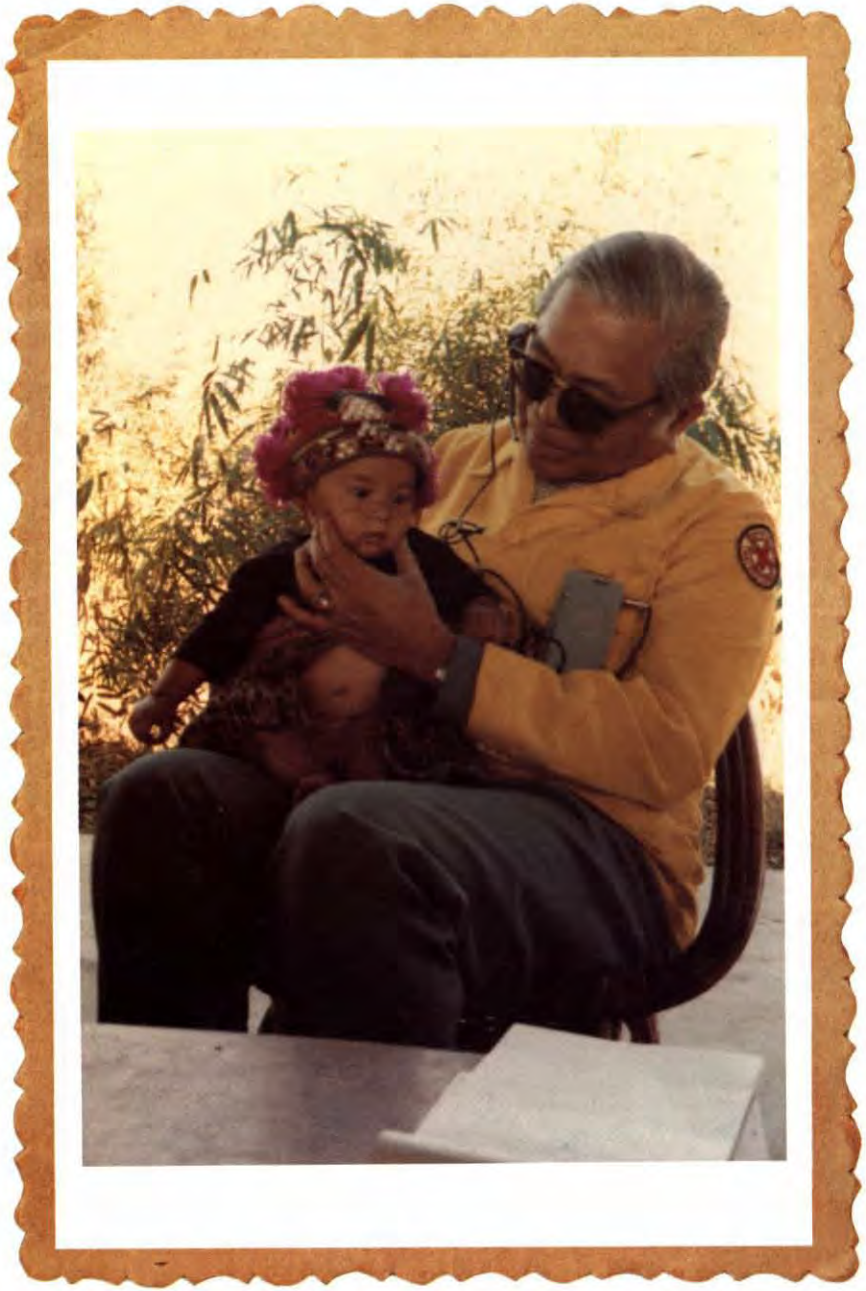

ในปี พ.ศ.๒๔๗๙ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ม.ล.เกษตร ก็ได้รับปริญญาแพทยศาสตร์ และได้มีโอกาสใช้ความรู้ที่ร่ำเรียนมาเป็นครั้งแรกที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ในอัตราเงินเดือน ๆ ละ ๑๕๐ บาท

ท่านเข้าร่วมงานในสภากาชาดไทย เมื่อปี ๒๔๘๐ ในฐานะของแพทย์ประจำกองบรรเทาทุกข์และอนามัย จนกระทั่งเข้าดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภากาชาดไทยในปี ๒๕๑๖

"ตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งกิตติมศักดิ์ ไม่มีเงินเดือน....."

ต่อมาในปี ๒๕๑๖-๒๕๒๐ ท่านยังได้ทำหน้าที่รักษาการในตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทยที่ว่างลง จนกระทั่งในวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๒๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดำรงตำแหน่ง อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย และเสด็จเข้าร่วมประชุมกรรมการสภากาชาดไทยเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๐ ขณะนั้น นายสุนทร หงศ์ลดารมภ์ เป็นผู้ช่วยเลขาธิการสภากาชาดไทย และหม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา เป็นกรรมการสภากาชาดและผู้อำนวยการกองหารายได้ ตอนนั้น หลาย ๆ ท่านที่เข้าร่วมประชุมมักพูดเสมอว่า

"ตอนนั้น นอกจากตื่นเต้นแล้ว ยังทึ่งในพระปรีชาสามารถ พวกเรายังแอบคิดในใจด้วยความเป็นห่วงว่า พระองค์ท่านจะทรงหาเวลาจากไหน เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่า พระองค์ท่านทรงมีพระราชภารกิจมากมายที่ต้องรับผิดชอบ...."

สมเด็จองค์อุปนายิกาฯ ได้เสด็จมาทรงงานและประชุมคณะกรรมการสภากาชาดไทยอย่างสม่ำเสมอ จากพระราชดำริและพระราชดำรัส ทำให้ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมพูดได้อย่างเต็มปากเต็มคำว่า พระองค์ท่านทรงเป็นนักบริหารที่ทรงมีพระปรีชาสามารถ แม้จะมีพระราชภารกิจมากมาย แต่ก็ทรงบริหารงานได้เป็นอย่างดี

เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๓๑ ท่านได้รับพระบรมราชานุญาตให้ลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการสภากาชาดไทย หลังจากที่ได้รับใช้สภากาชาดมาครึ่งศตวรรษพอดี

"เพราะว่าผมอายุมากแล้ว....ถือว่าได้สนองพระมหากรุณาธิคุณอย่างเต็มที่และได้รับใช้สภากาชาดมาอย่างดีที่สุด การลาออกครั้งนี้ ก็มิได้ไปจากสภากาชาดเสียทีเดียว ยังคงร่วมเป็นกรรมการของสภากาชาดไทยอยู่ และดำรงตำแหน่งรองประธานมูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย ซึ่งมีสมเด็จพระเทพรัตนฯ ทรงดำรงตำแหน่งประธานมูลนิธิฯ"

๕๑ ปีในสภากาชาดไทยของศาสตราจารย์ นายแพทย์ ม.ล.เกษตร สนิทวงศ์ ท่านกล่าวถึงสิ่งที่ภูมิใจที่สุดว่า

"คือ การดำเนินการให้ที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งสถานเสาวภา มาเป็นกรรมสิทธิ์ของสภากาชาดไทย ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ซึ่งทรงสร้างโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นอนุสรณ์แด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และทรงสร้างสถานเสาวภาเป็นอนุสรณ์แด่สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ และมีพระบรมราชโองการยกที่ดิน ๒ แปลงนี้ให้สภากาชาดไทย ความภูมิใจอีกอย่างหนึ่ง คือ คณะแพทยศาสตร์ได้ย้ายสังกัดจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มาอยู่ในสังกัดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ผมยังได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการก่อตั้งมูลนิธิอานันทมหิดล ซึ่งเดิมพระราชทานเฉพาะสาขาแพทยศาสตร์ แต่ปัจจุบัน ขยายไปหลายสาขา ทั้งอักษรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ งานวางแผนครอบครัวที่รัฐบาลเห็นความสำคัญจนรับเป็นนโยบายของชาติและได้ดำเนินงานต่อมา ผมก็เป็นผู้ริเริ่มขึ้นเช่นกัน..."

ในชีวิตของท่าน มีสิ่งที่ประทับใจอยู่หลายประการ คือ การที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้เป็นแพทย์ประจำพระองค์ ผู้ถวายพระประสูติกาล สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ฯ

HENRY DUNANT MEDAL

Tribute to

PROFESSOR DR. M.L. KASHETRA SNIDVONGS

Professor Dr. M.L. Kashetra Snidvongs joined the Thai Red Cross in 1937 and was appointed Relief Officer and staff doctor of the Relief and Health Division of the Society. In 1969 he was appointed Member of the Council of the Society and later became Honorary Secretary General. From 1973 to 1977 he was acting Executive Vice-President of the Thai Red Cross.

He served the Red Cross/Red Crescent Movement for 51 years and led teams of doctors and nurses for relief operations on several occasions.

He has represented his Society in International Red Cross and Red Crescent Conferences and meetings.

He has devoted all his working life to the cause of medical education and to reinforcing the relationship between the Thai Red Cross and the Medical School for the benefit of hundreds of medical graduates and nurses.

As Secretary General, Professor Snidvongs has been responsible for the Society's present growth, varied responsibilities, credibility and acceptance by all in the country. His courage, his integrity, and his dedication to the Fundamental Principles of the Movement can serve as a strong example to future Red Cross workers and members of the medical professions in Thailand.

For all these reasons the Standing Commission of the Red Cross and Red Crescent has unanimously decided to award Professor Dr. M.L. Kashetra Snidvongs the Henry Dunant Medal.

GENEVA, 30 OCTOBER 1980

DR. AHMAD ABU-GOORA
CHAIRMAN
STANDING COMMISSION OF THE RED CROSS AND RED CRESCENT

*"เรื่องต่อมา คือ การที่ได้รับ**เหรียญอังรีดูนังต์** จากสันนิบาตสภากาชาด ซึ่งเป็นที่รวมของกาชาดทั่วโลกถึง ๑๔๙ ประเทศ นอกจากจะเป็นเกียรติประวัติแก่ตัวผมเองและครอบครัวแล้ว ยังนับว่าเป็นเกียรติของสภากาชาดไทยและประเทศไทย ที่สามารถทำงานจนต่างชาติยอมรับผลงาน... ผมเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับเกียรตินี้"*

ท่านได้ย้ำถึงปณิธานของท่านไว้ว่า จะมุ่งมั่นทำกิจการทั้งปวง เพื่อถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรสและพระราชธิดาทุกพระองค์

ในการดำเนินชีวิตมาจนกระทั่งประสบความสำเร็จสูงสุดของ**ศาสตราจารย์นายแพทย์ ม.ล.เกษตร สนิทวงศ์** ท่านได้ยึดหลักในการทำงานเสมอมาว่า

"ชีวิตคือการต่อสู้ ศัตรูคือยากำลัง อุปสรรคคือบันไดแห่งความสำเร็จ ฉะนั้นขอให้ยึดมั่นในสัจจะ มีความกตัญญูรู้คุณ ทำงานด้วยความจริงใจ แล้วความสำเร็จก็จะตามมา...."

คำแปล

เหรียญอังรี ดูนังต์

มอบให้เพื่อเป็นเกียรติแด่ **ศาสตราจารย์ นายแพทย์หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์** **ศาสตราจารย์ นายแพทย์หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์** ได้เข้าร่วมงานกับสภากาชาดไทย เมื่อปี ๒๔๘๐ (ค.ศ.๑๙๓๗) และได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาทุกข์และแพทย์ประจำกองบรรเทาทุกข์และอนามัยของสภากาชาด ในปี ๒๕๑๒ (ค.ศ.๑๙๖๙) ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสภากาชาดไทย และต่อมาดำรงตำแหน่งเลขาธิการกิตติมศักดิ์ ในปี ๒๕๑๖ (ค.ศ.๑๙๗๓) ถึงปี ๒๕๒๐ (ค.ศ.๑๙๗๗) ทำหน้าที่รักษาการตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย **ท่านได้รับใช้และปฏิบัติภารกิจของสภากาชาด/ซีกวงเดือนแดง เป็นระยะเวลาถึง ๕๑ ปี** และได้เป็นผู้นำคณะแพทย์และพยาบาล เข้าร่วมปฏิบัติงานในการบรรเทาทุกข์หลายโอกาสด้วยกัน ท่านได้เป็นผู้แทนของสภากาชาดไทย ในการประชุมสภากาชาด/ซีกวงเดือนแดง ระหว่างประเทศหลาย

สมัย ท่านเป็นผู้อุทิศตนตลอดเวลาให้แก่งานทางด้านการศึกษาทางการแพทย์ และเป็นผู้กระชับความสัมพันธ์ระหว่างสภากาชาดไทย และคณะแพทยศาสตร์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สำเร็จการศึกษาทางแพทย์และพยาบาล ในขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งเลขาธิการ ศาสตราจารย์ นายแพทย์หม่อมหลวงเกษตร ก็เป็นผู้ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในปัจจุบันนี้ให้กับสภากาชาด รับผิดชอบงานหลากหลาย เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจและยอมรับจากทุก ๆ ประเทศ ความกล้าหาญของท่าน คุณความดีของท่านและการอุทิศตนให้กับการปฏิบัติในหลักการขั้นมูลฐานของกิจการสภากาชาด เป็นตัวอย่างที่ดียิ่งต่อผู้ทำงานสภากาชาดในอนาคต และต่อบรรดาสมาชิกของวงการแพทย์ในประเทศไทยด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว คณะกรรมาธิการประจำของสภากาชาดและซีกวงเดือนแดง ได้มีมติเห็นเอกฉันท์ ให้มอบรางวัล เหรียญอังรี ดูนังต์ เพื่อเป็นเกียรติแก่ศาสตราจารย์ นายแพทย์หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์

กรุงเจนีวา, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๓๒

ดร.อาหมัด อาบู-กูรา

ประธานคณะกรรมาธิการประจำของสภากาชาดและซีกวงเดือนแดง

หม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา

ผู้อำนวยการกองหารายได้ สภากาชาดไทย (๒๕๑๕-๒๕๒๐)
ประธานจัดหารายได้ (๒๔๙๙-๒๕๒๐)

หม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา เป็นธิดาของ**พระยาสุรินทราชา สยามราชภักดีพิริยะพาหะ** (นกยูง วิเศษกุล) และ**คุณหญิงเนื่อง สุรินทราชา** เกิดเมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๑ ที่กรุงเทพมหานคร ได้รับพระราชทานสมรสกับ **พลเรือโท พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา** อดีตประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เมื่อปี ๒๔๗๒ หม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา ได้ปฏิบัติงานด้านการจัดหารายได้ให้แก่สภากาชาดไทย ในช่วงระยะเวลายาวนานถึง ๒๑ ปี รณรงค์ได้รายได้รวมทั้งสิ้นเกือบ ๓๐๐ ล้านบาท

รับเสด็จฯ ครั้งสมเด็จองค์สภานายิกา เสด็จฯ ไปเสวยพระกระยาหารที่ร้านอาสากาชาด ในงานกาชาด พ.ศ.๒๕๐๔

หลังจากที่**พลเรือโท พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา** ถึงชีพิตักษัยแล้ว **หม่อมกอบแก้ว อาภากรฯ** หรือที่คนทั่วไปรู้จักในนามของ ***"คุณท่าน"*** ก็เก็บตัวอยู่กับบ้าน ไม่ออกงานสังคมมากนัก จนกระทั่งมีเพื่อนฝูงมาชักชวนให้ออกทำงานสังคมสงเคราะห์ เชิญเป็นนายกสมาคมบ้าง ประธานกรรมการหารายได้บ้าง....

"...ไปเป็นกรรมการที่ไหน ก็ต้องหารายได้ เคยหาเงินส่งให้ยูนิเซฟ เพื่อช่วยเหลือเด็กกำพร้าปีละ ๑ ล้าน เป็นเวลา ๓ ปี สูงที่สุดในแถบเซาท์อีสต์เอเชีย ต่อมาสหประชาชาติเชิญให้ไปสหรัฐอเมริกา นึกว่าจะให้รางวัลที่หาเงินให้...แต่กลับให้ไปพูดว่า ประเทศไทยหาเงินอย่างไร มีวิธีอะไรบ้าง ถึงได้เงินมากกว่าที่อื่น ฉันก็อวดไปว่า เราใจบุญ จะขายอะไรก็มีคนซื้อ จะมีละครละเม็งอะไร ก็มีคนดูเต็ม และขอบริจาค...รับปากกับเขาว่าจะอยู่ ๓ เดือน แต่แหม! ใช้เสียจนอดข้าวกลางวันว่างั้นเถอะ... เลยบอก ๖ อาทิตย์ฉันขอกลับบ้าน ฉันเหนื่อยเต็มที ก็เลยกลับมา..."

เมื่อ ***"คุณท่าน"*** เข้าเป็นสมาชิกสภากาชาดไทย ขณะนั้น ยังไม่มีกองหารายได้

"...ฉันก็ไปหาเงินอีก ได้กองลูกเสือมาช่วยขายบัตร ตั้งแต่ ๓ บาท ๕ บาท หาเงินโดยมีการละเล่น มีดินเนอร์ที่สวนอัมพร เราไปเปิดเป็นครั้งแรก..."

งานกาชาดครั้งแรก จัดขึ้นที่สถานเสาวภา แต่ได้ย้ายมาที่สวนอัมพร ***"คุณท่าน"*** ให้เหตุผลว่า

"...พอดี สมเด็จพระพันวัสสาฯ สวรรคต และสมเด็จฯ พระองค์นี้ (สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ) เสด็จมาที่สถานเสาวภา เสด็จเยี่ยมร้าน ที่นี่เปียก ต้องเดินบนสะพานไม้ ๒ แผ่น พอปีต่อมาเลยบอกว่า อย่าจัดที่นี่เลย มันแคบ... ไปสวนอัมพรกันเถอะ ก็ได้รับพระบรมราชาอนุญาตให้ไปสวนอัมพร และมีงานกาชาดที่สวนอัมพรเป็นประจำ"

แนวทางในการจัดหารายได้ให้กับสภากาชาดไทยนั้น ***"คุณท่าน"*** เล่าว่า

"...ต้องคอยเหลียวมองดูว่า เขาจัดงานอะไรบ้าง แล้วจะขอไปร่วม ไปแทรกกับเขาได้ ก็จะไป...แล้วตอนหลังมาจัดงานกาชาดที่สวนอัมพร ในปีแรกนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่สวนอัมพรเป็นงานใหญ่...มีพวกเต้นรำจากต่างประเทศ เช่น รัสเซียมาจัดบัลเล่ต์ ก็จะมากาชาด ให้ช่วยจัดให้ และมีพระราชทานเลี้ยง คือหาเงินจากผู้ที่เข้ามารับพระราชทานเลี้ยง ครั้งนั้นประทับอยู่จนถึงยามครึ่ง ฉันต้องกราบทูลว่า จะยามครึ่งแล้วนะเพคะ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสว่า จะรีบไปไหน..."

"คุณท่าน" ยังได้พูดถึงงานกาชาดในสมัยเริ่มแรกว่า

"...งานกาชาด เป็นงานประจำปีของประเทศไทย ของกรุงเทพฯ สมัยโน้นถือเป็นงานใหญ่..."

สำหรับงานของสภากาชาดในปัจจุบัน ***"คุณท่าน"*** กล่าวว่า

"สภากาชาดไทย ก้าวหน้าไปมาก ไม่รู้จะเข้าทางไหนแล้ว ตึกออกเต็มไปหมด แล้วตึกใหม่ที่จะสร้างนี่เงินพอหรือยัง ขาดอีกกี่ร้อยล้าน?..."

"คุณท่าน" หม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา ถามเป็นการสรุปท้ายการสนทนาในวันนั้น. ●

รับเสด็จฯ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา เสด็จทอดพระเนตรการแสดง "ดิสนีย์ ออน พาเหรด" ณ เวทีหัวหมาก ๗ สิงหาคม ๒๕๑๘

ท่านผู้หญิงรสลิน คัคณางค์

ผู้มีอุปการคุณต่อสภากาชาดไทย

ท่านผู้หญิงรสลิน คัคณางค์ เกิดเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๙ ได้เข้าศึกษาวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย โรงเรียนพยาบาลสภากาชาดสยาม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย พ.ศ. ๒๔๗๔ เคยไปศึกษาที่ปีนังประมาณ ๒ ปี

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร

"ดิฉันจบ ม.๘ จากโรงเรียนราชินี แล้วไปเรียนภาษาต่อที่โรงเรียนอัสสัมชัญ เรียนภาษาอังกฤษกับฝรั่งเศส ต่อมาก็เข้าเรียนพยาบาลที่สภากาชาดไทย ที่มาเรียนพยาบาลก็เนื่องจากอยากเรียน มีหลายคนที่เป็นคนไข้ได้ถามอย่างประหลาดใจว่า 'ทำไมถึงมาทำอย่างนี้ ทางบ้านไม่ว่าหรือ' คือครอบครัวดิฉันก็มีพร้อมทุกอย่างแล้ว ไม่ลำบากเดือดร้อนอะไร ดิฉันจึงบอกว่า 'อยากมาเอง' และคุณย่า (หม่อมสุ คัคณางค์) ท่านก็ไม่ขัดใจ อยากจะทำอะไรก็ทำ อยากจะเป็นอะไรก็เป็น ดิฉันจึงสมัครใจมาเอง เข้ามาเรียนพยาบาลถึงได้รู้ว่าลำบาก เพราะต้องทำทุกอย่าง ตั้งแต่อาบน้ำ – เช็ดตัว – เทกระโถน ช่วยคนไข้อนาถาที่ช่วยตัวเองไม่ได้ สมัยนั้นลำบากค่ะ แต่ก็ได้ประโยชน์ และได้กุศลด้วย

"สมัยก่อนเรียนพยาบาลตั้งแต่ปีแรกต้องออกปฏิบัติงานอยู่เวรคนไข้ เรียนพยาบาล ๓ ปี แล้วเรียนสูติกาคือทำคลอดบุตรอีก ๖ เดือน เรียนอยู่ ๓ ปีครึ่งก็ได้ประกาศนียบัตรวิชาพยาบาลอนามัยและผดุงครรภ์ ตอนนั้นเรียนที่ตึกสุทธาทิพย์ชั้นล่าง เรียนจบแล้วก็ไปปีนัง วิชาพยาบาลนี้ได้ใช้ช่วยพยาบาลคุณย่า เพราะดิฉันอยู่กับท่านมาตลอด"

*"รุ่นดิฉันมี**ท่านผู้หญิงอาบ สุคันธนาค จิรัง ณ ระนอง เวียน สุเสารัตน์** เขาเด็กกว่าทั้งนั้น ฉันแก่กว่าเพื่อนเพราะไปเรียนภาษามาก่อน สมัยเรียนก็อายุ ๒๕ ปีเศษแล้ว **คุณถวิลหวัง** นี่ตอนที่ดิฉันเป็นผดุงครรภ์ท่านก็ดูแลอยู่เท่ากับเป็นอาจารย์ อายุเธออ่อนกว่าแต่สำเร็จก่อน ตอนนั้น **ท่านหญิงมัณฑารพ กมลาศน์** ท่านเป็นผู้ปกครองนักเรียน แล้วต่อมาสมัยที่เข้าไปเรียน **ท่านหญิงนภมณี กมลาศน์** ซึ่งมีศักดิ์เป็นอา เป็นพระธิดา **กรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร** เป็นผู้ปกครองโรงเรียน*

*"หลังจากจบการศึกษาพยาบาลแล้ว ดิฉันก็ไม่ได้ไปสอน แต่ช่วยทางวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยอยู่เสมอ ได้บริจาคเงิน ๑ แสนบาท สร้างสมาคมศิษย์เก่าพยาบาล นอกจากนี้ได้ไปเป็นอาสากาชาดสมัยเดียวกับ **คุณหญิงสุรินทร์ ฮุนตระกูล** ได้ไปช่วยพับผ้ากอซบ้าง ช่วยทำงานเบ็ดเตล็ดบ้าง ช่วยทำอยู่หลายปี พออายุมากแล้วก็เลยไม่ได้ไป"*

ด้านสาธารณกุศล ท่านได้บริจาคเงินจำนวน ๓๐ ล้านบาท สมทบทุนสร้าง***ตึกคัคณางค์*** โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และบริจาคเงินอีก ๒๐ ล้านบาท สมทบทุนซื้อเครื่องมือแพทย์ ท่านได้ดำริให้ก่อตั้ง***มูลนิธิหม่อมราชวงศ์รสลิน คัคณางค์*** ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ตึกคัคณางค์ ชั้น ๙ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งการก่อสร้างตึกจะแล้วเสร็จประมาณปี ๒๕๓๖

*"คือในตอนนั้นมาช่วยกาชาดอยู่เรื่อย ๆ ก็เลยผูกพันกับกาชาด แล้วก็เห็นว่า การสร้างตึกนี้จะเป็นอนุสรณ์แห่งราชสกุลคัคณางค์ของเสด็จปู่ ดิฉันเรียกว่าเป็นทายาท เป็นหลาน**พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร** ซึ่งเป็นต้นราชสกุล **คัคณางค์** จะได้มีชื่อปรากฏอยู่เป็นชื่อตึกในโรงพยาบาลจุฬาฯ"*

ตึกคัคณางค์กำลังก่อสร้าง

"ที่ดิฉันมีความเต็มใจที่จะช่วยกาชาด คือตัวเองเข้ามาเรียนแล้วนะคะ ถ้าสามารถช่วยเหลือได้ก็ยินดี สภากาชาดไทยนี่เป็นการกุศลอย่างวิเศษ ช่วยประเทศชาติได้ด้วย"

นอกจากนี้ ท่านยังได้บริจาคเงินเพื่อการสาธารณกุศลอื่น ๆ ทั้งด้านศาสนา การศึกษา อีกเป็นจำนวนมาก รวมทั้งรับเป็นกรรมการที่ปรึกษากรรมการบริหารของสมาคมและมูลนิธิต่าง ๆ เป็นกรรมการกิตติมศักดิ์มูลนิธิภูมิพโลภิกขุ และสัมมาชีวะศิลปมูลนิธิ

ด้วยคุณงามความดีที่ท่านได้กระทำมาโดยตลอด ท่านจึงได้รับเหรียญกาชาดสมนาคุณ ชั้นที่ ๑ เหรียญกาชาดสรรเสริญ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๔ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานน้ำสังข์ ในวโรกาสที่มีอายุครบ ๗ รอบ เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๓๔ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้ ●

คุณหญิงเชื้อชื่น บุนนาค
ผู้สืบทอดภารกิจเพื่อสภากาชาด

คุณหญิงเชื้อชื่น บุนนาค เกิดเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๕๙ เป็นธิดาคนเดียวของพลตรี พระยาดำรงแพทยาคุณ (ชื่น พุทธิแพทย์) และคุณหญิงเพิ่ม ดำรงแพทยาคุณ

สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๘ จากโรงเรียนเซนต์โยเซฟ-คอนแวนต์ พ.ศ.๒๔๗๗ เข้าทำงานที่สภากาชาดไทยเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๙๗ – ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๕

สมรสกับนายแพทย์มานพ บุนนาค เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๙๙ นายแพทย์มานพ บุนนาค ถึงแก่กรรมใน พ.ศ.๒๕๑๘ มีบุตร ๑ คน คือ พันตรี ดำรงเทพ บุนนาค

คุณหญิงเชื้อชื่น บุนนาค (พุทธิแพทย์) เข้าทำงานในสภากาชาดไทย หลังจากที่**หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล** ทรงลาออกจากตำแหน่งในกองอำนวยการ สภากาชาดไทยแล้ว และ**พระยาศรีวิสารวาจา** เลขาธิการสภากาชาดไทย ได้ขอร้องให้มาปฏิบัติงานในหน้าที่ดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่า เคยเป็นเลขานุการของบิดาของท่าน คือ**พระยาดำรงแพทยาคุณ** (ชื่น พุทธิแพทย์) มาก่อน ซึ่งขณะนั้นบิดาของท่านดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์อยู่

"...โดยมากก็ได้ติดตามท่านไปในงานต่าง ๆ หลายแห่ง ได้ทำหน้าที่เลขานุการส่วนตัวของคุณพ่อ ซึ่งมีคนรู้จักมาก ทำให้ได้ความรู้ดี รู้จักกองแยกต่าง ๆ ของสภากาชาด ทำให้ได้ติดต่อกับกองต่าง ๆ ง่ายขึ้นเพราะรู้จักอยู่แล้ว ในสมัยที่คุณพ่อทำงานอยู่ ท่านบอกว่า ไม่อยากให้มาทำ เพราะเป็นลูกคนเดียว พอคุณพ่อเสีย คุณอาศรีวิสารวาจาก็มาขอร้องเพราะไม่มีใครแทน ก็เลยมาทำงานที่กาชาด ด้วยความสนับสนุนจากอุปนายกสมัยนั้น คือ ***เจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศ*** *ซึ่งเป็นลุงก็ตามตัวมาทำ ก็ไม่อยากทำหรอก เข้ามาทำในตำแหน่งรักษาการก่อน ในตำแหน่งเลขานุการสำนักงานกลาง..."*

ในสมัยนั้น **พระตีรณสารวิศวกรรม** ผู้มีศักดิ์เป็นน้าของท่านดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเลขาธิการ ได้รับที่จะช่วยให้คำแนะนำในการทำงาน จึงได้เข้ามาฝึกหัดปฏิบัติงาน โดยอาศัยประสบการณ์ที่ท่านเองเคยเป็นเลขาธิการสมาคมศิษย์เก่าเซนต์โยเซฟมาก่อน รู้งานเลขานุการอยู่แล้ว จึงเข้ามาทำงานที่สภากาชาดไทยตั้งแต่ปี ๒๔๙๗

"ตอนนั้น จบ ม.๘ ที่โรงเรียนเซนต์โยเซฟฯ ก็ไม่ได้ปริญญาอะไร สมัยนั้นเรียนภาษาเป็นส่วนใหญ่ มีภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส ได้ดีโปลม่าที่ฝรั่งเศสเขาให้ คือไม่ได้จบ ม.๘ จากกระทรวงศึกษาฯ แล้วก็ติดตามคุณพ่อไปต่างประเทศ เป็นเลขาฯ ประจำตัว ท่านเลยเอาไปด้วย ไปดูงานโรงพยาบาลทางตะวันออก ต้องเขียนไดอารี่ตลอดการเดินทาง การทำงานที่สภากาชาดในสมัยนั้น มีในข้อบังคับสภากาชาดว่า เข้าทำงานได้โดยความเห็นชอบของอุปนายก คือไม่ต้องได้ปริญญาก็ได้ สมัยนั้น ***กรมหมื่นนครสวรรค์-ศักดิ์พินิต*** *เป็นอุปนายก* ***เจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศ*** *เป็นกรรมการสภาฯ* ***พระยาศรีวิสารวาจา*** *เป็นเลขาธิการ และ****พระตีรณสารวิศวกรรม*** *เป็นผู้ช่วยเลขานุการ..."*

เมื่อ**คุณหญิงเชื้อชื่นฯ** ได้เข้าทำงานในสภากาชาดไทย โดยนั่งทำงานที่ตึกบริพัตรนั้น ท่านยังจำบรรยากาศในสมัยนั้นได้

"สบายมาก มีลูกน้องอยู่ ๔๘ คนเท่านั้น สมัยนั้นมี ๔ กอง คือ กองบรรเทาทุกข์ กองวิทยาศาสตร์ กองอาสากาชาด กองอนุกาชาด เรื่อง

ต้อนรับมาดามอีเมลดา มาร์กอส ภริยาประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ (๑๕ ม.ค.๒๕๑๑)

เจ้าหน้าที่แผนกสารบรรณ สำนักงานกลาง พ.ศ.๒๕๐๘

ทุกเรื่องต้องผ่านฉัน ซึ่งเป็นเลขานุการสำนักงานกลาง แล้วเสนอไปตามลำดับชั้นจนถึงเลขาธิการและอุปนายก ตำแหน่งเลขานุการสมัยนั้นก็เท่ากับหัวหน้าสำนักงานกลางหรือผู้อำนวยการสมัยนี้ เขาเรียก **"หัวหน้าสำนักงานฝ่ายธุรการ"** ส่วนสมุห์บัญชีเป็นหัวหน้าสำนักงานกลางฝ่ายคลัง ทำงานร่วมกัน เวลารับหนังสือก็ต้องเขียนโต้ตอบจดหมาย ร่างจดหมาย ติดต่อกับกาชาดประเทศต่าง ๆ และสันนิบาตสภากาชาด พอดีท่านหญิงมารยาตรฯ ออก ก็เข้ารับหน้าที่แทนเลย และเมื่อสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าสภานายิกา สวรรคต ก็เป็นคนจัดให้เจ้าหน้าที่กองแยกต่าง ๆ ของสภากาชาด พยาบาล อนุกาชาด ไปเดินตามพระบรมศพด้วย..."

ประชุมคณะกรรมการสภากาชาดไทย ครั้งที่ ๑๔๓ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๙

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงดำรงตำแหน่งสภานายิกาสภากาชาดไทย ๆ ได้เสด็จฯ มาประชุมกรรมการเจ้าหน้าที่เนือง ๆ กรรมการเจ้าหน้าที่ มีผู้อำนวยการกองแยกต่าง ๆ ของสภากาชาด แต่การประชุมกรรมการสภากาชาดไทยนั้น ได้เสด็จมาเป็นประจำ

"ฉันต้องทำโน้ตถวายไปว่า จะทรงมีรับสั่งว่าอะไร ต้องเตรียมข้อมูลไว้ตามระเบียบวาระ"

เมื่อมีแขกเมืองมาเยี่ยมเยียน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะเสด็จฯ มาทรงรับรองที่ตึกบริพัตร แขกเมืองที่มาเยี่ยมสภากาชาด อาทิ พระราชินีประเทศต่าง ๆ เช่น สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบท พระราชินีเบลเยี่ยม พระราชินีมาเลเซีย ฯลฯ และภริยาประธานาธิบดีและประมุขประเทศต่าง ๆ เช่น เจ้าชายอากิฮิโต มกุฎราชกุมารแห่งญี่ปุ่น มาดามลีบเก้ ภริยาประธานาธิบดีสหพันธ์รัฐเยอรมัน มิสซิสนิกสัน ภริยาประธานาธิบดีสหรัฐ มาดามมาร์กอส ภริยาประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ เป็นต้น

ต้อนรับมาดามลีบเก้ ภริยาประธานาธิบดีสหพันธรัฐเยอรมัน มาเยี่ยมสำนักงานกลางสภากาชาดไทย ๒๒ พ.ย. ๒๕๐๕

"ฉันต้องทำกำหนดการ ทำรายงานการประชุม ทำรายละเอียดต่าง ๆ เสนอขึ้นไป ทำละเอียดมาก ถ้างานที่พระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ต้องทำส่งราชเลขาธิการด้วย ตอนนั้นงานหนักมาก แต่ก็สนุกดี ต้องเข้าวังไปติดต่อ ไปประชุมที่กองทัพบก ที่ทำเนียบรัฐบาล เป็นผู้แทนสภากาชาดคนเดียว แต่ก่อนไม่มีเจ้าหน้าที่อย่างนี้ ทุกอย่างอยู่ในตัวเราหมด..."

ในสมัยนั้น เวลาที่มีงานกาชาด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จพระราชทานเหรียญกาชาดสมนาคุณชั้นที่ ๑ ที่หน้าพลับพลางานกาชาด

"แต่เหรียญชั้นที่ ๒, ๓ สมเด็จฯ องค์สภาฯ จะต้องเสด็จมาพระราชทานเอง ที่ตึกอบรมวิชาการ โดยจะเสด็จฯ เป็นองค์ประธาน ประมาณ ๖๐๐-๑,๐๐๐ คน ไม่มากอย่างนี้ ต้องรับพระราชทานจากพระเจ้าอยู่หัว คนก็ไม่มาก ประมาณ ๑๐ กว่าคน..."

คุณหญิงฯ เล่าให้ฟังถึงการทำงานในสมัยก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดงานกาชาด

*"ต้องทำกำหนดการ ทำเป็นรายละเอียด อย่างเช่นปีแรก ๆ ที่จัดทำเรื่อง **'มโนห์รา'** ที่เสด็จ ๕ คืน ที่งานกาชาด ตอนนั้น เป็นเวทีเก่า พระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ มาทอดพระเนตรการจัดฉาก ตอนกลางคืน ฉันต้องไปขายตั๋วเอง เก็บเงินเองหมดทุกอย่าง ทั้งเป็นคนสั่งอาหารเองด้วย ไม่เหมือนในสมัยหลัง ๆ ที่จัดเป็นดินเนอร์ซื้อบัตร คนที่บริจาคเงินมีโอกาสได้ร่วมโต๊ะเสวย เวลาเสวยเสร็จก็ทอดพระเนตรการแสดงบนเวที...."*

ในด้านของการประชุมต่างประเทศ **คุณหญิงเชื้อชื่นฯ** ก็ได้เป็นผู้แทนสภากาชาดไปร่วมประชุม อย่างเช่นในครั้งที่สถานเอกอัครราชทูตรัสเซียมอบเครื่องโคบอลต์ให้สภากาชาดไทย เป็นต้น

คราวงานกาชาดสากล ๑๐๐ ปี สภากาชาดไทยจัดงานกาชาดเป็นพิเศษ คือ หลังจากเปิดงานกาชาดที่ลานพระบรมรูปทรงม้าแล้ว มีการสวนสนามโดยให้เจ้าหน้าที่จากกองแยกของสภากาชาดไทยไปร่วมเดิน

"พระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ด้วย ยังรับสั่งถามเลยว่า จะต้องยืนเคารพธงไหม คือ เวลาธงของกองต่าง ๆ ผ่านหน้าที่ประทับ จะทรงยืนตลอด..."

เวลาเสด็จพระราชดำเนินเปิดตึก ท่านก็เป็นผู้รับผิดชอบในด้านพิธีการเช่นเคย

*"ฉันก็เป็นคนไปจัดอีกว่าใครจะรับยังไง นั่งยังไง เวลาจัดสถานที่ต้องไปดู และยังต้องดูเกี่ยวกับการขอบริจาคเงิน อย่างตึกมงกุฎ-เพชรรัตน์ ฉันก็ต้องไปเฝ้า**พระนางเจ้าสุวัทนาฯ และเจ้าฟ้าเพชรรัตน์ฯ** ขอพระราชทานเงิน จนกระทั่งบัดนี้ก็ยังต้องพาเข้าเฝ้าฯเลยเพราะท่านรับสั่งว่า เวลามา*

ภาพวาด ร.พ.สมเด็จฯ

ให้ฉันมาด้วย เพราะพระองค์ท่านไม่รู้จักใคร แม้ว่าจะออกจากกาชาดมานานแล้ว แต่ก็ยังช่วยงานอยู่..."

นอกจากผลงานในหน้าที่ที่**คุณหญิงเชื้อชื่น บุนนาค** ได้ฝากฝีมือไว้กับสภากาชาดไทยแล้ว ท่านยังได้ฝากฝีมือวาดภาพ ที่เป็นความสามารถพิเศษเฉพาะตัวไว้ในภาพเขียนสีน้ำมันของ**โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา** สมัยแรกเริ่ม ที่ตั้งอยู่ในทะเล ซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่ท่านเล่าว่า

"*ฉันเรียนเพนติ้งที่โรงเรียนเซนต์โยเซฟฯ มีครูญี่ปุ่นสอน เคยวาดภาพไปแสดงที่โรงแรมทรอกาเดโร รูปนี้ คุณพ่อให้วาดจากรูปเก่าเอามาขยายแล้วให้สี และที่โรงพยาบาลสมเด็จฯ นั้น เคยติดตามคุณพ่อไปบ่อย... จนบัดนี้ ได้บริจาคถวายไป ๑ ล้าน ให้กับโรงพยาบาลสมเด็จฯ เพื่อสร้างตึกอุบัติเหตุ...*"

คุณหญิงเชื้อชื่น บุนนาค ได้ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการให้สำนักงานกลาง ตั้งแต่ปี ๒๔๙๘ จนถึง ๒๕๑๕ ปัจจุบัน ท่านทำหน้าที่เป็นผู้เยี่ยมคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์ประจำกองราชเลขาธิการ และยังเป็นกรรมการและเลขานุการ**มูลนิธิจงกลนีนิธิ**อีกด้วย ซึ่งมูลนิธิจงกลนีได้บริจาคเงินให้สภากาชาดไทยเป็นจำนวนมาก

แม้ว่าท่านจะพ้นจากหน้าที่ในสภากาชาดไทยไปเป็นเวลาหลายสิบปีแล้วก็ตาม แต่ภาระผูกพันในจิตใจของท่านที่มีต่อสภากาชาดไทย ยังคงปรากฏให้เห็นเด่นชัดในความช่วยเหลือ ความเอาใจใส่และการให้ความสนับสนุนกิจการของสภากาชาดเสมอมาตราบจนทุกวันนี้ ●

เหรียญฟลอเรนซ์ ไนติงเกล

คุณถวิลหวัง ทุติยะโพธิ

พยาบาลผู้มีเกียรติประวัติดีเด่น

คุณถวิลหวัง ทุติยะโพธิ (ถวิล ทุติยะโพธิ)* เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๕๐ เป็นธิดาขุนสำรวจสารบบ เริ่มเข้ามาเป็นนักเรียนพยาบาลในสภากาชาดไทย เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ.๒๔๖๘ เป็นนักเรียนพยาบาลรุ่นที่ ๑๒ ซึ่งมีนักเรียนทั้งหมด ๑๘ คน ได้รับเบี้ยเลี้ยงเดือนละ ๕ บาท เข้ามาอยู่ประจำในโรงพยาบาลที่ตึกสุทธาทิพย์ ชั้นล่าง เมื่อศึกษาจบ ได้เข้าทำงานเป็นพยาบาลประจำการ และได้เลื่อนวิทยฐานะตามลำดับจนเกษียณอายุ นับเป็นเวลานานถึง ๕๐ ปีที่ได้ใช้ชีวิตอยู่ในสภากาชาดไทย

---

* อดีตหัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ชื่อผู้ชาย ท่านให้เปลี่ยน โดยเฉพาะพวกข้าราชการ ถวิล เป็นชื่อผู้ชาย ข้าพเจ้าเป็นคนว่าง่าย ครั้นจะเปลี่ยนให้เพราะพริ้งมาก กลัวว่าจะจำชื่อตัวเองไม่ได้ เวลาที่คนเขาเรียกจะไม่ขาน เลยหาคำมาต่อเอาเป็น "ถวิลหวัง" ถวิล แปลว่า คิด, นึก คงแปลได้ความว่า คิดหวัง นึกหวัง ไปเรื่อย ๆ ได้รับหลักฐานการเปลี่ยนชื่อจากกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ.๒๔๘๗

"ดิฉันทำงานเป็นนักเรียนพยาบาลมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๖๘ ในสมัยนั้นหลักสูตรเรียน ๓ ปี แต่ดิฉันสอบข้ามชั้นเรียนเพียง ๒ ปีก็จบชั้นปีที่ ๓ เมื่อ พ.ศ.๒๔๗๐ แต่หลักสูตรกำหนดเวลา ๓ ปี ทางโรงเรียนจึงยังไม่ให้ออก เพราะภาคปฏิบัติยังไม่ครบ ๓ ปี จึงต้องอยู่ภาคปฏิบัติทั้งปี ๒๔๗๐ จึงไม่ต้องเรียนหนังสือ เพียงทำงานชดใช้เวลาให้ครบ

"ในสมัยนั้น มีนักเรียนหลายประเภท ผู้ที่จบ ม.๖ ในเวลานั้น ได้เบี้ยเลี้ยงเดือนละ ๕ บาท ดิฉันก็ได้รับด้วย เพราะจบ ม.๖ จากโรงเรียนสายปัญญา

"เหตุที่เข้ามาเป็นพยาบาลที่โรงพยาบาลจุฬาฯ เพราะว่านั่งรถผ่านหน้าโรงพยาบาลทุกวัน บ้านอยู่วงเวียน ๒๒ กรกฎา เห็นพยาบาลเดินไปเดินมา ก็นึกอยากเข้ามาอยู่ในสถานที่นี้ เพราะจะได้มีโอกาสช่วยเหลือคนอื่น และได้มีวิชาติดตัว เวลานั้น ไม่มีใครนิยมการเป็นพยาบาล เป็นอาชีพที่ผู้หญิงไทยสมัยนั้นถือว่าดีกว่าคนใช้หน่อยเดียว เพราะต้องเทอุจจาระ ปัสสาวะคนไข้ ไม่เลือกว่ายากดีมีจน และผู้หญิงไทยสมัยนั้น ก็ไม่นิยมทำงานนอกบ้าน ดิฉันได้ไปเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมที่โรงเรียนเซนต์โยเซฟ-คอนแวนต์ โดยช่วยสอนภาษาไทยให้แก่เด็ก ๆ ครึ่งวัน และเรียนภาษาอังกฤษครึ่งวันเป็นการแลกเปลี่ยน

"การเข้าเรียนพยาบาลสมัยนั้นไม่ต้องสอบ รุ่นดิฉันทั้งหมดมีอยู่ด้วยกัน ๑๘ คน คิดเอาเองว่าเป็นรุ่นที่ ๑๒ เพราะว่าในปีนั้น ๒๔๖๘ โรงพยาบาลจุฬาฯ พร้อมทั้งโรงเรียนพยาบาลก่อตั้ง ในปี ๒๔๔๙ นักเรียนพยาบาลรุ่นเดียวกันกับดิฉันมีจบ ม.๖ สี่คน ม.๗ หนึ่งคน (คุณหญิงสำเนียง มุกสิกะภุมมะ) ม.๘ หนึ่งคน (คุณหญิงสมานใจ ดำรงแพทยาคุณ)

"หลักสูตรในสมัยนั้น ๓ ปี อย่างที่ว่ามาแล้ว ดิฉันสอบปีที่ ๒ ได้ข้ามชั้นในปีที่ ๑ สอบได้ที่ ๒ ในปีที่ ๒ สอบได้ที่ ๒ อยู่โรงพยาบาล ๒ ปี ดิฉันนึกว่า เราถ้าจะเก่งแล้ว เลยลองพยายามให้มากขึ้นอีกหน่อย พยายามดูหนังสือ วิชาก็ไม่มีมากนัก แต่ก็ลำบากสำหรับเรา พอถึงปีที่ ๓ ได้ที่ ๑ ส่วน **คุณหญิงสำเนียง** ได้ที่ ๒ **คุณหญิงสมานใจ** ได้ที่ ๓ เวลานั้น **ม.จ.มัณฑารพ กมลาศน์** เป็นหัวหน้าแผนกฝ่ายพยาบาลและกองโรงเรียนด้วย ท่านโปรด

รับพระราชทานวุฒิบัตรจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ในการอบรมหลักสูตรการมารดาและทารกสงเคราะห์ ๗ มีนาคม ๒๕๑๑

ต้อนรับคณะผู้เข้าประชุมใหญ่สหพันธ์เทศบาลนานาชาติ ครั้งที่ ๑๘ (๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐)

คนที่มีความรู้สูง ๆ ท่านก็ส่งคุณหญิงสมานใจ และคุณหญิงสำเนียงไปศึกษาต่อที่ฟิลิปปินส์ ส่วนดิฉันเป็นคนที่ ๑ ไม่ได้ไป ดิฉันได้ทราบภายหลังจากหนังสือสนองโอฐที่ได้ลงไว้และมีรูปถ่ายไว้ด้วยว่า ผู้ที่ได้ที่ ๑ นั้น ไม่มีความรู้ภาษาอังกฤษ จึงมิได้มีโอกาสออกไปศึกษา *นี่คือโชคชะตา เวลานั้นอายุ ๑๙ ย่าง ๒๐ ยังเด็ก ซ้ำเป็นเด็กสมัยก่อน จึงไม่มีปัญหาอะไร ดิฉันคิดว่า เขายังไม่ให้ไปก็ดี อยู่บ้านเมืองเรา ทำงานไป ดิฉันเชื่อว่าถ้าเป็นสมัยนี้คงไม่อยู่เฉยแน่ จึงยังคงอยู่ในโรงเรียน เมื่อก่อนเรียกกองโรงเรียนได้เบี้ยเลี้ยงเดือนละ ๑๕ บาท ยังมีสภาพเป็นนักเรียน แต่ไม่ต้องเรียนหนังสือ*

"พ.ศ.๒๔๗๑ เป็นปีที่เริ่มปฏิบัติงาน เข้าทำงานตั้งแต่วันที่ ๑ พ.ค. ที่ตึกสูติกรรม ดิฉันรักวิชานี้แต่ก่อนเขาเรียกกันว่า เป็น "*หมอตำแย*" งานหนักมาก แต่ก็ไม่เป็นไร ทำงานเรื่อยมาได้ราวปีหนึ่ง เป็นผู้ช่วยหัวหน้าตึกสูติกรรม สมัยก่อนนี้ คนเป็นผู้ช่วยจะต้องมีเวรไปจ่ายตลาด คุมเงินวันละ ๗๐๐ บาท จ่ายสองมื้อเช้า-บ่าย บ่ายก็ไปบ่ายโมง เช้าไปตั้งแต่ ๖ โมงเช้า เขามีรถชื่อรถ "***เสาะสรรส่ง***" รถโรงพยาบาลสำหรับจ่ายของ มีรถชื่อ "***แวดวราทร***" ของพระองค์อาทรฯ และ "***จรสรรเสริม***" รถของกาชาด "***เสาะสรรส่ง***" คล้องจองกัน ถ้าวันไหนรถเสียก็ต้องนั่งรถลาก

"เวลานั้นมีเด็กกำพร้าที่โรงพยาบาลจุฬาฯ ใช้**ตึกมาลินี**เป็นตึกเด็กเดี๋ยวนี้รื้อไปแล้ว เด็กที่โตหน่อยเลี้ยงที่ตึกมาลินี ส่วนเด็กเล็ก ๆ เลี้ยงที่ตึกยมราช มีประมาณ ๗-๘ คน พอมีคนมาขอก็ให้ไป อย่าง**สุกริน** (คุณสุกรินชาติการุญ) นี่ก็เป็นเด็กกำพร้าเดินเหินได้แล้ว เวลามีคนมาขอดูเหมือนตั้งชื่อเล่น ๆ ว่า "*วไล*" หรือ "*วิไล*" อะไรนี่ **ท่านหญิงแต๋ว** (ม.จ.นราวดีฯ) ที่วังสระปทุมท่านให้ข้าหลวงของท่าน คือ **คุณสุก ชูโต** มาขอเด็กกำพร้า ท่านตั้งพระทัยมาจากวังว่า ถ้าเด็กคนไหนมาหาก่อน ก็จะรับเด็กคนนั้นไปเลี้ยง ท่านมาที่ตึกมาลินี สุกรินก็เข้ามาหา ท่านจึงรับไปเลี้ยงที่วังสระปทุม ตอนหลังไปอยู่ในวังหลัง เด็กกำพร้าเหล่านี้ สภากาชาดก็ให้การศึกษาตามสมควร และเมื่ออายุถึง ๑๘ ปี จึงให้ออกไปหาเลี้ยงชีพเอง

"ท่านยังตั้งโรงเรียนเจ้าบำรุง ซึ่งอยู่ที่กองอาสากาชาดเดี๋ยวนี้ สอบนักเรียนพวกเด็กกำพร้าที่อยู่โรงพยาบาลพออ่านออกเขียนได้ อย่างสุกรินอย่างตัะ *อัศจรรย์* นอกจากนั้นก็ยังมี*จันทร์ โหมดมณี มนัส* ที่อยู่หลังโรงพยาบาล เขายังใช้นามสกุล *"ชาติการุญ"* อยู่หรือเปล่าก็ไม่รู้ *ยุคล* กับ *ชมจันทร์* ก็ตายไปแล้ว ระยะหลังไม่มีใครใช้นามสกุลนี้แล้ว เขาไปใช้นามสกุลเดิมของเขา

"เมื่อเรียนจบพยาบาลนั้น ดิฉันยังได้รับประทานประกาศนียบัตรจากพระหัตถ์ของสมเด็จกรมพระนครสวรรค์วรพินิต เมื่อก่อนนี้จัดพิธีรับกันที่ตึกสุทธาทิพย์บ้าง ตึกจักรพงษ์บ้าง ที่เรียน ก็ใช้ตึกสุทธาทิพย์บ้าง ตึกอำนวยการบ้าง

"ตรากฉลอง ๖๐ ปีของโรงเรียนพยาบาล พวกเราก็อยากจะให้มีการแสดงให้รื่นเริง *มีคุณระเบียบ* หัวหน้าแผนกอนามัย ชวนให้เล่นละคร ดิฉันก็บอกว่า เล่นไม่เป็นหรอก แล้วก็มานึกถึงว่าน่าจะทำเรื่องเครื่องแบบพยาบาลซึ่งได้ใช้ประโยชน์มาถึงสมัยหลัง เพราะว่าในการที่แสดงนี่มีเรื่องเครื่องแบบพยาบาล เครื่องแต่งกายสมัยแรกอยู่ เมื่อไปเดินงานกาชาด ๑๐๐ ปี ทางสภากาชาดให้แสดงเครื่องแบบของแพทย์-พยาบาลสมัยตั้งกาชาดมาเลย ดิฉันคิดทำขึ้น

"สมัยแรกเครื่องแบบพยาบาลเป็นผ้าโจงกระเบนนุ่งไว้ข้างในเครื่องแบบชายผ้าสีน้ำเงินก็แลบออกมา แล้วก็ใส่ถุงเท้ายาวอย่างผู้ชาย ถุงใยบัว ใส่รองเท้าขาว แล้วมีกาชาดใหญ่ ๆ ที่หน้าอกนั่นเป็นครั้งแรก ดิฉันจะไปให้ใครแสดงได้ล่ะ เพราะเครื่องแบบแต่เดิมมันก็เป็นของเรา บรรยายด้วยออกมาเป็นยุค ๆ แสดงที่ตึกศักรินทรฯ ที่ตึกนั้นไม่มีฉากเข้าไปได้นะ จากเวที อ้อมไปข้างหลัง ไปเปลี่ยนเสื้อผ้าที่ห้องส้วม แล้วก็เอาเสื้อผ้าไปเรียงไว้เป็นแถวเลย

"เดี๋ยวนี้ เครื่องแบบนั้นยังอยู่ แต่กรมศิลปากรเขามาขอเอาไปแล้ว อาจารย์คนนั้นจำเชื่อไม่ได้แล้ว มีหน้าที่แต่งตัวหุ่นอะไรของเขา ดิฉันก็เลยยกให้เขาไปหมด เป็นสมัย ๆ ตั้งแต่สมัยที่มีกาชาดใหญ่ ๆ ที่หน้าอก แล้วก็ตอนหลัง มาติดที่แขนซ้าย ใส่หมวกทรงหม้อตาล ทรงหม้อตาลนี่ก็ไม่เหมาะไปเหมือนพวกกุ๊ก มาเปลี่ยนใหม่เป็นมีปีก ก็ยังไม่เหมาะอีก แล้วเปลี่ยนเป็นผ้าคลุมผมแบบอังกฤษ เมื่อสมัยสงคราม ผ้าป่านที่ใช้คลุมผม ไม่มีหาซื้อไม่ได้ ก็เลยต้องเปลี่ยนเป็นหมวกแบบอเมริกันที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้ แต่ทีแรกไม่ได้ซื้อสำเร็จรูปมาหรอกเย็บเอาเอง

"วิทยาลัยพยาบาลของเรานั้น **มีดอกสวีแด** เป็นสัญลักษณ์ เมื่อก่อนนี้เรามีต้นสวีแดเต็มไปหมด คือ ต้นแคฝรั่ง เป็นดอกแดงเล็ก มีสีขาว สีม่วงเดี๋ยวนี้จะมีเชื้ออยู่หรือเปล่าไม่ทราบ สมัยก่อนมีสระน้ำอยู่ในโรงเรียน ตรงที่เป็นตึกราชูปถัมภ์ (ตึก ๙ ชั้น) เดี๋ยวนี้ตรงนั้นจะมีสามมีเขาด้วย มีสะพานข้ามไป มีน้ำล้อมเรียกว่า *"สวนสุขกาย"* หน้า*ตึกสุวรรณเตมีย์* ที่รื้อเป็น*ตึกศักรินทรฯ* ตรงขอบสระนี่น่ะ**สวีแด**เต็มเลย เรียงเป็นแถว มันออกดอกหน้าหนาว พอดอกนี่ออกพวกเราต้องสอบไล่ ประมาณเดือนกุมภา ปีนึงออกหนเดียว มันเหมือนดอกแค แต่เป็นช่อ เวลามีดอกยังกะชาทุระ เราเคยมีงาน พอดอกนี่ออกเต็ม เอาโคมญี่ปุ่นมาแขวน มีงานเหมือนงานราตรีสโมสร เมื่อก่อนนี่สนุก คือ เราพยายามทำให้มันสนุก นาน ๆ ก็สนุกสักทีคลายเครียด

สวนสุขกาย

"สมัยนั้น ร่มรื่น หลังห้องผ่าตัดเก่าจากหน้าตึกที่ทำการนั่นน่ะ ข้างหลังจะมีทางออกไป มีถนน **"รวยลม"** ปูด้วยแผ่นซีเมนต์ ปลูกต้นไม้สองข้างทาง ไปจดสะพานพหลโยธิน ข้ามคลองเจริญศรี ตรงที่**ตึกกายภาพบำบัด**เดี๋ยวนี้ และมีอีกสายหนึ่ง ตัดระหว่างตึกวชิราวุธกับ**ตึกปัญจมราชินี**ชื่อ **"ถนนร่มรื่น"** มีต้นหางนกยูง ร่มรื่นจริง ๆ รวยลมจริง ๆ ตรงที่**ตึกกายภาพบำบัด** มีศาลาแปดเหลี่ยม ชื่อ **"ศาลาจุลทิศา"** สำหรับนั่งเล่น เป็นที่เล่นแบดมินตันด้วย มีถนนหลังโรงพยาบาลหน้า**ตึกอานันทมหิดล**เดี๋ยวนี้ สมัยก่อน มีทางเดินตั้งแต่แรกสร้างเป็นสามแฉก เดินถึง**ตึกจิรประวัติ** ทางนี้เดินถึง**ตึกมาลินี** เดินไม่ต้องเปียกฝนเลย ส่วนข้างหลัง **ตึกหลุยส์ฯ** ไม่มีอะไร แต่ถนนนี้ก็ไกลแล้ว"

ดอก "สวีนด" สัญลักษณ์ของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาล แท้จริงคือ ดอกแคฝรั่ง ขอแนะนำให้ท่านผู้อ่านได้รู้จักพันธุ์ไม้ชนิดนี้ไว้ด้วย

"แคฝรั่ง"

ชื่อวิทยาศาสตร์ Gliricidia sepium Steud

ชื่อสามัญ : Madre de cocoa

*ไม้ต้นผลัดใบสูง ๕-๑๕ เมตร เรือนยอดโปร่ง เปลือกสีตะเข่าต่าง ใบเป็นใบประกอบแบบขนนก ชนิดมีใบย่อยที่ปลาย ใบย่อยยาว ๒-๕ เซ็นติเมตร มี ๗-๑๗ ใบ ดอกออกเป็นช่อยาว ๑๐-๑๕ เซ็นติเมตร ดอกมี ๒ สี คือสีขาวและสีชมพู คล้ายดอกแค แต่มีขนาดเล็ก ๑.๕ - ๒ เซ็นติเมตร ฝักแบนมีเมล็ด ๓-๖ เมล็ด ออกดอกเดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์ เป็นไม้ที่มีถิ่นกำเนิดที่ประเทศเม็กซิโก โคลัมเบีย ขยายพันธุ์ด้วยกิ่งปักชำหรือเพาะเมล็ด (จากหนังสือ**พันธุ์ไม้ในสวนหลวง** ร.๙ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๓๐)*

***หมายเหตุ หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล** อดีตเลขานุการกองกลาง สภากาชาดไทย ทรงเล่าว่า สมัยก่อนเรียกชื่อดอกไม้ชนิดนี้ว่า **"กลีซิแด"** ซึ่งเป็นการออกเสียงอย่างไทย ๆ ใกล้เคียงกับชื่อทางวิทยาศาสตร์ ชื่อแรกข้างบนนั่นเอง - บ.ก.*

เอกสารอ้างอิง

๑. สภากาชาดไทย. **กำเนิดและพัฒนาการของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ** : โรงพิมพ์ตีรณสาร, ๒๕๓๒.

๒. **เกร็ดประวัติชีวิต หม่อมกอบแก้ว อาภากร** : อรุณการพิมพ์, ๒๕๓๕.

๓. สภากาชาดไทย. **...ข้าแต่สมเด็จอุปนายิกา, จัดพิมพ์เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ในวโรกาสวันคล้ายวันพระราชสมภพ และ ทรงพระเจริญพระชนมายุ ๓๖ พรรษา** : ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๓๔.

๔. คุณถวิลหวัง ทุติยะโพธิ. **ที่ระลึกในการฉลองครบรอบ ๕๐ ปีในกาชาด (๒๔๖๘-๒๕๑๘), ๑๐ ปี ของแผนกอบรมอนามัยในบ้านสภากาชาดไทย (๒๕๐๘-๒๕๑๘)** : โรงพิมพ์ประเสริฐศิริ, ๒๕๑๗

๕. **คำกราบบังคมทูล พระราชดำรัสและพระดำรัสตอบในการพิธีเปิดสถานที่ต่าง ๆ ของสภากาชาดสยาม พ.ศ. ๒๔๕๗-๒๔๗๔** : โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ

๖. **จดหมายเหตุทางแพทย์ของสภากาชาดสยาม เล่ม ๑, ๒๔๖๑** : ไม่ปรากฏที่พิมพ์

๗. **จุฬาลงกรณ์ราชสันตติวงศ์ พระบรมราชวงศ์แห่งประเทศไทย. พระนคร** : บริษัทพิศณุโลกการพิมพ์จำกัด, ๒๕๓๒.

๘. **เฉลิมพระยศเจ้านาย ฉบับมีพระรูป เล่ม ๑. พระนคร** : โรงพิมพ์โสภณพิพัฒนากร, ๒๔๗๒.

๙. ตึก ภปร. **โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์สภากาชาดไทย** : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๒.

๑๐. **ตึกมหิดลอดุลยเดช โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา** : โรงพิมพ์โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๒.

๑๑. **ตำนานสภากาชาดสยาม ตอนที่ ๑-๓.** สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี โปรดฯ ให้พิมพ์เนื่องในการพิธีเปิดตึกมงกุฎ-เพชรรัตน : โรงพิมพ์ตีรณสาร, ๒๕๑๐.

๑๒. **ที่ระลึก ๘๐ ปี โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา สภากาชาดไทย** : กนกศิลป์การพิมพ์ ชลบุรี, ๒๕๒๕.

๑๓. **ที่ระลึกเสด็จพระราชดำเนินเปิดตึกวชิรญาณวงศ์ ร.พ.จุฬาลงกรณ์** : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๒๖.

๑๔. **นิสิตนักศึกษา ฉบับกาชาด ๒๕๑๓** : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

๑๕. **นิตยสารนะคะ** ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๕๐ เดือนมิถุนายน ๒๕๓๒.

๑๖. **ประวัติคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔.

๑๗. **ประวัติและกิจการกองวิทยาศาสตร์**, ๒๔๘๐.

๑๘. กรรมการฝ่ายหาทุนมูลนิธิสวนหลวง ร.๙. **พันธุ์ไม้ในสวนหลวง ร.๙** : ด่านสุทธาการพิมพ์, ธันวาคม ๒๕๓๐.

๑๙. พลตรี พระยาดำรงแพทยาคุณ (ชื่น พุทธิแพทย์). **สภากาชาดกับโรงเรียนแพทย์และทหารบก** : โรงพิมพ์ตีรณสาร, ๒๔๙๖.

๒๐. ม.จ.มารยาตรกัญญา ดิศกุล, **อุปนายกผู้อำนวยการสภากาชาดไทย** : ต้นฉบับตัวเขียน

๒๑. **ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐ ร.ศ. ๑๑๒**

๒๒. **ราชสกุลวงศ์** : บริษัทจันวาณิชย์ จ.ก., ๒๕๒๕

๒๓. **รายงานกิจการสภากาชาดไทย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๓๔** : ไม่ปรากฏที่พิมพ์

๒๔. **รายงานการประชุมกรรมการสภากาชาดสยาม-สภากาชาดไทย พ.ศ. ๒๔๖๔-๒๕๓๕**

๒๕. **วชิรญาณ สามัคคีพยาบาร วชิรญาณวงศ์**: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๐.

๒๖. **สถานีกาชาดสิรินธร (สถานีกาชาดที่ ๑๒ ทุ่งสง) จ.นครศรีธรรมราช** : โรงพิมพ์ตีรณสาร, ๒๕๓๔.

๒๗. **สถานเสาวภา ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๔๖๕-๒๕๑๕** : โรงพิมพ์ไทยเขษม, ๒๕๑๕

๒๘. สภากาชาดสยาม. **สภากาชาดสยาม-โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์-โรงเรียนนางพยาบาล-สถานปาสเตอร์. ๒๔๖๒** : ไม่ปรากฏที่พิมพ์

๒๙. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. **เจ้านายพระชันษายืนในพระราชวงศ์จักรี** : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊พ จำกัด, ๒๕๑๕.

๓๐. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, **ประวัติเสวกเอกหม่อมเจ้าประวิช ชุมสาย.** พระนคร : โรงพิมพ์บรรณวัฒนาการ, ๒๔๖๙.

๓๑. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์. **พระราชลัญจกร และตราประจำตัวประจำตำแหน่ง. กรุงเทพฯ** : ร.พ. พระจันทร์, ๒๔๙๓. หน้า ๒๐

๓๒. สมภพ จันทรประภา. **สมเด็จพระศรีสวรินทิราฯ** : อมรการพิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ ๔, ๒๕๓๐.

๓๓. **สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยิกาเจ้า**, สภากาชาดไทยพิมพ์สนองพระเดชพระคุณแสดงกตเวทีเป็นที่ระลึก ในการถวายพระเพลิงพระบรมศพ ณ เมรุมาศท้องสนามหลวง, ๒๒ เม.ย. ๒๔๙๙.

๓๔. **สมุดแสดงกำเนิดและกิจการ โรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา พ.ศ. ๒๔๗๙** : โรงพิมพ์ศรีหงส์

๓๕. **สมุดภาพเหตุการณ์กรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี. กรุงเทพฯ ของสำนักราชเลขาธิการ** : โรงพิมพ์กรุงเทพ, ๒๕๒๕.

๓๖. **สารศิษย์เก่าพยาบาลสภากาชาดไทย วันประชุมใหญ่สมาคมศิษย์เก่าฯ ประจำปี, ๑๐ ส.ค. ๒๕๓๔** : ไม่ปรากฏที่พิมพ์

๓๗. **หนังสือพิมพ์สนองโอฐสภากาชาดสยาม เล่ม ๑ พ.ศ. ๒๔๖๖**

๓๘. **อนุสรณ์ในงานเสด็จพระราชทานเพลิงศพ หม่อมเจ้าปิยะรังสิต รังสิต, ๔ เม.ย. ๒๕๓๓** : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊พ จำกัด, ๒๕๓๓.

๓๙. **อนุสรณ์เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศิริรัตนบุษบง ณ เมรุพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส กทม.** : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊พ จำกัด, ๒๕๓๓.

๔๐. **อนุสรณ์ศาสตราจารย์ นายแพทย์เฉลิม พรมมาส** : สำนักพิมพ์สมพงษ์, ๒๕๑๙.

๔๑. **เอกสาร ส.ก.ท.๑ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ**

๔๒. **เอกสารสำคัญของหน่วยเก็บเอกสาร แผนกบริหารงานทั่วไป สำนักงานกลางสภากาชาดไทย**

๔๓. **๗๒ ปี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์** : โรงพิมพ์นิยมกิจ, ๒๕๒๙.

๔๔. **๗๒ ปี กองบรรเทาทุกข์ สภากาชาดไทย** : โรงพิมพ์ตีรณสาร, ๒๕๓๕.

๔๕. **๑๐๐ ปี สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก** : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊พ จำกัด, ๒๕๓๕.

๔๖. Allice Getty. **The God of Northern Buddhism.** Tokyo, Japan, 1962.

๔๗. **ET AAR I SIAM.** Walter Christmas, 1894.

๔๘. Bernard Gagnebin and Marc Gazay. **Encounter with Henry Dunant.** Librairie de l'Université GEORG & Cie, S.A. Geneva, 1963.

๔๙. G.E. Gerini. **Chulakantamangala, The Tonsure Ceremony as Performed in Siam.** Bangkok : Sompong Press Ltd., 1979.

๕๐. **History of The Siamese Red Cross Society. Book I, B.E. 2468** : Printed by Bangkok Times Press, Ltd. Bangkok, September 1926.

๕๑. **The Siamese Red Cross Society Its Origin and Activities,** 1934.

๕๒. Henry Dunant. **A Memory of Solferino** : Published by the International Committee of the Red Cross Information Department Geneva, 1986

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชฯ เสด็จเป็นประธานในพิธีมังคลาภิเษก เหรียญที่ระลึก ๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย ณ พระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร /๑๙ เมษายน ๒๕๓๖

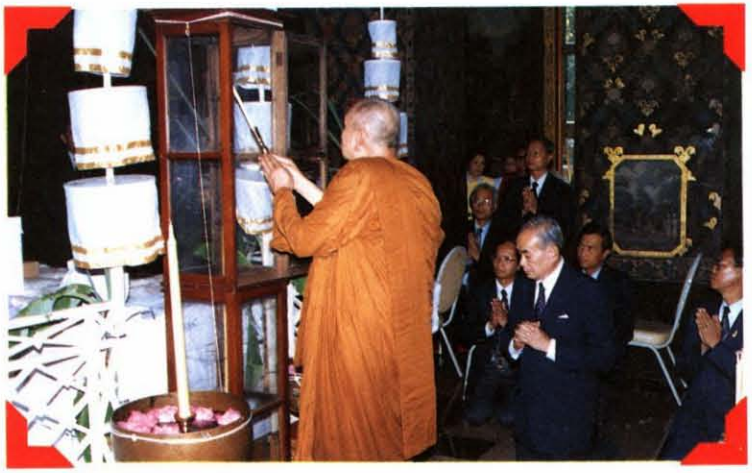

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงบาตรร่วมกับเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย ณ บริเวณหน้าตึก ภปร โรงพยาบาลจุฬาฯ โดยมีสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงรับบาตรพร้อมพระภิกษุ จำนวน ๑๐๐ รูป /๒๖ เมษายน ๒๕๓๖

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ทรงแสดงละครยุวกาชาด ในโอกาสครบ ๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีช่อง ๓ /๒๖ เมษายน ๒๕๓๖

งานสโมสรสันนิบาตฉลองครบ ๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมราชูปถัมภกสภากาชาดไทย และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สภานายิกาสภากาชาดไทย พร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกา ผู้อำนวยการสภากาชาดไทย เสด็จพระราชดำเนินไปในงานสโมสรสันนิบาต ฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล/ ๒๕ เมษายน ๒๕๓๖

วิ่ง ๑๐๐ ปี กาชาดไทยประสานใจอาเซียน
๒๖ เมษายน-๘ พฤษภาคม ๒๕๓๖

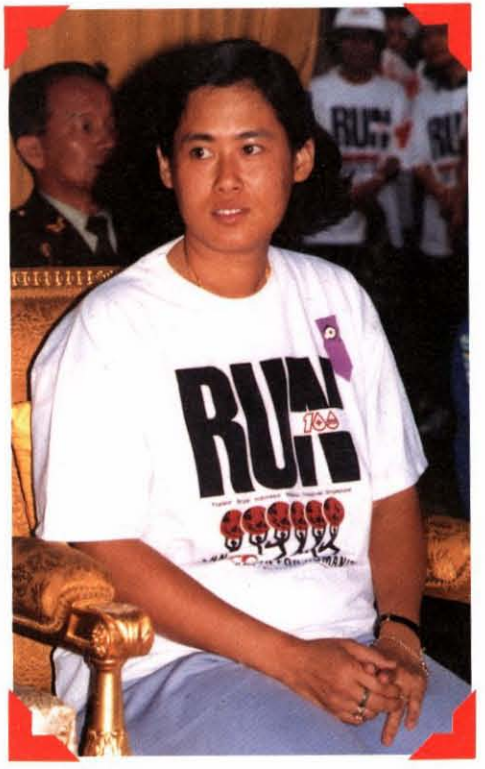

การประชุมและแถลงข่าวกรรมการจัดงาน
"วิ่ง ๑๐๐ ปี กาชาดไทยประสานใจอาเซียน"
๑๐ มีนาคม ๒๕๓๖

RUN FOR HUMANITY
100
100 ปี กาชาดไทยประสานใจอาเซีย
หนึ่งในโครงการคุณภาพเครือสหวิริยา

8 พฤษภาคม 2536

อ.หนองจิก
NONG CHIK
28
ปัตตานี
PATTANI
37

เราช่วยกาชาด + กาชาดช่วยเรา
วิ่ง

วิ่ง100ปีกาชาดไทยประสานใจอาเซี่ยน
ASEAN RUN FOR HUMANITY.

8 พ.ค.
วันกาชาดโลก

งานเลี้ยงรับรองเพื่อฉลองการ "วิ่ง ๑๐๐ ปี กาชาดไทยประสานใจอาเซียน"

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย เสด็จพระราชดำเนินไปในงานเลี้ยงรับรองเพื่อฉลองการ "วิ่ง ๑๐๐ ปี กาชาดไทยประสานใจอาเซียน" ณ ห้องบัวแก้ว กระทรวงการต่างประเทศ วังสราญรมย์ กรุงเทพมหานคร / ๘ พฤษภาคม ๒๕๓๖

งานชุมนุมกาชาด ครั้งที่ ๕

งานชุมนุมกาชาด ครั้งที่ ๕ เนื่องในโอกาสครบ ๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี้ จอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี/ ๑๗-๑๙ มิถุนายน ๒๕๓๖

๑

๒

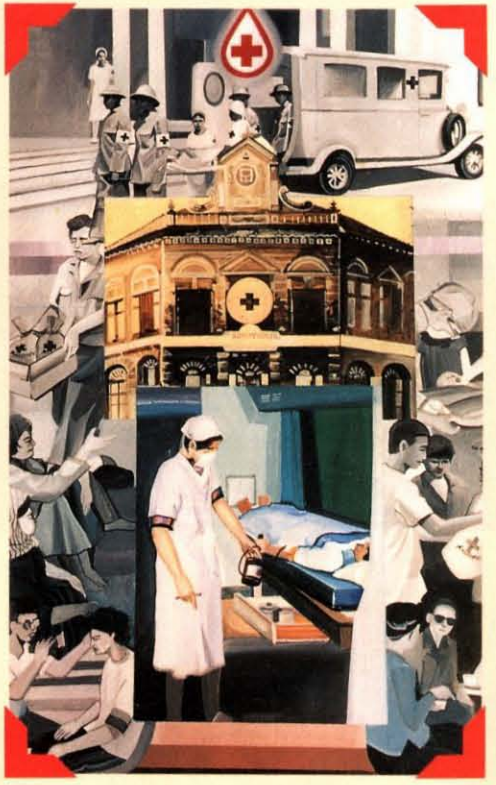

๓

๑. ภาพวาดชนะการประกวด รางวัลที่ ๑ ในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย ประเภทนักเรียน ระดับประถมศึกษา **เด็กหญิงมยุรี แซ่ตั้ง**

๒. ภาพวาดชนะการประกวด รางวัลที่ ๑ ในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย ประเภทนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา **นายธงชัย วงษ์วานิชขจร**

๓. ภาพวาดชนะการประกวด รางวัลที่ ๑ ในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย ประเภทประชาชนทั่วไป **นายสุวัชชัย ตั้งแต่งกิจ**

ขอขอบคุณ

เลขาธิการพระราชวัง สำนักพระราชวัง
กองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ห้องสมุดเฉพาะ กองกลาง สำนักราชเลขาธิการ พระบรมมหาราชวัง
กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร
กองตราไปรษณียากร การสื่อสารแห่งประเทศไทย
กองกษาปณ์ กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง
บริษัทโกดัก (ประเทศไทย) จำกัด
ท่านผู้หญิงรสลิน คัคณางค์
ท่านผู้หญิงสง่า อิงคุลานนท์
คุณบัว ศจิเสวี
อ.พินิจ สุวรรณะบุณย์ (วาดภาพประกอบเรื่อง *"รถพระที่นั่งสองล้อบนถนนอังรีดูนังต์"*)
คุณสมบัติ พลายน้อย (เขียนเรื่อง *"งานวันกาชาด"*)
คุณนิจ หิญชีระนันท์ (เขียนเรื่อง *"อาคารอนุรักษ์ดีเด่นของสภากาชาดไทย"*)

คุณจันทร์แจ่ม พรหมะวีระ
คุณสุกริน ชาติการุญ
คุณวรรณี ชัชวาลทิพากร
คุณประสิทธิ์ พิมลแสงสุริยา
คุณเพ็ญศรี เสมสันต์
เรืออากาศเอก นิรันดร วิศิษฏ์สิน
คุณธงชัย ลิขิตพรสวรรค์
คุณปริศนา เสริมสกุล
คุณพวงทอง สิงหไกรวรรณ
คุณสังเวียน เทอดเกียรติศักดิ์
คุณอภิชาติ เกษี
คุณสันติ หมากอ่อน
คุณจิตรกร แหลมหลัก

คณะกรรมการจัดทำหนังสือ
๑๐๐ ปี สภากาชาดไทย

หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล	ที่ปรึกษา
คุณหญิงเชื้อชื่น บุนนาค	ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยเลขาธิการสภากาชาดไทย ฝ่ายบริหาร	ที่ปรึกษา
หม่อมราชวงศ์พัฒนไชย ไชยันต์	ประธานกรรมการ
(ถึงแก่อนิจกรรม วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๓๔)	
เลขาธิการสภากาชาดไทย	ประธานกรรมการ

นายไพโรจน์ สุวรรณเสถียร	กรรมการ	ผู้อำนวยการสำนักงานกลางสภากาชาดไทย	กรรมการ
คุณอุดม สุภาไตร	กรรมการ	รองผู้อำนวยการสำนักงานกลางสภากาชาดไทย	กรรมการ
ศาสตราจารย์ศักดา ศิริพันธุ์	กรรมการ	(นางอุบล เอกะหิตานนท์)	
นางวิสุทธิจิตรา วานิชสมบัติ	กรรมการ	นางนงเยาว์ ธนะชานันท์	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ	กรรมการ	หัวหน้าแผนกประชาสัมพันธ์ สำนักงานกลาง	กรรมการ
นายจรรมนง แสงวิเชียร	กรรมการ	นางสาวกรองทอง เพ็ชรวงศ์	กรรมการ
นางสาวขนิษฐา วงศ์พานิช	กรรมการ		

ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานกลางสภากาชาดไทย	กรรมการ
(นางสาวนารีรัตน์ สังวรวงษ์พนา)	และเลขานุการ
หัวหน้าหน่วยเก็บเอกสาร แผนกบริหารงานทั่วไป	
สำนักงานกลางสภากาชาดไทย	กรรมการและ
(นายพงษ์ศิริ สุวรรณเสถียร)	และผู้ช่วยเลขานุการ

คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือ
๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย

คณะอนุกรรมการฝ่ายค้นคว้าและเรียบเรียง

นายไพโรจน์ สุวรรณเสถียร ประธาน

นางอุบล	เอกะหิตานนท์	กรรมการ	นางพนอพรรณ	สุรสิทธิ์	กรรมการ
นางวิสุทธิจิตรา	วานิชสมบัติ	กรรมการ	นางสาวสุดสวาท	อยู่สมบูรณ์	กรรมการ
นางสาวขนิษฐา	วงศ์พานิช	กรรมการ	นางวัชรินทร์	วนการโกวิท	กรรมการ
นางนงเยาว์	ธนะชานันท์	กรรมการ	นางสิตา	ทิพย์ประภา	กรรมการ
นางพิชญาภรณ์	มูลศิลป์	กรรมการ	นางธาราพร	พงษ์สุทธิรักษ์	กรรมการ
นางสาวนารีรัตน์	สังวรวงษ์พนา	กรรมการ	นางสาวกรองทอง	เพ็ชรวงศ์	กรรมการ
นางสมจิต	สุวรรณศรี	กรรมการ	นายพงษ์ศิริ	สุวรรณเสถียร	กรรมการ

นางสาวศิวพร เสริมมา กรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดหาภาพ

นางสาวนารีรัตน์ สังวรวงษ์พนา ประธาน

นายน้อม	พงศ์กัญจนานุกูร	กรรมการ	นางสาวเจริญศรี	แก้วแดง	กรรมการ
นายเอกสิทธิ์	วัฒนปรีชานนท์	กรรมการ	นางสาวประนุช	จิระสานต์	กรรมการและเลขานุการ
นายสุวรรณ	พิมลแสงสุริยา	กรรมการ			

นางสาวอังคณา วงศ์จริต กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา	ไพโรจน์	สุวรรณเสถียร
	อุบล	เอกะหิตานนท์
	นงเยาว์	ธนะชานันท์
บรรณาธิการ	วิสุทธิจิตรา	วานิชสมบัติ
กองบรรณาธิการ	พงษ์ศิริ	สุวรรณเสถียร
	กรองทอง	เพ็ชรวงศ์
	ฐปดล	ธัญกรกุล
	ธาราพร	พงษ์สุทธิรักษ์
	สุทาธร	เสนีวงศ์ ณ อยุธยา
	ศิวพร	เสริมมา
	สุภวรรณ	คงรักษ์
	นวลพรรณ	สมโรจน์รัตน์
ภาพ	นิพนธ์	รัศมีดารา
ออกแบบปกและรูปเล่ม	วิสุทธิจิตรา	วานิชสมบัติ
โรงพิมพ์	บริษัท จิรเมธาโฆษณาและการพิมพ์ จำกัด โทร. ๔๓๗-๘๗๙๗, ๔๓๘-๗๒๔๗	

คำปรารภ

สภากาชาดไทยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้ ที่พระมหากษัตริย์ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้พระราชทานกำเนิดสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม ซึ่งปัจจุบันคือสภากาชาดไทย ตลอดมาจนถึงรัชกาลปัจจุบัน ทรงรับสภานี้ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และทรงทำนุบำรุง สนับสนุนและส่งเสริมกิจการของสภากาชาดไทย รวมทั้งพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์นานัปการสุดที่จะพรรณนา ประกอบกับพระปรีชาสามารถในการบริหารงานของสมเด็จองค์สภานายิกาสภากาชาดไทยทุกพระองค์ สภากาชาดไทยจึงวัฒนาสถาพรจนครบ ๑๐๐ ปีในปีนี้ ทั้งนี้ ด้วยเดชะพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม

ในวาระอันเป็นมงคลนี้ สภากาชาดไทยได้พิจารณาเห็นสมควรจัดทำหนังสือที่ระลึก ๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติองค์บรมราชูปถัมภกและองค์สภานายิกาผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือดังกล่าวขึ้น เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ โดยมีหม่อมราชวงศ์พัฒนไชย ไชยันต์ อดีตผู้อำนวยการกองอาสากาชาด เป็นประธาน หม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล และคุณหญิงเชื้อชื่น บุนนาค เป็นที่ปรึกษา กับได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายค้นคว้าและเรียบเรียง เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๓๔ โดยมีนายไพโรจน์ สุวรรณเสถียร เป็นประธาน นายบัว ศจิเสวี อนุกรรมการฯ ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่บรรณาธิการ นอกจากนี้ยังมีคณะอนุกรรมการฝ่ายจัดหาภาพด้วย ดังมีรายพระนาม และรายนามปรากฏในท้ายหนังสือเล่มนี้

ต่อมาสภากาชาดไทย ได้ขอให้นางวิสุทธิจิตรา วานิชสมบัติ แห่งบริษัท เอสโซ่ แสตนดาร์ด ประเทศไทย จำกัด อดีตผู้ช่วยผู้อำนวยการกองหารายได้ สภากาชาดไทย รับเป็นบรรณาธิการหนังสือ ๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย แทนนายบัว ศจิเสวี ซึ่งขอลาออกเนื่องจากงานราชการรัดตัว

แต่เป็นที่น่าสลดใจที่หม่อมราชวงศ์พัฒนไชย ไชยันต์ ได้ล้มป่วยลงอย่างกะทันหัน ขณะปฏิบัติงานในระยะแรกเริ่มในเดือนมิถุนายน และได้ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นผลให้การดำเนินงานได้สะดุดหยุดลงชั่วระยะหนึ่ง

เมื่อข้าพเจ้าได้รับการแต่งตั้งให้มาทำหน้าที่ประธานกรรมการสืบแทน เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็ได้รับทราบว่าการค้นคว้าหาหลักฐาน เอกสารขั้นต้นตั้งแต่แรกสถาปนาสภาอุณาโลมแดงในปี ร.ศ. ๑๑๒ นั้น ได้ดำเนินไปด้วยความยากลำบากไม่น้อย เพราะเอกสารดังกล่าวกระจัดกระจายอยู่ในที่หลายแห่งและไม่ใคร่จะสมบูรณ์ บางอย่างก็หาไม่ได้ โดยเฉพาะพระราชหัตถเลขา ลงวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๖ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จัดตั้งสภาอุณาโลมแดงแห่งชาติสยาม อีกประการหนึ่งก็เพราะเหตุการณ์ใน ร.ศ. ๑๑๒ นั้นอยู่ในช่วงเวลาค่อนข้างสั้น มาได้เอกสารค่อนข้างสมบูรณ์ต่อเมื่อมีการก่อตั้งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คณะกรรมการจึงได้ตั้งเป้าหมายในอันที่จะเน้นหนักในเรื่องภาพเหตุการณ์ให้มากที่สุด

ในการจัดทำหนังสือ สภากาชาดไทยได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, ห้องสมุดสำนักราชเลขาธิการในพระบรมมหาราชวัง, พิพิธภัณฑ์ในพระที่นั่งวิมานเมฆ, กองตราไปรษณียากร การสื่อสารแห่งประเทศไทย, กองกษาปณ์ กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง, หน่วยเก็บเอกสารของสภากาชาดไทย จึงใคร่ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ข้าพเจ้าใคร่ขอถือโอกาสนี้ ขอบพระทัยหม่อมเจ้ามารยาตรกัญญา ดิศกุล ที่ได้ทรงพระกรุณาประทานคำแนะนำและความรู้เรื่องกาชาดและสภากาชาดไทยในอดีตอันมีคุณค่ายิ่ง ขอขอบคุณท่านที่ปรึกษา คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการทุกท่าน โดยเฉพาะนายไพโรจน์ สุวรรณเสถียร ประธานคณะอนุกรรมการฝ่ายค้นคว้าและเรียบเรียง นางวิสุทธิจิตรา วานิชสมบัติ บรรณาธิการ และคณะ ที่ได้เสียสละเวลาทุ่มเททั้งกำลังกายกำลังใจมาร่วมกันทำงานทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๓๕ จนถึงกรกฎาคม ๒๕๓๖ โดยไม่เห็นแก่เหนื่อยเหนื่อย และขอขอบคุณผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ให้สำเร็จเรียบร้อยโดยสมบูรณ์

วรรณเมธี

(นายแผน วรรณเมธี)
เลขาธิการสภากาชาดไทย
ประธานคณะกรรมการจัดทำหนังสือ ๑๐๐ ปีสภากาชาดไทย

13257

HV
580.T53
ส226
2536

สภากาชาดไทย.
100 ปี สภากาชาดไทย 2436-2536

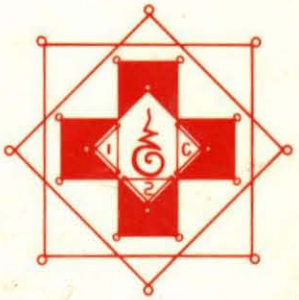

C.U.BOOK
9 789748 226293
N111
6110 ฿ 900.00